

S 2,52

M

13.5.9.8

THOMÆ
DEL BENE
CLERICI REGVLARIS

S. THEOLOGIE PROFESSORIS,

D E.

Comitiis, feu Parliamentis,

*Ac incidenter, & Corollarie de aliis moralibus
materiis, præcipue de Ecclesiastica
Immunitate*

DVBITATIONES MORALES,

LYGDNII,
Sumptibus NEMESII TRICHET.

M. DC. XLIIII.

SANCTISSIMO PATRI,
A C
DOMINO NOSTRO
VRBANO VIII.
PONT. OPT. MAX.

VERITATEM, quam ἀλήθειαν Græci Plato in Cratylo. dixere, & diuinam Plato interpretatur lationem, BEATISSIME PATER, his præterea laudibus extulere Veteres: ut ea nequē quidquam maius Homo accipere, neque dignius dari hominibus possit. Pythagoras quoque ita cum Hominibus gratulatur: Et quod veritatem amplecti possent, eamque aliis, dum insinuant, beneficare, ἀληθῆναι τε εὐεργετῆν. Ergo sapienter admodum aduersus Romanæ eloquentiæ Parentem Lactantius: Nimium Socratis carcerem times; ideoque veritatis patrociniū suscipere non audes; Quid profuit vidisse te veritatem, quam nec defensusurus esses, nec secuturus? veluti indignum esse ea luce perfundi

Ælian. lib. 12. c. 59.

Lactant. lib. 2. c. 3.

hominem, qui agnitam, vel ab aliis productam, non ipse in commune proferret, & in ea tutanda non omnia subiret discrimina. Verum ne eandem accusationem incurrerem, BEATISSIME PATER, qui dum minimè inutilis Ecclesiæ filius audiri cupio; Tuque nobis in ea asserenda sanctissimè præs; si quæ De Comitibus, & Parliamentis, tum de Donatiuis, ac Tributis; mox etiam de Ecclesiæ Immunitate ex animi sententia conieci aliquando, ac tandem exscribere exorsus sum, non publica luci darem, & usque ad sanguinis, vitæque prodigium defenderem? Planè in his Disputationibus commentandis, quas SANCTITATI VESTRÆ humillimus offero, quemadmodum nec carnem respexi, aut sanguinem, ita omni animi ausu, nec hominum vultus timui; & qui dedit faciem meam valentiorē faciebus eorum, etiam animum & spem addidit, opera pretium me facturum, si quæ dum viuerem fassus sum, etiam mortuus loquerer, & haud ignauus cinis, è voluminibus docerem, quæ interritus mundi Principibus coram asserere non sum veritus: si

Galat. c. 1.

Ezech. c. 3.

Hor. 1. 3.

od. 2.

Dulce, & decorum est pro Patria mori,
 Quid pro Ecclesiâ, ipsâque Iustitiâ & veritate? Interim bonum mihi sit pro illa defendenda ἀπολῶσα esse; quamquam nec me ἀπολῶσα esse, sentiam, qui ad Sanctissimi Ecclesiæ totius Parentis pedes pronolatus, ijs benignitatis radiis excipior, foueorque, ut iam, & steriles transmisisse annos reliquos putem, & hanc mihi primam
 illuxisse

illuxisse diem; hanc vita limina aperuisse, qua & beatissimis pedibus sisti merui, cernuoque animum, viresque resumere contigit; & voces audire; & collatis etiam honoribus frui.

Pepererit forte alibi aduersum me odium veritas; At Synef. de Regno. hac, quemadmodum Cyrenensis loquitur, ut ciuitate nulla indiget, cui calum scatebra, & fons, in me verò in id Oceanum allabitur, ubi & fidei Pater, & cali interpres; cui diuinum illud præ hominibus cunctis conceditum munus, Orthodoxæ sapientia, & sincerioris doctrina vindicem agere, & assertorem; cuius unius est aduersus omnes Catholica veritatis hostes, & Inferorum portas stare, & Ecclesia filijs lucem, auramque puriorem impertiri, collatam tueri. Valeas BEATISSIME PATER, iterumque valeas, & qui Petri vestigia sequeris, perenni Ecclesia bono etiam annos supera. Roma, Kalendis Iunij, Anno Christi Domini M. DC. XLIII.

BEATITVDINIS VESTRÆ

Humillimus Seruus

THOMAS DEL BENE
Clericus Regularis.

PRÆFATIO AD LECTOREM.

PRODIT, atque utinam in Dei honorem, tuumque bonum, Lector humanissime, labor hic meus, in quo de Parlamentis, de Tributis, de Donatiuis ea digessi, quæ aliquā possent lucem afferre Confessariis, non modò & iis, qui curam animarum gerunt, sed Consiliariis viris, ac Senatoribus, & Rerum publicarum, Regnorumque Administris, quorum sunt Terræ Cardines, & qui post Reges, supremosque Principes Orbem portant. Rem cœpi suis difficultatibus asperam, periculis refertam, odiis non infœcundam; verum si quisque nostrum Angelus Domini exercituum est, & nostrum est, qui sacerdotio in Domo Dei fungimur, scientiam custodire quidem, non opprimere, omnem aliam subire libuit, nec in re, in qua sic proclive, pronumque errare est, *verebor*, ut cum Sidonio loquar, *sub veritatis invidia causam prodere veritati*, cuius præsertim, ut Plato inquit, dulcedinem sola non gustat Avaricia. Nec discrimina, quæ in ea tuenda, adstruendaque, & quæ aliquando passus sum, me timidiores, nisi etiam fortiores reddidère. Hæc mens, & scribendi occasio, & finis: Methodus eiusmodi est: nè lectorem meum quæstionum multitudine obruerem, controversias quaslibet ad sua Principia, & veluti Dignitates reuocaui. Quo longè minor erit in tanta rerum varietate legentium labor, fortè maior utilitas, ac fructus de mari ac flumine sic Comitorum Pater,

Viam qui nescit quâ deueniat ad mare

Eam oportet fluminum sumere comitem sibi.

Ad veritatem in ingenti planè huius temporis scripturientium multitudine, ac sententiarum, & opinionum varietate etiam id potissimum præstat hæc via, ut citius ac longè maiori compendio, minori anfractu illuc lector perueniat, quò aliter fortassè nunquam hæc habui, de quibus in ipso operis vestibulo Te admonerem, Amice Lector, tu vigilas, laboresque tuo bono, magnòque animo susceptos æqui bonique confulas, & valeas.

APPRO

APPROBATIONES.

Morales Dubitationes de Parliamentis à P.D. Thoma del Bene S.Theologiæ Professore nostræ Congregationis, ex commissione Reuerendissimi P.D. Stephani Medices eiusdem nostræ Cōgregationis Generalis expendimus, & non solum Catholicæ fidei, & bonis moribus consentire attestamus, sed etiam in ipsis eruditionem, facilitatem, & doctrinæ soliditatem agnoscimus, & ideo publica luce pro communi vtilitate dignas ducimus. Datum Romæ in Ædib. S.Andreæ de Valle V.Id.Iulij Anno MDCXLII.

D. THOMAS DE AFFLICTIS Sacræ Theologiæ Professor,
Clericus Regularis.

D. ZACHARIAS PASQUALIGVS Sacræ Theologiæ Professoris,
Clericus Regularis.

D. STEPHANVS GVARADA S.Theologiæ Profess. Cler.Reg.
A. L. P. D. THOMASSO AFFLICTO che faccia gratia de dare il suo giudicio a quel opera, 12. Decemb. 1642.

F. REGINALDVVS LVCARINVS S.Palatij Magister.

*D. Stephanus Medices Præpositus Generalis Congregationis
Clericorum Regularium.*

Hoc opus inscriptum (*Morales Dubitationes de Parliamentis*) à R. P. D. Thoma del Bene S.T.P. nostræ Congregationis compositum, & iuxta præfixam assertionem à PP. quibus id commisimus, approbatum, vt typis mandetur, quoad nos spectat, facultatem concedimus; In quorum fidem præsentem litteras manu propria subscripsimus, & solito nostro Sigillo firmauimus. Venetiis die XVIII. Iulij M. DC. XLII.

D. STEPHANVS MEDICES Præpositus Generalis Congregationis Cler. Reg.

D. IO. BAPTISTA LANFRANCH Secretarius.

EX commissione Reuerendissimi P. Reginaldi Lucarini Magistri Sacri Palatii diligenter perlegi Dubitationes de Parlamentis P. D. Thomæ del Bene Congregationis Clericorum Regularium, & nihil in illis reperi, quod tantæ doctrinæ, & bonis moribus aduerferetur; in quibus res difficiles magna facilitate explicantur; gratas propterea, & utilissimas Theologiæ Moralis studiosis fore censeo, & ideo in lucem edi posse iudico. Datum Romæ domi S. Andreæ de Vallè, die 18 Decembris 1642.

D. THOMAS DE AFFLICTIS Clericus Regularis, Sacræ Theologiæ Professor.

Imprimatur. F. REGINALDVS LVCARINVS Sacri Palatii Apostolici Magister.

INDEX

INDEX DVBITATIONVM.

Dubitatio I. **V**ocare Parla-
mentum generale spe-
ctet ad Regem. pag. 1

Seçt. I. Proponitur Dubitationis Resolu-
tio. *ibid.*

Seçt. II. Proponitur circa Dubitationis re-
solutionem positam Aduertendū. 2

Dubit. II. An si Rex in Parlamenti conuo-
catione attestetur, quod sit in neces-
sitate ad subueniendum sibi, vel bono
communis, credendum ei sit in dubio à
Parlamentariis, & Consiliariis. 3

Seçt. I. Proponitur Dubit. Resolutio. *ibid.*

Seçt. II. Proponuntur & soluntur difficul-
tates contra Dubitationis resolutio-
nem positam. 6

Dubit. III. An si Rex aliunde potest neces-
sitati suae, vel Regni subuenire, v. g.
statum suum restringendo, &c. dona-
tium seu tributum à Vassallis petere
possit. 7

Seçt. I. Proponitur Dubit. Resolutio. *ibid.*

Seçt. II. Proponuntur & soluntur Difficul-
tates contra Dubitationis Resolutio-
nem positam. 10

Dubit. IV. An si Rex aliunde potest neces-
sitati suae, & Regni subuenire, v. g. co-
tractus, (quos cum laesione graui, ut
cum alius, vel alio modo, &c. con-
traxit) ad limites iustitia reducen-
do donatum, vel tributum à vassal-
lis petere possit. 12

Seçt. I. Proponitur Dubit. Resolutio. *ibid.*

Seçt. II. Proponuntur Aduertenda quaedam
contra Dubitationis resolutionem
positam. 14

Seçt. III. Proponitur contra Dubitationis
resolutionem positam prima difficul-
tas. del Bene Dubit. Moral.

tas, eiusque prima solutio. pag. 15

Seçt. IV. Proponitur eiusdem prima diffi-
cultatis posita secunda solutio. 17

Seçt. V. Proponitur ex solutione II. prima
difficultatis posita Corollarium I. *ibid.*

Seçt. VI. Proponitur Corollar. II. *ibid.*

Seçt. VII. Proponitur Corollar. III. 18

Seçt. VIII. Proponitur Corollar. IV. 19

Seçt. IX. Proponitur Corollarium V. *ibid.*

Sact. X. Proponitur Corollar. VI. 21

Seçt. XI. Proponitur Corollar. VII. *ibid.*

Seçt. XII. Proponitur Corollar. VII. Pri-
ma Ampliatio. 22

Seçt. XIII. Proponitur Corollar. VII.
Secunda Ampliatio. *ibid.*

Seçt. XIV. Proponitur Corollar. VII.
Tertia Ampliatio, 23

Seçt. XV. Proponitur Corollar. VII.
Quarta Ampliatio. 24

Seçt. XVI. Proponitur Quarta Amplia-
tionis quoad primam partem proba-
tio. *ibid.*

Seçt. XVII. Proponitur Quarta Amplia-
tionis quoad secundam partem proba-
tio. 26

Seçt. XVIII. Proponitur Quarta Am-
pliationis quoad tertiam partem proba-
tio. *ibid.*

Seçt. XIX. Proponitur Quarta Amplia-
tionis quoad quartam probatio. 28

Subsect. I. Proponitur Subcorollar. I. 29

Subsect. II. Proponitur Subcorollar. II. 31

Subsect. III. Proponuntur, & soluntur dif-
ficultates in oppositum. 33

Subsect. IV. Proponitur petitio, eiusque
resolutio. 32

Subsect. V. Proponitur Subcoroll. III. 44

Subsect. VI. Proponitur Subcoroll. IV. 47

99 Subsect.

Index Dubitationum.

Subsectio VII. Proponitur Subcorollarium V.	pag. 48
Subsect. VIII. Proponitur Subcorollarium VI.	pag. 50
Subsect. IX. Proponitur Subcorollarium VII.	51
Subsect. X. Proponitur Subcoroll. VIII.	53
Subsect. XI. Proponitur Subcoroll. IX.	54
Subsect. XII. Proponitur Subcorollar. X.	ibid.
Subsect. XIII. Proponitur Subcorollarium XI.	55
Subsect. XIV. Proponitur Subcorollarium XII.	57
Subsect. XV. Proponitur Subcorollarium XIII.	58
Subsect. XVI. Proponitur Subcorollarium XIV.	59
Subsect. XVII. Proponitur Subcorollarium XV.	ibid.
Subsect. XVIII. Proponitur Subcorollarium XVI.	61
Subsect. XIX. Proponitur Subcorollarium XVII.	ibid.
Subsect. XX. Proponitur Subcorollarium XVIII.	ibid.
Subsect. XXI. Proponitur Subcorollarium XIX.	63
Subsect. XXII. Proponitur Subcorollarium XX.	64
Subsect. XXIII. Proponitur Subcorollarium XXI.	65
Subsect. XXIV. Proponitur Subcorollarium XXII.	ibid.
Subsect. XXV. Proponitur Subcorollarium XXIII.	ibid.
Subsect. XXVI. Proponitur circa dicta Advertendum.	67
Subsect. XXVII. Proponuntur, & solvuntur circa Subcorollarium præcedens difficultates quadam.	67
Subsect. XXVIII. Proponitur circa dicta in Subfessione præcedenti Advertendum.	68

Subsect. XIX. Proponuntur exceptiones quadam.	69
Subsect. XXX. Proponitur & explicatur primum exemplum cum primo Corollario.	70
Corollarium II.	ibid.
Corollarium III.	71
Corollarium IV.	74
Corollarium V.	ibid.
Subsect. XXXI. Proponitur & explicatur secundum exemplum cum multorum casuum solutione.	75
Advertendum I. cum multis Corollaris.	76
Corollarium I.	ibid.
Corollarium II.	77
Appendix ad ea, quæ supra dicebatur.	80
Corollarium III.	81
Corollarium IV.	82
Corollarium V.	83
Advertendum II. cum multis Corollaris.	84
Corollarium I.	ibid.
Corollarium II.	ibid.
Corollarium III.	ibid.
Corollarium IV.	85
Corollarium V.	ibid.
Corollarium VI.	ibid.
Corollarium VII.	ibid.
Ex Corollario VII. Subcorollarium I.	86
Subcorollarium II.	87
Subcorollarium III.	88
Subcorollarium IV.	90
Subcorollarium V.	91
Subcorollarium VI.	93
Appendix ad ea, quæ supra dicebatur.	94
Subcorollarium VII.	96
Subcorollarium VIII.	ibid.
Ex Subcorollario VIII. Casus I.	98
Casus II.	ibid.
Casus III.	101
Casus IV.	102
Appendix ad ea, quæ supra dicebantur in Subcorollario VIII.	104
Subcorol.	

Index Dubitationum.

Subcorollarium IX.	pag. 106	Corollarium V.	ibid.
Appendix ad ea, quæ suprà dicebantur.		Corollarium VI.	142
pag. 107		Corollarium VII.	ibid.
Subcorollarium X.	109	Corollarium VIII.	143
Aduersendum III.	110	Corollarium IX.	ibid.
Aduertendum IV.	111	Corollarium X.	144
Aduertendum V.	ibid.	Subsect. XXXIV. Proponitur circa tertium exemplum positum Aduertenda quedam.	144
Subsect. XXXII. Proponuntur secundi exempli positi Corollaria.	112	Subsect. XXXV. Proponitur & explicatur quartum exemplum.	148
Corollarium I.	ibid.	Ad ea quæ dicebantur Addendum I.	150
Corollarium II.	ibid.	Addendum II.	151
Corollarij secundi Subcorollar. I.	ibid.	Addendum III.	ibid.
Ex Subcorollario prima Casus I.	114	Addendum IV.	ibid.
Casus II.	ibid.	Addendum V.	152
Casus III.	ibid.	Addendum VI.	ibid.
Casus IV.	ibid.	Addendum VII.	ibid.
Casus V.	115	Addendum VIII.	153
Casus VI.	116	Addendum IX.	154
Casus VII.	ibid.	Aduertenda quedam.	156
Casus VIII.	ibid.	Appendix ad ea quæ suprà dicebantur.	158
Casus IX.	117	Subsect. XXXVI. Proponitur circa dicta in exemplis positus prima difficultas, eiusque solutio.	162
Casus X.	118	Subsect. XXXVII. Proponitur secunda difficultas, eiusque solutio.	166
Casus XI.	ibid.	Subsect. XXXVIII. Proponitur Subcorollarium principale XXIV.	170
Appendix ad ea quæ suprà dicebantur.	120	Subsect. XXXIX. Proponitur Subcorollarium XXV.	174
Corollarij secundi Subcorollarium I I.	122	Sect. XX. Proponitur quarta Ampliationis quoad quintam partem probatio.	177
Corollarium III.	ibid.	Subsect. I. Proponuntur ex præcedenti doctrina Corollaria quedam.	178
Corollarium IV.	ibid.	Subsect. II. Proponuntur doctrina limitationes quedam.	181
Corollarium V.	125	Sectio XXI. Proponitur Corollar. VII.	184
Appendix ad ea quæ suprà dicebantur.	127	Subsect. I. Proponitur Subcorollar. I.	187
Corollarium VI.	128	Subsect. II. Proponitur Subcorollarium I I.	188
Peritio unica, eiusque Resolutio.	133	Subsect. III. Proponitur Subcorollarium III.	189
Aduertenda quedam.	135	Subsect. IV. Proponitur Subcorollarium IV.	190
Appendix ad ea quæ suprà dicebantur.	138		
Subsect. XXXIII. Proponitur & explicatur tertium exemplum cum multis Corollariis.	139		
Corollarium I.	140		
Corollarium II.	141		
Corollarium III.	ibid.		
Corollarium IV.	ibid.		

Index Dubitationum.

Subsect. V. Proponitur Subcorollarium V.
ibid.
 Subsect. VI. Proponitur Subcorollarium VI. 191
 Subsect. VII. Proponitur Subcorollarium VII. 192
 Subsect. VIII. Proponitur Subcorollarium VIII. 194
 Subsect. IX. Proponitur Subcorollarium IX. 196
 Subsect. X. Proponitur Subcorollarium X. 197
 Subsect. XI. Proponitur Subcorollarium XI. *ibid.*
 Subsect. XII. Proponitur Subcorollarium XII. 198
 Sectio XXII. Proponitur Corollarium IX. 202
 Sect. XXIII. Proponitur circa dicta difficultas cum eius solutione. *ibid.*
 Sect. XXIV. Proponitur Corollarium X. cum multis casibus. 205
 Sect. XXV. Proponitur Corollar. XI. 207
 Subsect. I. Proponuntur circa Corollarium XI. Aduertenda quadam. 209
 Subsect. II. Proponitur Subcorollarium I. 210
 Subsect. III. Proponitur Subcorollarium II. cum multis casibus. 211
 Subsect. IV. Proponitur Subcorollarium III. 214
 Subsect. V. Proponitur Subcorol. IV. *ibid.*
 Sect. XXVI. Proponitur eiusdem primae difficultatis postea III. solutio. 215
 Sect. XXVII. Proponitur contra eandem Dubitationis resolutionem in principiopositam II. difficultas, eiusque solutio. 216
 Subsect. I. Proponitur ex dictis Corollarium I. 218
 Subsect. II. Proponitur Corollar. II. 223
 Subsect. III. Proponitur Corollarium III. 224
 Subsect. IV. Proponitur circa Aduerten-

dum I. cum solutione multorum casuum. *ibid.*
 Subsect. V. Proponitur Aduertendum II. cum solutione aliorum Casuum. 226
 Sect. XXVIII. Proponitur tertia difficultas eiusque solutio. 227
 Sect. XXIX. Proponitur quarta difficultas eiusque solutio. *ibid.*
 Dubit. V. An Rex, ut subueniat sua, vel Regni necessitati, possit in bona conscientia reducere contractus ad limites iustitiae non solum quos ipse cum mercatoribus contraxit cum alagius, & lesione magna ipsius, sed etiam quos similiter contraxerunt ipsius incerti, & ignoti Vassalli; & sic exigere à Mercatoribus non solum id, in quo ipse laesus est ab illis, sed etiam id, in quo ipsius incerti, & ignoti Vassalli laesi sunt ab iisdem. 228
 Sectio I. Proponitur Dubitationis resolutione. *ibid.*
 Sect. I. Proponitur Appendix ad dicta in sectione precedenti. 231
 Sect. III. Proponuntur circa dicta in Appendice precedenti Aduertenda quadam. 232
 Dubit. VI. An si Vassalli laesi à Mercatoribus, sint noti, & certi, possit Rex in bona conscientia ad finem, ut subueniat sua, vel Regni necessitati facere idem, quod supra dicebam in Dubitatione precedenti. 233
 Sect. I. Proponitur Dubitat. Resolutio. *ibid.*
 Sect. II. Proponitur Appendix ad dicta in Sectione precedenti. 235
 Sect. III. Proponitur difficultas circa dicta in Appendice precedenti. *ibid.*
 Sect. IV. Proponitur primum dictum pro difficultatis solutione. *ibid.*
 Sect. V. Proponuntur circa dictum positum Aduertenda quadam. 238
 Sect. VI. Proponitur secundum dictum. 239
 Sect. VII. Proponitur tertium dictum. *ibid.*
 Sect. VIII.

Index Dubitationum.

- Sect. VIII. Proponitur quarta dubitatio. 240
 Dub. VII. *An si Rex aliunde potest sua, & Regni necessitati subuenire, gratias, & pensiones, etiam ex causa remunerationis aliquibus assignatas, diminuendo, vel etiam suspendendo donatum, seu tributum à Vassallis petere possit in casu, quod Vassalli, & Vniuersitates sunt multum gravatae.* 241
 Sect. I. Proponitur Dubitationis Resolutio. *ibid.*
 Sect. II. Proponitur tertia & quarta Ratio. 242
 Sect. III. Proponitur quinta & sexta Ratio. 244
 Sect. IV. Proponitur septima Ratio. 245
 Dubit. VIII. *An si Rex non potest aliunde sua, & Regni necessitati subuenire modo aliquo ex dictis indubitationibus antecedentibus, donatum, vel tributum à Vassallis petere possit.* 246
 Sect. I. Proponitur dubitationis Resolutio. *ibid.*
 Sect. II. Proponuntur ad dubitationis resolutionem positam quadam requisita. 247
 Sect. III. Proponitur circa donatum, vel tributum exactorum difficultas, eiusque solutio. 248
 Sect. IV. Proponitur ad dubitationis resolutionem supra positam Addendum I. 250
 Sect. V. Proponitur Addendum II. *ibid.*
 Sect. VI. Proponitur Addendum III. 252
 Sect. VII. Proponitur Addendum IV. *ibid.*
 Sect. VIII. Proponitur Addendum V. 253
 Dubit. IX. *An si Rex non potest aliunde sua, & Regni necessitati subuenire, ex eo, quod sua culpa, v.g. ludis, communiis, profusis largitionibus, bellis inconsultis, & temere gestis, ac tandem expensis inutilibus, sine priuatis, sine, etiam*

- publicis, aerarium exhausterit, & in egestatem inciderit, donatum, vel tributum à Vassallis petere possit.* 253
 Sect. I. Proponitur Dubitationis Resolutio. *ibid.*
 Sect. II. Proponuntur ad Dubitationis resolutionem positam requisita quadam. 254
 Dubit. X. *An Rex, si non potest aliunde Regni necessitati subuenire, etiam ex eo, quod culpa sua, v. ludis, communiis, &c. in egestatem inciderit, possit à Vassallis mutuum exigere, vel eis debitas solutiones deferre.* 255
 Sect. I. Proponitur dubitationis resolutio. *ibid.*
 Sect. II. Proponuntur circa dubitationis resolutionem positam requisita quadam. 257
 Dubit. XI. *An assignare certam summam pecunie pro sustentatione Regis, vel pro regimine & defensione Regni necessariam, spectet ad Regem, ita ut in eius arbitrio positum sit, an spectet potius ad Parlamentum.* 258
 Sect. I. Proponitur Dubitationis Resolutio. *ibid.*
 Sect. II. Proponuntur circa Dubitationis resolutionem positam Adducenda quadam. 259
 Dubit. XII. *An si iam esset assignata certa summa pecunie pro sustentatione Regis, & regimine, ac defensione Regni necessaria, ex pacto inter ipsum & Regnum inito possit Rex aliqua iusta causa de nouo adueniente nouum tributum, seu donatum petere, vel antiquum augere pro defensione eiusdem Regni, vel pro sustentatione status sui.* 260
 Sect. I. Proponitur Dubit. resolutio. *ibid.*
 Sect. II. Proponuntur & soluantur difficultates contra Dubitationis resolutionem positam. 261
 Dubit.

Index Dubitationum.

Dubit. XIII. *An si iam assignata ex pacto inter Regnum & Regem iniro certa pecunia summa pro Regno, & sustentatione Regis necessaria, culpa propria Rex, Patrimonium Regnum exhauriendo, in egestatem incidere, possit de nouo ex noua causa iusta adueniente, tributum, seu donatiuum à Vassallis petere, aut antiquum augere.* 162

Dubit. XIV. *An possit Rex propter bella, & sumptus, quos sustinet in vno Regno, grauare cetera Regna quae habet, petendo ab his donatiuum & tributum.* 164

Dubit. XV. *An Rex cum possit propter bella & sumptus, quos sustinet in vno Regno, grauare alia Regna quae habet, possit etiam grauare Regnum Neapolis, petendo ab hoc donatiuum, seu tributum.* 165

Sect. I. *Propositur Dubitationis resolutio. ibid.*

Sect. II. *Proponuntur & soluntur difficultates contra dubitationis resolutionem positam.* 168

Dubit. XVI. *An Rex, cum possit propter bella & sumptus, quos sustinet in vno Regno, grauare alia Regna, possit etiam grauare Regnum Sicilia, petendo ab illo donatiuum & tributum.* 169

Dubit. XVII. *An possit Rex (praeiudice iure municipalis) ex iusta & rationabili causa imponere tributum in Regno sine consensu Regni, seu non conuocato Regno per Procuratores, & sic illis non consentientibus, & acceptantibus tributum.* 170

Sect. I. *Propositur dubitationis resolutio. ibid.*

Sect. II. *Proponuntur & soluntur difficultates in oppositum.* 172

Dubit. XVIII. *An si ad sit iusta causa prebendi donatiuum, vel tributum, & Vassillis, vel Parlamentarij prebere*

recusent, possit Rex, vel etiam Prorex per vim & metum illud ab eis extorquere. 173

Dubit. XIX. *An si ad sit iusta causa prebendi donatiuum, vel tributum, & Parlamentarij dare illud recusent, pretextu pacti, vel privilegij alicuius à Rege obtenti, possit Rex, vel etiam Prorex, his non obstantibus, per vim & metum tributum ab illis extorquere.* 174

Sect. I. *Propositur Dubitationis resolutio. ibid.*

Sect. II. *Proponuntur & soluntur difficultates in oppositum.* 176

Dubit. XX. *An si ad sit iusta causa prebendi donatiuum, vel tributum, & populares onus talis tributi sustinere non possint, possit Rex Regni Barones ad aliquid grauare.* 176

Dubit. XXI. *An possit Rex grauare etiam exteros.* 177

Sect. I. *Propositur Dubitationis resolutio. ibid.*

Sect. II. *Proponuntur circa Dubitationis resolutionem positam Aduertenda quadam.* 178

Dubit. XXII. *An possit Rex, vel etiam Prorex vocare Episcopos, & Ecclesiasticos, ad Parlamentum propter aliquod publicum negotium.* 180

Dubit. XXIII. *An Rex, vel Prorex possit expellere à Regno Episcopos, vel Ecclesiasticos, si propter aliquod publicum negotium ad Parlamentum vocati venire noluerint.* 182

Sect. I. *Propositur Dubitationis resolutio. ibid.*

Sect. II. *Proponuntur & soluntur difficultates contra Dubitationis resolutionem positam.* 184

Sect. III. *Proponuntur Addenda quadam.* 184

Dubit. XXIV. *An possit Rex grauare Ecclesiasticos.* 185

Sect. I. *Propositur Dubitationis resolutio. ibid.*

Sect. II.

Index Dubitationum.

Seçt. II. Proponuntur & solvuntur difficultates contra dubitationis resolutionem positam.	286
Seçt. III. Proponitur Corollarium I.	287
Seçt. IV. Proponitur Corollarium II.	288
Seçt. V. Proponuntur exceptiones quedam.	289
Seçt. VI. Proponitur Corollarium III.	290
Dubit. XXV. An Rex possit gravare Ecclesiasticos quoad bona Patrimonialia.	291
Seçt. I. Proponitur Dubit. resolutio. ibid.	
Seçt. II. Proponuntur & solvuntur difficultates contra Dubitationis resolutionem positam.	293
Dubit. XXVI. An Rex possit gravare Ecclesiasticos quoad ea qua negotiantur.	295
Seçt. I. Proponitur Dubitationis resolutio.	
Seçt. II. Proponitur Corollarium.	296
Seçt. III. Proponuntur circa ea, que diximus, Aduertenda quedam.	299
Seçt. IV. Proponuntur & solvuntur difficultates contra ultimum Aduertendum positum.	301
Dubit. XXVII. An Rex possit gravare Ecclesiasticos quoad ea qua colligunt ex bonis suis Patrimonialibus, si illa alio transferunt, vel transferri faciunt, ad finem, ut ibi carius vendant.	303
Seçt. I. Proponitur Dubit. resolutio. ibid.	
Seçt. II. Proponitur contra Dubitationis resolutionem positam prima difficultas, eiusque solutio.	304
Seçt. III. Proponitur secunda difficultas, eiusque solutio.	305
Seçt. IV. Proponitur tertia difficultas, eiusque prima solutio.	307
Subiect. I. Proponitur prima probatio, quod Immunitas Ecclesiastica, seu Ecclesiasticorum à secularium Principum iurisdictione, tam quoad personas, quam quoad bona exemptio, sit	

de iure diuino.	308
Subiect. II. Proponitur II. probatio. ibid.	
Subiect. III. Proponitur III. probatio.	309
Subiect. IV. Proponitur IV. probatio.	311
Seçt. V. Proponitur eiusdem III. difficultatis II. solutio.	313
Subiect. I. Proponitur ex II. solutione Corollarium I.	315
Subiect. II. Proponitur Corollar. II.	316
Subiect. III. Proponitur Corollar. III.	317
Seçt. VI. Proponitur eiusdem tertia difficultatis tertia solutio.	318
Seçt. VII. Proponitur quarta difficultas, eiusque solutio.	319
Seçt. VIII. Proponitur quinta difficultas, eiusque solutio.	320
Subiect. I. Proponitur Corollar. I.	321
Subiect. II. Proponitur Corollar. II.	323
Subiect. III. Proponuntur quatuor alia Corollarie.	324
Seçt. IX. Proponitur sexta difficultas, eiusque solutio.	325
Seçt. X. Proponitur septima difficultas, & eius solutio.	326
Seçt. XI. Proponitur octaua difficultas, eiusque solutio.	327
Proponitur Corollarium.	329
Seçt. XII. Proponitur nona difficultas, eiusque solutio.	330
Seçt. XIII. Proponitur decima difficultas, eiusque solutio.	331
Proponitur Aduertendum.	333
Seçt. XIV. Proponitur undecima difficultas, eiusque solutio.	334
Dubit. XXVIII. An Rex possit gravare Ecclesiasticos, exigendo ab illis gravamen impositum super bona eorum, antequam ad eosdem pervenissent, quancumque bona Ecclesiasticorum illa sint.	335
Seçt. I. Proponitur Dubitationis resolutio. ibid.	
Seçt. II. Proponuntur, & resolvuntur difficultates in oppositum.	338

Dubit.

Index Dubitationum.

Dubit. XXIX. <i>An Rex possit gravare, seu collectare Ecclesiasticos quando contributio facienda est & que primario in utilitatem Ecclesiasticorum, & laicorum.</i>	340	Sectio X. <i>Proponitur, & soluitur nona difficultas.</i>	350
Dubit. XXX. <i>An possit Rex gravare Ecclesiasticos indirectè scilicet, directè scilicet gravando laicos, qui cura illis contrahunt.</i>	342	Sectio XI. <i>Proponitur ex Dubitationis resolutione posita Corollarium primum.</i>	351
Sect. I. <i>Proponitur Dubitationis resolutio.</i>	ibid.	Sectio XII. <i>Proponitur Corollar. II.</i>	ibid.
Sectio II. <i>Proponitur, & soluitur prima difficultas contra Dubitationis resolutionem positam.</i>	346	Sectio XIII. <i>Proponitur Corollarium III.</i>	352
Sectio III. <i>Proponitur, & soluitur secunda difficultas.</i>	ibid.	Sect. XIV. <i>Proponitur Corollarium IV.</i>	ibid.
Sectio IV. <i>Proponitur, & soluitur tertia difficultas.</i>	347	Sect. XV. <i>Proponitur Corollarium V.</i>	353
Sectio V. <i>Proponitur, & soluitur quarta difficultas.</i>	348	Sect. XVI. <i>Proponitur Corollarium VI.</i>	354
Sectio VI. <i>Proponitur, & soluitur quinta difficultas.</i>	ibid.	Sect. XVII. <i>Proponitur Corollarium VII.</i>	355
Sectio VII. <i>Proponitur, & soluitur sexta difficultas.</i>	ibid.	Sect. XVIII. <i>Proponitur Corollarium VIII.</i>	ibid.
Sect. VIII. <i>Proponitur, & soluitur septima difficultas.</i>	349	Sect. XIX. <i>Proponitur Corollarium IX.</i>	357
Sect. IX. <i>Proponitur, & soluitur octava difficultas.</i>	ibid.	Sect. XX. <i>Proponitur Corollarium X.</i>	ibid.
		Sectio XXI. <i>Proponitur Corollarium XI.</i>	358
		Sectio XXII. <i>Proponitur Corollarium XII.</i>	359
		Sectio XXIII. <i>Proponitur Corollarium XIII.</i>	360
		Sectio XXIV. <i>Proponitur Corollarium XIV.</i>	361

DVBITATIONES MORALES

*De Comitibus, seu Parliamentis, ac incidenter, &
Corollarie de aliis moralibus materiis, precipue
de Ecclesiastica Immunitate.*

DVBITATIO PRIMA.

An conuocare Parlamentum generale spectet ad Regem?

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis Resolutio.

RESPONDEO affirmatiue, & probatur à pari: quia conuocare Concilium generale propter bonum commune Ecclesiæ spectat ad Papam; ergo conuocare Parlamentum generale propter bonum commune Regni, spectat ad Regem. Antecedens patet ex cap. significasti de elect. & dist. 17. per totam in decretis; & habetur ex praxi, & Th. del Bene Dubit. Moral.

traditione Ecclesiæ: sic enim testatur Iulius Papa apud Athanasium *Apel. 2. Socratem lib. 2. cap. 13. Sozom. lib. 3. cap. 7. & 9. & Nicephorum lib. 9. cap. 10.* sic etiam testatur Damasus Papa *epist. 4. ad Episc. Aphricanos cap. 1. & Lucentius Legatus Romanus in Chalcedonenſi Concil. act. 1.* ac tandem sic testantur Patres in Concil. Oecumenico *act. 18. & ratio est, quia ad Papam spectat ex officio bonum commune Ecclesiæ procurare; tum quia ad eum spectat Concilium generale conuocare, qui omnium nationum Episcopis cum auctoritate impetare potest; hic autem est solus Romanus Pontifex, tanquam aliorum Episcoporum, totiusque Ecclesiæ caput, sicut appellatum reperies in Concilio Ephesino general. *tom. 2. cap. 15.**

A

cap. 15.

2 *An Regis sit conuocare Parlamentum generale?*

cap. 15. & in Chalcedonenſi Aſſ. 1. & in eodem Aſſ. 3. in Epistoſa Synodica ad Leonem I. ergo, &c. Conſequentia probatur à pari: quia ſicut bonum commune Eccleſiæ procurare ex officio ſpectat ad Papam; ita bonum commune Regni procurare ex officio ſpectat ad Regem; tum, quia ſicut conuocare Concilium generale ſpectat ad Papam, qui omnium nationum Episcopis poteſt imperare, ita conuocare Parliamentum generale ſpectat ad Regem, qui Regni omnibus Baronibus imperare poteſt. Vide Caiet. in opus. de auth. Papa. & Concilij, cap. 15. & 16. Bellarm. de Conc. lib. 1. cap. 12. & Bellugam in ſpeculo Principum, rubr. 1. num. 3.

2 Hinc ſequitur, quòd quamvis Legatus à Latere ampliffimum habeat poteſtatem, vt teſtatur Cucchus *Inſtit. maior. lib. 2. de Legat. Apoſt. tit. 5. & ampliffimam etiam poteſtatem habeat Prorex, vt teſtantur Freccia de ſuffendis, lib. 2. tit. quis dicatur Dux, num. 33. & Regens de Ponte de poteſtate Proregis in principio, tamen iis non cenſetur collata poteſtas conuocandi Concilium, vel Parlamentum generale: ratio eſt, quia (vt docent Caiet. Bellarm. Belluga in loco ſuprà citat. & Couar. pract. 99. cap. 4.) per poteſtatem talem conceſſam huiusmodi perſonis, non intelligitur conceſſa poteſtas alta. Videatur Caiet. ubi ſuprà, cap. 15. Bellarm. de Concil. lib. 1. cap. 12. & Belluga in loco ſuprà citato.*

3 Et quòd dixi, ſumitur ex reg. 81. in 6. ubi habetur, quòd in generali conceſſione non veniunt ea, quæ quis non eſſet verifiſimiliter in ſpecie conceſſurus, quapropter inquirunt Doctores, quòd in priuilegio, ſeu facultate abſoluendi ab omnibus cenſuris non cenſentur comprehendendi cenſuræ in Bulla Cœnæ Domini, niſi exprimantur: & in priuilegio, ſeu facultate abſoluendi à cenſuris in Bulla

Cœnæ Domini, non cenſetur comprehendendi cenſura propter hæreſim, niſi ſpecificatim explicetur: quia inter cenſuras in genere, cenſuræ in Bulla Cœnæ Domini, & inter cenſuras in Bulla Cœnæ Domini, cenſura ob hæreſim, peculiarem reſeruationem habere ſolent, proptor rationem iam dictam: atque ſic praxis, & ſtylus Curiæ oſtendunt, & ex communiori docent Sanch. lib. 2. moral. cap. 12. Suar. de cenſuris, diſp. 22. ſect. 3. num. 3. & Layman lib. 1. tract. 5. pars. 2. cap. 5. num. 2.

SECTIO II.

Proponitur circa Dubitationis Reſolutionem poſitam Aduertendum.

Aduerte tamen, quòd ſicut aliquando (ſi ſcilicet vrgeat neceſſitas) conuocatur Concilium generale ſine Papa, de qua te Caietan. ubi ſuprà, & Bellarm. cap. 14. ita ſimiliter, ſi vrgeat neceſſitas, id eſt, ſi res non patiatuſ dilationem, quia periculum eſt in mora, conuocari poteſt, ante Regis intimationem, Parlamentum generale, ſcilicet à Prorege, maximè ad instantiam maioris partis Baronum, quin imò, & iis negligentibus, ad instantiam cuiuſcumque Baronis: atque ita docent Belluga loco ſuprà citato, num. 4. cum ſeqq. Abb. in cap. cum olim, num. 2. de teſtamentis; & alij.

Adde, quòd in ſimili caſu, ſi ſcilicet vrgeat neceſſitas, & ſupremus Princeps, apud quem belli, & paciſ ius exiſt ex Auguſt. lib. 22. contra Fauſtum, cap. 74. & 75. cap. quid culpatur 23. quaſt. 1. & l. exat, Cod. de eo quod metus cauſa, abſit, nec ad eum reſuſus facile haberi poſſit, poteſt & Princeps ſubditus bel-

lum,

lum, saltem defensionum, inire, quam-
primum id supremo Principi significan-
do, vt testè dixit Lælius Zechius lib. 1.
de Principe, cap. 5. num. 4 Et ratio est,
quia sic in tali casu exposcit bonum
commune: videatur Caiet. *vbi supra*, Bel-
lann. *cap. 14* Abbas in *citato cap. cum olim*
de testamentis, Belluga loco *suprà* allegato,
numero quarto, cum sequentibus, usque ad
finem, & Decius *numero 19. in capite li-*
cet de euit. el. l. Nec id mirum videri de-
bet, quia regula generalis exceptionem
patitur, quotiescumque sic ratio suadet.
Vnde in constitutionibus Principum
invenia ortum habuit, vt si scilicet obser-
uatio legis hic & nunc in aliquo casu ex-
tirpet finem legis, vel obsit Reipub hic,
& nunc in tali casu lex non obseruetur:
atque ita in §. 6. *Erbic.* tradidit Arist.

quem ad hoc probandum citat Caiet. in
loco citato, cap. 15. in principio, & ita ha-
betur in *leg. prim. ff. de regulis iuris*, vbi id
notant Doctores.

Confirmatur primò, quia sic fuit in
praxi receptum anno 1524. (vt in *capitu-*
lis, & privilegiis Neapolis fol. 81. a tergo
videre est) & anno 1621. in Parlamento
generali extraordinario conuocato ab
Eminentissimo Cardinali Zapatta huius
Regni Neapolis Prorege, nec non & in
aliis multis generalibus Parliamentis.

Confirmatur secundo, quia sic practica-
tur in Regnis Hispaniæ: ergo multò ma-
gis sic practiacari debet in Regno Neapo-
lis, & aliis Regnis, in quibus, cum à Re-
ge suo multum distent, non est ita faci-
lis accessus ad Regem, sicuti est in Reg-
nis Hispaniæ.

DUBITATIO SECVNDA.

*An si Rex in Parlamenti conuocatione attestetur, quòd
sit in necessitate ad subueniendum sibi, vel bono
communi, credendum ei sit in dubio à Par-
lamentariis, & Consiliariis?*

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis resolutio.

ONVENIUNT primò
Doctores *infra* citandi,
quòd si euidenter constet
de veritate in oppositum
contra Regem, creden-
dum Regi non sit. Ratio, quia in tan-

tum Regi, si se esse in necessitate atte-
stetur, credendum est, in quantum in du-
bio præsumitur pro ipso, cum tantæ au-
toritatis sit: at in casu posito euiden-
ter constat de veritate in oppositum con-
tra Regem, & veritati ex alio capite
semper cedit præsumptio: ergo, &c.

Conueniunt secundò Doctores
etiam *infra* citandi, quòd si moraliter
constet de veritate in oppositum contra
Regem, credendum etiam Regi non sit.

A 2 Ratio,

4 *An Regis sit conuocare Parliamentum generale?*

Ratio, quia in tantum Regi, si se esse in necessitate attestetur, credendum est, in quantum in dubio præsumitur pro ipso, cum tantæ auctoritatis sit, uti *supra* dicebatur: contra præsumptionē iuris admittitur probatio in contrarium, ut in specie tradunt Menoch-*de præsup.* li. 2. præsup. 10. v. 31. & Socc *lib. 2. conf.* 164. ergo &c.

3 Tota ergo difficultas est, si Regi credendum sit in casu, quod neque euidenter, neque moraliter constet de veritate in oppositum contra Regem, & in tali casu

4 Respondeo negatiuē, præsertim si Regnum sit nimis grauatum tributis, quia si soli attestationi Regis, remotis aliis adminiculis, vel coniecturis, credendum esset in dubio à Parlamentariis, & Consiliariis, aperiretur via ad maximum inconueniens cum præiudicio magno boni communis, ut scilicet quàm faciliè multiplicentur donatiua in perniciem Regni prætextu necessitatis Regis, & cum quāra veritate Deus sciret: & quamuis hoc inconueniens cesset in præsentī ob Religionem, & integritatem exactam nostri Regis, tamen quia semper extirpanda, & præcauenda sunt, quæ duci possunt ad inconueniens, & quæ de facili induci possunt in damnum boni communis, ideo Parlamentariis, & Consiliariis ad credendum Regi in dubio non sufficere solam Regis attestationem, dicendum est: ex quo enim agitur de totius Regni, vel alterius Communitatis tanto interesse, & præiudicio, præter Regis assertionem alia adminicula concurrant, necesse est: arque ita docent Decius *confil.* 576. num. 13. Ferdin. Loazes pro Marchione de las Velez in 3. *fundament.* pro dicto Marchione num 6 Calicius in *in extranagatorio Cur. Regal* 191. Pinellus in *rubr. Cod. de rescinden. vendit.* 1. part. cap. 3. num. 3. Felin. cap. cum à nobis, num. 1. & 2. de test. Gurtierrez *pract. lib. 4. quest.* 11. num. 24. Gessle *decis.* 131. quest.

1. sub vol. 2. num. 12. ad num. 12. quos refert, & sequitur Franciscus Ferrerius Iurisconsultus Hispanus *ad consil.* hac nostra euident. 3. num. 42. fol. mihi 61. idem dicunt quamplures alij Doctores, quos citat, & probat Ioannes Maria Nouarius tom. 3. *de grauam. Vassallorum, gra-nam.* 39 vbi ait, quod non creditur Regi in præiudicium tertij. sed requiruntur tunc alia adminicula, hæc ille. Idem docet Suarez *lib. 5. de legib. cap. 15* in his verbis: *Secunda conditio ad iustitiam tributis necessaria est causa finalis, seu ratio:* ita sumitur *ex cap. peruenit de censibus*, vbi etiam significatur necesse esse causam esse notam; quia census ignorantia, ut ibi dicitur, id est, cuius causa iusta ignoratur, ut *ibidem* exponit glossa, nullo iure diuino, vel humano probatur: & ideo, inquit Pontifex, oportet, ut census omnis, ad quid, & quomodo persolui debeat, præsciatur, quod intelligendum est de censibus nouiter impositis, vel imponendis, sicut ibi sentit Glossa, ut notat Med. *supra* *quest.* 14. nam de antiquis præsumitur causa iusta, licet non sciatur ut dicemus, imò etiam in tributis nouis, ut *infra* dicam, non est necessarium, ut causa sit nota omnibus, & singulis de populo, oportet tamen, ut sit nota Principi, & Consiliariis eius, & Procuratoribus Regni, aut aliis, ad quos pertinet iustitiam tributū examinare; quia nisi Principi constet iustam interuenire causam, vel probabilibus rationibus, vel fide digna auctoritate, & iudicio suorum Consiliariorum, &c. non poterit iuste imponere, vel exigere tributum, quia tenere agendo non habet ius exigendi, & ideo nec retinere potest, quod sic exegit: nisi postea examinata causa, inueniret iustum fuisse tributum, hæc ille. Idem tradit Emanuel Sa sub istis verbis: *Potest Rex ex causa rem vnius alteri dare, & locum Reipublic. communem sine Populi consensu*

consensu proprium in usum assumere, & revocare suum contractum, & datum à se privilegium, etiam remuneratorium, &c. cum autem requiritur causa iusta, ut aliquid facere possit, non est ei credendum, dicens esse causam iustam, nisi appareat, hæc Sā.

5. Confirmatur, quia multi, & graves Doctores apud Lessium *lib. 2. de iust. & iur. cap. 31. dub. 3. & cap. 33. dub. 8. & cap. 41. dub. 9.* satis probabiliter docent, quod non tenetur in dubio inferior credere Superiori, si de proprio, vel alieno præiudicio tractetur, v. g. quod non tenetur inferior obedire Superiori in dubio, quod opus, quod ei præcepit Superior, sit licitum, vel non licitum, aut in dubio, quod præceptum Superioris hic, & nunc sit obligatorium; sed ut ad id obligetur subditus, debet saltem moraliter subdito constare opus, quod præcipit ei Superior, esse licitum, & præceptum Superioris hic, & nunc esse obligatorium.

6. Item, quod in dubio, si Superior interroget iuridicè, id est, ordine iuris servato, non tenetur subditus respondere ad mentem Superioris interrogantis, & crimè ei fateri, siue subditus interrogetur, ut reus, & sic ut principalis, siue etiam interrogetur, ut testis, & sic non ut principalis, sed ut ad id obligetur subditus, debet subdito saltè moraliter constare, quod Superior interroget iuridicè, seu legitimè, & quod habeat Superior auctoritatè hic, & nunc obligandi subditum ad talem actum.

7. Item, quod in dubio, an vectigal sit iustum, vel non, non tenetur subditus ad illud, nisi saltem moraliter subdito constet, quod sit illud iustum ex omni capite, ut ex parte causæ efficientis, finalis, formalis, & materialis; hæc omnia docent graves, & multi Doctores apud Lessium *locis supra citatis*, & nos *infra* in suis locis dicemus. Si ergo non tenetur in dubio subditus credere Superiori, si agitur de præiudicio proprio, vel alieno,

multò magis non tenebitur in dubio Parlamentarius, & Consiliarius credere Regi, si agatur de præiudicio proprio, & Communitatis: & ratio à priori est, quia Consiliarii, & qui intrant in Parlamentum ad determinandum donativum, non se habent in ordine ad Regem, tanquam subditi ad Superiorem, cui in dubio se conformare licitè possunt, sed se habent, ut *infra* suo loco dicitur, tanquam Iudices à Rege ipso constituti ad donativum determinandum, atque adeo quodam modo, ut Superiores, quibus Rex potius in tali casu se conformare vult: ergo ipsi, antequam illud determinent, ex officio tenentur prius scire, & diligenter perpendere omnia, si nolint, sicuti rectè notavit Suarez *loc. supra citat.* temerè agere, & sic iniuriam populo irrogare: arque adeò nolint ad restitutionem tenèri; si fortè à parte rei non subit iusta causa determinandi tale donativum, quod ipsi in Parlamento determinant: omne enim damnum mala fide illatum exigit iustitia, quod compensetur, sicuti docent Doctores omnes in materia de restitutione, atque hinc pater disparitas ad illud, quod obiici potest de ministro iustitiæ, & de milite, quod scilicet Minister iustitiæ in dubio, quod sententia sit iusta, possit illam sine peccato exequi, & quod miles similiter siue subditus sit, siue non subditus, dummodò sit conductus tempore pacis, ut docent communiter Doctores; vel etiam si non conductus sit tali tempore sed sit voluntarius ut docent contra communem Petri. Nauarra *de resit. lib. 2. c. 3. n. 278.* Suarez *tratt. de charit. disp. 13. sect. 6. n. 11. & 12.* Tarter *i. 2.2. disp. 2.9. 6. dub. 4. n. 49* et si de omni milite, etiam subdito contrariū non improbabili ter sentiant Vasquin *part. 2. disp. 66. c. 9.* & Lorea *in 2.2. sect. 3. disp. 53. n. 7.* quia in dubio tutior pars est eligenda, præsertim si de præiudicio Communitatis tractetur, in

dubio, quod bellum sit iustum, possit sine peccato militare; patet, inquam. disparitas ad illud, quod obici potest de ministro iustitiæ, & de milite, quod in dubio possint se conformare Superiori, (etsi contrarium doceant Lorca, & Valsq. ut modò *supra* dicebam,) quia nec minister iustitiæ, nec miles, siue subditus sit, siue non subditus, & si non subditus, siue stipendiarius tempore pacis sit, siue non stipendiarius tali tempore, sed solum sit voluntarius, non se habet, ut Iudex, vel Consiliarius, sicuti se habent, Parlamentarij in nostro casu, quapropter optimè dixit ex communi Io. de la Cruz *part. 1. p. 5. art. 3. dub. 2. concl. 2.* quod miles dubitans de iustitia belli potest sine peccato bellare; quia ad militem, si aliàs non sit Iudex, vel Consiliarius, non attinet examinare causas belli, & sic retorqueri potest argumentū contra Aduersarios.

8 Vbi Parlamentarij, & Consiliarij notent primò id, quod dixit Belluga *in spec. Princip. rubr. 43. in fine*, quod multò melius esset eis furari à priuato, quàm à Republica: & ratio est, quia infertur maius damnum.

9 Notent secundò id, quod dixit Valsq. *in opusc. de testu cap. 6. §. 3. num. 76. & 86.* quod cum ipsi se habeant, ut Iudices, non sufficit, si sequantur opinionem probabilem, sed tenentur in conscientia sequi opinionem probabiliorem, & fortioribus munitam rationibus, de qua re tamen nos *infra* dicemus loco suo.

SECTIO II.

Proponuntur, & solvuntur difficultates contra Dubitationis resolutionem positam.

1 Obicies cum Capiblanco *de off. Baronum. tom. 2. prag. 1. cap. 1. num. 17.* & cum Doctoribus, quos citat, & sequi-

tur Barbosa, ut cum Thoma Grammat. *decis. 65. num. 30. & decis. 105. num. 9.* Laderchio *consil. 145. num. 2.* Cardin. Paris. *tom. 1. consil. 1. num. 41.* Rolando à Valle *lib. 2. consil. 1. num. 98.* Oldrado *consil. 258. Alex. lib. 2. consil. 216.* Ceuallos *contra commun. quest. 378. num. 26.* Bobadilla *in polit. tom. 2. lib. 5. cap. 5. num. 11.* Corsetto *in propugu. vellig. fol. 46.* Regente de Neapoli *in alleg. pro eodem vellig. fol. 5.* Glorito *in respons. 1. part. 3. n. 131. & seqq. Rastellio lib. 3. de regim. Principum, fol. 130. & Diana tom. 1. tract. 3. de Parlam. resol. 11.* vnicuique, quando attestatur de facto proprio, credendum est: ergo multò magis credendū est Regi, ob ipsius superexcellētem auctoritatem; quapropter, dici solet, semper in Rege præsumitur in dubio iustitia causæ.

Confirmatur, quia alioquin exponeretur periculo bonum commune: si verum forsan esset, & non crederetur, quod Rex attestatur in casu prædicto.

Respondeo, quod Regi, quando attestatur de facto proprio, credendum est, si non agitur de præiudicio, & interesse alterius; at si de interesse alterius, præsertim Communis, agatur, credendum non est, nisi pro Rege alia adminicula, & coniecturæ concurrant, præsertim ab eo, qui ut Iudex, vel ut Consiliarius se habet, uti *supra* probabam.

Ad Confirmationem respondeo, quod bonum commune exponeretur periculo proximo, quod in moralibus solum attenditur, si pro Regis necessitate adminicula alia concurrant, aliàs nego tali periculo exponi; & si exponitur, ad summum exponitur periculo remoto, quod in moralibus non est considerationis.

Instabis: Contingere potest, quod Rex verè sit in necessitate, & causam necessitatis Regem dicere Vassallis, etiam Procetibus Regni, bono publico non expediat; ergo tunc saltem periculo proximo

ximo exponeretur bonum commune, si soli Regis attestationi non stetur.

- 6 Respondeo, si est, id esse rarò, & per accidens: at non quod est rarò, & per accidens, sed quod est, vt plurimum, & per se, attendi debet, præsertim in casu nostro, ne facile modo, quo *suprà* dicebam, aperiatur via ad multiplicationem donatiuorum, sine necessitate, in perniciem Regni, & boni communis.
- 7 Caterùm, quæ dicebam de Rege attestante suam necessitatem, nempe quod ei credendum non sit à Parlamentariis, & Consiliariis, nisi pro ipso concurrant alia adminicula, & coniecturæ, multò magis intelligas de Prorege, si in aliquo casu, vt *suprà* notabam *dub. 1.* sine attestatione Regis, Regis necessitatem ipse attestetur. Ratio, quia vtrobi- que sic exposcit bonum commune, ne facile, modo quo *suprà* dicebam, aperiatur via ad multiplicationem donatiuorum sine necessitate, in perniciem Reg-

ni, & boni communis, sicuti *suprà* probabam.

Addè, quòd Prorex est inferioris auctoritatis ad Regem; quapropter Protegi non plus credendum est, quàm Regi.

Item secundò, quæ dicebam de Rege, si attestetur propriam necessitatem, & de Prorege, si attestetur necessitatem Regis, nempe quòd in Dubio eis à Parlamentariis, & Consiliariis, credendum non sit, nisi adsint alia adminicula pro Rege: intelligas etiam in casu de euidencia belli, & sic de euidencia necessitatis Regis pro tali bello, si tamen dubium est, quòd tale bellum sit iustum, & non adfuit præter attestationem Regis alia adminicula pro Rege, quòd iustum illud sit: nam & in hoc casu militant eadem rationes, quas *suprà* assereram. Vide, si placet, Regentem de Ponte in *trait. de potest. Proreg. tit. 4. §. 1.* vbi citat pro hoc dicto Luc. de Pen. in l. 1. *Cod. vi rust. ad null. obseq. & Capic. in §. firmiter.*

DUBITATIO TERTIA.

An si Rex aliunde potest necessitati suæ, vel Regni, subuenire, v. g. suum statum restringendo, &c. donatiuum, seu tributum à Vassallis petere possit?

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis resolutio.

- 1 Vpono pro dubitatione præfenti, quin pro toto tractatu de Parlamentis, quod donatiuum,

quamuis nomine sit voluntarium, re vera tamen est necessarium, ita vt verè impositio dici possit, atque adeo, vt sit iustum, habere debeat omnes conditiones requisitas ad impositionem gabelar, vel tribut: & ratio est, quia est loco seruitij, & pro Rege in bello, aliisque eius necessita

necessitatibus adiuuando, ad quod Vassalli omnes tenentur: tum quia ad Donatium concludendum non requiruntur Parlamentarii omnes, & singuli, sed sufficit eorum pars maior, vt in suo loco dicitur; tum quia binis, vel ternis quibusque annis irremissibiliter petitur à Rege, cum expressis literis ad Proregem transmissis, pro cuius effectu, & executione Barones Regni, vel (vt in Sicilia) tria Regni brachia per particulares literas Regias ad Parlamentum conuocantur: atque ita contra Rastellium *de regim. Princip. lib. 3. fol. 133.* docent cum communi ex Theologis Suarez *de legibus lib. 5. cap. 17. num. 7.* Molfesius *in summa, tom. 2. tract. 12. cap. 22. num. 36.* & citat Syluest. *verb. dominium, quest. 5. num. 6.* & Iacob. de Graff *part. 1. lib. 3. cap. 1. num. 7.* ita etiam docet Pontius *de impedim. marit. causa 31. quest. 2 §. 11* & ex Iuristis ita docet Mastrellus *de Magistratibus, tom. 2. lib. 5. cap. 1 §. num. 29.* & seq. Regens de Ponte *in decis. part. 1. decis. 3. num. 14.* Velasq. *consil. 99. punct. 4. num. 18.* Petr. Tholosan. *lib. 24. cap. 5. num. 1.* Bolognet. *conf. 1.* Marin. Frecc. *de subseu. lib. 2. autor. 3.* Giurba *in decis. tom. decis. 118. num. 2.* & seq. & alij passim, hoc supposito.

- 2 Respondeo negatiuè cum Med. *quest. 13. Cod. de restit. Lessio lib. 2. cap. 33. dub. 6.* Vasq. *de restit. cap. 6. §. 1. dub. 2. num. 23.* Regente de Ponte cum alijs Iuristis, quos ipse adducit *tit. 4. in principio*: si aliunde tamen potest suæ necessitati subuenire, v. g. restringendo statum suum, parcius viuendo, quatenus id sine dedecore status sui facere potest: ita Doctores citati in loco *suprà* citato.
- 3 Secundo omitendo sumptus parum necessarios, tam publicos, quam priuatos: ita Doctores iidem *in locis ubi suprà.*
- 4 Tertiò abstinendo se in posterum à prodigis donationibus, conuiujs, &c. ita

Doctores iidem *suprà* citati in locis *suprà* citatis.

Quartò, vendendo officia: hæc enim si propter necessitatem publicam (vt si summa pecuniæ aliqua esset confluenda, quæ aliter commodè haberi non possit) licitè vendi possit à Principe, docent Lessius *de iust. & iur. lib. 2. cap. 32. dub. 4.* Aragon. *in 2. 2. quest. 63. art. 2.* Ledesma *tom. 2. tract. 7. c. 1. concl. 15.* Salonijs *in 2. 2. tom. 1. quest. 63. art. 2. contr. 8.* Valentia *tom. 3. disp. 5. qu. 7. punct. 2. §. ad 3.* Malderus *in 2. 2. tract. 9. c. 1. dub. 5.* Rebellius *lib. 9. quest. 18. sect. 2. n. 28.* Villalobos *tom. 2. tract. 8. difficult. 5.* Io. de la Cruz *part. 1. pr. 7. art. 2. dub. 10. conclus. 3.* Syluius *2. 2. q. 63. art. 2.* Tannerus *in 2. 2. disp. 4. q. 8. dub. 2. n. 24.* Azorius *tom. 3. lib. 8. c. 7. q. 3.* Fillucius *tom. 2. tract. 34. part. 2. cap. 2. num. 44.* & Corduba *in summa 1. quest. 117.* dummodo tamen officia dignioribus, quantum fieri potest, & ne deur occasio emptori multa iniquè extorquendi, moderato pretio vendantur.

Neque obstant, quæ quoad hoc in 6 contrarium adducit Regens de Ponte *in tract. de potest. Proreg. tit. 3.* vbi probat, quòd officia, præsertim si iustitiarum administrationem admixtam habent, sine peccato mortali vendi non possint: nam procedunt, quæ ibi ipse adducit, si non adsint in venditione officiorum omnes quatuor conditiones, quas *suprà* dicebam: nempe primò, quòd vendens habeat auctoritatem vendendi. Secundò, quòd vendantur, quantum fieri potest, dignioribus. Tertiò, quòd vendantur pretio moderato. Quartò, quòd vendantur ob Reipublicæ necessitatem, vel magnam utilitatem, quin si Princeps extra hunc casum publicæ necessitatis, vel magnæ utilitatis, officium venderet, neque esset officij venditio irrita, peccaret tamen mortaliter, præsertim si hoc officium haberet aliquam iustitiæ administratio-

nem, ex eo, quia ex officiorum venditione quamplurima incommoda contra bonum commune sequi consueverunt, sicuti docent Caiet. in *summa, verb. officiorum venalitas*, Sotus lib. 3. *quest. 6. art. 4. Nauar. cap. 25. num. 7* & alij Doctores passim. Quintò, vendendo titulos, dignitates, & similia. Sextò, petendo à Potentioribus taxas, seu contributiones voluntarias. Septimò, vendendo, quæ habet, vt oppida, &c. vel saltem ea ad tempus locando, & similibus aliis modis, quos breuitatis causa omitto. Vide Medinam, Lessium, Vazq. Layman, Regentem de Ponte, Rastellium, Dianam, locis *suprà* citatis; & quæ *inf à in dub. 8. & 9.* dicuntur.

- 7 Ratio autem Responsonis negatiuæ, quam notent, inquit Molina, Confessarij, & Consiliarij Regum, præfertim si Regnum sit gabelis nimis grauatum, illa est: quia cum Rex sit propter Regnum, & non è contra, ad differentiam Tyranni, debet suum priuatum commodum, sicut & cuiuscunque alterius particularis Vassalli postponere bono publico, si iustus esse velit, & non iniustus; seu si Rex esse velit, & non Tyrannus (si non ratione iniusti tituli, quia iure possidet Regnum) saltem ratione iniustæ administrationis, dirigens administrationem Regni non ad bonum publicum, & commune; sed ad suum regentis priuatum commodum, grauando scilicet Regnum iniustis exactionibus, vel leges, sibi commodas, & publico parum viles condendo; sicuti docent Plato lib. ciuili, vel de Regno, Arist. 3. *Polit. cap. 5. & 10. 5. Eth. cap. 6. & 8. Eth. cap. 10.* & cum Arist. communiter Philosophi: ita enim docet S. Thom. 2. 2. *quæst. 42. art. 2. ad 3. & de regimin. Princip. lib. 1. cap. 6* & cum S. Thom. communiter Scholastici; & habetur præterea in *lex. notab. in athen. vt Iudices sine quoquo suffragio, circa principi*
Th. del Bene Dubit. Moral.

pium, col. secunda: & tradunt passim Summistæ in verbo *Tyrannus*, Caiet. Syluester, Armilla, Tabiena. & alij Doctores. Vide Sotum lib. 3. *de iust. §. 1. dub. 2. num. 22.* & Lessium *de iust. & iur. lib. 1. cap. 9. dub. 4. num. 9. & cap. 1. dub. 3. num. 13* vbi subdit, quòd Rex comparatur ad Communitatem, non vt pars ad totum, sed vt pars ad partem: nam tota Respublica se habet ad Regem, sicut particularis persona ad custodem, quem stipendio ad se tuendum, & custodiendum conduxit, & ob hanc causam ei ex officio incumbit publici boni curatio: quapropter Rex dicitur boni communis custos; & si Regni administrationem ad suum priuatum administrantis commodum flectit, merito non Rex, sed Tyrannus vocatur. Vide etiam ex Iuristis Luc. de Pen. in *l. quæcunque, Cod. de omn. agr. deserti. Iser in cap. 1. de prohib. alien.* & Regentem de Ponte in *tract. de potest. Proreg. tit. 6. §. 5. num. 10. & tit. secundo, §. 4. numero septimo*. vbi docet, quòd Rex debet vtilitatem Regni vtilitati propriæ præferre; vt propterea in eodem loco citato num. 19. & tit. 4. *de reg. lib. impo. §. 8. num. 40.* dicat, quòd licet Regnum sit Regi datum tamen Rex est Regno datus propter Regnum, vt ipsum scilicet gubernet, & regat: quapropter Rex dicitur pater, maritus tutor & administrator Populorum, quibus præest quidem, sed ipsorum causa, & mali & improbi discuntur illi Reges, qui in imperio non nisi imperium cogitant, id est, commodum proprium, cum hoc postponere debeant bono communi. præfertim quia in bono communi continentur & proprium, cum vires Regis insistant in vicibus Regni: & è contra destruere Regnum sit & destruere Regem.

Confirmatur, quia cum Rex aliunde potest suæ necessitati subuenire, non est re vera in necessitate publica, propter quam

quàm solum licitè imponi potest tributum, sicuti in materia de tributis docent communiter Doctores, quapropter docent illi in tantum iustum esse tributum, in quantum imponitur propter necessitatem, vel magnam Reipublice utilitatem, cui alia ratione subueniri non possit. Vide, si placet, S. Tho. in *Epist. ad Ducissam Brabantie*. Gabr. d'Anton. Syluest. & alios apud Megal. c. p. 17. *Less. lib. 2. cap. 33. dub. 4. num. 41. Azor. part. 3. lib. 5. cap. 23. Valq. in opus. de rebus. cap. 6. §. 1. dub. 2. Suar. lib. 5. de legibus. cap. 15. Molf. tom. 2. summa, cap. 22. num. 38. & num. 61. Layman lib. 3. tract. 3. pari. 1. cap. 3. & ex Iuristis vide Bellugam rubr. 11. num. 6. cum Borello, & aliis Doctoribus, quos ipse refert, & sequitur. Vide etiam Rouit. super pragmat. in rubr. de vestigiis, num. 9. & seqq.*

9 Confirmatur secundò exemplis Principum Gentilium, ex quibus in hac re discere possunt Principes Christiani: nam Marcus Antonius, ne gabellis, & arario ob bella exhausto, populum oneraret, auctionem vectum Imperatoriarum fecit, vendiditque pocula aurea, crystallina, myrthina, & vasa Regia, vestem vxoriam, sericam, & anxatam; & gemmas; ut refert Iulius Capitolinus in *Marcio Philosopho*, & Erythrius Prefectus vrbis sub Zenone, cum neque Fiscum sufficere videret, neque onus imponeret maius; Fiscus autem esset profusione Zenonis exhaustus magistratu abiit cum dolore Ciuitatis, & refert Suidas in verbo *Erythrium*, & Trojanus Cæsar dixit Fiscum esse lienem: nam sicut liene crescente in corporibus nostris, artus reliqui tabescunt, ita turgente Principis Fisco, reliqua Ciuitatis membra marcescunt, & egrotant; quare si quis Princeps velit corpus Reipublice validum esse; oportet Fiscum non habere tumentem: ita scribit Philippus Beroald. in *pra-*

riphras. ad vitam Augusti. Cæsaris & Philostrati. de vita Apoll. lib. 5. cap. 13. de officio Regis Vespasianum admonens: ne ea (inquit) astitimes, quæ ex collatione tributorum à gemiibus hominum promouantur: atrum enim, sordidumque putandum est aurum, quod ex lachrymis oritur; diuitiis autem optime vteru super omnes Reges, si cum egenis eas communicaueris.

SECTIO II.

Proponuntur, & solvuntur Difficultates circa Dubitationis Resolutionem positam.

Obiiciens: Summa, quam Rex extraheret parcius viuendo, & aliis modis, quos *suprà* in Responsione numerabam, vel similibus, non est sufficiens publicæ necessitati, quam Rex nunc habet, ergo.

Respondéo in casu, quod ita est, exigat Rex (si adsint vires Regni, & cætera requisita ad iustitiam tributi, ut *infra* in suis locis dicitur) per tributum reliquam summam ad complementum publicæ necessitatis, quam Rex nunc habet ad subueniendum bono communi.

Dummodo tamen primò tributum 3 ad prædictam publicam necessitatem excessum non habeat: nam quoad excessum foret illud iniustum, & vtote non propter necessitatem publicam impositum, uti *suprà* probabam: & uti in simili dicitur in cap. quia plerique de immunitate Ecclesiastica, & docent Doctores mox *infra* citandi. Dummodo tamen secundò tributum (propter eandem rationem, quam *suprà* assereram) applicetur ad illam publicam necessitatem, cuius causa est impositum, vel ad similem; si illa cesset,

cesset, & alia surgat, vt cum Caiet. *verb. vestigalia* docent etiam Doctores mox *infra* citandi, & sumitur ex S. Thom. *lib. 2. de regim. Princip. cap. 12.*

- 4 Neque contra hanc doctrinam obstat text. *in l. fin. Cod. de his, qui ex pub. collar. lib. 10.* vbi habetur, quod impositio facta ad certam causam, non debet conuerti in aliam: quapropter Isern. apud Regentem de Ponte *de potest. Proreg. tit. 4. §. 2.* vocat abusum impositiones pro vna causa impositas conuerti in aliam: nam, vt optimè notat Regens de Ponte loco *suprà* citato: hodie propter imminentes, & graues necessitates Regis omnia confunduntur: & propterea id ex causa necessaria fieri potest, etiam per Proregem; & allegat pro hoc text. *in l. unica, C. de expens. Lodor. lib. 11.* vbi Luc de Pen. & Andr. de Barul. post Io. de Plat. quò distinguit, & allegat Bart. *in l. legatū, ff. de administr. rerum ad ciuit. pertinent.*

- 5 Dummodo tamen tertio tributum (propter eandem rationem, quam *suprà* adducebam) cesset, si necessitas omnis publica cessat. Ratio, quia cessante causa (vtrique necessaria, & in suo genere adæquata) cessat effectus, *ap. cum cessante de appellat.* quod ita ferè explicat Glossa citans varia iura *in cap. post translationem de renunciat. verb. cessante*, & notant Doctores *in l. cum pater. ff. de leg. 2.*

- 6 Porro, si vno ex his tribus requisitis deficiente, tributum adhuc exigitur, sequitur, quod non exigatur propter publicam necessitatem (propter quam solum in casu posito exigi illud licitè posse probabam); atque adeo sequitur, quod tributum sit iniustum, vel quoad totum, modo *suprà* explicato, & consequenter sequitur, quod Rex quoad excessum, vel quoad totum, ad restitutionem teneatur; & si Rex non restituit, teneantur ceteri, qui quomolibet, vel iubendo, vel mandando, vel consulendo, vel

consentiendo, vel laudando, vel adiuvando, vel tandem non impediendo, si impedire possent, & ex officio teneantur, tributi causa moralis fuerunt; sicut & qui tributum exigunt; atque ita docent Gabriel *in 4. dist. 1. §. quæst. 1. art. 2.* Syluest. *verb. Gabella 3. quæst. 2.* Suar. *de legibus, cap. 15.* Molfes. *2. tom. summa, cap. 12. num. 62.* Angelus *verb. pedagium, §. 6.* Medina *quæst. 13. Cod. de restit. Lell. de iust. & iur. lib. 2. cap. 33. dub. 6.* Vafq. *in opusc. de rest. cap. 6 §. 1. dub. 2.* Azor. *part. 3. in l. 1. Moral. lib. 5. cap. 23.* Alphonsus Castro *1. lib. de lege penali, cap. 10.* & Pettus Nauar. *lib. 3. cap. 1. num. 255.* vbi subdit, quod si cessante publica necessitate non cessat tributum, necessitas publica assumitur pro forma, re ipsa autem fraus est, & rapina, pauperumque oppressio, quæ doctrina maxime locum habet in tributis nouis, quorum causa, an, & qualis fuerit, cognoscitur, vel facile coniectari potest; sed de hac re in locis suis *infra* diffusius dicetur, vbi ponam alios casus, in quibus licitè potest Rex de nouo imponere tributa, vel vetera augere.

Obiicies secundò: Summa, quam Rex extraheret parciùs viuendo, & aliis modis, quos *suprà* in Responsione dicebam, non est præsentanea ad præsentaneam, & vrgentem necessitatem, quammodò Rex habet, vt subueniat hùc, & nunc bono communi, ergo.

Respondeo in casu, quod ita est, exigat Rex (si adint yites Regni, & cetera requisita ad iustitiam tributi, sicut *suprà* annuebam) per tributum pecuniæ summam commensuratam necessitati præsentaneæ, quam habet ad subueniendum bono communi: nam cum periculum sit in mora, & res non patiatür dilationem, ita sanè exposcit bonum commune: quin imò si adeo vrget necessitas, & Rex aliunde non habet, potest licitè

Rex sumere ab vna Ciuitate; & deinde, vt ei compenset, ne superexcedentur ad alias Ciuitates restet grauata, diuidere onus per Regnum, sicuti dixit Cyn in l. *inimem*, Cod. de sacros. Eccles. & Regens de Ponte de poreit. Proreg. r. r. 4. num. 3. plus addit lser. & Regens de Ponte loco citato, num. 38. & us. §. num. 35. quod licet potest Rex in casu posito sumere bona priuatorum, & restituere postea, quando poterit. Ratio, quia in hoc est fauor boni communis, cui cedere debet bonum priuatum, cum hoc sit minus bonum, quam commune; quin & includatur in communi: quapropter merito adeo attendendum est bonum commune, vt nulla ratio habeatur bono priuato, quin & damno priuato; exigere tamen debet Rex summam illam in casu posito, ita vt seruet tres conditiones, quas supra dicebam, propter rationem ibi allatam, & ita vt postea faciat Regno debitam restitutionem, quam faci-

le facere potest, si collecta pecunia in Fisco ipsius asseruetur: poterit enim tunc, vel tributa ordinaria minuire, vel extraordinaria, quæ futuro tempore propter aliquam occurrentem necessitatem exigi possent, omnino intermittere, & pecuniam antè collectam ad talem necessitatem applicare. Sin verò pecunia tributì nomine collecta, à Rege, vel Antecessoribus eius consumpta sit, tunc Rex restitutionem facere poterit, parcius viuendo, & recurrendo ad alios modos, quos supra in Responsione enumerabam; vel ad similes, si sic fatius videbitur: nam tenetur Rex Rempubicam in casu posito, læsam, & damnificatam restituere in integrum, & in se ab illa transferre damnum, quod à principio ipse pati debebat: sicuti patet ex iis, quæ supra in Responsione dicebantur, & videri potest Mol. tract. 2. tom. 3. disp. 667 S. Antonin part. 2. tit. 1. cap. 13. §. 2. & Layman loco supra citato, num. 8.

DUBITATIO QVARTA.

An si Rex aliunde potest necessitati suæ, & Regni subuenire, v. g. contractus (quos cum læsione graui, vt cum alagiis, vel alio modo, &c. contraxit) ad limites iustitiæ reducendo, Donatiuum, vel Tributum à Vassallis petere possit?

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis Resolutio.

RESPONDEO negatiuè, præsertim si Regnum sit gabelis nimis

grauatum; & Responsio negatiua patet ex dictis in Dubitatione præcedenti.

Confirmatur, quia bonum particulare, vt in eadem Dubitatione dicebam, postponi debet bono communi, quin imò, vt ibidem probabam, adeo atten-

di

di debet bonum commune, vt nulla ratio haberi debeat damni particularis; quia in bono communi includitur bonum particulare: quapropter bono communi cedere debet bonum particulare: atque ita docet And. de Barni. *in l. ex omnibus. Cod. de decur. lib. 10* & Regens de Ponte *de potest. Prorog. tit. 1. num. 26.* vbi subdit, quod ex causa valde vrgenti, si sic exigat hic, & nunc bonum commune, potest Princeps auferre bona priuatorum, ac etiam priuilegia iis concessa reuocare, & citat Baldum, Luc. de Penna, Bellugam, Alex. Decium, & alios multos, quod tamen intelligas in sensu, quo *supra* precedenti Dubitatione circa finem, & dicam *infra* in Solutione difficultatum Dubitationis presentis.

Tota ergo difficultas est, an licite possit Rex contractus (quos cum lætione graui, vt cum alagiis, vel alio modo, &c. cum aliquibus contraxit) ad limites iustitiæ reducere, vt suæ, & Regni subueniat necessitati, & pars affirmatiua probatur primò, quia Rex in prædictis contractibus, vti suppono, læsus est notabiliter: ergo habere in iis potest beneficium restitutionis in integrum Consequentia probatur, quia *ex l. 4. Cod. quibus ex causis maiores*, &c. Respublica iure minorum gaudet, ideoque beneficium restitutionis in integrum habet: ergo & Rex, sicut & quilibet alius supremus Princeps tale beneficium etiam habet. Vltima ista Consequentia probatur primò, quia bona Principatus alienata ad Reipublicam pertinent. Secundò, quia Princeps est Reipublicæ caput: atque ita *ex eis lege quarta*, deducunt communiter Doctores, vt videre est apud Tholof. *lib. 3. de Republ. cap. 8. Less. loc. cit. & Layman lib. 3. tract. 4. cap. 11. n. 5.*

Secundò probatur, quia Rex in prædictis contractibus, et si scienter læsione graui est læsus, læsus est tamen ne-

cessitate ductus, vt subueniret bono communi, ad quod præsentanea pecunia tunc indigebat: at quando est iusta, & rationabilis causa, vt læso per restitutionem in integrum succurratur, conceditur beneficium restitutionis in integrum, quibuscunque etiam maioribus natu, vt patet *ex iis ff. & Cod. ex quibus causis maiores 25. annis in integrum restituntur*, & tradit Abb. in *cap. ex literis*, num. 11. *de in integrum restit. & in cap. cum ex literis*, num. 12. eodem tit. ergo multò magis concedetur Regi, qui Pupilli, & Reipublicæ priuilegium habet, vt *supra* dicebatur. Afferit tamen Abbas *ubi supra* discrimen inter restitutionem, quæ fit minori natu, Reipublicæ, (idem dicit de Ecclesia; & quocunque alio loco pio) & inter restitutionem, quæ fit maiori natu, quod ad illam sufficit interuenisse solum læsionem grauem, eo quod læso propter ætatis imbecillitatem secundum quandam æquitatem Iudicis officio succurritur, & Ecclesiæ, ac Reipublicæ succurritur propter publicum fauorem: ad restituendum autem Maiorem natu, præter læsionem grauem, requiritur etiam iusta causa, ob quam Iudex præsertim supremus, æquum esse arbitretur succurrere iuxta *l. 1. ex quibus causis Maiores* &c. v. g. si quis grauiter læsus fuerit, vt subueniret bono communi, vt est etiam in casu nostro; vel per id tempus, quo causa Reipublicæ aberat, vel cum in vinculis per seruitutem, hostium, ve potestatem esset: aut si qua alia iusta, & rationabilis causa videbitur Iudici in integrum restituendi, spectata æquitatis ratione, v. g. si quis enormiter læsus sit propter ignorantiam iuris valde obscuri, aut dubij, præsertim si is ex rudibus sit, vt si rusticus, aut mulier, &c. qui ignorant iura, sicut ex Maranta, qui alios alios citat, refert Molina *disp. 572. §. Milibus*, & Less. *lib. 2. cap. 17. num. 67.*

5. Tertiò probatur, quia qui prædicto modo contaxerunt cum Rege, exorbitans lucrum fecerunt percipiendo fructus, etiam quoad sortis excessum, in quo notabiliter Rex læsus fuit, cuius excessus fructus spectare ad læsum, non autem ad eum, qui contraxit cum læso, ex communi docet Couar. *cit. cap. 3. num. 1.* ubi multos adducit ergo ex hoc capite etiam iusta, & rationabilis causa extat, ut Rex notabiliter læsus restituatur in integrum, præsertim si quod recuperat, in beneficium Regni conuertit, & ob id Regno nouum grauamen euitat.

SECTIO II.

*Proponuntur Aduertenda quadam
contra Dubitationis Reso-
lutionem positam.*

1. **A**Duerte, quòd beneficium restitutionis in integrum primò habent Minores, id est, qui annos 25. ætatis non compleuerunt, *l. 1. & 1010 titulo, ff. de minoribus.*

Secundò Ecclesiæ, ut constat *ex tit. decret. de in integrum restitut. extra, & in 6. & cap. auditis, eodem tit.*

Tertiò loca pia iuxta *l. omnia, Cod. de sacros. Ecclesiis*, & notat Abbas *in cap. 1. de restitut. in integrum.*

Quartò *Respublicæ, l. 4. Cod. quibus ex causis Maiores 25. annis in integrum restituuntur.*

Quindò Vniuersitates studiosorum, cum in eis non pauci Minores 25. annis reperiantur, sicut notauit Abbas *in cap. 1. de restitut. in integrum*, & videri potest Molina *tom. 2. disp. 574. & Less. lib. 2. de iust. cap. 17. dub. 9.*

Sextò Vicicommunitatem habentes, uti docet Gaill. *lib. 2. obseruat. 62. arg. l. 1.*

§. si heres iussus, §. vicis, ff. de legat. 1.

Secundò aduerte, quòd ut detur beneficiū restitutionis in integrum, requiritur, saltem in foro externo intercessisse læsionē magnam, atque ita habetur *in l. scio, ff. de in integrum restit. & cap. penult. de reb. Ecclesiæ alienandis, vel non, inuol. gloss. verb. enormis*, & docet Abbas *in cap. 1. num. 2. de in integrum restitut.* vnde dici consuevit, quòd minima non curat Prætor, vide Couar. *1. resol. cap. 3. num. 11* & Regentem de Ponte *tit. 4. §. 5. num. 15. & 16.* ubi subdit, quòd ad hoc, ut detur restitutio in integrum in foro externo, requiritur, quòd intercesserit læsio magna, quæ fuerit in sexta parte, idque ex communi sententia Doctorum.

Tertiò aduerte, quòd quamuis, ut detur remedium ordinariū *leg. 1. C. de rescind. vend.* requiratur quòd læsio intercesserit magna vltra dimidium, tamen, ut detur remedium extraordinarium restitutionis in integrum (quod pinguius prouidet) sufficit quòd læsio intercesserit magna *infra* dimidium, ut *suprà* dicebatur: atque ita ex communi docet Regens de Ponte *loco suprà citato. num. 23.* quin imò in foro interno sufficit multò minor Ratio, quia etsi in simili casu daretur etiam restitutio in integrum, adhuc non læderetur æqualitas, atque adeo adhuc non læderetur iustitia commutatiua, quæ per se æqualitatem tantum attendit, uti docent communiter Doctores in materia de restitutione.

Quartò aduerte, quòd ut detur beneficium restitutionis in integrum, sufficit, si læsio fuerit magna, qualis *suprà* dicebatur; siue intercesserit illa in contractibus, locationibus, vel alterius generis: & ratio est, quia vbique militat eadem ratio; atque ita docent communiter Doctores, ut videre est aquod Gomezium *tom. 2. cap. 14 Lessium lib. 2. cap. 17. dub. 9. num. 69.* & Regentem de Ponte *lo-*

eo *supra* citato, num. 58.

5 Sexto aduerte, quòd cùm hodie quadriennij spatium concedatur ad petendam restitutionem ex quacunque causa, iuxta l. ult. Cod. de temporibus in integrum restitut. quadriennium in restitutione Minorum inchoatur ab exacto 25. ætatis anno, & sic durat vsque ad expletum annum 29. l. ult. citat. Cod. de tempor. in integr. restitut. in restitutione verò Reipublic. (atque adeo, & Principis, vt pote Reipublicæ capitis, vel quia bona principatus alienata spectant ad Rempublicam, vt *supra* dicebatur: idcirco dicendum de restitutione Ecclesiæ, aut cuiuscunque alterius loci pii) incipit à tempore factæ læsionis, cap. 1. de restit. in integrum in 6. Ita tamen quòd si iusta causa subest, vt etiam post elapsam quadriennij spatium Reipublicæ, &c. restitutio in integrum concedatur, vtique & post illud elapsum tempus etiam concedetur, sicuti notauit Gloff. in cap. 1. hoc tit. in 6. & Abbas cap. 1. m. ex literis, num. 10. & seqq. eod. & Molina tom. 2. disp. 574. inter alias autem iustas, quas *supra* dicebam, causas, illa est, (quæ sola sufficit) si læsio Reipubl. &c. magna fuerit secundum viri prudentis arbitrium teste Gloff. & Abbas in cap. 1. de in integrum restitut. num. 2. Conar. 1. resol. cap. 3. num. 11. & Less. cap. 17. num. 66. Itaque ob iustam causam (si scilicet grauiter læsa fuerit Respublica, &c.) etiam post quadriennium numeratum à tempore læsionis, beneficium restitutionis in integrum Reipublicæ &c. competere potest: & ratio est, quia fauor publicus (quæ causa est, vt in integrum restituitur Communitas, sicut & Ecclesia) sc̃per manet, quare alia ratio est de Minoribus, qui solum ob ætatis imbecillitatem restituantur; ideoque postquam Maiores facti sunt, non amplius eis subuenitur, quàm intra quadriennium; nisi vel militiam interim

exerceant, vel Reipubl' causa absentes sint, vel eiusdem Reipublicæ causa, alio modo damnum acceperint, vel alio legitimo impedimento, vt *supra* explicabam, detenti videantur, ob quod Prætor, etiam natu Maioribus subueniendum esse, causa cognita, decernere potest, & debet, iuxta l. i. ff. & Cod. ex quibus causis Maiores 25. annis in integrum restituantur. & tradit Abbas in cit. cap. ex literis de in integrum restitut. & in cit. cap. i. m. ex literis eod. tit. quæ, si non omnia, saltem aliqua, in Rege etiam locum, habent, præsertim si quod Rex recuperat (reducendo scilicet contractus ad benigniores terminos intra limites iustitiæ) in beneficium commune conuertit & præterea sic nouam gabellam, aliquin imponendam, Regno deuitat.

SECTIO III.

Proponitur contra Dubitationis Resolutionem positam prima Difficultas, eiusque prima Solutio.

O Bücies primò: Rex, vel quilibet alius supremus Princeps, tenetur stare contractui: ergo &c. Antecedens probatur, quia licet Princeps supremus quodammodo non subdatur vni positiuo, (quia, vt dicit Iser. in cap. 1. de Vassallis, de serop. atar. & Regens de Ponte, tit. 10. de donis, & expensis Vniuers. num. 24. est is supra ius positiuum, quapropter potest illud tollere cum omnibus eius effectibus: subditur tamen iuri gentium, & iuri naturali: atque ita docet Innoc. in cap. nonis de iud. vbi dicit quod concessio facta à Principe, si transierit in contractum, est firma & irreuocabilis; & sequitur Ant. de Butt. in cap. cum M. de

M. de consil. Ludovic. Roman. in consil. 252. & in consil. 351. num. 22. Idem docet Syluest. *verb. Princeps*, vbi ait, quod licet Princeps habeat plenitudinem potestatis, adhuc obligatur contractibus. Ratio, quia Deus subiecit quidem ei leges, sed non contractus, ex quibus est obligatus, dicitque opinionem hanc esse communem; idem docet Molin. *rom. 3 disp. 667.* vbi ait, quod si Rex non seruat pactum, seu contractum, tenetur in conscientia restituere tributum vel quidquid aliud accepit à Vassallis. Idem docet Bald. *de usu feud. in rubr. de natura feud* vbi dicit, quod si Princeps inuestiuit aliquem de Baronia, vel Castro, non potest eum priuare sine causa, nec ipse, nec ipsius successores. Ratio, quia tam Princeps, quam eius successores tenentur stare contractui: idemque repetit in *consil. 326. vol. 1.* & sequuntur Doctores in *l. 1. ff. de constitui. Princip.* & Matth. *de Afflict. in consil. Regni ea, qua ad decus, num. 2.* Idem docet Iason in *consil. 10. vol. 3.* vbi tradit, quod contractus Principis obligat ipsum, & successorem: additque, quod hæc sit communis opinio. Idem docet Philipp. in *consil. 70. in hac consulti. lit. D. vol. 1.* vbi ait, quod contractus facti ab habente potestatem legis condenda; habenturque pro lege, & citat *l. Cesar. ff. de public. & vectig. & l. penult. Cod. de donat. inter virum, & uxorem.* Idem tradit Belluga in *specul. Princip. rubr. 1. num. 12.* vbi dicit, & eius successores ligantur contractibus iuxta *cap. primum de probat.* & citat multa alia iura, & Doctores, idemque repetit in *rubr. 46. n. 4.* vbi ait, quod Princeps contractus vult firmos esse, & non rescindi, etiam si sint facti cum Principe, vel Fisco, iuxta *textum notabilem in l. ratas, Cod. de rescindenda vendit.* & rationem reddit, quia Princeps contractibus, etiam cum subdito initis, iure gentium obligatur.

Idem tandem tradunt alij Doctores quos multos refert, & sequitur Borrellus in *addition ad rubr. 1. Belluga, lit. N.*

Respondent aliqui in *l. digna vox, Cod. de legibus* negando Antecedens, scilicet quod Princeps supremus teneatur stare contractui, & rationem reddunt; quia is habet plenitudinem potestatis; sed hæc istorum Doctorum responsio sic simpliciter prolata est falsa: vt patet ex rationibus, & autoritatibus *suprà* adductis; sicut & falsum est eorundem fundamentum; cum ad summum supremus Princeps *suprà* ius posituum (non autem *suprà* ius gentium, & naturale, seu diuinum) plenitudinem potestatis habeat, vt *suprà* dicebatur: quare cum distinctione potius ad argumentum sic

Respondetur primò: Rex, vel quilibet alius supremus Princeps, tenetur stare contractui: distingo, si contractus sit onerosus, concedo; si contractus sit gratuitus, vel sit priuilegium ex mera liberalitate concessum, nego: nam tunc, præsertim ex causa, reuocare Princeps supremus illum potest: atque ita concludit Socin in *Conc. 87. visis num. 13 vol. 3.* allegans Baldum in *l. nuptia, Cod. de Senat.* & huc spectat illa quæstio sæpe sapienter in Reguo agitata: *An scilicet Civitas, vel Castum factum de Demanio Regis possit iterum contra voluntatem subditorum infrudari per Regem*: nam per prædictam Socini distinctionem solui optinere potest prædicta quæstio, de qua vide Abbatem in *consil. 3. volum. 1.* Andr. de Isern. in *Reg. consil. dignum, & in cap. 1. §. similiter, num. 27. de cupis. qui cur. vend. Socin in consil. 4. volum. 3.* Luc. de Pen. in *l. 1. C. de cupis. cum. consil. lib. 10.* Guido Papa in *decis. Gratianop. 239. & singul. Cust. Iuniorum in consil. 174.* Gulielm. Pernum in *tractat. de Principe, numero 22.* Aymon. Crau. in *consil. 241.* & antea in *consil. 54.* Matth. de Afflict. in *præalud. consil.*

fit. Regni, quæst. 24. & in cap. 2. § si quis feceris, quo tempore miles in feudis, & in §. præterea, ubi Sigismundus Loffredus eodem titulo, & Rodericum allegat. 9.

SECTIO IV.

Proponitur eiusdem prima difficultatis posita secunda solutio.

Respondetur secundò, & multò magis ad rem nostram, distinguendo etiam Antecedens argumenti: Rex, vel quilibet alius supremus Princeps, tenetur state contractui, distinguo; si causam rationabilem recedendi à contractu Princeps non habeat, concedo, si habeat, (quia sic scilicet exigit bonum commune) nego, arg. l. qui fundo, Cod. de omni agr. desert. lib. 11. atque ita docet Bald. in l. fin. in princip. ff. de Senator. in l. fin. in princip. ff. de pænis, & in l. penult. Cod. de donat. inter virum & uxorem, Imol. & Anton. in cap. cum M. Ferrariens. de constit. Ludovic. Rom. in consil. 312. n. 22. Alexand. in consil. 101. visis instrumentis, colum. 5. volum. 1. Soc. in consil. 58. super proposita, colum. 1. in fin. vol. 3. & Tiraq. in tract. de pænis in præf. num. 41.

Itaque cum causa rationabili (si sic exigit bonum commune) licitè potest supremus Princeps facere contra contractus, atque ideo, & contra privilegia, etiam remuneratoria, ab ipso concessa, & sic per modum contractus se habentia: atque adeo licitè potest etiam facere contra ius cuiuscumque particularis loci, vel personæ, & multò magis licitè etiam potest facere contra leges, unde fit

Thom. del Bene Dubis. Moral.

SECTIO V.

Proponitur ex Solutione secunda prima difficultatis posita Corollarium primum.

Ex dictis licitè potest Princeps reuocare privilegia ab ipso concessa. Bald. in l. qui se patris, Cod. unde liberi, Luc. de Pen. in l. fin. Cod. de locat. præd. civil. lib. 11. & Belluga specul. Princip. rubr. 26. §. Princeps. Unde quamvis Neapolitanis concessum sit privilegium, (vt apparet ex cap. 6. in lib. capitulorum, fol. 62.) ne quis fiat, confiscatio bonorum, nisi pro delictis criminis læsæ maiestatis diuinæ, vel humanæ, hoc tamen non obstante in dies sæpe sæpius mandata iis fiunt ex diuersis causis; pœnæque exiguntur, & signanter pœnæ mandatorum interpretorum; nec non & in dies in præiudicium prædicti privilegij multæ pragmaticæ, decreta, & banna fiunt, in quibus pœnæ pecuniariæ imponuntur, & exiguntur. Ratio, quia non tenetur Princeps (concurrente bono publico) privilegia, vel leges sequi; sed omnes pœnæ in tali casu sunt ei arbitrarie; sicuti rectè notauit Bald. Atet. & Salic. in l. fin. Cod. ubi sen. vel clariss. Idque ob publicum bonum, in quo casu publica utilitas præfertur priuatæ, cum priuata includatur in publica, vt i supra dicebatur.

SECTIO VI

Probatur Corollarium secundum.

Licitè etiam potest Princeps (si sic etiam exigit bonum commune) coagere Vassallos, vt frumenta, aliæque bo-

na, quæ habent, vendant iusto pretio, quodd prudentium virorum arbitrio taxetur; & multoties etiam pretio viliori pro necessaria sustentatione Ciuitatis, Regni, vel militiæ, &c. de quo in l. 1. *Cod. de metal. lib. 10.* qui est vnus de casibus, quo quis inuitus vendat: atque ita docent etiam Bart. in l. 1. §. *cura carnis, ff. de offic. Praefect. Urb.* Lucas de Pen. in l. *unicuique fin. vt nem. lic. in empt. spec. se excus. & in l. 1. Cod. ex quibus mun. lic. se excus.* Couar. var. resol. lib. 3. cap. 14. Afflict. in *proem. constitut. Regn. quest. 3.* vbi multas affert decisiones Præsid. de Franch. in *decis. 9.* & Io. Thom. de Minad. in *repet. constit. in aliquibus, in verb. Comitum, & Baronum, num. 59.* Atque hinc ortum traxit praxis, quodd tempore penuriæ per Proreges taxantur, qui frumentum, vel quidd simile ad vitam hominis necessariam habent, vt vendant illud taxato quodam pretio, de qua re vide, si placet, Flor. in l. *si quidd, ff. de vsufr.*

SECTION VII.

Proponitur COROLLARIUM III.

Licet etiam potest Princeps (si is propter bellum iustum, quodd gerit, frumento aliisve ad suum, & militum victum spectantibus indigeat) cogere Vassallos, vt illud emanet, & ex diuersis locis etiam longinquis (si opus fuerit) illud asportent in beneficium ipsiusmet Principis, & militiæ Principis, sicut & Ciuitas (si victualium penuriam patiatur, & commoditatem ea emendi non habet) licet etiam potest cogere Ciues, vt vnusquisque iuxta vires, seu facultates suas, victualia emat, & ex diuersis locis etiam longinquis (si opus fuerit) illa exportet, & postea in beneficium Ciuita-

tis vendat; vel saltem, vt pecuniam ei mutuet, ad hoc vt ipsa Ciuitas, saltem emere victualia possit: ne tam ipsi, quam alij Ciues fame consumantur: atque ita docent Io. de Plat Andr. de Barul Rebus. Luc. de Pen. alique Doctores communiter in l. 1. *Cod. quibus mun. vel praestat. nem. lic. se excus.* vbi est casus: idemque tradit Iacob. in *tit. de homag. num. 35.* vbi, quodd ob publicas necessitates possit Ciuitas cogere Ciues ad id, quodd supra dicebam, adducit auctoritatem Angeli, & quamplurium Doctorem aliorum; quoddque idem propter easdem publicas necessitates possit facere Princeps in ordine ad suos Vassallos, docent etiam communiter Doctores, sicuti videre est apud Moder. addit ad Andr. in *tit. quæ sint reg. in verb. & extraordinaria collatio, vers. manus suas ad iniquitatem, in fin.* vbi nota cum Luc de Pen. quodd id, quodd supra dixi, cum moderamine, seu cum proportionem geometrica faciendum sit; nempe quodd ad id præstandum non eligantur saltem diuites: ita vt hi tantum, aliis immunitate gaudentibus, obstringantur ad tale onus; sed quodd omnes, vel ad victualia emenda, vel ad victualia asportanda, vel ad pecuniam ad hunc finem mutuandam, æqualiter per æs, & liberam, seu secundum vires, & facultates singulorum seruata proportionem quadam geometrica, Ciues cogantur, quia (vt recte dixit Io. de Plat post Andr. de Barul apud Regentem de Ponte *de potest. Proreg. tit. 2. num. 9.* ita est idoneus pauper ad modicum, sicut diues ad multum; & sic ad prædictum onus tenentur omnes, & singuli Ciues, siue pauperes, siue diuites illi sint; geometricè tamen, vt dicebam, pauperes scilicet, vt pauperes, diuites autem, vt diuites.

Quodd autem fieri possint impositiones, imò & possint taxari proportionaliter geometricè Ciues omnes ad pecuniam

niam mutuandam, ad emptionem vi-
ctualium pro necessaria sustentatione
militum, est casus in l. unica, Cod. vs
nem. lic. emp. se excus. lib. 11. vbi Lue de
Pen. dicit textum habere locum secun-
dum communem Doctorum opinionem,
tum in ordine ad sustentationem popu-
lorum tempore penuriae subditque, quod
ita temporibus suis in praxi positum sit.
Idem sentit gloss. ibidem, dum exponit
ly necessitate, scilicet belli, & famis, vbi
Bart. primo notat, quod tam diuites,
quam pauperes, ad id tenentur tempore
penuriae, licet diuitibus id necessarium
non sit: & ratio (inquit ipse) quia id spe-
ctat ad publicam utilitatem, cum Ciui-
tas sine pauperibus perfecta non sit.

3. Secundo notat, quod (ad hoc, vt Ci-
uitas minus damni patiatur) proportio-
naliter geometricè compelli etiam pos-
sunt Ciues ad emendum frumentum,
vel quid aliud simile, quod Ciuitas ha-
bet ad vendendum, in casu, quo cor-
rumpi illud incipiat, vel in casu aliquo
simili: nec quisquam ab hoc excusatur,
licet ei necessarium non sit. Ratio, quia
sic etiam exposcit bonum commune,
quod pariter facere posse Fiscum de suo
frumento, dicit idem Bart. quem sequun-
tur Afflict. in cap. post natale ante num. 8.
vers. & scias. de pac. ten. & alij Doctores,
quinimo propter eandem causam (vt sci-
licet Ciuitas, vel Fiscus minus damni
patiatur) posse misceri frumentum vetus
(licet corruptum) cum nouo; vel posse
vetus (licet corruptum) distribui
proportionaliter per Ciues,

dixit idem Bart. cum gloss.

in leg. 1. C. de cond.

in publ. horre.

libr. 10.

SECTIO VIII.

Proponitur COROLLARIUM IV.

Licet etiam potest Princeps (sic ne-
cessitas urget: atque adeo sic exi-
gat bonum commune) compellere Vas-
sallos (sicut & Ciuitas compellere Ci-
ues) vt iusto pretio animalia, naues, vel
similia, quae habent, locent, causa aspor-
tandi frumentum, vel alia necessaria ad
bonum commune, de qua re vide, si pla-
cet, Bald in laubemus nullam, Cod. de sa-
crof. Eccles. & Regentem de Ponte rir. 4.
de regalib. imposition. §. 2. num. §1.
vbi subdit, quod hinc fieri consueverunt
ordinationes, quod iusto pretio dentur
alimenta mulis, & vecturis, & quod pre-
tia moderentur, & taxentur, & hoc
sumptum esse dicit ex text. in l. animalia,
Cod. de curs. publ. lib. 12.

SECTIO IX.

Proponitur COROLLARIUM V.

Licet etiam potest Princeps compellere Vniuersitates Regni, vt, bene-
ficium commune ipsius Regni, pro-
portione quadam geometrica atten-
ta, exhibeant homines pro militia,
pro remigando, pro fodiendo, cum ex-
ercitus per mare, vel per terram ad bel-
lum transmittitur; pro persequendo, &
extirpando latrones, & pro similibus
rebus aliis ad publicam utilitatem eius-
dem Regni pertinentibus, sicuti docent
Lucas de Pen. & Capic. quos refert,
& sequitur Regens de Ponte rirulo 4.
de regal. imposition. num. 48. & seqq. At-
que hinc ortum duxit praxis, vt ad car-
ceres pro delictis grauib. damnati.

C 2

trans-

na, quæ habent, vendant iusto pretio, quod prudentium virorum arbitrio taxetur; & multoties etiam pretio viliori pro necessaria sustentatione Ciuitatis, Regni, vel militiæ, &c. de quo in l. 1. *Cod. de met. lib. 10.* qui est vnus de casibus, quo quis inuitus vendat: atque ita docent etiam Bart. in l. 1. §. *cura carnis, ff. de offic. Praefect. Urb.* Lucas de Pen. in l. *unica in fin. vt nem. lic. in empt. spec. se excus. & in l. 1. Cod. ex quibus mun. lic. se excus.* Couar. *var. resol. lib. 3. cap. 14.* Afflict. in *proem. constitut. Regn. quest. 3.* vbi multas affert decisiones Præsid. de Franch. in *decis. 9.* & Io. Thom. de Minad. in *repet. constit. in aliquibus, in verb. Comitum, & Baronum, num. 59.* Atque hinc ortum traxit praxis, quod tempore penuriæ per Protores taxantur, qui frumentum, vel quid simile ad vitam hominis necessarium habent, vt vendant illud taxato quodam pretio, de qua re vide, si placet, Flor. in l. *si quid, ff. de usufr.*

SECTIO VII.

Proponitur COROLLARIUM III.

Licet etiam potest Princeps (si is propter bellum iustum, quod gerit, frumento aliisque ad suum, & militum victum spectantibus indigeat) cogere Vassallos, vt illud emanet, & ex diuersis locis, etiam longinquis (si opus fuerit) illud asportent in beneficium ipsiusmet Principis, & militiæ Principis, sicut & Ciuitas (si victualium penuriam patiat, & commoditatem ea emendi non habet) licet etiam potest cogere Ciues, vt vnusquisque iuxta vires, seu facultates suas, victualia emat, & ex diuersis locis etiam longinquis (si opus fuerit) illa exportet, & postea in beneficium Ciuita-

tis vendat; vel saltem, vt pecuniam ei mutuet, ad hoc vt ipsa Ciuitas, saltem emere victualia possit: ne tam ipsi, quam alij Ciues fame consumantur: atque ita docent Io. de Plat. Andr. de Barul Rebus. Luc. de Pen. alique Doctores communiter in l. 1. *Cod. quibus mun. vel praestat. nem. lic. se excus.* vbi est casus: idemque tradit Iacob. in *tit. de humag. num. 35.* vbi, quod ob publicas necessitates possit Ciuitas cogere Ciues ad id, quod supra dicebam, adducit auctoritatem Angeli, & quamplurium Doctorem aliorum; quodque idem propter easdem publicas necessitates possit facere Princeps in ordine ad suos Vassallos, docent etiam communiter Doctores, sicuti videre est apud Moder. addit ad Andr. in *tit. que sint reg. in verb. & extraordinaria collatio, vers. manus suas ad iniquitatem, in fin.* vbi nota cum Luc de Pen. quod id, quod supra dixi, cum moderamine, seu cum proportionem geometrica faciendum sit; nempe quod ad id præstandum non eligantur saltem diuites: ita vt hi tantum, aliis immunitate gaudentibus, obstringantur ad tale onus; sed quod omnes, vel ad victualia emenda, vel ad victualia asportanda, vel ad pecuniam ad hunc finem mutuandam, æqualiter per æs, & liberam, seu secundum vires, & facultates singulorum seruata proportionem quadam geometrica, Ciues cogantur; quia (vt rectè dixit Io. de Plat. post Andr. de Barul apud Regentem de Ponte de po. test. *Præreg. tit. 2. num. 9.* ita est idoneus pauper ad modicum, sicut diues ad multum; & sic ad prædictum onus tenentur omnes, & singuli Ciues, siue pauperes, siue diuites illi sint; geometricè tamen, vt dicebam, pauperes scilicet, vt pauperes, diuites autem, vt diuites.

Quod autem fieri possint impositiones, imò & possint taxati proportionaliter geometricè Ciues omnes ad pecuniam

niam mutuandam, ad emptionem vi-
 dualium pro necessaria sustentatione
 militum, est casus in l. unica, Cod. vt
 nem. lic. emp. se excus. lib. 11. vbi Luc de
 Pen. dicit textum habere locum secun-
 dum communem Doctorum opinionem,
 tum in ordine ad sustentationem popu-
 lorum tempore penuriae; subditque, quod
 ira temporibus suis in praxi positum sit.
 Idem sentit gloss. ibidem, dum exponit
 ly necessitate, scilicet belli, & famis, vbi
 Bart. primò notat, quod tam diuites,
 quam pauperes, ad id tenentur tempore
 penuriae, licet diuitibus id necessarium
 non sit: & ratio (inquit ipse) quia id spe-
 ctat ad publicam utilitatem, cum Ciui-
 tas sine pauperibus perfecta non sit.

3. Secundò notat, quod (ad hoc, vt Ci-
 uitas minus damni patiatur) proportio-
 naliter geometricè compelli etiam pos-
 sunt Ciues ad emendum frumentum,
 vel quid aliud simile, quod Ciuitas habet
 ad vendendum, in casu, quo cor-
 rumpi illud incipiat, vel in casu aliquo
 simili: nec quisquam ab hoc excusatur,
 licet ei necessarium non sit. Ratio, quia
 sic etiam exposcit bonum commune,
 quod pariter facere posse Fiscum de suo
 frumento, dicit idem Bart. quem sequun-
 tur Afflict. in cap. post natale ante num. 8.
 vers. & scias, de pac. ten. & alij Doctores,
 quinimò propter eandem causam (vt sci-
 licet Ciuitas, vel Fiscus minus damni
 patiatur) posse misceri frumentum vetus
 (licet corruptum) cum nouo; vel posse
 vetus (licet corruptum) distribui
 proportionaliter per Ciues,
 dixit idem Bart. cum gloss.

in leg. 1. C. de cond.
 in publ. horr.
 libr. 10.

SECTIO VIII.

Proponitur COROLLARIUM IV.

Licitè etiam potest Princeps (si sic ne-
 cessitas urgeat: atque adeo sic exi-
 gat bonum commune) compellere Vas-
 sallos (sicut & Ciuitas compellere Ci-
 ues) vt iusto pretio animalia, naues, vel
 similia, quae habent, locent, causa aspor-
 randi frumentum, vel alia necessaria ad
 bonum commune, de qua re vide, si pla-
 cet, Bald in l. iubemus nullam, Cod. de sa-
 crof. Eccles. & Regentem de Ponte tit. 4.
 de regalib. imposition. §. 2. num. 51.
 vbi subdit, quod hinc fieri consue-
 runt ordinationes, quod iusto pretio dentur
 alimenta mulis, & vecturis, & quod pre-
 tia moderentur, & taxentur, & hoc
 sumptum esse dicit ex text. in l. animalia,
 Cod. de curs. publ. lib. 12.

SECTIO IX.

Proponitur COROLLARIUM V.

Licitè etiam potest Princeps compellere
 Vniuersitates Regni, vt, bene-
 ficium commune ipsius Regni, pro-
 portione quadam geometrica atten-
 ta, exhibeant homines pro militia,
 pro temigando, pro fodiendo, cum ex-
 ercitus per mare, vel per terram ad bel-
 lum transmittitur; pro persequendo, &
 extirpando latrones, & pro similibus
 rebus aliis ad publicam utilitatem ciui-
 dem Regni pertinentibus, sicuti docent
 Lucas de Pen. & Capic. quos refert,
 & sequitur Regens de Ponte titulo 4.
 de regal. imposition. num. 48. & seqq. At-
 que hinc ortum duxit praxis, vt ad car-
 ceres pro delictis grauib. damnati,

transmittantur (donec eorum causa expediuntur, ad regias Triremes, ut ibi inferuiant in beneficium Regni, quae praxis, ut omittam caput publicae utilitatis, quia sic quidem exigit suadente necessitate bonum commune, in defensionem Regni, est ex aliis capitibus etiam non irrationabilis. Primum, quia vel digni postea tali poena tales homines reperiuntur, & sic nullam, quod ad Triremes transmissi fuerint, iniuriam acceperunt; vel digni non reperiuntur, & nec etiam per hoc idem iniuriam patiuntur; quia interum debitam, & iustam mercedem, sicuti & alij, qui voluntarie ad remigandum se locant, habuerunt; quamvis pro carcere, qui sane ipsis debitus erat, Trireme successerit. Secundum, quia cum tales delinquentes sint homines facinorosi, & viles, non dissonum omnino à ratione videtur, quod in Triremibus inferuiant Regi, à quo ipsis alimenta praestantur. Tertium, quia cum per regias constitutiones, capitula Regni, & Pragmaticas, Barones possint, ut videre est apud Regentem de Ponte *loc. supra cit. num. § 2.* Vassallos sibi assumere pro seruitiis sibi necessariis, non est, cur hoc idem non concedatur Regi, qui est omnium Dominus iuxta ius, constitutiones, & capitula eiusdem Regni, ut apud eundem Regentem *in eodem loco cit.* legere est.

Hinc ortum duxerunt banna, per quae inutiles, & vagabundi homines, qui modum viuendi non habent, & ex alio capite nec aliis inuenire, nec laborare aliquo modo curant, ad triremes regias mittantur, quod fundatur tum *in text. leg. 1. Cod. de mend. valid. lib. 11.* tum in praesumptione indubitata, quod in futurum facinorosa, furta, & similia habeant perpetrare, cum nullum prorsus modum viuendi teneant, & laborare omni modo recusent, quapropter rationabi-

lia sunt praedicta banna, cum tendant in publicam utilitatem, & in securitatem Vniuersitatum, & Regni.

Ut autem licite possit Princeps, sicuti *suprà* dicebam, per vim ex Vniuersitatibus assumere sibi Vassallos pro militia, pro remigando; pro fodiendo, cum exercitus ad bellum transmittitur; pro persequendo, & extirpando latrones, & pro similibus aliis rebus ad beneficium commune spectantibus. Requiritur primum, quod iis iustum stipendium praestetur; de qua re vide Regentem de Ponte *loc. cit. num. 48.* Secundum, quod non sint bubulci, & similes homines agriculturæ vacantes, ut rectè Rispia *de potest. tit. de reuend. praeserui. num. 217.* & sequitur Regens de Ponte *tit. 4. cit. de regalib. imposition. num. 50.* alioquin enim Principis prouisio potius in damnum, quam in beneficium commune tenderet; cum omitteretur per hoc agricultura, quæ adeo est vitæ humanæ, atque bono publico necessaria; quapropter in beneficium talium hominum, (ad hoc ut culturæ, & messi vacare commodè possint) expediri per Proreges guidatica solent, ne culturæ, & messis tempore pro debitis ciuilibus ab aliquo inquietentur; de quo *in l. 1. vbi Andr. de Barul. & in l. coloni, la 2. Cod. de Agricol. lib. 10.* & Regens de Ponte *tit. 10. de insigniis & armis num. 12.* Tertium, quod de proprio, & redditibus Regni non valeat hic, & nunc Princeps necessitati instanti prouidere; nam si valet, in conscientia non potest Princeps ad ea quæ *suprà* dicebantur, vassallos compellere; cum commodum proprium postponere debeat bono communi, ut *suprà* dicebatur; quare si compelleret, ad compensanda damna illis obstrictus foret; & hinc Andr. *in prelucl. feud. 2. quæst. num. 34.* & *in tit. quæ sint regalia, ame num. 15. vers. hæc veltigalia,* quem sequitur Regens de Ponte *loc. supra cit. num. 65.* dixit, quod pro

pro his quæ suprà dicebantur, & similibus, non possit licitè Princeps impositiones facere de nouo; quia sicut de iure spectat ad Principem subditis administrare iustitiam, ita & de iure spectat ad eundem subditos ab incurso hostium & latronum custodire; cum propterea percipiat redditus Regni, vt doanas, &c. veluti stipendia ad hunc finem instituta; & quamuis Afflict. in *constit. Reg. incip. super incisionibus* autoritate quorundam Doctorum, quos pro se ibi adducit, dicat, quod impositiones, quæ sunt in Regno pro persecutione delinquentium, & similibus rebus ad bonum commune pertinentibus, procedant ratione statutorum & consuetudinum particularium eiusdè Regni; id tamen mihi non probatur, nisi in casu, quod Regni redditus non sufficiant; nam non Regnum propter Regem, sed potius Rex debet esse propter Regnum, vt *suprà* dicebatur, & diffusius in *dubitatione tertia* precedenti demonstrabam.

SECTIO X.

Proponitur COROLLARIUM VI.

Licitè etiam potest Princeps, si scilicet sic exigit bonum commune, constringere vassallos ad refectionem pontium & viarum, vt per *Ifern. in constitut. Regni incip. si damna clandestina*, iuxta *reg. text. in l. ad instructionem, Cod. de sacros. Eccles.* & iuxta *text. in l. fin. Cod. de immunit. nem. conced. lib. 10.* Item constringere licitè potest eosdem ad refectionem murorum ciuitatis, iuxta *text. in l. fin. Cod. quib. mun. vel prest. eod. lib.* Item ad constructionem Turrium, illarumque custodiam in locis maritimis pro defensione à piratis, cæterisque catholicæ fidei iniunicis; licitè etiam potest ædifi-

cia prohibere, priuatorum sola occupare, quin Domos eorundem diruere, pro viis ampliandis ad ornatum Ciuitatis, vel pro nouo porticu faciendo, vel similibus, &c. pro quibus impondere etiam licitè potest collectas; & eos, qui inde commodum percipiunt; taxare, vt iis, qui damnum patiuntur, satisfiat proportionaliter; de quo *in l. adificia, C. de oper. publ.* & late per *Auend. de exeq. mand. part. 1. cap. 19. num. 39.* quapropter id indicies videtur in praxi, vt videre est apud Regentem Lanarium *consil. 4.* & apud Regentem de Pontet *tit. 4. cit. num. 66. & tit. 10. de insigniis, & armis num. 11.*

SECTIO XI.

Proponitur COROLLARIUM VII

Licitè etiam potest Princeps (cum sic exigit bonum commune, ad hoc ne Regnum restet inops, & spoliatum) sub certis pœnis constringere Vassallos, vt aurum, argentum, frumentum, vinum, equos, lignamina ad vsum belli deseruiencia, & similia alia, quæ habent de Regno non extrahant sine licentia ipsius; ad quod comprobandum præter dispositiones de iure communi, vt *l. Cod. qua res exports. non deb. in l. unica, Cod. de licet. & itin. cust. lib. 12. & in l. 2. Cod. de com. & mercat.* adfunt (vt legere est apud Regentem de Pontet *in principio*) (nonnulla Regni Capitula, & Pragmaticæ, quibus etiam prohibetur, ne pretium perceptum ex mercibus immixtis in Regnum (quamuis non prohibeatur extrahi merces ex prædicto pretio emptas) de Regno extrahatur, quidquid in contrarium esse appareat quædam Regiæ Cameræ consultatio, quæ postea tractu temporis (re melius considerata) fuit

reuocata, vt apud eundem Regentem
loco *suprà cit. num. 4.* videre est.

SECTIO XII.

Proponitur COROLLARIUM VIII.

Prima Ampliatio.

HOc autem, quod modò in *præcedenti* *sektionē* 11. dixi, nempe quòd licitè possit Princeps sub certis pœnis à Regno extractiones quarundam rerum impedire (si sic exigit Regni bonum commune) adeo verum est, vt quamuis sæpe sæpius per Regem, & Proreges concedantur tractæ, seu extractiones frumenti, vini, & similium, quæ extrahi à Regno per Regias pragmatikas (vt *suprà* dicebam) prohibentur: semper hæ concessiones intelligantur cum insita conditione, si scilicet Regnum iis rebus opus non habeat; idque propter eandem rationem; quia sic exigit bonum commune Regni; quare Proreges, hac conditione nou seruata, tractas concedendo perpetuam agerent, cum inde sequi consuerint multa incommoda, penuriæ, ruinæ, & conturbationes totius Regni, in quo prudentes Ministri Regis summo opere aduertere, & inuigilare tenentur, sicuti rectè notauit Regens de Ponte *ubi suprà, num. 5.* quare videant Proreges, ne propter amicitiam, vel sanguinis coniunctionem concedant tractas à Rege aliquibus largitas cum periculo damni, & penuriæ communis totius Regni: nam in omnibus tractarum concessionibus à Rege cuiuscumque largitis semper (vti *suprà* dicebam) subintelligitur conditio illa: *si scilicet Regnum iis rebus opus non habeat, & in se munus remaneat*, idque propter rationes dictas,

SECTIO XIII.

Proponitur COROLLARIUM VII.

Secunda Ampliatio.

Secundò, quod in *eadem* *sektionē* 11. dixi, aded verum est, vt si Rex, vel eius Ministri, ad hoc vt consulant Regno, vel Ciuitati, impendant frumenti, vel aliorum victualium extractionem ad Romanam Curiam, non incidant in excommunicationem, Bullæ Cœnæ can. 8. latam contra inuadentes, vel impediētes eos, qui victualia, vel alia ad vsum Romanæ Curiae necessaria Romam vehunt; sicut neque, si pestis tempore prohibeant, ne quis reuersurus, Romam eat, incidunt in excommunicationem bullarem latam contra impediētes eos, qui Romam eunt. ita Caiet. *vers. excommunicatio, cap. 19.* Nauart. *in summa cap. 27. num. 64* Grassi. *num. 110.* & Scottia *epiome 166. theorema. 417.* Sicut etiam neque in excommunicationem incidit paterfamilias, si veter filium Romam deferre victualia, vel similia, ob periculum latrocinii, vel meretricum; ratio, quia in his, & similibus casibus is, qui impedit, vitur iure suo; & impedimentum est iustum, & legitimum sine peccato, cum in prædictis canonibus prohibeatur solum iniusta inuasio, & iniustum impedimentum, cum peccato mortali, quod excommunicatio necessariò supponit. Vidè præter Caiet. Nauar. Grassi. Scottia *locis suprà cit.* Bald. *in l. 1. Cod. de his, que pœn. uom.* Gloss. *cap. 1. v. inferatis de statu Monach.* Sayrum *lib. 3. capis. 12. numer. 4.* Alterium *lib. 5. dist. 9. capis. 4.* Suar. Regentem de Ponte *ubi suprà, num. 8.* qui, quod non contrahatur excommunicatio in casibus prædictis, docet ex eo, quia prima, charitas (vt inquit ipse) incipit à se ipso.

Vide

Vide Megalium in 3. p. cap. 7. quæst. 1. num. 4. & §. vbi subdit, quod neque excommunicationem fallarem incurrit is, qui ob periculum saltim probabile, vel dubium, penuriæ futuræ prohibet extractionem prædictarum rerum ad Curiam Romanam. Vide Soufam in explicat. Bullæ Cœna c. 9. disp. 53. conclus. 1. num. 3. qui idem ibi docet cum multis aliis Doctoribus; quamvis Genuensis in pract. cap. Eccles. tricennario 21. quæst. 618. num. 2. prædictum Doctorum opinionem moderandam merito putet; si scilicet Summus Pontifex caput Reipublicæ Christianæ indigeret Romæ cum suis Ministris; & ratio huius moderationis esse potest; quia caput, præsertim tale (qualis est Pontifex) cæteris membris omnino præferri debet. Vide etiam Vgolinum, quem citat, & sequitur Duardus in Bullæ Cœna lib. 2. can. 8. quæst. 4. num. 2. qui subdunt, quod, si Neapoli v. g. adesset magna penuria frumenti, & ex vi ventorum Navis frumenti onusta, Romam tendens, huc accederet, Prorex, vel eius Ministri illam simul cum frumento retinendo non incurrerent excommunicationem Bullæ Cœnæ; & ad hoc probandum adducunt textum in l. Praes Cod. de servis. & aqua, & in cap. discipulos dist. 5. & ratio esse potest illa; quia qui aliena accipit famis necessitate compulsus, excusatur à culpa; atque adeo qui ex supradicta causa, victualia deferentes ad Romanam Curiam impedit, excommunicationis vinculo non alligatur; Nam, vt supra, dicebam, & habetur in cap. nullus 11. quæst. 3. vbi lethalis culpa non contrahitur, ibi excommunicatio locum non habet; cum poena culpam excedere, æquum non sit: & quamvis Soufa loc. supra cit. dicat opinionem hanc esse veram cum limitatione, si scilicet in Curia Romana non esset rerum, quæ illuc portari impediuntur, indigentia; aliter enim impediendum non excusat à censu-

ra; cum ad impediendam delationem mercium, quæ aliunde ad aliquem locum asportantur, ius nullus hominum habeat: hæc tamen, Soufæ limitatio sic absolute prolata mihi non probatur; quia, vt ait Glossa in cap. discipulos dist. 5. in necessitate omnia sunt communia per tex. in c. sicut dist. 47. præsertim cibaria ex l. 2. §. in eadem Navis in fin. ff. ad leg. Rhodia de iac. & ratio est, quia maxime rerum omnium ad vitam sustentandam sunt necessaria; admittenda tamen est dicta Soufæ limitatio in casu, quod Summus Pontifex cum suis Ministris Romæ indigeret, vt cum Genuensi supra dicebatur.

SECTIO XIV.

Proponitur COROLLARIUM VII. Tertia Ampliatio.

Tertio, quod in eadem sectione 11. dixi, nempe quod licet possit Princeps sub certis poenis à Regno extractionem quarundam rerum impedire, si sic exigit bonum commune, adeo verum est, vt si quis ex rebus prohibitis extrahat à Regno quantitatem aliquam, quamvis damnum graue ex tali facto Ciuitati, vel Regno non proueniat, peccet tamen adhuc ille mortaliter, atque ita docent Sanch. in summa tom. 1. lib. cap. 4. num. 8. & alij, ratio est, quia in tali casu non debet spectari, quale damnum sequatur vno contrahente, sed quale, si multi contraherent, & sic communiter fiat. Secundo quia alioquin finis legis frustraretur, cum nemo vt plurimum de supradictis rebus tantam quantitatem extrahat, vt ex tali facto magnum damnum Ciuitati, vel Regno sequi soleat, Castrus Palaus tamen non improbabiler sentit oppositum, tom. 1. tract. 2. disput. 2. punct. 7. num. 6.

num. 6. ubi ait, quòd in prædicto casu non peccetur mortaliter, nisi quando ex rerum prohibitarum exportatione, Regnum, vel Civitas damnum graue patetur. Et si ab ipso petas, ex quanta mercedum exportatione damnum graue Communitas Regni sentire censeatur, Respondet (regulariter loquendo) centum aureos circiter, vel metces huius valoris, vel arma decem militum esse grauem materiam, ex qua Regnum pati damnum graue moraliter censetur; secus autem si minor sit valoris quantitas, nisi fortè Regnum oppressum esset ab hostibus, vel ab aliqua alia simili calamitate.

SECTIO XV.

Proponitur COROLLARIUM VII.

Quarta Ampliatio.

Quartò, quòd in eadem sectione 11. dixi, scilicet quod licet possit Princeps sub certis poenis à Regno extractionem quarundam rerum impedire (si sic exigit bonum commune) adeò verum est, ut tali prohibitioni, (sicut, & aliis secularium Principum legibus,) subdantur. etiam Ecclesiastici, secundum vim directiuam tamen, & indirectè, non autem directè: & multò minus secundum vim coactiuam, coercitiuam, vel punitiuam, seu quoad personas, seu etiam quoad bona ipsorum

SECTIO XVI.

Proponitur quarta Ampliationis quoad primam partem probatio.

Ratio dicti in sectione præcedenti quo ad primam partem illa est; quia

neque de iure diuino, neque humano eximuntur Ecclesiastici à legibus civilibus; quatenus hæ cum libertate Ecclesiastica, non pugnant; id est quatenus neque cum Sacris Canonibus, neque cum Clericorum statu repugnantiam habent, sed solum ad Reipublicæ bonam gubernationem, ac quietem pertinent; cuius modi sunt leges, quibus taxatur pretium rerum; prohibetur aliquod genus armorum, præscribitur modus ædificandi, testandi, contrahendi, &c. atque ita sumitur ex cap. 1. cap. quoniam, cap. de capitulis, dict. 10. cap. cum ad verum, dict. 96. & cap. 1. de noni operis nuntiat, & ratio vltius est, quia Ecclesiastici, in communi vitæ Societate viuentes, sunt etiam ciues, & membra Reipublicæ; ergo naturali ratione æquum est, quod & ipsi etiam præstent, quæ ad communem Reipublicæ gubernationem necessaria sunt: *in ipso enim omnis pars est, suo vniuerso non congruens*, ait S. August. 3. confess. cap. 8. Confirmatur, quia qui sentit commodum, debet sentire, & incommodum, iuxta reg. 55. in 6. Sed Ecclesiastici communibus Reipublicæ commodis, & priuilegiis fruuntur, ergo par est, quod ipsi etiam communem cum aliis obligationem suscipiant, quæ ipsorum statui, libertati, ac Canonici priuilegiis non repugnat; & ideo si prohibita extrahi, à Regno extrahant (in notabili saltem quantitate, uti supra dicebatur) peccant mortaliter, sicuti peccant & laici. Item peccant mortaliter, si vendant frumentum verbi gratia; vltra pretium à Principe taxatum, nec non & ad restitutionem tenentur; quia contra iustitiam peccant; idemque dicendum de aliis similibus casibus, acque ita (quidquid in contrarium dixerit M. Antonius Genuensis in praxi cap. 74. per tot. & dicere etiam videatur Nauarr. lib. 1. concil. 3. de consil. num. 4. §. tertio, edit. 2.) docent

docent communiter Canonistæ in cap. *Ecclesia de consuet.* & cap. 1. de noni operis nunciacione; legistæ in l. cunctos populos Cod. de summ. Trinit. Theologi, & Summistæ in verb. lex, Angelus num. 5. Syl. quest. 15. san. 11. Victoria relict. 1. de potest Ecclesiæ quest. ult. prop. 4. Barth. Medina 1. 2. quest. 96. ar. 5. dub. ult. Nauarr. cap. 23. num. 88. Bellarm. lib. 1. de clericis, cap. 28. Vasq. 12. disput. 176. cap. 4. Suar. lib. 3. deleg. cap. 34. & lib. 4. defens. fidei cap. 16. Ioan. Salas dist. 14. sect. 8. Sotus de iust. lib. 1. quest. 6. ar. 7. Molina tom. 2. tract. 2. disput. 31. num. 15. Salonijs tom. 2. in. 2. 2. quest. 77. ar. 1. controuerf. 10. Ledesma tom. 2. tract. 8. cap. 32. diff. 4. & alij, quos refert, & sequitur Salgado de prosect. Regia tom. 1. part. 1. cap. 1. num. 64. pral. 2. Ceuallos tract. de cognis. per viam violentia in prolog. num. 30. & Peirinus de priuileg. Minimorum tom. 1. constit. Iulij 11. §. 33. num. 151.

3 Hinc etiam Ecclesiastici tenentur obedire legibus Principis secularis taxantibus pretia censuum, vt in specie notauit Auendagno tract. de censibus hisp. cap. 32. num. 10. Lassarte de decima vendis cap. 10. num. 3. Mexia in prag. taxa pants concl. 5. num. 39. Salas de empt. & vendit. dub. 9. num. 2. & alij Doctores.

3 Vbi Aduerte, primo, quod Ecclesiastici subduntur, seu obligantur Principum secularium ciuilibus legibus, dummodo eæ communes sint, id est ad totam communiter ferantur, boni publici causa: Nam Ecclesia non recipit, sed reprobat eas secularium Principum leges, quæ de Ecclesiasticis bonis, aut personis speciatim decernunt, præcipiunt, vel vetando, quamuis Ecclesiæ fauorem aut patrocinium continere videantur, sicuti habetur expressè in cap. 1. dist. 96. & c. Ecclesia de consuet. & ratio est, quia eiusmodi legibus prætenditur directæ laico-

Th. del Bene Dubit. Moral.

rum Principum iurisdictioni super Ecclesiasticos, si quidem leges ferre iurisdictionis actus est, talis autem potestatis usurpatio immunitati Ecclesiasticæ repugnat, ergo &c. Qua propter per similes leges maius Ecclesiæ præiudicium inferitur, quàm commodum afferatur; sicuti rectè notauit Angelus ver. lex num. 5. Suar. cit. cap. 34. num. 13. & cit. cap. 16. num. 7. & traditur clarè in cit. cap. Ecclesia.

Hinc colligit Abb. incit. cap. Ecclesia num. 10. & in cap. presentia, num. 18. de probat. quod leges imperatoris (quales extant v. g. in tit. Cod. de Sacrosanctis Ecclesiis, & auth. cod. tit. nisi canonico iure sint receptæ, & approbatæ) nullius roboris sint tanquam profectæ ab eo, qui non habet potestatem.

Secundò colligit idem Abb. in cit. cap. 4 Ecclesia, num. 21. quòd dicta doctrina locum habeat in bonis Ecclesiasticorum, etiam patrimonialibus, seu propriis, siquæ clarè probatur sic non potest lex ciuilis aliquid disponere de bonis Ecclesiasticorum, nisi obligando illos ad huiusmodi legis obseruationem; quia bona adhaerent personæ, ideòque lex disponens circa bona obseruari necessariò debet à personis; sed lex ciuilis non potest speciatim obligare personas Ecclesiasticorum: ergo nec de illorum bonis speciatim aliquid disponere Vel sic lex non fertur sine iurisdictione, nemo autem habet iurisdictionem, seu potestatem disponendi de bonis alicuius, nisi etiam super personam iurisdictionem habeat; quare cum laicus superior non habeat iurisdictionem in personas Ecclesiasticas, sequitur, quòd neque iurisdictionem, seu facultatem de illorum bonis disponendi habere possit. Vide Suar. in cit. cap. 16. num. 12. & Layman lib. 1. tract. 4. cap. 13. num. 3.

Limitari tamen hæc doctrina debet, & D primò,

primò, nisi bonæ seu Ecclesiæ, seu Ecclesiasticorum proprio merè reali onere Principi seculari obstricta fuerint, antequam ad Ecclesiasticos transirent, sicuti merito dixit Abb. *in cit. cap. Ecclesia, num. 23.* nam res transit cum onere suo, *cap. ex luteris, de pignoribus.* Item nisi cum tali pacto, vel conditione Ecclesiæ, vel Ecclesiasticis personis illa data sint, ut tamen secularium iurisdictioni vel exactioni alicui subdantur, *arg. cap. verum, de condit. appositis.*

6 Secundò limitari debet, si dispositio civilis de bonis, vel etiam personis Ecclesiasticorum non sit præceptiua, sed solum permissiua, & privilegiatiua, ut si v g statuto caueatur, quod Clerici primogeniti adfenda, maioratus, &c. sint admittendi, valebit statutum, teste eodem Abb. *ubi supra, num. 16.* cuius rei ratio illa est, quia dare privilegium non est signum superioritatis; cum etiam non subdito privilegium dari possit.

7 Aduerte secundò, quòd Ecclesiastici generatim subduntur legibus Principum secularium, in quorum scilicet Regnis, vel Prouinciis vitam degunt: nam licet summorum Pontificum *suprà* citati Canones solum dicant, quòd legibus Romanorum Imperatorum Ecclesiastici subdantur; tamen eadem rationes cogunt nos dicere, quòd etiam aliorum Regnorum leges communes, ac iuste ab Ecclesiasticis obseruandæ sint, & hoc consuetudo, scientibus, & approbantibus Ecclesiæ Prælati, iamdiu introducta videtur confirmare.

SECTIO XVII.

Proponitur quarta Ampliationis quoad secundam partem probatio.

Ratio dicti in *sestione 15.* quoad secundam partem (quòd scilicet Ec-

clesiastici secularium Principum legibus indirectè subdantur) illa est, quia dictamen naturale dictat, quòd Ecclesiastici leges seculares sequantur, ad hoc vt conformitatem, seu congruitatem seruent cum personis secularibus eiusdem Communitatis, veluti membra eiusdem corporis, uti *suprà* cum S. August. 3. *confess. cap. 8.* dicebam: atque ita contra Sotum, Victoriam, Medinam, & alios tenentes oppositum, quos citat, & sequitur Salas *de legibus, disp. 14. sect. 8. num. 94. & 104.* probabilius docent Vasq. *in 1. 2. tom. 2. disp. 176. cap. 4.* Tannerius *p. 1. lib. 5. cap. 12. quest. 3. & p. 2. lib. 9. cap. 7. quest. 8. & 15.* Pefaurius *tract. de immunit. Ecclesiast. disp. 4.* & alij

SECTIO XVIII.

Proponitur quarta Ampliationis quoad tertiam partem Probatio.

Ratio dicti in *sestione decimaquinta* quoad tertiam partem, quòd scilicet Ecclesiastici secularium Principum legibus non directè subdantur, illa est, quia nemo tenetur directè legibus eius, qui in ipsum non habet potestatem, & iurisdictionem, sicut docet S. Thom. *in p. 2. quest. 96. art. 5.* & constat *ex l. fin. ff. de iurisdic. omnium iudicum;* sed Principes seculares non habent iurisdictionem in personas Ecclesiasticas, sicuti decernit Innocentius III. *in cap. Ecclesia sancta Maria, de constit. & in cap. placuit 16. quest. 7. & in cap. seculares, de foro compet. in 6.* ergo, &c. Quare probabilius dicitur, quòd Ecclesiastici civilibus Principum secularium legibus non obligentur directè, id est, præcisè ex vi ipsarum legum, aut potestatis legillatrici civilis, (cum

(cùm ab ista omni iure illi exempti sint, iuxta Lateran. Concil. sub Leone X. sess. 9. in Bulla, qua incipit *superna dispositio* nis; vbi dicitur: cum à iure tam diuino, quàm humano laicis nulla potestas super Ecclesiasticis personis attributa sit; & Innoc. III. in cit. cap. *Ecclesia de constitut.* vbi habetur, quod laicis super Ecclesiasticis personis, & Ecclesiis nulla sit attributa facultas imperandi) sed quòd obligentur solum indirecè; quia scilicet id naturalis æquitas, (vti *supra* dicebam,) postulare videtur; cùm alioquin communis pax inter ciues difficilè obseruari posset, quæ ratio mouit summos Pontifices, aliosque Ecclesiæ Prælatos, vt eiusmodi iustas Principum leges approbarent, & Ecclesiasticis omnibus obseruandas præciperent; imò etiam vellent secundùm eas in foro Ecclesiastico iudicari, vbi canones deficerent; sicut constat ex cap. *innocentius de arbitris.* & cap. 1. de *noni operis nuntiatione*, vbi dicitur: sicut leges non designantur sacros canones imitari, ita & sacrorum statuta canonum Principum constitutionibus adiunvantur. vbi id etiam Gloss. annotat verb. *adiunvantur*. atque ita contra Sorum, Victoriam, Medinam, & Salas loco *suprà* citato. præter Valsq. Azorium, Tannerum, & Pefantium vbi *suprà* docent Suarius lib. 3. de legib. cap. 34. num. 12. & lib. 4. de sens. fidei, cap. 16. num. 14. Bellarmin in *Apologia contra Regem Angliæ*, Vigiñius in *tract. de immunit. Eccles. disput. 2. conclus. 5.* Villalobos, tom. 1. tract. 2. dub. 31. Portel. verb. *lex.* Filliucius tom. 2. tract. 35. cap. 4. num. 94. Faustus in *speculo confess. disp. 6. quæst. 44.* & Barbosa in *collect. lib. 1. decret. tit. 2. c. Eccl. S. Maria de consil. num. 4.*

2. Aduerte, quod etiam in opinione Doctorum affirmantium, quòd Ecclesiastici directè legibus Principum secularium subdantur, secundùm vim scilicet dire-

ctiuam; non sequitur (etiam per ipsos) quod iisdem legibus Principum secularium Ecclesiastici subdantur secundùm vim etiam coactiuam, & punitiuam; id est, quòd possit potestas laica propter transgressionem legum ciuiliū Ecclesiasticas personas punire; sed dicendum quod querela delata ad proprium Ecclesiasticum iudicem, ab eo Ecclesiasticæ personæ contra ciuilem legem delinquentes pœna condigna affici debent; siue eadem, quæ ciuili lege in laicos constituta est, siue potius (vt mox dicam) alia arbitraria mitiore, sicuti rectè docent Couarr. in *pract. quæstion. cap. 33.* Rodriq. tom. 1. *regul. 59. quæst. 66. art. 2. reg. 8. & 9.* Valsq. cit. *disp. 176. c. 4.* Suar. cit. cap. 34. num. 18. & cit. cap. 16. num. 20. & Salas vbi *suprà* n. 104. in fin.

Aduerte secundò, quod Iudex Ecclesiasticus, vti mox dicebam, non debet, (licet possit) Clericis leges ciuiles violantibus eandem infligere pœnam, quæ laicis statuta est; vt præcipuè apud Valsq. vbi *suprà*. & apud Salas loc. cit. *sect. 10. num. 112.* legere est; & ratio est, quia decet vt cum Ecclesiasticis mitius agatur, ob conseruationem status ipsorum; atque ita in vsu seruari videmus etiam in pœnis statutis pro iuris naturalis violatione.

Aduerte tertio, quod leges ciuiles quæ 4 infirmant contractum, testamentum, &c. Item quæ reddunt personas inhabiles ad contrahendum, testandum, &c. in pœnam commissi criminis ab ipsis, vel maioribus earum non comprehendunt Ecclesiasticos, sicut in communi notauit Nauarr. *consil. 43. de constit. num. 5. edit. 2.* & Suarez cit. cap. 16. num. 21 & ratio est manifesta; quia talis lex est pœnalis, & vim coactiuam continet, quæ, vti dicebam, & iterum mox *infra* dicam, ad personas Ecclesiasticas se extendere non potest. Alia verò ratio est, si bona fuerint commissæ,

seu realiter aliquo modo obligata fisco ob crimen, antequam persona Ecclesiastica fieret, sicut *infra* dicam. Porro leges infirmantes contractum, testamentum, & similia, quæ penales non sunt, sed certam formam, siue solemnitatem contrahendi, restandi, &c. præscribunt, ut aliter actus irritus sit, comprehendunt etiam Ecclesiasticos, ex generalis iuris canonici consensu, & approbatione; nisi in illo speciatim aliquid contrarium statutum esse reperiatur, sicut rectè notauit Suarez *cis. cap. 16. num. 24.*

SECTIO XIX.

*Propositur quartæ Ampliationis
quoad quartam partem,
probatio.*

Ratio dicti in sectione 15. quoad quartam partem, quod scilicet Ecclesiastici sæcularium Principum legibus, quoad vim coactiuam, seu punitiuam, non subdantur quoad personas, illa est; quia laica potestas, ut patet ex dictis, non habet in Ecclesiasticos iurisdictionem; ergo multò minus coercitiuam seu punitiuam, cum hæc quammaximè pugnet cum statu Ecclesiasticorum. Secundò, quia valdè indecens est, ut statu inferior iudicet, & puniat superiorem; sed sacerdotes, alique Clerici digniore & altiore statu sunt quàm laici, *cap. duo sunt, dist. quest. 6.* ergo indecens est, atque in contumeliam ordinis clericalis cedere, si à laicis iudicentur, condemnentur, vel puniantur, &c. quam rationem affert Leo Primus *epist. 96. ad Episcop. & Presbyt. Thracias*, & Gregorius VII. *lib. 7. & lib. 8. epist. 21. relatus in cap. 9. d. 96. & Concilium Marisconense 2. cap. 9.*

Porro, quod Ecclesiastici, quoad perso-

nas, habeant plenissimum fori priuilegium, ut coram Iudice sæculari conueniri, iudicari, aut puniri nullo modo possint, constat ex multis decretis Conciliorum & Pontificum, quæ congerit Gratianus *canja 11. quest. 1.* Item constat ex Concilio Marisconensi *2. cap. 10. & ex lib. 2. decretal. tit. de iudiciis, c. si clerici, cap. clerici, cap. qualiter & quando, cap. cum non ab homine, & ex tit. de foro compet. cap. 2. cap. si diligenti, cap. significasti, &c.* Eandemque exemptionem Imperatores Christiani agnouerunt, & decreuerunt: Constantinus I. apud Rufinum *lib. 2. histor. cap. 2.* ubi habetur: *Dens vos constituistis Sacerdotes, & potestatem vobis dedisti de nobis quoque iudicandi, vos v:ro non potestis ab hominibus iudicari:* quod dictum Constantini etiam Gregorius Papa refert *in epist. ad Maurisium Imperatorem, & lib. 16. Cod. Theodosiani, lib. 7. de Episcopis & Clericis;* decreuit idem Constantinus, *ut Clerici minime ad Curias reuocentur, sed immunitate plenissima potiuntur.* Idem postea decreuit Constantinus Imperator *lib. 12. & sequens. cod. tit. c. inque immunitatem Clericorum à Iuliano Apostata impie violatam, integrè reuocauerunt Theodosius, & Valentinianus Imperatores, securi videre est cod. tit. Codicis Theodosiani, lib. 45. 46. 47.* ubi manifestò indicant, immunitatem Ecclesiasticorum adedò omni iure diuino & humano firmatam esse, ut sine tyrannide & sacrilegio à Principe laico violari minime possit.

Sed postea Iustinianus Imperator ecclesiasticam immunitatem non parum minuere incepit, *Novel. 83. collat. 6. tit. 12.* ubi decernit, quòd Clerici, saltem in ciuilibus criminibus, ut furto homicidio, &c. coram sæculari Iudice conueniri possint; & si reos illos esse, appareat, prius ab Episcopo spolientur sacerdotali-

dotali dignitate, & ita laico Iudici subdantur; quòd propter temporum illorum iniuriam, postea etiam Matiscornense Concilium 1. can. 7. permittit. Verum, & hæc, & alie multe leges, quas Iustinianus Imperator, limites sue potestatis excedens, de Ecclesiasticis causis, ac personis condidit (vt videre est. præsertim in *Cod. de Episcopis Clericis*) nullius roboris, & momenti sunt; ipsaque constitutio illa, vt in ciuili crimine clerici ad secularem Iudicem trahantur, correctæ fuit ab Imperatore Fridetico II. in *antib.* Vbi sic ait: *Statuimus, vt nullas Ecclesiasticam personam in criminali questione, vel ciuili trahere ad iudicium seculare presumat contra constitutiones imperiales, & canonicas sanctiones, quod si actor feceris, iure suo cadat, indicatum non teneat, & Index ex tunc potestate iudicandi priuetur; consentit etiam si Clerici, & cap. cum non ab homine de iudiciis.*

4 Nonnulli tamen Doctores excipiunt casum necessitatis: quòd enim (inquiunt ipsi) per leges non est licitum, necessitas quandoque licitum facit, *cap. 4. extra de reg. iuris.* Sed hic exacte considerandum est, quòd necessitas publici, vel priuati incommodi auertendi, nequaquam tribuat Magistratui laico iurisdictionem in Ecclesiasticas personas: sed solum tribuit ius defensionis, quam naturale dictamen cuiuslibet permittit; quapropter opus est, vt aliqua Ecclesiasticæ personæ violentia antecesserit. vel saltem periculum proximum insit violentiæ, quam necesse sit laicos per se ipsos repellere. cum moderamine tamen inculpate tutelæ.

SVBSECTIO I.

Proponitur SYBCOROLLARIUM I.

1 EX dictis in *sessione* 19. Sequitur primò, (idque contra nonnullos Iuri-

stas, vt Guliel. de Benedictis in *cap. Raynuitius ver. & uxorem decif. 2. num. 31.* Igneum in *leg. necessarios*, § non alius, num. 603. ff. ad Syllanum Callaneum in *consuet. Burgund. mbr. 1. §. 1. num. 61.* & Olibanum de iure fisci *cap. 13. num. 31.* qui citat Couarr. & alios, adducitque pro se *cap. filius vel nepotibus 16 quasi 7.)* quòd ob defectum iustitiæ vel ob negligentiam Iudicis Ecclesiastici. non possint Clerici ad seculare Tribunal trahi, sicuti significatur in *cin. cap. qualiter*, & quando iuncta, *glor. in ver. b. prohibemus*; vbi id etiam docet Abb. num. 7. Petantius 1. *act. inuunt. Ecclesi. disp. 16. Azor. par. 1. lib. 1. cap. 4. quest. 2.* Tamburinus de iure Abbatum tom. 1. *disp. 15. quest. 19. num. 22.* Bonacina de *legib. disp. 10. quest. 2. prin. 1. §. 1. num. 12.* Layman lib. 4. *tract. 9. cap. 4. num. 4.* Auguianus de *legib. tom. 1. lib. 2. contr. 17. num. 85. & sequens.* eamque esse communem Canonistarum opinionem, testatur *Martha casu 146. num. 8.* & rationes assert Abb. loco citato, quarum prima illa est, quia naturalis ratio dicitur. quòd maior minoris, non autem quòd minor suppleat negligentiam, vel defectum maioris. Sed Ecclesiasticus Magistratus maior est seculari (sicut spiritualia maiora, seu potiora sunt temporalibus, *ap. denique cap. duo sunt, dist. 96.*) ergo Index secularis non habet supplere negligentiam Iudicis Ecclesiastici, sed potius vice versa Index Ecclesiasticus habet supplere defectum Iudicis secularis: atque ita habetur in *cap. ex transmissa, cap. licet 1. cap. ex tenore de foro compei.* Secunda, ratio est, quia secularis non est capax iurisdictionis exercendæ in Ecclesiasticas personas, præter quam ex commissione Prælatorum Ecclesiæ, quia commissione seclusa non potest secularis aliqua consuetudinis diuturnitate defendi, vt *infra* dicitur: & ratio est clara, quia qui incapax est possi-

D 3 dendi,

dendi, incapax, & est præscribendi arg. *cap. causam, quæ de præscri. & videri potest Azor. tom. 1. lib. 5. cap. 12. quest. 1. §. sed dubitari, cum ad præscribendum præter alia necessario requiratur possessio. Dicendum est igitur, quod etiam si Prælati fuerint negligentes in puniendis Clericis, & in huiusmodi causis cognoscendis, adhuc non permittitur Iudicibus laicis de causis ad Ecclesiam spectantibus iudicare; quia (vt dicebatur) Clerici sunt exempti à laica potestate; & in *cap. qualiter, & quando de iudiciis, capit. si quis Clericum, cap. placuit, cap. Christianus, cap. licet ex suscepto, & cap. Clericum, 11. quest. 1.* prohibetur, ne defectu iustitiæ Clerici trahantur ad iudicium sæculare. Quin è contra si deur negligentia Iudicis secularis, potest Ecclesiasticus procedere contra laicos in casibus, in quibus alias non posset: Ecclesia enim potest quoslibet de excessu notorio iudicare, quando Iudex sæcularis est censurus. imò poterit Iudex Ecclesiasticus censuris illum compellere, vt suo munere fungatur: nam ad commune bonum, & ad pacem fidelium spectat, vt ad Iudicem Ecclesiasticum recursus haberi possit, saltem eo titulo, vt peccata publica corrigantur, sicuti ex communi docent Doctores quos citat, & sequitur Barbosa in *collectan. tom. 1. lib. 2. titul. 2. cap. 10. num. 2.* Vide infra subsecutionem 13.*

6 Neque obstat *cap. filiis, 16. quest. 7.* vbi habetur, quod, si Episcopus, vel Metropolitanus res Ecclesiæ malè admiinistret, (idèmq; dic. si iustitiam negligat, vel facere renuat) Regis auriibus intimandum sit, idem *cap. correctum est per, cap. qualiter, & quando de iudiciis, vel intelligitur, non vt Rex iudicet, (sicuti male intellexit gloss. ibidem ver. Regi)* sed vt admoneat, & instet apud Ecclesiæ Prælatos, & vt adiuuet, tanquam su-

premus Ecclesiarum (quæ in suo Regno sunt) Patronus, seu aduocatus, ait Abbas *cu. num. 7. in fine*, quare arg. *cit. cap. filius, si Princeps*, vel eius Ministri faciant literas hortatorias ad Ecclesiæ Prælatos, vt ab aliqua praua determinatione desistant (vti in Regno Neapolis fieri consuevit) non agunt contra libertatem Ecclesiasticam: nec consequenter incidunt in censuras Bullæ Cœnæ: atque ita in terminis huius casus docet etiam Coriolanus in *Bulla Cane, excom. 16.* vbi sic ait: *hortatoria litera hic non comprehenditur: est autem hortatoria litera: amicabile, vt si Episcopus aliquid contra laicum impertinenter faciens, ab officialibus sæcularibus moneatur, vt desistat: idem quoque docet Megal. in 3. part. lib. 3. cap. 19. num. 6 & ratio huius rei, est, quia verba hortatoria solum consilium important, & necessitatem non inducunt; quod si in his literis Princeps, vel eius Ministri precatioriis verbis etiam vterentur, & non tantum hortatoriis, res redderetur plena scriptulis, quia preces Principum (vt dici consuevit) mandato æquiparantur: ergo, &c.*

Verum si Clerici (vti *suprà* dicebam) suis criminibus sæculari Reipublicæ molestiam, & periculum ingerant, & ex alio capite remedium, neque ab Episcopo, neque à summo Pontifice impetrari, aut expectari potest; quia vel aures dare noluunt, (quamuis hoc in persona summi Pontificis vix, ac ne vix quidem moraliter contingere vnquam potest) vel quia periculum est in mora, & sic ad ipsos recurri tempus non permittit, cum res dilationem non patiatur, in huiusmodi speciali casu habet locum ius necessariæ defensionis, secundum quam fieri potest id, quod recta ratio præscribit, sicuti rectè dixit Azor. *tom. 1. lib. 5. cap. 14. quest. 2. Suar. lib. 4. defens. cap. 34. num. 6. & 9.* & ex Victoria, & Soto dixit Fernandez

PART.

part. 2. cap. 6. §. 1. num. 4. & Molina de iust. & iur. tom. 1. tract. 2. disp. 31. num. 10. ubi sic ait: *Observant Victoria, & Sotus si Clericorum libertas in manifestam cederet secularis Reipublica perniciem* (clericis immo: e vacantiis in laicorum ex-
dus) sumique Pontifices admoniti adhibere nollent remedium, posse quidem Principes seculares suis subditis consulere, nihil in munus esse & privilegio Clericorum impediens Ratio est, quia civilis Respublica est sibi ipsi sufficiens; quocirca quemadmodum propria auctoritate potest se ipsam defendere, & conservare indemnam, si quacunque alia Republica seculari, sic etiam potest ab Ecclesiasticis, ita Molina. Idem etiam docent Gulielmus Benedictus in cap. Rurinus, verb. uxorem, num. 454. Aufreus de potestate seculari super Eccles. personas, reg. 2. Nauar. in cap. cum contingat de re-jerip. rem. 1. ver. 1. Simancas Instit. cap. 42. num. 32. Sed hi casus (vt aduertit Salas de legibus quæst. 94. tract. 14. disp. 14. sect. 9. num. 111. Metaphysici sunt, & vix moraliter viuquam possunt contingere, Ratio, quia Clerici, & Episcopi non habent tantam potestatem in Reipublica: Metaphysicus etiam est casus, quem ponit Victoria in relatione de potest. Papa. ubi ait, quod si Papa faceret aliqua mandata in destructionem Ecclesie, posset Princeps secularis, facto, vel vi resistere illis, & impedire executionem talium mandatorum; ita ille, qui sanè modum aliqua ex parte videtur excessivus, sicuti rectè notauit Azor part. 1. lib. 5. cap. 14. quæst. 5.

SVBSECTIO II.

Propositur COROLLARIUM II.

1 Sequitur secundò, quod spectato iure communi, & seclusis specialibus pri-

uilegiis, non possit probari praxis, quam refert, ac defendere conatur Couar. in pract. qq. cap. 35. num. 3. §. ceterum in hac Regia (quem sequuntur Auila de cens. part. 2. cap. 7. disp. 2. dub. 5. Zanardus part. 3. cap. 31. Morla tit. 2. quæst. 14. num. 4. Duenna lib. 1. cap. 9. num. 14 Rodriq. de annuis reddit. lib. 1. cap. 17. num. 6. Suar. de Paz tom. 2. part. 1. cap. 6. quæst. 2. num. 34. Parladorus lib. 3. diff. 9 §. 4 num. 24. Simancas Instit. Carol. vir. 45. num. 35. Gurtierrez lib. 1. quæst. 20 num. 1. Garfiaz de nobil. gloss. 1. num. 25. Mexia in leg. Regia Toleti in 2. fundam. part. 2. num. 47. Valascus consil. 100. Fuscus de visit. lib. 2. cap. 23. num. 5. & alij mox infra citandi) quod scilicet si quis seu laicus, seu Ecclesiasticus, vi, aut censuris à Iudice Ecclesiastico opprimatur, querelam deferre possit ad Tribunal Regium: & tunc Ministro Regio competat acta omnia, & processum causæ Ecclesiasticæ ad se aduocare, & examinare: atque si iniustitiam commissam is compererit, Ecclesiasticam Iudicem ad actorem rescissionem compellere: non potest (inquam) praxis ista probari; quia acta, & processum iudicij ad se aduocare, examinare, & postea Iudicem ad eorundem rescissionem compellere; non competit, nisi Magistratui superiori comparatione inferioris, sibi quæ subordinati, sed Ecclesiasticus Magistratus non est subordinatus Magistratui seculari: neque hic ullam iurisdictionem aduersus Ecclesiasticos exercere potest: (nisi solum ex delegatione) ergo nisi speciale privilegium, seu commissio à sede Apostolica habeatur, non potest praxis ista licitè exerceri, id est, sine usurpatione alienæ iurisdictionis, & violatione immunitatis Ecclesiasticæ, quare necesse est, quod qui per iniuriam, aut vim à Iudice Ecclesiastico pati arbitrat, querelam deferat ad eius superiorior, videlicet ad Metropolitanum, vd

vel summum Pontificem, quod si in extraordinario casu (vti *suprà* dicebam) id fieri non possit, tunc oppressus naturali iure se ipsum defendere, & alios quoscunque, etiam laicos, ad sui defensionem aduocate potest, modò tamen iniuria manifesta sit, & nihil fiat per modum usurpate iurisdictionis, sed solum per modum iustæ, ac necessariæ defensionis.

2. Confirmatur, quia facti Canones neque ipsis Ecclesiasticis Iudicibus permittunt contra subditos suos aduocare subsidium brachij sæcularis, nisi cùm ordinarium iuris remedium deficit, sicuti colligitur *ex cap. si quis Episcopus, & seq. 23. quest. 8. cap. 1. de officio ordinarij. verb. cum opus est, & Clem. quia contingit, in ist. gloss. verb. remedijs. de Religiosis domibus*: ergo multò minus licebit aliis sæculares in subsidium vocare contra Magistratum Ecclesiasticum, præterquam in casu necessitatis extraordinario, cùm nullum aliud remedium suppetit, vti *suprà* dicebatur: puto igitur, quod tunc solum quis, cui violentia inferitur, possit adire Iudicem laicum: quando ad talem vim reprimendam Iudex Ecclesiasticus non adest, vel si adest, non vult illam reprimere, alioquin non potest Iudicem laicum adire: & rario vterius est, quia Clericus cotam Episcopo, & Episcopus cotam Archiepiscopo conueniri debet, *cap. sacro, de sent. excomm. & cap. ad reprimendum, de officio ordinarij*. & Archiepiscopus conueniri debet coram Primæ, *cap. antiqua de priuilegijs*, & Primas coram Romano Pontifice, vel coram eius Legato ad eam Prouinciā misso: ergo oppressus à Prælato inferiori ad superiorem, & non ad Tribunal laicale recurrere debet, præsertim quia Canone prohibent ab Ecclesiasticis Iudicibus ad laicos appellari, vt habetur *in citat. cap. qualiter, & quando de iudicijs, & cap. si quis*

Clericum, & cap. Clericum 11. quest. 1.

Confirmatur secundò quia ad veritatem sententiæ aduersariorum opus esset claram adesse violentiam, quod tamen non contingit in casu nostro: non enim Iudices sæculares sciunt violentiam inferre Prælatum subito litiganti, negando v.g. appellationem, terminos approbatorios, &c. quousque processum examinant, & acta cognoscunt; ergo prius usurpant cognitionem causæ spiritualis, quàm ipsis de violentia constet; & sic non titulo defensionis procedere possunt.

Confirmatur tertio, quia qui titulo defensionis procedit, facto ipso violentiam tepellit, non; veritatis indagatione: quia defensio non est iurisdictionis actus in subditum, sed executio iuris à natura concessi cuiilibet homini, vt alterum defendat; at Iudices laici causas ad se aduocando, non facto violentiam tepellunt, (si aliqua inest) ergo illis non licet hoc modo clericum defendere.

Confirmatur quarto, quia non est concessum Ecclesiasticis Iudicibus laicum querelantem de suo Iudice ad Iudicium suum vocare, vt *suprà* dicebatur, & ratio vterius est, quia nemini datum est alienam iurisdictionem usurpare, & in alienis causis se miscere; ergo multò minus id concessum erit laicis Iudicibus consequentia probatur, quia minorem potestatem habent laici Iudices ad corrigendos defectus Iudicum Ecclesiarum, quam è contra.

Confirmatur quinto; quia isti appellantes, quos oppressos vocant aduersarij, vel sua possessione spoliantur, vel in possessione sua turbantur: primo casu ordinarium habent remedium intra annum, vt ante omnem contentionem restituantur, c. 1. *de restitut. spoliati. possessorem*, quoque remedium ordinarium competit, §. *retinenda, §. interdicto, Instit.*

de interdictis. ergo cum, siue vno, siue alio modo appellantes turbentur, remedia habeant ordinaria, inique conceditur eis remedium extraordinarium, quale est, de quo loquimur, contra l. in causa ff. de minor. ibi. non debet ei tribui extraordinarium.

7 Confirmatur sexto, quia cum pro facto Prælati, & Iudicis Ecclesiastici sit aliqua opinio inter Doctores probabilis, licet potest illam sequi Prælati Ecclesiasticus, & sic nullam vim, aut iniuriam facit subdito, si illam sequatur; ergo non poterit iste recurrere, tanquam vi oppressus, ad Iudicem sæcularem, nec in tali casu poterit esse defensio, sed erit manifesta iniuria, & offensio, si repellatur ab illa opinione sequenda Iudex Ecclesiasticus; & hoc, quod modo dixi, procedit, etiam si opinio pro subdito sit probabilior: nam, ut infra, dicitur, non improbabilius potest Iudex ferre sententiam secundum opinionem probabilem, relicta probabiliori; cum sic, adhuc probabiliter, & non temerè, sed cum fundamento operetur, atque adeò in syndicato (cum non delinquit) non poterit de facto isto puniri vide Sancium in selectis disp. 44. num. 72.

8 Confirmatur septimò, quia in Regno Valentie Consiliarij Regij, vt patet ex Maderiaga in tract. de senatu cap. 39. §. 2. noluerunt admittere cognitionem per viam violentiæ, ergo &c.

9 Ex his sequitur contra Humadum l. 3. gloss. 4. ii. 1. 3. per. 2. Azueudum lib. 1. recap. iii. 6. l. 2. Pereiram de man. Reg. ap. 22. & alios, quod admittendæ non sint in causis Ecclesiasticis chartæ, seu appellationes tuitiæ, de quibus in quadam ordinatione Regni Lusitanie apud Pereiram in loc. supra cit. sic habetur: *Iubemus, quod quando aliqua profertur sententia à Iudice Ecclesiastico contra clericum, vel contra laicum, qui sit sua Iurisdictionis, si ipse cler.*
Th. del Bene Dubit. Moral.

ricus, vel laicus appellauerit ad Romanam Curiam in cocasu, in quo appellare possunt, & antequam tempus appellationis finiat, implorauerit chartam, ne pendente appellatione contra ipsum procedatur, & ne capiatur, vel ab illo pœna exigatur, excommunicatio imposita; volumus, ut eorum cuilibet disca charta iustina concedatur, quando per scripturam publicam doceant, quod appellauerint, & suas appellationes prosequuntur, quamuis nullatenus recepta sint; ita enim ab Antiquo fieri consuevit, ut tales chartæ iustina per senatores Palatii expediremur. ita ibi. sequitur inquam, quod admittendæ non sint in causis Ecclesiasticis chartæ, seu appellationes tuitiæ, quia hæc ex dictis sunt contra immunitatem Ecclesiasticam.

Confirmatur, quia in casu, in quo conceduntur dictæ Appellationes, potest clericus vel laicus oppressus, vt patet etiam ex dictis, recurrere pro remedio obtinendo ad superiorem Iudicem Ecclesiasticum competentem, vt Canones iubent, & non ad Iudices sæculares incompetentes, quod Canones prohibent.

Confirmatur secundò, quia id etiam prohibere videtur Tridentinum sess. 25. cap. 3. de reform. in his verbis, *ne sui autem sui saculari cuilibet Magistratus prohibere Ecclesiastico Iudici, ne quem excommunicet; aut mandare, ut latam excommunicationem renocet, sub pretextu, quod contenta in presenti Decreto non sint obseruata, cum non ad sæculares, sed ad Ecclesiasticos hac cognitio pertineat.*

SVBSECTIO III.

Proponuntur, & soluntur difficultates in oppositum.

O Bjicies, supradicta vera esse, quando Iudices laici procederent iudicialiter,

sialiter, at secus, si procedunt, vt est in casu nostro, extraiudicialiter, ac per modum nudæ defensionis, & protectionis oppressorum, prout ex officio competit Regibus, *cap. Reg. 23. quæst. 5.* & colligitur ex *cap. filiis, vel nepotibus, ibid. q. 7.*

2 Respondetur, quod vna via prohibetur, altera permitti non debere, saltem dum similis in vtraque via ratio reperitur, ex *reg. cum quid de reg. iur. in 6.* Vnde cum recursus ad secularia Tribunalia per aduersarios ipsos prohibeatur via iurisdictionis ordinariæ, prohiberi etiam debet via extraordinariæ cognitionis, & defensionis: nam similis ratio in vtraque via reperitur; Porro, quod dicunt aduersarii, in tali cognitione nullum actum iurisdictionis exerceri, verum illud non est, quia quod Princeps facit prætextu violentiæ, facit ex proprio officio, vt ipsi fatentur, & quæ pertinent ad officium Principis, sunt actus iurisdictionis in hæc enim distinguitur officium Principis ab officio personæ priuatae, ergo &c. deinde iuridictio dicitur à Iure dicendo, l. 1. §. *damus ff. de suspensis iur.* sed Iudices, ad quos fit recursus, ius dicunt: nam vident acta, & processus, feruntque sententiam, vt fatetur Ceuallus *infra à gloss. 6. §. 1.* & postquam cognouerunt appellantem non habuisse iustam appellandi causam, condemnant eum in expensis, & damnis alteri illatis, coguntque etiam Iudicem Ecclesiasticum ad acceptandam appellationem, imò & condemnant in expensis, vt fatetur idem etiam Ceuallus in *gloss. 8. num. 11.* Gutierrez *99. prætl. lib. 2. q. 29.* & Sesse de *inhibitis cap. 8. §. 3.* Sed istos iurisdictionis actus esse manifestum est, de qua re vide Suar. contra *Reg. Angl. lib. 4. c. 34. n. 34.* ergo, &c.

3 Ad *cap. Reg.* patebit *infra*, & vltius Respondetur, illud procedere quo ad laicos subditos: nam falsum est, Principem cognoscendo causas Ecclesiarum per viam

violentia, facere id, ad quod per dictum caput tenetur, ex officio: ex officio enim tenetur solum suscipere, & cognoscere causas subditorum, non vero extraneorum, quales sunt Ecclesiastici, qui non sunt subditi Principi laico, sed Ecclesiastico, *Eccl. de consil.* Vnde potius faciendo sic, facit contra proprium officium: Principis enim est suum vniciuique tribuere, at dum in causas Ecclesiasticas se ingerit, Ecclesiasticam iurisdictionem usurpat, & Ecclesiæ libertatem violat; ergo facit contra proprium officium. *Ad cap. filiis, vel nepotibus* Respondetur *infra*.

Secundò obiicies, iure naturæ, & diuino, licitum est vim vi repellere, & innocentem tueri, l. *vi vim ff. de iust. & iur.* et ego si Iudex Ecclesiasticus vim inferat potest Iudex laicus innocerem ad se confugientē tueri, cuiusq; appellationē admittere.

Respondetur cum gloss. in *leg. cit. di. 5* distinguendo; licitum est vim vi repellere, quando vis inferatur à priuato, concedo; quando vis inferatur ab eo, cui subditi sumus, nego; vt patet ex *leg. iniuriarum, ff. de iur. & leg. qui resistere, ff. de rei vendic.* quare si Iudex non supremus inferat vim, seruato iuris ordine appelletur ad superiorem, quod si Iudex supremus iniquè vexet, nullum superest remedium, nisi vt æquo, & patienti animo sufferatur, sicuti & faciunt laici à Iudicibus suis oppressi.

Confirmatur, quia in tali casu, si laicus 6 de suo Iudice laico conqueratur, quod ipsi ille vim inferat, negando v. g. appellationem, vel quid simile, non fert patienter Iudex laicus, vt Ecclesiasticus se intromittat, & authoritatem suam interponat, acta causæ v. g. postulando ad examinandum, vel iudicandum, an Iudex laicus vim intulerit, nec ne; nec seculares Iudices vocabunt actionem illam in Iudice Ecclesiastico defensionem naturalem, sed sue iurisdictionis usurpatio

pationem; ergo idem dicendum de ipsis in ordine ad Iudices Ecclesiasticos; quin imò multò magis; quia maiorem potestatem habet Iudex Ecclesiasticus suprà laicum, quàm è contra. Prælatus enim Ecclesiasticus potest iudicare de peccatis omnium suarum quium, *cap. noui, de iudiciis, cap. ex tenore de for. comper. cap. si quis de potent. 24. quest. 3.* & minus defendendi innocentes magis spectat ad Prælatos Ecclesiasticos, quàm ad Principes seculares, vt rectè dixit gloss. in *dist. cap. Reg.* & collig. ex multis decretis, 87. *dist.*

- 7 Respondetur secundò, licitum est, vi vim repellere; si adit duplex conditio. Prima, vt constat de vi illata: nam si dubium sit, præsumendum est in fauorem superioris Ecclesiastici. Ratio, quia in facto, præsertim superioris; non præsumitur delictum: tum quia Iudex laicus, dum ipsi certò non constat de vi illata, exponit se periculo inferendi iniuriam superiori Ecclesiastico, & priuandi illum iure suo, quòd habet in suos subditos: hæc autem conditio ferè semper abest; quia dum in causis Ecclesiasticis Iudex laicus appellationem admittit, certò ipsi non constat de vi à Iudice Ecclesiastico illata, vt ex ipsomet facto manifestè apparet, quandoquidem appellationem admittit. & se interponit ad examinandum, an vis illata fuerit, necne. Ergo, &c.

- 8 Secunda conditio est, vt seruetur moderamen inculpatæ tutelæ, quod non seruatur quando laicus aut Ecclesiasticus ad Iudices laicos recurrit, & appellationem interponit; quia non seruatur moderamen inculpatæ tutelæ, quoties inuafus habet aliam viam euadendi sine maiori, vel æquali damno, quam vim inferendo, vt patet in materia de homicidio patris, ad necessariam sui defensionem, sed in casu nostro inuafus habet aliam viam

euadendi, sine maiori, vel æquali damno, potest enim recurrere ad Iudicem Ecclesiasticum, & in defectu vnus recurrere ad alium, iuxta dispositionem canonum, & iuxta vsum & praxim fori sæcularis; Ergo, &c. Adde, quod tunc licitum est vi vim repellere, quando id fieri potest sine maiori damno communi, sed in casu nostro, etiamsi appellans molestias, expensas, &c. pateretur, recurrendo tamen ad Iudices laicos, maius damnum inferret commune, nam Ecclesiastica iurisdic-tio violatur; & in iudiciis sequitur perturbatio. Ergo non est licitum ei ad illos recurrere; atque aded nec est licitum illis recursum recipere, sicuti non est licitum innocenti aggressorem occidere, si inde Reipubl. incommodum magnum sequatur.

Tertiò obijciis, hanc praxim sustinendam esse. Primò ex consuetudine immemorabili, quæ licet non possit tollere omnem exemptionem Ecclesiasticam, potest tamen illam tollere in casu aliquo particulari, vt est de tollenda vi. Secundo, quia est consuetudo coniuncta cum priuilegij fama, quæ vaga, & incerta sufficit. Tertiò, quia talis consuetudo est mixta laicorum, & Ecclesiarum, vt de simili docere videtur Surdus *consil. 2. volum. 1.* Tiraquell. *de vi &que retract. l. i. glos. §. 1. glos. 8. num. 173.* Maynard. *de priuileg. Eccles. part. 2. art. 22. numero 88.* Collegium Bononiense in *respons. pro libert. Eccles. num. 28.* qui propterea defendunt quamdam in quibusdam locis consuetudinem, vt scilicet Monasteria non succedant; de qua consuetudine testatur Peregrin. in *stat. var. lib. 6. numero 77.* Guillem. de Benedictis in *cap. Raynuitius, num. 225. de testam.* Boërius *dec. §. 754. num. 8.* Rebuffus *consil. 173. num. 11. & 12.* & hoc etiam seruari Ferrariz, testatur Riminaldus *consil. 85. numero 38.*

10 Quarta, quia Papa hanc praxim scit, & tolerat, & sic tacite in illam consentit.

11 Respondetur ad primum, consuetudinem immemorabilem, etiam in casu particulari, non valere contra libertatem Ecclesiasticam, ut dicitur *infra* dub. 27. & patet ex cap. clericis, de iudiciis, & alius iuribus, ubi Pontifices aperte damnant consuetudinem particularem, in casu etiam particulari, tendentem contra immunitatem Ecclesiasticam.

12 Ad secundum respondetur cum Suar, contra Regem Angli. lib. 4. cap. 34. num. 17. illam doctrinam non esse veram, sed tunc solum admittendam, quando cum consuetudine immemorabili coniungatur constans fama; & traditio æquæ antiqua, & immemorabilis, quod præcellerit privilegium; & quando præterea traditio prædicta integrè probaretur, quod in casu nostro non contingit; quinimo Ceuallos mordicus tenet non adesse, neque adfuisse vnquam tale privilegium. Vide *Dubit. 27. cit.*

13 Ad tertium respondetur cum Suar contra Regem Angliæ, lib. 4. cap. 39. numero 19. & Valboa in cap. 1. de foro compet. num. 6. & aliis, tunc consuetudinem Ecclesiasticorum & laicorum mixtam Ecclesiasticos obligare, quando prædicta consuetudo mixta non præiudicat Sacris Canonibus, vel ab illis non fuerit reprobata, quæ omnia adfunt in casu nostro. Vide eandem dubit. *XXVII. citatam.*

14 Ad quartum Respondetur, quod tolerantia Pontificis in casu nostro non sit approbatiua, sed tantum permissiua, ad vitandum scilicet maiora mala, & incommoda. Vide *Dubit. XXVII. citatam*, Rosam in antiquis 10. de consuetud. Surd. consil. 301. Chokier. in vind. libert. Eccles. part. 2. capis. 3. numer. 8. & alios, quos ibi citabam; quin addo, quod tantum abest, quod Pon-

tifex in tali casu implicitè consentiat, ut potius singulis quibuscumque annis in Bulla Cœnæ reclamet. Vide Bullam Cœnæ, & Bullam Urbani V III. super reservatione Iurium Sedis Apostolicæ, & c. à quibuscumque præiudicialibus, quæ incipit Romanus Pontifex.

Ex his contra Doctores suprà citatos 15 tenent nostram sententiam Suar, contra Regem Angliæ lib. 4. cap. 34. num. 30. Azor par. 1. lib. 5. cap. 12. & 14. Reginaldus tom. 1. lib. 9. cap. 22. num. 341. Alterius de censuris tom. 1. diffus. 15. lib. 5. capis. 3. Baldellus tom. 1. libr. 5. diffus. 40. numer. 13. Filliucius tom. 1. tract. 16. cap. 8. & 10. Sayrus de censur. lib. 3. cap. 18. num. 6. Ioan. de Maderiaga tract. de senatu cap. 39. Coriolan. in Bull. Cœnæ excommun. 14. Layman lib. 4. tract. 9. capis. 4. numer. 4. Duard. in Bulla Cœnæ lib. 2. can. 14. quæst. 9. Palaus tom. 2. diffus. unic. punct. 12. unic. 5. Bonacina de legib. diffus. 10. quæst. 2. punct. 1. paragrap. 1. numer. 10. Barbof. de iure Eccles. lib. 1. cap. 39. §. 2. num. 185. & in collect. lib. 1. decret. tit. 2. cap. Ecclesia S. Mariae de constitut. num. 1. Malderus in part. 2. quæst. 96. art. 4. ubi rectè addit, quod in casu, quod qui vim patitur, licitè adit Iudicem laicum (quia scilicet ad vim reprimendam non adest Iudex Ecclesiasticus, vel si adest, non vult hic illam reprimere) possit licitè (nempe per modum facti, non autem iurisdictionis) Iudex laicus inspicere acta ad finem, ut ipsi constet de iniuria facta in negando appellationem; & ratio esse potest, quia qui potest defendere, potest etiam omnia illa, sine quibus defensio fieri non potest, præsertim quia inspectio actorum per se non est actus iurisdictionis; nam arbitantes etiam possunt inspicere acta. tenet etiam nostram Sententiam Portel. in addis. ad dubia Regular. in fin. operis verb.

verb. appellare, num. 3. vbi sic ait: *Religiosus, si per appellationem vel per aliam viam intra ordinem, potest vitare vim sibi iniuste illatam, incurrit censuras, si ad iudices seculares recurrat. Si vero non sit locus appellationi, vel illa non recipiatur; & superior, ad quem posset recurrere, longè distat, stat non possit illum adire, instante gravamine, tunc credo, posse Religiosum, vel Clericum recurrere ad Principem secularem, non quasi appellet ad iudicem competentem, sed solum, ut ipsi succurrat in illo gravamine iniusto, tollendo vim sibi factam, modo, quo licet potest, suadendo scilicet Prelato, ut vel abstineat à vi iniusta, vel dei locum appellationi, vel Iudices novos assignet, & sic Religiosus recurrens ad Principem secularem cum prædictis circumstantiis nullam censuram Bullæ Cæne, vel alterius Bullæ incurrit.* ita Portel. quem sequitur, Sousa in *Bullæ Cæne* cap. 15. disput. 78. num. 2. & seqq. vbi probat, quod non possint licitè Iudices laici vim auferre, nisi prius Ecclesiastici Iudices superiores eius, qui vim inferunt, requisiti succurrere nolint: quando tamen omni medio ordinario promisso, non est alia via repellendi vim à Iudice Ecclesiastico factam, vel quando periculum est in mora, licitum erit tunc (scilicet per modum facti, non autem iurisdictionis) Iudici seculari, causam Ecclesiasticam ad se aduocare, & vim illatam auferre: tenent etiam nostram sententiam quamplures alij Doctores, quos causa breuitatis omitto.

- 16 Ex his etiam apparet, non rectè dici ab aliquibus Iuristis; quòd etiam tunc, (quando adire potest is, qui se grauatum putat à Iudice Ecclesiastico, alium iudicem Ecclesiasticum superiorem) possit nihilominus auctoritatem suam interponere Iudex secularis, quasi in casu isto detur locus præuentioni: nam (ut supra dicebatur) tunc solum propter vim in-

iuste illatam licet recurrere potest ad Iudicem secularem, quando periculum est in mora, & Iudex Ecclesiasticus longè abesset; vel si adeat, vim reprimere non curat.

Apparet secundo, multo minus rectè dici ab aliquibus aliis Iuristis; quòd simpliciter in omni casu violentiæ, licet possit is (qui se grauatum sentit à Iudice Ecclesiastico) recurrere ad Iudicem secularem, ut ipsi succurrat in violentia, & gravamine, quod patitur à Iudice Ecclesiastico; atque adèd quod simpliciter in omni casu violentiæ, possint licitè Ministri Regij cognoscere causas Ecclesiasticas per vim violentiæ; Iuristæ autem qui hoc docent, sunt Salgad. in tract. de process. Regia tom. 1. part. 1. cap. 1. & seqq. Pereira tract. de manu regia part. 1. cap. 4. & quest. 7. Segura in director. Iudic. Eccles. par. 2. cap. 13. num. 51. & 53. Calistus in tract. de lege regia §. 20. num. 83. Auendagnus in cap. pratorum part. 1. cap. 1. num. 13. Azevedus tom. 1. leg. 2. tit. 6. Recopilat. Sese de inhibis. iustit. Arag. cap. 8. §. 3. & part. 2. decis. epist. ad Regem, Cenedus in qq. Canonicus, quest. 45. per totam, Bobadilla in Polit. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 139 Io. de Hevia in curia Philippica part. 1. §. 5. num. 34. Grassi. de effect. Cleric. eff. 1. num. 300. Castello Sotomaior tom. 7. de tertiis, cap. 41. num. 180. & Cevallos in tract. super hac materia edito, & præcipue in gloss. 6. num. 57. vbi dicit, quòd id non fundetur in priuilegio Pontificis, neque in eius tolerantia sed in iure Regis, cuius officium proprium est vim iniuste illatam reprimere, & quod Rex, eiusque Ministri vim repellentes, non id efficiant per viam Iurisdictionis, sed per viam iustæ defensionis; quia vim vi repellere licet de iure naturæ; quodque sic habeat praxis, & vsus quotidianus, quam praxim, & vsus non au-

dent improbate nonnulli Theologi, vt Rodriquez in *summa tom. 1. cap. 155. num. 8. Llamas part. 1. ap. 7. §. 19. Henriquez libr. 3. capit. 16. num. 4. in gloss. lit. A. & libr. 14. capit. 12. num. 6. Ioan. Valerus in differentiis virin/que fori, verb. peccatum, differ. 3. num. 2. Ioan. de la Crux part. 1. precept. 8. quest. 3. art. 1. dub. 3. concil. 3. & de statu Relig. lib. 1. cap. 6. art. 2. dub. 2. concl. 1. & Angoian. tract. de legib. tom. 1. lib. 2. consou. 17. numero. 95. & pro hac sententia firmanda.*

- 18 Adducunt primò c. Regum 23. quest. 5. vbi habetur quod Regum sit per vim oppressos à manibus violentorum, & calumniantium liberare, ac iniurias repellere.

- 19 Sed ad hoc cap. Regum 23. facile patet Responso ex dictis. Adde, quod tunc competit Regibus per vim oppressos à manibus calumniantium liberare, & tunc licet vim vi repellere de Iure nature, quando vis est clara, & manifesta: nam si sit dubia, semper pro superiore præsumendum est; quapropter in casu nostro iniustam vim infert Prelato Ecclesiastico potestas laica, priuando illum iure suo, quod habet in casu dubio; quod autem in casu nostro vis dubia sit, patet ex ipso facto: nam potestas laica examinat, an vis facta sit, necne; & consequenter non præsupponit certam, & euidentem vim. Vide Bonac. in *Bulla cæna tom. 3. disp. 1. quest. 15. punct. 4. §. 4.*

- 20 Adducunt secundò, cit. textum in cap. filijs vel nepotibus 16. quest. 7. per quem textum nonnulli iuristæ, vt Olibanus de iure fisci cap. 13. num. 31. gloss. & alij, perperam putant, quod negligentia Episcopi, vel alterius Ecclesiastici Prelati suppleri possit per Iudicem sæcularem; sed ad hunc text.

- 21 Respondetur primò, quod intelligendus sit in casibus, in quibus Iurispatro-

natus collatio, atque institutio ex priuilegio summi Pontificis spectat ad Regem & secundum istum intellectum (qui consequentius illi literæ aptari posse videtur) primo adeundus est Episcopus; secundò in subsidium adeundus est Rex; extra hunc casum puto, quod nullo modo adeundus sit Rex, cum non liceat apponere manus in messem alienam, & sub prætextu boni finis, turbare iurisdictionem Ecclesiasticam, & sic incidere in censuras; atque ita docent Martha de iurisdic. par. 4. centur. 2. casu 43. numero 4. & Duard. in *Bulla cæna lib. 4. conf. 14. quest. 8. num. 8.* qui adducit duas alias interpretationes; nempe quod ex vigore prædicti textus, tunc recurrendum sit ad Regem pro reparatione Ecclesiæ iurispatronatus, cum per Ecclesiasticum Iudicem ipse Rector cogi non potest, vt in cap. petuum 11. quest. 1. & cap. non licuit dist. 17. vel cum deest Iudex Ecclesiasticus, ne scilicet tunc propter distantiam ab Vrbe Roma, Ecclesia interim ruat pendente prouisione facienda per Romanum Pontificem.

Respondetur secundò, cum Abbate, 22 vt supra, supradictum textum non esse intelligendum; quòd in defectu Iudicis Ecclesiastici Princeps sæcularis possit causas Ecclesiasticas ad se aduocare, sed quod hic moueat superiorem Ecclesiasticum de neglecta, aut iniquè administrata iustitia vel quod faciat instantiam superiori pro illius correctione; atque ita docent Christophorus de Auguiano in *tract. de legib. tom. 1. lib. 2. contr. 17. num. 93. Pesantius tract. de immunit. Ecclesiast. disp. 2. num. 1. Alterius de censuris tom. 1. disp. 16. lib. 5. cap. 2.* qui citat Butrium Abbatem, Immolam, & alios Doctores mox infra citandos.

Respondetur tertio, cum Suar. contra 23 Regem Angliæ lib. 4. cap. 38. solum ibi dici, quod Patronus Ecclesiæ, si videlicet

bona

bona Ecclesiæ ab inferioribus clericis defraudari, moneat Episcopum; si videat defraudari ab Episcopo, moneat Metropolitanum; si à Metropolitano, Regijs iuribus intimer, non quasi, vt Rex iurisdictione vtatur in Metropolitanum, sed vt autoritate sua illum moneat; vel si id satis non est, implorato Pontifice, eius autoritate illum cohibeat. Interim facto, & potentia impediatur, ne Ecclesia in bonis suis damnum patiatur.

- 24 Respondetur quartò, quod prædictus textus fuerit sublatus, & abrogatus ab Innocentio III. in cap. qualiter, & quando de Iudicijs, atque ita docent Coriolan. in Bull. Cœna excom. 14. fol. 926. Fillucius tom. 1. tract. 16 cap. 10. num. 263. Salas de legibus quest. 96. tract. 14. disp. 14. Pefantius de immunit. Eccl. disp. 16. Azorius part. 1. lib. 5 cap. 14 §. 2. ad finem, Duardus in Bull. Cœna lib. 2. can. 14 quest. 8. num. 8. Iacobus Sahagun. de Villa sancte in cap. decernimus de iudicijs, num. 159 Bonacina de legibus, disp. 10. quest. 2. punct. 1. §. 1. num. 12 Glossa, Ioannes Andreas, Abbas, & alij penes ipsos, & per dictum c. qualiter, & quando dicendum est etiam cum Duardo, correctum, & sublatum esse cap. si quis cum clerico, & §. si quis autem pecuniaria.

SVBSECTIO IV.

Proponitur petitio, eiusque Resolutio.

- 1 Petes, an aliquis Princeps de facto habeat à Pontifice priuilegium, vis arcendæ in causis? Affirmant, tale priuilegium habere Regem nostrum Hispaniarum Bannez 2.2. quest. 67. art. 1. Clarus lib. 5. §. vltimo quest. 36. num. 26. Menoch. de retinenda possessione remed. 3. num. 354. Bellarm. in tract. de summo Pontifice.

cap. 35. Suar. de immunit. lib. 4. cap. 34. num. 43. & alij; quamuis Ceuallos in cit. tract. de cognit. per viam violentie, gloss. 6. asserat Regem Hispaniarum illud non habere, sed viam dictam arcere ex iure regali; & sic dū praxim Tribunalis de la Fuerza defendere, & à peccato, & censura excusare conatur, excusationis causam aufert, cum neget Regem Hispaniarum, vel ipsius ministros, ac magistratus id efficere ex priuilegio, vel ex consuetudine fundata in priuilegio; quapropter cum supradictis Doctoribus contra Ceuallos dicendum potius est, Regem Hispaniarum aded iustum, & pium à summo Pontifice tale priuilegium habere, quod quicumque Principes à summo Pontifice habent, ab excommunicatione Bullæ Cœnæ excusantur, aduocando ad sua Tribunalia causas spirituales; modò priuilegij formam seruent; & modò priuilegium reuocatum non sit; de qua re vide infra dubis. XXVII. per totam, & Bullam Urbani VIII. super preservatione Iurium sedis Apostolica, & inferiorum Ecclesiarum, personarumque Ecclesiasticarum, à quibuscumque preiudicialibus, quæ incipit. Romanus Pontifex.

Et quod de priuilegio vis arcendæ in causis dixi, idem etiam dico de priuilegio conferendi Episcopatus, & alia beneficia, necnon & de priuilegio cognoscendi quasumque alias causas spirituales.

Vt igitur Reges tribunal de la Fuerza habere, Episcopatus, & beneficia confert re, vel alias causas spirituales similes cognoscere possint, requiritur priuilegium à Papa concessum; nec sufficit vlla consuetudo, aut præscriptio, etiamsi esset immemorabilis, cum perpetua tolerantia Pontificis: nam cum verserim in his, quæ non sunt quæstibilia sine Principis concessione, tolerantia non suffragatur; hæc enim est tantum simplex contumacia,

ria, seu patientia, quæ nunquam inducit dispensationem in his quæ sunt contra iuris dispositionem, vt est text. in cap. cum iam dudum, de prabendis. & ibi gloss. ea siquidem contentia intercedit ad euitanda tantum scandala, quæ sequi possent in procurando auferri huiusmodi abusus, vt tradunt Doctores in cap. 2. de prabendis, quandoquidem crimen publicum dissimulare dupliciter contingit, vno modo ipsum actum criminis non prohibendo, cum prohiberi possit. & sic Ecclesia non sustinet, nec dissimulat, imò prohibet in canonibus *suprà* citatis; altero transgressorem talis prohibitionis non puniendo, & sic Ecclesia dissimulat propter difficultatem correctionis: multa enim tolerantur; quæ si in iudicium deducerentur, exigente iustitia non tolerarentur, vt dixit textus *suprà* allegatus in cap. iam dudum, de prabend. vide Rotam in vna Aquinensis Monasterij die 26. Ianuarij 1601. coram Illustrissimo Seraphino. vide etiam Turretematam in canon singula, num. 8. dist. 89. Zabarellam consil. 57. num. 2. Riccium in praxi, tom. 4. resolut. 137. & Doctores, quos citat & sequitur Silua de beneficiis part. 2. quest. 23. num. 16. Vide etiam Tuschum tom. 4. conclus. 452 num. 28. vbi docet, quod quamuis ex priuilegio concedi possit laico per Papam collatio beneficiorum, & similia, non tamen potest id consuetudine, aut præscriptione acquiri, quia laici sunt incapaces iurisdictionis Ecclesiasticæ; quam Tuschi opinionem Probus in addit. ad Ioannem Monachum capis. 2. præben. num. 7. & 8. in 6. asserit esse communem; & ratio huius opinionis est, quia vt consuetudo excuset, & valeat, debet esse legitima, & præscripta, consuetudo autem præscribi non potest, quoties subiectum est incapax illius rei, quæ per consuetudinem induci prætenditur, vt

notat Panormit. & Felinus in cap. causam de præscript. & in capit. 4. de consuetud. Decianus in tract. crimin. tom. 1. lib. 4. cap. 9. num. 14. & alij communiter; cum ergo laici sint incapaces Iurisdictionis spiritualis, & Ecclesiasticæ, ex capis. causam de præscript. & cap. solue de maior. & obediens. sequitur, ipsos non posse hanc iurisdictionem per consuetudinem acquirere; Ex quibus apparet, non posse prætextu consuetudinis Iudices laicos se tueri, & excusare; & idèò subdit Tuschus *vbi supra* num. 44. quod omnes similes casus, qui sunt, provt attestantur Doctores, ex consuetudine alicuius Regni, vel Prouinciæ, sunt contra ius commune; & sic super eis non potest fieri fundamentum, nisi quia sic de facto seruatur. Vnde talis consuetudo, vel præscriptio, etiam immemotabilis, non valet.

Dices immemotabilis consuetudo est ⁴ sufficiens indicium, quod ex legitimo priuilegio inchoata fuerit; quia præsumitur honesta; nam cum non possit probari mala, præsumitur bona, ergo &c. ita multi Iuristæ, quos sequitur Pereira de manu Regia part. 2. cap. 60. numer. 18. Et ratio vltcrius est, quia quidquid per priuilegium, aut dispensationem Principis obtineri potest, id etiam per consuetudinem temporis immemotabilis introduci posse videtur; quia tanti temporis possessio, vel consuetudo facit præsumptionem tituli, seu priuilegij, sicuti colligunt Doctores ex cap. 1. de præscript. in 6. ergo si simus in casu, seu facto aliquo, quod neque iuri naturali, neque diuino repugnet, quò minus saltem per summi Pontificis consensum, ac priuilegium cohonestari possit, verb. grat. vt laici iurisdictionem aliquam in Ecclesiasticos exercent, vel iis, aliquam collectam imponant,

imponent; vel clericales decimas possideant; vel in eadem Ecclesia duæ dignitates simul cum canonica obtineantur, &c. sequitur in eiusmodi casibus consuetudinem inmemorabilem introduci posse.

Respondetur, regulam illam: *acquisibilia priuilegio, sunt etiam acquisibilia consuetudine, aut prescriptione*, limitandam esse, nisi lex consuetudinem, tanquam abusum, vel corruptelam improbet, sicuti ex communi notauit Felin. in *cap. accedentes, num. 15. de prescript. ibidem Abb. numero 3. & in cap. quanto de consuetud. num. 2. & in cap. vlt. eod. num. 15. Rochus sect. 4. num. 33. Crauet. de antiq. tempor. part. 4. §. materia ista, num. 94. Canisius tract. de dinisio, c. 13. num. 3. Mascard. conclus. 1371. num. 32 & colligitur clarè ex *cis. cap. 1. de consuetud. in 6.* nam præscriptio locum habere non potest, si Ius faciat hominem incapacem possessionis, & consequenter præscriptionis, ut videre est in Iure decimarum, quod cum ex propria institutione sua Ecclesiasticum sit, in laicum cadere non potest; nisi ex speciali, & legitima Ecclesiastici Prelati concessione, aut priuilegio, *cap. prohibemus, cap. dudum de decimis, cap. causam qua, de prescript. cap. decimas lib. 16. quæst. 7.* ergo nisi aliquis cum præscriptione talis tituli possideat, nunquam potest præscribere; quia incapax possidendi, est etiam incapax præscribendi, sicuti docent gloss. Abb. Felin. & alij communiter in *cis. cap. causam unde, & gloss. recepta in cap. 1. de prescript. in 6. ver. non extat Abbas in cap. peruenis, num. 3. de censib. Couartu. reg. possessor. part. 2. §. 3. num. 8.* dixerunt, quod, tamen si is, qui possessionem temporis inmemorabilis ostendere potest, non teneatur titulum allegare, cum ob temporis diuturnitatem id se-*

pè difficile sit, atque ipsa tanti temporis continuata possessio ius tribuat, id tamen intelligendum sit tantum, si capacitas sit in possidente. Quæ ratio similiter locum habet, quotiescumque Iura aliquam consuetudinem, tanquam irrationabilem, damnant: nam hoc ipso reddunt eam inefficacem ad præscriptionem inducendam: quandoquidem consuetudo, per quam præscriptio rationabilis esse debet, *capit. vlt. de consuetud.*

Excipe primò, nisi talis consuetudo scientia, & libera parentia, seu permissione Principis adiuvetur; sicuti notauit Rocchus *loc. cis. & Abb. in cis. cap. accedentes, num. 3.*

Excipe secundò, nisi talis consuetudo præsumpto aliquo titulo iuuetur, v. g. constante fama priuilegij concessi, quod temporis diuturnitate amissum firmam fama dat iustam causam credendi, ut ait Abb. *cap. de quarta num. 10 de prescript.* tunc enim præscribens non fundatur in mera possessione, aut consuetudine, sed in titulo, ex quo capax fiat possessionis, consuetudinis, ac denique præscriptionis cum bona fide, sicuti rectè notauit Grauet. *loc. cit. & Mascardus conclus. 1371. num. 32.* ubi ait; quod data incapacitate præscribentis, solus cursus temporis nil potest operari, ut reddat capacem eum, qui incapax est; quare tunc opus est, ut allegetur titulus priuilegij, aut exemptionis & ad probationem talis tituli sufficit probare lapsum temporis, cuius initij memoria non extet; si nimirum Testes adsint, qui dicunt, semper fuisse constantem famam, tale ius alicui competere ex speciali concessione feudi, vel Apostolice priuilegij, eaque ratione, & præscriptione Iuris aliquem possedisse à tempore, cuius initij etiam ex auditu, seu relatione maiorum,

nulla sit memoria, ita etiam docet Felinus in cit. cap. causam, Sylu. verb. decima, quest. 10. dist. 2. Suat. de relig. tom. 1. tract. 2. lib. 1. de decimis, c. 27. Peregrin. de iure fisci, lib. 4. tit. 8. Gabriellus lib. 5. de prescript. conclus. 1. num. 18.

8 Respondetur itaque ad argumentum solam, & nudam consuetudinem, etiam immemorablem non sufficere ad probandum priuilegium in tali materia, quia illa regula non procedit in consuetudine reprobata per legem. & ratio vltterius est, quia priuilegium hoc est valde odiosum, & difficile, & tardè conceditur, quapropter nisi legitime probetur, non præsimitur, solus ergo vsus, quantumvis antiquus, non probat sufficienter ius, seu priuilegium in tali materia.

9 Confirmatur, quia alioquin omnes immemorabiles consuetudines contra libertatem Ecclesiasticam, quas communiter improbant Doctores, admitteñdæ essent, quia probarent priuilegium, quod per omnes est absurdum; ergò dicendum, quod vtrà immemorablem vsus, requiratur constans fama priuilegij, ad hoc vt tales consuetudines excusent à mortali, & censuris. Vide præter Doctores supra citatos Aufferium tract. de potestat. secular. in Ecclesiast. conclus. 4. fallent. 12. & 13. Bursatium lib. 2. consil. 44. num. 12. & Suar. contra Regem Angl. lib. 4. cap. 32. & 34. num. 47. & alios mox infra citandos.

10 Dico igitur breuiter, quod consuetudo, quamvis immemorabilis, si sola sit, & nullo titulo, seu priuilegio summi Pontificis adiuuetur, non potest Ecclesiasticæ exemptioni quidquam detogare; atque ita docent Doctores in cap. clerici, vbi Abb. num. 5. & 6. de Iudiciis, Bald. in rubr. Anus. cassa,

Cod. de sacros. Ecclesiis, gloss. in cap. vltim. de consuet. Abb. ibidem num. 5. Lupus de liberr. Ecclesiastic. part. 1. quest. 6. Matthæ de iurisdic. part. 4. cap. 63. & 64. M. Anton. Gabriellus lib. 5. de prescript. conclus. 1. num. 9. Azor. tom. 1. lib. 5. cap. 13. quest. 8. Tannet. lib. 2. defens. Ecclesiast. libertatis, cap. 16. & alij, quos supra citabam; quamvis huic communi doctrinæ ex parte contradicunt Couar. in quest. cap. 31. num. 5. & Clarus lib. 5. sentent. 5. practica criminali, quest. 36. num. 3. vbi docent quod, licet Ecclesiastica immunitas in vniuersum tolli non possit per consuetudinem, potest tamen in parte tolli, vt scilicet in certis causis Potestas laica exerceat iurisdictionem, quæ alioquin ad Ecclesiasticos proprie spectat.

Sed probatur dictum nostrum; quia si consuetudo Ecclesiasticæ immunitati derogare potest, vel id est per modum reuocationis, interueniente scientia, ac patientia, & sic tacito consensu summi Pontificis, vel id est per modum legitimæ præscriptionis, quæ etiam ignorante Principe, aduersus legem fieri potest; non primum, quia satis constat S. Pontificem huiusmodi consuetudinibus non præbere tacitum consensum approbatiuum; quin potius eas quotannis in Bulla Cœnæ reprobare, & damnare; quamvis interdum toleret, quia ob periculum maioris mali efficacius resistere, & prohibere non potest; non secundum quia consuetudo, quæ vt irrationabilis damnata est, non potest via præscriptionis legem abrogare, (sicut constat ex cap. 21. de consuet. & supra dicebatur) consuetudo autem aduersus Ecclesiasticam libertatem, tanquam irrationabilis, passim in iure damnatur, vt videre est auri. cassa, Cod. de sacros. Ecclesiis, cap. 1. cap.

cap. ad nostram, cap. inter de consuet.
cap. cum terra de elect. cap. clerici de in-
dic. cap. nouerit de sent. excom. ergo &c.
vnde gloss. in cit. cap. Clerici, & in cit.
cap. vii. & ibid. Abb. pro regula tradunt
quod consuetudo irrationabilis est, quæ
contra neruum Ecclesiasticæ disciplinæ,
vel Ecclesiæ libertatem tendit.

- 12 Confirmatur quia ubi est incapacitas
ex parte præscribentis, non potest pro-
cedere præscriptio, sed laici sunt inca-
paces iurisdictionis super Ecclesiasticas
personas, sicut & aliorum Iurium spiri-
tualium, v. g. iuris decimarum, Eccle-
siastici beneficij, & similibus: ergo non
possunt eam via præscriptionis compa-
rare.

- 13 Confirmatur secundò, quia omnis
legitima præscriptio legis adminiculo
niti debet, cum sit beneficium à iure in-
uentum, & impertitum, sed præscri-
ptio contra Ecclesiæ libertatem à nulla
lege adminiculum habere potest: non
enim à lege ciuili, cum hæc limites suæ
potestatis excedere non possit; neque à
canonica, cum sacri canones, eorumque
author Papa, semper resistent, ergo, &c.

- 14 At quoniam Papa per speciale Priui-
legium, ob iustam causam, datum alicui
principi seculari, ex parte aliqua
derogare potest Ecclesiasticæ exemptioni,
vt proinde ex vi talis priuilegij ca-
paces sint laici iurisdictionis in perso-
nas Ecclesiasticas, secundum limites
concessionis; quapropter si titulus pri-
uilegij exhiberi non potest, si tamen
constans semper fama, ac traditio fue-
rit de accepto priuilegio, ideòque lai-
ci iurisdictionem aliquam in Ecclesia-
sticos exercent, fundantes se non in
mera consuetudine, quippè quæ Iuri-
bus reprobata est, sed in titulo ratio-
nabiliter, ac bona fide præscripto, tunc
præscriptioni locus esse potest per tem-

pus, cuius memoria non existat, sicuti
suprà dicebatur, & præter alios docet
Suarez cit. cap. 34. num. 17.

Hanc tamen inmemorabilem, & le-
gitimè præscriptam consuetudinem Pa-
pa tollere, & reuocare potest. Ratio,
quia cum præscriptio contra Ecclesia-
sticam libertatem, vt legitima sit, fun-
dari debeat in gratia, & priuilegio, ne-
cessariò sequitur, quod si Papa tale pri-
uilegium reuocare potest, poterit etiam
reuocare præscriptionem, quæ ex præ-
sumptione priuilegij vim capit, sicuti
rectè notauit Suarez num. 18.

Confirmatur, quia exemptionem 16
Ecclesiarum conseruare, eandemque di-
minutam reintegrare, spectat ad cla-
uem supremæ potestatis spiritualis à
Christo Domino in Petrum, cuiusque
successores collatæ, at contra hanc su-
premam potestatem in spiritualibus
non potest vnquam fieri præscriptio,
sicuti rectè tradit Innocent. in cap. 2. de
postulat. Prælat. in quo conuenire Do-
ctores omnes testatur Ctauerta de an-
tig. tempor. tom. 2. tract. iur. fol. 170.
ergo, &c.

Non obstat, quod super ea se inter 17
Ecclesiæ Prælatos, & Principem laicum
concordata facta sint, & à summo Pon-
tifice confirmata: nam adhuc ex graui
causa ad bonum publicum spectante,
reuocari poterunt: Ratio, quia vel con-
cordia ideò tantum facta est, vt intelli-
gatur quouiscq; priuilegia à Papa gra-
tuitò concessa se extendere debeant, &
tunc clarum est, quod concordia in gra-
tuitis priuilegiis fundata, ex causa reuo-
cari possit; vel concordia transiit in pa-
ctum onerosum, atque recipitocum, &
tunc quoque ob causam grauissimam
ad bonum Ecclesiæ spectantem, Papa re-
uocare potest, vt rectè in loco suprà cit.
Suar. notauit, & patet ex doctrina ge-

nerali de privilegiis, quæ licet à Principe ob merita, vel cum imposito onere alicui concessa fuerint, tamen ex plenitudine potestatis reuocari possunt, ob publicam grauissimam causam, cum talis casus in ipsamet concessione, aut concordia semper exceptus subintelligatur, dummodo tamen parti privilegiatæ compensatio damni fiat, si damnum ex tali reuocatione patiatur, sicuti docet Suar. cit. cap. 34. num. 24. & lib. 8. de legib. cap. 37. num. 5.

- 18 Confirmatur, quia cum exemptio in maximum bonum Ecclesiæ, & quidem diuino iure, vt multi tenent, introducta sit, non potest Papa sine iusta causa eadem aliquatenus renunciare; alioquin irrita erit renunciatio, & consequenter reuocari debet; quinimo si ab initio causa subsistente, iusta fuit renunciatio, siue iurisdictionis per laicos exercendæ concessio ob temporum, ac rerum mutationem iniqua fieri potest, si scilicet in contemptum Ecclesiastici status, ac detrimentum Ecclesiæ cedere incipiat: in quo casu etiam ad Papam spectabit illam reuocare, quamuis interdum rationabiliter toleret, vt maiora damna vitentur.

- 19 Porro, an reuocata sit de facto per Bullam Cœnæ consuetudo in privilegio fundata trahendi causas Ecclesiasticas ad laica tribunaia. Affirmant aliqui, quos sequitur Bonacina in Bulla Cœnæ diffinit. 1. quæst. 15. punct. 4. §. 3. num. 1. ex eo, quia consuetudo immemorabilis, vel niscitur privilegio, vel non; si primum, nullum ius confert, vt patet ex supra dictis. Si secundum, neque etiam suffragatur, quia consuetudo, licet immemorabilis, in privilegio fundata, non plus operatur, quam ipsum privilegium, cum vires accipiat à privilegio, leg. hoc iure, ff. de aqua

quod. & cap. super quibusdam, §. praterea de verb. signific. ergo cum privilegium per Bullam Cœnæ sit sublatum, sublata etiam erit per Bullam eandem consuetudo fundata in privilegio; & sic Iudices laici causas Ecclesiasticas ad suum Tribunal trahentes, vel illarum executionem impediētes, à peccato, & censura bullari non excusantur, titulo immemorabilis consuetudinis, etiam in privilegio fundata: negant autem alij, quos sequitur Filliucius tom. 1. tract. 16. cap. 10. numer. 28. ex eo, quia cum reuocatio privilegiorum in dicta Bulla sit generalissima, per huiusmodi reuocationem non intelliguntur reuocata privilegia specialiter concessa; quia lex posterior vniuersalis non derogat privilegio anteriori speciali, si re vera illud concessum fuerit à Pontifice alicui Principi seculari; sed de hac re vide, quæ dicuntur Dub. XXVIII. & quæ dicuntur, in cit. Bulla Urbani VIII. super præferentia Iurium Sedis Apostolicæ, & inferiorum Ecclesiarum, personarumque Ecclesiasticarum, à quibuscumque præiudicialibus, quæ incipit: Romanus Pontifex.

SVBECTIO V.

Proponitur SVBCOLLAR. III.

SEquitur tertio, quod probabiliter defendi possit, quod docet Abb. in cap. cum non ab homine, num. 12. de iudicijs, &c. vt fama de sentent. excomm. Gomez var. tom. 3. cap. 4. num. 1. Belletius in disquis. cler. part. 1. tit. 3. §. 11. qui pro hac sententia citat Felinum, Decium, Ioannem Andream, Baldum, Clarum, & alios; & quod docet Nauar. in mand. cap. 27.

cap. 27. num. 82. & lib. 5. consil. 27. de sentent. excomm. edit. 2. Sylu. vers. excommunicatio, 6. num. 14. Peregrinus de immunit. Eccl. cap. 16. num. 37. Auendagnus de exequent. Mand. part. 1. cap. 22. numer. 2. Olibanus de iure fisci cap. 14 num. 140. Borellus de pract. Regis Cathol. cap. 71. num. 185. Duardus in Bulla Cæna lib. 2. cap. 19. q. 7. num. 2. Cenedo in questionibus can. q. 4. num. 14. Ortiz. in summ. cap. 4. num. 9. Pereira in tract. de Manu regia cap. 10. num. 6. Salgad. de protest. Regia tom. 2. part. 2. cap. 4. num. 13. Bonacin. de legib. disp. 10. quest. 2. punct. 1. §. 1. num. 22. Coriolanus in Bulla Cæna excommunic. 19. Grassius in decis. part. 1. lib. 4. cap. 18. num. 152. Hoinobonus de exim. Eccles. part. 2. tract. 11. cap. 4. quest. 4. suppos. 3. Pialeus in prax. Episc. part. 2. cap. 4. art. 3. num. 13. Castrus Palaus tom. 2. tract. 12. disp. unica punct. 6. num. 4. Sa verb. Clericus, num. 5. Molin. tom. 3. disp. 56. num. 2. Aula de censuris part. 2. cap. 5. disp. 3. dub. 13 casu 13 nempe, quod Clericus in flagranti crimine deprehensus, vel suspectus de proposito perpetrandi crimen (vt quia noctu armatus incedit, vel &c.) possit capi à Ministro Iudicis secularis, vt Ecclesiastico suo iudici tradatur: hoc, inquam, defendi potest contra Hostiensem, & alios, quos refert & sequitur Martha de iurif. part. 4. cent. 1. casu 41. num. 11. & contra Megalium in 3. part. lib. 3. cap. 11. num. 7. contra Soufam in Bull. Cæna cap. 16. disp. 82. num. 8. & alios modò (vt notauit Caupauli in dimerf. iur. rubr. 4. num. 26. & Barbosa in suis collectan. tom. 2. lib. 5. tit. 39. cap. 15. num. c. in fine) hæ conditiones adiunt: Prima, quod sit crimen perniciosum Reipubl. cuiusmodi est furtum rapina, homicidium, &c. secunda, quod non leuis suspicio, sed valde probabilis præsumptio sit, quod clericus tale faci-

nus medietur: tertia, quod incumbat necessitas illum capiendi (si enim Clericus, oblatore idoneo fideiusore, promittat se sùtere ordinarium suo) capi, & incarcerationi non debet: quarta quod Minister modum non excedat; v.g. indecorè clericum duccendo, vel pugnis afficiendo, cum ire hic paratus sit: lic enim is excommunicationis penam non eua-deret, vti habetur in eu. cap. vt fama, & notauit gloff. in cap. si clericos, verb. excedatur, de sentent. excomm. in 6. quibus iuribus tamen requiritur; quod, si oporteat laicos Clericum capere, & ad iudicium trahere violentè; id fiat de mandato Prælatorum, saltem tacito, vt recte Suar. notauit cap. 34 num. 15. nam tunc non tam ipsi laici, quàm Ecclesiastici Prælati, quorum auctoritati laici nituntur, contra Clericum procedere cõsentur. Alioquin valde difficile erit intra terminos necessariæ defensionis consistere, & iurisdictionem in Clericos propria auctoritate nõ vsurpare, quod laicis prohibitũ esse, supra dicebã Quare quod Couar lib. 2. resol. c. 20. prope p. em. & in pract. qq. c. 33. in fin. Iul. Clar. in tract. crim. q. 36. n. 26. & q. 82. stat. 6. n. 1. Azeuedus tom. 1. lib. 1. tit. 3. leg. 9. n. 3. Borell. de pract. Reg. chat. cap. 71. num. 45. Duennas reg. 15. Plaza de delectu lib. 1. cap. 8. num. 9. Gomez in leg. 45. Taur. num. 48. Cenedo in collect. iur. can. part. 1. collect. 37. numero 17. Morla in empor. iur. part. 1. tit. 1. quest. 16. num. 17. Bobadill. in Politi. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 17. Mexia in prag. taxa panu consil. 5. num. 58. Io. de Heuia in curia Philipica part. 3. §. 3. num. 9. & Ceuallos tract. de cognit. per viam violentie part. 2. quest. 54. num. 17. & ex Theologis Baunes in 2. q. 67. art. 1. dub. 2. conclus. 5. Lorca in 1. 2. tom. 2. tract. de legib. disp. 25. membr. 4. Valq. in 1. 2. tom. 2. disp. 167. cap. 4. num. 31. Rodriguez in

summa tom. 2. cap. 237. num. 13. Io. de la Cruz: in *part. 1. præcept. 8. quæst. 3. art. 1. dub. 1. concl. 3.* Coriolanus in *Bull. Cœna excommuni. 20.* Graffius in *decis. part. 1. lib. 4. cap. 18. num. 158.* Ortiz. in *summa cap. 4. num. 9. & cap. 7. num. 1.* ac tandem Nauar. *consil. est. 27. numero 1.* aiunt, nempe quod in Gallia, & Hispania consuetudo sit, vt clerici arma gestantes per legem ciuilem prohibita, à seculari Iudice vel Ministro, iis priuentur, sine obligatione restituendi, id aliter defendi non potest, nisi vt fiat cum consensu Prælatorum, saltem implicito, aut summi Pontificis concessione: nam licet Clerici talibus legibus ciuilibus, ob publicam ciuitatis quietem latis, obligentur quo ad vim directiuam, non tamen quo ad vim coactiuam, obligantur, ita vt à seculari Magistratu puniri possint.

- 2 Neque dicas cum Lorca, & Vasq. *locis supra citatis*, quod Ministri laici auferendo arma clericis non inducant poenam legis, sed efficiant, quod lex ferueretur, & impediatur transgressio legis: nam vt rectè obseruat Salas *de legibus, quæst. 96. tract. 14. disput. 14. sect. 9. num. 106.* non spectat ad Iudices seculares propria authoritate efficere, vt leges ciuiles à Clericis obseruentur; cum nullam in eos iurisdictionem, præsertim coactiuam, habeant, vt *supra* dicebam; sed ad id cogendi sunt per Iudices Ecclesiasticos, quare et si arma Clerico eripere sine eius percussione, &c. (sicut ad obuiandum delictum eundem capere, & ducere ad Episcopum) pertineat ad necessariam defensionem, quæ proinde seculari Magistratui aduersus Clericum iure conceditur, armorum tamen spoliatio, & amissio violentiam continet, & rationem poenæ, vel saltem rationem coactionis iurisdictionis habet, quam secularis Index propria authoritate, & sine

vlla expressa, vel saltem tacita communi-
lione Prælatorum in Clericos exercere
minimè potest; quapropter in tali casu
Magistratus ciuilis arma Clericis erepta
eisdem vel restituere, vel ad Ecclesiasti-
cum eorum Magistratum transmittere
tenetur; atque ita docent Suar. *libr. 4. defens. cap. 34. num. 14.* & alij Doctores, quos citat, & sequitur Barbosa in
collect. tom. 1. lib. 3. tit. 1. cap. 2. num. 6.
& *tom. 2. lib. 5. tit. 39. cap. 25. num. 4.*
quibus addo Madium *tract. de sacris ordi-
nib. cap. 14. num. 21.* Bonacium *de legib. disput. 10. quæst. 2. punct. 1. §. 1. num. 2.* Duardum in *Bull. Cœna lib. 2. can. 12. quæst. 11. num. 91.* Bellettum in
disquis. Cler. part. 1. tit. 2. §. 2. num. 38.
Martham *de iur. part. 4. cent. 1. cas. 7. num. 20.* Megaliun in *3. part. lib. 3. cap. 11. num. 2.* Genuensem in *præxi, cap. 74. num. 6.* Riccium *part. 3. decis. 299. per totam*, vbi quaerit, an Clericus ferens arma, possit resistere cum armis Ministro Laico, volenti ipsum capere, & respondet, quod sic, ac tandem addo Vasq. *1. 2. disput. 167. cap. 4. num. 31.* qui eandem doctrinam tradit, sed limitationem adiungit, nisi armorum vsus, tanquam Reipublicæ perniciosus, ita prohibitus sit, vt neque domi retinere huiusmodi arma concessum sit: talem enim legem (inquit ipse) Magistratus ciuilis ob bonum publicum, etiam contra Clericos, iuste defendere poterit, & si alij melius limitationem istam non admittant ex eo, quia & talium armorum spoliatio, & priuatio vim coactiuam continent, & rationem poenæ habent, quam secularis Magistratus propria auctoritate sine vlla expressa, aut tacita Prælati concessione, in Clericos exercere non potest, vt *suprà* dicebatur. Vide Suar. in *defens. fidei lib. 4. quæst. 34. num. 14.* At quidquid sit de hac limitatione, an sit

vera

vera, reiiciendos saltem omnino puto ex *supra* dictis Ledefnam in *summa* tom. 2. tract. 8. cap. 9. concl. 33. Villalobos tom. 3. tract. 10. difficult. 16. num. 1. Salsedum in *addit. ad Diaz* cap. 68. Morlam in *empor. iur. part. 1. tit. 1. quest. 16. num. 16. & seqq.* Cenedo in *collect. iur. part. 1. collect. 37. num. 19.* assentes, quod clericus prohibitam venationem, vel piscationem exercens, possit spoliari à Iudice seculari, vel eius Ministro, canibus, vel aliis venationis instrumentis, &c. vide Doctores *supra* cit. ac etiam Auguianum tractat. de *legit. lib. 2. controuers. 15. num. 31.* ubi rectè asserit, quòd nullo pacto sustineri possit sententia eorum, qui docent, quod arma, aues, canes, vel alia venationis instrumenta prohibita, quæ à Clericis auferuntur, possint per secularem Iudicem capientibus adiudicari.

SUBSECTIO VI.

Proponitur SUBCOROLL. IV.

S Equitur quartò, quod defendi similiter etiam possit doctrina eiusdem Abbatis in *cit. Cod. cum non ab Homine*, num. 10. & *citat. cap. ut fama*, Nauarr. cap. 17. num. 81. & 85. Syl. & Sàloris *supra* citato: Nempe quod Clericus debitor, si fugiat, vel fugam meditetur, possit non tantum à Iudice seculari, sed etiam à creditore priuato capi, ac detineri ad hoc, vt Iudici suo sistatur, & compellatur ad solutionem, dummodò debitum sit alicuius considerationis, quod à Clerico debitor, si aufugere permittatur, recuperari deinde difficile possit: nam in hoc casu Clericus perinde se habet, ac si pecuniam alienam fu-

giens auferret; talem autem capi, & reduci posse, perspicuum est: quia contra vim iniustam se defendere, cuiuslibet naturali iure permittitur, idemque dicendum, si Clericus graui iniuria laicum affecit, ob quam ille à Magistratu suo Ecclesiastico incarcerandus, atque ad satisfactionem compellendus foret: poterit enim in hoc casu ad breue tempus, verbi gratia per viginti horas, non autem plus, vt contra Garlam de Hispan. nobilit. gloss. 9. num. 39. & Villadieg. in *popul. cas. 5. num. 60.* dixit Megalius in 3. *part. lib. 3. cap. 11. art. 7.* Bellet. in *disquis. Cler. part. 1. tit. 5. § 11. num. 2.* Naldus ver. *Bulla Cæna* num. 58. Guallin. de *defens. reorum tom. 1. lib. 1. defens. 1. cap. 2. num. 5* & Olorius *lib. 4. §. 3.* & tradidit gloss. in *l. capite*, & ibi Bart. de *adulteriis*, Panormit. in *cap. cum non ab homine* num. 11. de *iudiciis*, & hanc esse communem opinionem testatur Farinac. *quest. 8. num. 118.* à laico detineri, vel potius quamdiu tantum necessarium erit ad iustitiam obtinendam, nempe donec interim testes aduocentur, vel Iudici Ecclesiastico indicetur ad fugam delinquentis impediendam, sicuti docent Molina tract. 3. *disput. 56. num. 2.* & Campanili in *diuers. ur. rub. 4. num. 27.* Carolus de Grassis de *effect. Cleric. effect. 1. num. 557.* Scaccia de *iud. c. cau. tom. 1. lib. 1. cap. 19. num. 14.* & Palaus tom. 2. *disput. vn. punct. 6. num. 14.* qui non admittentes spatium viginti horarum asserunt, quod statim recto tramite Clericus ad Iudicem Ecclesiasticum deducendus sit. idem docet Barbosa in *suis collect. tom. 1. lib. 3. tit. 1. cap. 2. num. 7.* & *tom. 2. lib. 5. tit. 39. cap. 35. n. 5.* ubi ait, quod Iudex laicus in excommunicationem incurrat, si, cum possit statim, non tradit Clericum Iudici suo Ecclesiastico.

SVBSECTIO VII.

Proponitur SVBCOLLAR. V.

¹ Sequitur quintò, quod defendi minime possit doctrina, quam tradit Bobadilla *in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 10. num. 66.* Callistus Ramirez, *in tract. de lege Regia, §. 27. num. 12.* & Ioan. de Hevia *in curia Philipica part. 1. §. 5. num. 35.* Pereira *de manu Regia, capis. 12. num. 12.* Franciscus Pradilla *part. 2. cap. 8. numer. 4.* Marius Giurba *consil. crimin. 48. num. 16.* Antonius de Ballis *tract. var. lib. 5. prag. 1. titul. 10. num. 4.* Fuscus *de visitatione lib. 2. cap. 20. num. 25.* Humada *in leg. 65. tit. 5. part. 1. in gloss. 8.* Cevallos *in tract. de cognit. per viam violentia gloss. 6. numer. 65.* Azevedus *tom. 2. lib. 4. titulo 1. leg. 4. num. 12.* Cenedo *in quæstion. Canonica, quæst. 45. num. 24.* Salgad. *de prolect. Reg. tom. 1. part. 1. cap. 2. à num. 273. usque ad num. 280.* Sotomaior *de Terijs tom. 7. cap. 41. num. 190.* Cutellius *ad leg. Feder. caput. 22. not. 25. numer. 5.* & alij Iuristæ apud ipsos in locis *supra* citatis; nempe quod Episcopi, & quicumque alij Ecclesiastici, tamquam inobedientes mandatis Principum iustis, vel ex quibuscumque aliis delictis, licite possint à Regno ab ipsis Principibus expelli. Ratio, cur hæc doctrina defendi minime possit, illa est, quia licet verum sit, vti tradunt supradicti Iuristæ, quod scilicet debeant Ecclesiastici obedire mandatis Principum iustis, & leges eorum servare, quoniam partes Reipublicæ sunt, ad id tamen, vti *supra* dicebam, non tenentur secundum vim coactivam, seu coërcitivam, sed

solum secundum vim directivam, ergo si iis non obediant, non possunt licite Principes illos punire, & sic à Regno suo expellere, atque ita præter Molinam *tom. 1. tract. 2. disp. 3. conclus. 6. Vasq. in part. 2. tom. 2. disp. 167. cap. 4.* Becanum *in summa Theolog. part. 2. tract. 3. cap. 1. sect. 11. n. 11.* & præter Doctores, quos citat, & sequitur Bonacina *in tract. de legibus disput. 1. quæstion. 1. punct. 6. num. 29.* & alios communiter Theologos, docet ex Iuristis Valenzuela *in defens. monitor. Pauli 17. part. 4. num. 101.*

Neque dicas cum Olibano *de inre fisci cap. 9. num. 28.* Bobadilla, Cevallos, Cenedo, & aliis Iuristis vbi *supra*, hoc esse verum, si Principes à Regno Ecclesiasticos expellant per viam iurisdictionis contentiosæ, & Iudicialis; quia sic in ordine ad illos ius, & superioritatem iudicalem sibi assumunt; At secus, si expellant per viam iurisdictionis æconomicae, & politice: quia tunc, cum in ordine ad eisdem ius, & superioritatem iudicalem sibi non assument, licite possunt illos à Regno expellere, ad eum modum, quo licite potest Paterfamilias à domo expellere Clericum famulum, si hic inobediens, vel domum ipsius perturbans sit.

Nam Respondetur, quod talis distinctio, & tale exemplum ad rem minime sit, & ratio est, quia famulus Clericus ab ipso Paterfamilias constituitur ad servitium Domui suæ; quare hic licite potest ad placitum suum expellere illum, non solum inobedientem, & domum ipsius perturbantem, sed etiam obedientem, & pacificum, neque ei ullam iniuriam inferat, cum famulus clericus ius nullum habeat commorandi in domo illius. At Clerici, Prælati, & Episcopi constituuntur à Papa in Regno ad servitium & regimen Ecclesiæ, & ideo

& ideo si quando ij delinquant, non possunt licite illos à Regno Principes expellere; quia habent ius commorandi in eorum regno, non solum vt ciues, sed etiam vt personæ ad seruitium & regimen Ecclesiarum, constitutæ à Papa, ad quem spectat de omni iure illos, si quando deliquerint, punire, & castigare; quare recte dixit Bellettus in *disquis. cleric. tit. de favore clericorum personali*, §. 5. num. 3. part. 1. quod non possit Princeps Clericum, si quam Ecclesiam in ipsius dominio à Papa obtinuit licite expellere, nisi de licentia eiusdem Papæ; & hæc doctrina determinata iam est in Bulla Cœnæ can. 11. quapropter Principes expellentes Episcopos à diocæsi bus, terris, vel dominiis suis, &c. necnon mandantes, ratum habentes, & auxilium, consilium, aut fauorem præstantes incurrunt in excommunicationem vndecimam supradictæ Bullæ, vt communiter obseruant Theologi, præsertim Henriquez lib. 14. cap. 12. num. 6. & in glossa littera V, Suarez de censuris, disput. 21. sect. 2. num. 70. Filliucius tom. 1. tract. 16. cap. 9. num. 247. Reginaldus tom. 1. lib. 9. cap. 20. num. 313. Scortia in Bull. Pont. Eptom. 266. Theor. 420. Alterius de censuris, tom. 1. disput. 12. lib. 5. cap. 4. §. quod verum est. Sayrus de censuris, lib. 3. cap. 15. num. 8. Bellettus in disquis. cleric. part. 1. tit. 3. §. 2. num. 26. Coriolanus in Bullam Cœnæ excommunic. 11. Gambacurta tract. de cas. refer. capit. 11. numer. 4. Megalius in part. lib. 3. cap. 11. num. 4. quest. 1. Duardus in Bullam Cœnæ lib. 2. can. 11. quest. 9. Sousa in Bullam Cœnæ cap. 12. in notat. ad text. num. 3. & disput. 67. & ante hos Nauarr. in manuali cap. 27. num. 67. quem sequitur ex Iuristis Martha de iur. part. 2. cap. 34. num. 24. quidquid in contra-

Tom. del Bene Dubus. Moral.

rium dicant Pereira de manu regia cap. 12. num. 12. & Salzedus in Addition. ad practic. crimin. Diaz. cap. 102. aded vt ex ipsis Iuristis talem sententiam consulere non audeat Ioseph Sellè de inhibition. cap. 8. §. 3. num. 103. & 104. & periculofam illam vocet Ioann. de Heuia in Curia Philippica part. 3. §. 3. num. 30.

Confirmatur, quia Ecclesiastici de iure diuino habent, vt liberè possint vbicumque habitare, & Ecclesiastica officia exercere, iuxta illud Marc. 16. euntes in mundum vniuersum predicare Euangelium omni creature; & præterea vsus Ecclesiæ habet, vt Ecclesiastici, cum sola licentia, & literis commendatitiis suorum superiorum liberè vbicumque incedant, & inhabitent, & ad diuina celebranda, & sacramenta ministranda admittantur, iuxta decretum Trid. sess. 23. cap. 16. de reform. quare sicut non potest maritus, tanquam Paterfamilias, expellere de Domo uxorem inobedientem, & perniciosam, ex eo quod illa ex matrimoniali vinculo habet ius cohabitandi vna cum marito, ita nec potest Rex, tanquam Paterfamilias expellere de Regno Ecclesiasticos inobedientes, & perniciosos, cum de iure diuino habeant, vt liberè possint vbicumque habitare.

Quapropter merito in Bulla Cœnæ excommunicantur (vt suprà dicebam) omnes quomodolibet mulctantes personas Ecclesiasticas, nec non executores, & subsecutores talis banni; & sic ex quacumque causa hoc illi faciant, excommunicatione hac ligantur; recurrendum est igitur à Regibus, & eorum Ministris ad proprios Iudices Ecclesiasticos, vt ab his, qui in eos iurisdictionem exercere possunt, Ecclesiastici in exilium ciiciantur; non quidem simpliciter, sed causa

G

causa cognita, quia aliàs iniustitiam committerent, condemnando poena exilij reum non auditum de qua re vide *definitionem Friderici Imp. in tit. 1. §. si clerici, de pace tenenda in vrb. feud.* ubi determinat, coram suo Episcopo conveniendum, & adducendum esse Clericum violatorem pacis, & ab eodem puniendum: imò non excusare ab hac censura Prælatos, qui ad instantiam Principum secularium oretenus, & causa non cognita, præciperent alicui Ecclesiastico, aut illum cogerent, vt è finibus suæ Diocesis dilcederet, ex eo, qua talis est Principis voluntas, & mens: nam cum huiusmodi præceptum, seu preces fiant ad instantiam Principis secularis, sunt illi quodam modo executores; maxime quia tunc non faciunt id, vt Episcopi, sed vt priuati; atque ita tenet expressè *Martha de iurisd. part. 4. sectur. 2. cap. 140. num. 8.*

6 Neque infes cum Mirauete in *inform. pro iurisdictione Regia art. 22. fol. 69. & alijs Iuristis* (quibus consentire videtur *Rodriq. in addizion. ad Bullam Cruc § 9. num. 84.*) quod non tenentur Principes impune relinquere in Regnis suis Episcopos, vel alios Ecclesiasticos, si seditiosos, & pacem, ac Rempublicam perturbantes illos viderint; cum id tendat in damnum boni communis, cui Principes ex officio providere tenentur.

7 Nam respondetur, quod in huiusmodi casibus Episcopi, ac cæteri Ecclesiastici à Papa, & ab eius Iudicibus (id iuste poscentibus Principibus ad bonum commune) reprimi, & puniri possunt; quin, & ab ipsis Principibus à Regno expelli, de licentia tamen Pontificis; quod si Pontifex consuli non posset, & ex alio capite tanta esset necessitas, quod clarè, & euidenter periculum

esset in mora, tunc (vt rectè docuit *Molina tom. 1. tract. 2. disp. 3. conclus. 4. Salas de legibus tract. 14. disp. 14. sect. 9. num. 111. Vgolinus in Bulla Cæna cap. 11. part. 2. vers. aut eos §. 1. numer. 3. in fine, & Tannerus in 2. 2. disp. 4. quæst. 4. dub. 1. num. 30.*) liceret Principi seculari aduersus Clericos, & Episcopos per modum iustæ defensionis facere id, quod recta ratio ad impediendum damnum Reipublicæ imminens, opus esse dictauerit; At scus si res ita sese non haberet; & ratio est, quia quando periculum non est in mora, non habet locum modus iustæ defensionis; nam ad iustam defensionem conditio necessaria est. vt fiat cum moderamine inculpatæ tutelæ, sed quando Princeps potest à Papa, vel Prælato Ecclesiastico defensionem petere, inculpatè se defendit, ergo, &c. Vide, si placet, *Suar. contra Regem Angliæ lib. 4. cap. 34. & quæ dicuntur infra dub. 23.*

Ex dictis sequitur etiam, quod non possint Reges expellere Episcopum ab Episcopatu, si simoniacè is electus sit; quia tam respectu causæ, quæ est spiritualis; quam respectu personæ, quæ Ecclesiastica est, illius cognitio spectat ad Papam, atque ita in terminis talis casus docet ex communi *Megalius in 3. part. lib. 3. cap. 11. num. 18. contra Bobadillam in pol. tom. 1. lib. 2. cap. 18. numero 65.*

SVBSECTIO VIII.

Proponitur SVBCOROLLAR. VI.

SEquitur sextò, quod defendi non possit, quod docent nonnulli Iuristæ, inter quos *Villadieg. in pol. cap. 5. num. 90. & ex Theologis Ortiz.*

in *summa* cap. 4. num. 9. Valerius in *diff. ferentia* viris que fori ver. Clericus *diff. 3. num. 3.* & Ioannes Salas in *tract. de empt. & vendit. dub. 9. num. 2. nempe*, quod licite possit Princeps, & eius Ministri cogere Ecclesiasticos, vt frumentum, & alia ad victum necessaria iusto pretio vendant tempore penuriae absque eo, quod recurratur ad eorum Iudicem Ecclesiasticum, non (inquam) doctrina ista defendi potest; quia Ecclesiastici (vti dicebam) non subduntur Principibus laicis secundum vim coactiuam, seu coercitiuam; sed ad summum secundum vim directiuam, quare in tali casu recurrendum omnino puto ad eorum Iudicem Ecclesiasticum, per quem illi ad id compellantur; atque ita docent Caballus *cent. 1. cas. 9. num. 10.* Anton. de Ripol. *var. resol. capit. 11 de empt. & vendit. numer. 91.* Molfesius in *summa tom. 2. tract. 12. cap. 5. num. 85.* Bellett. in *disquis. cler. part. 1. tit. 5. §. 2. num. 9.* Madius *tract. de sacra ordinibus cap. 14. num. 38.* & Duardus in *Bull. Cane lib. 2. can. 15. quest. 17. numer. 45.* & alij communiter; & colligitur clare ex *cap. non minus, & cap. aduersus de immunit. Eccles. cap. quamquam de censibus in 6. & ex Bulla Cane can. 12.*

1. Excipe casum (vti similiter *suprà* dicebam) si maxime, famis necessitas urgeret, & ex alio capite superior Ecclesiasticus requisitus exordesceret impie, non prouidendo; vel si superior Ecclesiasticus adiri non posset, & interim periculum magnum esset in mora; nam in huiusmodi casibus vltro concedo, quod Iudex laicus licite possit frumentum Clericorum sequestrare, & illud ab horreis illorum extrahere, & iusto pretio vendere, non quidem per viam iurisdictionis, quam in Ecclesiasticos

minime habet, sed per viam iustæ defensionis, ad vitandum scilicet periculum, quod ex tanta fame immineret communitati; At secus dicendum, si res ita se non haberet, & tantum periculum non instaret; nam tunc ad Iudicem eorum Ecclesiasticum, qui eos ad id compellat, non autem ad Iudicem sæculare, qui iurisdictionis in Ecclesiasticos, capax non est, recurrendum omnino puto.

Non obstat, quod adsit necessitas, seu vtilitas publica; nam hæc operari non potest, vt Iudici sæculari, qui incapax est, tribuatur in Ecclesiasticos iurisdictionis; præsertim cum per suos competentes Iudices Ecclesiasticos illi compelli possint.

Non obstat secundò, quòd in hoc Ecclesiastici Principibus laicis non obediunt, mortaliter peccent, etiam contra ius naturale, & diuinum; nam per hoc sequitur solum, quod ad id compellendi sint per Iudices Ecclesiasticos, qui in ipsos iurisdictionem habent non autem per Iudices laicos, qui iurisdictionem in ipsos non habent; nec habere possunt. Sed de hac re vide etiam si placet, Guazzinum de *defens. reorum tom. 2. defens. 20. cap. 9. num. 10* vbi docet, in omnem casum non posse cogi Ecclesiasticos ad aliquid faciendum, vel non faciendum tempore penuriae, vel pestis, per Iudices laicos, sed per eorum Iudices Ecclesiasticos, compelli debere. Nec posse puniri pena comminata à laico, sed alia arbitraria, & ratio est clara, quia publica necessitas (præsertim quando periculum non est in mora) non potest dare iurisdictionem laico, super Ecclesiasticos, vti *suprà* dicebatur. Vnde, vt notat Danza *cap. 3. de qualit. officialium, num. 14.* tempore maximæ penuriae in Regno Neapolis Iudices laici

obtinuerunt à Nuncio summi Pontificis licentiam compellendi Ecclesiasticos ad frumentum reuelandum, & vendendum. Vide etiam Marchinum *de bello dinino, seu tract. de peste, part. 4. cap. 2.* ubi cum Marta *de iurisd. part. 4. cent. 1. cas. 74.* in simili casu docet, non posse Principem laicum tempore pestis astringere clericos ad obseruanda ipsius banna pro bono publico, & pro tuenda sanitate, promulgata, sed debere eum Episcopos pro executione prædictorum rogare; & ita declarauit sacra Cardinal. congregatio, *facto verbo cum sanctissimo sub die 21. Ianuarij 1631.* quapropter Episcopi tempore pestis, vel suam potestatem in Ecclesiasticos, quantum ad arcendam ab Vibe pestem, & ad conseruandam sanitatem opus est. Magistratui seculari delegent, vel laicis sanitati Præsidentibus admisceant assessorum Ecclesiasticum, qui in Ecclesiasticos iurisdictionem exercere habeat: idemque dic in ordine ad vendendum frumentum tempore caritatis, & omni alio simili casu &c.

SVBSECTIO IX.

Proponitur SVBCOROLL. VII.

Sequitur septimò, quod falsa sit doctrina, quam tradunt nonnulli Iuriste, vt Bobadilla *in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 122.* & alij, pænne quod, si Ecclesiastici vendant vinum, frumentum & similia, vltra taxam à Principe taxatam, possint iuste à Principe, vel eius Ministris rebus dictis in pœnam spoliari, cum sic à lege Principis statutum est: falsa (inquam) sequitur, quod sit ista doctrina; quia, licet verum sit, quod

Ecclesiastici tenentur seruare legem taxantem pretia rerum, sicuti *suprà* dicebamus, & in terminis docent Sotus *de iust. & iur. lib. 1. quæst. 6. art. 7.* Molin. *tom. 1. tract. 1. disput. 31. num. 13.* Nauarr. *in man. cap. 23. num. 887.* Salonijs *tom. 2. in 2. 2. quæst. 77. art. 1. controuerf. 10.* & alij Doctores communiter, tamen ex dictis ad id tenentur ad summum secundum vim directiuam, non autem secundum vim coactiuam: ergo, non sequitur, quod Ecclesiastici teneantur ad pœnam, ad quam tenentur laici; si dicta victualia vendiderint, vltra pretium à lege Principis taxatum; nec Iudex laicus ex defectu Iurisdictionis potest in tali, & simili casu pœnam (quæcumque, seu quantulumcumque. illa sit) ab Ecclesiasticis exigere; atque ita docent communiter Doctores, vt videre est apud Pesantium *tract. de immunit. disput. 5. in fine*, & apud Azorium *part. 1. lib. 5. cap. 13. quæst. 4.* ubi ait, quod Clericus suum vinum, vel frumentum, &c. cogitur iure naturali, non ciuili Principis lege, tantidem vendere, quanti laicus; laicus vero eodem pretio vendere, non solum naturali, sed etiam ciuili iure, compellitur, & hinc est, vt si Principis lege sit pœna statuta in eos qui plures vendiderint, eius pœnæ laicus sit reus, non sic autem Clericus: quod si verò Princeps expresserit, vt ea pœna afficiantur etiam Clerici, qui plures vendiderint, nihil valet ex ea parte lex; quia pœnam statuit in eos, à quibus eam exigere & sumere non potest.

Non nego tamen, quod Ecclesiastici etiam in tali, & simili casu, si contrauerint; puniri possint à Iudicibus suis Ecclesiasticis eadē pœna, qua puniuntur à Principe laici, vel potius mitiori, vt *suprà* ratione, & Doctorum auctoritate probabamus.

SVBSECTIO

SVBSECTIO X.

Proponitur SVBCOROLL. VIII.

Sequitur octauo, quod non sit admit-
tenda doctrina, quam docet Ioan. de
Neuia in *Curia Philippica* part. 3. §. 3.
num. 11. & Bobadilla in *polit. tom. 1. lib.*
2. cap. 18. num. 117. nempe, quod Prin-
ceps, vel eius Minister laicus inneniens
Ecclesiasticos exportantes è Regno pe-
cuniam, frumentum, equos, &c. con-
tra legem Principis prohibentem sub
pœna commissi, possit ab illis talia au-
ferre sine fractione libertatis Ecclesia-
sticæ, & excommunicationis timore,
non (inquam) admittenda est doctri-
na ista; ratio, quia cum Ecclesiastici
non subdantur legibus Principis secun-
dum vim coactiuam, sed ad summum
secundum vim directiuam, vt *suprà* dic-
ebam, non possunt illi comprehendi
sub tali statuto, & ordinatione; atque
ita in terminis docent passim Docto-
res, Azorius *pari. 3. lib. 5. cap. 19. quæst. 13.* Alterius *de censuris tom. 1. disp. 16. lib. 5. cap. 5. in fine.* Valerius
in *differentiis vtriusque fori verb. Cleri-*
cum diff. 3. numer. 4. Megalius in *3. pari.*
lib. 3. cap. 11. num. 36. Bartholomæus à
S. Fausto in *speculo confess. disp. 33. quæst.*
20. & alij apud ipsos in locis *suprà* ci-
tatis.

Nec dicas cum Bobadilla compre-
hendi Ecclesiasticos. sub tali statuto,
quia tale statutum respicit bonum com-
mune, tam laicorum, quam Ecclesia-
sticorum, & adest hic Doctor exem-
plum de casu spoliationis armorum;
nam respondetur, quod licet respiciat
bonum commune, non tamen ex æquo

respicit Ecclesiasticos, & laicos; qua-
propter illi exempri esse debent à tali
statuto, cum seruiant Communitati
Laicorum.

Hinc in simili casu rectè dixit Lessius,
de iustitia, & iure *lib. 2. cap. 33. dub. 3.*
num. 25. quod ad reparationem pontium
viarum publicarum, murorum vrbis, &
similium, quæ primo, & principaliter
spectant ad communitatem, non tenen-
tur Clerici contribuere; vt communiter
Canonistæ docent; quia non tangit il-
los principaliter, sed solum secundario,
nempe vt sunt membra communitatis;
alioquin nimis angustum, & prope nul-
lum esset in oneribus publicis priuile-
gium Clericorum neque contra hoc fa-
cit l. ad instructiones Cod. de sacros. Ec-
clesiis, vbi habetur: ad instructiones iu-
nerum, pontiumque, etiam diuinas do-
mos, & venerabiles Ecclesias libenter ad-
scribimus, &c. quia cum talis lex sit con-
tra immunitatem Ecclesiasticam, vim
non habet, nisi speciatim ab Ecclesia
approbetur, vt in hoc casu comuni-
ter Canonum, & Theologiæ Docto-
res docent; quidquid in contrarium
asserant nonnulli Iuristæ, vt Regens de
Ponte de potestate Prorog. *tit. 4. num. 62.*
& alij, nec non ex Canonistis Innocen-
tius, Hostiensis, Glossa, & Cardinal.
Anchara. in *cap. non minus de Eccles.*
immunitat.

Adde, quod licet prædictum statutum
respiciat ex æquo, tam Ecclesiasticos,
quam laicos, inde tamen non sequitur
aliud (vt patet ex dictis) nisi quod Ec-
clesiastici ad illud seruandum compelli,
& puniri debeant per Iudices suos Ec-
clesiasticos, non autem per Iudices sæ-
culares, atque ita docent etiam Ioan.
Anron. de Nigr. in *repet. Clem. unic. de*
vit. & honest. Cleric. num. 115. Guid.
Papa in *decis. 78.* & Regens de Ponte

loc. *suprà* cit. & alij Doctores: communiter, quapropter ad Prælatos Ecclesiasticos propter tale statutum seruandum recurrant Iudices sæculares.

¶ Porro ad casum similem, quem Bobadilla adducit de spoliatione armorum, Respondeo quod illa sententia non est vera, vt *suprà* *subsect. V.* dicebatur, præterquam quod esto, sit vera; dispar ratio est inter vtrumque casum: nam in casu armorum probabiliter timetur positivè damnum alterius, & perturbatio Reipublicæ, & sic per modum iustæ defensionis, non autem punitionis arma Ecclesiasticis à Iudice laico auferuntur, at in casu nostro non timetur positivè damnum alterius, sed solum impeditur bonum commune, ad quod non tenentur Ecclesiastici, vel si tenentur, tenentur solum directivè modo, quo *suprà* dicebam, ergò &c. quapropter solum concedo, quod per modum facti possint prædictæ res, donec Iudices Ecclesiastici moneantur, impediri, ne asportentur à Regno, dummodò postea Dominis Clericis, vel eorum Prælatibus restituantur, vt patet ex dictis, & melius patebit ex dicendis *infra* in *sect. 10. subsect. 2. & in dubis. 29.*

puniri à Principe, eiusque sæculari Ministro in bonis, vel in pœna pecuniaria, reicienda (inquam) est ista doctrina; quia licet Ecclesiastici teneantur obedire statutis Principis iustis, & in bonum commune ordinatis, in iis rebus, quæ spectant ad regimen communitalis, si factis canonibus, & Clericali statui non repugnent, tamen ad id ex dictis non tenentur directè, sed indirectè, id est, non ex vi legis, sed ex vi rationis naturalis; vel si directè, non tenentur secundum vim coactivam, sed solum secundum vim directivam; ergo si statuta illa Ecclesiastici transgrediantur, non possunt à Iudice sæculari puniri; sed vt puniantur ad Iudicem Ecclesiasticum recurratur, necesse est; atque ita in terminis docent Valsq. in *part. 1. tom. 2. disp. 167. cap. 4. num. 29 & 30. Salas de legibus disp. 14. sect. quæst. 9. num. 106 Fillucius tom. 2. tract. 35. cap. 9. num. 94. Viganius tract. de immunit. Eccles. disp. 2. concl. 5. Bartholomæus à Fausto in *spec. confess. disp. 6. quæst. 44. num. 3. Barbosa in collect. tom. 1. lib. 3. decret. sit. 17. cap. vt mensura de empt. & vendit. num. 3. citat Martham, & alios quam plures Doctores.**

SVBSECTIO XI.

Proponitur SVBCOROLLAR. IX.

¶ Sequitur nondè, quod reicienda sit doctrina, quam tradunt Chassaneus consuetud. Burgund. rubr. 1. §. 5. num. 90. Cenedo in collect. 37. num. 18. Mexia in prag. taxa panis concl. 5. num. 29. & alij Iuris Doctores; nempe quod Ecclesiastici, qui falsà mensura triticum, vinum vel oleum, &c. vendiderint, possint

SVBSECTIO XII.

Proponitur SVBCOROLLAR. X.

¶ Sequitur decimò, quod reicienda sit etiam doctrina quam tradunt ex Iuristis Salgado de protect. Regia *part. 4. cap. 14. num. 100. tom. 2. Mexia in prag. taxa panis concl. 5. num. 23. Lassarte de gabellis c. 19. num. 84* nempe quod superior laicus, quando Ecclesiastici tenentur solvere gabellas, collectas, vel contribu-

tributiones, &c. possit eos ad illam soluendam compellere; quam doctrinam docet etiam ex Theologis Coriolanus in *Bull. can. excomm.* 16. ubi ait, quod possint Clerici coram Iudice seculari conveniri in censuram, & tributum: nam videntur potius res eorum, tanquam affectæ, conveniri, quam personæ, quamvis minus male aliqui, etiam Iuristæ, hanc doctrinam restringant; nempe, dummodo Iudex laicus procedat contra bona, & non contra personam Ecclesiasticam; sed simpliciter: rejicienda (inquam) est etiam ista doctrina: ratio, quia (vti *supra* dicebam) Ecclesiastici nullo modo, neque quoad personam, neque quo ad bona subduntur Principibus laicis secundum vim coactivam; ergo vt Ecclesiastici ad aliquid (quodcumque illud sit) compellantur, ad Iudices eorum Ecclesiasticos recurratur, necesse est.

Neque dicas, quod adsit consuetudo in communi: nam Respondetur, quod talis consuetudo est corruptela, reprobataque per canones; & merito, quia Iudex laicus incapax est iurisdictionis, præsertim coactivæ, in Ecclesiasticos, vt *supra* dicebatur. Vide, quæ diffusius dicentur *infra* dubitatione XXVII.

2 Neque dicas secundò, quod per hoc Iudex Ecclesiasticus non exercet iurisdictionem in personam Ecclesiasticam, sed solum in rem temporalem illius; nam Respondetur, quod quando onus, quod soluitur ex rebus est personale, re vera est ratione personæ; quare si persona est exempta, erit & exemptares personæ, cum onus imponatur ratione personæ; & accessorium sequatur naturam sui principalis.

3 Neque dicas tertio, quod bona Ecclesiasticorum sunt temporalia, & respiciunt Ecclesiasticum, non vt Ecclesia-

sticum, sed vt Dominum temporalem, seu vt Ciuem dumtaxat: nam responderetur, quod Ecclesiasticus exemptus est, non solum vt Ecclesiasticus, sed etiam, vt Ciuis, & sic quod simpliciter exempta est illius persona: nam cum bona (vti rectè notavit Suarez contra Regem Angliæ *lib. 4. cap. 24. num. 11.*) semper adhæreant personæ, non est integre, & perfectè exempta persona, nisi illius bona etiam exempta sint; quapropter in *capit. unico de cler. coniug. in 6.* expressè statuitur, quod persona Clerici non possit à Iudice seculari in rebus molestari, ne concedatur per vnam viam, quod per aliam denegatur. Non nego tamen, quod in casu, quo res Clerici euidenter affectæ sunt onere gabellæ, possit per modum facti, seu per modum iustitæ defensionis iuris sui detineri, ne asportentur, donec gabella iusta solvatur Iudicibus Ecclesiasticis consultis, vt *supra* etiam dicebamus, & dicemus *infra* in *sect. 20. subsect. 2. & in dubitat. 19.*

SVBSECTIO XIII.

Proponitur SVBCOROLL. XI.

S Equitur vndecimò, quod falsa sit doctrina, quam docent Angelus in *leg. quorres. Cod. de iudiciis*, Federicus de Senis *consil. 88.* Lancellott. *de attent. part. 2. cap. 15. num. 97.* Austrelius in *reper. Clem. 1. de officio ordin. num. 81.* Gullielmus de Benedictis in *cap. Raimundus verb. & uxorem decis. 2. num. 142.* Cassaneus de *consuet. Burgundia rubr. 1. §. 5. num. 82.* Franciscus Marcus *part. 1. decis. 215. num. 1.* & alij Doctores

Doctores, quos refert Iulius Clarus in *in pract. crimin. quest. 38. num. 14.* & Angulan, in *tract. de legibus, tom. 1. lib. 3. controuers. 28. num. 11.* nempe, quod Ecclesiasticus, si falsum testimonium dixerit coram Iudice laico, possit puniri ab isto in bonis, si non in persona; falsa (inquam) est ista doctrina ex iis, quæ *supra* dicebantur; & *infra* in sect. 10. dicentur, cum assignabitur ratio dicti quoad quintam partem, (quod scilicet Ecclesiastici, secundum vim coactivam, seu punitivam, non subdantur Principi laico, neque etiam quoad bona, quæ ipsi possident) atque ita in terminis casus positi docent *Surdus consil. 396. num. 27.* Decianus in *tract. crimin. lib. 4. cap. 9. num. 22.* Farinacius de *inquisit. quest. 8. num. 26.* Fachineus lib. 9. *controuers. 27.* Afflictus *decis. 130.* Martha de *iurisdic. part. 4. centur. 2. cas. 138. numero 9.* Cevallos in *tract. de cognit. per viam violent. part. 2. quest. 67.* Guttierrez *pract. question. lib. 1. quest. 14.* Salzedo in *pract. crimin. Bernardi Diaz cap. 63.* Duardus in *Bull. Cæn. lib. 2. canon. 15. quest. 11. num. 34.* Cabedo *decis. 87.* Layman lib. 4. *tract. 9. cap. 4. num. 9.* & colligitur ex cap. si diligenti, de foro competenti, cap. 1. de cler. coning. & ex autens. statumim, Cod. de Episcop. & Cleric.

- 2 An autem, saltem in defectu iustitiæ Ecclesiasticæ possit Iudex laicus in tali casu punire personam Ecclesiasticam; affirmat Escobar de *raiocin. cap. 7. num. 31.* Morla in *empor. iur. tit. 2. quest. 14. num. 4.* & 5. & alij Iuristæ, quos citat & sequitur Menoch. de *retinend. possess. remed. 3. num. 254.* & Bobadilla in *polit. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 91.* vbi docet, clericum coram Iudice seculari falsa testificantem, vel falsam scripturam præsentantem, non posse puniri à Iudice

laico, nisi in defectu iustitiæ Ecclesiasticæ, idemque docet *num. 93.* in aliis casibus; sed ex dictis contrarium est omnino dicendum; ratio, quia nunquam licitum est Iudici seculari negligentiam Iudicis Ecclesiastici supplere, cum ille inferiorem ad hunc iurisdictionem habeat, ita ut ipsi potius maneat necessitas obsequendi, quam autoritas imperandi, vti *supra* dicebatur, & expressè definitur in cap. *qualiter & quando. de iudicis.* vbi clarè prohibetur, ne ob defectum iustitiæ trahantur clerici ad tribusalia secularia, atque ita etiam docet Suar. contra Regem Angl. lib. 4. cap. 14. Martha *part. 4. centur. 2. cas. 146.* & Canonistæ communiter, Guazin. *tract. de defens. reorum, tom. 1. defens. 1. cap. 28. num. 9.* Gratian in *discept. forens. tom. 2. cap. 238. num. 72.* & seq. Aluarez de *privileg. pauper. quest. 50. num. 11.* & Bonacina in *Bull. cæn. diffus. 1. quest. 15. punct. 4. § 4. num. 10.* vide *supra* subsecutionem primam.

Non obstat cap. filius 16. quest. 7. vbi 3 dicitur, quod si Prælati est negligens, possit Rex implorari; nam, ut *supra* sect. 19. subsect. 3. dicebatur, dictum caput correctum fuit per caput *qualiter, & quando*, vel dicendum intelligi, quòd possit adiri Rex, non tanquam Iudex, sed tanquam protector, & defensor, ut scilicet roget, & inoneat Prælatum, & bona interim tueatur, donec Papa consuli possit. Vide Suar. & Bonacinam in locis *supra* cit.

Item an ad effectum repellendi personam Ecclesiasticam à testimonio ferendo, possit Iudex laicus per viam exceptionis cognoscere de crimine illius; affirmant Guttierrez *quest. 24. cit. num. 2.* Iulius Clarus §. *ult. quest. 38. num. 14.* & alij Doctores, quos citat & sequitur Angulan. in *tract. de legibus, tom. 1. lib. 3.*

controuers.

controuerſ. 28. num. 11. negant verò Hoſtienſis in cap. verum, de foro compeſe 111. & Ioan. And. in cap. ſi cle. i. in principio num. 21. ſed de hac re quid ego ſentiam, dicam alibi commodius, & magis ad rem.

Ex dictis tamen non inferas, quod propter paritatem rationis laicus depoenſ ſalum coram Iudice Eccleſiaſtico, &c. non poſſit ſimiliter à Iudice Eccleſiaſtico puniri: nam merito contrarium docent Couar. *pract. quaſt. c. 12. n. 8. Afflicti. deciſ. 219. Francus deciſ. 149. Capella Tholoſana deciſ. 379. & ratio eſt, quia Iudex Eccleſiaſticus habet iuriſdictionem in laicum per acciſens ratione periurij, & ſic poteſt per acciſens contra illum procedere; at Iudex laicus in clericum, qui coram ipſo falſum teſtimonium dixit, &c. nullo pacto iuriſdictionem habet, & per conſequens nullo pacto poterit eum, neque in perſona, neque etiam in bonis punire, vt ſuprà dicebatur, & inſrà etiam diſſuſe dicetur.*

Item quod & Clericus, ſi falſum depofuerit, &c. coram Iudice laico puniri poſſit per Iudicem ſuum Eccleſiaſticum, vide Riccium *part. 4. deciſ. 81. per totum.*

SVBSECTIO XIV.

Proponitur SVBCOROLL. XII.

Sequitur duodecimò, quòd admitrenda non ſit in praxi doctrina, quam docent Guttierrez in *pract. quaſt. lib. 1. quaſt. 4. num. 2. Ceuallos in tract. de cognit. per viam violent. part. 2. quaſt. 11. num. 44. Pereira de manu regis, part. 2. cap. 39. & Hevia in Cur. Phlipp. part. 3. §. 17. num. 13. nempe quod luthom. del Bene Dubit. Moral.*

dex ſecularis pro executione pœnæ ſtatuti poſſit procedere, ſi non contra perſonas Eccleſiaſticorum, ſaltem contra eorum pecora, & animalia, ſi in paſcuis alienis, & prohibitis illa reſperta fuerint admittenda (inquam) in praxi non eſt iſta doctrina; idque propter rationes, quas ſuprà dicebam, atque ita docet terminis Sanchez in *opuſc. tom. 2. lib. 3. cap. vnic. dub. 31. num. 2. & citat Lopez, & Caſtillo in leg. 70. Tauri, num. 18. ita etiam docet Barboſa in collect. tom. 1. lib. 1. tit. 2. cap. 10. num. 6. vbi ait, quod laicorum ſtatuta pœnarum condemnationem, & exactionem imponentia aduerſus eos, quorum pecora damnum dederint, aut in fruſtibus, vel in paſtibus vetitis fuerint inuenta, non ligant Eccleſiaſticas perſonas; quia indiſtinctè ſecularibus prohibetur, Clericos diſtingere, aut condemnare *cap. 2. de foro compeſ. tum quia cauſa hæc, quantum ſua natura metè temporalis ſit, tamè ratione perſonæ Clerici, contra quem mōuetur, manet Eccleſiaſtica, quidquid in contrarium reſoluant, Greg. leg. 14. tit. 15. part. 7. Caſtil. leg. 70. Tauri, numer. 18. Auendan. de exequendo mand. part. 1. cap. 4. num. 30. & cap. 13. num. 7. & part. 2. cap. 14. num. 13. Gutier. pract. lib. 1. quaſt. 4. Alder. Maſcard. de gener. ſtat. interpret. concl. 1. num. 115. & ſeq. Bellet. diſquiſit. Cleric. part. 1. tit. de ſuore reali §. 6. num. 5. Ceuall. commun. contra commun. quaſt. 897. num. 620. & ſeqq. & in tract. de cognit. per viam violentia in loc. ſuprà cit. & alij ex eo, quia quando onus impoſitum eſt rei, poteſt ſecularis iubere, vt executio fiat in re; quæ in ſuo territorio, & iuriſdictione eſt, non habito reſpectu, an perſona, cuius res eſt. pertineat ad ſuum forum, vel iuriſdictionem *arg. leg. vires 12. in princ. Cod. de Polat. ſacrarium larg.***

larg. lib. 12. cap. si tributum 11. quest. 1. Bart. in leg. Imperator, ff. de publican. Bald. in l. de iis, vers. ego credo, Cod. de sacrosanct. Eccles. & in authentic. sed & periculum, Cod. sine censu. Guttierrez dict. quest. 4. num. 2. decis. Pedemont. 63. num. 34. Azcued. ad l. 12. num. 2. tit. 3. lib. 1. nona recop.

2. Confirmari potest, quia hoc pacto persona Clerici non condemnatur à Iudice seculari, nec eius status ligatur: nam in persona Clerici nulla dirigitur executio, sed onus reale rei impositum, à Clerico exigitur sicut aliud quoddamque tributum reale. Sed ratio hæc non conuincit; nam omnino oportet sententiam fieri, & condemnationem pecuniarum fieri in personam; quia animalia non sunt capacia quod conueniantur & conderentur, *arg. cap. 2. ibi, rem, quæ culpa caret, in damnum vocari non conuenit hoc tit. cap. mulier, vers. queritur 15. quest. 5. ibi, nec ulla modo capax legis sit.* bonus text. in l. post principium, ff. si quadrupes pauperiem fecisse dicatur ergo fundamentum prædictum contrariæ opinionis secundum iuris rigorem stare non potest, vt benè aduertit Auiles ad cap. 17. Prætorium, gloss. 1. num. 12.

SVBSECTIO XV.

Proponitur SVBCOROLL. XIII.

1. Sequitur decimotertiò, quòd defendi non possit doctrina, quam docent Gutierrez de tutelis, *part. 3. cap. 1. num. 9. lo. de Hevia in Curia Philippica. part. 1. §. 5. num. 23. Salgado de protecc. Regia. tom. 2. part. 4. cap. 14. num. 105. Borellus de præstan. Regiæ cathol. cap. 71. num. 340. Mexia in pragmatice*

taxe panis, concl. 5. num. 35. & alij Iuristæ apud Carolum de Grassi. de effectibus Cler. effect. 1. num. 855. & Bobadillam in posit. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 130 nempe, quòd iudex laicus possit Clericum compellere ad restituendum depositum, quoties hic se obligauit in Tribunali Iudicis secularis illud restituere, defendi (inquam) non potest ista doctrina, propter rationes, quas supra dicebam: atque ita docent in terminis Bellettus in disquis. Cleric. part. 1. tit. 3. num. 37. Bonacina de legibus, disp. 10. quest. 2. punct. 1. §. 1. num. 26. Ambrosini. de immunit. Eccles. cap. 20. num. 53. Duardus in Bull. Cæn. lib. 2. can. 15. quest. 11. num. 36. Surdus lib. 3. consil. 395. m. 33. Ceuallos tract. de cognis. per viam violent. part. 2. quest. 76. num. 16. & Martha de iuris d. part. 4. tem. 2. cas. 104. num. 9. & cas. 123. num. 4. & part. 1. cap. 50. num. 34. qui duo citati vltimo loco Doctores, quamuis admittant in praxi contrariam Aduersariorum sententiam, quoad causæ cognitionem (quòd etiam mihi non probatur) non tamen admittunt illam quoad effectum executionis; quapropter docent posse Iudicem laicum declarare, quòd persona Ecclesiastica debeat depositum restituere: at simul docent non posse illum executionem huius sententiæ (ad restituendum scilicet depositum) contra dictam personam exercere, sed hoc ad Iudicem Ecclesiasticum spectare affirmant.

Hinc dicendum primò, quòd Index laicus neque possit facere realem executionem sententiæ à se late contra Clericum in casibus, quorum sibi à Iure cognitio permissa est: atque ita contra Salgad. docent Doctores ubi supra: vnde rectè aduertit Bellettus cum aliis in loc. supra cit. quòd si Clericus in causa reconuentionis condemnatur à Iudice

dice seculari, tunc executio facienda sit, non per Iudicem secularem, sed per Iudicem Ecclesiasticum; & quod dato, & non concessio, Iudex secularis possit ordinare depositum, & sequendum esse à Clerico per ipsum electo restituendum, executio similiter talis sententiæ per Iudicem Ecclesiasticum sit facienda.

3 Item dicendum secundò, quòd res litigiosa in Clericum lite pendente alienata, non possit ab eo per secularem Iudicem auocari, neque in eum directè fieri executio sententiæ latæ ab eodem Iudice seculari: atque ita contra Vrsillum in addit. ad dec. 331. docet in specie præter alios Vincentius de Francis decis. 549. num. 11. vide Martham ubi supra, & Genuensem in praxi, cap. 11.

4 Item dicendum tertio, quòd non rectè dixerint Gulielmus de Benedictis in cap. Rainutius, verb. & uxorem, decis. 2 num. 147. Trentacinius qq. forens. lib. 1. q. 79. Salgad. num. 96. Carolus de Grassis de effect. cleric. effect. 1. & Barbosa in leg. si quis posteaquam; ff. de iudic. num. 165. docentes, quòd eodem modo, quo cognitio causæ pertinet ad secularem, pertineat ad eundem executio in temporalibus; & quod Iudex, qui est competens ad condemnandum, competens sit etiam ad exequendum.

lit. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 86. scilicet, quòd Iudex laicus possit punire personam Ecclesiasticam pœna pecuniaria, si reuerentiæ signa ei non exhibuerit, vel si coram ipso quomodocunque aliter deliquerit, defendi (inquam) neque potest ista doctrina. Ratio, quia Ecclesiastici (vti supra dicebatur) Principibus laicis secundum vim, præsertim coactiuam, seu punitiuam, nullo modo subduntur, neque quoad personas, neque etiam quoad bona, quæ possident, quapropter in cap. unico de cler. coniug. num. 5. statuitur, quod exempta persona clerici nullo pacto in tebus suis molestari possit; & redditur ibidem ratio, ne scilicet concedatur per vnā viam, quod per aliam denegatur: atque ita etiam in terminis casus positi docet Genuensis in praxi, cap. 8. num. 5. Megalius in 3. part. lib. 3. cap. 11. num. 35. Layman lib. 4. tract. 9. cap. 4. num. 13. & cap. 5. num. 1. & Carolus de Grassis de effect. cleric. effect. 1. num. 13.

Non nego tamen, quòd licitè possit Iudex laicus capere personam Ecclesiasticā ad finem, vt is ad Iudicem suum Ecclesiasticum ducatur, si talis captura hîc, & nunc necessaria esset ad propriam, vel aliorum defensionem exercendam: quia tunc Iudex laicus, quod faceret, non faceret per modum iurisdictionis, sed potius per modum iustæ defensionis, quod licitè fieri posse supra etiam multoties affirmabam.

SVBSECTIO XVI.

Proponitur SVBCOROLL. XIV.

1 Sequitur decimoquartò, quòd neque defendi possit doctrina, quam tradunt Pereira tract. de manu Regia, part. 1. cap. 7. num. 42. & Bobadilla in po-

SVBSECTIO XVII.

Proponitur SVBCOROLL. XV.

1 Sequitur decimoquintò, quòd neque defendi possit doctrina, quam do-

cet Tiraquellus *de retract. lign.* §. 32. *gloss. unic. num.* 80. Petrus de Cenodo in *collect. iuris can. part. 1. collect.* 37. *num.* 4. Humada in l. 54. tit. 6. *part. 1. gloss.* 2. *num.* 18. Mexia in *pragm. taxa panis, concl. §. num.* 70. nempe, quod Ecclesiastici, cum ad id re vera teneantur, possint per iudicem laicum compelli ad reparandam viam ante domus suas: nec non & compelli ad pœnam impositam iis, qui effuderint amurcam, vel similia vetita effundi per vias publicas: defendi (inquam) neque potest ista doctrina, idque propter easdem rationes, quas *suprà* dicebam: & docent Layman *lib. 4. tract. 9. cap. 6. num.* 7. Vivaldus in *can. delatro super Bullam Cœna, cas. 18. num.* 9. & Molina *de iustitia, tom. 3. tract. 2. disp.* 272. *num.* 5. ubi ait, quod si vicini omnes contribuant ad sternendam lapidibus viam, que est ante ianuam ipsorum, Ecclesiastici, qui habent domum, tenentur similiter contribuere: sed in tali euentu non possunt seculares per se ipsos compellere Ecclesiasticos, vt contribuant, si Ecclesiastici renuant: sed id efficere debent per Episcopum, aut per alium legitimum iudicem Ecclesiasticum.

2 Neque defendi potest illa alia doctrina, quod scilicet Ecclesiastici contra Principis legem contrauenientes, teneantur ad pœnam effundentium amurcam, vel similia vetita effundi per vias publicas: quia cum Ecclesiastici non subdantur Principibus laicis secundum vim coactiuam (vt dicebam) clarè sequitur, quod neque etiam subdantur pœnis per ipsos impositis.

3 Neque etiam defendi potest, quod docet Mexia *loco suprà citat. num.* 44. nempe, quod si graculi, aut vermes, aut locustæ, aut bruchi nascuntur in vineis, vel messibus alicuius Ecclesia-

stici, possit is per statutum cogi cum aliis, (in quorum vineis, vel messibus repetiuntur huiusmodi animalia) vt propriis expensis ea capiat, & occidat, & quod in tali casu omnes quantumuis priuilegiati (ne aliis damnum sequatur) cogi possint, vt propriis expensis id exequantur.

Neque (inquam) defendi potest ista 4 doctrina, quia cum Ecclesiastici (vt dicebam) Principibus laicis secundum vim coactiuam nullo modo subdantur, sequitur, quod licet ad id Ecclesiastici teneantur, compelli tamen debeant per Iudicem Ecclesiasticum, & non per secularem; atque ita præter alios docet Molina in *loc. suprà citat.*

Excipe casum, si iudex Ecclesiasticus 5 requisitus noller procedere, vel abesse & interim periculum magnum esset in mora; nam tunc Iudex laicus non improbabitur licitè posset ad id Ecclesiasticos compellere, veluti per modum cuiusdam iustæ defensionis; sicuti *suprà* in similibus casibus similiter dicebam; vide Ioann. Salas *de legibus disput.* 14. *sessione 9. & 11. num.* 114 ubi ait, quod quando contributio facienda est æque primario in vtilitatem Clericorum, ac laicorum, verbi gratia pro reparatione aggerum, ne flumen vicinos agros Clericorum, & laicorum inundet, tenentur quidem Clerici contribuere; non tamen potest per se potestas laica illos recusantes compellere, sed per Ecclesiasticam, quod si id commode fieri non posset (inquit ipse) putant quidam, non esse tunc omnino improbandam realem executionem per potestatem secularem; quamvis tandem contrariam opinionem, vt probabiliorem, sequatur ipse cum Lessio *de iust. & iure, lib. 2. cap.* 33. *dub. 2. num.* 24.

SVBSECTIO XVIII.

*Proponitur SVBCOROLLARIUM
decimum sextum.*

Sequitur decimosextò, quod neque defendi possit illa alia doctrina, quam docent alij; nempe quod Ecclesiasticus à Iudice seculari possit citari, & compelli ad testificandum in causa in qua non agitur de poena sanguinis alicui inferenda: neque (inquam) defendi potest ista alia doctrina; ratio, quia testimonium alicuius authoritativè requirere, seu imperare, est actus iurisdictionis coactivæ, atque adeo ad proprium superiorem spectans; ac Ecclesiastici omnino exempti sunt à tali iurisdictione Iudicum secularium (vti supra dicebam) ergo &c. arque ita in terminis huius casus docent communiter Doctores: cum S. Thom. 2. 2. *quest.* 70. *art.* 1.

2 Quod si res postulare videtur, vt Ecclesiasticæ personæ testimonium in aliqua causa habeatur, duo modi teneri poterunt. Primus est vt Ecclesiasticus coram suo ordinario examinatus deponat, ac depositiones eius (si opus esse videbitur) ad iudicem secularē mittantur, sicuti docent Mascardus *vol.* 3. *de probat. concl.* 1358. *numer.* 61. Farinacius *in praxi crimin. part.* 2. *ubi de testibus.* *quest.* 61. *num.* 86. ratio, quia iurisdicção Ecclesiastica, & civilis, se inuicem adiuuare debent; sicuti docent Doctores *in cap. nouis. de iudiciis*. Secundus est, vt superior Ecclesiasticus det subdito suo licentiam testificandi coram Iudice seculari, sicuti docent Mascardus *loc. cit.* Farinacius *num.* 83. & Martha *de iurisd. part.* 4. *casu* 128. *n.* 1.

Quoniam autem in aliquibus locis consuetudine iam obtentum esse videtur, vt Clerici seculares à Iudice, vel à partibus rogati, ad testificandum in causis, præsertim ciuilibus, vltro accedant, non requisita prius Episcopi licentia, illud pro certo circa hanc consuetudinem aduertendum est, quod si Clericus falsum testimonium in iudicio dixisse putetur, causæ huius cognitio, ac criminis puniatio Iudici Ecclesiastico omnino competat non autem seculari, de qua re vide (si placet) Gutierrez *lib.* 1. *pract.* 99. *quest.* 24.

SVBSECTIO XIX.

Proponitur SVBCOROLL. XVII.

Sequitur decimosseptimò, quod neque defendi possit doctrina, quam tradit Maranta *in pract. part.* 4. *dist.* 11. *n.* 63. & Bobadilla *in pol. rom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 193. quod scilicet possit Iudex laicus cogere Clericum, qui laicum spoliavit possessione, ad illam restituendam, ratio, cur defendi non possit, est, quia si Clericus, qui spoliatur, à possessione est eiciendus, eiici debet, tanquam reus, & per vim coactivam, ergo per Iudicem Ecclesiasticum, qui est competens eius Iudex, non autem per Iudicem laicum vt ex dictis patet.

SVBSECTIO XX.

Proponitur SVBCOROLL. XVIII.

Sequitur decimo octauo, quod neque defendi possit doctrina, quam tradit idem Bobadilla *ubi supra num.* 194. H; Cevallos

Cenuallos tract. de cognit. per viam viol. part. 1. gloss. 6. num. 61. & part. 2. quest. 3. num. 9. & quest. 99. num. 16. quibus fauere videtur Rodriguez in summa tom. 2. cap. 66. num. 40. quod scilicet possint Reges, vt executores Concilij Tridentini cogere Clericos, & Episcopos, vt illud obseruent, sicut & vt reparent Ecclesias. Ratio cur defendi non possit, quia si Reges sunt executores Concilij, id intelligi debet, quoad laicos subditos, non autem quoad Ecclesiasticos, in quos nullam habent, nec exercere possunt, iurisdictionem, præsertim coactiuam, vt patet ex dictis.

2. Dicendum ergò, quod si quando Concilium in eorum Regnis non obseruatur à laicis, Reges compellere possunt illos, vt illud obseruent; si autem non obseruatur ab Ecclesiasticis, monere tantum debent de hac re Episcopos, Archiepiscopos, Nuncios, ac tandem (si ita necesse sit) summum Pontificem: ad hos enim spectat cogere Ecclesiasticos, vt Concilium obseruent, & non ad Reges, de quorum iurisdictione Ecclesiastici exempti sunt, vt ex dictis patet; atque ita in terminis huius casus docent ex communi Lotherius de Benefic. tom. 1. lib. 1. quest. 11. num. 81 & etiam Pereira in tract. de man. Reg. part. 1. cap. 8. num. 11. vbi ait, quod respondet sit illa praxis, quæ maximè inualuit pluribus sententiis Senatus corroborata, quod scilicet ad Regium Tribunal supplicare liceat, quoties aliquod Concilij Tridentini decretum ab Episcopo non obseruatur, quasi Reges sint Concilij protectores: hoc enim repugnat ipsi Concilio sess. 25. de reformat. cap. 3. nec his casibus violentia inest, cui occurrere per secularem debeat.

3. Dicendum similiter est, quod non

possint Reges, & multò minus inferiores laici Magistratus, compellere Ecclesiasticos ad reparationem Ecclesiarum, vt patet etiam ex dictis; atque ita in specie contra Ceuall. Bobadillam in locis suprâ citat. Pereiram cap. 18. num. 5. & Degraffalium lib. 2. Regal. Francie iure 6. docent Martham de iurisd. part. 2. cap. 48. num. 15. & segg Lotherius, vbi suprâ, & alij.

Non obstat, quod Ecclesiastici teneantur ad reparationem Ecclesiarum; nam hinc non sequitur, quod Magistratus laici possint illos ad id compellere, quod si facerent, alienam iurisdictionem vsurparent.

Non obstat secundò, quod Reges sint executores, & Protectores Concilij Tridentini; nam hinc non sequitur, vt patet, ex dictis, quod possint exercere iurisdictionem in Ecclesiasticos, ex ipsis exemptos.

Non obstat tertio, si dicas, quod 6 Magistratus laici possint punire Ecclesiasticos in defectu iustitiæ Ecclesiasticæ: nam id est omnino falsum, vt suprâ dicebatur; & ratio breuiter est, quia laici habent iurisdictionem inferiorem ad Prælatos Ecclesiasticos, quapropter illis manet potius necessitas obsequendi quàm autoritas imperandi. Vide cap. qualiter, & quando de iudicijs, vbi prohibetur omnino, ne ob defectum iustitiæ Ecclesiastici trahantur ad Tribunaia secularia. Vide etiam Martham part. 4. centur. 2. cas. 146. Suar. contra Regem Angliæ lib. 4. cap. 14. Gratianum in discept. forens. tom. 2. cap. 238. num. 72. & seg. Bonac. in Bull. Can. disp. 1. quest. 15. punct. 4. §. 4. num. 10. & Guazinum tom. 1. defens. 1. cap. 28. num. 9.

Non obstat quartò, quod si Prælati sit negligens, implorari possit Rex: nam

nam (vt alibi dictum est) caput hoc correctum fuit per caput *qualiter*, & quando: vel Respondetur, quod in casu illo speciali implorari possit Rex, non vt Iudex, sed vt Protector, & defensor, vt roget scilicet, & moneat Prælatum, & interim (dum Pontifex consuli possit) Ecclesiæ bona tueantur.

- 8 Petes, an Episcopi possint excommunicare Reges, si ipsorum hi iurisdictionem perturbent. Assumant Alterius de cens. tom. 1. disp. 10. lib. 3. cap. 5. Fagund. precept. 2. lib. 1. cap. 3. num. 21. & alij apud ipsos; quamvis subdant, quod propter reuerentiam quamdam id ab Episcopis effici non debeat, nisi in casu, quod sic sceleris pondus, & qualitas postularer. At negant Auila de cens. part. 2. cap. 4. disp. vnc. dub. 4. Laym. lib. 4. tract. 6. cap. 10. num. 4. Bonac. de cens. disp. 1. punct. 4. num. 15. & Barbosa in collect. tom. 4. part. 1. Decret. dist. 96. cap. duo sunt, idque ex eo, quia priuilegium à summo Pontifice habeant, ne ab Episcopis excommunicari possint ob reuerentiam quamdam ipsis debitam, quorum opinio non est improbabilis.

- 9 Illud tamen mihi non probatur, quod docet Degraffalius lib. 2. Regal. Francia, iure 9. Io. Ferrant. de iuribus Regni Francia, priuileg. 6. & Paponius de iur. Fran. lib. 1. tit. 4. Arrest. 9. & alij, nempe, quoddam priuilegium extendatur etiam ad Regios officarios, & Consiliarios. Ratio autem, cur mihi id non probetur, illa est, quia dictum priuilegium est personale, propter Regum scilicet, & Imperatorum singulari reuerentiam: ergo, &c. atque ita in terminis docet etiam ex Iuristis, Io. Dionsysius Portocarrero in allegat. pro iurisd. Inquisitorum, numer. 52. vbi alios citat; quodque etiam Domini Inquisitores similiter

possint Regios officarios, & Consiliarios excommunicare, si ipsorum perturbent iurisdictionem, docet idem Portocarrero num. 46. & 47. & patet ex concordatis cum inquisitione Regni Siciliae apud Paramum de origin. Inquis. lib. 2. tit. 2. cap. 11. num. 24. Vide etiam Narbonam in 3. part. Recopil. lib. 4. tit. 1. leg. 10. gloss. 11.

Non obstat pragmatica quædam, 10 vulgò dicta *la Carbalana*, in qua habetur, quod Episcopi non procedant ad censuras contra officiales Regios inconsulto Rege, vel Protege: nam illa est contra immunitatem Ecclesiasticam, vt rectè aduertit Antonius de Pallis in expost. dictæ Pragmaticæ.

S V B S E C T I O X X I.

Proponitur SVBCOROLL. XIX.

Siquitur decimonondò, quod neque defendi possit doctrina, quam idem Bobadilla defendit vbi supra, num. 99. nempe, quod Reges possint Episcopos, vel alios Ecclesiasticos ad residendum obstrictos retinere pro gubernatione Regni, Consilio, officio, vel pro aliquo alio seruitio, & quod prædicti Ecclesiastici in tali casu excusentur à residentia, & fructus beneficiorum percipere possint: non (inquam) defendi potest ista doctrina: quia ex dictis non habent Reges in Ecclesiasticos aliquam iurisdictionem, præsertim coactivam.

Sed difficultas est, an possint id efficere ex vi priuilegij alicuius à summo Pontifice obtenti, assumant Boerius decis. 17. Rebuffus in concordatis tit. de collat. §. 1. var. residentia Petr. Gregorius de benef. cap. 7. num. 9. Ioan. Selua

de

de benef. part. quæst. 6. Ceuallos in commun. quæst. 585. num. 7. negant autem Garfia in tract. de benefic. tom. 1. part. 3. cap. 2. num. 390. & alij, qui tenent, nunquam extitisse huiusmodi priuilegium, & si forsan aliquando extitit, nunc reuocatum esse per Tridentinum, per Bullam Pij V. & Bullam Cœnæ.

2. At quidquid sit de hac re (de qua vide Scit. XI X. Subsect. IV. Dubit. XXVII. & Bullam Urbani VIII. Super præseruatione iurium sedis Apostolicæ, &c. à quibuscunque præinductilibus, quæ incipit: Romanus Pontifex) illud tamen dicendum est cum Sancio in selectis disput. 47. num. 26. Barbof. de potest. Episc. part. 3. allega. 53. num. 17. & Sanctarello var. resolut. part. 1. quæst. 3. n. 7. quod dato quod tale priuilegium concessum fuerit, & nunquam sit reuocatum, intelligendum sit, locum habere tantum, quando absque alicuius Episcopi, vel alterius Ecclesiastici præsentia Regnum, vel officium illud commodè gubernari non possit: tunc enim Pontifex licentiam dare potest, ut propter bonum commune Regni non resideant, qui aliàs residere tenerentur, quod si Regnum, officium, vel seruitium illud æquè commodè per alios administrari potest, non possunt, neque Reges, neque Episcopi à Pontifice priuilegium vllum habere: ratio, quia in tali casu Pontifex dispensare non potest, cum non adsit bonum commune, vel publica necessitas, & ex alio capite residentia sit de iure diuino, sicuti docent Val. tom. 3. disput. 10. quæst. 39. punct. 5. Sanchez de matrim. lib. 8. disp. 6. num. 5. Azor. tom. 2. lib. 7. cap. 4. quæst. 1. Lessius de iust. lib. 2. cap. 34. dub. 29. num. 153. Comitoli in respons. mor. lib. 1. quæst. 59. Tanner. 2. 2. disput. 4. quæst. 6. dub. 7. num. 181. & alij multi.

An autem Episcopi, aliique Ecclesiastici Regis feudatarij, vocati à Rege, debeant potius obedire Regi directo Domino feudi, quam Papæ, Respondeo potius Papæ, quin, & Metropolitano, ratio, quia maius est vinculum spirituale, quam temporale, cap. solita de maior & obediens. atque ita docet Martha de iurisd. part. 4. cent. 1. cas. 18. n. 22. contra Olibanum de iure fisci cap. 10. num. 6. & Carolum Degraffalium Regalium Francia lib. 2. iur. 13.

Item, an vocati ad bellum à Rege, debeant cum illo ad bellum ire, Respondeo, quod non; quia dedecet, sed solum tenentur ei opem præstare, & auxilium ferre, iuxta conditionem feudorum; atque ita docent contra Petrum Antibolum de muneribus part. 3. num. 97. tom. 12. fol. 28. col. 2. Lancellot. in templ. judic. lib. 1. cap. 2. de Rege, §. 3. num. 9. Olibanum cap. 8. num. 2. & Degraffalium iur. 14. docet Martha in loc. suprà cit. num. 26. & cas. 17. num. 18. Intrigliolus de feudis quæst. 30. num. 24. & Petrus de Gregorio tract. de concess. feudi part. 8. quæst. 2. & alij.

SVBSECTIO XXII.

Propositur SVBCOLLAR. XX.

SEquitur vigesimum; quod neque defendi possit doctrina quam tradit Ortiz in summa cap. 6. num. 3. quod scilicet possint Reges prohibere vel curare, ne Episcopi abint à suis Ecclesiis ultra tempus à iure canonico statutum, item ne Ecclesiæ bona dissipent, nec decimas fructuum, præterquam consuetas, exigant, &c. ratio, cur doctrina ista defendi non possit, est quia hæc, & similia

familia Regum non sunt; cum laici in Ecclesiasticos potestatem, & Iurisdictionem, præsertim coactiuam, non habeant; & possint ex alio capite Papam monere, vt ipse curet, disciplinam Ecclesiasticam ab Ecclesiasticis obseruari, vt patet ex dictis; atque ita in terminis casus positi docent Azorius *lib. 2. lib. 11. cap. 7.* & Filluc. *tom. 2. tract. 28. part. 2. cap. 9. num. 136.*

& ex Iuristis Borellus *in addit. ad specul. Belluga rubr. 11. §. videndum, in littera G.* vbi sententiam oppositam dicit iniquam, & propterea in praxi non seruandam.

SVBSECTIO XXIV.

Proponitur SVBCOR. XXII.

SVBSECTIO XXIII.

Proponitur SVBCOROLL. XXI.

Sequitur vigesimoprimum; quod neque admitti debeat doctrina, quam docent nonnulli Iuristæ, quos citat, & sequitur Pereira *de manu Regis part. 2. cap. 22. num. 18.* Cened. *in decret. collect. 37. num. 3.* & Bobadilla *in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 127.* & alij, nempe, quod omnes Ecclesiastici ab Ordinarijs locorum exempti, quamuis sint immediatè subiecti Papæ, possint (si delinquant) conueniri coram Iudicibus laicis, si in Regno non habent superiorem, à quo puniantur; non (inquam) admitti debet doctrina ista; quia cum generaliter omnes Ecclesiastici à laica Iurisdictione sint exempti, multò magis talis exemptio competet Ecclesiasticis illis, qui ex speciali priuilegio habent, vt soli Papæ subdantur; nam per hanc exemptionem generali priuilegio Ecclesiasticorum non derogatur; sed potius additur, vt qui est hoc munitus, soli Papæ subdatur: alioquin specialis fauor in odium illius retorqueretur contra leg. *quod fauore cap. de legib. atque ita ex communi docet Megalius in 3. part. lib. 3. cap. 11. num. 37.*

Th. del Bene Dubit. Moral.

Sequitur vigesimosecundò, quod neque admitti debeat doctrina, quam habet idem Bobadilla *vbi supra numer. 65.* nempe, quod possint Reges expellere Episcopum ab Episcopatu, si simoniace hic electus fuerit. Ratio, cur non admitti debeat, est; quia, tam respectu causæ, quæ spiritualis, quam respectu personæ, quæ est Ecclesiastica, illius cognitio spectat ad Papam, vt patet ex dictis, atque ita in terminis nostri casus præter alios docet Megalius *in 3. part. lib. 3. cap. 11. num. 18.* Vide quæ *suprà* dicebantur, præsertim in subsect. VII.

SVBSECTIO XXV.

Proponitur SVBCOROL. XXIII.

Sequitur vigesimonondò, quòd in nullo casu possint Principes seculares coercere Ecclesiasticos, idque propter rationes iam dictas.

Addè, quòd neque possunt absque eo, quòd incident in excommunicationem Bullæ Cœnæ, eos occultè processare, etiamsi haberent animum præsentandi processum summo Põtifici, vel Iudici Ecclesiast. Ratio, quia intentio præsentandi

I di

di processum Iudici Ecclesiastico, non confert iurisdictionem ad capiendam informationem contra personas Ecclesiasticas: atque ita contra Grassum in *decis. part. 1. l. b. 4. cap. 18. num. 135.* & Duardum in *Bulla Cæna, can. 15. quæst. 5. num. 2.* docent Filiucius *tom. 1. tract. 16. cap. 11. num. 312.* Soula in *Bulla Cæna, cap. 20. disp. 95. concl. 2. num. 3.* Riccius in *praxi, tom. 4. resol. 460. nu. 5.* Bonacina in *Bulla Cæna, tom. 3. disp. 1. quæst. 20. punct. 1. num. 7.* & alij.

2^a Non obstat, quod informationem capere absque citatione, non dicitur processare, iudex autem laicus, qui occultè Ecclesiasticos processat, illos non citat: ergo, &c. nam responderetur, quod quamvis informationem capere absque citatione, propriè, & in rigore loquendo, non sit processare, est tamen aliquo modo in causis criminalibus Ecclesiasticorum se intromittere, quod adhuc est contra libertatem Ecclesiasticam, & ad excommunicationem contrahendam sufficit. Vbi aduerte, quod si quando in aliquo facto criminali Ecclesiasticus, & sæcularis iudex conuenerunt, eatenus potest iste circa Ecclesiasticos testium dicta recipere, quatenus id ad procedendum contra laicos necessarium solum fuerit, aliàs à censura Bullari non excusaretur, præsertim si informationem, non verbaliter, vt Prælato denunciaret, sed iudicialiter accipiat.

3^a Excipe tamen casum, si non adesset aditus ad Prælatum, qui iuridicè se informare posset de facto criminali Ecclesiastico, & in tali facto Ecclesiasticus continuaret, & periculum esset in mora: nam tunc licitè posset iudex laicus occultè Ecclesiasticum processare, dummodo haberet animum præsentandi processum Papæ, vel alteri iudici Ec-

clesiastico: sicut licitè possunt iudices laici coercere Ecclesiasticos in casu, qui se habeat per modum iustæ defensionis, quæ de iure naturæ cuiuslibet competit, vt si v. g. Papa monitus noller providere, vel illum moneri, tempus non permitteret, & periculum esset in mora, vt iurpr. etiam dicebatur.

Hinc primò, si Ecclesiasticorum libertas (ipsi v. g. in laicorum cædes impunè vacantibus) in manifestam Reipubl. perniciem cederet, summique Pontifices moniti, adhibere nollent remedium, possent Principes sæculares subditis suis consulere, nihil immunitate, & priuilegio Ecclesiasticorum impediante.

Confirmatur, quia ciuilis Respublica debet esse sibi ipsi sufficiens: ergo si cur potest propterea propria auctoritate se ipsam defendere, & seruare indemnem à quacunque alia Republica sæculari, ita & potest ab Ecclesiasticis: atque ita docent Guillelmus Benedict. in *cap. Raynuius, vers. uxorem, num. 454.* Aufser. *de potestat. seculari super Eccles. personas, reg. 2. Nauar. in cap. cum contingat de rescript. remed. 1. vers. 1. Simanch. cap. 42. num. 32.* Molin. *de iust. & iur. tom. 1. tract. 2. disp. 31. num. 10.* Fernandez *part. 2. cap. 6. § 1. num. 4.* & Salas *de leg. quæst. 94. tract. 14. disp. 14. sect. 9. num. 111.* qui rectè notat, quod hi casus vix contingere possunt. cum Ecclesiastici in Rempubliam tantam potestatem non habeant.

Hinc secundò, si Papa faceret aliqua mandata in euidentem destructionem Ecclesiæ, possent similiter propter eandem rationes Principes sæculares facto, & vi resistere Papæ, & impedire executionem talium mandatorum: vide Viç. in *relect. de potest. Papa*, & Azor. *tom. 1. lib. 5. cap. 14. quæst. 9.* qui bene

benè notat, quod & talis casus etiam vix contingere potest.

f Aduerte, quod Papa potest, quin & debet leges sæculares iniussas, & bono spirituali aduersantes abrogare: & tunc subditi tenentur obedire potius mandatis Papæ, quàm mandatis Principum secularium: ita Molina *num.* 34. & Anguian. *num.* 74.

Item secundò potest, sic exigente fidei, Ecclesiæ, aut boni spiritualis communis conseruatione, deponere Reges. Vnde & transfudit aliquando imperium à Grecis ad Germanos.

Item tertio potest, si Princeps aliquis hæreticus, vel schismaticus efficeretur, aut si hæreticis, schismaticis, vel aliis infidelibus Ecclesiam oppugnantibus, auxilium præstaret, aut quid aliud efficeret, quod cederet in Ecclesiæ detrimentum, efficeret, vti aduersus illum gladio temporali, & procedere vsque ad depositionem, & expulsionem à Regno. Ita Mol. *num.* 28. Vide etiam Malderum 2. 2. *quest.* 1. *art.* 10. *dub.* 8. Bobadillam *tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 5. Comitolum in *Apolog.* *cap.* 3 & Barbosam in *collect.* *tom.* 1. *lib.* 1. *tit.* 6. *cap.* 34 *num.* 3. & 4.

Item quarto potest ex causâ rationabili Imperatoris Electores instituere, & institutos mutare. Vide Aug. de Ancho.

Item quinto potest Imperatoris electionem non confirmare, quin & illam improbare, si ipsi idoneus ille non videretur, & ex causâ rationabili potest alium eligere, & electum, etiam consummatum, deponere, quod & pluries factum est, de qua re vide 15. *quest.* 6 & gloss. in *cap. venerabilem de elect.* Vide etiam Barbosam *ubi supra*, qui citat Suarium, Bellarminum, Peregrinum de Iure hici, & Mastrillum, vide etiam August. de Ancho. qui subdit, quod ex

iusta, & rationabili causâ, (v. q. propter electorum negligentiam, & discordiam, aut propter electi bonitatem, & condecientiâ, aut propter Populi Christiani, & pacis providentiam, aut propter hæreticorum, schismaticorum, & similium hominum audaciam coercendam) potest Papa etiam per se ipsum Imperatorem eligere. Ratio, quia Imperator est minister Papæ, eo ipso quod est minister Dei, cuius Papa est Vicarius: Est minister Papæ, sed principalis agentis est eligere ministros, & instrumenta ad suum finem, qui in Papa est pax, & bonum Ecclesiæ. Ergò, &c. vnde militaris, cuius finis est victoria, eligit equestrem, & frænofactiuam, vt ait *Ar. 1. Ethic.* dicitur tamen, quòd Imperator recipiat gladium à Deo 23. q. 4. *questum*, quia non recipit illum à Papa, vt est singularis persona, sed solum, vt est Vicarius Dei. Vide *infra sect.* 20. *subsect.* 4 & 5.

SVBSECTIO XXVII.

Proponuntur, & solvuntur circa Subcorollarium præcedens, difficultates quadam.

Petes primò, an saltem posito quod velint, possint Ecclesiastici Iudici laico, vt Iudici, subiicere se quoad personam. Respondetur negatiue, etiam in ciuilibus; atque ita definitur in *cap.* 41. *inolsa* 11. *quest.* 1. *cap. placuit* 42. *ibidem*, & *cap. si diligenti* 12. *de foro comp.* & docent communiter Doctores apud Dianam *part.* 1. *tract.* 2. *resolut.* 3. & ratio est, quia priuilegium exemptionis à laica potestate (sicut & priuilegium canonis) non est concessum Ec-

clericalibus ratione personæ, sed ratione status; at nemo potest cedere huiusmodi privilegio, ut patet *ex cit. cap. si diligenti de foro compet.* ergo, &c. quod etiam procedit, si Ecclesiasticus renunciet eidem privilegio, de consensu Episcopi; quia militat eadem ratio; ac ita docet Farinac. *de inquisit. quest. 8. numero 13. Martha de iur. part. 4. centur. 2. cas. 152. num. 8. Carolus de Grassis de effect. cleric. effect. 1. num. 652. & alij.*

2 Petes secundò, an possint eodem modo, quo *suprà* dicebatur, subicere se illi, saltem quoad bona. Respondetur etiam negatiuè, quidquid in contrarium dubitauerit Azeved. *lib. 4. tit. 1. l. 11. num. 16.* & ratio est, quia bona Ecclesiasticorum, etiam patrimonialia, gaudent privilegio exemptionis, Ecclesiasticis similiter concessò, ratione status, ut *infra* dicetur Dubit. 24. & 25. & late probat Barbosa *in collectan. tom. 1. lib. 3. tit. 49. cap. 4. num. 3.* Layman *lib. 4. tract. 9. cap. 6. num. 9.* & Diana *part. 1. tract. de Pœnitentia, resolut. 22.* at non possunt Ecclesiastici (ut *suprà* dicebatur) tali privilegio renunciare. Ergo, &c.

3 Petes tertio, an possint eidem, ut arbitrio saltem, subicere se, quoad bona, & personam. Respondetur in tali casu affirmatiuè: & ratio est, quia per id non est potestati laicæ in Ecclesiasticos iurisdictionem tribuere. Ergo, &c. quapropter si Ecclesiasticus nolit postea eius sententiæ, vel potius eius arbitrio stare, non poterit iudex laicus per se ad id cogere Ecclesiasticum; atque ita docet Lessius *de iust. lib. 2. cap. 29. dub. 6. numero 52.* & Tannerus *in 2. 2. disput. 4. quest. 4. dub. 1. num. 29. & alij.* & ratio est, quia laicus in Ecclesiasticos nullam iurisdictionem habet, ex privilegio iis ratione status concessò, cui cedere non possunt, etiam cum consensu Episcopi,

ut *suprà* dicebatur.

SUBSECTIO XXVIII.

Proponitur circa dicta in Subsectione præcedenti advertendum.

ADuette itaque hîc, quod cùm traditur regula; *extingui privilegium per renunciationem privilegii;* intelligitur regula, si privilegium in eius solius favorem concessum sit: in hoc enim casu liberum vnicuique est, suo iure renunciare, sicuti dicitur *in cap. si de terra, de privilegiis.* At privilegiis, quæ principaliter in favorem status, Ecclesiæ, vel communis concessa sunt, non possunt renunciare personæ privatz, nec etiam cum iuramento, vel consensu superioris, ut *suprà in Subsect. præcedenti* dicebatur, verbi gratiâ, non possunt Ecclesiastici renunciare privilegio canonis, iuxta *cap. contingit de sentent. excommun.* nec possunt renunciare privilegio fori, iuxta *cit. cap. si diligenti de foro competenti*, ubi Abb. *num. 4. & in cap. cum accessissent, num. 2. de constitut.*

Adde, quod ob eandem rationem Innoc. *in cap. accedentibus*, de privilegiis, & ibidem Alexander de Nevo *super Abb. lit. C.* generalem regulam tradunt; quod capitulum, seu Conventus non potest renunciare iuri acquisito per consuetudinem, statutum, aut privilegium, si tale ius Ecclesiæ utile, aut honorificum sit; v. g. ut in Canonicos non assumantur, nisi qui sunt in sacris ordinibus constituti; quapropter, si capitulum faceret contra talem constitutionem, consuetudinem, aut privilegium, unus solus posset se opponere

nere; imò si omnes contrà facerent, superior, id est, Episcopus posset, & deberet impedire, quatenus id in damnum Ecclesiæ cedit.

3 Qua eadem ratione Suarez *tom 1. de religione tract. 2. lib. 1. cap. 20. numer. 3.* docet, quod priuilegio immunitatis à decimis ordini Religiosorum concessio, à Prælato, & Conuentu non possit renunciari; quibus adde, quod nec exempti priuilegio exèptionis possunt renunciare, quia id cederet in præiudicium Principis, v.g. Papæ, qui eos ab aliorum ordinariorum iurisdictione liberos, suæ gubernationi, & protectioni immediatè subiecit, sicuti colligitur ex *cap. cum tempore*, vbi id notat Abb. de Arbitris.

4 Ex dictis itaque sequitur, quod tantum ea priuilegia per renunciationem expellam, vel tacitam (id est per actum priuilegio directè contrarium, scienter, ac liberè exercitum) tolli possint à capitulo, vel Prælato, quæ Ecclesiæ utilia non sunt, vel saltem sunt indifferencia, iuxta *cit. cap. cum accessissent de constitut. & cap. pro illorum de prebend.*

SVBSECTIO XXIX.

Proponuntur exceptiones quædam.

1 V Etum id publicæ utilitatis causa receptum est, vt propter negligentiam Prælati contrà Ecclesiam currat præscriptio 40. annorum, iuxta *cap. 4. & 5. de præscript. & cap. accedentibus, de priuilegiis*, idque vt litium aliquis finis sit; & vt iura ac dominia non diu in incerto maneant, in præiudicium

communitatis.

Item secundò, quia priuilegium non debet esse iniquum, extinguitur; si cedere incipiat in graue detrimentum cõmunitatis, aut si quo alio modo per rerum mutationem iniquum euadat; vt vel per seipsum cesset, vel saltem à priuilegiante possit reuocari, sicuti colligitur ex *cap. suggestum, de decimis*, vbi notant Doctores reuocari priuilegium exemptionis decimarum, si postea in Ecclesiæ detrimentum vergere incipiat; & sicuti colligitur ex *cap. cum ad hoc, de clericis non residentibus*, vbi habetur, quod si Ecclesia patiatur defectum ministrorum, priuilegiati super non residentia, ad redeundum compelli possunt, fructuum subtractione.

Item terriò, quia priuilegium interpretandum semper est, vt non sit onerosum priuilegiato, vtque potius ei aliquid tribuat, quàm vt auferat, iuxta *regul. 61. in 6.* per quam dicitur, quod ob gratiam alicuius conceditur, non est in eius dispendium retorquendum priuilegium exemptionis, v.g. concessum Regularibus, non impedit, quominus ij, cum Prælati consensu, subicere se possint Episcopo, vt ab eo absoluantur à peccatis, ac censuris; & vt dispensetur cum eis in voto, iuramento, irregularitate, si accadat Episcopum, non autem Prælatum Ordinis, tali facultate ex priuilegio præditum esse; atque ita præter alios docet Henriquez *lib. 7. cap. 2 §. numero 1. & lib. 14. cap. ult. in fin.* Auila *part. 2. de censur. cap. 7. disput. 1. dub. 6. conclus. 2.* Molina *tract. 3. disput. 61.* vbi subdit idem etiam esse dicendum, si manifestò appareat quod Prælatus Ordinis consensum irrationabiliter neget. Ratio, quia non videtur esse mens Summi Pontificis, exemptionis priuilegium ad talem casum extendere, quo in priuilegia-

ti detrimentum cedat, vti *suprà* dicebatur.

- 4 Eadem ratione dicendum est, quod quamvis indulgentiæ concedi non possint, nisi subditis (sicuti constat ex *cap. quod nunc, de pœnis. & remiss.* ubi eius rei ratio datur; quia sicuti à Iudice non suo ligari nemo potest, ita neque absolui) exempli tamen participes fieri possunt indulgentiarum Episcopaliū & in ea re, sicut & in dispensationibus votorum, iuramentorum, &c. subiicere se iurisdictioni Diocesani, idque ne privilegium exemptionis, quod ipsis gratiosè concessum est, in eorumdem dispendium cedat, vt *suprà* dicebatur.

- 5 Adde, quod propter eandem rationem Episcopi, & quicumque Prælati suis subditis licentiam dare possunt, vt ab alieno Episcopo datas indulgentias lucentur, quin & ipse Episcopus, aut Papa, cum communitati, cuius pars est, indulgentias largitur, non minus, quam alij, particeps illarum fieri potest, sicuti explicat Sotus in 4. *distinct.* 21. *quæst.* 1. *art.* 4. prope finem, & nos *dub.* 4. *sect.* 27. *subsect.* 1. dicebamus; & ratio breuiter pro nunc est; quia concessio indulgentiarum est actus iurisdictionis voluntariæ, quam in se ipsum homo potest exercere, vt *ibi* dicebatur; tum quia concessio indulgentiarum est merè fauor, & beneficium, in nullius detrimentum, sed in communitatis spirituale commodum cedens, unde latè (vt inquit Doctores inter quos Suarez *tom.* 3. *disp.* 56. *sect.* 2. *num.* 8. *Coninch. tom.* 2. *disp.* 12. *dub.* 4. *contra Palud. in 4. dist.* 30. *quæst.* 4. *artic.* 3. & Nauar. in *comment. de indulgent. notab.* 9. *num.* 8.) interpretanda est, seruata tamen verborum proprietate.

SVBSECTIO XXX.

Proponitur, & explicatur primum exemplum cum primo Corollario.

EX dictis itaque concessio indulgentiarum, quia est fauor, & beneficium, latè interpretanda est; intelligitur autem hæc doctrina, non in casu, quod dabitur de potestate concedentis indulgentiam tam amplam; tunc enim potius restringenda est indulgentiarum concessio; cum alioquin periculum sit, ne iuri diuino derogeretur, & per indifferetas indulgentias disciplina Ecclesiastica eneruetur, sicuti dicitur in *cap. cum ex eo de pœnis. & remiss.* & in Tridentin. *sess.* 25. in *sine decreto de indulgent.* ubi traditur in indulgentijs concedendis moderationem iuxta veterem probatam consuetudinem, debere adhiberi, ne nimia facilitate Ecclesiastica disciplina eneruetur; sed intelligitur prædicta doctrina in casu, quod dubitetur de voluntate concedentis: vtrum scilicet voluerit dare indulgentiam amplam, vel strictam, secundum personas, temporis durationem, &c. vt tunc benignior interpretatio fiat; modò constet de potestate concedentis, & de sufficiente causa tam amplam indulgentiam concedendi: v. g. si Papa, vel Episcopus concedit indulgentiam alicui Ecclesie, intelligatur de perpetua, nisi restrictio facta fuisset per regulas Cancellariæ qua de re Nauarrus in *loc. suprà cit.*

COROLLARIUM II.

SECUNDò ^{1.} si indulgentiam concedit populo Neapolitano, intelligatur concessa,

concessa, etiam Clericis, & concessa
clero, intelligatur concessa etiam Epis-
copo, & Religiosis eius loci, præter-
tamen quia in casu dubio, si materia est
favorabilis, nomine populi venit etiam
clerus, & nomine Cleri, etiam Episco-
pus, ac Religiosi; quamvis non sic in
materia odiosa; atque ita docet Sylu.
ver. b. Clerus, l. n. 1. Sa n. 1. Armilla n. 2.
& 3.

COROLLARIUM III.

Tertio, si indulgentiâ concedit Ec-
clesiam visitantibus, intelligatur
concessa, ut sæpius in die illam visitans,
toties lucratur indulgentiam: quapro-
pter etiam qui prima hebdomada lu-
cratus est lubilæum; potest & in altera
hebdomada, repetendo opera in illo
præscripta, iterum illum lucrari: atque
ita contra nonnullos tradunt Henric.
lib. 6. cap. 6. num. 3. & lib. 7. cap. 11.
num. 1. Rodriq. tom. 1. sum. cap. 184. num.
14. & sentire videntur etiam Navar. no-
rab 32. num. 46. & Bonzon lib. 5. cap.
15. dub. 23. similiter qui nuptias con-
tracturus cum Caia, dispensationem ab-
solutè propter difficultatem, v. g. con-
tinendi à supplicante allegatam, di-
spensationem super voto perpetuæ con-
tinentiæ, vel approbatæ Religionis
impetrauit, potest impeditis postea his
nuptiis, aliud matrimonium contrahe-
re: atque ita communiter docent Do-
ctores in tract. de legibus, quamvis secus
dicendum, si dispensatio conferatur li-
mitatè, ac respectuè, puta in ordine ad
certum, seu determinatum matrimo-
nium, cuius contrahendi causa, atque
necessitas vrget, v. g. ne mulier decepta
infamiam incurrat: tunc enim (cùm di-
spensationis motiuum, seu causa cesset)
talibus nuptiis impeditis, non poterit

aliud matrimonium contrahere sine no-
ua dispensatione: similiter qui facultate
tem eligendi confessorem obtinuit, pos-
test toties, quoties voluerit confesso-
rem eligere, & illum mutare: atque ita
docet Suar. *de penit. disp. 27. sect. 2.* id-
que ex eo, quia cùm tale priuilegium sit
merè gratiosum, in detrimentum nullius
vergens, non finitur finito actu, sicuti fi-
nitur alterius naturæ priuilegium, seu
dispensatio, v. g. loquendi cum Monia-
li, intrandi Monasterium, & similia:
in odiosis enim sermo simpliciter prola-
tus intelligitur de prima vice, *l. bonus §.*
hoc sermone. ff. de verb. sign. & sic quam-
uis in materia favorabili æquiualeat
vniversali, arg. l. cum inter veteres, vers.
maximè, Cod. de fideicom. lib. non sic
tamen in odiosa: atque ita docent Bart.
int. si pluribus, ff. de legat. 2. l. ason int.
duobus reis, §. si ei, qui, num. 75 ff. de
iureiur. & in l. si quis mihi bona, §. ius-
sum, num. 28 ff. de acquir. hered. Felin.
in cap. in nouamus, de treng. & pace, vers.
fallit. 3. & §. licentia de ingrediendo, &
cap. 1. num. 17. de rescript. Alex. in l. 2.
num. 5 ff. de liber. & posthum. vbi Soc-
cin. num. 11. l. ason num. 8. Gemin. in cap.
ut circa de elect. lib. 6. in fine, Dec. conf.
343. num. 2. Alberic. de ros. lib. 2. stat. 9.
181. Ioan. Andreas de reg. iur. lib. 6. reg.
34. Tiraq. de contr. conu. §. 2. gloss. 1. num.
70. Sbroz. de offic. Vicar. lib. 2. quest. 210.
Graft. tom. 1. conf. 22. de sent. excomm.
num. 48. Mastrill. decis. 97. Riccius in col-
lect. decis. part. 3. collect. 587. & Roderiq.
qq. reg. tom. 1. quest. 6 qui propterea sub-
dunt, quòd si quis habuit licentiam
specialem loquendi cum Monialibus
alicuius Monasterij, & antequam tali
licentia utatur, concedit Prælati facul-
tatem generalem, ut quilibet tali die
possit cum Monialibus illius Monasterij
loqui, iste talis, loquendo in illa die, in

qua

qua cuilibet licitum est cum Monialibus loqui, non possit postea iterum cum illis loqui, utendo sua licentia speciali. Similiter si Pontifex concessit Paulo licentiam specialem, ut possit ingredi clausuram Monialium, & antequam Paulus tali licentia uteretur, Pontifex concessit licentiam generalem, ut quilibet tali die ingredi possit dictam clausuram, si Paulus vigore licentiæ generalis ingressus est clausuram in illa die, non possit iterum ingredi virtute suæ licentiæ specialis. Similiter, si Pontifex concessit licentiam specialem Paulæ, ut possit ingredi Monasterium, ante cuius usum Antonia obtinuit licentiam, ut cum tribus honestis mulieribus, idem Monasterium ingredi possit, & inter alias elegit prædictam Paulam, post ingressum cum Paula, non possit iterum ingredi Paula virtute suæ licentiæ specialis; qua de re vide præcipuè Alberic. Io. Andr. Tiraq. Felin. Rodriq. & Graff. *in loco supra cit.* quorum doctrinam tamen

2 Limito primò, nisi prior licentia specialis fuisset de loquendo cum aliqua Moniali in particulari, & quis ex vi licentiæ generalis locutus esset cum aliis, non autem cum illa Moniali particulari: tunc enim possit iterum uti licentia speciali, & illam particularem Monialem alloqui, quia in tali casu non militat ratio assignata. Confirmatur, quia si post obtentam licentiam loquendi cum Paula, antequam tali licentia utatur, obtinet licentiam loquendi cum Antonia, per locutionem cum Antonia, non expirat licentia loquendi cum Paula: ergo similiter dicendum est in casu nostro, quod per usum licentiæ generalis, & ex vi cuius locutus est cum aliis Monialibus, & non cum illa Moniali particulari, quæ contineba-

tur in licentia speciali, non expiret licentia specialis; atque adeo hac vi possit.

Limito secundò, ut vera tantum sit eadem eorumdem Doctorum *suprà* dicta doctrina; quando in licentiis non est expressa causa ingressus, sed simpliciter est data licentia ingrediendi clausuram Monialium, vel si causæ sint expressæ, tales tamen sunt, quæ possint in eodem ingressu commodè expediri, ut si, v.g. in vna licentia dicatur, pro consecratione Abbatissæ, & in alia licentia, pro visitatione alicuius imaginis, aut pro visitatione consanguineæ, &c. secus enim dicendum est, si causæ essent diuersæ, & quæ in eodem ingressu commodè expediri non possent: nam tunc possit homo bis ingredi, quia effectus licentiarum non possunt in eodem ingressu obtineri, ut si, v.g. in licentia speciali fuerit expressa causa, quòd Paulus, congregato Monialium Capitulo volebat contractum facere, vel negotium aliud graue tractare, quod commodè tractari non poterat in die licentiæ generalis, propter concursum populi.

Limito tertio, nisi in licentia speciali esset limitata certa dies diuersa omnino à licentia generali; quia quod facit ratio diuersitatis causarum, quæ simul commodè non possunt expediri, multò magis id facit temporis, seu dierum variatio.

Dices: si Paulus in casu nostro non 4 possit iterum ingredi, esset quia per licentiam generalem videretur reuocata licentia specialis; sed hoc est falsum: ergo, &c. Minor probatur, quia licentia generalis vel est ius commune, vel priuilegium: si primum, ius commune non tollit priuilegium speciale, nisi expresse illi derogat, *cap. 1. de constit. lib. 6* Si secundum, priuilegium non tollit aliud priuilegium

priuilegium, nisi de eo mentionem faciat, ergo &c. maximè si primum priuilegium est speciale, & secundum generale, vt ex communi docet Mandos. in tract. de priuileg. ad instar gloss. 8. num. 7. & seq. & colligitur ex cap. veniens, de prescrip. vbi gloss. & sequitur Rebuff. cap. 1. de rescripti. num. 10. ergo in casu nostro licentia specialis prior non censetur reuocata per licentiam generalem posteriorem, iuxta illud commune axioma Iuristarum: *speciei non derogatur per genus*, qua ratione procurator specialis non censetur reuocatus per creationem procuratoris generalis, vt probat Costa de retros. cap. 9. cas. 13. num. 7.

- 6 Respondetur, quod ex rationabili, & præsumpta mente superioris, in casu nostro, vel per generalem licentiam censetur reuocata licentia specialis, vel licentia generalis non extenditur ad Paulum, vel si extenditur, in licentia generali intelligitur inclusa, seu confusa licentia specialis. Ratio, quia non videtur, quod licentia generalis in tali casu extendatur ad Paulum, arg. l. coheredo, §. qui parrem, ff. de vulg. & pupill. substit. & leg. doli clausula ff. de verb. oblig. non enim videtur superior, Paulum habentem licentiam specialem, vel le includi in licentia generali; vel si includitur, in licentia generali inclusa, seu confusa intelligitur licentia specialis, arg. leg. debitoris, Cod. de pactis, & cum secundum Cod. fideicom. qui non solum videtur in licentia generali confundi specialis, sed etiam per illam reuocari, leg. libertus ff. de aliment. Vbi vltimò legatum in codicillis tollit primò legatum in testamento. Adde, quod Paulus ingrediens ex vi licentiæ generalis, videtur renunciasse licentiæ specialis, quod locum habet non solum in

Thom. del Bene Dubit. Moral.

contrariis, & omnino impossibilibus, sed etiam in ambiosis, & odiosis, arg. cap. de multa, & cap. praterea de presb. & cap. gratia de rescripti. lib. 6. & dato, quod non renunciasset per alterius licentiæ electionem, non potest, nisi semel, effectum consequi; quia, vt supra dicebatur, in odiosis, & restringendis quocumque modo quis consequatur effectum gratiæ licentiæ generalis effectum suum est consecutus: non potest amplius vti licentia speciali Ad probationem minoris respondetur, quod licet posterius priuilegium generale non tollat priuilegium prius speciale, quando sunt contraria; in quo casu procedit illud commune axioma Iuristarum in contrarium allegatum; tamen quando non sunt contraria, sed de eadem re, tunc in odiosis, postetius priuilegium generale, vel non extenditur ad personam, cui concessum fuerat speciale, vel si extenditur, intelligitur priuilegium speciale confusum, seu inclusum in generali. Dixi, in odiosis; vt est in casu nostro: nam in fauoribilibus, & ampliandis aliter dicendum est.

Dices secundò, saltem quando Paulus vtens licentia generali, effectum in licentia speciali intentum (quauis commodè illum consequi potuisset) consecutus non est, potest iterum ad eum consequendum ingredi: vt si v. g. causa expressa in licentia speciali fuisset ad visendam aliquam sancti imaginem, & in licentia generali diceretur, quod quisque ingredi posset ad visendam consecrationem, vel benedictionem Abbatissæ: tunc si Paulus ingrediens ad visendam consecrationem Abbatissæ, non visitet imaginem illius sancti, non videtur, cur non possit ingredi ex vi licentiæ specialis ad visendam illam imaginem concessæ, sicut dicebatur quod

K habens

habens licentiam specialem loquendi cum tali Moniali, v.g. Paula, si is ex vi licentiæ generalis omnibus concessæ ad loquendum cum Monialibus, loquatur cum aliis, excepta Paula, potest postea vtens licentia speciali loqui cum illa.

- 8 Respondetur, disparitatem esse; quia per hanc licentiam dispensatio fit in ipsa locutione, quæ erat prohibita, & ideo quamdiu quis cum ea Moniali non loquitur, licentia non dicitur habuisse effectum suum; at per licentiam specialem ingrediendi clausuram Monialium ad visendam imaginem, non dispensatur formaliter in ipsa visitatione, sed in ingressu: hic enim est prohibitus, & non visitatio imaginis præcisè; & illa est tantum ratio, seu causa dispensandi, unde hoc ipso, quod Paulus semel ingressus est Monasterium Monialium, censetur licentia, seu dispensatio effectum suum habuisse, saltem si per Paulum stetit, quin tunc viseret imaginem. Confirmatur: nam aliàs si quis habens licentiam ingrediendi clausuram Monialium ad finem visitandi consanguineam infirmam, & ingrediatur semel, & illam non viseret, sed aliud agat, posset iterum ingredi, quod non est dicendum.

COROLLARIUM IV.

- 1 Quidam, si Pontifex indulgentiam concedit Ecclesiam visitantibus, intelligatur concessa etiam iis, qui cum ob hominum multitudinem ingredi non possint, foris stant, & orationem iniunctam perficiunt; atque ita docet Rodrig. *pari. 1. summ. cap. 184. num. 6.* & Suar. *tom. 3. disput. 52. sect. 1. num. 7.* præsertim quia moraliter rem æstimando, tales visitant Ecclesiam, quando præsentiam suam exhibent quatenus possunt; quin- imò addit Suar. *ibidem* in eiusmodi co-

cessione nomine Ecclesiæ venire etiam cœmeterium adiunctum; idque propter eandem rationem, quia scilicet sumus in fauorabilibus, quæ amplianda sunt; quamuis extra casum necessitatis in indulgentiis consequendis id semper agere conuenit, quod certius & securius est.

COROLLARIUM V.

Quidam, si indulgentiam Ecclesiæ concedit, intelligatur indulgentia perseverare, etiam diruto templo. Excipe, si Ecclesia diruta, non iterum ædificetur: tunc enim locus priuatur indulgentiâ: cum non loco simpliciter, sed Ecclesiæ indulgentia concessa fuerit. At secus dicendum, si Ecclesia iterum ædificetur in eodem loco: tunc enim (vt dicebatur) Ecclesia retinet indulgentiam, sicut, & alia omnia priuilegia; præsertim, quia in tali casu censetur moraliter eadem Ecclesia, atque ita docet Suarez *vbi supra. num. 8.* quin imò retinet etiam indulgentias, & priuilegia Ecclesiæ, si autoritate superioris tali pacto destruitur, vt sub eodem titulo, & Patrono in alium locum transferatur; atque ita docent *gloss. in regul. inru. 7. in 6. Innoc. in cap. 2. de noui operu. mutilatione S. Anton. part. 1. titul. 19. cap. 1. §. 2.* Ludou. Bononius *in tract. de indulg. numer. 79.* Franc. Hottomannus *lib. Illustr. quest. 9. 8.* & Suarez *lib. 8. de legib. cap. 5. in fine*, qui bene ibi explicat, retineri in prædicto casu indulgentias, & priuilegia, si non ratione situs, aut loci, sed absolute, Ecclesiæ sub proprio nomine, ac titulo suo, illa concessa fuerint.

SUBSECTIO

SUBSECTIO XXXI.

Propositur, & explicatur secundum exemplum cum multis casuum solutione.

QUOD dixi de concessione indulgentiarum, quod scilicet late interpretanda sit, quia est favor, & beneficium, idem intelligas de omni simili alio privilegio, v. g. de privilegio concessio Religionum confessariis absolventi quoscunque Christi fideles, auditis eorum confessionibus, à quibuscumque peccatis, & à quibuscumque inde secundum iuris constitutiones resultantibus censuris, sententiis, ac poenis Ecclesiasticis, exceptis censuris, quæ in Bulla Cœnæ continentur, & exceptis casibus, quos Episcopi specialiter sibi reservant, vel reservabunt in futurum.

2 Censuræ autem Bullares habent se per modum sententiæ latæ ab homine; quia non feruntur, ut perpetuo durant per modum statuti, cum quotannis renouari soleant quamobrem mortuo Pontifice, earum vis expiraret; nisi, ut nunc fieri solet, specialiter caueretur, processus Bullares vim suam obtinere, etiam vacante sede, usque ad tempus, quo à futuro Pontifice edantur de nouo qua de re Tolet. *libr. 1. capis. 18. in fine.*

3 Similiter secundò habent se casus reservati ab Episcopo, quamobrem mortuo Episcopo de facto expirant exceptis (in ordine ad confessarios non privilegiatos) iis casibus, qui per ius consuetudinem, statutum, vel synodum diocesanaum Episcopo reservantur; atque ita docent Placensis in *praxi Episc. part. 2.*

cap. 1. art. 3. num. 21. Rubens in aphorismis Episc. ver. casus reservati, num. 4. Pasqualigus in suis decisionibus decis. 495. & Gauantus in Enchirid. Episc. Cod. ver. num. 16. vide etiam Agidium Trullench. in Bull. Cœn. lib. 1. §. 7. cap. 2. dub. 2. num. 6. & ratio est, quia cum statutum duret post mortem, cap. fin. de offit. leg. reservatio quoque durabit post mortem, & sic absolutio petenda erit à successore, seu à Capitulo, sede vacante, quamvis Sæver. absolutio, num. 21. absolute doceat, quod mortuo Episcopo quilibet confessarius possit absolvere ab omnibus casibus Episcopo reservatis; quod mihi non probatur ex dictis, & è contra Præpos. in addit. ad 3. part. quest. 9. de reservatione casuum dub. 1. num. 6. absolute doceat quod mortuo Episcopo nullus confessarius possit absolvere ab illis; idque probat ex eo, quia (ut inquit ipse) id non potest affirmari de reservatis per statutum, cum etiam mortuo Episcopo vim suam illud retineat; neque potest affirmari de reservatis ab homine; quia, cum per reservationem Confessariis subblata sit iurisdictio necessaria ad valorem Sacramenti, non potest ex iure, vel alio solido fundamento colligi, quod ea per Episcopum mortem illis restituantur, at ad hoc ultimum responderi posset; restitui à successore, vel à Capitulo (vacante sede) sibi non reservante; quia reservatio, cum sit ab homine, finit cum homine, & sic cessat effectus ipsius.

Similiter tertio, se habent casus reservati à superiore Religionis, quamobrem cum is mortuus; vel officio suo functus fuerit, de facto cessant casus, quos sibi reservauerat; atque ita in terminis docet Jacobus de Granado in *part. 2. const. 7. tract. 1. disposit. 7. num. 6.*

vbi docet, quod si Prælati præcipiat vni subdito, aut toti conuentui, vel prouincie aliquid, & ei subditi paruerint, dum viueret, eo ipso, quod moritur, vel ab officio amouetur, cessat obligatio præcepti, sicuti cessat excommunicatio ab homine, cum moritur, qui eam fulminauit.

- 4 Dices hoc esse verum in aliis Religionibus, non autem in nostra Clericorum Regularium: quia per decretum Capituli Generalis anno 1610. tit. de Præposito, Vicario, & Vocalibus, § 6. habetur, quod Decreta, seu Statuta à Patre Generali, vel à quolibet alio Præposito in sua domo facta maneant in suo robore, & vnusquisque illa seruet, (etiãsi ad Generale Capitulum illi se conuenerint, munusque suum abdicauerint) quousque à Generali Capitulo, vel à successore speciatim abrogata fuerint. Respondetur: negando Antecedens: quia prædictum Decretum loquitur de decretis, & statutis factis à Superioribus, reservatio autem casuum, quæ sit à Superioribus, non est neque decretum, neque statutum; ergo &c. quapropter Vicarij nostrarum domorum præcedentis Præpositi casus sibi referuent, si illos reservatos sibi esse voluerint: atque ita in terminis nostri casus docet Megalius in 1. part. lib. 1. cap. 12. num. 5. & Pasqualigus decis. 497.

Aduertendum primum cum multis Corollaris.

- 1 **A**duerte, quod dixi in exemplo posito, *exceptis casibus, quæ in Bulla Cæna continentur*; quia summus Pontifex nullum peccatum sibi referuat (etiam hæresis, etsi contrarium pro-

babilitate alij sentiant, propter magnam illius odibilitatem) nisi propter annexam censuram sibi iridem reservatam, sicuti præter alios notauit Caiet. in sum. verb. casus, Nauar. cap. 27. num. 261. Henriq. lib. 6. cap. 14. num. 1. & Tolet. lib. 3. cap. 14.

COROLLARIUM I.

Vnde sequitur primum, quod si Papa, vel eius Pœnitentiarius aliquem absoluit à sola censura Bullæ, vel alia censura Papæ reservata, inferior Confessarius deinde in foro conscientie absolvere potest à peccato illo, cui talis censura annexa fuerat: atque ita docet Henriq. ubi suprà, & Suar. de pœnit. disp. 29. sect. 2. num. 7. & alij.

An autem, si quis bona fide putans non adesse censuram Pontifici reservatam, confiteatur tale peccatum confessorio ordinario, valida sit huius peccati absolutio, ita vt iterum peccatum illud confitendum non sit, etsi restet pœnitens à censura absoluendus, suppono enim cum Nauarro cap. 9. num. 4. Suar. de censur. disp. 10. sect. 3. num. 9. Layman lib. 5. tract. 6. cap. 12. n. 12. Tolet. lib. 3. cap. 10. Coninch. de sacram. disp. 8. dub. 3. concl. 4. num. 104. contra Ledesm. tom. 1. de sacram. pœnit. cap. 20. dub. 2. Vasq. in 3. part. tom. 4. tract. de excommun. dub. 4. num. 8. Megalius in 1. part. lib. 5. cap. 19. quest. 4. in fin. & Sancium in select. disp. 32. num. 11. quod absolutio bona fide obtenta à peccatis, & non à censuris, etiam reservatis, quibus pœnitens fuerit innodatus, valida sit, ita vt non teneatur se reiterare postea talem confessionem, sed solum petere absolutionem à censura, quæcunque illa sit; idque non solum si pœnitens ignorauerit dictam censuram, vel

si

si sciens illam, Sacramentum pœnitentiæ receperit ex necessitate, vt v.g. ad vitandum scandalum, si habeat celebrare, vel communionem sumere; sed etiam si confessorius sciens peccata habere censuram, etiam referuatam, pœnitentem, non obstante hoc, ex malitia absoluerit, quamuis potestatem absoluedi à tali censura non habeat. Ratio, quia Sacramenta ex Trid. infallibiliter producent semper effectum suum gratiæ, si obex non ponatur, & per censuram pœnitens priuatur iurisdictione actiua in alios, non autem subiectione passiuia ad alios; seu quod idē est, non priuantur alij iurisdictione actiua in ipsum, alioquin non tam ipsorum excommunicatorum, sed aliorum, v. g. Confessoriorum, esset talis pœnia) videntur affinnare Duran. in 4. distin. 17. quæst. 15. & Caiet. in sum. verb. casuum referuatio, ob rationem iam dictam, quia scilicet peccati referuatio tota est per accidens, in quantum scilicet non potest pœnitens absolui à peccato propter impedimentum censuræ referuatæ, quæ tamen in casu nostro ob bonam fidem, impedimentum non ponit; quapropter vltcrius subdit ibidem Caiet. (quem sequitur Coninch. de Sacram. disp. 8. dub. 12. num. 91. Layman. lib. 5. tract. 6. cap. 5. num. 11. Syl. verb. confessio 1. quæst. 49. in fin. Henric. lib. 6. cap. 16. num. 5. & Suar. de pœnit. disp. 31. sect. 4. num. 9) quod si semel absolutus sit à referuatis, quamuis ineffaciter quoad salutem (puta, quia non contritē) potest postea iterum confitendo, à simplici confessore absolui, etiam ab illis referuatis: quia ex quo semel beneficium absolutionis est concessum, & executioni mandatum legitime in foro conscientiæ, rationabile est, vt non habeatur amplius pro re-

seruato, vt pote semel cognitum, & iudicatum ante Tribunal, cui erat referuatum; sed negant Suar. tom. 4. in 3. part. disp. 29. sect. 2. num. 8. & Sanchez lib. 2. mor. cap. 8. num. 5. moti ex eo, quia sicut à principio, & veluti in fieri connexa sunt censura, & peccatum; ita vt hoc in fieri referuetur dependenter ab illa, ita connexa sint in conseruari, seu in durare. At responderi posset ad istorum Authorum rationem, quod referuetur peccatum dependenter à censura in conseruari, seu in durare, id est, non possit absolui peccatum, nisi prius censura absoluat, in quantum censura est moraliter imputabilis, vt ponat scilicet impedimentum ad absolutionem peccati; at secus, si censura moraliter imputabilis non sit, vt est in casu nostro: ergo &c.

COROLLARIUM II.

SEquitur secundo, quod si quis commisit peccatum, v.g. in Bulla Cœnæ contentum; sed ob ignorantiam, obliuionem, vel inaduertentiam, &c. scilicet non crassam, à censura Papali excusatus est, ab inferiore confessario absolui potest: atque ita contra gloss. in cap. à nobis, de seni. excomm. Couar. cap. alma, pars. 1. §. 10. num. 9. & Cordubam lib. 2. quæst. 25. docent Syl. verb. excomm. 10. quæst. 3. Nauar. cap. 27. num. 274. & lib. 3. consil. 10. num. 4. de sepult. edit. 2. Sanchez de marim. lib. 9. disp. 32. num. 13. Suar. disp. 4. de cens. sect. 9. num. 19 Henric. in loco supra cit. Coninch de pœnit. disp. 13. dub. 10. Layman lib. 1. tract. 4. cap. 20. num. 6. Pasqualigus decis. 376. & alij multi, & ratio, est quia excommunicatio est pœnia medicinalis; atque adeo non infertur nisi contra contumacem, & Ecclesiæ con-

temptorem, & sic contra scientem; si-
cuti colligitur ex *cap. 2. de constit. in 6.*
Confirmatur, quia alioquin non me-
dificina esset; sed tantum obesset, si per
ignorantiam etiam incurreretur; Porro
quod dixi de excommunicatione, idem
quoque dico de omnibus aliis censuris,
ut interdicto, suspensione, &c.

2. Aduerte, quod si excommunicatio,
vel quæcumque alia censura, aut pœ-
na feratur contra scienter facientes, non
contrahit illam is, qui contra facit,
etiam ex ignorantia affectata talis pœ-
næ; atque ita contra gloss. *clm. 1. de*
consang. Franchum cap. 2. de constit. in
6. §. Antonium 3. part. tit. 24. cap. 34. Ro-
sellam, excommunicatio 1. cas. 43. num.
2. Sylu. excommunicatio 9. cas. 41. num.
76. Tabien. excommunicatio 5. cas. 49.
num. 3. notab. 2. Graff. 1. part. decis. lib. 4.
cap. 9. num. 38. Henric. lib. 13. de excomm.
cap. 23. num. 3. Suar. tom. 5. in 3. part. disp.
4. sect. 10. num. 1. Sanchez lib. 9. de ma-
trim. disp. 32. num. 40. Molinam tract. 5.
de iust. disp. 71. num. 13. Layman lib. 1.
tract. 5. cap. 5. num. 8. docent Sanchez
tacite se retractans lib. 2. Moral. cap. 10.
num. 38. Duardus in Bull. Cuna lib. 2.
quest. 36. nam. 3. Anguianus de legibus
tom. 1. lib. 4. contr. 4. num. 18. Bonacina de
censur. disp. 2. quest. 5. punct. 4. num. 9. &
in Bull. coen. tom. 3. disp. 1. question. 2.
punct. 4. num. 9. Fillucius tom. 2. tract. 2.
2. cap. 7. num. 205. Pasqualigus in cit. de-
cis. §. 376. num. 4. & alij.

3. Probatur primò, quia verba legis
pœnalis non sunt extendenda ultra pro-
prium significatum, sed potius sunt re-
stringenda, iuxta *reg. odia, de reg. iur.*
in 6. at qui ex ignorantia affectata ali-
quid facit contra legem, verè non facit
scienter contra legem; ergo non incur-
rit in pœnam contra facientes scienter
lætam à lege.

Non obstat, quod peccatum ex ig-
norantia affectata commissum, grauius
sit, quàm si ex certa scientia commi-
teretur, ex eo quia qui eligit nescire, ut
liberius delinquat, videtur grauius con-
temnere legem ut dicitur in *1. 2. quest. 6.*
art. 8. Non obstat (inquam) nam dicitur
gravius, per relationem tantum ad
actum internum voluntatis, quo vo-
luit quis ex proposito ignorare, ut li-
berius legem violaret: eo enim actu vi-
deretur magis legem contemnere; at verò
secundum se, & absolute considerata,
est minus graue, cum sit minus
voluntarium, quam si ex certa scientia
committeretur; & ratio est, quia quod
scienter fit, est voluntarium in se, ac
directè; quod autem fit per ignorantiam
affectatam, est voluntarium tantum
in causa, & indirectè, scilicet in ipsa
ignorantia: cum igitur excommunicatio
non puniat principaliter actum in-
ternum, sed actum externum, v. g. co-
mestionem carnis secundum se conside-
ratam, quæ comestio ignoranter fit;
manifestè sequitur, velentem carni-
bus, ex ignorantia affectata, non con-
trahere excommunicationem contra
scienter carnem comedentes latam, &
hoc verum est, etiam si actus illæ vo-
luntatis, quo ignorantia affectatur, actu
perseueret, quando fit violatio exte-
rior legis; quia eadem est ratio utro-
bique.

Secundò probatur, quia quod dispo-
sitio loquens de scientia, comprehen-
dat ignorantiam affectatam, non est ex
propriate sermonis, sed ex quadam
extensione, *cap. eos, qui de tempor. or-*
din. lib. 6. in verb. seu affectata ignorantia
quod verbum est ampliatiuum præce-
dentis sermonis, *leg. si quis ita legauerit,*
ff. de aur. & arg. leg. at in materia pœ-
nali non debet fieri extensio de casu ad
casum.

casum, præsertim si non sit omnimoda ratio, *leg. penult. & leg. fin. Cod. de interdict. mairim. inter tut. & pupill.* & etiam si ex larga significatione vocabuli, posset ille casus compreheudi, *leg. si uxor in princip. ff. ad leg. Iulian. de adult. ergo, &c.* vide Franc. Aret. in *cap. per tuas de probat.*

- 6 Tertiò probatur, quia ignorantia affectata non æquiparatur scientiæ veræ, sed scientiæ fictæ, *cap. cum inhibitis de claud. despons. ibi, cum non in expertes scientia, vel saltem affectatores ignorantia videantur*, quod verbum videantur, importat fictionem, *l. 1. ff. de vi, & vi arm.* sed constitutio poenalis loquens de casu verò, non comprehendit casum fictum, *leg. antequam, ff. ad senat. consul. Syll. & leg. seq. & notat Franc. Aret. in leg. 1. ff. de vulg. & pupill.* vbi poena imposita hæredi non vindicanti necem defuncti, non comprehendit fideicommissarium, qui est hæres fictus, *leg. filius, ff. de eo, quod cer. loc. & facit, quod notat Barr. in leg. vult. Cod. unde vi*, vbi dicit, quod illa lex, quæ punit occupantem rem alterius, non comprehendit occupantem rem hæreditariam, quæ fictè, & non verè est alterius, *leg. 1. §. 1. ff. de rer. divis. & leg. heres quinque ff. de acquir. hered.* vnde docet idem Barr. quem Doctor. sequuntur in *leg. si quis maior Cod. de transact.* quod poena illius legis, quæ imponitur maiori venienti contra iuramentum, non ligat minorem venientem contra iuramentum suum, quia licet minor iurans reputetur maior, ratione iuramenti, *ant. iuramenta puber. Cod. si adversus vendit.* id est per fictionem; & ideo lex illa non habet locum in eo, qui à iure fingitur maior, ergo, &c.

- 7 Non obstat, si dicas quòd quando ca-

sus verus, & casus fictus æquiparantur à lege antiqua, seu à iure communi, tunc etiam constitutio noua, quæ alias est strictè interpretanda, loquens in casu verò, comprehendant etiam casum fictum, *cap. cum dilectus, & cap. ad audientiam, de cler. non residenti.* vbi Imola & Panormitan. Sed scientia & ignorantia affectata æquiparantur in *dist. cap. eos, qui de tempor. ordin. lib. 6.* Ergo, &c.

Nam responderetur cum Panormitan. 8 loc. cit. Maiorem esse tantum veram, quando constitutio noua disponit idem quod ius commune, quod æquiparat illos duos casus, verbi gratia, de iure communi est, quod Clerici non residentes fructus beneficiorum non percipiant, excipiuntur infirmi, & existentes in seruitio Papæ, & etiam duo Canonici existentes in seruitio Episcopi, cum hi residere censeantur, *cap. cum dilectus, & cap. ad audientiam, de Cler. non resident.* si deinde aduenit aliqua noua constitutio simpliciter disponens, vt Clerici non residentes, seu absentes, fructus beneficiorum non percipiant, non includit *supra* dictos casus à Iure communi exceptos, quamuis infirmi & existentes in seruitio Papæ, vel Episcopi non verè sed fictione iuris, residere dicantur; quin imò verificabitur etiam in casu ficto, qui habetur pro vero, & sic adest casus, in quo constitutio loquens in casu verò, verificatur etiam in casu ficto, contrà *not. in leg. 3. §. hæc verba, ff. de neg. gest. & in cap. in nostra, ff. de iniur.* quod ideo est, quia ius commune in hoc æquiparat casum verum, & fictum; quapropter constitutio disponens idem, quod ius commune debet recipere omnes limitationes, & interpretationes iuris communis, vt ait Panorm. in *dist. cap.*

cum dilectum, & cap. ad audientiam. At secus est, quando constitutio noua esset præter, vel contrà ius commune: nam tunc constitutio noua non verificatur in casu ficto, sed verba eius debent intelligi propriè, id est, secundum proprium significatum, & sic intelligitur illa *lex 3. §. hac verba, & cap. in nostra cur.*

9. Quartò probatur, quia minor est ignorantia affectata, quàm sciencia vera, *cap. inhibito, de clandest. desponsal. ibi, vel saltem affectatores ignorantia*, quod verbum, *saltem*, denotat diminutionem, *cap. penult. de donat. inter virum & uxorem*, sed dispositio pœnalis non debet extendi de maiori ad minus, *l. si uxor, in princip. ff. ad legem Iuliam, de adult. ergo, &c.*

Appendix ad ea quæ suprà.

1. Hoc autem, quod suprà dixi, verum est, siue ignorantia affectata sit iuris, siue facti; quia utrobique est eadem ratio; limito tamen, quod id verum tantum sit in dispositionibus, seu legibus odiosis, non item in fauorabilibus. Ratio, quia omnes rationes suprà adductæ locum habent, solum in odiosis; huiusmodi enim dispositiones sunt restringendæ potius quàm ampliandæ, & propterea non extenduntur de casu vero ad casum fictum. At in fauorabilibus secus videtur dicendum, quia hæ sunt potius ampliandæ quàm restringendæ; & idè non est mirum, si loquentes ipsæ de iis qui scienter aliquid faciunt, extendantur etiam ad eos qui ex ignorantia affectata operantur; nam cum scienter, & ex proposito ignorare velint, ad hoc, ut liberior actionem pro-

hibitam faciant, dicuntur aliquo modo scienter violare legem: licet enim legis illa violatio non sit eis scienter & expressè, ac directè voluntaria per modum effectus, est tamen scienter, ac directè, seu expressè voluntaria per modum obiecti, hoc est, scienter & expressè volita; vnde ex communi sententia Doctorum, leges fauotabiles loquentes in casu vero, extenduntur etiam ad casum fictum; Ergo dicendum, quod licet ignorantia affectata non sit verè scientia, sed ficta, lex fauorabilis tamen loquens de facientibus aliquid scienter, extendenda sit etiam ad eos qui faciunt ex ignorantia affectata.

Hinc primo qui ex ignorantia affectata legunt libros hæreticorum, non contrahunt excommunicationem cōtra scienter legentes latam in Bulla Cœnæ, atque ita docent Sanchez, Duard. & Bonac. in locis suprà citatis, quamuis alij ex eodem principio sentiant oppositum: nam cum prædicta lex Ecclesiæ prohibens sit principaliter (inquiunt ipsi) in fauorem fidei, & animarum, non est pœnalis seu odiosa, & sic restringenda; sed potius fauorabilis, & sic amplianda, sicuti præter alios docet Suar. in tract. de fide disput. 20. sect. 2. numero 10.

Hinc secundò, qui ex ignorantia, siue iuris siue facti, affectata operantur, non contrahunt pœnam contra facere aliquid præsumentes, aut ausu temerario facientes latam; v. g. qui ex ignorantia affectata violant clausuram Monialium, non contrahunt excommunicationem latam à Gregorio XIII. contra clausuram violare præsumentes; nec qui ex ignorantia affectata loquuntur cum Monialibus, contrahunt excommunicationem latam contra loquentes cum illis, sine licentia Ordinarij; quæ simili-

ter

ter contra præsumentes lata est, saltem in aliquibus locis, vt Neapoli, &c. & ratio horum est, quia ex dictis, quamuis qui ex ignorantia affectata facit contra legem, videatur præsumere, ac ausu temerario facere contra legem, cum eligat nescire, vt liberius possit violare legem; tamen, quia præsumptio, ac temeritas ista non afficit formaliter actum externum, cui principaliter pœna imposita est à lege, sed afficit actum internum; sequitur, quod quamuis affectans eo modo ignorare, vt liberius delinquat contra legem, possit dici præsumptuosè, ac temere velle transgressionem legis, per modum obiecti; non tamen sequitur, quod cum facit actum externum, cui principaliter pœna imposita est à lege, præsumptuosè, & ausu temerario faciat contra legem; cum reuera, quando operatur, non cognoscat, se facere contra legem; quare meritò non contrahit pœnam latam contra facere aliquid præsumentes, vel ausu temerario facientes, quamuis alij ex eodem principio (vt *supra* dicebatur) probabiliter sentiant oppositum; quia (inquiunt ipsi) vtraque censura prædicta, cum principaliter in fauorem animarum, & Religionis lata sit, non est pœnalis, seu odiosa, & sic restringenda; sed fauorabilis, & sic amplianda potius, etgo &c.

COROLLARIUM III.

⁴ Sequitur tertio probabiliter, quod si quis similiter commisit peccatum, v. g. in Bulla Cœnæ contentum, ob ignorantiam, obliuionem, vel inaduertentiam, &c. saltem non crassam, seu supinam reservationem, in reservationem Papalem non incurrit, & sic ab inferiori Confessario etiam absolui potest; atque ita ex Molina docet Sanchez *loc.*

Tom. del Bene Dubi. Moral.

supra cit. & ratio esse potest, quia reservatio est veluti pœna, at pœnam, saltem in foro interno, probabiliter non contrahit ignorans, sed solum contumax, & pœnæ contemptor; sicuti docent præter Sanchez *vbi supra* Nauarr. *cap. 23. num. 43.* & Coninch. *disput. 13. num. 93.* vbi propterea cum eodem Sanchez *in loc. supra cit.* docet, quod neque contrahit quis irregularitatem ex delicto, si nesciat, vel actu non aduertat, delicto, etiam iure Ecclesiastico prohibito, irregularitatem annexam esse & quod dicitur de irregularitate ex delicto, idem quoque propter eandem rationem dicendum est de alijs pœnis, vt non petendi debitum coniugale, inhabilitatis, priuationis vocis actiue, & passiuæ, priuationis officij, & similibus; & multò magis idem dicendum est de pœnis censurarum, quæ non inferuntur, nisi in inobedientes, & contumaces Ecclesiæ; multòque magis idem dicendum est, si delinquens, quâuis aduertat, opus esse peccaminosum contra ius nature, non tamen aduertit, esse peccaminosum contra ius positium, seu esse prohibitum à iure positiuo. Itaque ad hoc, vt delinquens incurrat in pœnam iuris positui ex delicto, non sufficit vt cognoscat, & aduertat actu, opus esse peccaminosum, nec sufficit, vt cognoscat, & aduertat actu, esse prohibitum à iure positiuo; sed requiritur, vt cognoscat, & aduertat actu, opus esse prohibitum à iure positiuo, & præterea sub tali pœna, id est, cognoscat, & aduertat actu & prohibitionem, & pœnam iuris positui, qua de re vide præter Sanchez, & Coninch. *in loc. supra cit.* Syl. *ver. matrimonium* 8. *quest. 7. dict. 2.* Paludanum *in 4. dist. 42. quest. 1. art. 1. concl. 2.* Portel. *in addit. ad ambia Regul. ver.*

L igno

ignorantia, num. 21. & *segg.* vbi citat Nauarrum, & Rodriq. vide etiam Curiel. in *part.* 2. *quest.* 76. *art.* 4. *dub.* 5. Valentiam *tom.* 2. *disp.* 6. *quest.* 6. *punct.* 1. *corollar.* 9. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 23. *num.* 2. Suarez *de censur.* *disp.* 4. *sect.* 9. *num.* 19. Auilam *part.* 2. *cap.* 5. *disp.* 5. *dub.* 5. & *dub.* 7. Sayrum *de censur.* *lib.* 1. *capit.* 18. *num.* 37. Castrum Palauum *tom.* 1. *tract.* 2. *disp.* 1. *punct.* 17. *num.* 8. Duard. in *Bull. Cæn. lib.* 1. *cap.* 2. *quest.* 5. *num.* 27. & Bonacinam *de censur.* *disp.* 1. *quest.* 2. *punct.* 1. *num.* 13.

COROLLARIUM. IV.

¹ Sequitur quartò, quod si quis ex alio capite, v.g. ex defectu ætatis à reſeruatione peccati ſimiliter excuſatus eſt, ab inferiori confeſſario etiam abſolui poteſt, atque ita contra Lazarium *tract. de blaſphemia quest. 9. num. 42.* Homobonum *de caſib. reſeru. par. 1. c. 3.* & Floronium *de caſ. etiam reſeru. cap. 3. num. 3.* docent Paludanus in 4. *diſt.* 34. *quest. 2. art. 1.* Bellochius *de caſ. reſeru. part. 2. quest. 1. num. 203.* & *quest. 17. num. 66.* Iacobus de Graff. *tom. 1. conſil. lib. 5. de adul. conſ. 3. num. 13.* & *segg.* vbi ait, quod pueri ſuccubi, & muliebria patientes, non comprehendantur ſub caſu reſeruato ſodomiz, quæ in aliquibus locis reſeruari ſolet. Ratio, quia ſicut minor ætas in foro exteriori excuſat à pœna ordinaria, ita & in animæ iudicio.

² Confirmatur primò, quia impubet ob defectum ætatis non ſtatim poſt uſum rationis ſubiicitur legibus, ſeu præceptis Eccleſiæ, ſicuti nonnulli Doctores docent, inter quos S. Anton. *part. 2. tit. 9. cap. 8. §. 2.* vbi ait, pueros non ſubiici præcepto confeſſionis uſque ad decimum & dimidium annum, & ali-

quantulum vltrà; & ſceminas uſque ad nonum & dimidium, & aliquantulum vltrà, Caietan. verb. *communio*, vbi docet pueros non ſubiici præcepto confeſſionis, uſque ad decimum annum, & præcepto communionis uſque ad decimum quartum & decimum quintum. Sotus in 4. *ſentent. diſt.* 12. *quest. 1. art. 11. ad fin.* vbi tradit, pueros non ſubiici vllis Eccleſiæ præceptis, nec etiam confeſſionis, uſque ad duodecimum annum, Henriq. *lib. 8. de Euchar. cap. 42. num. 4.* vbi ait, pueros non ſubiici præceptis Eccleſiæ ſtatim ac uſum rationis habent; & in *lib. 13. de excommunicatione, cap. 49. num. 2. in gloſſ. lit. N.* vbi docet, dari pueris in diebus ieiunij ſaſticiuina, & carnes aliquo tempore poſt uſum rationis, quamuis oppoſita opinio ſit communis, & conſulenda, de qua Salas *de legibus, diſput. 14. ſect. 13.* Suar. in 3. *p. tom. 4. diſput. 36. ſect. 2. num. 3.* Azor. *tom. 1. lib. 7. cap. 2. quest. 1.* & *cap. 40. quest. 6.* & Sanchez *lib. 1. moral. cap. 12. n. 6.*

Confirmatur ſecundò, quia impuber, quamuis ſubiiciatur cenſuræ canonis, ſi quis, ſuadente diabolo, tamen defectu ætatis non ſubiicitur cenſuris, aliſque pœnis latis ab homine; & ſic cùm in aliqua diceceſſi excommunicantur, qui non ſunt confeſſi, non comprehenduntur pueri ante annos pubertatis, id eſt, ante quatuordecim annos completos, ſicuti ex *cap. 1. & cap. reſerue*, de *delict. pueror.* docent Nugnus in *addit. ad 3. part. quest. 6. art. 5. dub. 1.* Fillictus *tom. 1. tract. 7. cap. 3. num. 72.* Valquez in 3. *part. tom. 4. quest. 90. art. 2. dub. 4. num. 3.* Corduba in *ſumma, quest. 60. diſt. 4.* Sanchez *lib. 1. moral. cap. 12. num. 7.* & Sancius in *ſelect. diſp. 26. num. 18.* quiniſmò vt contra Vgolinum *de cenſur. cap. 17. §. 3. numero 5.* Suar. in 3. *part. tom. 5. diſput. 5. ſect. 1.*

num.

num. 19. Azor. *tom. 1. lib. 7. cap. 4. 1. qua-*
sione 10. Henriquez *lib. 8. cap. 2. nu-*
mero 8. & vtrumque Sanchez *loco supra*
cit. docet Castrus Palatus *tom. 1. tract. 3.*
disput. 1. punct. 24. §. 2. num. 9. neque
 subiicitur impuber aliis censuris, pœni-
 que latis à iure, excepta prædicta censura
 lata ob percussionem clerici. Ratio, quia
 ita in supradictis textibus habetur, & se-
 quenda est communis decisio illorum,
 cum odia sint restringenda; vnde cum
 Auila *de censur. part. 7. disput. 6. sect. 1.*
dub. 13. & aliis Doëtoribus contra Lay-
 man *lib. 1. tract. 4. cap. 10. num. 6* &
 Sanchez *ubi supra, num. 8* impuber si
 occidat, vel mutilet, non contrahit irre-
 gularitatem, quamquam si moriatur in
 illa ætate, quinimò etiam ante vsum ra-
 tionis, sepeliri non potest in loco inter-
 dicto; quia licet impuber non subiicia-
 tur legibus, censuris, & pœnis Eccle-
 siæ, vt *suprà* dicebatur, tamen huic
 prohibitioni, quamvis per accidens sub-
 iicitur ex eo, quia ipsa non tam respicit
 sepeliendos quàm sepelientes; atque ita
 docent Salas *de legib. disput. 14. sect. 13.*
num. 126. Suar. *de censur. disput. 35. sect.*
1. num. 2. Henriquez *lib. 13. de irregu-*
lar. cap. 3. num. 4. in gloss. lit. Z. & San-
 chez *in loco supra cit.*

4 Confirmatur tertio, quia si impuber
 in excommunicationem Papæ referua-
 tam incurrat, verbi gratia, canonis, si
quæ suadente diabolo, propter percussio-
 nem grauem, is ob defectum ætatis ab
 Episcopo absolui potest, etiam post pu-
 bertatem, *cap. pueris, de sentent. excom-*
muni. Ergo, &c.

COROLLARIUM V.

1 Sequitur quintum probabiliter, quod
 si quis similiter commisit peccatum,
 verbi gratia, in Bulla Cœnæ contentum,

sed ex quocumque alio capite à censura
 excusatus est, verbi gratia, quia legem
 quæ etiam naturaliter obliget cum pec-
 cato, violauit ex graui metu mortis, vel
 infamiae, &c. in quo casu peccantem à
 censura excusari, contra Sanchez *ubi su-*
pra num. 4. docet Suar. *lib. 3. de legib.*
cap. 30. num. 14. Nauarrus *cap. 27. num.*
63. & in *cap. ita quod undam notab. 11.*
num. 18. de Indictis Layman *lib. 1. tract.*
5 part. 1. cap. 5. num. 9. & alij ex eo, quia
 ad censuram requiritur contumacia, &
 interpretatiuus contemptus; qui au-
 tem ex metu graui peccat, alioquin non
 peccaturus, is non censetur contumax,
 neque delinquere ex contemptu Eccle-
 siasticæ potestatis, sed ex mera infirmi-
 tate naturæ. Ergo, &c. tum quia ius po-
 sitiuum ordinariè non obligat cum tan-
 ta seueritate & rigore. Vnde respondent
ad cap. sacris, de iis quæ vi, metu, &c. cau-
sa sunt, quod in oppositum esse videtur,
 ab inferiori Confessario etiam absolui
 potest; idque propter eandem rationem
 quæ *suprà* dicebatur.

At secus dicendum est, si quis, in 2
 tali, vel in alio ex dictis casibus, à
 censura non excusetur: nam tunc cum
 ratione censuræ referuatæ Pôntificis, refer-
 uetur etiam peccatum, non potest, non
 solum licitè, sed nec etiam validè absolui
 à peccato, nisi à Pôntifice, vel eius delega-
 to: quapropter infertur, quod stante de-
 creto Clemēt. VIII. in quo abstulit Præ-
 latis Regularibus facultatem referuandi
 alios casus, præter illos vndecim, de
 quibus Layman *lib. 5. tract. 6. cap. 11* non
 possunt Prælati Regulares pœnam ex-
 communicationis illis iniungendo ca-
 sus alios sibi referuare. Ratio, quia
 ratione censuræ talis appositæ, alij ca-
 sus, præter illos vndecim, sibi referua-
 rentur; qualis modus referuandi esset
 in fraudem prædicti decreti, illud pe-
 nitus

nitus frustrando; atque ita docent Sanchez *lib. 6. moral. cap. 1. num. 15.* Mol-
 fef. *in summa tom. 1. tract. 7. cap. 20.*
num. 17. Megalius *1. pars. lib. 1. cap. 12.*
num. 8. Peirinus *tom. 2. constit. 10. Vr-*
bani VI 11. §. 61. num. 10. Sigifmun-
 dus *in tract. de elect. part. 3. cap. 4.*
dub. 123. num. 9. Ioan. Faber *de pœnit.*
in 4. distict. 17. quest. unic. diff. 27.
cap. 1. num. 29. quin etiam ita deter-
 minasse S. Cardinalium congregatio-
 nem *die 7. Iulij 1617.* testatur Alpho-
 nus de Leone *tract. de offic. & potest.*
Confess. tom. 2. recollect. 11. num. 5. con-
 tra Suarium *3. p. tom. 4. diff. 29. sect. 3. nu-*
mero 13. Fagundez *præcept. 2. lib. 8. cap.*
4. num. 5. Coriolanum *de cas. refer. part.*
1. sect. 1. art. 6. num. 1. Villalob. *tom. 1.*
tract. quest. diff. 58. num. 5. & Tambu-
 rinum *de iure Abbas. tom. 2. dispus. 13.*
quest. 3. num. 1.

rij locorum sibi specialiter referuarunt,
 vel in posterum referuabunt, tamen,
 cum dictum decretum loquatur de ca-
 sibus tantum, non habet locum etiam
 in censuris: nam à diuersis non fit illa-
 tio, *leg. Papinianus ff. de minor. & cap.*
ad audiendam de decimis: tum quia (vt
 rectè docet Nauar. *in summa cap. 27.*
num. 262.) censura non est casus, sed
 pœna casus; atque ita docent Megalius
1. pars. lib. 1. cap. 3. num. 10 & Diana
part. 3. tract. 2. resol. 13. contra Metol-
 lam *tom. 1. diff. 1. cap. 2. diff. 4. num. 575.*
 quamuis modò Regulares virtute etiam
 suorum priuilegiorum non possint nec
 à casibus, nec etiam à censuris Episco-
 po seruatis absolueri propter declara-
 tionem S. Congregationis de mandato
 Pauli V. editam *sub 7. die Ianuary*
1617. quæ reuocat quæcunque priuile-
 gia in contrarium ipsis concessa.

Aduertendum secundò cum mul- tis Corollarjjs.

Aduerte secundò, quod dixi etiam
 in exemplo posito; *exceptis casibus,*
quos Episcopi specialiter sibi refer-
uant, vel seruabunt in futurum. quia
 ita expresse habetur in quodam decreto
 Clementis V I I I. hac dere edito.

COROLLARIUM I.

Vnde sequitur primò, quod ex vi
 talis decreti possunt Regulares
 virtute suorum priuilegiorum absolue-
 re à censuris casuum, quos Episcopi
 specialiter sibi referuant, vel referua-
 bunt in futurum. Ratio, quia licet di-
 ctum decretum restringat Regularium
 priuilegia quo ad casus, quos ordina-

COROLLARIUM II.

Sequitur secundò, quòd possunt Re-
 gulares vt priuilegijs suis quoad
 commutationes; vel dispensationes
 votorum, restitutiones bonorum in-
 certorum, relaxationes iuramentorum,
 quas aliquando sibi referuant Episcopi.
 Ratio, quia dictum decretum tantum
 loquitur de casibus, & ad summum
 etiam de excommunicationibus, quas
 sibi specialiter referuant Episcopi: ergo
 &c. atque ita præter alios docet Nauar.
in summa. cap. 27. num. 261.

COROLLARIUM III.

Sequitur tertio, quòd remota specia-
 li reservatione, quam sibi faciant
 Episcopi, possunt Regulares virtute
 suorum priuilegiorum absolueri à cen-
 suris, & à casibus, qui de iure referuari
 sunt

sunt Episcopis, quale est, v.g. homicidium voluntarium, publica blasphemia, de quibus Syluest. *verb. casus, quest.* 4. Adde, quòd per aliquos Doctores nulli sunt casus Episcopo in iure referuati: ergo &c.

COROLLARIUM. IV.

Sequitur quartò, quòd remota similiter speciali reservatione, quam sibi faciant Episcopi, possunt Regulares absoluere ab aliis casibus Papalibus occultis, exceptis Bullaribus. Ratio, quia huiusmodi casus post Concilium Tridentinum sunt Episcopales: ergo &c. atque ita docet Sanchez *tom. 1. Moral. lib. 4. cap. 54. num. 27.* & Merolla *cir. disp. 1. cap. 2. num. 540.*

Vnde vltèrius sequitur, quòd Regulares absoluere possunt etiam à casibus, & censuris in iure latis, propter quas excusantur aliqui adire Sedem Apostolicam, ob aliquod impedimentum, quales sunt senes, impuberes, mulieres, membris destituti, valetudinarij, delictiosi, ac nobiles, habentes curam aliorum, filij sub patris potestate, serui, habentes capitales inimicitias, pauperes, qui non nisi mendicando (præter solitos) ire possunt Romam, & alij, de quibus *in III. de sententia excomm.* hi enim omnes possunt absolui ab Episcopis, & à Regularibus, si ab Episcopis specialiter non fuerint sibi referuati; idque tum ob rationem dictam; tum quia mens Pontificum in suis decretis derogatorijs fuit tantum derogare privilegijs in casibus, in quibus adeunda esset Sedes Apostolica, (quæ in prædictis casibus adeunda non est.) ergo, &c.

COROLLARIUM V.

Sequitur quintò, quòd remota similiter speciali reservatione, quam sibi faciant Episcopi, possunt Regulares absoluere à casibus, & censuris synodalibus.

COROLLARIUM VI.

Sequitur sextò, quòd quando possunt absoluere à casibus, & excommunicationibus generaliter latis ab homine, si similiter specialiter, seu speciali actione (vt *supra* dicebatur) non sint sibi referuata ab Episcopis, idque propter eandem rationem dictam: quia scilicet excipiuntur tantum casus, & excommunicationes, quas Episcopi sibi specialiter referuant, vel referuabunt in futurum.

COROLLARIUM VII.

Sequitur septimò, quòd possunt absoluere à casibus, & censuris contentis in dictis Dominorum Inquisitorum, dummodò tales censurae non proueniant ex hæresi formali, vel ex alijs delictis contentis in Bulla Cœnæ Domini, vel non fuerint specialiter sibi referuata ab Episcopis, idque tum propter eandem rationem iam dictam: tum quia ex vi prædicti privilegij possunt Regulares absoluere à quibuscunque peccatis, & censuris, etiam Sedi Apostolicæ referuatis: ergo &c. Consequentia probatur primò, quia illa particula, *etiam*, indicat, quòd Regulares possint absoluere, non solum à referuatis Sedi Apostolicæ, sed etiam à referuatis cuicumque alteri, qui sit Pontifice inferior. Secundò, quia plus est absoluere

à reſervatis Pontifici, quàm à reſervatis Doctõribus Inquiſitoribus, ergò, ſi Regularibus ex vi prædicti privilegij licet plus, licebit & minus, iuxta *reg. 6. iuris* in 6. Tertiò, quia ab excommunicatione lata ab homine, abſolvere poteſt, qui tulit, vel eius ſuperior, vel delegatus; ſed Regulares virtute facultatis delegatæ poſſunt abſolvere ab omnibus peccatis, & cenſuris, à quibus poteſt Pontifex, qui poteſt ab omnibus caſibus, & cenſuris latis per Doctores Inquiſitores; ergò ab iſdem poterunt etiam abſolvere Regulares, qui habent à Pontifice iuriſdictionem delegatam abſolvendi ab omnibus caſibus, & cenſuris, exceptis iis, quæ continentur in Bulla Cœnæ Domini, & quæ ab Episcopis ſpecialiter reſervatæ ſibi fuerint: atque ita in terminis docent Portel. *in addit. ad dub. Regul. verſ. ſollicitare feminas*, num. 24. & Freitas *in addit. ad tract. de confeſſ. ſollicitis*. Roderic. Acug. *queſt. 21. num. 31.*

EX COROLLARIO VII

SVBCOROLLARIUM I.

VNde abſolvi poteſt à Regularibus, quin imò à quolibet confeſſario approbato (ſi Episcopos, vel Inquiſitor ſibi non reſervaverit)is, qui vi, & metu, vel dolo, fraudulentè finxit ſe, v.g. Maurum, Iudæum, Idolatram, aut hæreticum, & ſic (gravius contra externam fidei profeſſionem peccando) exterius fidem negavit. Ratio patet ex dictis, quia in his caſibus homo, cùm non habeat errorem intellectus, non eſt verè, & formaliter hæreticus, & ſic non eſt comprehenſus in Bulla Cœnæ

Domini: atque adeo nec eius cenſura, & pœnis innodatus: ac ita contra Caictanum in 2. *queſt. 94. art. 1.* docent communiter Doctores, Suarez in 3. *part. tom. 1. diſp. 4. ſect. 2. num. 22. & diſp. 21. ſect. 2. num. 3.* Sanchez lib. 2. *Moral. cap. 7. num. 8.* Fagundez *præcept. 2. lib. 8. cap. 8. num. 39.* Filliucius *tom. 2. tract. 22. cap. 6. num. 64.* Sylvius in 2. *queſt. 11. art. 3. conc. 2.* Homobon. *part. 1. tract. 7. cap. 1. queſt. 4.* Valer. *verb. hæreſis, difficult. 2. num. 1.* Giptius *de caſ. refer. cap. 6. caſ. 4. num. 33. & 84.* Zanard. *part. 2. præcept. 1. cap. 11.* Granad. in 2. *1. contr. 1. tract. 15. diſp. 13. num. 14.* & Mercerus *de Sacrament. in 3. part. S. Thom. queſt. 66. art. 9. num. 4.* vide etiam Bannez in 2. 2. S. Thomæ *queſt. 11. art. 4.* & Torreblancum *de magia, lib. 4. cap. 1. num. 8.*

Idem dico de iis, qui propoſitiones hæreticas, blaſphemias, & verba hæreticalia eſtuderunt, qui Sacrorum Imaginibus illuſerunt, qui carnes tempore prohibito comederunt, qui Mahumetocultum, ac reuerentiam exhibuerunt, &c. ſi fecerint hæc, & ſimilia metu compulſi, aut ſpe lucri adducti, aut ira, vel alia quacunque paſſione commoti, nullum errorem ad priſtinam fidem rectam in animo tenentes, ut ſupra dicebatur.

Non obſtat, quod huiusmodi homines in foro externo puniri poſſint à Doctõribus Inquiſitoribus: nam id eſt ex eo, quia ab iis præſumuntur internum diſenſum ex fide habuiſſe, & ſic eſſe hæretici, cum ſigna talia externa dederint, & Eccleſiæ ex alio capite non iudicet de internis, ſed ſolùm de externis: quæ propter eandem rationem ab aliis etiam, qui peccatum eorum externum cognoverant, & aliunde nesciunt, eorundem animum Catholicum ſemper manſi

manfisse pro talibus haberi debent, atque adeo, & Inquisitori denunciandis: at in foro interno, cum re vera hæretici non sint, quia errorem intellectus non habent, (vt *suprà* dicebatur) à quolibet Confessario absolui possunt, quia propter rationem dictam non incidunt in censuras, & poenas Bullæ, nec in reservationem illius: censuræ enim, & poenæ delictum aliquod afficientes, cum vt pote odiosæ, strictam habeant interpretationem, non contrahuntur, nisi ob delictum verum, & ex omni parte perfectè consummatum.

SVBCOROLLARIUM. II.

Vnde secundo non incidit in poenas hæreticorum, & sic absolui etiam potest à Regularibus, quin imò à quolibet approbato confessario (modò, quo *suprà* dicebatur, &c.) is, qui in fide est solum dubius, seu pendulus, id est, articulo alicui fidei, neque assentitur, neque dissentitur, quamuis determinatè: nam cum non adsit dissensus, vel assensus positivus contra fidem, non est propriè hæreticus, nec est hæresis ex omni parte perfectè consummata: hæresis enim strictè, seu perfectè sumpta est error contrarius fidei seu assensus positivus falsus contra fidem, qui non est in eo, qui solum dubitat modo, quo *suprà* dicebatur, atque ita docet Canus *de locis libr. 12. cap. 9. Sa ver. hæresis, num. 1. Sanchez lib. 1. moral. cap. 7. num. 12. Tannerus in 2. 2. disput. 1. quest. 8. dub. 6. num. 309. Portel. in addit. ad dub. regul. ver. hæresis num. 4. Putcan. in 2. 2. quest. 11. art. 2. dub. 2. contra nonnullos, quos refert Sanchez ubi *suprà* & præterea contra Molfes. in *summa*, tom. 1. tract. 8. cap. 8. num. 44. Laram in 2. 2. quest. 11. art. 3. disput. 42. num. 5. Coninch.*

de dotib. super natur. disput. 18. dub. 7. num. 102. Fabt. de sacr. ordinu dist. 25. quest. 5. disput. 3. cap. 4. num. 112. Villalob. tom. 2. tract. 1. dub. 10. num. 3. Syluium in 2. 2. quest. 11. art. 1. Homobon. part. 2. tract. 12. cap. 9. quest. 16. & Malder. in 2. 2. quest. 12. art. 1. memb. 2.

Non obstat, quod Stephanus Papa 2 in cap. 1. *de heret.* dicat dubium in fide esse hæreticum, seu infidelum: nam Respondetur, id esse verum priuatiuè, & improprie, nō autem positiuè, & proprie: vel secundò, id esse verum præsumptiuè, & quoad forum externum, non autem verè, & quoad forum internum: vel terciò, id esse verum de eo, qui est dubius conscientia obiectiuè dubia: hic enim est propriè hæreticus, vt *infra* dicitur; non autem de eo, qui est dubius conscientia formaliter dubia: hic enim non est propriè hæreticus, vt *suprà* dicebatur. Explico, si proposita fidei propositione, intellectus, rationibus hinc, inde perpenis, neutri parti assentitur, sed in ambiguo, seu pendulus manet, an sit vera, nec ne; non est propriè hæreticus, vt pote dubius conscientia formaliter dubia, & sic non incurrit hæreticorum poenas: at verò, si actu reflexo, ac determinato iudicio, affirmit, illam fidei propositionem esse dubiam, est perfectè hæreticus, vt pote dubius conscientia obiectiuè dubia, & sic incurrit hæreticorum poenas. Ratio, quia in tali casu ultra formale dubium, adest consensus, & iudicium positivum intellectus affirmantis rem fidei non esse certam, quod est aperte hæresis; atque sic, aliis relatis, docet Sanchez, ubi *suprà* contra Suar. in tract. *de fide disput. 19. sect. 4. numero 10. & seqq.*

Aduerte tamen hic, quod iis, qui; inter

inter hæreticos nati,¹ & educati orthodoxam Religionem ignorant, dubitare interim licet, donec instruantur, & argumenta, seu credibilitatem Fidei rectè apprehendant, atque ita colligitur ex verbis S. Aug. *epist.* 162. & docet Valentia *tom.* 3. *disp.* 1. *quæst.* 10. *punct.* 4. Sanchez *lib.* 2. *Moral.* *cap.* 1. *num.* 8. & ratio est, quia alioquin relinquendo illi sectam, in qua nati, & educati sunt impudenter agerent; quapropter dubitatio, ac virtuale iudicium de incertitudine in talibus hominibus cum pertinacia iunctum non est, sicuti iunctum est in iis, qui nati, & educati sunt in fide; his tantum eximendus est scapulus, si de fide catholica dubitare se, arbitrentur, eo quod hæreticæ cogitationes ipsis occurrere solent: nam cum eas ferè derelictentur, & nunquam in animum venire sibi exoptent, insuper protestationem faciant, nunquam se eis consensum præbituros, non possunt de culpa argui, quin præbent apud Deum materiam magis merendi, quapropter præstat, quod ipsi plerumque tales cogitationes, seu tentationes contemnunt, tanquam inefficaces ad consensum extorquendum à se, qui gratia Dei muniti sunt, quamvis in quibusdam hominibus huiusmodi tentationes à Deo permittantur, propter eorum scelera, præsertim impunitatis: quibus proinde suadendum, ut vitam corrigant, quia sic eorum fides, atque fiducia in Deum constantior erit.

SVBCOROLLARIUM III.

VNde tertio, non incidit in penas hæreticorum, & sic absolui etiam potest à Regularibus, quinimò à quolibet etiam approbato Confessario is, qui errorem contra fidem, etiam

positivum, dummodò non determinatè committit in interno, etsi perfectè explicet illum in externo. Ratio quia propter imperfectionem actus non est hæresis ex omni parte perfectè consummata. Confirmatur, quia propter eandem rationem non adest pertinacia, nec peccatum mortale, quod necessariò supponunt hæresis pœnæ, quarum

Prima est excommunicatio maior, 2. quæ habetur in *cap. ad abolendam, cap. excommunicamus, 1. de hæres. & in cap. quicumque, eod. tit. in 6.* eaque nunc Pontifici reservatur in Bulla Cœnæ Domini, qua de re Sanchez *lib.* 2. *moral.* *cap.* 9.

Secunda est irregularitas, sicuti colligitur ex *cap. saluberrimum, & ex cap. convenientibus, 1. quæstion. 7.* qua de re Layman *lib.* 1. *tract.* 5. *de cens. part. 5. cap.* 4. *num.* 12.

Tertia est iuris infamia, sicuti habetur ex *cap. 2. §. hæretici, & ex cap. ut commissi, de hæres. in 6.* quæ pœna extenditur ad eorum filios usque ad secundam generationem ex linea paterna, & usque ad primam generationem ex linea materna, *cap. statutum, 1 §. eod. tit. in 6.* Item extenditur ad eorum fautores, *cui. §. hæretici.* qua de re Azor, *tom. 1. lib.* 8. *cap.* 13 & Sanchez *lib.* 2. *moral.* *cap.* 26. *num.* 1. ubi putat, ad hanc pœnam requiri Iudicis sententiam, saltem criminis declaratoriam.

Quarta est confiscatio omnium bonorum à die commissi criminis, *cap. cum secundum, de hæres. in 6.* qua de re Sylu. *verb. hæresis 1. num.* 14. Sanchez, *lib.* 2. *moral.* *cap.* 14. & segg. Simanca *de cathol. instit.* *tit.* 9. *num.* 7. Vasq. 1. 2. *disp.* 169. & Azor. *tom. 1. lib.* 5. *cap.* 7. *quæst.* 8.

Quinta est, quod hæretici, eorumque 6. fautores, si per annum in excommunicatione

catione persistant, sunt intestabiles, ita ut liberam testandi facultatem non habeant; neque ad hereditatis successionem admittantur, *cap. excommunicamus, de heretic.* quæ poena contra percussores Cardinalium S. Romanæ Ecclesiæ etiam decernitur in *cap. fornicis, de pœnis, in 6.* requiritur tamen ad talem poenam incurrendam sententia criminis declaratoria autem quam si testamentum ab hæretico factum fuerat, valet, licet superueniente postea sententia infirmetur; sicuti etiam donationes, & aliæ alienationes factæ ab hæreticis, & similibus criminosis (quorum bona ipso iure confiscationi subiacent) ante condemnationem de hæresi valent, licet postea rescindantur, ac reuocentur; qua de re Sanchez *lib. 2. moral. cap. 24. num. 3.* Molina *tom. 1. tract. 2. de iustit. disput. 95.* & alij, quamvis contrarium teneant Couarruu. *Clement. si furiosus, part. 1. §. 1. num. 6.* ubi tamquam probabilius defendit, sodomitam, cum infamis sit, & omnium bonorum dominio priuatus, etiam ante condemnationem testari non posse.

- 7 Sexta est priuatio patriæ potestatis in filios, etiam ante iudicis sententiam criminis declaratoriam, iuxta *cap. 2. §. ult. de heretic. in 6. iunct. gloss. verbo deservint.* qua ratione etiam serui, alique subditi personali obligatione solvuntur, sicuti docet Sanchez *cit. cap. 24.* & habetur expressè in *cap. ult. de heret.* ubi sic legitur: *absoluitur se nouerint à debito fidelitatis domini, & totius obsequij, quicumque lapsus manifestè in hæresi aliquo pacto, quacumque firmitate vallato, renebantur.* Sed hæ, & aliæ huiusmodi pœnæ locum non habent in Lutheranis, & similibus hæreticis, qui licet ab Ecclesia Romana recesserint, tamen ob sordus cum illis existens,

Th. del Bene Dubit. Moral.

summo Pontifice permittente, & tacite consentiente, filios suos in potestate retinent, aliisque iuribus, & immunitatibus ciuilibus, quamuis non item Ecclesiasticis, vnà cum Catholicis fruuntur.

Septima est priuatio Ecclesiasticorum beneficiorum, ac dignitatum, item publicorum officiorum, *cap. ut commissi, §. priuandi, de heretic. in 6.* quæ poena priuationis ipso iure incurritur, sicuti ex communiori sententia docet Nauar. *lib. 5. consil. consil. 6. de heretic. edit. 2.* Sanchez *lib. 2. moral. cap. 26. numero 6.* Rodriguez in *summa, tom. 1. cap. 130. num. 5.* Azor. *tom. 1. lib. 8. cap. 13. quest. 8.* & Flamin. *de resignat. benef. lib. 3. quest. 1. num. 31.* quamvis contrarium satis probabiliter doceat Castr. *lib. 2. de heret. punitione capit. 9. Vsq. 1. 2. disp. 172. cap. 2. numer. 11.* & Simanca *de cathol. Instit. tit. 46. num. 72.*

Octaua est (si hæresim abiurare non lint, aut sint relapsi) mortis supplicium; sicuti habetur in *Cod. Theodosiano, leg. 56. de heret.* & testantur Doctores apud Clarum *lib. 5. sent. 9. hæresis, num. 7.* & ratio est, quia hæresis est crimen perturbans Rempublicam, non minus quàm furtum, verbi gratiâ, homicidium, &c. qua de re diffusè Becanus *cap. 15. quest. 6.*

Aduerte tamen hic, quod omnes pœnæ, quæ in iure contra hæreticos decretæ sunt, etiam ab Apostatis contrahuntur, non autem è contra; atque ita docent Canonistæ in *cap. 1. de Apostat. Syll. verb. apostasia, num. 2.* Caietan. *eodem verb.* Azor. *tom. 1. lib. 3. cap. 21. quest. 7.* Valent. *tom. 3. disput. 1. quest. 12. punct. 1.* & Sanchez *lib. 2. moral. cap. 7. num. 18.* & ratio est, quia apostasia à fide (quæ omnium grauissima est) habet se in ordine ad hæresim, tanquam quid

M maius

maius ad minus, seu quid extensius ad minus extensum, non solum si consideretur per ordinem ad terminum à quo, quatenus scilicet est discessus à vera fide; quia Apostata dicitur, qui Christum & fidem Catholicam, quam suscepit, penitus abnegat, hæreticus verò non omnino, sed secundum vnum, vel aliquot articulos; sed etiam si consideretur per ordinem ad terminum ad quem; quia sic inuoluit vel Iudaismum, vel Paganismum, vel Atheismum; quæ infidelitates cum specie differant inter se, à redeuntibus ad Ecclesiam in sacramentali confessione absque dubio explicari debent.

SVBCOROLLARIUM IV.

VNde quartò non incidit in poenas hæreticorum, & sic absolui potest etiam à Regularibus, quinimò à quolibet approbato Confessario (modo, quo *supra* dicebatur) is qui errorem contra fidem, etiam posituum, dummodò ex ignorantia, quamvis crassa, committit in interno, et si perfectè expleat illum in externo; quia cum absit pertinacia, non est propriè seu ex omni parte perfectè consummata hæresis; atque ita apertè colligitur ex *element. 9. porrò, de summa Trinit. & fide Cathol.* ibi: *quisquis defendere, seu tenere pertinaciter præsumpserit*, & docent communiter Doctores canon. de loc. theolog. lib. 12. cap. 9. Nauarr. in *summa*, prælud. 1. num. 17. Henriquez lib. 13. cap. 7. num. 3. Curiel. 1. 2. quæst. 76. art. 4. dub. 1. §. 3. Zumel. ibidem diffut. 1. Sanchez lib. 2. moral. cap. 7. num. 20. Suarez, 1. alt. de fide, diffut. 19. sect. 3. num. 8. Bannez 1. 2. quæst. 11. artic. 2. corollar. 2. & ibi Aragon. artic. 2. Cast. lib. 1. de iusta hæretic. punis. cap. 9. & lib. 2. cap. 8. Torres de Trinit. quæst.

32. art. 4. Cotdub. in quæst. lib. 1. quæst. 17. Azorius tom. 1. lib. 1. cap. 14. quæst. 9. Vasquez 1. 2. diffut. 126. cap. 2. Rodriquez 1. p. sum. cap. 130. num. 2. Petr. Nauarr. de ressiui. lib. 2. cap. 4. dub. 8. num. 197. & 208. & Pasqualigus in suis decisionibus, decis. 162. quamuis contrarium asserant Sotus in 4. d. 22. quæst. 2. artic. 3. Palaz. in 3. d. 25. diffut. 2. Lopez 2. part. cap. 20. Sayrus de censur. lib. 3. cap. 4. num. 15. & Tol. lib. 1. cap. 19.

Hæc autem pertinacia consistit in hoc, vt quis sciens & aduertens, testimonio, & authoritati Ecclesiæ proponentis, resistere velit; quæ resistencia fit per voluntatem non subdendi iudicium suum iudicio Ecclesiæ; & arque ita sumitur ex August. lib. 4. de baptismo contra Donatistas, cap. 16. vbi ait eum qui errat in doctrina fidei, non esse hæreticum, donec instruat quid in ea te doceat Ecclesia, eligatque potius ei resistere, quam à propria sententia recedere; in quo concordant etiam S. Thom. ac cæteri omnes Scholastici; & probatur è contrario; quia quandiu voluntas perseuetat in proposito subiiciendi iudicium suum iudicio Ecclesiæ, non potest quis errare pertinaciter, & sic nec esse hæreticus propriè. Ergo signum est, quod pertinacia contrariam voluntatem requirat, seu potius in illa formaliter consistat: tum quia hæresis propria importat errorem fidei contrarium. Ergo sicut fidei assensus petit, vt habita notitia Ecclesiæ propositionis, qua aliquam veritatem de fide proponat, voluntas accommodando se inclinet intellectum ad assentiendum, sic è contra hæresis propria petit, vt habita eadem notitia, voluntas opponendo se, inclinet intellectum ad dissentiendum; sed ignorans, etiam crasse, non opponitur testimonio, & authoritati Ecclesiæ proponentis.

nentis. Ergo, &c. quia tunc quis videtur opponi, & sic offendere auctoritatem alicuius, cum scienter dictis illius aduersatur: nam si ignoranter contra suum etiam magistrum opinetur, non dicitur eius auctoritati per incedulitatem derogare. Ergo similiter si quis ignorans etiam vincibiliter se contra sensum Ecclesie proponentis aliquid opinari, contrarium credit, licet grauiter peccet peccato, quod ad hæresim deducitur, seu ad hæresim indirectè spectat, non est tamen propriè hæreticus, seu infidelis.

³ Porro, ratio cur ignorantia vincibilis excuset hominem à peccato hæresis, non autem à peccato homicidij, illa est; quia scientia, seu cognitio in peccato homicidij non est circumstantia ex parte obiecti requisita, sed tantum conditio, quæ requiritur, vt actus sit liber, & humanus: cum igitur ignorantia vincibilis non tollat voluntarium, vt in 1. 2. *quest. 6. art. 8.* sequitur, quod manente voluntario, & substantia homicidij exterioris, sit peccatum eiusdem speciei, ac si homicidium esset directè volitum, & scienter perpetratum: at in peccato hæresis cognitio propositionis Ecclesie est circumstantia substantialiter requisita ex parte obiecti, sicut locus sacer in sacrilegio: quapropter sublata hac cognitione, etiamsi maneat, vt actus erroris sit humanus, voluntarium sufficiens, non tamen manet substantia erroris cum circumstantiis requisitis, vt sit peccatum propriæ hæresis, seu infidelitatis.

⁴ Itaque pertinacia, quæ ad hæresim propriam requiritur, sumitur ex hac circumstantia, quam dixi, nempe ex scientia, qua quis nouit suam opinionem esse propositioni Ecclesie Catholice contrariam: unde

⁵ Inferitur primò non requiri ad per-

tinaciam, vt quis de suo errore, scienter admissio, moneatur, & ipse adhuc in illo velit persistere: sed sufficit, si scienter erret contra id, quod ab Ecclesia definitum esse arbitrat.

Inferitur secundò, nec satis esse ad pertinaciam, vt quis de suo errore ignoranter admissio à viris grauissimis, etiam Inquisitoribus, vel à proprio Episcopo admonetur: si enim ipse adhuc post monitionem existimet doctrinam suam non esse contra sensum Ecclesie, eoque viros oppositum putantes errare, non est formaliter, & propriè hæreticus: nam (vt dixi) nisi quis credat se contra Ecclesie doctrinam opinari, non est pertinacia, & sic nec propriè hæreticus, quantumuis, & à quouis admonetur, (excipe, nisi existimet se opponi Pontifici, vel Concilio, quorum est rem de fide definire, & quibus aduersari est toti Ecclesie scienter opponi) quamuis in foro externo hæreticus præsumatur: atque ita habetur in *cap. ad abolendam de hæres. & docet Can. lib. 12. de locis theol. cap. 5. Valent. 2. 2. disp. 1. quest. 12. punct. 1. diff. 4. Vasq. 1. 2. disp. 126 cap. 3. num. 7. Sanchez lib. 2. Mor. cap. 7. num. 25. Salas 1. 2. tract. 13. disp. 7. sect. 7. num. 53 Sayr. de cens. lib. 3. cap. 4. num. 17. Torres de Trin. quest. 32. art. 4. & alij. Vide etiam Bart. in l. tutor, ff. de suspect. tutor. Rebuffum in prax. benefic. in Bulla Cane, excommun. 1. art. 1. verb. hæreticus, vers. quas aliquis, Penn. 1. part. excomm. 26. quest. 12. num. 14. Vgolin. de cens. Pontif. refer. 2. part. c. 1 §. 1. num. 10. & Pasqualigum in cin. decif. 162. & 163.*

SUBCOROLLARIUM V.

VNde quindò non incidit in pœnas hæreticorum, & sic absolui potest
M 2 etiam

etiam Regularibus, quin imò à quolibet approbato Confessario (modo, quo *supra* dicebatur) is, qui errore contra fidem, etiam ex ignorantia affectata, committit in interno, etiam si perfectè explicet illum in externo. Moueor ad hoc etiam subcollarium deducendum ex eo, quia in ignorantia affectata militat eadem ratio, quæ *supra* de ignorantia crassa dicebatur; nempe quòd in peccato propriæ hæresis scientia determinationis Ecclesiæ, sit circumstantia substantialiter requisita ex parte obiecti, qua proinde sublata aufertur etiam substantia propriæ hæresis: atque ita docet Bannes 2. 2. *quæst.* 11. *art.* 2. Aragon. *ibid.* Azor. *tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 14. *quæst.* 9. Petr. de Ledesma in *summa*, *tom.* 1. *tract.* 1. *cap.* 6. *diffic.* 2. Vasq. 1. 2. *disp.* 126. *cap.* 2. Suarez *tract. de fide*, *disp.* 19. *sect.* 3. *num.* 18. Sayr. in *clau. Reg. lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 34. Pelant. 2. 2. *quæst.* 11. *art.* 1. *disp.* 1. *conclus.* 5. dicens esse communem, Becan. *de fide*, *cap.* 14. *quæst.* 2. *num.* 16. & Sanctarel. alios referens *de hæresi*, *cap.* 1. *dub.* 5. *num.* 21. contra Can. *de loc. theol. lib.* 11. *cap.* 9. Valentiam 2. 2. *disp.* 1. *quæst.* 11. *punct.* 1. *diffic.* 4. in *solut.* ad primum, Zumel. 1. 2. *quæst.* 26. *art.* 4. *disp.* 1. Petrum Nauarr. *lib.* 2. *de restit.* *cap.* 4. *part.* 2. *dub.* 8. *num.* 208 & alios, inter quos videtur esse Corduba in *quæstion. lib.* 1. *quæst.* 17. §. 7. & Torres *de Trinit. quæst.* 32. *art.* 4. in 2. *part. comment. assert.* 1. sed vt distinctius in hac re procedatur.

² Aduerte primò, quod si quis, quæ Ecclesia proponit, affectet ignorare, solum ex negligentia, ac tardio illa addiscendi, absque dubio propriæ hæreticus non est, & sic non contrahit hæreticorū pœnas. Ratio, quia in tali casu pertinacia, quæ ad hæresim propriam requiritur, non ad est: nam cum tali volunta-

te ignorandi, quid doceat Ecclesia, stat voluntas obediendi Ecclesiæ, quotiescumque de illius definitione constiterit.

Aduerte secundo, quod si affectet ignorare, etiam, sed solum, vt liberius, & absque conscientie scrupulo defendat opiniones, quæ sibi maximè placent, ne si forte contingat illas esse hæreticas, necessitetur mutare, nec etiam est propriæ hæreticus, & sic nec etiam contrahit hæreticorum pœnas. Ratio, quia nec in tali casu pertinacia quæ ad propriam hæresim requiritur, interuenit: nam & cum tali voluntate ignorandi stat etiam virtualis voluntas obediendi Ecclesiæ, quotiescumque de illius definitione constiterit: ideo enim talis homo, quid doceat Ecclesia, vult ignorare, quia non vult ab illius sententia recedere; ergo excludit pertinaciam, & consequenter excludit etiam hæresim propriam; atque ita præter alios docet Suar. in *ess. disp.* 19. *sect.* 3. *num.* 18.

Aduerte tertio, quod si quis è contra 4 affectet ignorare, quæ proponit Ecclesia, ad finem, vt liberius, & absque conscientie remorsu erret in fide, & ab Ecclesia recedat, est (sicuti docent Can. Valent. Zumel, & Petr. Nauarr. in *locis supra citatis*) propriæ hæreticus, & sic contrahit hæreticorum pœnas; si tamen in externo etiam intentionem suam proferat. Ratio, quia in tali casu è contra adest verè pertinacia contra Ecclesiam, cum in tali casu nolit homo subiici Ecclesiæ quin sic recedere ab Ecclesia est magis voluntarium, saltem per modum obiecti, & talis ignorantia, vt in 1. 2. *quæst.* 6. *art.* 8. non minuit peccatum, sed potius augeat peccatum; atque ita docet Sanchez *lib.* 2. *mor. cap.* 7. *num.* 23. Zumel 12. *quæst.* 76. *art.* 4. *disput.* 1. Reginaldo *tom.* 2. *lib.* 17. *cap.* 4. *quæst.* 2.

quest. 2. num. 49. Idem dico, si affectet ignorare ex falsa opinione, quam habet contra Ecclesiam; quia, & in tali casu etiam adest verè pertinacia, cum & in tali casu etiam non sit paratus corrigi ab Ecclesia; quin imò contemnat auctoritatem Ecclesiæ; atque ita docet Sanchez *in cit. cap. 7. num. 23.* Valq. 1. 2. *disput. 126. cap. 2. ad fin. & Turrian. de fide, disp. 55. dub. 2.*

SUBCOROLLARIUM VI.

¹ Vnde sextò non incidit in pœnas hæreticorum, imò nec peccat, saltem mortaliter, is, qui per habitualement dispositionem, ita adhæret suæ opinioni, ut etiam si sciret, illam esse contra Ecclesiam, adhuc in illa persisteret, dixi *habitualement* quæ scilicet non proveniat ex actu præterito, & pravo affectu actuali, quo quis proposuit sequi suam sententiam, etiam si contraria esset Ecclesiæ; hæc enim est manifesta actualis pertinacia, & ad hæresim propriam sufficiens: sed per habitualement dispositionem intelligo naturalem quamdam dispositionem, per quam homo ita se habet ut si, id esse contra doctrinam Ecclesiæ cognosceret, nihilominus in sua sententia permaneret. Ratio Corollarij est eadem, quæ *supra* dicebatur, nempe quod cum in tali casu non adsit pertinacia actualis, non adest in tali casu actu, & sic ex omni parte perfectè consummatum peccatum hæresis, ergo &c. Confirmatur, quia generaliter per dispositionem habitualement non dicitur homo actu peccare: multi enim homines sunt in ea naturali dispositione, ut si occurreret occasio peccati, in peccatum laberentur, non tamen propterea sunt rei peccati.

² Hinc mihi non probatur, quod docet Suar. *in cit. tract. de fide disput. 19.*

sección 3. numero 16. ubi ait, ignorantiam vincibilem, etiam crassam excusare quidem à peccato hæresis propriæ, quando ignorantia est antecedens, seu causa actus; at secus, si sit concomitans, quin addit, neque ignorantiam invincibilem excusare, quando est concomitans, & rationem reddit, quia tunc illa ignorantia talis est, ut secum admitat, quinimò requirat voluntatem non mutandi sententiam, etiam si constet, Ecclesiam aliud docere: ab hac enim voluntate habet illa ignorantia, quod sit concomitans; & consequenter non est causa errandi, nec excludit modum assentiendi pertinaciter contra Ecclesiæ auctoritatem; hæc ille. Verum hæc (inquam) mihi non probantur, & præsertim quod addit de ignorantia invincibili concomitante: nam cum ignorantia invincibilis concomitans causet non voluntarium, ut in 1. 2. *quest. 6. art. 8.* non videtur, quo modo actus cum huiusmodi ignorantia factus, possit esse malus, & peccaminosus: de intrinseca enim ratione peccati, est ut sit voluntarium; neque id est indistinctè verum de ignorantia vincibili concomitanti; quia ex dictis ad peccatum hæresis propriæ non sufficit voluntarium in causa, seu indirectè; sed ignorantia vincibilis concomitans facit tantum voluntarium indirectè, ergo, &c.

Distinguendum itaque puto de affectu, seu dispositione ignorantis ignorantia concomitanti, ac vincibili: hæc enim duplex esse potest; vno modo habitualis tantum, ut si quis ignoranter tenens aliquid contra fidem, in ea habituali dispositione est, ut si sciret, id esse contra Ecclesiam, adhuc in sua sententia persisteret; ita tamen, ut cum hunc errorem in mente fouet, non habeat actu talem voluntatem; &

M; hæc

hæc dispositio prorsus excusat à peccato hæresis, quia (vt dicebatur) per dispositionem habitualement non peccat homo, donec in actum prodeat. Neque obstat, quod ignorantia sit vincibilis, quia hæc facit tantum indirectè voluntarium, quod non sufficit ad propriam hæresim, vt *suprà* dicebatur. altero modo potest esse illa dispositio actualis, vt si quis ignoranter, etiam inuincibiliter, credens aliquid contra determinationem Ecclesiæ, habeat in voluntate hunc actum: etiam si sciret Ecclesiam aliud tenere, adhuc à mea opinione non discederem, & in tali casu esset homo verè, & propriè hæreticus, atque aded, & pœnas hæreticorum contraheret. Ratio, quia in tali casu adest vera, & propria actualis pertinacia, vt benè docet Suarez *in cit. disp. 19. sect. 3. numer. 13.* & probatur, quia talis voluntas actu apponitur voluntati parendi Ecclesiæ, & auctoritatem illius infallibilem non admittit, quin etiam excludit, ergò, &c.

- 4 Hoc autem, quod modò dixi, verum est, etiamsi contingat, opinionem suam non esse contra determinationem Ecclesiæ; vt si quis v.g. falsò existimans, aliquid esse definitum ab Ecclesia, contrarium ipse teneat. Ratio, quia cum sit in dispositione, siuè affectu actuali persistendi in sua opinione, etiamsi aduersetur Ecclesiæ, est etiam in tali casu in vera, & perfecta actuali pertinacia contra Ecclesiam, ergò, &c.

- 5 Confirmatur, quia hoc ipso, quo credit non esse vniuersaliter vera, quæ definita sunt ab Ecclesia, ab Ecclesia recedit, & negat Ecclesiam esse in proponendo infallibilem regulam; qui est vnus ex articulis fidei præcipuus, ergò, &c. atque ita (contra Salas 1. 2.

iraël. 13. disput. 7. sect. 7. in fin. tenentem, quod talis homo, quamuis ob conscientiam erroneam non minus peccet, quàm hæreticus, non tamen sit propriè hæreticus, quia, vt inquit ipse, nihil falsum credit) docent communiter Doctores, Henriq. lib. 13. *de excomm. cap. 17. num. 3.* Bañes 2. 2. *quest. 11. art. 2. & ibid.* Arag. *art. 1.* Cast. lib. 1. *de iust. hæret. punct. capis. 9.* Cord. *in quest. lib. 1. quest. 17.* Rodrig. *in Bulla §. 9. dub. 2. num. 20.* Sayr. *de cens. lib. 3. cap. 4. num. 14.* Alter. *ab Bullam Cœne. claus. 1. cap. 1. column. 5.* Sanchez lib. 2. *mor. capis. 7. numm. 30.* & alij passim.

Appendix ad ea, qua suprà dicebantur.

Porro, an iste talis in dicto casu incurrat excommunicationem Bullarum, & alias hæreticorum pœnas, si exterius profetatur, quod tenet ex conscientia erronea; quamuis affirmant Henriq. Sayr. & Sanchez *in loc. suprà cit.* moti ex eo, quia verè aliquid de fide exterius negat; nempe Ecclesiam esse certam fidei regulam; nihilominus oppositum sentio, ex eo, quia quamuis interius aliquid de fide neget, exterius tamen nihil contra fidem, & Ecclesiam asserit; quod (cum pœnæ sint ab Ecclesia, & strictam habeant interpretationem) ad incurrendas pœnas requiritur; atque ita docet præter alios Simanca *de cathol. instit. tit. 31. num. 9.* & in hoc sensu intelligi potest Salas *in loc. suprà cit.*

Item secundo, propter eandem rationem sentio, quod quamuis quis diuinæ reuelationi priuatim sibi factæ per

pertinaciter dissentiens (cum illam esse à Deo sufficientia indicia habeat) verè, & formaliter sit hæreticus quia sicuti omnis ille, qui ob auctoritatem Dei reuelantis, tanquam per vnicum formale motuum credendi, reuelatam sibi propositionem prudenter, ac piè credit, fidei diuinæ actum elicit, ita huic formaliter oppositum actum infidelitatis exercet, quicumque reuelationi sibi à Deo factæ, & sufficienter applicatæ imprudenter, ac pertinaciter dissentit. tum quia reuelationem à Deo publicè, aut priuatim fieri, non ad essentiales, vt Sotus arbitratus est *lib. 3. de natura, & gratia, cap. 11.* sed ad accidentales tantum fidei, & consequenter infidelitatis differentia pertinere videtur) poenas tamen hæreticorum non incurrat, quia ex dictis infidelitas, seu hæresis, propter quam poena incurruntur, est error contra fidem catholicam ab Ecclesia propositam, & hæreticus, qui poenas incurrit, est qui in sententijs, siue dogmatibus fidei ab Ecclesia contumaciter recedit; quod in nostro casu non est, ergo, &c. atque ita præter alios docet Corduba *lib. 1. question. 17. §. 1. dub. 2.* contra Vegan super Trident *lib. 9. cap. 3.* & Sanchez *lib. 2. mor. cap. 7. num. 13.*

- 3 Neque obstat, quòd pro se assert Sanchez; nempe, qui negat fidei articulum ab Ecclesia omnibus propositum, is poenas hæreticorum incurrit; at qui reuelationi diuinæ priuatim sibi factæ pettinaciter dissentit, is saltem virtualiter negat præcipuum fidei Catholice articulum ab Ecclesia propositum, scilicet Deum in dicendo veracem esse; ergo &c. nam respondetur, cum, qui dissentit reuelationi sibi à Deo factæ (ita tamen, vt neque rei reuelatæ, neque ipsius reuelantis claram, & intui-

tivam notitiam habeat) non negare Deum in teuelando veracem esse: sic enim Atheus omnino, & Aposthata esset, utpote ipsam formalem rationem, & fundamentum fidei abiiciens; sed negare sibi factam reuelationem (quam tamen esse à Deo sufficientibus indiciiis cognoscere posset) veram, aut certam esse.

4 Item tertio, propter eandem rationem, sentio, quòd nec incurrat poenas hæreticorum is, qui negat Conclusionem Theologicam, quæ ex vera propositione naturaliter scita, & ex altera de fide, per evidentem illationem sequitur; vt si quis, v. g. agnoscat, quòd Christus sit homo, neget tamen, quòd visibilis est. Moueor ad hoc etiam deducendum: quia vel negat is Conclusionem Theologicam, vt deductam; & sic non est hæreticus: nam sic non tam negat firmitatem testimonij Dei dicentis, quam firmitatem formæ syllogisticæ, nempe quòd hæc non habeat illationis necessitatem (ob quam rationem nec est hæreticus is, qui negat Conclusionem Theologicam, vt deductam etiam ex duabus præmissis de fide; vt si quis, v. g. agnoscat per fidem omnem hominem esse redemptum; & Ioannem Baptistam fuisse hominem missum à Deo; neget tamen esse redemptum; quamvis in utroque casu presumatur hæreticus; quia cum præmissæ naturaliter scitæ, & formæ syllogisticæ certitudo sit evidenter nota, merito in foro externo presumitur non negare hæc, sed potius negare præmissam reuelatam: ergo &c. vel negat is Conclusionem Theologicam, vt explicatam per præmissam naturalem, & per formam syllogisticam, tanquam per conditionem applicantem: & sic, quamvis re vera sit hæreticus, quia sic negat testimonium Dei dicentis, in quo fun

fundatur conclusio Theologica, vt explicata, seu sumpta materialiter; tamen quia sic non dicit adhuc aliquid contra Ecclesiam (suppono enim, quod non sit illa explicata, seu explicitè proposita ab Ecclesia) non contrahit adhuc hæreticorum pœnas, quæ solùm sunt ab Ecclesia, vti *suprà* dicebatur. Vide Canonum lib. 12. de locis, cap. 9. Bannes 2. 2. *quest.* 11. art. 2. §. circa hoc, Valentiam tom 3. disp. 1. *quest.* 11. punct. 1. difficult. 3. Cordub. *quest.* 17. dub. 3. notab. 3. §. id etiam, & Sanchez lib. 2. Moral. cap. 7. num. 33.

SVBCOROLLAR. VII.

1 Vnde septimò non incidit in pœnas hæreticorum, & sic absolui potest etiam à Regularibus, quin imò à quolibet approbato Confessario (modo quo *suprà* dicebatur) is etiam, qui hæresim actu consummavit perfectè in interno, dummodo eandem nullo modo consummaverit in externo, id est, nullum signum in externo de hæresi sua dederit, & sic restet hæreticus, licet proptius, purè tamen mentalis. Moueor ad hoc etiam subcorollarium deducendum propter eandem rationem iam *suprà* dictam; nempe quod censure, & pœnæ delictum aliquod afficientes, cum, vt pote odiosæ, strictam interpretationem habent, non contrahuntur, nisi ob delictum verum, & ex omni parte perfectè consummatum.

2 Confirmatur, quia Ecclesia non habet iurisdictionem in actus, qui non possunt exterius cognosci, cum regimen, eius sit visibile, & sic debeat versari circa obiecta visibilia; atque ita habet communis opinio Doctorum, et si contrarium senserint Panorm. Ioan-

nes Andreas Ananias, Felin. & alij Canonistæ in cap. vlt. de heresi, Adrian. in 4. *quest.* 2. de confessione §. alij probant, Albertus Piglius lib. 6. de Eccles. Hierar. cap. 16. Albertin. de agnosc. asser. *quest.* 33. Rojas de heresi. pars. 1. num. 246. Azeved. in recopil. lib. 8. tit. 3. leg. 1. num. 152. Menoch. de arbitr. cas. 360. & spin. in specul. testam. gloss. 7. princ. num. 3. & seqq.

SVBCOROLLAR. VIII.

Vnde octauò absolui potest à Regularibus, quin imò, à quolibet approbato Confessario (modo quo *suprà* dicebatur) is etiam, qui actu consummavit hæresim perfectè in interno, dummodo eandem, licet aliquo modo perfectè tamè non consummaverit actu in externo, id est, dummodo, quamuis dederit de sua hæresi interna signum aliquod externum, tamen non dederit signum tale, quod secundum se, aut ex circumstantiis sit sufficiens ad illam alijs perfectè explicandam, id est, nullus alius, si fuisset præsens, ex illo signo externo potuisset probabilius illam apprehendere: hoc enim omnino requiritur ad excommunicationem, ceterasque hæreticorum pœnas incurrendas, vt scilicet verba, aliæve signa, ex sua natura, vel ex institutione, vel consideratis hic, & nunc circumstantiis personarum, loci, temporis, &c. SuffICIENTER manifestatiua sint hæresis internæ. Ratio huius Subcorollarij est eadem, quæ *suprà* dicebatur.

Confirmatur, quia idem Ecclesia non 2 punit hæresim purè internam, quia non potest ea ab illo cognosci, præterquam ab habente illam; ergo idem dicendum, si ex signo externo non possit probabiliter illa ab alijs apprehendi,

ac proinde habenda est talis, ac si esset solum interna.

- 3 Ratio autem, cur Ecclesia, lex, vel præceptum humanum vllum non possit se extendere ad actus merè internos præcipiendos, ac puniendos, ad mentem S. Thom. 1. 2. *quest. 91. art. 4. & quest. 100. art. 9. & 2. 2. quæst. 104. art. 5.* Gerson. *part. 2. operum in reg. moralibus, §. solus Deus*, Caiet. *tract. de potest. Papa, & Concil. capit. 19.* Castr. *lib. 2. de iusta hæret. punit. cap. 18.* Nauat. *cap. 23. num. 38. & cap. 27. num. 56. & cap. cogitationis, dist. 1. de pœnit.* Suarez *de cens. disp. 4. sect. 2. & lib. 4. de legib. capit. 12.* Salos *disp. 11. sect. 1.* Vasq. *disp. 60. capit. 2.* Couart. *reg. peccatum, part. 2. num. 7.* Mirandæ *in man. Prelat. tom. 1. quest. 26. art. 2.* & aliorum communiter contra gloss. *in capit. cogitationis dist. 1. de pœnit.* Adrianum *quodlib. 8. art. 1.* Pighium *lib. 6. de Eccles. Hierarchia cap. 16.* Iulium Clarum *lib. 1. sentent. §. vltim. quest. 91.* Medinam *Cod. de orat. quest. 15.* & Rosellam *ver. absolutio, 1. numero 28.*

- 4 Prima est, quia *in cap. 1. 15. quest. 6.* dicitur, *quod non possit humano iudicari examine, quem Dominus suo reservauit iudicio.* & *in cap. sicut, de simonia habetur, quod Ecclesia non iudicat de occultis, & in cap. tua nos, eod. tit.* Innoc. III. ait; *nobis datum est de manifestis solummodo iudicare, & in leg. 18. ff. de pœnit; que allegatur apud Gratianum dist. 1. de pœnit.* dicitur, *quod cogitationis pœnas nemo patitur;* vbi gloss. rectè monet, verum id esse, si stetur intra fines cogitationis; at secus si exequendi propolitur manifestetur externo signo, vel conatu, quamuis sine effectu, vel successu; nam solum conatum in criminibus (præsertim graui-
Thom. del Bene Dubit. Moral.

bus) prohiberi, ac puniri, saltem pœna extraordinaria, seu arbitraria, iuxta criminis, & facti qualitatem, docent gloss. & Doctores *in leg. quisquis Cod. ad leg. Iuliam Maiestatis, & Nauar. in cap. si quis non dicam, de pœnit. dist. 1. num. 4.*

Secunda ratio est (quam indicat S. Thom. *quest. 100. art. 9.* quia frustra, & inefficaciter lex ad Communitatem fertur, si legislator cogere non possit, an obseruetur; neque possit ad eius obseruationem compellere leges enim ferre, & secundum leges iudicare ad eandem potestatem spectat, eundemque ordinariè oportet esse legislatorem, iudicem, & legum vindicatorem) sed de actibus internis ex se latentibus non potest humanus legislator iudicare; ergo, &c. minor probatur, quia secretorum solus Deus cognitor, & Iudex est, *cap. erubescant d. 32. & constat ex cap. Reg. 16. vbi dicitur: homines vident ea, que patent, Deus autem intuetur cor.*

Tertia ratio est (quam assertit etiam S. Thom. 2. 2. *quest. 104. art. 5.*) quia cum omnis humana potestas, siue iurisdicção in hominum societate fundetur, (quæ materialis, & sensibilis, est) conueniens videtur, vt solum se extendant ad actiones humanas, quatenus in exteriorem materiam transeunt, & signo aliquo manifestantur; ergo &c. Vnde S. Thom. *cit. art. 5.* ait, quod in his, quæ pertinent ad interiorem motum voluntatis homo non tenetur obedire homini, sed soli Deo; tenetur autem homo homini obedire in his, quæ exterius per corpus agenda sunt; quod intellige, etiam si quandoque huiusmodi eternæ actiones maneant occultæ per accidens; vt quia à nemine videntur, & sic testibus constituuntur: Ecclesia enim punit excommunicatione bullari hære-

sim sufficienter explicatum signo externo, quamvis occulto, qua de re Nauar. cap. 27. num. 56. & cit. cap. cogitationis, num. 7. & in rubr. de iudic. num. 76. ubi ait, occultum esse duplex, vnum per se, quod sua natura non potest probari, quales sunt omnes interiores hominis actus, quorum cognitor solus Deus est: alterum per accidens, quod exterius expressum est, vt ex se deprehendi possit, licet à nemine deprehendatur. Hinc multi soluuntur casus, quorum est

Casus primus.

1 Qui præstat opus præceptum, quatenus ex obiecto, seu secundum speciem bonum est, non violat legem humanam, etiamsi finem, siue intentionem legislatoris non intendat, nec assequatur, quin recipia, & in indiuiduo opus malum, v. g. ob prauam finis circumstantiam, exerceat; atque ita docet S. Thom. *quest. 100. art. 9.* & *ibid.* Caiet. Medina, & alij exemplum sit: Ecclesia præcipit ieiunium, id est, vnicam refectionem sine carnibus; finis autem huius præcepti est, vt gula frænctur, & caro spiritui subiciatur si quis ieiunare vanæ gloriæ causâ, aut vt gulam piscibus oblectet, ideóque intentioni legis repugnet, is non obstante hoc, quamvis peccet, saltem venialiter contra legem naturalem, ac diuinam, Ecclesiasticum tamen ieiunij præceptum non violat. Ratio, quia intentio, ac finis præcepti non cadit sub præceptum, imo, vt patet ex dictis, nec cedere potest sub præceptum; cum modus agendi ex virtute, & proposito honestatis omnino intrinsecus, & non apparens sit: vnde vltcrius sequitur, quod quamvis legislator humanus præcipiendo rem aliquam, efficere possit,

vt qui legem transgreditur, peccet contra eam virtutem, cuius intuitu lex lata est, non tamen potest efficere, vt qui legem obseruat, actum talis virtutis exerceat: nam hoc pendet ex speciali interna intentione operantis, quam legislator humanus non potest præcipere; vt *supra* dicebatur. Vnde sequitur etiam, quod cum Ecclesiasticus legislator, præsertim in censuris ferendis, aliquid externum prohibet, attento actu aliquo interno, prohibeat illud adiuncta conditione actus interni, tanquam conditione solum, sine qua non. Sic excommunicatur in *elem. 1. de heret.* qui ex odio, gratia, vel auaritia omittunt procedere contra aliquem in causa fidei; in quo casu talis conditio restringit censuram Iuris, vt in conscientia non incuratur propter opus externum prohibitum, nisi solum ex tali affectu interno procedat; atque ita præter alios notauit Suar. *lib. 3. de legib. cap. 29. num. 10. & lib. 4. cap. 13. num. 3. & 20. & de cens. diff. 4. sect. 2.*

Casus secundus.

1 Qui præstat opus præceptum secundum substantiam, quamvis non habeat voluntatem implendi præceptum, quin habeat voluntatem contrariam, reuera tamen satisfacit; atque ita docet Suar. *lib. 2. de relig. lib. 4. de horis, cap. 26. & 3. pars. tom. 3. disput. 88. sect. 3.* Valentia *tom. 3. disput. 6. quest. 10. in fin.* Sánchez *lib. 1. mor. cap. 13. num. 9. & 12.* Lessius *de iust. & iur. lib. 2. cap. 7. dub. 10. contra Nauarrum de orat. cap. 16. num. 73.* Azor. *tom. 1. lib. 7. cap. 2. quest. 6.* Medinam *Cod. de orat. quest. 16.* qui negant partem posteriorem Corollarij, exempli gratia; si quis die festo Missam decenter audiat, non aduertens

aduertens esse diem festum, satisfacit; in quo conueniunt communiter DD. Item si Missam die festo similiter decenter audiat, aduertens esse diem festum, habeat verò expresse intentionem, tunc non satisfaciendi præcepto Ecclesiæ, sed aliam postea Missam audiendi, satisfacit etiam, ita ut non teneatur aliam Missam audire; in quo tamen discordant aliqui Doctores eadèmq; ratio est de horis Canonicis, & similibus: quod aduerte pro scrupulosis, qui cum videntur sibi inter orandum distracti, officium recitant, cum proposito postea iterum recitandi: hi enim in tali casu re vera repetere non tenentur, saltem quando distractio ipsorum fuit inuoluntaria. Ratio huius Corollarij est eadem, quæ *supra* dicebatur; quia scilicet lex tantum præcipit voluntariam operis executionem, non autem quasi reflexam implendi præcepti intentionem; quam, cum omnino intinseca, & occulta per se sit, præcipere non potest: quare cum opus, quod præcipitur, impleas, etsi putes per ignorantiam, vel errorem te non implere, aut etiam nolis implere, non potes efficere, quin impleas; quia protestatio contraria factò vim ullam non habet, nec ut impleas Ecclesiæ præceptum, requiritur, (sicuti docent nonnulli, inter quos Suar.) ut intra tempus retrahes actum, sed sufficit, si desistas ab actu; idque solum ne pecces, Ecclesiam per affectum contemnendo, quomodo solum peccares; vel etiam ex conscientia erronea, si in falsa persuasionem (quasi præcepto non satisfeceris) manens, errorem non deponas, vel aliam Missam non audias, horas canonicas iterum repetas, &c.

2. Neque obstat, si dicas, qui obligatus est, v.g. voto recitandi rosarij, si recitet

animo tunc non soluendi votum, teneatur iterum recitare. Item qui obstructus debito pecuniarum, si dum pecunias soluit, non vult debito exolui, sed gratis dare, teneatur iterum soluere: ergo sic in casu nostro: nam responderetur disparitatem esse inter debitum ex voto, aut promissione, & debitum ex lege, vel præcepto Superioris: debitum enim, seu obligatio voti, & cuiuscunque alterius promissionis provenit ex voluntate videntis, & promittentis, qui sicut ab initio pro arbitrato suo debitorem se constituere potuit, sic etiam in eo debito, siue obligatione pro arbitrato suo similiter perseverare poterit: debitum, seu obligatio ex lege, vel præcepto provenit ex voluntate legislatoris, vel præcipientis, unde extendi non potest ultra intentionem, & posse ipsius Legislatoris, vel præcipientis: quare cum Legislator hoc solum præceperit, quin imò ex dictis hoc solum præcipere potuerit, ut scilicet opus humano modo impleatur, sequitur quòd eo opere præstito, necessarium obligationi extingatur.

Cæterum, si quis immemor rosarium se vouisse Deo, illud recitet, voto soluitur. Item si quis homini promiserit rem donaturus, postea donet immemor promissionis eximitur. Item si quis omisit recitare officium, & propterea est obligatus fructus beneficij pro rata pauperibus distribuere, postea elemosynas largiatur immemor talis obligationis, obligatione liberatur, & sic de similibus alijs, &c. At dispar ratio est, si ex titulo rigorofo iustitiæ debitor sis, v.g. ex empto permutato, &c. & immemor huius debiti tantumdem liberaliter dones: nam in tali casu non videris obligatione solui; quia gratis dare, & ex tali debito dare, pugnant inter se, iuxta

ca illud Apost. ad Rom. *si autem gratia, iam non ex operibus, id est, ex operum merito, alioquin gratia iam non est gratia, sed debiti retributio*; atque ita docet Lud. Lopez lib. 2. de contract. cap. vlt. §. *superest nunc*, Sanchez in loco *suprà cit.* & Pasqualigus in suis *decisionibus, decis. 455.*

- 4 Aduerte tamen hic, quod quamuis ab humana potestate non possint (vt *suprà* dicebam) præcipi, vel prohiberi actus interni, per se, & directè, possunt tamen præcipi, vel prohiberi per accidens, & indirectè, seu concomitanter, quatenus scilicet requiruntur ad moralem substantiam actuum externorum. Ratio, quia cum homines, qui sunt membra Reipublicæ partim interno animo, partim externo, & materiali corpore consent, fit, vt & interiores hominis actiones non aliter sub Reipublicæ gubernationem cadere possint, nisi quatenus ad externas actiones diriguntur, easque aliquo modo informant, sitque etiam quod ipsæ actiones externæ, ac materiales non alio modo præcipi, aut prohiberi possint, quam vt ab internis proficiuntur, & iis secundum esse morale informantur, & constituuntur: atque ita docent Syluest. *verb. obedientia, quest. 1. Sot. lib. 10. de iust. & iur. quest. 5. art. 5. Medina quest. 100. art. 9. §. ad vltimum argumentum*, Miranda in loc. *suprà cit.* Suarez lib. 3. de legibus, cap. 13. num. 2. & segg. Vnde si ebrius, dormiens, aut mentis impos horas canonicas recitet, Missam die festo audiat, &c. non satisfacit præcepto Ecclesiæ; sed tenetur, postquam ad mentem rediit, iterum recitare, Missam audire, &c. Ratio, quia ex dictis leges, & præcepta homini imponuntur, vt ea humano modo, non autem in ore brutorum impleat: quare

sicuti opus præceptum non potest violari, nisi per actum, vel omissionem humanam, seu liberam, ita nec potest adimpleri, nisi similiter. Idem dicendum de inuito, seu coacto, quod is etiam legem, aut præceptum Superioris non impleat: vt si quis vi retentus, Missæ, vel Concioni intersit. Ratio, quia coactio tollit voluntarium, ac liberum, sine quo lex, vel præceptum nec impleri, nec violari potest, vt *suprà* dicebatur. Vide Sotum lib. 2. de iust. & iur. quest. 3. art. 9. Medinam *cit. art. 9.* Sanchez num. 2. Suarez lib. 4. de horis *Canonicis, cap. 26.* & Azor. *sem. 1. lib. 7. cap. 2. quest. 6.*

Porro doctrina hæc vniuersim vera est, si loquamur de formali impletionem legis, aut præcepti, ad quam, sicuti & ad formalem transgressionem, voluntarium omnino requiritur, quod si de materiali executione legis, aut præcepti loquamur, per hanc absque actione propriè humana, seu libera potest satisfieri, v. g. si dormiens ex sola imaginatione decimas ad Parochum suum deferat, vel adactus ad altare primitias ponat materialiter, & in effectu satisfacit legi decimarum, & primitiarum, ita vt alias decimas, & primitias dare non teneatur. Ratio est, quia sicut homo sine culpa legem materialiter violare potest, v. g. rem alienam ob inculpatam ignorantiam auferendo: ita etiam sine merito legem materialiter implete poterit, vt apparet in exemplis propositis, & etiam in eo, qui à carnis esu, vel altera refectione abstinet; quia per vim ab aliis id facere prohibetur: quedam tamen præcepta versantur circa actiones, quæ in sui executione voluntarium, & liberum intrinsecè includunt, vt propter ea à dormiente, ebrio, coacto, &c. non possint præstari, & sic nec possunt

sit ab illis legi satisfieri: & huc spectant exempla *supra* posita de auditione Missæ de Horarum recitatione, &c. quæ voluntariam animi attentionem requirere videntur.

Casus tertius.

- 1 Cum proponitur questio, an in casu, quod præceptum sub excommunicatione, vel alia iuris poena sit impositum, is qui inuitus, vel coactus illud implet, eam euitat? Ad illam respondetur ex dictis, quod si opus ab Ecclesia præceptum, spectata intentione legislatoris, in executione non requirit concursum actioni voluntariæ, qui illud coactus exequitur, euitat censuram, ac poenam; vt si, verbi gratiâ, primitiarum, vel decimarum solutio sub excommunicationis poena præcipiatur, & aliquis vi ductus illas soluat; atque ita docet præter alios, Sanchez *lib. 1. moral. cap. 13. num. 6.* quod si autem opus ab Ecclesia præceptum, spectata eius intentione, in executione reali intrinsecè requirit concursum actionis voluntariæ, sicuti accidit in auditione Missæ, &c. tunc qui inuitus, vel coactus Missæ interest, videtur poenam impositam contrahere, atque ita docet Sanchez *ubi supra*, & Salas *dispur. 9. sect. 2. num. 34.* contra Sotum *cit. art. 9.* & alios.
- 2 Ceterum, qui opus qualecunque sub censura prohibitum inuitus intermitte, poenam statutam non incurrit; vt si verbi gratiâ, sub excommunicationis poena interdictum sit alicubi vesci carnibus in diebus prohibitis, & quis per vim ab illis vescendis in illis diebus arceatur; atque ita docet Sotus *loc. cit.* Suar. *cit. sup. 16 num. 9.* contra Medinam *cit. quest. 100. art. 9.* Ratio, quia leges penales, vt *supra* dicebatur, intelliguntur

secundum effectum realem consummatum.

Locutus sum autem *supra* de inuito, seu coacto: nam qui metu, quamvis graui ductus, opus, quod in præcepto est, exequitur, is censuram euitat, quin satisfacit, & præceptum implet formaliter; vt si verbi gratiâ, puer metu Pedagogi commotus, Missam die festo attentè audiat. Ratio, quia metus non tollit voluntarium, vel liberum simpliciter, sed tantum secundum quid. Ergo, &c. atque ita docent Sotus *cit. lib. 2. quest. 3. art. 9* Sanchez *cit. cap. 13. num. 7.* Suar. *part. 3. tom. 3. dispur. 88. sect. 3* Salas *cit. sect. 2* Azotius *tom. 1. lib. 10. cap. 12. quest. 9.* quamvis contrarium sentiat S. Anton. *part. 2. tit. 9. cap. 10. §. 2.*

Dices, quod si metus sit puero causa principalis audiendi Missam die festo, ita vt expressam intentionem habeat non audiendi Missam, si pedagogus abesset? item quid si oblectatio piscium sit causa principalis ieiunandi, vt si tam boni pisces non haberentur, nollet quis ieiunare? Respondetur, quod in his casibus totum opus, quod ab Ecclesia præcipitur, impleatur, peccatur tamen interno affectu contra Religionis, vel temperantiæ virtutem, cuius intuitu lex ab Ecclesia lata fuit. Ratio, quia Ecclesiæ lex directè tantum præcipit attentam Missæ auditionem (simile dico de opere ieiunij) quam si puer præstitit, opus totum ab Ecclesia præceptum impleuit, ita vt non teneatur aliam Missam audire, &c. Verum eadem lex, dum præcipit Missam audiri, indirectè efficit, vt propositum, tam absolutum quam conditionatum, imò etiam simplex affectus non audiendi Missam, si non tollat obiecti malitiam, sit prohibitus, atque adeo malus; atqui propositum habet, si pedagogus

regius abesset, vellem negligere Missam: si tam boni pisces non adessent, vellem non ieiunare, is interno affectu versatur circa obiectum prauum, & lege prohibitum, & non tollit malitiam obiecti. Ergo committit peccatum internum aduersus religionis vel temperantiae virtutem ab Ecclesiastica lege præceptam, quam legislator per suam legem hic, & nunc ex iusta causa potest inducere, vt *supra* dicebatur: simili ratione peccat is, quem postea sine rationabili causa poeniret quod Missam die festo audierit: quod sine bonis piscibus ieiunium seruauerit, &c. atque ita docet Suarez *lib. 3. de leg. cap. 13. num. 9. & lib. 4. cap. 13. num. 1.* & habetur in *cap. nulli*, d. 19. vbi dicitur: *nulli fas est, vel velle, vel posse transgredi Apostolica Sedis præcepta.*

Casus quartus.

1. Cùm lex Ecclesiastica præcipit orationem externam, præcipit etiam consequenter internam animi intentionem, seu in Deum mentis eleuationem. Item cùm præcipit sacramentalem confessionem præcipit consequenter etiam internam animi contritionem, vel saltem attentionem, &c. Ratio, quia neque essentia orationis potest consistere sine interna animi attentione, neque essentia sacramenti Confessionis consistere potest sine interno animi dolore, & proposito non amplius peccandi, &c. Item cùm Superior præcipit Sacerdoti vt sacrificet, Sacramenta ministret, præcipit consequenter etiam vt habeat internam intentionem sacrificandi, baptizandi, à peccatis absoluedi, & sic de similibus alijs, &c. atque ita docent Maior in 4. d. 19. *quest. 7.* Caietan. 2. 2. *quest. 83. artic. 13.* & in *summa*, verb. *hora*, §. *ad*

tertium. Sotus *lib. 10. de iust. quest. 5. artic. 5.* Nauarr. *tract. de orat. cap. 13. num. 18.* 19. & 20. Suar. *tom. 2. de relig. lib. 4. de horis*, cap. 16. & *lib. 3. de legib. cap. 13. num. 10.* Lessius *lib. 2. de iustur. cap. 37. dub. 11. num. 67.* Azorius *tom. lib. 10. cap. 8. quest. 7. & cap. 12. quest. 9.* Sanchez *lib. 1. moral. cap. 13. numero 3.* & alij communiter: idemque etiam sentire videtur S. Thom. in 4. *distinçt. 15. quest. 4. art. 2. questionis. 4. ad 2.* & probatur, quia alioquin Ecclesie Ministris non verè, sed simulatè orarent, & sacramenta ministrarent. Itemque fideles omnes non verè, sed per fictionem sacramenta postularent: & sic non satisfacerent Ecclesie præcepto.

Contrarium tamen, & non impro-² babiliter, saltem ab extrinseco (dummodo adsit attentio, & deuotio externa, ad quam solum, inquirunt ipsi, potest Ecclesia subditos suos obligare) docent alij quamplures, atque graues Doctores vt gloss. in *clement. 1. de celebrat. Missarum*, ver. *fructuum* Durand. *lib. 4. sentent. distinçt. 15. quest. 12.* Paludan. *ibid. quest. 5. art. 2. conclus. 4.* Anton. *part. 3. tit. 13. cap. 4. §. 7.* vbi pro hac sententia affert Hostiensens, Vimburtum, & Archidiaconum; ita etiam docet Med. *Cod. de orat. quest. 15. & 16. Syl. ver. hora*, *quest. 11.* Rosella *cod. ver. §. 3.* Angel. §. 27. Tabiena §. 3. Gabr. in *canonem missa*, lect. 62. *propos. 1.* Couinch. 3. *part. quest. 83. art. 6. dub. vnic. num. 192.* Ioann. Valerus in *diff. vtriusque fori ver. hora canonice diff. 1.* per totam; afferuntque ad hanc doctrinam explicandam exemplum, tum de præcepto recitandi horas canonicas, & audiendi Missam, tum etiam de præcepto annuæ confessionis, ita vt per talem confessionem, etiam sacrilegam, ne dum contra ius diuinum

diuinum voluntariè nullam, non solum vitetur poena excommunicationis Constitutionibus Episcopalibus imposita contra tale præceptum transgredientes (vt in terminis docet Henric. lib. 4. cap. 4. §. 1.) sed etiam satisfiat præcepto Ecclesiæ de annua Confessione; idque etiam si absolutio non conferatur, vel ob defectum contritionis confitentis, vel ob defectum, aut malitiam confessoris; sicuti præter alios docent Palud. in 4. distinct. 17. quæst. 7. Gabriel. ibid. quæst. 1. art. 3. dub. 5. Syl. ver. Confessio, 4. num. 3. in fin. Victoria num. 163. contra Guil. Parisiensem de sacram. pœnit. cap. 14.

Non potest tamen legislator, aut Prelatus sub peccato obligare subditos ad habendam intentionem, vel aliam dispositionem accidentalem, seu non pertinentem ad substantiam mortalem operis præcepti, v. g. vt ieiunia, & orationes fiant in statu gratiæ, vel vt orationes, & sacrificia Deo offerantur ad particularem aliquam intentionem; quia cessat prædicta ratio; atque ita docet Suarez lib. 4. de legib. cap. 13. numero 16. & de cens. disp. 6. sect. 3. num. 20. & alij.

- 3 Excipe Prelatos Regulares, quibus competit Maior potestas in subditos suos, ratione voti obediendi Prelato in omnibus, quæ secundum regulam, vel ordinis consuetudinem præcipiuntur, quæ de re Suarez in cit. lib. 4. de legib. cap. 12. in fin. ubi monet differentiam esse inter obligationem Regularium ex voto obedientiæ, & obligationem aliorum ex lege civili, vel Ecclesiastica quia lex fundatur in iurisdictione, quæ solum data est, quantum expedit ad bonum communis, & sic solum ad actus externos; quapropter si derat verbi gratia ab Ecclesia in ma-

trimonio dispensatio, si factum non fuerit sub spe dispensationis obtinendæ, vel sub intentione contrahendi cum coniuge coniugis mortui, aliter dispensatio data sit nulla; locum id habere tantum, si spes, vel intentio prodierit in externum; nam si non prodierit in externum, licet interueniet in interno, non officit dispensationi prædicto modo concessæ, atque ita notauit Hurtad. de matrim. disp. 23. diff. 1. & disp. 26. diff. 5. præceptum autem Prælati Regularis fundatur in voluntate vouentis, & pacto, seu promissione eius, quæ, quia principaliter fit Deo, & ab ipso vouente, de actu merè interno fieri potest: adde quod materia voti latius patet, quàm legis; nam votum maximè est de consiliis, de quibus non est lex.

Simili ratione dicendum, quod, 4 quia iurisdiction non minus ad absolvendum à peccatis internis, quàm ab externis, conueniente ordine, à superioribus ad inferiores Confessarios descendit, utraque potestas limitatè, seu cum restrictione conferri possit, & sic possunt non solum peccata mortalia exterius, sed etiam interna reservari, quamuis in usu non sit, neque expediat, vt reservetur interna, quia internorum peccatorum reservatio non ita necessaria est ad gubernationem Ecclesiæ, cum Ecclesia externa potissimum spectare debeat, quæ de re Maior in 4. distinct. 17. quæst. 5. pro part. 2. Barthol. Medina lib. 1. Instrum. cap. 10. Graff. part. 1. de cens. lib. 1. cap. 13. num. 71. Llunas part. 1. meth. cap. 7. §. 14. Suarez de pœnit. disp. 29. sect. 3. Tiuelius de casib. reser. cap. 5. num. 6. Henric. lib. 6. cap. 14. §. 3. Sanchez lib. 2. mor. cap. 8. num. 4. & Couinch. de pœnit. disp. 8. dub. 11.

Cæterum

6 Cæterum quo ad ea, quæ ad naturam corporis conseruandam, & propagandam spectant, homo etiam est sui Iuris, & alteri homini non subiectus, sed soli Deo; atque ita tradit S. Thom. 2. 2. *quæst.* 105. *art.* 5. *in corp.* Ratio, quia omnes homines natura sunt pares in his, quæ pertinent ad corporis conseruationem, & prolis generationem. Vnde non tenentur nec serui Dominis, nec filij parentibus obedire in matrimonio contrahendo, vel virginitate seruanda, aut aliquo eiusmodi; sed in his, quæ pertinent ad dispositionem ætuum, & rerum humanarum, tenentur subditus suo superiori obedire, secundum rationem superioritatis; sicut miles duci exercitus in his, quæ pertinent ad bellum, seruus domino in his, quæ pertinent ad opera seruilia; filius patri in his, quæ pertinent ad disciplinam vitæ, & curam domesticam.

Appendix ad ea quæ suprà dicuntur in Subcorollario octauo.

1 EX octauo igitur Subcorollario præcedenti posito pœnas hæreticorum non incurreret, si quis assentiens huic hæresi, verbi gratiâ, *Christum non est homo*, solum ista verba proferret, *non est homo*. Ratio ex dictis est, quia verba hæc non sufficienter hæresim indicant in externo, ita vt Ecclesia de ea cognoscere, & iudicare possit; quandoquidem qui talia verba profert, non exprimit, de quo subiecto loquatur; nisi forsan id ex adiunctis colligi possit, sicuti notauit Castr. lib. 2. *de heret. punis. cap.* 18. Vasc. *tract. de benef. cap.* 4. num. 90. Sanchez 2. lib. 2. *mor. cap.* 8. num. 8. & 10.

Item secundò pœnas hæreticorum non incurreret, si quis hæresim in mente detentam scriberet characteribus, qui à nemine, quàm ab ipso, intelligi possent; ideoque qui scripsit ex tali scriptura ab Ecclesia conuinci, aut iudicari non posset.

Item tertio, non incurreret, si quis interius hæreticus, exterius moueret caput, vnde nemo posset colligere, id fieri ad hæresim profitendam; nisi dixisset prius, se vti velle illo signo ad illam profitendam; tunc enim per idiam satis se explicuisset.

Item quarto non incurreret, si quis similiter interius hæreticus, libros hæreticorum legentem audiret, aut eorundem libros imprimeret, aut imprimi faceret, vt hæreticis faueret in eorum hæresi.

Item quinto, non incurreret, si quis etiam interius hæreticus, recitatiuè solum hæresim suam proferret, dicendo in mente habui talem hæresim; nisi ex circumstantiis colligi posset, adhuc talem hæresim ipsum in mente fouere.

Item sexto, non incurreret, si quis similiter interius hæreticus, diceret, se hæresim quandam aliquando sectaturum fuisse, vel habere propositum illam sectandi (etsi de hac re meritis puniri posset, sicuti docet Simanca *de cathol. institut. tit.* 41. num. 9. & 10. Azor. *tom.* 1. lib. 8. *cap.* 10. *quæst.* 6. Sanchez *cir. cap.* 8. num. 21. & 22. Sayr. *de cens. lib.* 3. *cap.* 4. num. 31.) Ratio, quia nec talis præsentem hæresim indicat, sed tantum præteritam, aut propositum futuræ; cum quo consistere potest, vt qui ita loquitur veram tunc fidem retineat, sicuti rectè notauit Sanchez *cir. num.* 22.

Item septimò, non incurreret, si quis hæresim, quam in animo conceptam gerit, in somno, vel ebrietate proferret; nam

nam discrimen est inter homicidium, & similia peccata, quæ opere externo consummantur, & inter hæresim, cuius malitia consummatur in interno: qui enim in ebrietate hominem occidit, cum sciret, se tunc rixari, & verberare solere, & propterea à vino sibi abstinendum esse, irregularitatem, & excommunicationem incurrit; non autem is, qui in ebrietate hæresim profert, licet sciuerit, se, cum ebrius est, de fide disputare, & hæreticas suas opiniones proferre. Ratio discriminis est, quia hæresis in intellectu consistit, & perfitur; per signa autem exteriora manifestatur tantum; consequenter prolatio dogmatis hæretici non est peccatum externum hæresis, nisi ab interna intellectus hæresi procedat, & exprimat, in ebrio autem non procedit ab hæresi mentali, sed solum ex imaginatione, & consuetudine, ergo, &c. At homicidium in externo opere consistit, ac perfitur; consequenter est verum peccatum externum homicidij, tamen si fiat ab ebrio, qui tunc nihil aduertit, siue intelligit, dummodo aduerterit prius, cum causam præbuit, ob quam indirectè, & imputatiuè censetur ipsi voluntarium.

- 8 Item octauo, pœnas hæreticorum non incurreret, si quis similiter interius hæreticus se vestit non dormiens, sed (fictione somni occulta per se, & purè mentali, non explicata signo villo, eam probabiliter indicante) somnum fingens, ita ut omnes astantes sibi persuadeant, eum dormire, hæresim suam internam exterius proferret; sicut nec qui proferret, amentiam ita aptè simulans, ut quamuis in externum proferat, hæreticus tamen ex verbis suis non colligatur, nec qui similiter interius hæreticus, in comœdia hæretici personam agens proferret hæreses, quas in mente

habet: ex circumstantiis enim comœdiæ per se hæreticus non apparet; in quo satis differt ab hæretico externo: nam hic ad summum est occultus per accidens, cum si pro tali non cognoscatur ab aliis, sit ex defectu audientium, non autem ex defectu sui, ut in casu nostro uo est ex defectu audientium, sed ex defectu sui; loquitur enim in circumstantiis, in quibus non manifestantur hæreses ipsius, sed potius eius, cuius personam in comœdia suscepit & ratio horum omnium est, quia sicuti signa imperfecta solent ex circumstantiis hæresim, & animum occultum perfectè significare, ita è contra perfecta signa possunt ob circumstantias eadem occultare. Confirmatur, quia nemo, quamuis fidei studio flagret, hæresim suspicatur in loquente, quem dormire, vel insanire credidit, aut facere comœdum videt, sed omnia verba eius cum risu accipit: ut autem hæresis sit externa, opus est, ut ex signo aliquo possimus illam, tanquam quandam rem significatam prudenter colligere: nam si non per accidens, sed per se, non possumus mentem loquentis hæreticam interpretari, hæresis est per se occulta, & interna; interim dicendum tamen est, quod si quis humano modo posset prudenter colligere tales homines non dormire, non insanire, non comœdiam agere, sed simulare; tunc absque dubio essent hæretici externi, & nullæ pœnas, ac reuerentiam incurrerent. Ratio, quia tunc hæresis esset occulte per accidens, non autem per se, sicuti nunc est in casibus positis. Vide Henrici. lib. 6. cap. 14. num. 6. lit. 1. Castr. de iust. hæretic. puni. cap. 18. Azor. lib. 8 cap. 10. quæst. 6. Granad. in 2. 2. contr. 1. tract. 15. disp. 13. num. 14. & Simanc. de catholic. instit. tit. 42. numer. 10. & Merollam tom. 1. disp. cap. 2. num. 387. & 401.

SUBCOROLLARIUM IX.

Vnde nonò absolui potest à Regularibus, quia imò à quolibet approbato Confessario (modo, quo *suprà* dicebatur) etiam, qui actu consummavit hæresim perfectè in interno, dummodò eandem, licèt aliquo modo, non tamen omni modo perfectè actu consummaverit in externo, id est, consummatione externa peccaminosa grauitet. Moueor ad hoc etiam subcorollarium deducendum propter eandem rationem iam *suprà* assignatam: nempe, quia censura, & poenæ delictum aliquod afficientes (cum utpote odiose strictam interpretationem habeant) non contrahuntur, nisi ob delictum verum, & ex omni parte perfectè consummatum. Adde, quòd ex dictis Ecclesia magis attendit actum externum, quàm internum: ergo &c. atque ita docent Suarez *de cens. disp. 4. sect. 3. num. 4. Præpos. in 3. part. quæst. 1. de cens. in communi, dub. 6. num. 45. Auila part. 2. cap. 5. disp. 3. dub. 5. Corduba lib. 4. quæst. 13. Simanca de Cathol. instit. tit. 42. num. 9. Azor. tom. 1. lib. 8. cap. 10. quæst. 5. Sanchez de matrim. lib. 3. disp. 2. num. 5. & lib. 2. Mor. cap. 8. num. 7 & seq. Sà verb. heresis, num. 2. & Becan. de fide. cap. 15. quæst. 1. num. 8.* quapropter quando in iure fertur censura propter aliquod delictum, semper (nisi aliud exprimitur) intelligenda est de delicto in genere suo ex omni parte perfectè consummato: atque ita colligitur ex. cap. *perpetua sanctitatis de elect. in 6* ubi habetur, quòd si scierit indignum eligentes non incurrant iuris poenas, nisi adeo in eo persisteret, vt ex votis ipsorum electio sequatur: ubi apertè innuitur poenam non incurrì ob delictum, quòd in genere

suo non sit omnino perfectè consummatum: vnde & dici consuevit, quòd lex imponens poenam strictè sit interpretanda, & meritò, quia odia sunt semper restringenda.

Hinc qui percutit Clericum, si verè non percutit, vel quia errauit, vel quia impeditus fuit, &c. non contrahit excommunicationem Canonis, *si quis iudicente Diabolo*. Item qui percutit aliquem, si non sequitur mors, non contrahit censuram (si censura lata est ob homicidium) quousque sequatur mors, quæ si simpliciter non sequitur, quamuis miraculosè impedita, simpliciter censuram non contrahit: quia quamuis ante mortem actio ex parte delinquentis sit consummata, non tamen est consummata, prout significatur nomine homicidij, quòd proptèr significat actionem delinquentis, prout coniunctam cum morte. Item qui scribit ad aliquem, non contrahit censuram latam ob scribendum ad illum, quousque ad illum scriptura perueniat; sicut qui profert hæresim in externo absque consensu hæretico interno, non contrahit excommunicationem latam contra hæreticos, quia non est perfectè hæreticus, vt *suprà* dicebatur: & ob eandem rationem, qui consulit, aut mandat opus, cui est annexa censura, censuram non contrahit, quamuis ex consilio, aut mandato sequatur opus, nisi extendatur illa ad consulentes, & mandantes; quia qui consulit, aut mandat opus, non efficit in vigore opus, imò addo, quòd quando censura fertur ob consilium, aut mandatum, censura non contrahitur, nisi sequatur opus, & non ante, quàm sequatur opus: excipe, nisi censura principaliter feratur ob consilium, aut mandatum: quia tunc statim contrahitur, etiam ante secutum opus, & quamuis

numquam sequatur opus, ita fertur excommunicatio in *cap. de homicidio* in 6. contra eos, qui mandant aliquem occidi per assassinos, quamvis excommunicatio ista non ampliùs habeat locum: ista etiam fertur excommunicatio in *Clem. de penis, cap. 1.* contra Religiosos mendicantes, qui animo retrahendi populum à solutione decimarum, aliquid docent in concionibus, subintellige animo id efficiendi exterius expresso; & ita etiam fertur excommunicatio in Bulla Gregorij XIII. contra eos, qui cum aliquo influxu, seu effecta suadent duellum; quam excommunicationem (etsi non contrahant principales, nisi sequatur duellum, sicuti probabiliter docent Sanchez *lib. 2. Moral. cap. 39.* & Megalius in 3. *part. lib. 4. cap. 4. quest. 2.*) contrahunt tamen suadentes, etiamsi non sequatur duellum, dummodò tamen ex vi suasionis ipsorum fuerit accessus utriusque principalis ad locum destinatum duello, & per ipsos suadentes non steterit, quominus sequatur duellum, secus si per ipsos steterit, quare de re vide Sanchez *ubi supra*, Filliucium *tom. 2. tract. 1 §. cap. 1. quest. 5.* & Bonac. *tom. 3. disp. 2. quest. 3. punct. 48.*

Appendix ad ea, quæ supra dicebantur.

EX nono igitur subcorollario præcedenti posito poenas hæreticorum non incurrit, qui hæresim suam manifestat solum ad petendum consiliū, vel ad illam Confessario explicandam: vel qui hæresim suam inter peccata scribit, ut eam confessioni subiiciat: & ratio ex dictis est; quia tales actus non sunt mali; sed potius laudabiles, quos

Ecclesia non intendit punire, quin neque impedire. Item hæreticorum poenæ non incurrit, qui hæresim suam iocose tantum, & non asseritiue proferat, & præterea non est talis, de quo hæresis præsumi possit; quia huiusmodi actus, utpote non mortiferus, non est, ut tantæ poenæ subiiciatur. Item nec incurrit, qui proferat indeliberatè, & absque vlla aduerterentia; quia huiusmodi actus non est humanus, ac proinde talis, ut ad tantam poenam contrahendam sufficiens sit. Item nec incurrit, qui proferat etiam cum deliberatione, quæ tamen solum sufficiat ad peccatum veniale: vel (ut docent Henrici *lib. 6. cap. 14. num. 6. lit. I.* Sanchez *ubi supra*, num. 17. & Hurtad. de Mendoza *de si te, vol. 1. disp. 83. sect. 3. §. 2. 1.*) qui tantum prodit per opus externum, quod præscindendo ab actu interno peccatum mortale non est: ut si quis, v. g. (inquiunt ipsi) motus hæresi interna comedit in diebus prohibitis carnem in modica quantitate, quæ non sufficiat ad peccatum mortale; sicuti incurrit is, qui motus eadem hæresi interna, carnem comedit in quantitate notabili, & adsint circumstantiæ, in quibus hæc, & nunc indicium sufficiens hæresis possit oriri. Ratio, quia factum externum prius (inquiunt ipsi) non est mortale (sicut posterius) nisi per relationem solum ad actum internum, quod ad poenas incurrendas non est sufficiens: & hoc verum esse subdunt ipsi; etiamsi singulis diebus prohibitis modicam partem carnis comederet, quin imò etiamsi à principio singulis diebus prohibitis modicam partem carnis comedendi voluntatem expressam haberet: cui doctrinæ neque obstat, quòd præceptum Ecclesiæ de non vescendo carnibus sit negatiuum: nam præceptum naturale de non furando

(subdunt iidem) negatiuum est, & tamen in hoc excusat à mortali paruitas materiæ: ergo & in illo: non enim est maior obligatio præcepti positiui, quàm naturalis: quare dicendum (inquiunt ipsi) quòd non incurrat pœnas hæreticorum, qui signa dat hæresis internæ in quantitate tam leui, vt non sit ex se sufficiens ad peccatum mortale contrahendum: quia excommunicatio, & reservatio non est de peccato mortali interno, sumpto solitariè; sed de peccato mortali interno, prout est coniunctum cum peccato mortali externo, quod explicet internum; & confirmant: quia excommunicationem Canonis, si quis suadente Diabolo, non incurrit Clerici percussor, si percussio sit leuis, & venialis, esto mortalis existat per relationem ad prauum actum internum.

2. At hæc doctrina, & exemplum mihi non quadrant: nam fieri potest, quod aliquando tales circumstantiæ concurrant, vt etiã exigua carnis comestio sit sufficiens protestatio hæresis; vt si verbi gratiã, inter alios cibos proponatur caro, hac expressa intentione, vt qui Lutherani sunt, à Catholicis discernantur; in quo casu occultus hæreticus, si sine contraria protestatione, vel modicum carnis comedat, quãuis peccat quidem venialiter contra Ecclesiasticam legem, ex motui temperantiæ latam, peccabit tamen mortaliter, & excommunicationem incurret, quatenus hæresim suam sufficienter manifestat, ac profitetur; quare discrimen est inter externum peccatum percussoris, & externum peccatum hæresis, quo illud in prauo proposito executione, hoc verò in internæ animo completæ hæresis manifestatione consistit, sicuti præter alios rectè notauit Viualdus in *explanat. Bullæ casti* 1. num. 3. & sic retorqueatur con-

tra aduersarios argumentum; nempe quod sicut excommunicationem incurrit, qui propositum percutiendi Clericum sufficienter exequitur, ita etiã incurrit, qui hæresim animo consummatam sufficienter significat, & profitetur; secus si significet, & profiteatur insufficienter & imperfectè, vt *suprà* dicebatur.

Hinc soluitur quæstio, an excommunicationem incurrat, qui verbi gratiã, Lutheri hæresim animo occultè tenens, idcirco à Missæ sacrificio, vel sacra communione abstinet, aut coram sanctissimo Sacramento genu non flectit, aut caput non denudat, &c. nam ex Caietan. 2. 2. quæst. 11. artic. 4. Azorius tom. 1. lib. 8. cap. 9. quæst. vlt. Sanchez lib. 2. moral. cap. 8. num. 16. & Toletan. lib. 1. cap. 19. Respondetur, quod si attentis circumstantiis personæ, loci, temporis, &c. talis omissio censeri potest virtualis professio sectæ hæreticæ, excommunicatio incurritur; secus autem si circumstantiæ adsint, vt huiusmodi omissio obliuioni, aut alteri iustæ excusationi probabiliter adscribi possit: etiam si re ipsa ex hæretico animo proficiatur.

Hinc soluitur etiã altera quæstio, 4. an excommunicationem incurrat, qui tenens similiter, verbi gratiã, hæresim Lutheri, die ab Ecclesia interdicto, carnem comedat; quippe existmans huiusmodi prohibitionem Ecclesiæ illegitimam, & Christianæ libertati repugnantem esse; nam respondetur, quod carnis comestio in die interdicto secundum se indifferens est, & non protestatiua hæreticæ sectæ; attamen per circumstantias personæ, loci, temporis, &c. determinari potest ad hæreticæ sectæ professionem, siue in parua, siue in magna quantitate fiat, vt *suprà* dicebatur; et si in magna quantitate facilius

res locum habebit; quod fortasse intelligunt Henriquez, Sanchez & Hurtad. de Mendoza, distinguentes de comestione carnis mortifera, & non mortifera, seu in magna, aut modica quantitate contra præceptum Ecclesiæ eam prohibentis.

SUBCOROLLARIUM X.

VNde decimò absolui potest à Regularibus, quinimò à quolibet approbato Confessario, modo, quo suprà dicebatur, is etiam, qui quamvis certò consummaverit hæresim perfectè in interno, dubitat tamen an eandem consummaverit perfectè etiam in externo, vel è contra; quamvis certò consummaverit perfectè in externo, dubitat an consummaverit perfectè etiam in interno, verbi gratià, si cum certò protulerit Spiritum sanctum non procedere à Filio, dubitet an tunc in mente ita etiam senserit. Ratio huius Subcorollarij est eadem quæ suprà dicebatur.

Confirmatur, quia cum referuatio sit odiosa, peccata mortalia in referuatione Prælati non censentur comprehensa, nisi certò fuerint opere perfectè consummata, sicuti docet Sylv. verb. *casus*, quest. 5. Henric. lib. 6. capit. 14. num. 5. Graff. part. 1. decis. lib. 1. cap. 13. num. 71. Finellius cap. 5. cas. referu. num. 4. ubi afferunt exemplum de incestu impuberum, & eorum qui extra vas semen emiserunt: & ratio est, quia crimen non intelligitur, nisi demonstretur, argum. 1. in bello, §. facta, ff. de captivis, & postliminio reuersis, & l. 2. de probat. & non intelligitur nisi sit perfectè consummatum, iuxta cap. hac autem, in ult. gloss. dist. 1. de penis. attentatio enim, verbi gratià, homicidij non est propriè homicidium, neque conatus ad incestum, est propriè incestus. Cæte-

rùm si ipsa quoque criminis attentatio expressis verbis referuatur, certum est apud omnes, quòd referuatio sit valida. Ratio, quia de peccatis etiam internis referuatio fieri potest, vt suprà dicebatur, & docent Maior in 4. distinct. 17. quest. 5. prop. 2. Graff. Henriquez, Finellius in loco suprà cit. Medina lib. 1. cap. 10. Sanchez lib. 2. moral. cap. 8. n. 4. & alij passim.

Confirmatur vndecimò, quia propter eandem rationem iam dictam, quando dubitatur an peccatum sit referuatum, & sic absolui posse etiam à Confessariis, qui non habent potestatem suprà casus referuatos, sicuti habet communis opinio Doctotum contra Armill. verb. *casus*, num. 13. Frias in tract. de modo audiend. Confess. 2. part. cap. 8. casu 2. & Cordub. in regul. sancti Francisci. cap. 7. quest. 4. punct. 1. casu 5. & ratio huius communis opinionis est, quia cum referuatio, vt suprà dicebatur, odiosa sit, strictè interpretanda est: atque ita prætet alios docent Henriquez lib. 6. de sacrament. cap. 26. num. 7. Suarez in 3. partem tom. 5. dispus. 40. sect. 6. num. 5. & tom. 2. de relig. lib. 4. de voto, cap. 8. num. 15. Sanchez lib. 2. moral. cap. 10. num. 74. Sà verb. casus referuati, num. 5. Bonacin. de sacrament. penis. quest. 7. punct. 5. §. 4. Graff. tom. 1. conf. 2. de penis. & remiss. num. 13. & seq. Zecch. de casib. referu. cas. 13. Galest. in margar. cas. conf. verb. casus referuati, & alij passim.

Nec mihi probatur limitatio, quam adhibent Sanchez & Bonac. in locis suprà cit. scilicet nisi esset pro illius peccati commissi veritate præsumptio fori externi; quia tunc stante tali præsumptione possessio est pro certitudine peccati: pro eo enim est possessio, pro quo est fori externi præsumptio, & tali præ-

scriptioni standum est in vtroque foro, donec de veritate in contrarium constiterit, v. g. (inquiunt ipsi) si quis protulit exterius hæresim, dubitat autem modo, an tunc ista mente ita etiam senserit, censetur hæresis reservata, idque ex eo, quia (cum verba sint naturaliter signa intentionis, & nemo præsumatur dicere, quod in corde non habet, nec aliter, quam in eo habet, *leg. labeo, ff. de supell. legat.*) præsumptio, ac possessio in tali dubio est, quod hæresis exterius processerit ex vero interiori consensu in ipsam hæresim: tum quia in tali dubio homo iudicaretur hæreticus in foro externo, ergo idem dicendum in foro interno; consequentiam probant, quia in vtroque foro idem iudicandum est, quando forum externum in falsa præsumptione non innititur, sicuti ex communi docet Bald. in *auth. ingressi C. de sacros. Eccles. n. 49.*

Non (inquam) talis limitatio mihi probatur, quia ex dictis non debet casus censeri reservatus, nisi certò constet de reservatione; nec sufficit, quod præsumatur reservatus; quia cum reservatione, (vt *suprà* dicebam) sit odiosa strictè interpretanda est; & sic, quando Pontifex reservat sibi hæresim, intelligi debet de hæresi certa non autem de hæresi præsumpta. Confirmatur à simili: nam quamvis, quando quis est certus, se emisisse votum castitatis pertinet, aut Religionis approbatæ, dubitat autem, an habuerit tunc animum se obligandi, teneatur votum servare; quia possessio, ac præsumptio stat pro voto, nihilominus tale votum non censetur Pontifici reservatum, vt concedit idemmet Sánchez *lib. 4. mor. cap. 40. num. 26. & cap. 44. num. 3.* idque non alia ratione, nisi quia, cum reservatio sit odiosa, restringenda est ad ca-

sus reservatos certos, ergo idem propter eandem rationem dicendum est in casu nostro: & hinc apparet responsio ad super adductas rationes aduersariorum.

Dices, si quis percutit clericum, dubium autem postea est, an percussio sit grauis, & sic reservata Pontifici; vel lenis, & sic talis, à qua Episcopus absolueret possit, iuxta *cap. peruenit de sentent. excommun.* non potest in tali casu Episcopus absolueret (sicuti habetur in *extranag. Perlecius, nondum typic. mandata*, quam ad verbum referunt Nauar. *cap. 27. num. 91.* & Molin. *tratt. 3. de iust. disput. 57.*) ergo sic, &c. in casu nostro.

Respondetur: transeat antecedens; ar nego consequentiam; & disparitas est, quia in *dicta extranag.* percussio clerici reservatur Pontifici expressè, non solum, quando est certum, sed etiam quando est dubium, an fuerit grauis. Vnde potius retorquetur contra aduersarios argumentum; nempe quod per reservationem casus, non veniat reservatus casus dubius, nisi exprimitur.

Instabis: etiam in decreto Clementis VIII. contra priuilegia Regularium reservantur casus Bullæ Cœnæ, quamvis sint dubij, siue iuris, siue facti, ergo, &c.

Respondetur: distinguo Antecedens; in decreto priori, concedo, in decreto posteriori moderatorio prioris, vbi dempta sunt verba ista; nego Quare similiter retorquetur contra Aduersarios argumentum.

Aduertendum III.

Aduerte tertio, quod Regulares tamen degentes in vna diocesi possunt

possunt absolvere casum, & excommunicationem specialiter reservatam à penitentis ordinario alterius diocesis; dummodo non sit reservata ab ordinario, in cuius diocesi audiunt Confessiones. Ratio, quia quilibet potest absolvere iuxta leges fori locorum, in quibus versatur; alioquin enim tenerentur scire omnes casus reservatos Episcoporum, quod esset onus intolerabile: atque ita docent Suarez *in 3. part. 4. disput. 37. sect. 1. num. 1.* Hentiq. *lib. 6. cap. 14. num. 8. lit. R.* Reginaldus *tom. 1. lib. 8. cap. 5. sect. 3. num. 69.* quamvis contrarium teneat Comitolum *in respons. moral. lib. 1. quest. 28. num. 2.* & alij, quorum opinio est probabilis, quando penitens venit in fraudem. Dixi, quod sit probabilis in tali casu talis opinio, quia & probabilis est etiam opinio opposita nostra; cum dici possit, quòd & in prædicto casu penitens non veniat in fraudem, sed subtrahat se à lege, & utatur iure suo, sicut & utitur confessatus, qui eum absoluit, iuxta regul. 55. ff. *nulius videtur dolo facere, qui iure suo utitur.* Vide Dianam *part. 2. Miscell. 3. resol. Layman 56. de legib. caput. 11. in fin. Sanchez lib. 3. de matrim. disput. 18. num. 29. & lib. 1. moral. cap. 12. numer. 35.* Suarez *lib. 2. de f. f. l. s. cap. 13. num. 6.* ubi propterea docent, quod potest quis egredi ex oppido suo, & confettere se ad locum (ubi lex non obligat) ut solvatur à loci sui lege, v. g. de servando festo, de ieiunando, de contrahendo matrimonio coram testibus, ac Praelato, & de similibus.

Aduertendum IV.

Aduerte quartò; quod Regulares possunt etiam absolvere à casibus

Episcopo specialiter reservatis eos, qui de proximo Religionem ingredi volunt, si fortè casibus illis fuerint irretiti; neque obstat Decretum sac. Congregationis iussu Clementis VIII. editum, & eius declaratio ab eadem Congregatione edita anno 1602. 26. Nouembris, ubi Regularibus inhihibetur absolvere vi priuilegiorum penitentes à casibus locorum ordinarij specialiter reservatis; quia tamen Decretum prædictum, quam prædicta declaratio loquuntur de iis Confessarijs, qui sæcularium Confessiones audiunt, sub quibus sæcularibus non comprehenduntur illi, qui Religionem de proximo sunt ingressuri, iuxta illud, quod dicitur *in lege Miles, Cod. de milit. testament. proximè accingendus habetur pro accincto*: atque ita fuit responsum Romæ ad mentem Clementis VIII. sicuti testatur Bartholomæus de Vecchis *in practi. noui. disput. 9. dub. 7. num. 1.*

Aduertendum V.

Aduerte quintò, quòd si fortè quis ex Regularibus absoluat quetpiam à casibus bullaribus reservatis Papæ, vel à casibus specialiter reservatis Episcopo, & sic incidat ex decreto prædicto Clementis VIII. in excommunicationem Papæ reservatam (ad quam contrahendam ex dictis non sufficit ignorantia, etiam crassa, siue iuris, siue facti, illa sit; sed requiritur scientia; cum feratur contra absolvere præsumentes) absolui poterit contra Comitolum *lib. 6. quest. 9.* (si specialiter ab Episcopo reservata non fuerit) ab alijs Regularibus vigore suorum priuilegiorum. Ratio, quia excommunicatio hæc Clementis VIII. de qua loquimur, non includitur in casibus Bullæ Censæ,

Cœnz, quin neque in quinque alijs casibus Papæ reservatis, ergo &c. Consequentia probatur, quia exceptio firmat regulam in contrarium, nempe in casibus non exceptis. Vide Layman *lib. 1. tract. 5. part. 2. cap. 5.*

SVBSECTIO XXXII.

*Proponuntur secundi Exempli
positi Corollaria.*

COROLLARIUM I.

His itaque prænotatis, possunt primò Regulares ex vi prædicti privilegij (cum latè, utpote favorabile; ex dictis interpretandum illud sit) tollere per absolutionem, non solum censuras propriè dictas, quæ ob contumaciam inferuntur; sed etiam suspensiones, & interdicta iuris, quæ ob delictum merè præteritum imposita sunt, seu ad tempus, puta biennium, triennium, &c. seu in perpetuum, & sine spe remissionis, qualis est, v.g. suspensio, vel potius depositio à Pio V. lata in sodomiam exercentes; qui sicut & alij incidentes in quinque alios casus Papales; si occulti sunt, ab Episcopis absolvi possunt, ex commissione ipsis facta in Tridentino *sess. 14. cap. 6. de reformat.* & à Confessariis Religionum ex virtute dicti privilegij, modò quoad hoc ultimum, reuocatum illud non sit: quæ de re videri poterit Rodriq. *tom. 1. qq. regul. quest. 8. art. 10. Sanchez lib. 3. de matrim. disput. 26. num. 7. & lib. 8. disp. 31. num. 17. & in summa, lib. 2. cap. 39. Henriq. lib. 7. cap. 26. num. 3. Suarez de penit. quest. 30. sect. 2. num. 14. Peregr. de duello, quest. 37. & in compendio pri-*

nileg. verb. absolutio quoad saculares, §. 1. in fin. Sayrus tom. 1. lib. 3. cap. 21. num. 21. & Floron. à fol. 14. usque ad 28.

COROLLARIUM II.

Secundò possunt Regulares absolute ita amplè (ut dicebatur *suprà*) independentè à iurisdictione Episcoporum: Episcopi enim tam amplam iurisdictionem audiendi confessiones omnium fidelium, vndeunque accedentium, eosque à censuris, etiam reservatis, absolviendi, dare non possunt; sed eam Regulares accipiunt ex vi prædicti privilegij à summo Pontifice, cum dependentia tamen ab approbatione Episcoporum, & cum dependentia à consensu, & voluntate Superiorum suorum tanquam à conditione sine qua non, quæ de re vide *Clemen. dudum, §. statuimus, de sepul. Palud. in 4. d. 17. q. 4. art. 3. concl. 5. Rodriq. tom. 1. regul. 99. quest. 60. art. 3. Henriq. lib. 6. cap. 6. num. 6. lit. V. Mirand. tom. 1. quest. 45. art. 12. Llamas part. 1. cap. 7. §. 4. Ioannem de Lugo disp. 21. de penit. sect. 3. num. 53. & Pasqualigum decis. 444. & decis. 500.*

Corollarij secundi subcorollarium primum.

Hinc sequitur primò; quòd Prælati Regularibus suis semel approbatis, & expositis iurisdictionem, ob causam etiam non notoriam, iterum auferre possunt, quamvis si Prælatus alicui Confessario suo interdicit, ne confessiones audiat, non ideo per hoc statim existimandus est, iurisdictionem auferre velle; sed prohibitionem tali solum efficere, ut illicitè, non autem inualidè (ad hoc, ut damnum animarum evitetur exerceatur. Excipe, nisi vel contra

contrarium Prælarus exprimat, vel ex circumstantiis, aut causa propter quam prohibuit, aliud præsumi debeat; puta si ob infirmitatem eum ab officio suspendit, aut deposuit, qua de re Henricus *loc. cit.* Rodriq. *art. 13.* ubi tamen bene admonet, quod si talis suspensio publice notoria non sit, absolutiones, quæ à semel legitima auctoritate exposito conferuntur, valide etiam censendæ sunt, ex eo, quia error communis cum titulo colorato tribuit iurisdictionem, sicuti habetur *in l. Barbar. ff. de offic. Præst.* & passim docent DD. *in c. nihil de elect.* & ratio est ut evitentur (sicuti *suprà* dicebatur) incommoda, quæ alioquin incommunitate sequerentur. Vnde propter eandem rationem docent Basiliius Pontius *de matrim. lib. 3. cap. 22. num. 46.* Ioann. Sancius *in selectis, disp. 44. num. 3.* & Molfesius *in sum. tom. 1. tract. 7. cap. 13. num. 21.* quod etiam error communis sine titulo colorato, tum in foro externo, tum etiam in foro conscientie iurisdictionem tribuat: & consequenter repetenda non sit confessio facta cum Confessario, qui cum falsa licentia Ordinarii (& sic intrusus) confessiones aliorum exceptit; itémque à fortiori possit poenitens, si sciat Confessarium iurisdictione priuatum esse (quod ipsa Confessarius, & populus ignoret) petere, si sic ipsi expediat, ab illo absolutionem, quia valide propter rationem dictam (præsertim quia in isto ultimo casu adest titulus coloratus) illa conferetur.

2. Adde, quod non solum error communis; sed etiam probabilis opinio Doctorum iurisdictionem tribuit, etiam si opinio illa fortè sit falsa: atque ita docet Henriquez *libro secundo de poenitentia, capite decimoquarto, numero tertio & quarto.* & Sanchez *lib. 3. de matrimonio & quarto.* Th. del Bene *Dubii. Moral.*

monie, disp. 20. num. 65. vt si probabile sit, v. g. talem posse absolueret à reſeruatis, vel à censuris, matrimonio aſſiſtere, excommunicare; Confessorem eligere, priuilegium non eſſe reuocatum, & ſimilia, & ille ex hac opinione operetur, valida ſunt acta, Eccleſia ſcilicet ſuppleante defectum, ſi fortè defectus ſubſiſt: & ratio eſt, quia cùm licitum ſit operari ex opinione probabili, ſi omnia illa eſſent irrita, grauia incommoda etiam in communitate ſequerentur: vnde dicendum, quod non peccabit Sacerdos ſimplex abſoluens conſtitutum in periculo mortis, præſente Sacerdote approbato: neque Parochus exſciens in aliena Diœceſi conſeſſiones, abſque noua Epiſcopi approbatione; nec Sacerdos approbatus abſoluens ex opinione probabili à reſeruatis, &c. cum de his omnibus ſit opinio probabilis, quin inò, vt ait Panormit. *in cap. nihil 44. de elect.* quẽm reſert, & ſequitur Roſella *verb. Confessor 3 in fin. Syl. verb. eod. 1. quæſt. 19 Sanchez num. 56.* valent acta in vtroque foro, etiam ſi populus dubitet, an ſuperior ſit officio priuatus: & ratio eſt. quia cùm antea fuerit habitus pro ſuperiori, non debent ſubditi propter dubium ſuperueniens, cùm in officio perſeueret, eum reiicere: in dubio enim nemo eſt ſuo iure ſpoliandus, cùm in dubio melior ſit conditio poſſidentis.

Ex dictis patet, quod etſi illi, qui habent titulum coloratum, & multo magis, qui illum non habent, peccent uſurpatione iudicij (quia quantum in ipsis eſt, uſurpant poteſtatem, quam non habent) tamen illorum ſententia, ſi aſſit error communis, non eſt irrita: quia (vt dicebatur) dum hoc attentant, Eccleſia propter bonum commune iurisdictionem extraordinariè in ipſo actu

P ſubminiſtrat.

subministrat. Hinc multi solvantur casus, quorum est

Casus primus.

Quod valida sunt acta Prælati qui accepit Prælaturam in excommunicatione, irregularitate, vel alio impedimento occulto (ratione cuius collatio sit irrita, vel interuentu Simonie realis completæ, aut confidentialis) si communi errore facti habeatur pro vero Prælato v. g. valida est sententia excommunicationis, & absolutionis ab eo lata, & collatio beneficij, & delegatio iurisdictionis, & similia.

Casus secundus.

Quod idem dicendum est de eo, cui collata est potestas delegata, præsertim ad vniuersitatem causarum, vt rectè docet Palud. in 4. d. 17. *quest. 6. art. 2.* quales sunt Commissarij, Vicarij, Foranci, Pœnitentiarij, &c. quia horum iurisdictionis non minus, quàm eorum, qui habent potestatem ordinariam, spectat ad communem utilitatem, cum plures cause ad ipsos deferantur. An autem idem dicendum sit de eo, qui est delegatus ad causam particularem, quidam negant, quia non agitur, inquit ipsi, de bono communi, at probabilius etiam affirmatur, quod tenet Paludan. *ubi supra*, & alij Doctores qui eamdem doctrinam de delegato ad confessiones tradunt. Probatur, quia in cap. *famis* apertè agitur de delegato, & quidem, vt videtur, ad causam particularem, tum quia quamuis singuli tales non deputentur, nisi ad causas certas, nec de quorumlibet questionibus cognoscere possint, tamen quamplurimum interest Reipublice, vt horum etiam acta valeant, cum

sape, & variis casibus deputentur. Non obstat, quod dicitur in l. *fin. Cod. si non à compet. Iud. esse dic.* vbi sic habetur, & in *primatum causis* huiusmodi forma seruetur, ne quinquam litigatorum sententia, non à suo Iudice dicta, confirmetur: Nam intelligitur, quando non est occultum, non esse verum Iudicem: quod generaliter in omnibus causis, etiam publicis, verum est.

Casus tertius.

Quod idem dicendum est, etiam si superior conferens officium, vel iurisdictionem, sciat impedimentum alterius, aut collationem esse inualidam, modò adsit communis error populi, vt *supra* dicebatur: nec opus est vt ipse possit impedimentum auferre, vt rectè docent Paludan. & Caietan. in *locis supra cit.* & patet cum Episcopus confert illegitimo, vel occulto homicidæ beneficium parochiale; requiritur tamen, vt supremus Princeps possit illud auferre, & personam capacem efficere: nam si sit impedimentum iuris diuini, vel naturalis, *supra* quod Princeps non potest, nihil fiet, vt si v. g. sit *scœmina*, vel non sit sacerdos is, cui potestas absoluendi commissa est; tunc enim communis error, etiam cum titulo colorato nihil iuuabit. Ratio, quia potestas humana hunc defectum non potest supplere, nec villo modo talibus hanc potestatem conferre.

Casus quartus.

Quod idem dicendum est, etiam si litigatores, vel quorum causa agitur, impedimentum nouerint. Ratio, quia hæc iurisdictionis concessa est generatim propter errorem communem; ergo priuata scientia illam non impedit. quapropter absolutio

absolutio data à Parocho, quem nosti occultè simoniacum, vel ex alio capite iurisdictione priuatum, valer, vt passim Doctores fatentur, nisi fortè tu alterius copiàm haberes, & extra necessitatem illum induxeris, & sic illi confitendo, pecces mortiferè; quia tunc absolutio, etsi non sit irrita defectu iurisdictionis, erit tamen irrita defectu tuæ dispositionis, quæ ad valorem sacramenti requiritur.

Casus quintus.

- 1 Quod idem dicendum est quando alicui iurisdicctio occultè est sublata, & ille nihilominus pro superiore per communem errorem habetur, quod quatuor modis potest contingere. Primò, si ipso iure beneficium vacet. Secundo, si per sententiam ei sit abrogatum, vel si sit potestas delegati reuocata. Tertiò, si delegans sit mortuus. Quarto, si iurisdicctio delegantis sit suspensa.
- 2 De primo modo ita docet expressè Paludanus *vbi supra*, Panormitan. *in d. cap. nihil*, Nauar. *in cap. placuit*, num. 180. Aragon. *quest. 60. art. 6.* Syluest. *verb. Confessor*, 1. *quest. 19.* & passim Canonistæ: & ratio est, quia in tali casu adest error communis, quin & titulus etiam publici officij coloratus, vt quia ab Episcopo institutus: nec refert, quod titulus, & possessio iuris sint ei adempta, quia omnino occultum est; quin non ita sunt adempta, vt non maneant de iis aliquæ reliquæ: retinet enim possessionem facti, vt Nauar. ait, omitto, quod hoc necessarium non sit vt ad mentem Mofesij, Pontij, & Sanci in *selectis questionibus supra* dicebatur.
- 3 Non obstat *cap. dudum 22. de elect.* vbi insinuat, absolutiones datas ab eo, qui simul plures parochiales Eccle-

sias retinebat absque dispensatione, fuisse irritas, cum obtema secunda, vacet prius, iuxta dispositionem Concilij generalis, *cap. de multa, de prebendis*, non obstat (inquam) quia publicè notum erat, illos vacare, quod si id occultum fuisset, ratione erroris communis non fuissent irritæ, vt ibidem aduertit Panormitan. & alij; nec refert quod id proueniat ex errore iuris, modò error iuris causet errorem facti; quia tunc militat eadem ratio, quæ *suprà* dicebatur.

De secundomodo, licet contra quosdam, ita docet Paludanus *in loc. supra cit.* vbi id affirmat de eo cui commissio est occultè reuocata, ita etiam docet Henriquez *lib. 3. de penitent. cap. 6.* vbi dicit, *valere absolutionem, si non scitur de reuocatione*, & *lib. 2. cap. 4.* vbi ait, *valere confessiones factas virtute Bullæ, vel facultatis, quæ nescitur esse reuocata*, ita etiam docet Sanchez *lib. 3. de matrim. disput. 20. num. 58.* citans pro se Baldum, Iasonem, Corneum, Mascardum, Henricq. & Manuelem, qui Sanchez *in primo tomo summe cap. 60. num. 3.* dicit, valere confessiones Religiosis semel approbatis factas, quamuis occultè facultate audiendi illas sint priuati.

De tertio modo ita etiam docet idem Sanchez citans pro se multos Doctores, & probatur, quia quamuis morte vel priuatione officij delegantis expiret potestas delegati, re adhuc integra, *l. more §. ff. de iurisd. omni. Iud. cap. licet 20. cap. gratum 10. cap. relatum 19.* de officio delegati, tamen quamdiu hoc communiter ignoratur, est eadem ratio, quæ in supradictis dicebatur; ergo &c. non enim hic est magis priuatus, quam in primò, & secundo casu, & tamen ipsi valent acta, ergo & hic.

- 6 Confirmatur, quia potestas Vicarij generalis magis pendet à iurisdictione Episcopi, quam potestas delegati à delegante: nam à Vicario ad Episcopum non datur appellatio, eo quod sit vnum tribunal, vna iurisdictione, & veluti vna persona, vt aperte colligitur *ex cap. 2. de consuetud. in 6.* vbi per Officialem Episcopi intelligitur Officialis (vt exponit *ibi* gloss. communiter recepta) quem vocamus Vicarium generalem; & à delegato ad delegantem datur appellatio, vt *ibidem* gloss. affirmat, eo quod diuersum tribunal habent, & diuersi Iudices reputantur; vnde mortuo Episcopo expirat potestas Vicarij, etiam causa integra, vt docent Ioan. Andreas, & Hostiens. *in cap. 1. de offic. Vicarij in 6.* & tamen valent acta Vicarij, & literæ dimissoriae ab eo datæ, si communiter motus Episcopi ignoretur, sicuti præter alios docet Hentiq. *lib. 3. de pœnit. cap. 13.* neque desinunt valere prædictæ literæ, etiamsi postea te integra, sciatur mortem Episcopi præcessisse, vt docet idem Hentiq. *de ordine cap. 22.* & Sanchez *in loc. supra cit.* Etgo &c.
- 7 De quarto modo idem dicitur, nam si suspensio primaria, quæ est in ipso delegante, non inualidat acta ipsius, dum communiter ignoratur, multò minus inualidabit acta delegati, qui solum secundatio suspensus est (si similiter res communiter ignoretur) ergo &c.

Casus sextus

Quod idem dicendum est, non solum in foro contentioso, sed etiam in foro Sacramentali; atque ita docent Palud. Caict. Nauar. Pontius, Sanchez *in locis supra cit.* & alij passim, & ratio est, quia bonum commune hic etiam ita postulat; & Ecclesia defectum iurisdictionis non

minus hic, quam in foro extetno sup-
plere potest, & vult, concurrente errore
communi, ergo &c.

Neque obitat, quod expretsum ius hac de re non habeatur; quia quod iura disposuerunt in vno casu, id merito intelligendum est in alijs, si par, vel maior ratio adsit, vt est in casu nostro. Confirmatur, quia supposita potestate Ordinis, in omnibus vtriusque fori est omnimoda paritas; nec plus requirit hoc forum, quam illud: sufficit enim in vtroque eadem iurisdictione quare proposita potestate Ordinis, quicumque potest absolvere, & ligare in foro externo, potest etiam in interno, vt testè præter alios notauit Paludan. *in loco supra cit.*

Casus septimus.

Quod idem dicendum in iis, quæ geruntur ex officio publico; quamuis non sint actus iurisdictionis, vt in instrumento tabellionis, in electione, & præsentatione ad beneficia, & officia, in actu Parochi assistentis contractui matrimonij, &c. hic enim non est actus iurisdictionis, sed exhibitionis tantum præsentia sui, tanquam testis iure requisiti. Vnde alij soluuntur casus, quare sit

Casus octauus.

Quod validum est matrimonium, et si Patochus matrimonio assistens, sit administratione interdictus (siue in genere, ob imperitiam, ne minister sacramenta, siue in specie, ne assistat matrimonio) vel sit suspensus. vel excommunicatus, etiam non toleratus, vel per sententiam officio priuatus, modo non sit actualiter depositus, sed ti-
tulum

tulum, ac possessionem beneficij teneat; atque ita contra Avilam docet Ledefina *quest. 45. de matrim. art. 5. publt. 3. dub. 3* Henriq. *lib. 11. cap. 3. num. 4. & 5. Rodriq. tom. 1. cap. 219. concl. 10. Sanchez de matrim. lib. 3. dispnt. 21. numr. 4. Coninch. disput. 27. dub. 7. conclus. 7. & Pontius de matrim. lib. 5. cap. 17. num. 13.* (vbi idem docet de Vicario ad nutum amovibili; adducitque pro hac sententia Cardinalium declarationes) & ratio est, quia assistere matrimonio: vti *suprà* dicebatur) non est actus iurisdictionis; vel administrationis (cum etiam ab invito, seu coacto validè præstari possit) sed est tantum actus testimonij, ex iuris dispositione ad matrimonij substantiam requisitus.

3 Confirmatur, quia verba correctoria Concilij Tridentin. strictè interpretanda sunt, retenta verborum proprietate, *qui aliter, quam præfense Parocho, &c.* ergò quamdiu verus Parochus manet, assistere, & matrimonio auctoritatem præbere, saltem validè poterit.

4 Contrà verò validum non est matrimonium, si Parochus excommunicatus, aut alio modo censuratus non toleratus, alteri Sacerdoti, etiam non censurato assistendi licentiam concedere intenet, sicuti docent Ledefina *cit. dub. 4. & Coninch. conclus. 8.* contra Henriq. *lib. 11. cap. 3. num. 5. in comment. lit. Q.* & Sanchez *cit. disput. 21. num. 7.* & ratio est, quia dare alteri licentiam, qua is, alioquin non qualificatus, reddatur idoneus ad legitimum valorem actus, non est substitutio testis, vt adversarij contendunt, sed est exercitium iurisdictionis, (sicuti notavit Navar. *consil. 14. de clandest. dispensat. num. 6. ad tertium*) quod exer-

citium censuratus non toleratus exercere non potest, sicut nec dare licentiam audiendi confessiones, vel ministrandi sacramenta, & similia; validum tamen ex dictis matrimonium est, si ipse Parochus non sit excommunicatus, vel alia censura detentus, & substituat, vt assistat, alium sacerdotem excommunicatum, aut alia censura innodatum, etiam non toleratum: nam, vt dicebatur, id effici potest, saltem validè, quin addo, & licitè, in casu scilicet necessitatis, vt si v.g. tempore pestis ipse Parochus non possit assistere, nec substituere alium sacerdotem, quàm notorium clerici percussorem, aut censuratum alium toleratum, sicuti præter alios rectè notavit Chapeauille *cap. 6. quest. 3.*

Casus nonus.

Quod item validum est matrimonium, etsi Parochus, dummodo sit propius, vel utriusque, vel saltem alterius sponsorum, (quod de re videri potest Sanchez *lib. 3. de matrim. disput. 19. & 25. num. 14.* vbi docet, si vnus sponsorum vagus sit, posse eius matrimonio quemcumque Parochum assistere; quia vagorum quicumque Parochus censetur esse proprius in loco, vbi illi pro tunc temporis versantur, quod verum est, si loquamur de matrimonij valore: nam licitè non potest Parochus vagorum matrimonijs assistere, nisi potius ab Ordinario licentiam obtinuerit, ob Trident. constitutionem *sess. 14. cap. 6.* vbi Parochis præcipit, ne vagorum matrimonijs intendant, nisi prius diligentem inquisitionem fecerint, & re ad Ordinarium delata ab eo licentiam id faciendi obtinuerint) in Parochia aliena assistat matrimonio;

atque ita docent Henriq. *lib. 11. cap. 3. num. 2.* Rodtiq. *tom. 1. cap. 219. conclus. 5.* Sanchez *cu. disp. 19. num. 11.* contra Nauartum *cap. 25. in fin. & lib. 4. consil. 4. & 14. de clandest. desponsat. edit. 2.* idque ob eandem rationem, quæ *suprà* dicebatur: quia scilicet assistere matrimonio est tantum actus exhibitionis præsentiae sui, tanquam testis iure requisiti.

2. Confirmatur, quia lex correctoria debet esse strictæ interpretationis; sed Tridentini constitutio correctoria est iuris antiqui: ergo non est extendenda, sed potius strictè interpretanda, salua verborum proprietate, quæ hic seruatur, quandoquidem Concilium requirit tantum proptij Parochi præsentiam, quæ etiam extra Parochiam benè consistit, cum non agatur de exercenda iurisdictione, ut *suprà* dicebatur; vel si agatur, non agitur de exercenda iurisdictione contentiosa, sed ad summum voluntaria, quæ etiam in alieno territorio potest exerceri: ergo &c. peccat tamen Parochus, si in aliena Parochia sponso suis solemniter, ac publicè assistat, ut communiter Doctores in materia de matrimonio.

Casus decimus.

1. Quod item validum, quin & licitum, est matrimonium, etsi Parochus assistens non sit Sacerdos: quamuis ex decreto Tridentini alteri, quam Sacerdoti, assistendi licentiam dare non possit: atque ita docet Nauar. *lib. 4. consil. 6. & quest. de clandest. desponsat. edit. 2.* Henriq. *lib. 11. cap. 3. num. 5.* Ledesma *quest. 45. de matrim. artic. 5. punct. 3.* Sanchez *lib. 3. disp. 20. num. 3. & 10.* & Pontius de *matrim. lib. 5. cap. 17.* ubi refert pro hac sententia quamdam Cardi-

naliū declarationem, & probatur ex ratione, quæ *suprà* dicebatur: quia scilicet assistere matrimonio est tantum actus exhibitionis præsentiae sui, tanquam testis iure requisiti; ergo &c.

Confirmatur ex verbis Concilij: qui ² *aliter quam presente Parocho, vel alio Sacerdote, de ipsius Parochi licentia, &c.* & sensus est, quod matrimonium contrahi debeat coram Parocho, vel alio quodam licentiam à Parocho, vel Ordinario habente, dūmodo is Sacerdos sit.

Vbi aduerte, quòd tamen si particula *alius* eiusdem qualitatis personam ³ referre soleat: quia est repetitiua similitium, id tamen non semper verum est; ut cum dicunt *crucifixi sunt cum eo alij duo latrones*: Concilium autem ita locutum est, quia communiter Parochi solent esse Sacerdotes: vnde in *cap. omni, de penis. & remissione*, requiritur licentia Sacerdotis proptij, ut quis alteri Sacerdoti confiteri possit, & tamen ibi Doctores communiter docent talem licentiam à quocunque Parocho, vel proprio Pastore, etsi Sacerdos non sit, concedi posse, sicuti etiam notauit Sotus in *4. dist. 18. quest. 4. art. 3.* Sanchez *cu. disp. 20. num. 3.* & in simili docuit Suar. *p. 3. tom. 3. disp. 72. sect. 2. col. 3.*

Casus undecimus.

Quòd Parochus non sit irregularis, etsi excommunicatus assistat matrimonio; quia assistens is matrimonio (ut *suprà* dicebatur) exercet tantum actum exhibitionis præsentiae sui, tanquam testis iure requisiti, non autem actum iurisdictionis, vel actum ordinis, quem solum exercendo fieret irregularis; an autem irregularis fiat, si sponsus benedicat, commodiùs dicitur *alibi*; videtur tamen in tali casu peccare mortaliter, quia

quia communicat in sacris: atque ita docet Pontius lib. 5. cap. 17. num. 12. quamvis oppositum etiam dici possit cum Sanchez de matrim. disp. 21. ex eo, quia communicat in te necessaria, praesertim in casu, quod vergeat matrimonium, ut in articulo mortis, ob salutem morientis, vel ob bonum proles, &c. quando etiam sine peccato absolvere potest, quamvis censuratus, & non toleratus: quia in tali casu Ecclesia suspendit censuram, cum positiva lex non obliget cum tanto rigore: imò & non contritus, si ita ardeat angustiis temporis, ut non possit attendere ad habendam contritionem de peccatis. Vide Valq. tom. 1. disp. 207. de Eucharistia, cap. 1. num. 3. & 4. & Ioannem de Lugo ubi infra disp. 9. sect. 2. in fin. Vnde nec peccabit Parochus, si etiam assistat metu mortis inductus, & multò minus peccabit, si assistat censuratus toleratus non se ingerens, sed requisitus: nam cum nulla (sicut rectè tradunt Sorus in 4. dist. 22. quest. 1. art. 4. concl. 1. Sanchez de matrim. lib. 7. disp. 9. num. 8. Ioann. Præpositus in 3. part. quest. 7. de impedimentis matrimonij, dub. 24. & Ioann. de Lugo de sacrament. disp. 8. sect. 14. num. 225.) culpa sit, petere, etiam Sacramentorum administrationem ab huiusmodi excommunicatis toleratis: ex eo, quod Concilium Constantiense fidelibus absolute concesserit facultatem communicandi cum talibus, tam in sacris, quam in politicis rebus. Consequens est neque ipsos excommunicatos, præcisè ob censuram, peccare, si rogati Sacramenta etiam ministrent, modò non se ingerant, ut supra dicebamus: nam quamvis ipsi excommunicati tolerati in dicta extrauagante nulla gratia directè facta sit, ideòque ipsi peccent, spectato iure communi, si fidelium

communioni, seu in sacris, seu in politicis negotiis, extra casus concessos, se ingerant, indirectè tamen, & per accidens etiam ipsi excommunicati tolerati (idèmq; dico de suspensis, interdictis, &c. si ab Ecclesia tolerentur) ex Constantiensi illo decreto commodum reparant. Primò enim, ne gratia, seu licentia aliis fidelibus facta cum excommunicato tolerato communicandi inutilis, aut noxia sit, necesse est dicere, etiam ipsi excommunicato ad communicationem legitime inducto, permissum esse communicare, quin imò addo, interdum obligari, ut si v.g. Parochiani à Parocho administrationem Sacramenti, vel subditi à Iudice excommunicato administrationem iustitiæ exigant, modò per illos non stet, quominus (si id fieri potest) ab excommunicatione, vel alia censura, ante præstitum officium absoluantur. Secundò cum ius concedat subditis, ut à iudice excommunicato, vel suspensio, &c. tolerato iustitiam, & à Pastore ordinario absolutionem, &c. petere possint, ne frustratoria sit hæc concessio, seu indulgentia, dicendum est, huiusmodi toleratis exercitium iurisdictionis suæ nequaquam ademptum esse, sicuti notavit Couar. in cap. alma, part. 1. §. 7. num. 9. Suarez de cens. disp. 11. sect. 4. num. 9. Auila part. 2. cap. 6. disp. 3. dub. 2. concl. 1. & Nauar. lib. 5. consil. 15. de heret. quest. 2. ubi rectè resoluit licitum esse à Parochis in hæresim, aut schisma notoriè lapsis, antequam denunciati sint, Sacramenta omnia suscipere, quod non rectè refutat Azor. tom. 1. lib. 8. cap. 11. quest. 7. ex S. Thom. 2. 2. quest. 39. art. 1. ubi ait, eiusmodi hæresim iurisdictione priuatos esse: nam id procedit, spectato iure veteri, non autem spectato iure nouo: ergo &c.

*Appendix ad ea quæ suprâ
dicebantur.*

1 **P**ORRO quod dixi de Parocho, si excommunicatus, suspensus, vel interdictus, siue toleratus, siue non toleratus sit, idem dico de omni alio, qui instar Parochi matrimonio assistere potest; cum certum sit, præter Parochum, etiam proprium Episcopum, vel alium Episcopali iurisdictione præditum, eiusque in spiritualibus Vicarium generalem, item Legatum Sedis Apostolicæ in provincia ad quam destinatus est, ac denique in omnium fidelium matrimoniis Summum Pontificem assistere, vel assistendi licentiam dare posse; si quidem nomine ordinarij Pastoris veniunt hi omnes, quibus addo Capitulum Sede vacante, cum succedat illud in iurisdictionem Episcopi, sicuti colligitur ex *cap. cum olim, de maior. & obed.*

2 Idem etiam dico de testibus, si similiter censurati, etiam non tolerari sint, sicut & Parochus; quorum præsentia tamen, sicut & Parochi, debet esse moralis; ut scilicet intelligant quod agitur, ideoque testificari possint, matrimonium consensu utriusque initum esse, *argum. l. 209. ff. de verbor. signific. vbi habetur: coram Tuio aliquid facere iussus, non videtur presente eo fecisse, nisi is intelligas; itaque si furiosus, aut insans sit, vel dormiens, non videtur coram eo fecisse; idemque dicendum de illo, qui præsens corpore est, sed animo nihil omnino aduertit, sicuti docet Sanchez de matrimon. lib. 3. disp. 39. num. 5.*

3 Non tamen requiritur, Parochum, aliosque testes ad id vocatos, seu rogatos, esse; sed sufficit, si casu matrimonio interueniant, *argum. l. 11. ff. de testibus,*

vbi habetur: ad fidem rei gesta facienda, etiam non rogatus testis intelligitur. & *argum. cit. l. 209. vbi dicitur: scire autem testis, non etiam velle debet, num & inuiso eo rectè sit, quod iussum est; atque ita ex communi docet Nauarr. consil. 11. de clandest. desponsas. edit. 2. esset tamen peccatum mortale, Parochum, quippe qui personam Ecclesiæ repræsentat, vi, aut dolo inducere, ut matrimonio assistat; excepto casu necessitatis, si is sine iusta causa renuat, & ad Superiorem recursus non adsit: nam tunc astutia aliqua, sine mendacio, cum adduci liceret, sicuti rectè notauit Coninch *disp. 27. dub. 4. in fin.**

Non requiritur secundò, testes habere 4 eas qualitates, quæ in causis tam civilibus, quàm criminalibus iure ordinario necessariæ sunt, verbi gratiâ, non requiritur quod non sint impuberes, scemina, infames, infideles, parentes, liberi, serui, &c. sicuti non requiritur quod non sint excommunicati, vel alia censura detenti, siue tolerati, siue non tolerati, ut *suprà* dicebatur; atque ita docet Henriquez *cit. cap. 3. num. 9. Rodriq. cit. cap. 219. conclus. 18. Petrus Ledesma cit. quæst. 45. art. 5. p. 3. Veracruiz in append. speculi, dub. 7. Sanchez de matrimon. lib. 3. disp. 41. num. 5. & Coninch *disp. 27. dub. 4. conclus. 2. & ratio est, quia Tridentini constitutio cum sit iuris veteris correctoria, non debet extendi, præsertim cum procedat contra valorem matrimonij, cuius causa fauorabilis est, cap. ult. de sentent. & re iudicata. Confirmatur, quia propter eandem rationem: in fidei fauorem huiusmodi testes admitti consueverunt, cap. in fidei, de heres. in 6.**

Addè primò, quod testes alioquin in- 5 habiles, seu exceptione remouibiles, valide adhibentur, ut instrumentarij ad

rei gestæ probationem, ex partium consensu, sicuti docet gloss. in *Authentic de testib. §. neque igitur, verb. & supplicia*, Sanchez in loc. cit. & Coninch numero 4. quin etiam validè adhibentur ad actus iudiciales, si à Iudice, vel parte aduersa non repellantur, sicuti colligitur ex cap. 1. de except. in 6.

- 6 Adde secundò, quòd autoritas Episcopi aliorum testium defectum supplet, argum. cap. cum esses, de testam. præsertim si Parochus testium nomina, ac locum contracti matrimonij in libro describit, sicuti iubetur in Tridentini decreto de reformat. matrimon. cap. 1. sect. 24. quare propter has easdem rationes dicendum est, quod si de matrimonij valore postea in iudicio lis oriatur, ordinariè sufficiant etiam huiusmodi testes ad fidem rei gestæ faciendam, sicuti docuit Sanchez cit. diffus. 41. num. 6. licèt aliter sentire videatur Couarr. in epitom. part. 2. cap. 8. §. 12. num. 17.

- 7 Adde tertio, quod etiamsi contrahentes principales excommunicati, vel alia censura censurati sunt, etiam non tolerati, adhuc matrimonium validum est, etsi non licitum: atque ita docet Pontius lib. 5. cap. 17. & ratio est, quia excommunicatio non est vnum ex impedimentis ab Ecclesia statutum in contrahentibus, sicut nec in Parocho, & testibus, vt *suprà* dicebatur; idque in fauorem matrimonij, cuius causa fauorabilis est, cit. cap. ult. de sentent. & re iudicata.

- 8 Atque hinc patet responsio ad ea, quæ Auila, aliique aduersarij adducunt in contrarium à pari, quod scilicet actus, quos exercet excommunicatus non toleratus, ratione publici officij, sunt nulli: itemque nulli sint contractus, in quibus de substantia requiri-

Thom. del Bene Dubit. Moral.

tur præsentia notarij, si hic similiter excommunicatus, non toleratus, sit, ergò sic à pari in casu nostro: nam facile responderetur ex dictis, disparitatem esse: quia non extat hic, sicuti *ibi*, ius irritans matrimonium, si contrahentes, Parochus, vel cæteri testes excommunicati, vel alia censura censurati, non tolerati sint. Adde, quod doctrina de notario excommunicato non tolerato, non est vera in foro interno, sed solum in externo: quare cum matrimonium, non obstante excommunicatione notarij, subsistat in foro interno, consequens est, vt sit sacramentum in foro interno: & sic non mirum, si propterea agnosceatur etiam in foro externo.

Porro, an sacerdos Catholicus assistere possit matrimonijs Hæreticorum, quos in sua Parochia habet: qui casus in Germania frequens est. Responderetur affirmatiuè, (præsertim si excuset necessitas, vt *suprà* dicebatur) ratio, quia non prohibetur id propter vitandam communicationem: nam Hæretici post Concilium Constantiense, nec in sacris, nec in politicis negotijs vitandi sunt, nisi denunciarentur, vel sint publici Clericorum percussores: neque propter reuerentiam sacramenti, quod Hæretici indignè suscipiunt: quia Parochus, vel sacerdos assistens matrimonio, non est matrimonij minister, sed tantum testis: vt *suprà* dicebamus. Vnde, si in statu peccati assistat matrimonio, non peccat: sicut nec quando Eucharistiam ministrat, quia non fuit sacramentum, sed applicatio iam factum: vt ex Valsq. docet Ioan. de Lugo *vbi infra* sect. 9. num. 355. Adde, quod non raro contingit, vt sacerdos assistat matrimonio aliquorum, qui notorij peccatores sunt; quando non patiuntur si-

Q bi

bi persuaderi, vt ad sacramentum dignè suscipiendum se disponant. Vide Ioan. Præpositum in 3. part. quæst. 7. de impedimentis Matrimonij dub. 14. & Ioannem de Lugo de sacramentis diff. 8. sect. 13. & 14.

cum consensu sui Superioris confessiones audiret. Ratio, quia Pontifex prædictum priuilegium absoluendi in forma tam ampla non concedit Regularibus, nisi dependenter à consensu suorum Superiorum, vt *suprà* dicebatur. Etgo, &c.

COROLLARIUM II.

SVBOROLLARIUM II.

Sequitur secundū, quod si Regularis sacerdos ab Ordinario approbatus sit ad audiendas Confessiones in sua diocæsi, inscio, vel inuito Præfato Ordinis sui; quamuis non possit licitè (quia in omnibus à Prælato sui voluntate, & imperio dependere debet) validè tamen ea potestate absoluendi pœnitentes, quam ipsi Episcopus, aliùsve Ordinarius delegat, vti possit. Ratio, quia in tali casu adsunt omnia ad Ministerium huius sacramenti requisita; videlicet Ordo sacerdotalis, approbatio Episcopi, & iurisdicctio Episcopi delegata, ergo, &c.

Excipe, nisi in Religionibus recepta sit constitutio Iulij III. facta ad instantiam Generalis Ordinis Prædicatorum, per quam eiusmodi absolutiones irritæ declarantur apud Mirandam *loc. citato*.

Vbi tamen aduerte quod (etiam in casu, quod prædicta Iulij III. constitutio recepta non sit, sicuti re vera recepta vt plurimum apud Religiones, in beneficium pœnitentium, non est) non potest prædictus Regularis Sacerdos, non solum licitè, sed nec etiam validè absoluere ab alijs casibus, à quibus virtute prædicti priuilegij Regularibus à Pontifice concessi, absoluere posset, si

COROLLARIUM III.

Tertiò, possunt Regulares ex vi prædicti priuilegij absoluere ab alia omni excommunicatione, aliæque censura dummodo ab Episcopis specialiter reseruata, vel particulatim inflicta non sit, quamuis Sedi Apostolicæ reseruata; atque ita docet præter alios Eman. Rodriquez *tom. 1. regu. 99. quæst. 20. art. 4.* additque *art. 8.* eiusmodi priuilegium absoluendi ab omni censura, etiam Sedi Apostolicæ reseruata, extendi ad censuras, quæ futuro tempore à Pontifice sibi reseruabuntur, iuxta doctrinam glossæ in cap. quia circa, de priuilegiis. & ratio est, quia priuilegium indefinitè concessum, si alteri non est onerosum, sed est merum beneficium Principis, ample accipiendum, & ad futura etiam extendendum sit.

COROLLARIUM IV.

Quartò, possunt Regulares absoluere à censuris, etiam extra sacramentum Pœnitentiæ, id est, possunt absoluere etiam eos qui ipsis sacramentaliter non continentur, non obstante quod in prædicto priuilegio dicatur, *confessionibus auditis*, atque ita contra Nauarr. in *summa*, cap. 26. num. 31 & Suar. *tom. 5. disput. 7. sect. 5. num. 36.* docent Henricquez *lib. 7. cap. 13. num. 2. & cap. 30. num. 6* Rodriquez *quæst. 61. artic. 7. Auila part. 2. de censur. cap. 7. dub. 13.*

Diana

Diana *part. 3. tract. 2. resolut. 9. & 20. & tract. 4. resolut. 63.* Coninch *de sacramenti. disput. 14. dub. 15. num. 253.* & etiam idem Nauat. *lib. 5. consil. 11. numero 2. de priuileg. edit. 2. & Suar. de legib. lib. 8. cap. 6. num. 15. & 16.* Probatur, quia etsi priuilegium loquatur tantum de foro poenitentiali, non tamen propterea necessarîo restringendum est forum sacramenti; cum vinculum censuræ in foro conscientiae tolli possit iniuncta poenitentia salutari, sine absolutione sacramentali; & ratio horum est, quia priuilegium, siue gratia à Principe data, interpretanda est secundum naturam rei, quæ conceditur, sed absolutio ab excommunicatione, vel alia censura non dependet à peccatis: potest enim aliquis absolui à censura in foro conscientiae, ita vt interim non absoluaatur à peccatis, quomodo certum est, ait Aui. la, Henríquez *cit. num. 2. in comment. lit. O.* & etiam Suar. *in cit. disput. 7. sect. 4. num. 19.* Patet ab excommunicatione non reservata absolute posse; ergo idem præstare poterunt delegati, nisi ipsis potestas limitetur, qualis limitatio in casu nostro non apparet; quia verba priuilegij intelligi debent accommodatè, nempe vt singula singulis respondeant, secundum naturam rei subiectæ; ideoque absolutio à peccatis requirat antecedentem peccatorum confessionem, non item absolutio à censuris; si quidem ab iis tantum absolueri ordinariè non solemus nisi audita prius confessione. Ergo, &c.

2. Confirmatur, quia sæpè fieri solet, quòd Confessarij etiam delegati separatè absolutionem à censura, & absolutionem à peccatis; vt si, verbi gratià, Prælati quempiam à censura absolutum, ad alterum Confessarium pro confessione facienda mittat; vel idem Confessari-

us quempiam hodie à censura, post aliquos verò dies eundem magis dispositum, à peccatis absoluat. Ergo, &c.

Confirmatur secundò, quia quamuis 3 priuilegia iuri communi derogantia, odia iuris dicantur, & sic restringenda sunt, tamen id locum non habet, quando priuilegium (vt est in casu nostro) in fauorem publicum concessum est; tunc enim non odium, sed fauor, & Principis beneficium censetur, ideoque latè (quantum eius verba patiuntur) interpretandum est, sicuti rectè docet gloss. & Abbas *in cap. fin. num. 2. de simon.* quod multò magis procedit, quando huiusmodi facultas non particulari alicui, sed toti Ordini (vt etiam est in casu nostro) concessa est: tunc enim multò magis est fauorabilis, & sic multò magis extendenda, sicuti rectè præter alios docet Tamburin. *de iur. Abbat. tom. 2. disput. 19. quest. 2. num. 2* qui citat Lessium, & Sanchez neque obstat, quod in priuilegio dicatur, *confessionibus auditus*, quia cum (sicuti supra dicebamus) adeò distent inter se absolueri à peccatis, & absolueri à censuris (idemque dico de commutatis, seu dispensare vota, irregularitates, iuramenta, petitiones debiti, &c.) vt hoc non indigeat confessione, non est censendus Pontifex velle totum priuilegium coactare per illum ablatium absolutum, *confessionibus auditis*; sed singula singulis referenda sunt, ita vt verba illa referantur ad absolutionem à peccatis, quæ immediatè sequitur, vt *supra* dicebatur; siquidem quamuis regula sit, vt clausula posita in vna parte propositionis (siue in principio, siue in medio, siue in fine illa ponatur) putetur referri ad omnia membra dictæ propositionis *ex cap. secundò requirit. de appell.* id tamen intelligitur, quando omnium est

eadem ratio, quæ non est in casu nostro, vt patet ex dictis: & hæc omnia confirmantur magis ex eo, quia antequam in literis S. Pœnitentiariæ poneretur illa clausula, *audita confessione, nec aliter, nec alio modo*, satis probabili-
liter (vt notat Filliuc. *tom. 1. tract. 10. part. 2. cap. 10. num. 353.*) asseriebant nonnulli dispensationes emanatas ex dicta S. Pœnitentiaria potuisse fieri extra confessionem; & ita docebat præter alios Salas *de legibus, disp. 20. sect. 10. num. 98.* Sanchez *de mariis. lib. 8. disp. 34. num. 29.* & Paulus *tom. 1. tract. 10. disp. 6. punct. 15. § 1. num. 6.* quod hodie impeditum est à S. Pœnitentiaria, quia dictæ literæ ipsius S. Pœnitentiariæ emanant in fauorem particularium personarum, & ideo non mirum, si summus Pontifex tales gratias velit coarctare, & cum illo onere, & conditione concedere, quod non est in casu nostro, sed potius oppositum: sicuti rectè docebat Tamburin. *in loco supra cit.*

4. Porro, quod dixi de censuris, idem multò magis intelligas de dispositionibus super irregularitate, voto, iuramento, petitione debiti, &c. quarum facultates, etiam delegatæ, faciùs extra Sacramentum pœnitentiæ exerceri poterunt, quia à Sacramentali absolutione, nullo modo dependent, qua de re vide præter Doctores *suprà* citatos Sotum *de iust. lib. 7. q. 4. art. 3.* Sanchez *lib. 4. mor. cap. 54 num. 16.* Villalob. *tom. 2. tract. 14. diff. 29. num. 7.* Tamburin. *de iure Abbatis, tom. 2. disp. 19. quest. 2. num. 5.* Sancium *in selectis, disp. 14. num. 2.* Bariatolam *in aphorism. lit. P. v. 76. votum*, dixi tamen multò magis idem de dispensationibus intelligas: nam Confessarij Religionum sine scrupulo possunt, ac solent dispensare in votis, iura-

mentis, debiti petitione, irregularitate (vt ex violatione censuræ) &c. sine ordine ad sacramentalem confessionem: at non faciliè solent absoluerè à censuris, nisi vel audita confessione, vel saltem cum ordine ad confessionem faciendam. Ratio, quia id tutius, & vsitatius est: ergo &c.

Aduerte tamen hic, quod dicto priuilegio Regularibus concessio absoluen-
 5 di omnes fideles modo, quo *suprà* dicebatur, &c. non comprehenduntur Religiosi, quibus secundum propria statuta, extra suum ordinem, aut alteri, quam ei, quem Prælati ad hoc munus destinavit, confiteri permissum non est; atque ita ex comuni tradit Rodriq. *tom. 1. quest. 62. art. 4.* & probatur, quia per priuilegium generale non censetur derogari consuetudini, vel statuto particulari, nisi exprimat, tum quia aliquin obseruantia regularis in collapsum iret, & multa scandala sequerentur, ergo, &c.

Aduerte secundò, quod de Religio-
 6 sis iter facientibus; an scilicet alieno Sacerdoti possint confiteri, & an cuiumque exposito regulari, vel seculari, an verò alicui ex suo Ordine, eique, qui in monasterio, vel Collegio (vbi hospitantur) pro confessionibus Regularium expositus est, confiteri debeant, id ex consuetudine cuiuscumque ordinis, vel ex Prælatorum voluntate iudicandum est; qua de re videatur Rodriq. *quest. 62. art. 5.* & Llamas *part. 1. meth. cap. 5. §. 14.* illud verò in omnibus Ordinibus receptum esse videtur; quod si plures eiusdem Ordinis Religiosi iter faciant, vnus alteri (qui confessiones audire solet, vel saltem Sacerdos est) confiteri possit, item, quod si Religiosi, præsertim Sacerdotes, iter faciant, aut extra Monasterium aliquandiu

quamdiu morentur in loco, vbi copiam non habent Confessarij ordinis sui, ex præsumpta licentia Prælati confiteri possint alteri Sacerdoti Regulari, aut seculari (etiam non approbato,) propter ipsorum priuilegium, vt ex communi docet Nauarr. *cap. 4. num. 7. Sà verb. confessor, numer. 6.* Rodriq. *cis. quæst. 62. art. 4. Diana part. 3. tract. 2. resol.* saltem ea peccata, quæ in Ordine illo reſeruata non sunt; atque ita docet Rodriq. *in loc. supra cit. arrieh. 5. dixi, saltem non reſeruata*, quia de reſeruatis est hinc, & inde opinio, in praxi vtraque mihi probabilis, qua de re vide Doctores, quos pro vtraque opinione refert Diana *in loc. supra cit. resol. 119.*

COROLLARIUM V.

A Censura autem iuris, vel sententiæ generalis, quam Author sibi reſeruauit; item ab ea, quæ in aliquem nominatim, seu per particularem Iudicis sententiam inflicta est, (siue reſeruata hæc, siue non reſeruata ab Authore explicite fuerit) non possunt Regulares, nec Index inferior vllus absolueret; atque ita habetur *in cap. nuper de sent. excomm. in. & ex communi docent S. Bonauent. in 4. dist. 18. quæst. 6. cum aliis scholasticis ibidem, & Abbas in cap. ex frequentibus numer. 7. de instit. cum Canonistis.*

2 Excipe mortis articulum, in quo quiuis Sacerdos, etiam excommunicatus non toleratus, ab omnibus censuris, tam ab homine, quam à Iure latis, etiam in Bulla Cœnæ Domini, vt hæresis, &c. absolueret potest, non solum, si non sit præſens, nec aditus accessus ad eum, ad quem de Iure competit abſolutio, in quo conueniunt Doctores,

sed etiam probabiliter, si sit præſens, sicuti contra Doctores quos citat, & sequitur Sanchez *lib. 2. mor. cap. 13. numer. 7. & contra Valquez in 3. part. tom. 4. quæst. 93. art. 1. d. ib. 4. num. 18.* Nugnum *in addit. ad 3. part. tom. 2. quæst. 8. art. 6. dub. 3. Aulam de conf. part. 2. cap. 6. dist. 3. dub. 1. concl. 4.* Coninch *de Sacram. dist. 8. dub. 2. numer. 16.* Reginaldum *in praxi tom. 1. lib. 1. cap. 7. numer. 61.* Putcanum *in 3. part. S. Thom. part. 2. quæst. 3. concl. 1.* Bonacinum *de sacram. dist. 5. quæst. 7. punct. 11. num. 10. & de conf. dist. 9. quæst. 3. punct. 3. numer. 3.* Sanctarelum *in tract. de hæresi cap. 6. dub. 1. numer. 2.* Santorium *de cas. Pap. & Episc. num. 146.* Benzonium *in tract. de fug. lib. 1. dist. 1. quæst. 6.* docebimus iterum nos *inf. à subsect. 35. & docent Nauarr. Vega Henriq. Rodriq. apud Sanchez, vbi supra num. 6.* Item Angles. *in 4. tom. 2. quæst. de confess. art. de ministro dist. in articulo mortis Episcop. Zetola in praxi de pœnit. cap. 15. num. 4.* Finellius *de cas. reſeru. cap. 7. in fin.* Petrus de Iedema *tom. 1. tract. de sacram. pœnit. cap. 14. dist. 2.* Comitulus *lib. 1. quæst. 22. num. 2.* Coriolan. *de cas. re part. 1. sect. 2. art. 16. num. 7. & 8.* Valer. *ver. excomm. dist. 23. num. 1.* Villalob. *tom. 1. tract. 27. claus. 1. §. 2. num. 7.* Barbosa *de potest. Episc. part. 2. allegat. 25. num. 51.* Conradus *part. 1. quæst. 12.* Ludouic. *de S. Iuan. part. 1. tract. de pœnit. quæst. 6. art. 6. dub. 4.* Sà *ver. absoluitio, num. 3. & alij & ratio esse potest, quia cum in articulo, seu in periculo mortis, cesset ex Trid. ses. 14. cap. 7. omnis reſeruatio casuum, & censurarum, consequens est, vt pro tunc temporis cesset etiam reſeruator, ergo, &c.*

Confirmatur primò, quia subdit;

Q 3 *ibid.*

ibid. Concilium, in tali tempore propter rationem dictam omnes sacerdotes posse quoslibet penitentes à peccatis, & censuris absolvere; in quibus verbis cum Concilium absolutè, & indistinctè dicat, *omnes sacerdotes pro tunc temporis ea potestate gaudere*, videtur omnibus illis parem iurisdictionem illo articulo concedere: nam ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, præsertim in fauoribus, & fauoribus animarum.

4 Confirmatur secundò, quia par est, ut pro tunc temporis monitum omnis satisfactio concedatur, ergò, &c.

5 Aduerte tamen hinc, supradictum hæreticum v.g. in articulo mortis, ut *suprà*, absolutum, debere postea, si non obierit, præsentare se summo Pontifici; quia cum hoc onere in articulo mortis absolutus censetur, ut si scilicet superuixerit, sub poena reincidentiæ in similem censuram, habeat se listere coram summo Pontifice, non ut iterum absoluator, quia iam est absolutus sed ut mandatis eius obediat; atque ita docet Henric. *lib. 13. cap. 29. num. 4.* Suarez *tom. 4. disp. 30. sect. 3. num. 8.* Barbosa in *collect. tom. 2. lib. 5. art. 39. cap. 11. num. 5.* & alij communiter quamvis in casu, quod censura non habet onus satisfaciendi causæ, propter quam incurritur, ut est in casu nostro, oppositum non improbabiler doceant Nauar. *cap. 26. num. 27.* Auila *de cens. pars. 2. cap. 7. disp. 3. dub. 4. concl. 2. §. 2.* Gamba rupta in *tract. de cas. refer. cap. 2. num. 65.* & probabile putet Filliuc. *tom. 1. tract. 13. cap. 7. num. 141.* At quidquid sit de hac opinione, illud tamen interim dicendum est, quod esto opinio Henric. Suarij, Barbosa, quæ est communis, sit absolutè vera, non oportet, ut talis

hæreticus ad summum Pontificem recurrat, sed sufficiet, ut ab Episcopo vel Inquisitore (qui à casu hæresis absolvere possunt; ut *infra subsect. 35.* dicitur) denno absoluator, Ratio, quia prior absolutio, modo quo *suprà* ad mentem Henric. Suarij, & Barbosa data, non impedit, quo minus penitens nouam absolutionem absolutam obtinere possit ab eo, qui eam absolutam præstare potest; atque ita docet Henric. *l. b. 6. cap. 10. num. 3. in gloss. lit. G. Bonacin. de cens. disp. 1. quest. 3. num. 15.* & alij.

Dixi, quod quivis sacerdos, etiam 6 excommunicatus non toleratus, ab omnibus censuris, tam ab homine, quam à iure latis, etiam Bullariis, & hæresis absolvere possit; idque verum est, etiamsi sacerdos ille positum in articulo mortis à peccatis sacramentaliter non absoluat. Ratio, quia absolutio ab excommunicatione, aliisque censuris, & multò magis dispensatio ab irregularitate, aliisque poenis ex delicto contractis, non pendet ab absolutione à peccatis, sicuti in Corollario præcedenti *suprà* dicebatur: nam quamvis causa, siue occasio (cur talis à censuris absoluedi potestas sacerdotibus omnibus in mortis articulo committeretur) fuerit, quia ea sæpè necessaria est ad sacramentalem absolutionem conferendam, nihilominus per se, & simpliciter, atque sine necessaria connexione ad sacramentum poenitentiae, concessa videtur, sicuti verba Tridentini Concilij significant, & nos *suprà* dicebamus ex eo, quia cum talis concessio gratiam & favorem contineat, latè interpretanda est, quod similiter de Parochis, aliisque dicendum; posse eos ex concessione citati *cap. nuper*, ab excommunicationibus, non reservatis scilicet; extra sacramen

sacramentum poenitentiae etiam absol-
uere. Vide Nauarr. in cap. 17. num.
272. Suarez de cens. disp. 7. sect. 4. nu-
mero 19. & sect. 6. num. 7. & Sà ver. ex-
communicatio num. 1. Vide etiam, quæ
suprà in Corollario præcedenti dice-
bantur.

Appendix ad ea, quæ suprà
dicebantur.

Porro nonnulli Doctores vt gloss.
Abb. in cap. à nobis 2. de sentent. ex-
commun. Sylu. ver. absolutio, 1. num. 8.
Armilla num. 39. Auila de cens. part. 2.
cap. 7. disput. 1. dub. 3. Ledesma tom.
1. de excommunic. cap. 8. dub. 4. & alter
Ledesma part. 4. quest. 26. art. 1. Io.
de la Crux part. 2. de excommunic. dub. 4.
concl. 1. Sancius in select. disp. 44 num.
7. Regucius de absolutioe quest. 124.
Valerus, ver. absolutio, disp. 13. &
alii, quos ipse citat, docent, in defe-
ctum sacerdotis, etiam alium inferio-
rem Clericum, imò, & laicum, à cen-
sura excommunicationis, &c. in mor-
tis articulo absoluere posse (sicut & in-
dulgentias applicare) ad hoc, vt defun-
ctus possit sepeliri in loco sacro, &
pro ipso publicè Missa celebrari

At contraria sententia videtur mihi
magis recepta, & probabilior, quam
docent Palud. in 4. distinct. 20. quest.
1. art. 2. Sot. distinct. 18. quest. 4. art.
4. Nauar. cap. 26. num. 26 & in cap. 1.
princ. num. 84. distinct. 6. de poenit.
Covar. in cap. alma, part. 1. § 11. num.
9. Suarez de cens. disp. 7. sect. 6. num.
6. Gasias de benefic. tom. 2. part. 12.
capit. 1. num. 353. Villalob. tom. 1.
tract. 16. diff. 20. num. 14. Coninch.
disp. 14. dub. 16. num. 236. & ratio est,

quia licet Ecclesia talem potestatem
cuique Clerico, imò etiam cuique fide-
li laico, quamvis heretico, & pœci-
so, & (vt docent Sayr. lib. 1. cap. § &
Filliuc. tract. 11. cap. 2.) etiam infide-
li, vel fornicariæ, committere possit, ta-
men re ipsa commisisse, nullo iure, vel
consuetudine Ecclesiastica ostendi po-
test, ergò, &c.

Confirmatur, quia ad maiorem æsti-
mationem censuræ pertinet, si eius
absolutio non ab alio, quam à Sacerdo-
te, sine concessione speciali confetatur,
præsertim, quia raro accidit, vt Sacer-
dos haberi non possit, qui excommu-
nicatum absoluat; quod etiam si ali-
quando accidat, poterit tamen tunc mori-
turus per contritionem à peccatis suis
liberari: atque post mortem à censuris
absolui, saltem improprie, in quan-
tum sufficiat, vt pro ipso ab Ecclesia
orari possit.

Non obstat cap. sanctum, d. st. 4. de 4
consecrat. adductum pro priori sententia
à gloss. in cap. pastoralis, § præeica, de
offic. Ordinarij in quo ex S. August. re-
fert, quòd quum fidelis aliquis, qui ex
numero poenitentium erat, cum infi-
delibus nauim veheret, acciderit, vt
vnus illorum à poenitente baptismum
peteret, hoc ipsi collato, poenitens vi-
cissim à recens baptizato reconciliatio-
nem petiit, & accepit.

Nam respondetur reconciliationem
illam non fuisse veram absolutionem
à censuris, multòque minus sacramen-
talem à peccatis, sed fuisse deprecato-
riam orationem hominis, iam mem-
bri Ecclesiæ per baptismum effecti, vt
scilicet Deus attendens animum, ac de-
siderium poenitentis, etiam sine Sacer-
dotis ministerio, reconciliationem tri-
bueret; atque ita explicat Author de ve-
ra, & falsa poenit. cap. quem poenitet.
disp.

dist. 1. de pœnis. vbi sic ait: qui confiteri vult peccata, ut inueniat gratiam, quarat Sacerdotem scientem ligare, & soluere: & paulò post: tanta est vis confessionis, ut si deest Sacerdos, confiteatur proximis: saepe enim contingit, quod pœnitus non potest confiteri coram Sacerdote, quem desideranti nec locus, nec tempus offert, etsi ille, cui confitebitur, potestatem soluendi non habet, sit tamen dignus venia ex Sacerdotis desiderio, qui socio confiteatur turpitudinem criminis: sic ille.

COROLLARIUM. VI.

A Censura itaque iuris, vel sententia generalis, quam author sibi reseruauit; item ab ea, quæ in aliquem nominatim, seu per particularem Iudicis sententiam inflicta est (siuè reseruata, siuè non reseruata ab Authore explicitè fuerit) is solum absolueri potest, qui eam tulit, vel eius superior, vel successor, vel delegatus, atque ita habetur in *cap. pastoralis*, §. *præterea*, vbi id notat Abb. num. 1. de *off. ordin.* ita etiam habetur in *Can. 47. Concil. Nicani*, vbi sic habetur: nullum Episcopum soluat, quem alius Episcopus ligauit, quamdiu ille, qui ligauit, uixerit. vide etiam *Can. 5. & 16. Concil. Caribagienfis* 6.

De Authore.

De Authore, inquam, seu de eo qui censuram tulit, patet ex regula recepta illa: *eiusdem est soluere, & ligare*, & patet ex eo, quod dicitur in *cap. verbum*, *dist. 1. de pœnis. par. est ius soluendi, & ligandi*. quod verum est, dummodò iurisdictio in illo duret.

Secus dicendum primo, si extincta sit Iurisdictio per depositionem, vel

impedita per censuram excommunicationis, suspensionis, &c. non toleratam.

Dixi, *non toleratam*: nam quamuis actus proficicientes ab excommunicato, vel suspenso, &c. non tolerato (quia priuatur omni Iurisditione) nulli, ne dum illiciti sint, actus tamen proficicientes ab excommunicato tolerato sunt validi, nisi per oppositam prius exceptionem infirmati fuerint; quin sunt, & liciti, si ad eos non se ingerat, sed exerceat requisitus ab aliis, non excommunicatis, v.g. valida est præsentatio, electio, vel collatio alicuius muneris, dignitatis, vel Beneficij, &c. facta ab excommunicato, vel suspenso, &c. tolerato, nisi per appositam prius exceptionem infirmata fuerit; idemque dicendum de dispensatione in voto, iuramento; item de absolutione à peccatis, censuris, & aliis eiusmodi actibus iurisditionis, quæ ob fauorem, vel petitionem alterius non excommunicati exerceri licet potest, & aliquando debet, ut *supra* dicebatur, & ex communi docet Suarez de *cens. disp. 14. sect. 2.* Auila *pari. 2. cap. 6. disp. 6. dub. 3.* & Coninch *disp. 14. dub. 10.*

Quin etiam ex officio Iudicem excommunicatum, vel suspensum, &c. toleratum, actus Iurisditionis directiuz, & coactiuz valide exercere posse, v.g. inobedientem excommunicando, existimat Coninch, *vbi supra* num. 9. & Gutierrez *lib. 1. can. 99. cap. 1. num. 82. in fine*, moti ex eo, quia Iudex, quamdiu ab Ecclesia toleratur; exercitium iurisditionis retinet; tum ex eo, quia ad bonum publicum spectare videtur, ut Iudicis tolerati acta publica subsistant, & valeant, *arg. cap. ad probandum, innotata gloss. de sent. & re iudicata.*

Sed

5 Sed contrarium probabilius videtur mihi dicendum cum Suare *cit. scilicet. 2. num. 15.* nempe non esse validam excommunicationis sententiam laram à Iudice notoriè excommunicato tolerato, seu non vitando: & ratio est, quia incurfus censuræ supponit inobedientiam, & contumaciam, quæ inuoluar peccatum mortale, quod non est, quando non obeditur præcepto excommunicati, aut suspensi, &c. etiam tolerati; quia etsi possumus, non tamen tenemur, cum illo communicare. Secundò, quia in extrauagante Constantiensis nullum ius, fauor, aut licentia data est ipsis excommunicatis, nisi quatenus cedit in gratiam, beneficium, commodum, vel petitionem reliquorum fidelium: ergo actus iurisdictionis coactiue, quos Iudex ex officio exercet in subditum inuitum, non minus nunc inefficaces, seu irriti sunt, quàm erant priùs ante dictam extrauag. Constantiensis, & ex his patet responsio ad primum argumentum: ad alterum autem respondetur, quòd ad publicum bonum spectet, vt acta excommunicati tolerati subsistant, & valeant: distinguo; si impedimentum eius, qui publicum officium gerit, occultum sit, concedo: si publicum, nego: atque ita notauit gloss. in *cit. cap. ad probandum.*

6 Secus dicendum secundò, si in iudice delegato finitum sit tempus delegationis, iuxta *cap. querentes, de offic. delegati*: nam tunc etiam author, qui censuram tulit, non potest ab illa absolueret, quare Nauar. in *cit. cap. verbum, resp. ad secundum*, & Suar. *de cens. disp. 7. scilicet. 2. num. 7.* vel si certa ipsi causa delegata tulit sententiam definitiuam, quamquam etiam tunc ad eius executionem totius anni spatium conceditur, vt proinde, si reus à Iudice delegato ante, vel

post sententiam definitiuam excommunicatus sit; atque intra annum à definitiua sententia numerandum, deposita contumacia sententiae parere velit, adhuc ab illo absolui possit; sed post annum ad delegantem remitti debet, sicuti habetur in *cit. cap. querentes, de offic. deleg. & explicat ibidem; gloss. & Abb. num. 7. Nauar. in summa, cap. 27. num. 40. & Conich. de cens. disp. 14. dub. 16. quest. 14. num. 256.*

7 Secus dicendum tertio, si superior censuram ferentis ex certa scientia expressè, vel tacitè (puta per illius confirmationem) ad se reuocet, sibi que propriam faciat; & sic absolutionem illius sibi referuet, quia tunc inferior, qui eam tulit, auferte neque etiam potest, sicuti docent Doctores in *cap. ex frequentibus, de insti. Syluest. verb. absolutio 2. quest. 4. Nauar. loco suprà cit. & Suarez disp. 7. scilicet. 2. num. 14.* exemplum huiusmodi auocationis generalis habetur in *cap. tua nos de sent. excomm.* vbi habetur, vt incendiarij, si nominatim excommunicati, & publice denunciati sint, pro absolutione ad Sedem Apostolicam mittantur. Vide gloss. *ibidem, verb. publicati in fin.*

8 Hinc sequitur primò, quod quamuis ad Conciliorum nationalium, quæ conuocatis eiusdem nationis Episcopis, & Archiepiscopis, à Primate, seu Patriarcha indicuntur, & prouincialium, quæ olim bis in anno, vere, & autumnò, per prouincias singulas ab Archiepiscopo, siue Metropolitano, conuocatis Coepiscopis celebrari debebant, sicuti constant *ex can. 1. Concil. Nicæni primi, & epist. 4. Leonii 1. cap. 7.* vel saltem semel in anno, iuxta epistolam decretalem Hilarij Papæ ad Episcopos Galliæ, secundum Tridentinum autem *ess. 14. cap. 2. de reform.* quolibet saltem trien-

nio institui deberent) & diocesalium, quæ autoritate Episcopi, conuocatis eiusdem Diocesis Prelatis, & Patochis, quot annis ex Tridentini ordinatione celebranda essent; ad quæ Concilia Prelati etiam, alioquin exempti, qui tamen generalibus Capitulis non subiiciuntur, accedere tenentur, authoritatem in natione, prouincia, vel diocesi obtinendam consensus, vel approbatio Summi Pontificis non requiratur, dummodo nihil in iis contra vniuersales canones, vel Ecclesiæ vniuersæ consuetudines decernantur, tamen si Pontifex aliquod ex illis, seu aliquam legem in illis latam approbet, aut confirmet, eo ipso, quod & de quolibet superiore legem inferioris approbante, aut confirmante, dicendum est, ad se reuocat, & propriam sibi facit, vt deinde inferior Pontifex legem illam abrogare, vel in ea dispensare non possit; atque ita docent Sanchez lib. 8. de matrimonio. disput. 27. num. 30 & Azorius tom. 1. lib. 5. cap. 15. quest. 7. quod tamen intelligerem ego, si confirmatio legis, quam ei Superior dat, substantialis sit; quia scilicet ab Inferiore cum tali autoritate condi non possit; vt si verbi gratiâ, Pontifex alicuius ex dictis Concilij canones, siue statuta velit in tota Ecclesia seruari; secus autem dicendum, si sit approbatio, solum accidentalis, & ad maiorem securitatem, ne ab aliquo statutum oppugnari possit; sicuti rectè notauit Suar. lib. 6. de legib. cap. 26. num. 16.

9 Sequitur secundo, quod si Superior confirmet statutum concernens fauorem aliorum, aut fauorem publicum, non possit deinde ab inferioribus, qui illud condiderunt, infringi, aut mutari, quia, vt dicebatur, Superior, ad quem spectat cura boni communis, & subditorum, illud confirmando, fecit quasi

proprium; atque ita docent Barr. in l. omnes populi, ff. de iustit. & iur. & Abbas in cap. cum accessissent, num. 2. de consuet. quod tamen intelligerem ego, si statutum non sit à Superiore confirmatum in gratiam & fauorem ipsorum statuentium; nam in tali casu possunt ij recedere, eique perinde, arque alteri gratiæ, seu priuilegio sibi concessio renunciare, arg. cap. per illorum, de prebendis.

Aduerte tamen hic, quod si è contra 10 Inferior, verbi gratiâ, Episcopus excommunicationem, quam in aliquem infert, Superiori, verbi gratiâ, Pontifici reseruet: quamuis virtute talis renunciationis factæ, non possit ipse postea ab illa absolueret, non tamen sequitur quod nec possit Archiepiscopus, seu Metropolitanus, in casibus sibi permissis à iure. Ratio, quia etiam quilibet possit sibi præiudicare, non tamen potest alteri; & licet, si possit fauori suo renunciare, non tamen potest in præiudicium alterius. Vnde vassallus non potest in præiudicium domini, sine eius consensu, alterius iurisdictioni consentire. Item non possunt Ecclesiastici priuilegiis suis renuere. Item non potest pater donationi inofficiose renunciare. Item non firmat iuramentum contractum in præiudicium tertij. Item tandem clausula *meis proprio* non operatur in præiudicium alterius, nec admissio *ius in eo acquisitum* alteri, atque ita præter alios docet Io. Maria Nouarius in questionibus forensibus part. 1. quest. 66. contra Campanil. in diuersis iur. can. rub. 11. cap. 15. numero 132.

Dixi, in casibus sibi permissis à iure, 11 quia quamuis Coepiscoporum subditos Archiepiscopus iurisdictionem non obtineat, sicuti constat ex cap. nullus Prius, cap. conquisitus, q. quest. 3. & cap. 1. de offic. legati, cap. duo simul, de offic. Ordinarij,

Ordinarij, quare ait Abbas *in cap. cum ad quorundam*, num. 4. *de excess. Prælatorum*, quod Archiepiscopus, seu Metropolitanus nihil possit in diocesi Suffraganeorum, tamen potest in illos iurisdictionem exercere in casibus expressis à iure.

- 12 Primò; si ab Episcopo ad Archiepiscopum appellatum sit, iuxta *cir. cap. conquestum*, iuncta gloss. & *cap. peruenit* 11. *quest. 1. & cir. cap. duo simul*, & *cap. 1. de offic. legati*, non tamen ob solam negligentiam Episcopi, nulla interposita à partibus appellatione, ad Archiepiscopum deuoluitur iurisdicção, vt ait Abbas *in cir. cap. duo simul*, & *cap. pastoralis*, *de offic. ordin.* & *in cap. nullus*, num. 2. *de iur. patron.* vbi rectè docet, si Episcopus requisitus in aliqua re consensum sine causa rationabili deneger, posse adiri Archiepiscopum; non vt ipse consensum suppleat, sed vt Episcopum compellat ad consentiendum.

- 13 Secundò, dum prouinciam visitat, quod libere facere potest communi iure, etiamsi nulla Episcopi negligentia intercedat, sed cum limitatione Concilij Trident. *sess. 24. cap. 3. de reformat.* quia tunc potest etiam prouincialium confessiones audire, iuxta *cap. vlt. de censur. in 6.* Item iubere crucem ante se ferri, & populo benedicere; idque etiam in locis prouinciæ alioquin exemptis, iuxta *clement. Archiepiscopo, de priuileg.* Item concedere indulgentias intra suam prouinciam, cum limitatione tamen Concilij Lateranensis, iuxta *cap. nostra, de penitent.*

- 14 Porro, si Archiepiscopus prouincialia statuta condere veli, Episcoporum synodum eius rei causa cogere debet, vt *suprà* dicebatur, in eaque præsidere tanquam Decanus in Capitulo, sicuti constat *ex cap. nullus Primus*, & aliis

questionib. quest. 3. at quod in prouinciali Synodo decretum fuerit, reuocare, immutare, vel in eo dispensare non potest. Ratio, quia ipse est inferior Synodo, siue Concilio Episcoporum, à quibus propterea iudicari potest; atque ita docet Nauarr. *lib. 4. consil. 6. de maior. & obedi. edit. 2.* Sanchez *lib. 8. de matrim. dispus. 17. num. 36.* & Suar. *lib. 6. de leg. cap. 15.*

De Superiore.

De Superiore; inquam; quod à censura Iudicis inferioris absolueri possit intelligi debet, non de quolibet, sed de eo tantum, qui plenam & ipse iurisdictionem obtinet in eos, qui censura legati sunt; qualem habet summus Pontifex in omnes excommunicatos, & Prælatus Religionis Superior in omnes subditos Prælati inferioris; quare Prouincialis v. g. absolueri potest, quem Prior, Præpositus, aut Guardianus excommunicauit, sicut & potest causam ab inferiore Prælato inchoatam ad se aduocare; atque ita docet Suarez *cir. sess. numer. 18. Sylu. verb. absolutio. 2. in print. Auila de cens. part. 2. cap. 7. dispus. 4. dub. 11.* vide etiam Pasqualigum in *suis decisionibus decis. 57.* At verò ligatos censura Episcopi non potest Archiepiscopus, seu Metropolitanus absolueri, nisi ad ipsum appellatum sit; & tunc vocatis partibus; ac cognita causa appellandi, si ea in dubium reuocetur, sicuti habetur *in cap. Romana, §. cum autem, & seqq. de appellat. in 6.* & docet Pasqualigum *in loc. suprà cit.* idemque dicendum de Legato sedis Apostolicæ, qui licet aliquo modo superior sit Episcopi, non tamen est Superior in ordine ad subditorum causas, quippe quæ in prima instantia coram Episco-

po ex Tridentino terminari debent. Episcopus etiam non potest absolueré Regulares excommunicatos à proprio Prælato ex causa pertinente ad regularem disciplinam; quia correctio Monachi primo loco ad Abbatem pertinet, ait gloss. in cap. quanto, verb. si Prælatus, de offic. Ordinary, & colligitur ex cap. reprehensibilis de appellat. quamvis si Regulares exempti non sint, ab iniusta sententia Prælati ad Episcopum appellare non prohibeantur; sicuti notavit Abb. in cir. cap. reprehensibilis, num. 11. & per seculum contrarium colligitur ex cap. ad nostram de appellat.

Limite doctrinam suprà traditam, nisi alicubi consuetudo sit, ut causa à Prælato inferiore cœpta, & præcuncta, Superior in ea intromittere se non debeat, si ad ipsum appellatum non sit, sicuti notavit gloss. in cir. cap. quanto, Sylv. & Suarez in locis suprà cit. Porro statutum est in cap. cum ab Ecclesiæ de offic. Ordin. ut Prælatus Superior, v. g. Episcopus inferioris Prælati, v. g. Archidiaconi, vel Archipræbyteri (cui ratione beneficii sui iurisdicção competit) sententiam non relaxet, nisi cum conscientia eiusdem, & congrua satisfactione imposita reo: verum si relaxatio, seu absolutio aliter fiat, rata censeri debet, etsi illicita sit, secundum gloss. ibidem quam communiter receptam testatur Couarr. in cap. alia, part. 1. §. 12. num. 3. & Sylv. loc. suprà cit.

De Successore.

De Successore, inquam, quod absolvere possit à censura, quam Antecessor tulit, habetur clarè in cap. si Episcopus, 1. 1. quat. 3. & in cap. 1. de maior. & obed. in 6. ubi dicitur: Episco-

pali sede vacante, potest Capitulum, seu is, ad quem Episcopalis iurisdicção tunc temporis noscitur pertinere is, quibus posset Episcopus, si viveret, ab excommunicationis, sententia, suæ iuris, siue hominis fuerit, absolutionis beneficium impartiri. Et ratio est, quia potestas per censuram ligandi, & solvendi competit Prælato ratione beneficii, muneris, aut dignitatis suæ, quæ cum illius morte, aut depositione non extinguuntur, sed transeunt ad successorem; idemque locum habet in Iudiciis delegatis; si unus alteri in delegatione succedit, iuxta c. pastoralis, §. prævia de offic. Ordin. ubi habetur, quod si delegatus Papæ, qui reū contumacem excommunicauerat, mortuus sit, non possit excommunicatus extra mortis articulum, vel ab Ordinario loci (cū Delegatus, quantum ad hoc, sit maior Ordinario) vel ab alio quovis, præter Romanum Pontificem, absolui, nisi fortè Delegatus talis extiterit, cui alius succedat in onere, & honore.

De Delegato.

De Delegato, inquam, quod possit absolvere à censuris, si qui eas tulit Iudex Ordinarius, aut Delegatus subdelegandi potestate præditus, talem illi absolvendi facultatem committit, clarum per se est, ut autoritates, vel rationes ad id probandum necessariæ non sint:

Ubi adverte, quòd si Papa, aliùve Ordinarius alicui mander, ut certum hominem excommunicet, sine alia commissione causæ, non potest eum deinde absolvere, eo quòd non Iudex delegatus; sed merus executor censetur; sicuti notavit Nauar. cap. 27. num. 44. Auila part. 2. cap. 7. disp. 1. dub. 9. cas. 4. Suarez cir. scilicet 2. num. 8.

Aduerte secundo, quòd potestas absolvendi

soluendi à censuris reſeruatīs delegari poteſt variis modis: interdum enim facta eſt delegatio particularis determinatæ perſonæ, & in ordine ad certam cauſam, v.g. committo tibi, vt cauſa cognita, hunc ab excommunicatione abſoluas: interdum verò eſt delegatio generalis, vt quæ fit omnibus Episcopis, aut Conſellariis, aut certo Conſellariotiori ordini: eaque vel ad certum tempus, ob publicam aliquam cenſuram, & ſicut fieri ſolet in Iubilæo, &c. vel per modum priuilegij perpetui, quale eſt priuilegium Religioſis conſeſſum abſoluendi à quibuſcunque cenſuris iuris, iis exceptis, quæ in Bulla Cœnæ Domini continentur, & quæ ſpecialiter ab Episcopis reſeruatæ fuerint, in qua generali conſeſſione (qualis etiam in Iubilæis fieri ſolet) abſque dubio comprehenduntur cenſuræ, quas Episcopii diocæſano ſtatuto, vel generali ſententia ſibi reſeruant, vt ſupra diſſuſe dicebatur: & ex comuni teſtatur Suarez d. ſp. 7. ſect. 5. num. 14.

- 12 Præterea interdum delegatur abſolutio à cenſuris, vt valeat ſolum in foro conſcientiæ, cuiuſmodi eſt priuilegium Regulatium ſupra dictum: interdum verò, vt valeat in vtroque foro, tam interno, quàm externo; quòd ſi autem in Bulla nihil exprimitur, ſed abſolutè conceditur facultas abſoluendi à cenſuris in dubio ſumi debet de vtroque foro. Ratio, quia gratia, ſeu beneficium Principis latiſſimè interpretandum eſt, leg. beneficium, ff. de conſtit. quamuis interdum ex circumſtantiis, & ſubiecta materia coniectura fieri debeat, non fuiſſe mentem Pontificis delegare poteſtatem abſoluendi à cenſuris cum præiudicio fori externi; ſed tantum in fauorem animæ; vt cum in Bulla Iubilæi, aut Cruciatæ datur poteſtas Con-

ſellariis abſoluendi ab omnibus peccatis, & cenſuris, intelligi debet in ordine ad forum internum tantum, ſicuti docet Couar. in cap. alma, part. 1. §. 11. num. 16. Auila part. 2. cap. 7. diſp. 3. dub. 12. Gutierrez lib. 1. can. 99. cap. 2. num. 10. contra Medinam in ſumma, lib. 2. cap. 12. & Suarez diſput. 7. ſect. 5. num. 21 & ratio eſt, quia ſicuti virtute Bullæ abſolutus à peccatis, tamen in foro externo accuſari, & puniti poteſt, vt docet gloſſ. in cap. de his, de accuſat. & Couar. 2. reſol. cap. 20. num. 3. ita etiam ſi quis virtute eiſdem Bullæ à cenſura abſolutus eſt, tale beneficium ad forum externum non extenditur: quia forum conſcientiæ, & forum externum iudicij valdè diſtincta ſunt: ſiquidem in illo præcipuè ſpectatur ſalus animæ, & compensatio diuinæ offenſæ, in hoc verò ad publicam etiam vindictam, & Reipublicæ ſatisfactionem attendi debet, ſicuti præter alios docet Miranda tom. 1. man. Prælat. queſt. 46. art. 7. vbi rectè docet, quòd abſolutio in foro conſcientiæ dicitur, non quod fieri debeat in ſecreta conſeſſione; ſed quòd fiat ſine ſtrepitu iudicij, & ſine derogatione iuris alterius, ac denique duntaxat, vt anima, quæ excommunicationis, vel alterius cenſuræ vinculo ligata erat, abſoluta maneat coram Deo.

Petisio vnica, eiſque Reſolutio.

Petes, an & quātum abſolutio à cenſuris in foro conſcientiæ data, pro foro etiam externo prodeſſe poſſit? Reſpondetur, quod qui in foro conſcientiæ per Bullam, Iubilæum, aut priuilegium ab excommunicatione v.g. abſolutus eſt, is in facie Eccleſiæ ſi

excommunicatio ipsius notoria fuit, perinde à sacris, & alijs rebus, quæ excommunicato prohibentur, abstinere debet, ac si absolutus non esset, quamdiu de legitima eius absolutione publicè non constat; quapropter si interim publicè celebrare præsumit, ab Ecclesiastico iudice, perinde, ac irregularis, puniri poterit, quamvis si velit Iudex, huiusmodi absolutionem in foro conscientie datam, etiam pro foro externo possit acceptare, atque accusationem Ffiscalis, quod reus in excommunicatione celebravit, repellere; atque ita docet Henriq. *lib. 13. cap. 27. num. 5. lit. V.* & Auila *de cens. part. 2. cap. 7. disp. 3. dub. 12.* idemque (vt monet Nauar. *lib. 2. conf. ult. de iudic. num. 7. edit. 2*) dicendum est de dispensationibus concessis pro foro conscientie tantum.

2. Quod si excommunicationis censura occulta fecit, tunc non prohibetur, qui ab ea in foro conscientie absolutus fuit, publicè etiam celebrare; At si accadat, eius excommunicationem postea innotescere, & causam ad forum externum deuenire, poterit propter crimen, cuius causa censuram contraxerat, puniri, & satisfactio eidem impetrari, sed non debet tanquam irregularis propter celebrationem condemnari, dummodò de absolutione fidem facere possit, per Confessarij, vel testium testimonium, sicuti docent Nauar. *lib. 2. conf. 3. de fide instrument. edit. 2.* & Suar. *disp. 7. cit. sect. 1. num. 26.* eademque ratio esse videtur, si excommunicatio notoria fuit, dummodò tamen absolutus in foro conscientie, occultè, & sine scandalo celebravit; etiam hic cautius agendum sit, præsertim si causa ad forum iudiciale deducta fuerat: nam tunc absolutio, & multò

magis celebratio cedit aliquo modo in in præiudicium externi fori, vt proinde Iudex talem absolutionem non admittere cogatur, sed celebrantem, tanquam irregularem punire possit; quapropter priuilegiatus non debet facile sine consensu Ordinarij absolvere à censuris notorijs, si ex ad forum iudiciale deductæ sunt, vel probabiliter deduci poterunt, sicuti præter alios docet Henriquez *lib. 13. cap. 18.* & Coninch. *de sacrament. disp. 14. dub. 16. num. 207.* Ratio, quia absolutio danda non est, antequam parti læsæ (& sic Ecclesiæ, si Ecclesia, aut status clericalis notoria v. g. Clerici percussione læsus fuit) satisfactum sit: nam Reus, postquam absolutionem à censura v. g. excommunicationis consecutus est, non ita facile, & efficaciter ad præstandam satisfactionem, & emendationem, vrgeri poterit.

Simili ratione dicendum, quod 3 quamvis virtute Bullæ, Iubilæi, &c. liceat absolvere pro foro conscientie excommunicatos nominatim, vel publicos Clericorum perensiores, vel alium, cuius excommunicatio deducta est ad forum contentiosum, & lis in tali foro adhuc finita non est (sicuti contra Doctores quos citat, & sequitur Auila *de cens. part. 2. cap. 7. disp. 3. dub. 10. conclus. 1.* & contra Vasq. *in 3. part. tom. 4. tract. de excomm. dub. 20. num. 8.* & Vegam *in summa tom. 1. cap. 6. cas. 52.* docent Sanchez *lib. 6. mor. cap. 17. num. 44.* Acosta *quest. 50.* Sayrus *de cens. lib. 2. cap. 20. num. 29.* & Henriq. *lib. 8. cap. 60. num. 4.* vbi expressè ait, nominatim denunciatum posse pro foro interno absolui per Bullam, eique virtute Bullæ, sicut & virtute priuilegij Regularium absolute, si petat communionem in loco, vbi cessat

cessat scandalī periculum, licere ministrari: & ratio est, quia cum in Bulla absolute sine restrictione, & limitatque facultas absolue à censuris concedatur, restringenda, & limitanda non est; præsertim quia ex alio capite talis absolutio non perturbat simpliciter iurisdictionem Iudicis, eotam quolibet pendet: nam solum est illa pro foro interno; & sic potest Iudex contra illum procedere in foro externo ita, ac si nunquam absolutus fuisset in foro interno) non sit tamen facile danda talis absolutio; quia, etsi non simpliciter, tamen aliquo modo (vt dicebatur *supra*) perturbat illa iurisdictionem fori externi; quamvis aliqui sentiant oppositum quia putant, talem absolutionem procedere etiam in foro externo; atque ita docent Medina in *summa lib. 1. cap. 12.* Rodriguez in *Bull. §. 9. num. 55. in fin.* Io. de la Crux in *direct. cons. part. 2. tract. de excommunic. dub. 5. conclus. 3.* & alij, qui & volunt in tali casu, quod Confessor absolvens det absolutionis schedulam, vt per eam reus se defendat in foro externo; vel (vt docuit Nauar. apud Acoſtam in *expl. Bull. quest. 10. per totam*) postquam Confessor absoluit, tradat pœnitenti coram Notario, & testibus schedulam absolutionis, in qua affirmet, illum à censuris absolutum esse, virtute Bullæ, & satisfacta parte; & Notarius in fine schedulæ testetur, à confessore prædicto, tali tempore, die, ac loco illam absolutionis schedulam pœnitenti datam fuisse.

- 5 Contrarium tamen, vt *supra*, his non obstantibus docent communiter Doctores; absolutionem scilicet Bullæ, Iubilæi, & multo magis priuilegij Regularium non prodelle in foro externo; & consequenter ita absolutum debere, vt scandalum cuius, gerere se in pu-

blico, tanquam si excommunicatus esset; quamvis possit secreto sine scandalo Missam audire (quin & dicere) sacramenta recipere, & cum alijs colloqui, explicando se per Bullam, vel Iubilæum, &c. absolutum esse; atque ita ex communi contra *supra* citatos Doctores docent Auila *part. 2. cap. 7. disp. 3. dub. 12.* Acoſta *ubi supra* & Villalob. *tom. 1. tract. 27. claus. 9. §. 2. num. 24.* qui citat Couarruiam, Gutierrez Lopez, Hentiquez, & alios.

Aduertenda quædam.

Aduertunt hic primò, prædicti Doctores quod contra ita absolutum per Bullam, aut Iubilæum, &c. Iudex non tenetur in foro externo procedere; sed si benignus esse velit, possit acceptare talem absolutionem, etiam pro foro externo, & repellere accusationem fiscalis accusantis illum, quod celebrauit v. g. &c. vel temperare, in ferenda contra eum sententia, tigorein, & pœnam vide Henric. *lib. 13. cap. 27. num. 5.* Auilam, & Acoſtam, *ubi supra*.

Aduertunt secundò, quod *supra* dicta procedant solum quo ad absolutionem censurarum ab homine, non item quo ad absolutionem censurarum à iure; & sic quod virtute Bullæ, vel Iubilæi &c. absolutio data à censuris latis à iure, valeat etiam in foro externo. Ratio, quia summus Pontifex ait, super censuras ab homine latis non cadere in foro exteriori absolutionem virtute Bullæ; ergo cadet super censuras latis à iure; quare virtute Bullæ absolutus à censuris latis à iure, debet secundum *supra* dictum Nauarri Concilium petere à Confessore absolutionis schedulam, qua, si opus fuerit, se defendat in foro exteriori, quo minus possit ipsam fiscalis

calis Curia vel alter accusare, & poenas excommunicationis exigere; nam per absolutionem Bullae liberatus est, etiam in foro exteriori; cum illa quo ad censuras latas à iure, prosit (vt *suprà* dicebatur) non solum pro foro interno, sed etiam pro externo; vide Acoftam in loc. *suprà* cit. & Fillucium tom. 1. tract. 11. cap. 9. num. 291.

- 3 Aduertunt textid, quod si quis excommunicatus excommunicatione exigente satisfactionem partis, obligatus sit confiteri talem censuram; per generalem absolutionem, quae datur ad cautelam, non maneat absolutus à dicta censura. Ratio, quia praesumendum non est Confessorem velle absolvere à tali censura, quam si poenitens manifestaret, & Confessor sine satisfactione partis absolveret, grauiter peccaret. Vide Auilam *part. 2. cap. 7. disp. 3. dub. 9. concl. 2. in fin. & dub. 14.* quamuis opinionem contrariam etiam putet ipse probabilem.

- 4 Aduertunt quartò, quod si tamen quis excommunicatus similiter excommunicatione exigente satisfactionem partis, scienter, vel aduertenter absoluat, non satisfacta parte, non teneatur, quasi nulliter absolutus fuisset, iterum ab illa absolui. Ratio, quia per illam clausulam, *prius satisfacta parte*, non intendit summus Pontifex (vt ex multis probat Sanchez de *matrim. tom. 1. lib. 3. dispus. 33. num. 3.*) inducere notam formam, & limitare potestatem absoluentis, sed tantum admonere Confessarium de sua obligatione, vt scilicet absoluat excommunicatum, si realiter satisfecerit, vel si non potest realiter satisfacere, det cautionem satisfaciendi, modo, seu ordine, quo *infra* dicitur: atque ita docent Sanchez *ubi supra*, Auila *part. 2. cap. 7. dispus.*

3. *dub. 9. concl. 2.* qui citat Pegn. & Acoftam, ita etiam docet Barbofa in *collect. tom. 2. tit. 40. cap. 23. num. 3.* & Valerius in *diff. viriusque for. verb. absolutio, diff. 5. num. 5.* contra Hentiq. *lib. 7. de indulg. cap. 13. num. 2.* Suarez in 3. *part. tom. 5. disp. 7. sect. 6. num. 41.* Sayr. de *conf. lib. 2. cap. 18. num. 10.* Filluc. *tom. 1. tract. 11. cap. 9. num. 295.* & Coninch. de *Sacrament. disp. 14. dub. 16. num. 211.* Vnde sequitur supradictum excommunicatum, iniuste cum peccati sacrilegio, quamuis valide (vt dicebatur) à censuris absolutum, posse licite absolui à peccatis ab alio ordinario Confessore, qui poterit se gerere cum illo, tanquam cum non excommunicato; & quantum ad satisfactionem obseruare regulas generales circa debitores in ordine ad eorum creditores.

Aduertunt quintò, quod cum dicitur, *5 satisfacta prius parte*, nomine *partis*, intelligatur tantum ille, cui per delictum, propter quod inflicta fuit excommunicatio, facta est iniuria (siue persona publica is sit, siue priuata) non autem intelligatur Iudex, cui ipso iure applicatur poena pecuniaria. Vnde absolui poterit poenitens per Bullam, vel Iubilaeum, &c. antequam soluat iura Iudici, vel Tabellioni. Vide Sotum in 4. d. 22. *quest. 2. art. 3. post 3. concl.* Hentiq. *lib. 13. cap. 28. num. 1.* & Bonacinam de *conf. disp. 1. quest. 3. punct. 9.*

An autem absolui possit etiam an-6tequam satisfecerit Ecclesiae, vel monasterio, satisfacto tamen percusso clerico, vel Monacho?

Affirmant Auila de *conf. part. 2. cap. 7. disp. 3. dub. 11. concl. 2.* quia licet percutiens Clericum, vel Monachum faciat iniuriam etiam Ecclesiae, vel Monasterio, satisfacto tamen, vel remittente iniuriam percusso, censetur satisfacta

facta pars, ergo, &c. & ratio est, quia quando damnum infamiae (vt notat Nauar. in cap. inter verba, corol. ult. num. 376. & in summa, cap. 18. num. 46.) tangit principaliter infamatum, & minus principaliter bonum publicum, sufficit tunc condonatio tantum eius. ad quem damnum spectat principaliter, sicuti habetur in cap. quamuis pactum, iunct. gloss. de pactis in 6.

- 8 Negant autem Riccius in decis. Curia Archiepisc. Neap. part. 1. decis. 86. num. 4. & part. 3. decis. 34. num. 3. & Bonacina de censur. disput. 2. quest. 4. punct. 5. & ita fuisse decisum in Curia Archiepiscopi Neapolitana, testatur idem Riccius in casu cuiusdam, qui percussit Monasterij conuersum, vbi fuit resolutum, talem debuisse satisfacere Abbati, & Monasterio; quia iniuria facta Monacho, censetur facta Abbati, & Monasterio, iuxta l. in personam, ff. de pactis, & ibi Doctores, atque Gomecium tom. 3. variar. resolut. cap. 6. num. 5. idem dicitur de clerico, vt videre est apud Bonacinam in loco supra cit. vbi subdit satisfaciendi modum, qui in tali materia debeat adhiberi: vtraque hæc opinio Doctorum est mihi probabilis. At in eo conueniunt omnes, quod si iniuria principaliter illata sit Ecclesiae (sicuti contingit in casu extractionis rei ab Ecclesia) in tali casu, cum iniuria illata sit principaliter loco sacro Ecclesiae, & non personæ abstractæ ab Ecclesia, satisfactio præstari debeat Reçtori Ecclesiae. Vide Alphonsum de Leone in tract. de potest. confess.

- 9 Aduertunt sextò, quod nomine satisfactionis intelligatur restitutio honoris, vel famæ, vel bonorum, ita vt poenitens debeat satisfacere in totum, vel si non potest in totum, debeat satisfacere in partem; quod si non potest, neque in

Tom. del Bene Dubit. Moral.

totum, neque in partem, vel simpliciter, vel propter detrimentum famæ, vel status, vel etiam propter grauem iacturam suorum bonorum, vendendo cæ notabiliter vilius quam valent, licet tunc poterit absolui absque vlla reali satisfactione, dummodo creditor etiam æquale detrimentum non patiarur; in quibus & similibus casibus non potens is realiter satisfacere, non sufficit quod præstet cautionem iuratoriam, sed dare debet pignoratitiam, vel fideiussoriam, disiunctiuè, ita vt sufficiat, sicuti contra Caietan. verb. excommunicatio, cap. 77. docent Henriquez lib. 15. cap. 28. num. 1. & Auila de cens. part. 2. cap. 7. disput. 3. dub. 5. conclus. 1.) dare fideiussoriam, quamuis dare possit pignoratitiam; quod si neutram hanc dare poterit, dare debet, iuxta cap. solet, de sent. excommunic. in 6. cautionem iuratoriam de satisfaciendo, cum primò potuerit: quod ego tamen intelligerem in foro externo: nam in foro interno, cum in tali foro poenitenti credatur, sufficit deficiente possibilitate firmum propositum satisfaciendi, cum primò potuerit sine aliquo iuramento. Vide Nanat. cap. 27. num. 278 Henriquez lib. 7. cap. 13. numero 2. in gloss. lit. I, & cap. 28. num. 3. in gloss. lit. A, & Valer. verbo absolutio, diffiç. 5. num. 3. & diffiç. 11. in fin. adeò verum est, vt contra Suar. in 3. part. tom. 5. disput. 23. scilicet. 5. num. 27. docuerit Sanchez lib. 2. moral. cap. 10. num. 19 quod etiam si in Bulla, Iubilæo, vel priuilegio excipiat solus mortis articulus, vt scilicet tunc solum quis, non satisfacta parte, absoluitur, adhuc posita impotentia ex parte poenitentis, absolui is possit extra talem articulum, modo seu ordine, quo supra dicebatur: & ratio esse potest, quia credendum non est, Pontificem per illam clausit

clausulam *satisfacta parte*, voluisse excludere à beneficio absolutionis eum, qui non potest satisfacere; cum verisimile non sit conditionem impossibilem à Pontifice postulari, *argum. clement. multorum, & clement. nolentes, de hereticis*, ubi similes conditiones in hunc sensum, & non in alium, accipiuntur.

- 10 Confirmatur quia (vt contra Aui-
lam *pari. 2. cap. 7. in fin.* docent Za-
nardus *part. 2. precept. 2. capit. 11. in fin.* Rodriq. *tom. 2. cap. 34. numer. 6.* Peirinus *tom. 1. consil. 4.* Gregor. X V.
§. 9. *num. 24.* & Sanctatellus *de here-
si capit. 9. dub. vn. num. 16. in fin.* &
Nauarro testante *de praxi S. Peniten-
tiariae*) potest quis in foro conscientiae,
antequam denunciaret, absolui, si fir-
mum propositum habeat denunciandi
(quamvis in edicto Inquisitorum dica-
tur, vt prius denunciaret) ergò, &c. vi-
de etiam Sancium in *selectis disput. 11.*
num. 62. Porrel. *in addit. ad dubia Re-
gul. verb. sollicitare feminas numer. 24.*
& Ortiz, *in summa cap. 24. num. 11.*

Confirmatur secundò, quia (vt ex
communis docet Nauarr. *cap. 26. in fin.*
*argum. cap. clericos de cohabit. cleric. &
mulierum.* potest, quin & debet, pœ-
nitens absolui, absque eo, quod iu-
ret, vel voueat, se in posterum satis-
facturum, vel non admissurum amplius
tale peccatum, ergò, &c. ¶ 3.

*Appendix ad ea, quae supra
dicebantur.*

Alterum quod præter hos, qui nu-
merati sunt, nemo alius à censura
per sententiam particularem lata absol-
uere possit, inde probatur; quia iudi-
cialis causa per rei citationem, quæ ne-

cessariò sententiam censuræ antecedere
debet, coram proprio Iudice cœpta est.
Ergo si alius Iudex quicumque (præter
superiorem, successorem, vel delega-
tum) se intromittat, & reum absolue-
re teneat, manifestò eius iurisdictionem
violabit. Verùm, si ligatus excommu-
nicatione, seu ab homine, seu à iure in-
flicta, satisfacere paratus sit, sed lon-
gissimè distet ab Authore, cui absol-
utio referuatur, potest interdum ab in-
feriore absolui, præstita cautione, quòd
quamprimum poterit, conspectu eius,
ad quem iure ordinario spectat absol-
utio, se præsentare velit, sicuti colligitur
ex *cap. qua fronte, de appellat. & tradit*
Nauarr. *lib. 5. consil. 45. num. 2.* &
*consil. 49. num. 6. de sentent. excommu-
nicat. 2.*

Quæ autem dixi de censura iuris, vel
sententiæ generalis, quam author sibi
reseruauit, & de censura lata per senten-
tiam particularem (etiam si non reser-
uauerit) non habent locum in censura
lata ab homine per sententiam genera-
lem, si eam author sibi non reseruauit:
ab hac enim absolueret potest omnis ille,
vel iure ordinario, vel ex privilegio
concessum est absolueret à censuris, iure,
seu statuto impositis, sicuti *suprà*
dicebatur, & docent post Imolam *in*
*cap. graue, de prob. &c. ex frequen-
tibus, de iustitia Nauarr. in cit. num. 44.*
& *in cap. ita quorumdam, gloss. vlt. de*
Indis. Couarr. parti. 1. §. 12. num. 4.
Henriquez *lib. 13. cap. 28. num. 5.* Aui-
la *pari. 2. cap. 7. disput. 1. dub. 9.* Tol.
lib. 1. capit. 16. numer. 7. Coninch. *dis-
put. 14. dubit. 16. conclus. 15.* contra
gloss. & Hostiensensem *in cit. cap. ex fre-
quentibus de Institus.* & Vgolinum
rah. 1. cap. 3. §. 4. num. 4. Et ratio est,
quia censura, ita generaliter lata, non
continet propriè sententiam Iudicis,
quam

quam rescindere alius non possit, sine violatione iurisdictionis, ut *supra* dicebatur, sed continet potius præceptum sub tali pœna, seu censura impositum; ideoque æquiparatur ex parte censuræ iuris, siue statuti, sumptis argum. ex cap. nuper de sententia excom. ubi excommunicationis sententia bimembris tantum traditur, una iudicis, & altera iuris, & quod ab illa absolueri debeat Iudex, qui eam tulit, ab hac verò possit quicumque ordinarius, si author eam sibi non referuauit.

- 3 Hinc sequitur, quod si quis alicui Episcopo subditus, siue ratione domicilij, siue ratione solius delicti, ab illo propter crimen, & contumaciam nominatim excommunicatus fuit, tamen si postea aliò proficiscens domicilium mutet, vel Religionem ingreditur, non potest ab altero Episcopo, vel Prælato Religionis absolutionis beneficium consequi; eo quod prior Episcopus, qui excommunicauit, propter causam in suo tribunali cœptam, & nondum absolutam, ius in excommunicatum adhuc retineat, sicuti colligitur ex cap. proposuisti de foro compet. vnde generalis hæc regula sumitur; quod præuentum à Iudice, forum ipsum in ea causa declinare non potest. At verò è contra, si quis in propria diocesi excommunicationem iuris, vel sententiæ generalis contraxit, ac postea domicilium alio transfert, potest is ab Episcopo huius domicilij absolutionem consequi; quin etiam à Parocho eiusdem domicilij, talis excommunicatio ibi seruata non sit, sicuti colligitur ex citat. cap. nuper, eademque ratio est, si cuius Neapolitanus dum negotij causa Mediolani maiorem anni partem moratus, censuram excommu-

nicationis ibi generaliter latæ contraxit & postea in patriam redijt: nam potest & is etiam ab Archiepiscopo Neapolitano absolui, quin etiam à proprio Parocho si similiter hic seruata non fuerit, sicuti notauit Coninch. d. p. 14. dub. 16. quest. 15. num. 28. vide quæ dicentur infra subsect. 35.

SVBSECTIO XXXIII.

Proponitur, & explicatur tertium Exemplum cum multis Collarijs.

Quod de concessione indulgentiarum, & de priuilegio concessio Religionum Confessarijs absoluedi quoscumque Christi fideles à quibuscumque peccatis, & à quibuscumque inde resultantibus censuris, & pœnis, quod latè scilicet interpretanda sint, quia sunt fauor, & beneficium idem etiam intelligas de priuilegio à Trid. sess. 24. cap. 6. de reform. Episcopis concessio dispensandi super omni irregularitate proueniente ex delicto occulto, excepto homicidio voluntario, & exceptis alijs delictis deductis ad forum contentiosum.

Ratio, quia quamuis huiusmodi priuilegium dispensandi, sicut & prædictum priuilegium absoluedi & aliæ multæ Principis gratiæ, seu beneficia, iis concessa, quibus lege communi, & ordinaria non competunt, sint præter ius, siue (ut alij loquuntur) ultra ius, seu ultra ius, ex eo, quia iuri communi derogat, plerumque strictè interpretationis esse debet (sicuti habetur in cap. porro, cap. sanè de priuilegijs, & docent In-

noc. Abbas in cap. quod dilectio, de consang. & affinis. Nauarr. cap. 12. num. 79. Syluest. verb. priuilegium, quæst. 3. Sanchez lib. 8. de matrim. disp. 1. num. 1. Suarez lib. 8. de legibus, disp. 27. num. 5. & ratio est, quia priuilegium huiusmodi, licet sit fauorabile, quatenus ad priuilegium refertur, tamen quatenus à iure communi exorbitat, odiosum censeri debet, & consequenter, cum fauor iuris communis præferatur fauori priuato, fit, quod priuilegium à iure communi exorbitans, strictius potius interpretationem habere debeat, tamen ab hoc dicto, seu ab hac regula (vt habet communis opinio Doctorum) excipitur primò, si priuilegium in fauorem causæ publicæ, piæ, religiøsæ, alteriusve fauorabilis (sicuti contingit in casu nostro) datum sit, de qua re Sylu. cit. quæst. 3. Tiraque. de priuilegiis pia causa, priuileg. 162. cap. 27. num. 7. vbi docent priuilegium exemptionis Clericorum à iurisdictione Principum secularium, & Religiosorum à iurisdictione Ordinariorum, amplè interpretandum esse in Religionis fauorem: quia summa ratio est, quæ pro Religione facit, sicuti habetur in l. sunt persona, ff. de religiof. & sumptib. funerum. Adde, quod priuilegia, vel dispensationis, non vni personæ; sed toti communitati in perpetuum concessæ, æquantur legibus publico iuris corpori insertis, quæ latam interpretationem habent, sicuti docet præter alios Sanchez lib. 8. dispur. 1. num. 3. Henric. lib. 7. cap. 22. num. 16. Excipitur secundò, si priuilegium, quauis sit contra ius commune, motu proprio Principis, concessum sit: tunc enim amplam etiam habet interpretationem, veluti quod proprium Principis beneficium est, & ex certa scientia datum censetur, arg. cap. si motu, de præ-

bend. in 6. & docet Abbas in cap. vlt. num. vlt. de translat. Episcop. Suarez in cap. 27. num. 8. videatur etiam cap. quia circa de priuileg. cap. olim de verb. significas. & lex 3. ff. de constit. Principum.

COROLLARIUM I.

Itaque ob rationem dictam (quod scilicet prædictum priuilegium à Tridentino Episcopis concessum latè interpretandum sit) possunt ex vi illius dispensare super omni irregularitate proueniente ex delicto occulto, excepto homicidio voluntario, & exceptis aliis delictis deductis ad forum contentiosum (id est, exceptis iis, super quibus trahitur quis ad Tribunal, quousque absoluat ab instantia) tum non solum Episcopi consecrati, sed etiam confirmati, etsi nondum consecrati. Item Abbates, & Priores, qui in Diocesi aliqua iurisdictionem Episcopalem habent, ita Hurtad. de irregularit. disp. 2. diff. 10. Item Prælati exempti ab Episcopi iurisdictione: ita Sanchez cit. lib. 8. dispur. 2. num. 12. Henric. lib. 14. cap. 13. num. 2. l. 1. P. & indicat Nauarr. cap. 12. num. 75. contra Suar. loco cit. num. 7. & ratio est, quia Prælati exempti iurisdictionem Episcopali æqualem in suo territorio habent: quare & Confessarios etiam approbare possunt, teste Suar. 3. part. tom. 4. disp. 28. sect. 5. Item, qui Episcopo in iurisdictione æquiparantur, nempe Capitulum Sede vacante, ita Sanchez loco cit. num. 10. Rodrig. tom. 1. regnl. quæst. quæst. 61. artic. 9. contra Suar. de cens. disp. 41. sect. 2. num. 13. & ratio est, quia Capitulum Sede vacante, omnem ordinariam Episcopi iurisdictionem exercere potest, sicuti videre est apud Abb. in cap. verum, num. 9. de foro compet. & Rodrig. loco cit. sed hæc

hæc dispensandi, & absoluendi facultas Episcopis ratione suæ dignitatis perpetuo iure concessa, censenda est ordinaria: ergo &c.

COROLLARIUM. II.

Secundò possunt dispensare super irregularitate proveniente ex omni delicto non notorio, aut famoso, id est, non patenti maiori parti vicinæ Collegij, Monasterij, aut alterius communitalis, in qua ad minus decem personæ habitent, quamvis à tribus, aut quatuor (ita ut iudicialiter per testes probari possit) in occulto sciatur: qua de re Nauar. cap. 27. num. 254. Auila part. 7. disp. 10. dub. 6.

Vbi aduerte, dici etiam occultum crimen, si fiat domi coram multis, vel noctu, vel secundum quosdam cum stabulatj in itinere blasphemant, qua de re Gratius de casibus reservatis.

COROLLARIUM III.

Tertiò possunt dispensare super irregularitate orta ex delicto etiam notorio, dummodò notorium sit crimen tantum sumptum materialiter, occultum autem sumptum formaliter; ut si notorium sit factum, quia scilicet multi præsentés erant, tamen nescierunt hi id esse prohibitum, idèòque crimen sumptum formaliter occultum remansit, v.g. si Diaconus solemniter infantem baptizavit coram multis nescientibus Diaconum commissionem legitimam non habuisse, aut sine commissione tale ministerium ipsi prohibitum esse: atque ita præter alios docent Auila loco supra citato, & Rodriq. part. 1. summ. cap. 166. concl. 3.

COROLLARIUM IV.

Quartò possunt dispensare super irregularitate proveniente ex delicto occulto, si vbi ipsi dispensant, occultum sit, etsi notorium, aut famosum alibi; atque ita contra Suarez docet Auila part. 2. disp. 1. cap. 7. dub. 11. qui citat Sanchez, & alios Doctores Iuristas Salmanticenses consultos de hac re.

COROLLARIUM V.

Quintò licet dispensare non possint super irregularitate orta ex delicto, quamdiu illud sub foro contentioso versatur (etsi, ut docet Henriquez lib. 14. cap. 7. num. 5. non videatur illud plene probari posse) tamen dispensare possunt, postquam iudicium est finitum; siue quia Reus sit absolutus, esto iniquis, & falsis remedijs, ut falsis testibus, absolutionem obtinuerit, sicuti docet Rodriq. cap. 167. concl. 4. Henriquez lib. 14. cap. 4. num. 5. Auila part. 7. disp. 10. dub. 6. mox ex eo, quia in tali casu crimen manet occultum, cessat ratio deducti ad forum contentiosum; siue quia Reus sit cum sufficienti satisfactione punitus, dummodo delictum publicum, aut famosum non sit, sicuti contra Rodriq. cap. 168. concl. 16. docent Auila dub. 7. & alij graves Theologi apud Gutierrez lib. 1. canon. 99. cap. 3. in fin. mori ex eo, quia Concilium vetat dispensari super delicto ad forum contentiosum deducto; ad finem, ne iudiciarius processus impediatur, aut imminuatur; quæ ratio cessat, si iudicio finito Reus punitus in Ecclesia toleratur, idèòque delictum occultum manet; quin imò

addo, quod & dispensare etiam probabiliter possunt, quotiescumque iudicium est finitum, & delictum puni- tum, licet iam ob id supponatur delictum notorium. Ratio; quia in tali casu etiam non turbatur per dispensationem tribunal Iudicis, quod vitare intendit Tridentinum per dictam exceptionem; atque ita præter alios docet Hurtad. de irregular. disput. 2. diffie. 20. vide etiam Auilam in loco supra citat.

Non obstat, quod delictum sit notorium, seu publicum; quia Concilium requirit, idem esse secretum, ut vitetur publicum scandalum, quod cessat per punitionem, ergo, &c.

COROLLARIUM VI.

Sextò possunt dispensare super irregularitate orta ex mutilatione illicita; atque ita docent Rodriq. rom. 1. summ. cap. 181. concl. 1. Sà ver. irregularitas ex deformas. illicita, numer. 7. Auila part. 7. disput. 6. sect. 5. dub. 4. & alij contra Medinam lib. 1. summ. cap. 11. num. 12. Henriq. cap. 9. num. 3. li. 2. Sanchez 1. moral. cap. 10. numer. 49. & ratio est, quia Tridentinum excipit tantum homicidium, qualis non est mutilatio, ergo &c. Adde quod exceptio firmat regulam in contrarium. Adde secundò, quod huiusmodi exceptiones facultatis Ordinariæ (cuiusmodi est ista dispensandi super omni irregularitate) non sunt extendendæ ultra verborum proprietatem, sed potius restringendæ; sicut patet ex dictis; & notauit Finellius cas. 3. num. 16. Vnde licet homicidium, & mutilatio in iure æquiparentur, quatenus spectat ad causas incurrendi irregularitatem, non tamen æquiparantur, quo

ad cætera. Ratio; quia illud, non item hoc, reperitur expressum in iure, ergo, &c.

COROLLARIUM VII.

Septimò possunt dispensare super irregularitate proueniente ex homicidio occulto; si quis scilicet necem hominis non directè intendit, sed indirectè, seu in causa v.g. si quis mulierem grauidam incautè percussit, & abortum induxit.

Item secundò, si quis graui ligno, aut lapide volens solum percutere, occidit.

Item tertio, si quis volens occidere clericum A; & adhibita diligentia, ne occidat Clericum B. occidit Clericum B. seu putans occidere Clericum A. occidit Clericum B. quem adhibita debita diligentia certò putabat esse Clericum A. in quo casu neque etiam incurrit excommunicationem, si quis suadente Diabolo, sicut docet Suarez de cens. disp. 22. sect. 1. num. 14. & ratio est, quia licet in dicto casu homicidium Clerici sit volitum, non tamen est voluntarium; excommunicatio autem annexa est, non homicidio Clerici volito, sed voluntario, ergo, &c. Vnde etiam sequitur, quod si quis velit occidere utrumque Clericum A. & B. & incidens in Clericum A. putando inuincibiliter esse Clericum B. illum occidat, quem etiam occidisset, si cognouisset eum pro Clerico A. neque etiam incurrit excommunicationem. Ratio, quia in hoc casu est ignorantia concomitans, quæ licet non faciat inuoluntarium, facit tamen non voluntarium, & sic eximit ab excommunicatione, quæ annexa est Clericidio voluntario. Vnde etiam sequitur, quod si utrumque Clericum

ricum A. & B. occidat, sed A. putans esse inuincibiliter B. & B. putans esse inuincibiliter A. nunquam etiam excommunicationem incurrit: utrumque enim Clericidium per ignorantiam concomitantem est non voluntarium: verumtamen est, quod in his casibus, præter Clericidium internè volitum, tenetur is confitetti actum externum: nam licet occisio non sit voluntaria, conatus tamen occidendi illum Clericum, qui ex errore adesse putatur, est voluntarius (est enim ex odio talis Clerici ut præcogniti) excommunicatio autem non est annexa conatui percutiendi, vel occidendi Clericum, sed percussioni, vel occisioni Clerici, quæ in talibus casibus non est voluntaria, ergo, &c.

4. Item quartò, si quis regulam è te-cto improuide deiecit, & hominem occidit.

Item quintò, si quis iniquè alterum verberari mandauit, & prohibuit, ut occideretur; mandatarius autem terminos mandati excedens homicidium effecit, iuxta *capit. vlt. de homicid. in 6.*

5. Item sextò, si quis ad rixam prouocatus, accessit animo percutiendi tantum, postea autem, ne à prouocante occideretur, occidit; & idem dico de similibus aliis casibus, licet proueniant ex opere, cum quo frequenter coniuncta est hominis occisio: atque ita docent Nauarr. *cap. 27. num. 240. & lib. 5. consil. 27. de homicid. edit. 2. Suar. diffus. 44. sect. 1. num. 4. Henriq. lib. 14. cap. 19. num. 2.* Sà verbo homicidium, *num. 6. Auila part. 7. disput. 6. sect. 5. dub. 5. contra Caietan. 2. quæst. 64. artic. 8. Couar. part. 2. clement. initio, num. 1. & Azor. tom. 3. lib. 2. cap. 14 & ratio est, quia ex dictis per homicidium vo-*

luntarium indispensabile intelligi videtur tantum, quod est simpliciter ac perfectè voluntarium: huiusmodi autem dicta homicidia, cum non sint ex proposito directo, ac formali occidendi, non sunt simpliciter ac perfectè voluntaria, sed veluti mixta ex voluntario & casuali (sicuti docet S. Thom. *cir. quæst. 64. art. 8. & Nauarr. cit. cap. 27. num. 219.* Ergo, &c.

COROLLARIUM VIII.

O Ctaud possunt dispensare super irregularitate orta ex homicidio occulto, causa defensionis facto, etsi cum excessu moderaminis inculpatæ tutelæ, atque ita docent Nauarr. *cit. cap. 27. num. 240 & consil. 36. de homicid. edit. 2. Henriq. cap. 19. num. 3. Auila dub. 5.* Et ratio est, quia huiusmodi homicidium etiam non est simpliciter & perfectè voluntarium. Ergo, &c. Idemque dico de homicidio facto ex subita ira: quapropter & super tali homicidio etiam dispensare possunt, sicut in specie notauit Hurtad. *disput. 2. de irregular. difficult. 20.*

COROLLARIUM IX.

N Ond, possunt dispensare super irregularitate proueniente ex homicidio occulto, quod commisit is, qui verbi gratià, ex commiserationis affectu mortis infinitum vertit, ut liberet cum ab angustiis mortis: atque ita docet Auila *in fine disput. 6. contra Henriq. cap. 19. num. 3. & ratio est, quia ex dictis etiam, per homicidium voluntarium indispensabile intelligi videtur solum, quod simpliciter, & perfectè voluntarium est: & præterea fit animo crudeli, vel inimico. Ergo, &c. videatur etiam*

etiam Victoria *de sacrament. ordin.*
num. 139.

COROLLARIUM X.

DEcimò, etsi non possint dispensare cum homicida perfectè voluntario occulto, quoad ordines minores, seu accipiendos, seu exercendos, neque ad beneficium simplex (cùm id in Tridentino clarè prohibeatur iis verbis: *Omni ordine, ac beneficio careat*, sicuti notauit præter alios Nauarr. num. 240. Lopez part. 2. *instruit. cap. 93.* Sayrus lib. 7. *thes. cap. 7. num. 14.* Auila part. 7. *disp. 6. sect. 5. dub. 3.* contrà Sà *verbo irregularitas ex deform. illicita*, num. 7. Henriquez lib. 13. *cap. 57. num. 1. & lib. 14. cap. 19. num. 11.*) tamen in homicidio casuali mixto, sine indirectè voluntario, quamuis notorium sit, dispensare possunt, saltem ad Ordines minores, & beneficium simplex, non curatum: atque ita docent Doctores in *cap. 2. de clericis pugnans. in duello.* Syluest. *verbo homicidium 3. quasi. 8.* Nauarr. *cap. 27. num. 240* Sayrus num. 20. Henr. num. 2. Auila *cir. sect. 5. dub. 2. ex cis. cap. 2. & cap. ad audienciam, de homicid.* & ratio est, quia huiusmodi iura per Concilium Tridentinum nullatenus mutata sunt, quantum spectat ad homicidium indirectè voluntarium. Ergo, &c. quin addunt Nauarr. & Auila in *loc. supra cit.* quod Episcopi, & qui in diocesi iurisdictionem Episcopalem habent (vt *supra* dicebatur) dispensare possint etiam cum eiusmodi homicida ad retinendum beneficium curatum, antè obtentum.

SVBSECTIO XXXIV.

Proponitur circa tertium exemplum positum Aduertenda quadam.

ADuerte tamen hîc, quod qui habent priuilegium dispensandi super omni irregularitate, excepto homicidio, bigamia, &c. ij dispensare possunt in irregularitatibus prouenientibus ex homicidio indirectè, vel imperfectè voluntario; & in eo, quod factum est causa defensionis, quamuis cum excessu moderaminis inculpatæ tutelæ, sicuti constat ex iis quæ in subseccione præcedenti dicebantur, & videri potest Caietan. 2. 2. *quæst. 64. art. 8.* Item dispensare possunt in irregularitate proueniente ex homicidio iusto, ob defectum perfectæ lenitatis, vt in Milite, Iudice, Assessore, Accusatore, Aduocato, Teste, &c. sicuti docet Caietan. *verbo irregularitas, Armilla eodem vers. numero 13.* Henriquez *cap. 13. num. 5. lit. R. & cap. 19. num. 2. lit. F.* Auila *sect. 5. dub. 1.* Rodriq. *tom. 1. reg. 99. quæst. 24. art. 8.* & ratio est, quia ex dictis nomine homicidij indispensabilis, id est, super cuius irregularitate dispensationem Papa in omnibus priuilegiis sibi reservare solet, intelligitur solum homicidium voluntarium iniustum. Dixi, *iniustum*: nam si verbi gratia, clericus contra canones in bello iusto pugnasset, & propria manu occidisset, possent cum eo dispensare ij, qui habent priuilegium dispensandi super omni irregularitate, excepto homicidio, bigamia, &c. sicuti docent Rodriq. & Auila in *loc. supra cit.* quamuis si facultas dispensandi priuilegiatis

giatis concessa tantum sit pro foro conscientiae, ea illi non facile vti debent, si factum notorium sit: quia in externo foro Episcopi talem dispensationem admittere non coguntur; vide quae Nauar. tradit l.b. §. consil. 39. de homicid. adir. 2. & quae supra subsect. 32. dicebantur.

2 Hinc tamen non inferitur, quod Episcopi, seu qui Episcopalem iurisdictionem habent, ex vi facultatis sibi à Tridentino concessae dispensandi super omni irregularitate proueniente ex delicto occulto, dispensare etiam possint cum Milite, Iudice, Accusatore, &c. & in similibus aliis irregularitatibus absque delicto contractis, ob lenitatis defectum; atque ita ex communi docent Nauarr. cap. 17. num. 194. & cit. consil. 39. de homicid. Henric. cap. 19. num. 4. lit. L, Auila cit. dub. 1. §. ex delictis, Rodriq. in summa, part. 1. c. 174. conclus. 3. Hurtad. de irregular. dispnt. 2. diffc. 20. contra Couarr. in clement. part. 2. §. 3 in fine, & aliquos alios innominatos apud Hurtad. in loc. supra cit. & ratio est, quia talis irregularitas non prouenit ex delicto, super quam possunt Episcopi, si delictum sit occultum, sed ex defectu perfectae lenitatis. Ergo, &c.

3 Aduerte secundò, quod Religionum Praelati ex vi suorum priuilegiorum magnam potestatem habent dispensandi cum suis, super omnibus irregularitatibus, excepta ea, quae ex homicidio voluntario, aut bigamia vera, vel interpretatiua prouenit, sicuti videre est apud Rodriq. tom. 1. regul. 99. quæst. 24. art. 2. & seqq. quamuis Henric. lib. 12. cap. 6. num. 11. Auila dispnt. 8. dub. 4. conclus. 8. existiment etiam in bigamia illos per priuilegia sua dispensare posse, quin & in homicidio, ad Missæ tamen celebrationem, præsertim quia Mendi-

cantès speciale priuilegium habent à Martino V. concessum, dispensandi cum suis super irregularitate ex homicidio non notorio, sicut videre est apud Rodriq. cit. quæst. 24. art. 12.

At quidquid sit de istis priuilegiis, illud tamen omnibus fatendum est, quòd per professionem in Religione approbata tollitur irregularitas, quæ est ex defectu natalium, quantum spectat ad ordinis susceptionem, etsi non etiam quantum spectat ad praelationem, vt sumitur ex cap. 1. de filiis Presbyter. vbi dicitur, quòd filij illegitimè nati ad sacros ordines non promoueantur, nisi aut monachi fiant, aut in Congregatione canonica regulariter viuunt; praelationem verò nullatenus habeant. quæ de re vide Sotum in 4. distinct. 25. quæst. 1. art. 3. Henriquez lib. 14. cap. 8. num. 10. Auilam part. 7. dispnt. 10. dub. 3. & Medinam in instruct. cap. 11. §. 12.

Item fatendum est, quod si in priuilegio dispensandi super irregularitatibus excipiat bigamia, non est intelligendum de similitudinaria, quia hæc indispensabilis non censetur, sicut præter alios notat Layman lib. 1. tract. 5. part. 5. cap. 6. num. 6. Item si excipiat homicidium voluntarium, non intelligitur de imperfectè, & indirectè, sed tantum de perfectè, & directè, voluto; quodque sit (licet occultum) iniustum, seu malum quoad substantiam; vt patet ex iis, quæ supra in primo aduerteretur dicebantur.

Aduerte teritiò, quòd cum in priuilegiis, quin etiam in Bulla Cruciatæ, vel Iubileo, &c. datur facultas absoluedi ab omnibus censuris, pœnis, & sententiis, non venit facultas tollendi irregularitatem ex defectu (vt omnes conueniunt) nec etiam venit facultas tollendi irregularitatem ex delicto, & ratio est,

quia irregularitas non tollitur absolute, seu solutione, sed dispensatione; tum quia talis irregularitas non est censura, neque poena, neque sententia; cum solo iure inducatur, ergo, &c. atque ita docent Molina *de inst. & iur. tom. 4. tract. 1. 3. disp. 8.* Henriquez *lib. 14. cap. 17. num. 4. in gloss. lit. L.* Reginald. *tom. 2. lib. 30. tract. 2. cap. 3. sect. 3. num. 24.* Suarez *in 3. part. tom. 5. disp. 40. sect. 3. num. 3.* Filius *tom. 1. tract. 11. cap. 1. num. 9.* Tolet. *lib. 1. cap. 85. num. 7.* Gaffius *de casibus reservatis lib. 2. cap. 17. num. 35.* Sanctarellus *de iubil. cap. 7. dub. 5.* Beia *part. 1. cas. 17.* Zerola *in praxi Episcop. part. 1. verb. irregularitas, num. 13. & part. 2. eod. verb. num. 7.* Chapeuilla *de casibus reservatis part. 1. cap. 4. dub. 5.* Fabius *de sac. ordin. dist. 25. quest. 1. disp. 3. num. 35.* Sanchez *lib. 6. moral. cap. 17. num. 43.* Miranda *tom. 2. quest. 33. art. 11. conclus. 3.* Parisius *de resignatione benef. lib. 8. quest. 7. num. 213.* Homobonus *part. 1. tract. 5. cap. 6. quest. 36.* qui citat Caietanum, Nauarrum, Sorum, Vivaldum, Sayrum, & Maiolum; ita etiam docet Auila *de cens. part. 7. disp. 10. dub. 4. conclus. 2.* qui citat Villadieg. Lopez & Ledesma, ita etiam docent Acosta *in bulla quest. 48.* Hurtadus *de irregul. disp. 2. d. difficult. 20.* & alij contra Bañes, Salonium, Aragonium *in 2. 2. quest. 64. art. 8.* Sorum *in 4. d. 22. quest. 3. art. 1.* Nugn. *in 3. part. tom. 2. tract. de Bulla § ultimo.* Medina *part. 2. quest. 99. art. 4.* Ledesman *tom. 1. tract. de cens. cap. 1. conclus. 3.* Corduba *quest. 18.* Fernandez *part. 3. cap. 9. § 14. num. 1.* Vegam *in spec. curat. tom. 2. cap. 11. num. 313. & in summa tom. 2. cap. 15. cas. 8.* Gutierrez *lib. 1. cap. 37. num. 6.* Salas *de legibus tract. 15. sect. 1. concl. 2. num. 16.*

Carb. *de legib. lib. 8. disp. 5.* Naldum *in summa vers. irregularitas, num. 25.* Ioan. de la Cruz *part. 2. tract. de irregular. dub. 15. concl. 2.* & Rodriguez *in Bulla § 9. num. 19.*

Aduerte quartò, quod Religionum Prælati: itémque de consensu ipsorum ceteri religiosi Confessarij, possunt ex vi suorum priuilegiorum (quando absoluant siue similes Regulares, siue etiã Sæculares) vti formula dispensandi ab omni irregularitate; quin & dispensare cum iisdem super irregularitate contracta ob violationem censuræ, sicuti videtur est apud Peregrinum *in compendio priuilegiorum vers. absolutio, & vers. dispensatio.*

Aduerte quintò, quatenus spectat ad 8 corporis vitium, quod quum teste Auila *part. 7. disp. 3. dub. 3. in tractatu de irregularitate* doctrina tradatur, quod si nimis magna sit corporis deformitas, ita vt populo Christiano scandalum generare possit, Papa non dispense, secus si deformitas non sit magna, qualis est, v.g. macula albuginis in oculo, iuxta *cap. 2. de corp. viuis §;* cum quo tamen, si Religiosus fieri vult, dispensari posse, docet Syluest. *ver. corpore viuis, quest. 4 § 6.* Angelus *num. 2.* quamuis melius sentiat Maiolus *lib. 13. cap. 20.* quod si magna sit deformitas, casus sit Papæ reueruatus; & quod num deformitas illa sit magna, necne spectet ad arbitrium Episcopi, qui facilius etiam ad ordines admittere potest eum, qui Religionem ingredi vult. Itemque quum ibidem teste Maiolo *lib. 1. cap. 18.* doctrina etiam tradatur, quod si talis deformitas, verbi gratia, oculi cæci, aut maculosi, superueniat Clerico post Sacerdotij suscepcionem sine culpa eius, celebrare possit, donec ipsi ab Episcopo prohibeatur; quamuis tutius

tutius sit, ut petatur arbitrium Episcopi, qui considerata causa, licentiam plerumque dare poterit, saltem ut priuatim celebretur, vel etiam publicè, si scilicet non tam magna sit deformitas, ut scandalum possit generare, (idemque dico de claudicatione, gibbo, &c.) & ratio est, quia longè maior deformitas requiritur, ob quam aliquis, postquam ordinatus est, à ministerio repelli debeat, quàm ut ad ordinationem admitatur; quum (inquam) *in tractatu de irregularitate* doctrina, ut *suprà*, tradatur. dicendum consequenter est, quòd si valdè magna deformitas sit, ita ut Papa dispensare non soleat, Prælatus priuilegiatus non possit dispensare ad ordines suscipiendum, vel susceptis vutendum, quòd si autem deformitas tanta non sit, quin Papa soleat dispensare, puta si sit oculi deformitas, claudicatio, seu priuatio pedis, ut cum ligneo pede ad altare accedere oporteat, cum tali dictus Prælatus dispensare possit, saltem ut susceptis ordinibus uti, & sacerdoti celebrare liceat; atque ita docet Rosella *vers. vitiatum*, num. 1. Maiolus *lib. 1. de irregular. cap. 18.* Auila *pari. 7. disp. 3. dub. 3.* qui cum Syluest. *vers. corpore vitiatum, quest. vltim.* Angelo *vers. eod. num. 1.* eandem facultatem, in hoc claudicationis casu, dispensandi cum sacerdote religioso concedunt Episcopo, cauenda tamen est in vsu harum dispensationum Ordinariorum offensio, populi admiratio, vel scandalum.

- 9 Aduerte sextò, quòd si Sacerdos, qui occultum homicidium commisit, si non celebret, in suspicionem sceleris venit cum vitæ periculo, vel graui dispendio famæ, aut bonotum, debet in tali casu in primis operam dare, ut quamprimum à summo Pontifice dispensationem obtineat, interim

tamen post peractam poenitentiam celebrare potest, quoties necessitas sic exiger, ad vitandam infamiam, vel aliud vitæ, aut bonorum graue periculum; atque ita docet Nauar. *cap. 27. num. 239.* Castro *lib. 2. de lege sacræ lib. 1. canon. 59. cap. 13. numer. 21.* & ratio est, quia lex naturalis, & diuina de defendenda propria fama, &c. præstat legi humane de abstinendo à sacro in irregularitate: nam lex illa fortius ligat, quàm ista, quæ quiniò non obligat cum magno rigore; eademque (etli contrarium doceat Couarr. *cap. alma part. 1. §. 2. num. 11. in fine*) ratio est de alijs irregularitatibus, & censuris: vnde quamuis excommunicatio interdici sit susceptio, siue vsus passiuus sacramentorum, *cap. cum illorum cap. si quem de sentent. excommun.* tamen, si excusat grauis necessitas, ad vitandum periculum mortis, mutilationis, infamiae, iactura bonotum, scandali, & similibus, poterit is, non obstante occulta censura licetè, & dum validè sacramenta suscipere, v. g. si vrgeat prædicta, vel similis alia necessitas ad excommunicandum, celebrandum, &c. poterit, qui habet casus reseruatos cum censura, supplici Confessario omnia peccata, tam non reseruata, quàm reseruata (ad hoc ut Confessio sit integra) confiteri; vel (re habeat bis eadem peccata, scilicet reseruata, confiteri, quod est magnum onus, & à nemine impositum) confiteri tantum non reseruata, & reticere reseruata; vel si hoc etiam facere non velit, elicere, tanquam non habens copiam Confessoris, solum actum contritionis, & sic communicare, vel celebrare &c. Vide Durandum *in 4. dist. 17. quest. 19.* Richard. *ibid. art. 2. quest. 8. ad*

8. ad 2. Adrian. *quæst.* 4. de *Confessione* Alensem *part.* 4. *quæst.* 18. *membr.* 4. *art.* 5. §. 2. ad ult. Angelum, *ver. Confessio*, 1. §. 7. Caiet. *vers. absolut. impedimenta*, & in *opusc. quæst.* 1. de *qualit. Confess.* Suar. in 3. *part. tom.* 4. *disp.* 31. *sect.* 3. *num.* 6. & *tom.* 5. *disp.* 10. *sect.* 3. *num.* 9. Nauar. *cap.* 9. *num.* 3. Couar. in *cap. alma mater*, *part.* 1. §. 2. *num.* 5. Petrum de Soto *lect.* 10. de *Confess.* Filiucium *tom.* 1. *tract.* 4. *cap.* 7. *num.* 213. Vegam *tom.* 1. *cap.* 11. *num.* 273. Chapeuill. de *cas. refer.* *cap.* 8. Sancium in *select.* *disp.* 32. *num.* 10. Ioannem de Lugo de *sacramento Eucharistie disput.* 14. *sect.* 5. Layman *lib.* 1. *tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 2. *num.* 1. Villalob. *tom.* 1. *tract.* 9. *diff.* 40 *numer.* 7. quamvis alij non improbabiler contrarium sentiant, vt Palud. in 4. *distin.* 17. *quæst.* 6. *art.* 1. & alterum Ledesman de *pœnit.* *cap.* 20. *dub.* 2. Vasq. in 3. *part. tom.* 4. de *excommunic.* *dub.* 4. *num.* 8. & Tolet. *lib.* 3. *cap.* 8. §. *tertium casus*. Itan si Diacono recenter ordinato, qui se ab ordine suspensum nouit, offeratur in Missa Episcopi Euangelium canere, quod commodè sine infamia, scandalo, vel alio periculo graui, &c. (vt *suprà* dicebatur) declinare non potest, poterit is, nihil impediende censura occulta, Euangelium canere; idemque dico de alijs similibus casibus: Vide Layman *loc. suprà cit. par.* 5. *cap.* 3. in *sine*.

- 10 Adde, quod si Sacerdos, qui occultum homicidium commisit, non habet facilem recursum ad Papam, potest Episcopus ob rationem dictam in tali casu cum illo dispensare, vt scilicet in susceptis Ordinibus ministrare liceat; atque ita docet Sylu. *ver. dispensatio*, *num.* 15. Hentiq. *cap.* 19. *num.* 1. & 2. Auila *part.* 7. *disput.* 6. *sect.* 5. *dub.* 3.

conclus. 1. quamuis tunc Episcopus non tollat simpliciter irregularitatem, sed tollat solum eius effectum suspensioni similem, vt nimirum interim Sacerdos celebrare possit, donec culpa, & defectus occultus manet, & à Papa dispensatio impetrabitur.

SUBSECTIO XXXV.

Proponitur, & explicatur IV. exemplum.

QVod dixi de concessione indulgentiarum; item de priuilegio concessio Religionum Confessarijs absoluedi quoscumque Christi fideles à quibuscumque peccatis, & à quibuscumque censuris, ac pœnis inde resultantibus, exceptis, &c. Item de priuilegio Episcopis concessio dispensandi super omni irregularitate proueniente ex delicto occulto, excepto homicidio voluntario, &c. quod latè scilicet talia priuilegia interpretanda sint, quia sunt fauor, & beneficium; idem intelligas etiam de priuilegio à Tridentino *con. sess.* 24. *cap.* 6. de *reform.* Episcopis concessio absoluedi in foro conscientie subditos suos à quibuscumque casibus occultis, etiam si sedi Apostolicæ reseruati fuerint.

Vnde quamuis ex vi reseruationis Bullæ Cœnæ à casibus eiusdem Bullæ Cœnæ, & annexa ibi excommunicatione nemo, quamuis Episcopali, aut maiori dignitate Ecclesiastica præditus præter summum Pontificem, eiusque specialiter delegatum absoluerè possit; tali tamen Bullæ reseruatione, non est prædicto priuilegio à Tridentino Episcopis concessio derogatum, ita vt non possint

possint in posterum in foro conscientiae absolueret subditos suos à casibus Bullae Coenae, si illi occulti fuerint; idque propter rationem, quam *suprà* dicebamus.

- 3 Confirmatur, quia vitanda est, quantum fieri potest, correctio iuris, praesertim Concilij Tridentini, quod tantae auctoritatis est, & tanti aestimatur à summis Pontificibus, qui post illud Ecclesiam gubernarunt; cum ergo tam disertè prædictum Concilium de Episcopis facultatem absoluerendi ab haeresi occulta, & ceteris casibus occultis in Bulla Coenae contentis, non est credendum Episcopis eam facultatem fuisse reuocatum virtute Bullae Coenae postea promulgatae, si cum ista consilari potest; quod autem consilari possit, probatur; quia sic sentiunt tot graues Authores *infra* citandi, quorum in explicando ius magna auctoritas est. Secundò, quia licet in Bulla Coenae nouissimè à Gregorio XV. edita perspicuis, disertisque verbis negetur facultas absoluerendi à casibus in illa contentis, & consequenter ab haeresi, etiam virtute clausulae Concilij generalis, quamuis in illa in genere, vel in specie oppositum concessum fuerit; tamen adhuc dici potest, quod Bulla Coenae tantum prohibeat absolutionem haeresis, & aliorum criminum in ipsa contentorum, quando publica sunt, non item quando occulta; & ideo non deroget facultatem Tridentini, in qua de occultis criminibus sermo est.

- 4 Neque obstat, si dicas, Pium V. Gregor. XIII. & Clementem VIII. contrarium declarasse: nam responderetur cum Sagundez, & Sousa in locis *infra* citandis, quod de eorum declarationibus Pontificijs non constet authenticè; & cum res sit ita grauis, &

illam scientibus Pontificibus conuersa, deberent illam expressius; aut quo speciali decreto declarare; quod adhuc factum non est, ergò &c. Adde quod cum aliunde tam perspicue constet de facultate Tridentini, & non constet de illius reuocatione, non cogimur credere illam esse reuocatam.

Neque obstat secundò, si dicas, in generalis Inquisitionis Praetorio Romano sæpè pronunciatum esse quod iam non possint Episcopi absolueret ab haeresi occulta: nam responderetur, sic ibi pronunciatum esse secundum oppositam sententiam, quae probabilissima est: sed quoniam nondum nobis praecipit eam amplecti, licitum est adhuc contrariam etiam reputare probabilem, sicut & reputarunt alij non modicæ notæ Doctores mox *infra* citandi.

Neque obstat tertio, si dicas, extra de hoc duo responsa Congregationis Cardinalium, in quibus (ut videre est apud Suarez in loc. *infra* citando) declaratur, facultatem Tridentini Episcopis ablatam esse: nam responderetur similiter, responsa esse quidem magnae auctoritatis, sed non sufficere ad tollendam contrariae sententiae probabilitatem.

Quapropter sententiam hanc in Episcoporum fauorem contra Doctores, quos citat & sequitur Barbosa de potest. Episcop. part. 2. allegat. 40. num. 21. & Ricciullus in tract. de iure pers. lib. 5. cap. 14. num. 9 & contra Suarium part. 3. tom. 4. disput. 30. sect. 2. & tom. 5. disput. 21. sect. 3. num. 5. Toletum lib. 1. cap. 41. Syluium in 2. 2. quest. 11. art. 3. quaritur 2. in fin. Fabrum de sacrament. Ordin. distinct. 15. quest. 1. disput. 3. cap. 4. num. 126 Riccium part. 3. decis. 280. num. 1. Gratianum in disceptat.

cap. 414. num. 20. Belloccium
tom. 1. lib. 1. reseruat. part. 2. quæst. 1. numero
275. Homobonum de exam. Eccles.
part. 2. tract. 12. cap. 4. quæst. 16. & de
statibus part. 1. cap. 8. Garf. de benef.
part. 1. lib. 1. cap. 13. numero 10. & 15.
Torreblancam de magia lib. 3. cap. 10.
num. 17. Valenum verbo haresis, diffi.
5. num. 1. Villalobum part. 1. tract. 9.
dub. 61. num. 2. & 5. Sanctarellum in
tract. de haresi, cap. 5. dub. 5. num. 21.
Scortiam in Consist. Pontif. epitom. 166.
theorem. 431. Ragucium in lucerna Pa-
roch. quæst. 125. num. 5. Nouarium in
singul. conclus. 3. num. 3. Antonucium
lib. 1. cap. 25. num. 9. & Floronum de
casib. reseruat. part. 1. cap. 4. §. 22. num.
2. & 4. docent probabiliter Bañes 2. 2.
quæst. 11. art. 4. post 2. conclus. Lorca
ibidem quæst. 11. art. 4. disput. 45. num.
10. Nauarr. lib. 1. confil. tit. de constitut.
consil. 1. quæst. ult. Simancas tit. 3. nu-
mer. 6. Gutierrez lib. 1. questionum ca-
nonic. cap. 13. ad fin. Granad. in 2. 2.
S. Thom. controuers. 1. tract. 15. disput.
14. sect. 2. nam. 8. & seq. Nugnus tom.
2. in addit. ad 3. part. quæst. 8. art. 5.
dub. 10. in fin. Ledesma in summa, tom. 2.
tract. 1. cap. 6. conclus. 20. diffiult. 7. Sà
verb. Episcopus, num. 37. Henriquez
lib. 6. cap. 14. num. 7. & in gloss. M. &
lib. 13. cap. 27. num. 5. lit. Q. Auila part.
2. cap. 7. disput. 1. dub. 6. Rodriguez
tom. 1. regul. 99. quæst. 20. art. 10. San-
chez lib. 2. moral. cap. 15. num. 27. Fa-
gundes de præcept. Eccles. tract. 2. lib. 8.
cap. 8. num. 32. & 33. Puteanus in 2. 2.
quæst. 11. art. 4. dub. 1. Portell. in addit.
ad dubia Regul. verbo Episcopum, num. 1.
Souza in Bull. Can. cap. 23. disput. 100.
conclus. 3. num. 7. & Sancius in select.
disput. 50. num. 32. quorum sententiam
tutius in praxi sequi possunt Episcopi in

regionibus ab vrbe distantibus guber-
nantes, sicuti speciatim de absolutione
ab hæresi occulta docuit Nauarr. lib. 5.
consil. 11. de priuileg. edit. 2 vbi subdit,
quod cum Tridentinum in loc. cit. fa-
cultatem absoluedi ab hæresi occulta
Episcopis tantum, non etiam eorum
Vicariis generalibus concedit, intelli-
gendum id sit de iure ordinario, ac velu-
ti ex officio, generaliter ad omnes ca-
sus; ita vt interim nihil obstat, quominus
Episcopus Vicario suo, vel alteri
idoneo viro talem facultatem specialiter
ad casum particularem huc, & nunc oc-
currentem, committere possit *argum.*
cap. ult. de offic. ordinarij, in h. gloss.
vbi dicitur: si cui ex officio, vel priui-
legio dignitatis sua competis absolueri,
aliūve iurisdictionis alium exercere,
potest id etiam per alium facere: con-
trædictio enim iuris antiqui sine necessi-
tate introducenda non est; quare hanc
Nauarr. sententiam cum alijs secutus
est Azorius tom. 1. lib. 8. cap. 10. quæst.
11. Sà, verb. Episcopum num. 37. Ema-
nuel Rodriguez cit. quæst. 20. art. 11.
Henriquez lib. 6. cap. 14. num. 7. &
in gloss. litt. O. Sanchez in cit. cap. 15.
num. 23. Granad. in loc. supra cit. num.
7. & complures alij contra Lorcam in
2. 2. disput. 45. num. 29. Molinam de
iustitia, tract. 5. disput. 18. num. 1. Garf.
de beneficiis, tom. 2. part. 1. cap. 10. num.
113. Gutierrez lib. 1. can. 99. cap. 13.
num. 29. & Suarez in 3. part. tom. 4. diffi.
30. sect. 2. num. 9. & 15.

Addendum primum.

Adde primò, quod Episcopi absol-
uere possunt ab hæresi, etiam si coram
quinque, vel sex (ita vt probari possit
in iudicio) illam quis protulerit, dum-
modò tamen crimen sit occultum, id
est,

est, non pareat maiori parti Commun-
nitatis, quæ saltem decem personis con-
sistat: atque ita contra Rodriq. in a d t.
ad Bullam Cruciatæ, §. 9. num. 69. supra
dicebamur, & docet Granad. 2. 2. S.
Thomæ, contra 1. tract. 15. disp. 14. scilicet. 2.
num. 6. & Fagundez ubi supra. Vide
etiam Portel, addit. ad duos Regul. verb.
dispensare, num. 9.

Addendum secundum.

Adde secundò, quòd Episcopi absol-
vere possunt ab hæresi omnes, qui quo-
modocumque ad suam diocesim perti-
nent, siue quia domicilium in illa ha-
beant, siue quia ibi sint tanquam pe-
regrini; siue quia ipsi Episcopi existentes
extra diocesim velint alicui sibi subdi-
to, in hæresim lapsò, absolutionis be-
neficium impedire. Vide, quæ mox infra
dicentur, & Granad. in loco supra cit.

Addendum tertium.

Adde tertio, quòd Episcopi absolue-
re possunt ab excommunicatione hæ-
resis, etiam extra Sacramentum Con-
fessionis: nam cum dicitur, quòd pos-
sunt in foro conscientie, per talem par-
ticulam non intelligitur forum Sacra-
mentale, audita confessione; sed tan-
tum denotatur, ut absolutio (si contingat
hæresim in iudicium delicti) in foro
externo non prosit: atque ita docent
Claudius Solerius de poest. Confess. cap.
30. §. 1. Homobon. de exam. Eccles. part.
1 tract. 5. cap. 5. quest. 31. & alij, quos
citatur, & sequitur Sanchez lib. 2. mor.
cap. 11. num. 13 qui etiam subdit num.
17. posse Episcopum in tali casu absol-
vere subditum in absentia: quia talis
absolutio non est Sacramentalis, qua-
lis est à peccatis: & etiam si subditus sit

extra diocesim, quidquid in contra-
rium asserat Suar. 3. part. tom. 5. disp. 41.
sect. 2. num. 10. & 11. item etiam si ipse
Episcopus cum subdito extra diocesim
inueniatur: quia nihil obstat, quomi-
nus iurisdicção non contentiosa: sed vo-
luntaria, in territorio alieno exercea-
tur: cum per exercitium talis iurisdic-
ciónis territorium alienum inuadi, seu
violati non videatur: quæ de re Abb.
in cap. nouit. num. 3. de offic. legati, Na-
uar. cap. 27. num. 6 & Sayr. lib. 1. i. h. f.
cap. 6. propriè finem. Vide, quæ diceban-
tur supra subsecciónem 32. corollar. §. 6.

Addendum quartum.

Adde quartò, quòd Episcopi possunt
etiam dispensare super irregularitatē ex
occulta hæresi prouenientem; atque
ita contra Ricciolum lib. 5. cap. 16. num.
5. docent Sanchez lib. 2. mor. cap. 25.
num. 17. & Vgolin. tract. de irregular.
cap. 36. num. 5. quinimò Pertus Cor-
neio in 3. part. S. Thomæ tract. 5. de ir-
regular. disput. 9. dub. unic. quest. 4.
subdit, quod ob peccatum hæresis se-
cundum se, seclusa infamia, non incur-
ratur irregularitas; & merito, quia in-
famia iuris, & quæ inde nascitur irre-
gularitas, non contrahitur ob solam cri-
minis admissionem, si crimen occultum
maneatur; seu in publicam notitiam non
deueniat, sicuti contra S. Antoninum
part. 3. tit. 28. cap. 6. §. 7. Sylu. verbo
irregularitas, quest. 14. & Suar. disput.
48. sect. 1. num. 17. cum ait, quod talis,
qui occultè commisit crimen, cui infa-
mia ipso iure annexa est, teneatur absti-
nere ab ordinibus tanquam irregularis,
si cesset periculum se infamandi, &c. do-
cent ex probabiliori opinione gloss. in
cap. inquisitionis, de accusat. Abbas in
cap. ex tenore, de tempor. ordinat. Co-
ua.

uarr. 3. *resolut. cap. 3. num. 2.* Nauar. *cap. 27. num. 248.* Henriquez *lib. 13. cap. 36. & lib. 14. c. 5. num. 2.* Auila *p. 7. disput. 4. dub. 7. conclus. 1.* Coninch. *disput. 13. dub. 7. numero 56.* Hurtad. *de irregularit. disp. 2. diffc. 4.* qui etiam regulam tradunt *ex cap. ult. de tempor. ordinat.* quod per nullum crimen occultum, excepto homicidio, addetu violationem censuræ Ecclesiasticæ, irregularitas contrahitur.

Addendum quintum.

Adde quintò, quod Episcopi quidam in partibus septemtrionalibus ob casuum frequentiam, & difficultatem adeundi Romam, per se, vel per Vicarium suum absolueret consueuerunt subditos suos ab hæresi, etiam manifesti.

Addendum sextum.

Adde sextò, quod Becanus testatur *2. 1. cap. 15. quest. 2. num. 6.* Bullam Cœnæ Domini in multis Germaniæ Proinciis non esse vsu receptam, saltem quoad omnia, quæ ibi continentur. Vide Azorium *part. 1. lib. 5. cap. 4. quest. 1.* Puteanum *in part. 2. S. Thom. quest. 11. art. 4. dub. 2.* Filliuc. *tom. 1. tract. 11. cap. 1. quest. 5. num. 11.* Valer. *in differ. viri, que fori, ver. peccatum diff. 30. num. 3.* & eundem Becanum *in p. 2. tract. 3. cap. 6. quest. 8. num. 4.* vbi probabiliter contra communem opinionem Doctorum subdunt, quod neque Bulla Cœnæ Domini, vbi non est vsu recepta, obliget in conscientia, idque ex eo, quia, vt leges humanæ, tam ciuiles, quam Pontificiæ obligent in conscientia, requiritur non solum promulgatio, sed etiam consensus, & acceptatio Populi;

dependentèr à qua præsumitur semper Princeps leges suas ferre, & promulgare: quinimò Valentia *tom. 2. disp. 7. quest. 5. punct. 5.* & alij non improbabiler addunt, quod si Princeps sub alia conditione ferre, & promulgare leges suas intendat, id est, independentèr à consensu & acceptatione Populi, & sic independentèr à consensu, & acceptatione Populi intendat per illas obligare, lex non sit valida; quia cum illa sic magnam possit in populo perturbationem excitare, non est propter bonum commune, & sic iusta; quod ad essentiam legis requiritur, & consequenter, qui tam, siue in prima; siue in secunda opinione supradicta, etiam sine sufficienti causa, non acceptant, non peccant mortaliter, nisi exinde magnum incommodum Reipublicæ proueniret; quando contra ius naturale solum, non autem contra ius positium, eiusque penas peccarent. Vide etiam Megalium *in 2. 2. lib. 2. cap. 6. quest. 3. num. 115. & 117.* Bonacinam *de legib. disput. 1. quest. 1. punct. 4. num. 39.* Villalob. *tom. 1. tract. 2. dub. 16.* contra Suar. *de legib. lib. 13. capit. 19. num. 8.* & alios complures.

Addendum septimum.

Adde septimò, quod Doctores, Inqui- sitores etiam absolueret possunt ab hæresi, non solum in foro externo, sed in interno: atque ita docent Bañez, Henriquez, Campegius, Rodriquez, Toletus, Gutierrez, Paramus, & Grassius apud Sanchez *lib. 2. mor. cap. 12. num. 3.* & segg & apud Ricciullum *in tract. de iur. person. lib. 5. cap. 15. num. 3.* ita etiam docent Puteanus *in 2. 2. S. Thom. quest. 11. art. 4. dub. 2.* Homobonus *part. 2. tract. 11. capit. 6. quest. 11.* Lorichius *in thes. vers. hæresim §. 12.* Villalob. *tom. 2.*

10m. 1. tract. 1. diff. 12. num. 6. Freitas in addis. ad tract. de confess. sollic. Episcopi, Acugn. quest. 21. num. 18. & Garchias de benef. 10m. 2. part. 11. cap. 10 num. 121. qui *videm* item etiam tradunt de Inquisitoribus Hispaniæ, & consequenter Regni Siciliae, quidquid in contrarium alserant Suar. in tract. de fide disp. 21. sect. 4. num. 15. Sanchez cit. cap. 12. num. 3. & seqq. Riccius part. 3. de iur. 579. num. 5. Farinac. de hæresi. quest. 192. num. 52. & 54. Zech. in summa part. 1. tit. de fide. rubr. de hæresi. cap. 11. num. 18. Valerus ver. hæresis diff. 3. num. 3. Sanctarellus de hæresi cap. 5. dub. 7. num. 31. Nouarius in sing. conclus. 4. num. 2. & Ricciullus ubi supra: vide etiam Barbosa de potest. Episc. part. 2. allegat. 40. num. 28. in fine.

Et possunt Doctores Inquisitores absolvere ab hæresi, ita, vt facultas hæc absoluedi non sit penes totum Consistorium solum, sed etiam apud quemlibet Inquisitorem, sicuti contra Henric. & alios docet Freitas ubi sup. à quapropter quilibet Inquisitor cuilibet Cofessorio potest talem absoluedi potestatem delegare, sicuti contra Campegium in addis ad Zarchin. cap. 34. & alios docent Sanchez ubi supra, num. 5. & Freitas num. 16. & Homobon. tract. 12. cap. 2. quest. 4. qui etiam docet, ad hanc in foro conscientie absolutionem, & delegationem impertiendam non requiri in Inquisitore ordinem sacerdotalem, quia talis facultas non conceditur Inquisitori in ordine ad confessionem

Sacramentalem, nec tanquam quid annexum ordini, sed Officio vt

suprà de Episcopis etiam dicebatur, vide subse-

quentem 32. Co-

rollar. 5.

& 6.

Th. del Bene Dubit. Moral.

Addendum VIII.

Adde octauò, quod nonnulli Doctores (inter quos Peregrinus in compendio priuileg. part. 2. tit. absolutio quoad fratres, §. 2. & inclinare videtur Suar. de relig. 10m. 4. tract. 9. lib. 2. cap. 20. num. 11. & Cotiolan. de casib. refer. part. 1. sect. 1. art. 23. num. 6.) asserunt, quod etiam Prælati regulares absolvere possunt subditos suos ab hæresi occulta, quamuis hodie dicendum sit oppositum propter decretum Urbani VIII. datum Romæ de 27. Nouembri 1618 in quo reuocantur in ampla forma omnia Regularium priuilegia absoluedi à casibus contentis in Bulla Cœnæ, vt est hæresis, &c. argue ita docent Sanchez lib. 2. mor. cap. 17. num. 7. Auila de cens. part. 7. disp. 10. dub. 6. notab. 3. Vega 10m. 2. cap. 125. cas. 12. Megal. conf. 21. num. 6. Tamburin. de iur. Abbatis 10m. 2. disp. 14. quest. 17. num. 3. Nouarius in sing. iur. pont. concl. 3. num. 10. vide etiam Alphonsum de Leone de offic. & potest. Confess. 10m. 2. recollect. 11. num. 209. quapropter idem dicendum est etiam de aliis casibus in Bulla Cœnæ contentis, sicuti docent Graff. in appen. lib. 1. cap. 7. num. 22. Zanard. part. cap. 17. Naldus ver. Nouitius, num. 7. Vecch. in praxi Nouit. disp. 9. dub. 6. numer. 3. Tamburin. in loc. supra citat. quest. 15. num. 3. Ioan. de la Cruz lib. 1. cap. 6. dub. 5. concl. 1. & alij multi contra Suar. de relig. 10m. 4. tract. 8. lib. 2. cap. 21. Hieronymum Rodriq. in compend. questionum Regul. resol. 3. num. 3. Peirinum in priuileg. minim. 10m. 1. consist. 4. Sixti IV. §. 5. num. 6. & sequen. Portel. in addis. ad dub. Regul. ver. Abbas num. 8. vide etiam Emanuelem Rodriq. in questionibus Regul. 10m. 1. quest. 10. ar. 9.

V

Vegam

Vegam *tom. 1. cap. 49. cas. 1. & Miranda tom. 2. quest. 9. art. 10.*

Quod si quis Regularis in casum bul-larem occultum, vt in hæresim occultam, incidat, poterit is absolutionem petere ab Inquisitore, vel de licentia sui Regularis superioris subiicere se Episcopo, vt ab illo secundum opinionem Doctorum probabilem, quam *suprà* dicebam, absolutionem, saltem ab excommunicatione obineat, sicuti præter alios docent Sanchez *lib. 2. mor. cap. 11. num. 10. & lib. 4. cap. 39. num. 32. & 33. & Finellius de cas. reser. cap. 7. num. 6.* quod facere etiam potest regularis, si superior, seu Prælati suus talem licentiam petitam ipsi iniuste denegaret; quia per epicheiam credendum est, voluntatem Pontificis, & Religionis esse, vt Episcopus in tali casu Religiosum exemptum absoluat; atque ita docet Molina *de iust. & iur. tom. 4. tract. 3. disp. 61. num. 5. Sanchez cit. lib. 4. cap. 39. num. 30. Suar. in 3. part. tom. 4. disp. 30. sect. 2. numer. 3. & Pontius de matrim. lib. 8. cap. 1. num. 14.* quidquid in contrarium asserat Megal. in 1. part. lib. 1. cap. 13. num. 10.

Addendum nonum.

Adde nonò cum Freit. in *addit. ad tractat. de Confess. sollicit.* Acugna *quest. 21. num. 18.* quod (cum Confessarius non possit cogere, vt hæreticus occultus prodatur se Inquisitori, vel Episcopo, &c. quia nemo, sic dictante lumine naturæ, tenetur prodere se ipsum, *cap. aliquando de pænis. dist. 1.* & sic nemo tenetur denunciare se ipsum, Fernandez *part. 1. cap. 19. §. 5. num. 5. & part. 4. cap. 6. num. 5. §. 1. Riccius part. 3. decis. 278. num. 1. Acugna quest. 10. num. 4. & quest. 21. num. 2. & ibi Freitas in*

*addit. num. 13. & 21. Portel. in addit. ad dub. Regul. ver. sollicitare, num. 15. Zanard. part. 3. in fin. Molfes. in summa tom. 1. tract. 7. cap. 24. num. 24. Megal. 1. part. lib. 1. cap. 5. num. 30. Valer. ver. hæresis, diff. 1. num. 4. Zetola part. 1. verb. hæresis, quest. 35. Homobon. part. 2. tract. 11. cap. 4. quest. 4. Loricchi. tom. 1. verb. denunciaio, num. 3. & Sanctarell. de hæresi, cap. 11. dub. vn. num. 19. qui citat Pegnam, Simanch. & Suarez. Quin secundò propter eandem rationem neque tenetur denunciare complices, quia sic virtualiter denunciaret etiam se ipsum, Suar. in *tract. de fide, disput. 20. sect. 4. num. 18.* qui citat Pegnam, & Simanch. Megalius 1. part. lib. 1. cap. 5. num. 30. & Portel. in *addit. ad dub. Regul. ver. denunciaio, num. 1.* Vnde si v. g. fornicia in confessione, vel occasione confessionis sollicitata, in turpia consentiret, non tenetur confessorum sollicitantem denunciare, Portel. *ubi suprà, & in verb. sollicitare, num. 15.* quamvis contrarium quoad hoc doceant Acugna *quest. 10. num. 10. Bouacina in tract. var. disput. 6. punct. 3. num. 10. Peirin. tom. 2. conf. 4. Gregor. XV. §. 3. num. 12.* qui tamen rectè monent quod non tenetur mulier proprium consensum manifestare, nec potest super hoc ab Episcopo, vel Inquisitore interrogari, quin in casu, quod pœnitens, qui consensit, consensum suum manifestaret; non debet consensus iste, tanquam res ad Tribunal Inquisitionis non spectans, in actis scribi. Quin tertio neque tenetur denunciare filium, vel patrem, matremve, uxorem, vel maritum, patrem, vel sortorem, quia ius posituum non obligat cum tanto rigore; Alensis *part. 3. quest. 23. membr. 4. art. 2. dub. ult. Rojas sing. 22. num. 2. & sing. 5. num. 29.**

Cante

Cantera in *quæst. crim. rubr. de hæres. ver. ex qua quidem glossa*, Riccius *part. 3. decis. 278. numer. 8. & decis. 279. num. 8. Valerus ver. hæresis, diff. 1. num. 4* contra Farinacium *de hæresi, quæst. 197. §. 2. num. 40. Suar. tract. de fide disp. 20. sect. 4. num. 11. Azorium part. 2. lib. 2. cap. 2. quæst. 13. & Sanctatellum de hæresi cap. 9. num. 15. Excipe, nisi hæresis in perniciem publicam tendat, ut si filius, vel pater, &c. dogmatizaret, & alios doceret, quia tunc bonum commune debet præferri priuato, Simanchas *iii. 29. num. 4. Genuensis in praxi, cap. 18. num. 9. & Filliuc. tom. 2. tract. 40. cap. 8. num. 233. Quin quartò propter eandem rationem, neque tenetur denunciare alios, si ex tali denunciatione sibi, filio, parti, vel Matri, Marito, vel uxori, fratri, vel forori, aut alteri sibi coniunctissimo notabile damnum in vita, fama, vel bonis fortunæ rationabiliter timeat, Sanctatellus de hæresi cap. 9. num. 16. qui citat Pegnam, & Scacciam Homobonum in *tract. de cas. refer. part. 2. cap. 1. Peirinus tom. 2. consil. 4. Greg. XV. §. 9. num. 28. Fagundez tract. 2. lib. 4. cap. 3. num. 31. vide etiam Lazarium in tract. de Blasphem. quæst. 12. numer. 64. Molfesum in summa tom. 1. tract. 7. cap. 24. num. 14. Portet. in addit. ad dub. Regul. ver. sollicitare, num. 21. Acugn. quæst. 19. Pegna part. 2. quæst. 53. comment. 78. Sigismundum Scacc. cap. 56. num. 14. in fin. Farinacium de hæresi quæst. 2. & 97. num. 53. Freir. in addit. ad tract. de conf. sollicit. qu. 10. num. 15. in fin. & quæst. 19. num. 15. Homobonum de exam. Ecclæs. part. 1. tract. 7. cap. 7. quæst. 32. Royas. §. 3. num. 12. & 10. ver. 7. ampliatur. Excipe ut supra, nisi hæreticus in magnum Reipubl. dānum dogmatizaret, animas seducendo, vel corpora offendendo &c.***

nam tunc bonum commune bono priuato, etiam proptio, & totum parti homino antefertur tenetur, Genuensis in *praxi Archiepisc. cap. 18. num. 8.*

Adde, inquam, nonò cum Freitas, quod si Inquisitores, & Episcopus facultatem, ut hæreticus occultus ab ipso Confessario absoluator, nollent imperitari, putantes talem facultatem se non habere, vel propter aliam rationem, &c. in tali casu hæreticus occultus, quamuis debeat, postquam per Confessarium ab Episcopo, vel Inquisitore facultatem, ut ab hæresi absoluator, obtinere non potuerit, mittere Romam, interim potest, dum talis facultas expectatur, obseruare ea quæ de occulto excommunicato, non data de præfenti copia Confessoris, tradunt Nauarr. *cap. 27. num. 139 & Henriquez lib. 6. cap. 15. num. 7. videlicet potest si infamiam scandalum, vel graue malum sibi, vel aliis, ut supra dicebatur, probabiliter timeat celebrare, si sit Sacerdos, & Eucharistiam sumere; si laicus, eliciendo prius actum contritionis, quem si elicere non confidit, potest confiteri, & absolui à Confessore, iuxta doctrinam, quam tradit Reginaldus tom. 1. lib. 8. cap. 7. num. 87. & alij, quos citat Sancius in select. disput. 32. num. 11. quidquid in contrarium ipse Sancius sentiat, præfertim quia nonnulli alij Doctores docent, quod etiam scandalo, & grauis infamiae, vel alterius damni periculo remoto possit supradictus hæreticus occultus, si pro viribus suis ab Episcopo, & Inquisitore absolutionem procurans obtinere non potest, & propter paupertatem, aut aliud impedimentum Romam adire vel mittere non valet, Missam celebrare, si sit Sacerdos, & Eucharistiam sumere, si laicus; etiam si, ut dicebatur, scandalum, & infamiae, vel alterius*

terius damni gravis periculum non addit, dummodo tamen prius fuerit contritus probabiliter; atque ita ex Nauarro docet Fagundez *tract. 1. lib. 3. cap. 12. num. 12.* contra Suar. *in 3. part. 10m. §. disput. 9. sect. 3. num. 3.*

Et hæc quæ modò dixi, intelligenda sunt extra mortis articulum: nam in mortis articulo puto quemlibet Sacerdotem simplicem habere iurisdictionem absoluedi directè à peccatis omnibus, etiam quæ Papæ, vel Episcopo alioquin referuata sunt, sicuti in *Subsect. 3. 2. Corollar. §.* dicebatur, & docent communiter Doctores ex Tridentino *sess. 14. cap. 1.* ubi habetur, quod in Ecclesia Dei custoditum semper fuit, vt nulla sit referuatio in articulo mortis; atque ita omnes Sacerdotes quoslibet poenitentes à quibuscumque peccatis, & censuris absoluerè possunt; circa quæ verba Tridentini sunt

Aduertenda quedam.

Aduerte itaque primò, quod cum Concilium dicit, quemlibet Sacerdotem à censuris in mortis articulo absoluerè posse, intelligendum sit de iis tantum censuris, quæ Sacramentorū susceptioni, & Ecclesiasticæ sepulture obstant, cuiusmodi sunt excommunicatio, & personale interdictum, à quibus moriturus interdum absolui potest, quamuis sacramentalem absolutionem non recipiat, quia, verbi gratia, amens est, &c. non item suspensio ab ordine, officio, aut beneficio, & multò minus irregularitas; atque ita docent Zambran. *cap. 4. dub. 4. num. 17.* & Sanchez *lib. 2. moral. cap. 11. num. 12.*

Aduerte secundò, quod cum Concilium verbis vniuersalibus vtatur, omnes Sacerdotes absoluerè posse, comprehen-

dantur etiam Sacerdotes non approbati, aut non expositi; item suspensi irregulares, degradati, excommunicati, etiam non tolerati; atque ita docent gloss. *in cap. non est, de sponsalibus.* Paludan. *in 4. distict. 17. quest. 3. art. 3. conclus. 7.* Maior *in 4. distict. 19. quest. 1.* S. Anton. *part. 3. lit. 14. cap. 19. condu. 14.* Sylu. *verbo Confessor 1. quest. 20.* Tabiena *verbo absolutio 1. num. 32.* Armilla *ibid. num. 12.* Zambran. *cap. 4. dub. 4. num. 20.* Henriquez *lib. 6. cap. 11. num. 18.* Suar. *part. 3. disput. 72. sect. 4. & 10m. 4. disput. 26. sect. 4. num. 5.* contra Io. Medinam *Cod. de confess. quest. 28. §. id alium.* Couarr. *cap. alina, part. 1. §. 6. conclus. 8.* Sorus *in 4. distict. 18. quest. 4. art. 4.* Nauarr. *cap. 26. num. 26.* qui, saltem hæreticum denunciatum omni absoluendi potestate, etiam in articulo mortis, priuatum esse arbitrantur; quod mihi non probatur; quia Concilium apertè dicit in mortis articulo nullam esse peccatorum referuationem, sed eorum absolutionem omnibus Sacerdotibus perpetua Ecclesiæ consuetudine concedi. Admitto tamen quod constitutus in mortis articulo non peccet, si hæretico Sacerdoti, quamuis ab illo periculum peruersionis non timeat, ob hæresis detractionem sacramentaliter confiteri recuset, modò speret de peccatis suis esse contritus, qua de re Palud. *n. loc. supra cit.*

Porrò quod dixi de absolutione sacramentali, eam scilicet à Sacerdote non tolerato, etiam hæretico; propter necessitatem suscipi posse; idem multò magis dico de susceptione baptismi; de aliis verò sacramentis est alia ratio, quia tantæ necessitatis non sunt, qua de re Azorius *tom. 1. lib. 8. cap. 11. quest. 12.* verumtamen si in mortis articulo (quod vix vnquam contingit) sacramentum

• Poeni

Pœnitentiæ suscipi non potest ab hæretico, aut alio excommunicato non tolerato, sacrum viaticum accipere, si alius non adit, qui illud administret, non est illicitum. Ratio, quia lex Ecclesiastica in tali necessitate non obligat, cum obligare illa non soleat cum magno rigore.

3. Aduerte tertio, quòd per mortis articulum (in quo omnes Sacerdotes, ex Ecclesiæ concessione, absolue possunt) non sit intelligendus tantum quasi vltimus vitæ spiritus; sed quoduis, etiam probabile, mortis periculum, siue ex infirmitate, à prima scilicet die infirmitatis periculose, vt doloris lateris, &c. siue ex superuentura perpetua, vel diuturna amentia, siue ex iudicis decreto, siue ex aliis causis, vt ex imminenti belli conflictu, partu periculoso, puta si primus est, vel si mulier ante difficiles partus expecta fuit, sicut docet Abb. in cap. quod in 16, de parit. rem. ff. colum. 2. Item ex nauigatione periculosa, aut valde longa, in qua non erit copia confessoris, sicut docet Palud. in 4. d. 20. quest. 1. art. 2. concl. 3. Syluest. verb. Confessor, 1. quest. 6. dict. 7. Couar. cap. alma, part. 1. §. 1. num. 8. Nauar. cap. 26. num. 31. Henric. lib. 6. cap. 9. & 11. Sayr. lib. 2. thes. cap. 20. num. 18. Finell. cap. 8. num. 8. Molina tract. 3. de iust. disp. 63. num. 5. Auila de cens. part. 5. d. 14. sect. 5. d. b. §. Sancius in select. disp. 22. num. 5. Suar. disp. 26. sect. 4. Rodriq. tom. 1. reg. 96. quest. 62. art. 7. & Sanchez lib. 2. mor. cap. 13. num. 7. arg. si quis suadente, 17. quest. 4. & cap. eos, qui de sent. excomm. in 6. contra Sorum in 4. d. 18. quest. 4. art. 4. §. queris autem, & alios.

4. Limito autem cum Conar. & Sanchez in locis suprà citatis, vt necesse sit in casibus politis, periculum mortis, non futura occasione confitendi Sacer-

doti exposito propinquum, & non improbabile esse, puta, quia frequenter hominibus in tali id accidere consuevit, cuiusmodi periculum est in omnibus peste infectis, (sicut docet Chapeauille .i. 1. quest. 1. §. 8.) cum subito, & præter opinionem ex tali morbo mori soleant.

Limitat etiam ex Corduba Sanchez vbi supra, vt aliquis non propria sponte, sed ex causa vtgenti, seu morali necessitate coactus tale periculum adeat, quod mihi non probatur: quia ratio, cur Ecclesia in mortis periculo omnibus Sacerdotibus absoluedi potestatem concedat, est, quia peccator in tali casu, tum iure diuino positiuo, tum etiam naturali, charitate erga se ipsum ad consentiendum obligatur, quæ ratio obligationis æquè locum habet, quamvis aliquis sine necessitate, ac propria sponte mortis periculum subeat (v.g. in iusto bello, maris nauigatione) ergo &c.

Aduerte quarto, quòd quamuis aliqui docent, quòd in articulo mortis, vel periculo mortis Sacerdos simplex, seu nulla iurisdictione præditus, neque licet, neque validè (si confessorius ordinarius, vel delegata iurisdictione prædictus adit, aut facillè aduocari possit) absoluat, quod moti ex responsione quadam Greg XIII. apud Molinam lo. o. cit. tum ex cap. Præbyter 26. quest. 6. sumpto ex Concilio Carthag. 3. can. 32. vbi habetur, quòd Præbyter in consilio Episcopo non reconciliet pœnitentem, nisi absente Episcopo vltima necessitas cogat: tum ex Tridentino in loco suprà citato, vbi Sacerdoti simplici potestas absoluedi à quibuscunque peccatis in mortis articulo conceditur iure extraordinario, ob rationem necessitatis, ne hac occasione (si absolutio denegeretur) aliquis pereat: ergo cessante necessitate, cessat hæc extraordi-

dinaria potestas per regulam, quam ita dicit Abbas in cap. cum venerabilis, de consuetud. in fine: cum aliquid conceditur propter necessitatem, durat concessio, quatenus vrget necessitas.

- 6 Confirmatur, quia Tridentinum in loco *suprà* citato, eodem modo loquitur de absolutione à quibuscunque peccatis, de absolutione à censuris; sed certum est ex cap. eos, qui desent. excom. in 6. & extranag. 1. §. decernimus, de excommunication. quòd à censura excommunicationis reservatæ nemo in mortis articulo absoluerè possit, si facile sit recursus ad Superiorem, ad quem de iure absolutio spectat: ergo similiter à peccatis nullus Sacerdos iure extraordinario in mortis articulo absoluerè potest, nisi ob defectum Ordinarij, aut legitimi Sacerdotis.

- 7 Porro, quod dicunt de simplici Sacerdote, multò magis dicendum putant de excommunicato, & suspensò post denunciationem; quia hi omnes (inquiunt ipsi) omnino iurisdictione, in poenitentiae etiam foro, priuati sunt, excepto casu necessitatis, quamobrem expressè docent Suarez 3. part. tom. 4. disp. 26. sect. 4. num. 4. & Sanchez lib. 2. mor. cap. 13. num. 7. non toleratum Sacerdotem inualidè absoluerè, si adsit Sacerdos toleratus, etiam simplex, & non expositus.

- 8 Item, quod dicunt de simplici Sacerdote (ei scilicet præferendum esse Sacerdotem expositum, seu iurisdictione præditum) similiter dicendum putant de Sacerdote exposito inferiore, v.g. de Parocho, ei scilicet etiam in mortis articulo præferendum esse Sacerdotem superiorem, siue Prelatum, quatenus spectat ad peccata ei reservata, ita vt eo præsentè, vel si facile aduocari, aut licentia ab ipso peti possit, inferior ab-

solute non possit: ita Zambran. cap. 4. dub. 4. Henriq. lib. 6. cap. 11. num. 4. Sanchez cit. num. 7. & Suarez disp. 30. sect. 3. num. 1. vbi ait, quòd quamuis Tridentinum Concilium dixerit in articulo mortis nullam esse reservationem, id tamen intelligendum sit in absentia referuantis, quia alias nulla est vera necessitas, ad quam alij Sacerdotes censeantur iurisdictionem consequi, quæ illis, per se loquendo, ablata fuerat.

Quamuis (inquam) aliqui sic doceant, 9 moti ex responsione Greg. XIII. tum ex cap. Presbyter: tum ex Tridentino in locis *suprà* citatis; opposita tamen sententia, de qua *suprà* in subsektione 32. corollar. 5. est etiam probabilis: nam quoad responsionem Gregor. XIII. de ipsa non constat authenticè, & quo ad rationes desumptas ex cap. Presbyter, & Tridentino Concilio patet ad ipsas ex iis, quæ in cit. subsektione 32. coroll. 5. dicebantur.

Appendix ad ea, quæ *suprà* dicebantur.

RT: —

EX dictis itaque, quatenus spectat ¹ ad censuras Papæ reservatas Bullares, & multò magis quoad alias quinque non Bullares, ea reservatio non tam stricta est, quin ob plures causas relaxetur, & ad Episcopalem iurisdictionem deuoluatur, & hæc causæ in iure canonico circa Clerici percussione in specie explicantur, vt videre est in cap. de cetero, cap. ea noscitur, de sent. excommunication. quarum

Prima causa est ætatis infirmitas, si ² nimirum impuberes excommunicationem incurrant: hi enim etiam post pubertatem ab Episcopo absolui possunt, cap.

cap. pueris, de sent. excommun.

3 Secunda est, sexus infirmitas; mulieres enim etiam in excommunicationem lapsæ à Dicoecano absolui non prohibentur, *cap. mulieres, & cap. quamvis, eod. tit.* Vnde quamvis facultas absolvendi Episcopi concessa à Concilio Tridentino *sess. 24 de reformat. cap. 6.* quoad ad absolutionem ab hæresi esset reuocata per Bullam Cœnæ Domini, quod non est certum, sed solum, ad summum, probabile, vt *suprà* dicebatur, adhuc mulieres, & multò magis Moniales tanquam personæ adire Sedem Apostolicam impeditæ, ab Episcopo, vel alio, cui Episcopus commiserit, ab hæresi, cæterisque Bullæ casibus, & censuris absolui poterunt: atque ita in tertium docet Homobonus *part. 3. tracl. 15. cap. 7. quæst. 20. resol. 2. & citat Duardum.*

4 Tertia est, quoduis canonicum, seu legitimum impedimentum sedem Apostolicam adeundi: quia ratione excusantur pauperes, qui tanto itinere mendicandi consuetudinem non habent, senes, valetudinarij, membris capti, *cap. ea noscitur, & cap. quamvis, de sent. excommun.* qui capitales inimicitias habent, vt sine vitæ periculo iter agredi non possint, *cap. de cætero, eod. tit.* qui sui iuris non sunt, vt serui, & filij familias, si eorum domini, vel parentes professioni repugnent; qui ob curam administrandi familiam, gerendi officium publicum, vel ob periculum infamix scandali, vel ob aliam grauem similem causam, absolutionis accipiende gratia, Romam adire impediti sunt, iuxta *cu. cap. de cætero, & cap. quamvis eod. tit.* Item qui sunt magnæ potentix, aut ita delicati, vt laborem Romam adeundi sustinere non possint, hos enim Episcopus, si pe-

riculum mortis vigeat, absoluerè statim potest; alioquin verò (vt explicat Nauar. *in summa, cap. 27. num. 88.* licet paulò aliter explicet gloss. *ver. laborem veniendi*) status personæ, & veritas negotij prius summo Pontifici explicanda est, & secundum consilium eius tales potentes de commissio scelere corrigendi erunt, *cis. cap. mulieres, cæteri autem*, si legitimo aliquo ex diâib; impedimento detenti fuerint, ab Episcopo statim absolui poterunt; nec tenentur, etiamsi possint, Nuncium, vel Epistolam mittere Romam: nam id in iure expressum non inuenitur, quinimò apparet oppositum in præcatis iuribus, vbi Ordinarijs locorum hæc facultas demandata fuit, vt sic impleta dicatur, pro tempore impedimenti, obligatio ad Curiam accedendi personaliter: vide Barbosa *de officio Episc. allegat. 41. num. 7.*

Neque obstat, quod aliquando ob id nonnulli ad Curiam mittant, vel scribant: nam id efficiunt, vel ob verècundiam comparandi coram proprio loci Ordinario, vel quia ad id se tene-ri opinantur.

Porro circa huiusmodi canonica im-
6 pedimenta distinguendum est, an perpetua sint, vel temporalia, si enim impedimentum perpetuum est, Episcopus impeditum absolutè, & sine onere se præsentandi Apostolicæ sedi, absoluerè potest; si autem est temporale (excipio pucros, qui etiam post pubertatis ætatem absolui possunt ab Episcopo, vt *suprà ex cis. cap. pueris, de sent. excommun.* dicebatur) absolvendus iurare debet, quòd, cessante impedimento, Apostolicæ sedi se præsentabit, non vt iterum ab excommunicatione absol-uatur, sed vt de satisfactione præstanda Ecclesiæ, ac parti læsæ, mandatum accipiat

ciat sicuti docet Nauar. *cap. 26. num. 26. Sayr. lib. 1. cap. 28. num. 36. Sanchez lib. 2. moral. cap. 13. num. 27. & habetur in cap. de cetero, cap. ea noscitur, & cap. quamvis, de sentent. excommuni.*

- 7 Quod si absolutus præsentare se personaliter, vel per procuratorem intra tempus à Iudice præfixum, vel cum primùm commodè potest, postea intermiserit, in eandem excommunicationem reincident, *cap. eos, qui de sentent. excommun. in 6. & explicat Nauar. cap. 22. num. 89. & num. 113. Henriquez lib. 13. cap. 29. num. 3. idem locum habet in omni absolutione ab excommunicatione reſeruata, quæ datur ob impedimentum, seu causam necessitatis; quod scilicet absolutus teneatur postea sub poena reincidentiæ præsentare se Superiori, ad quem de iure spectat absolutio, iuxta *oii. cap. eos, qui; vide quæ ^{suprà} in 4. dist. 20. corollar. 5. & 6. dicebantur.**

- 8 Limitant tamen doctrinam hanc Nauar. *cap. 26. Henriquez cit. num. 3. lit. Z. Sà ver. excommunicatio, num. 8. nisi, priusquam elapsus est terminus, absolutus plenè satisfecerit parti læsæ, aut cum ea concordauerit. Ratio, quia tunc cessat causa, ob quam superiori præsentare se debet: sed hæc limitatio non videtur conformis *capitulo quamvis de sentent. excommun. neque rationi: nam, vt parti læsæ satisfiat, non est ratio adequata huius obligationis comparandi, sed vt debita Ecclesiæ, etiam læsæ, obedientia, & satisfactio præstetur: quamobrem tamen si nulla pars læsa sit, vel ci ante absolutionem sit satisfactum, adhuc hoc onus comparandi imponi debet, sicuti docet Suarez *tom. 4. disput. 30. sect. 3. numer. 6. & Sanchez lib. 2. moral. capit. 13. nu-***

mer. 29. vide præcit. subsectionem 32. coroll. 5. & 6.

Illud tamen fatendum est, quod si 9 Sacerdos quicumque, ob necessitatem in mortis articulo, à peccatis superiori reſeruatis aliquem absoluit, cessante tali periculo, opus non est, vt absolutus postea compareat coram Superiori, cui iure Ordinario absolutio à talibus peccatis reſeruata est; atq; ita docent ex communi Palud. *in 4. dist. 20. quæst. 1. art. 2. concl. 3. Sylu. ver. Confessor. 1. quæst. 20. Nauar. cap. 26. num. 26. & nos in cit. subiect. 42. corollar. 5. dicebamus & ratio est, quia in mortis articulo omnes sacerdotes, non indirectè, & per concomitantiam, sed directè & per se, ab omnibus peccatis absoluendi potestatem habent.*

Excipe, nisi (vt ^{suprà} dicebatur) 10 peccato annexa sit censura superiori reſeruata: tunc enim ex dictis cessante mortis periculo, absolutus siltere se debet superiori, ad quem de iure Ordinario absolutio spectat, non vt iterum absoluitur, sed vt mandatum eius accipiat, iuxta ea, quæ ^{suprà} dicebantur, & iuxta *cit. cap. eos, qui, de sentent. exmun. in 6. & extranag. inter cunctas. 8. incendiarios, de priuileg. quate consultius est, in mortis articulo, confiteri priuilegiato, qui potestatem habeat à censuris reſeruatis absoluendi, tanquam delegatus Papæ, sine ouere postea comparandi.*

Cæterùm quæ dixi de Clerici percussore; quod scilicet, si accedere ad sedem Apostolicam legitimè impeditus est, ab Episcopo absolui possit, iuxta *cit. cap. de cetero, & cap. ea noscitur de sentent. excommun. ea in alijs casibus Papalibus etiam locum habent; atque ita docent Canonistæ communiter, Innoc. in cap. 2. de eo, qui furtiue, Abb. & Felin.*

& Felin. in cap. Monachi, de sentent. excommunic. Syll. ver. absolutio, 3. in fin. & 4. num. 5. Couar. in cap. alma pars. 1. §. 11. num. 15. Nauar. cap. 27. num. 86. & 212. Henriquez lib. 6. cap. 11. num. 5 & cap. 16. in principio, Suarez de cens. disput. 12. sect. 1. num. 64. quare regula hæc communiter traditur, quod casus papalis, impedimento ad eundem Papam superueniente, fit Episcopalis: & ratio regulæ est, quia sic congrua subordinatio inter Prælatos Ecclesiæ requirere videtur.

- 12 Excipitur tamen, secundum opinionem probabilem, mortis articulus; quando (vri dicebatur) omnes sacerdotes, nullo obseruato ordine, à casibus papalibus absoluedi ius habent: præterquam si in iure specialis commissio Episcopis facta reperiatur, & vt est in casu percussionis Clerici, iuxta cap. si quis inuicem, 17. quæst. 4. & cap. ea reseruitur de sentent. excommunic. & docet Suarez de cens. disput. 22. sect. 1. num. 61. Couar. in cap. alma, pars. 1. §. 11. num. 8. Sanchez lib. 2. moral. cap. 13. num. 9. modo ad Episcopum aditus sit, in alijs verò casibus papalibus cessat reseruatio in mortis articulo: ideòque quilibet sacerdos tunc absolue re potest, atque ita docet Syll. ver. absolutio, 1. num. 8. Suarez tom. 4. disput. 30. sect. 3. Sanchez loc. cit. licet contrarium sentiant Zambran. cap. 4. dub. 4. num. 14. & alij: sed de hac re vide quæ supra in subsect. 32. corollar. 3. & 6. dicebantur.

Petitio unica, eius resolutio.

P. 47. Petes, an impeditur ire Romam pro absolutione casus papalis, potens Thom. del Bene Dubi. Moral.

tamen adire Legatum Papæ, vel alium specialiter priuilegiatum, ab Episcopo absolui possit? Respondeo affirmatiuè cum Henriquez lib. 6. cap. 10. num. 1. Auila pars. 2. cap. 7. disp. 1. dub. 6. Suarez tom. 4. disp. 30. sect. 3. num. 5. & ratio est, quia iura in signum specialis reuerentiæ requirunt, vt pro absolutione Pontifex adeatur, ergò si is adiri non potest, cessat reseruatio papalis, & casus deuoluitur ad proprium Ordinarium.

Confirmatur, quia reseruatio casuum papalium, cum deroget iuri Episcopali, strictam habet interpretationem. Ergo, &c.

Contrarium tamen docent Nauar. 2. cap. 27. num. 89. & 90. Coninch de cens. disput. 16. num. 242. & Sanchez lib. 2. moral. cap. 13. num. 11. moti ex eo, quia casus reseruatus deuoluitur ad inferiorem ratione necessitatis: at necessitas non est, si adsit aliquis, qui iure ordinario, vel speciali absolue re potest. Ergo, &c. in confirmationem talis sententiæ adducit Coninch vbi supra, cap. quamuis, de sentent. excommunic. in quo tamen, sicut & in cap. ea reseruitur, nihil aliud habetur quàm Clericorum percussores non ab alio quàm à Romano Pontifice, vel eius Legato absolutionis beneficium obtinere posse, præterquam si canonico impedimento, quominus Romanum Pontificem adire possint, retò trahantur, vbi cum nulla mentio fiat de Legato Apostolico, canon ille potius fauere videtur priori sententiæ, quam propterea probabiliorem puto, sed contrariam tutiorem.

Ex doctrina tamen Nauarri lib. 1. consil. 1. quæst. 14. de consuet. edit. 2. locorum consuetudinem spectandam hic esse arbitror: nam Episcopi in regionibus ab vrbe distantijs, in quibus

bus nullus adest Legatus Sedis Apostolicæ, præscriptisse possunt iurisdictionem absolventi à quibusdam casibus Papalibus, qui frequenter contingere solent, verbi gratiâ, à notoria Clerici per-
cussione, heresi, &c. sine onere, quod res imponi debeat, comparendi coram Romano Pontifice, eiusque Legato, præsertim si reus Ecclesiæ, & parti læsæ sufficienter satisfaciat, vel satisfacere paratus sit.

4. Vt verò Episcopi ad privilegiatos, puta Regulares, quasi hi maiorem ipsis Episcopis absolventi potestatem habeant, eiusmodi excommunicatos subditos suos pro absolutione mittant, difficile aliquibus videtur, sicuti notavit Nauarr. lib. 1. *consil. 11. de privileg. edit. 2.*

SVBSECTIO XXXVI.

*Proponitur circa dicta in exemplis
positis prima difficultas,
eiusque solutio.*

1. Obiicit primò, saltem prædictæ gratiæ, seu privilegia, non valent post mortem concedentis. Ergo, &c.
2. Respondetur: Nego antecedens: nam gratia etiam singulari personæ concessa per mortem concedentis, etiam re integra non extinguitur: atque ita docent Nauarr. *consil. 2. de offic. delegati, edit. 2.* Sà verbo gratia, num. 1. Garcias *part. 6. de benefic. cap. 2.* Molina *tract. 5. de instit. & iure, d. spat. 19.* & alij ex *cap. si super, de offic. delegati, in 6.* & ex *cap. si cui nulla, de prebend. in 6.*

Intelligi autem debet responsio hæc de gratia facta, non autem de gratia faci-
cienda.

Porro gratia facta dicitur, quoties-
cumque facultas seu licentia alicui in ipsiusmet favorem à Superiore concessa est, quamvis executio ab alia persona dependeat; verbi gratiâ, si detur alicui à Papa gratia expectatiua ad beneficium vacaturum: vel si quis impetret à Papa literas, quibus mandet Episcopo vt ipsi de beneficio protideat, vel cum ipso su-
per impedimento matrimonij precum veritate inspecta, dispenset, vel si quis impetret, siue à Papa, siue ab Episcopo licentiam eligendi sibi Confessarium, &c. huiusmodi enim concessiones, seu gratiæ, postquam à Principe processerunt, censentur ex parte concedentis factæ, & sic morte ipsius non expiantur, quamvis realis executio illarum non-
dum facta sit; atque ita præter alios docent Henriquez *lib. 7. cap. 21. num. 5.* & seqq. Sanchez *lib. 8. cap. 2. §. quest. 2.* Suar. *lib. 8. de legib. cap. 31.* Garcias *de benefic. part. 6. cap. 2.* & Pasqualigus *in suis decisionibus, decis. 493.* vbi rectè docet, quod benedictiones concessæ à Pontifice, applicari possint etiam mortuo Pontifice.

Gratia autem facienda dicitur, cum ei in cuius favorem gratia tendit, nihil directè concessum est à Principe, sed alteri mandatum, vt talem gratiam illi conferat, seu concedat: tunc enim non est gratia facta, sed meta commissio, seu mandatum faciendi illam, verbi gratiâ, si Papa, vel Episcopus directè Sacerdoti alicui committat, vel mandet, vt cum quadam persona, causâ cognita, dispenset, vel ei beneficium conferat, &c. tunc mortuo committente, si res sit integra, Commissarius mandatum exequi non potest, nisi talis dispensandi, aut conferendi facultas Commissario, principaliter in ipsiusmet favorem data fuisset; in tali enim casu haberet rationem gratiæ

gratiz factæ, quæ (sicuti *suprà* dicebatur) per mortem concedentis non expirat; quod aduerte pro iis, quibus à Papa, vel Episcopo delegata est licentia audiendi confessiones, vel absolvendi à re'euatis: nam ex dictis huiusmodi licentia morte delegantis non expirat; cum inter gratias, non autem inter rescripta iustitiæ, seu delegatæ iurisdictionis contentiose numerari debeat, sicuti *infra* melius dicetur, & docent præter alios Sanchez *cit. quæst. 2. num. 72.* Henriquez *lib. 6. cap. 6. num. 7.* Sà verbo *gratia*, *num. 4.* Suar. *tom. 4. disp. 26. num. 6. & 9.* & Garcias *cit. cap. 2. num. 119.*

4 An autem idem dicendum sit de licentia à Parocho alicui Sacerdori concessa audiendi similiter confessiones, quod scilicet illa non expiret morte Parochi concedentis?

Respondendo cum Garcia *num. 325.* distinguendo: si Parochus potestatem habet delegandi talem facultatem in certa parte Patochiæ, & delegat, non expirat, vt *supra* dicebatur: si autem Sacerdoti illi, solum vt cooperatori, seu Vicario suo tribuit facultatem, expirat: cum enim, mortuo principali, cesset alter esse illius cooperator, seu Vicarius, expirat etiam huius potestas, quamuis alij adhuc in hoc casu (vt *infra* notabitur) contrarium sentiant; vt propterea dixerit Suar. *loc. supra cit.* attendendam esse in hac re consuetudinem locorum.

Sed vt melius intelligatur supradictæ Dubitationis resolutio, **an** scilicet iurisdic-
tione ab Ordinario, verbi gratiâ, Papa,
Episcopo, vel Parocho alicui delegata
ad confessiones audiendas, mortuo, vel
deposito illo expiret distinguendum
puto inter delegationem generalem, seu
indeterminatam, & inter delegationem

specialem, seu determinatam, respectu
scilicet certarum personarum.

Nam quatenus spectat ad priorem, quamvis Paludanus in 4. d. 17. *quest. 7. art. ult. concl. 5.* S. Anton. *part. 3. lib. 17. cap. 9.* & Philarch. *tom. 1. de offic. Sac. c. d. part. 2. lib. 2. cap. 14.* doceant, quod facultas audiendi confessiones, vel absolvendi a casibus reservatis (præsertim talis, quæ alicui non ratione officij conceditur: ideoque non in quasi ordinariam transit) morte concedentis expiret: quia etiam iurisdictionio in foro externo contentiosa (iniquum ipsi) quamvis generatim, & ad vniuersitatem causarum alicui delegata, mortuo delegante, expirat: sicuti ex communi docet Abbas in *cap. relatum, num. 7. de offic. & potest. Iudici delegati*, ducto arg. ex *cap. ne aliqui, de heret. in 6.* ubi favore fidei specialiter decernitur, vt officium Inquisitorum hæreticæ prauitatis non expiret per mortem Pontificis committentis, etiam quoad negotia, quæ nondum cœpta fuerint; tamen oppositum dicendum est cum Nauarro in *cap. placuit, num. 162. & seq. dist. 6. de pœnit.* Henric. *lib. 6. cap. 6. num. 7.* Sæ verb. *gratia, num. 4.* Sanchez *lib. 8. de matrim. dist. 28. num. 72.* ducto argumento ex *cap. si cui de præbend. in 6.* ubi habetur, si cui, nullæ personarum facta expressione, gratiosè concessa sit facultas in certa Ecclesia personis idoneis providendi beneficia, huiusmodi facultatem, etiam re integra, non expirare per mortem concedentis: cum sit gratia, seu priuilegium principaliter concessum in fauorem priuilegiati: & eadem ratio est de facultate audiendi confessiones alicui Sacerdoti generatim, & absolute concessa; quia licet remotè tendat in vtilitatem pœnitentium, sicut & facultas providendi beneficia in vtilitatem pro-

uidendorum; proxime tamen, ac directè utraque est gratia, fauor, & beneficium eius, cui talis facultas conceditur, gratiam autem, seu beneficium Principis decet esse mansurum, *reg. 16. in 6. ergo &c.*

- 7 Neque obstat, quòd in *dist. cap. si cui*, & in *cap. si super de offic. delegati in 6.* & in similibus iuribus sermo sit de facultate alicui delegata à Sede Apostolica, quia decisio eorum non nititur in plenitudine potestatis Papalis; sed quòd sit gratia facta absolute ei, cui committitur. Vnde id aequè locum habet in aliis ordinariis, vt in Episcopo, & Parocho, si cui Sacerdoti facultatem absolendi suos subditos absolute concedant, sicuti docent Doctores *suprà citati* contra Philarchum in *cit. cap. 24.* ubi docet, quòd inferiores Papa sine cognitione causæ, & consensu Capituli non possunt in perpetuum concedere gratias, quæ præiudicant, cuiusmodi sunt facultates confessiones audiendi, & Confessorem eligendi, quæ proinde eorum morte, vel amotione expirant: sic ille, quod nullo iure probat; neque ratio ei suffragatur: nam cum huiusmodi facultates iure ordinario competant Episcopo, non est, cur is non possit alteri committere, & quidem sine Capituli consensu; quandoquidem per huiusmodi gratias nullum successoris præiudicium affertur: cum is, si voluerit, quandoeunque voluerit, gratiam reuocare possit, sicuti rectè notauit Sanchez in *logo suprà citato*: neque praxis suffragatur Philarchi sententia: nam mortuo Episcopo Pœnitentiarius, alique confessorij ab ipso expositi, pergunt sua facultate vt, donec à Capitulo, vel successore reuocetur: quin & Sacerdotes, seu cooperatores à Parocho ad audiendas confessiones assumpti, eo

mortuo, saltem in aliquibus locis, suo officio funguntur, donec à successore amoueantur, qua de re videri poterit Coninch. *disp. 8. dub. 10. num. 72.*

Ad oppositam rationem aduersariorum respondeo id esse speciale in delegato ad iustitiam siue iurisdictionem contentiosam; quod scilicet mortuo delegante, illius potestas expiret, si res integra sit, id est, si delegatus nondum iurisdictione vti coeperit, sicuti habetur *cap. sanè, cap. relatum, cap. gratum, cap. licet vndique de offic. iudic. delegati.* Et ratio est, quia iurdictio ad iustitiam delegata habet rationem mandati, & non gratiæ, mandatum autem expirat morte mandantis: tum quia delegatus ad iustitiam vices delegantis gerit, cuiusque personam repræsentat, *cit. cap. sanè, & vlt. ff. de offic. eius, cui mandata est iurdictio*: ergo, cum mortuo delegante extinguatur iurdictio ipsius, consequenter etiam extinguitur in delegato; quia extrinsecto iure auctoris, extinguitur ius acceptoris, vt habetur in *l. veligab. ff. de p. gnoribus*, & docet Abbas in *cit. cap. relatum, num. 6. Sanchez disput. 18. num. 30. & cap. quatinus de offic. delegati in 6.* At delegatus ad confessiones audiendas iudicium in foro pœnitentiæ exercet, non in persona delegantis, sed in persona Christi per ordinis potestatem: tum iurdictio absolute delegata ad confessiones audiendas, non habet rationem mādātī, sed gratiæ, & beneficii, cuius ius efficaciter acquiritur ipsi delegato, in eoque perpetuò manet, donec reuocetur: ergo &c.

Hinc primò, si Episcopus, v.g. Decano Ecclesiæ Collegiatæ iurisdictionem in prima, vt vocant, instantia gratiòse concessit, vt sit accessoria eius officio, illique quasi iure ordinario competens, non extinguitur morte concedentis, cum

cum sit gratia, fauor, seu beneficium: quamuis à successore reuocari possit, si per modum meræ gratiæ, & non per modum contractus, aut transactionis concessum fuit.

- 10 Hinc secundò, facultas alicui ab Episcopo, vel alio Prælato concessa eligendi libi confessorem non expirat morte concedentis, cum sit gratia, & priuilegium, non mera delegatio, seu mandatum, vti *supra* dicebatur, & docet Nauarr. in *ci. cap. pleneat. num. 163.* Sanchez *disp. 18. num. 74.* Henricq. *lib. 7. cap. 21. num. 6.* Sà *verb. gratia, num. 4.* quamuis contrarium sentiant Syluest. *vers. Confessor 1. quest. 7.* Cotduba *lib. 5. quest. 36.* & Philarchus *loco supra cit.*

Hinc tertio, idem dicendum de alijs gratijs ab Episcopo concessis, v. g. suscipiendi Ordines ab alieno Episcopo, celebrandi in priuato Oratorio, assistendi in matrimonijs; vescendi ouis, & lacticiis in Quadragesima, &c. sicuti *supra* etiam dicebatur, & docet Nauar. in *ci. nam. 163.* Sanchez *num. 76.* & Sayrus *tom. 1. Tresauri, lib. 7. cap. 14. num. 7.*

- 11 Quatenus verò spectat ad specialem commissionem absoluedi vnam, vel plures personas determinatas, distinguendum est an talis facultas concessa sit in fauorem absoluedi, an verò penitentis: nam si primum, non expirat morte concedentis, cum sit gratia, & beneficium; atque sic docet Sanchez *num. 73. & 81. dicto arg. m. a sensu contrario, ex cap. si cui de prebend. in 6. in fine*, vbi habetur: *scilicet, si super prouisione certa persona facienda, non ob suam, sed eius, cui prouideri mandatur, gratiam, vel fauorem, illa quidem expirat omnino, si concedens re integra moriatur.* vbi gloss. communiter recepta generalia regu-

lam tradit: quod quando est gratia eius, cui scribitur, non expirat morte concedentis, secus quando est alterius, pro quo scribitur. Si secundum (quod plerumque accidit, & in dubio præsumitur) nempe quòd commissio, seu rescriptum de danda absolutione, dispensatione, &c. personis determinatis, in earumdem fauorem principaliter facta sit; tunc iterum distinguendum est: vel commissio est necessaria, habens se per modum præcepti, & non expirat, etiam re integra, morte concedentis; atque ita docet Tabiena *verb. grauit, § 6.* Suarez *de censur. disput. 41. sect. 2.* Henriquez *lib. 7. cap. 21. num. 7.* Rodriq. *tom. 1. quest. 46. art. 7.* Sanchez *num. 87.* v. g. si Papa, vel Episcopus, &c. alicuius supplicatione morus, mandet inferiori Ordinatio, vt supplicantem absoluat ab excommunicatione, aut à casibus referuatis, &c. vel vt dispense cum illo in impedimento matrimoniij, in petitione debiti, in voto, vel iuramento, &c. sed ante acceptam executionem, qui mandauit moriatur, tunc non obstante hoc, restat locus executioni. Vel est delegatio voluntaria, quæ se habet instar facultatis, & hæc, si executio nondum cœpta sit, expirat morte delegantis; atque ita habetur expressè in *ci. cap. sicuti nulla.* Et ratio discriminis est, quia in commissione necessaria ius acquiritur est ei, qui est absoluedus, aut cum quo est dispensandum, ideoque est gratia facta per absolutam concessionem committentis; solùmque exigitur commissarij executio, quam is necessariò facere tenetur. At in commissione voluntaria nulli ius acquiritur est: non enim commissario, cum non in eius fauorem delegatio facta sit, neque ei, cum quo dispensandum

est, quia liberæ voluntari delegati relinquatur, velint dispensare, nec ne, ideoque est gratia facienda, non facta; & sic illa (nisi delegatio facta sit auctoritate sedis, seu dignitatis, quæ nunquam moritur) perit per mortem delegantis: hæc verò non perit, re integra, ut patet ex *supra* dictis, & docet gloss. in cit. cap. si cui, ver. moritur, & Sanchez num. 71.

SUBSECT. XXXVII.

Am. 2.^m *Propositur secunda difficultas, eiusque solutio.*

Objicies secundò: sequeretur, posse validè acceptari donationem post mortem donatoris, cum donatio sit gratia, & gratia ex dictis non expirat morte concedentis, sed hoc est falsum, ergò &c. Ut autem vis huius argumenti melius intelligatur.

1 Suppono ex materia de contractibus, donationem (ne dum promissionem) ordinariè non parere obligationem naturalem, aut civilem ante validam acceptationem: sicuti docent communiter Doctores teste Gomezio tom. 2. cap. 4. n. 3. & cap. 9. n. 1. & seqq. & patet ex leg. ff. de pollicitation. leg. Absenti 10. ff. de donat. & leg. nec ambigi, 6. Cod. eodem.

3 Unde sequitur primò, ante validam acceptationem semper reuocari posse donationem; quod clarè colligitur, tum ex prædictis iuribus, tum ex alijs, ut ex leg. multum interest 6. Cod. si quis alteri, vel sibi, & ex leg. si pater 4. ff. manumissis, vindicta: idemque locum habet in omnibus alijs contractibus, sicuti videre est in leg. contractus 16. Cod. de fide instrumentorum & alibi: & ra-

tio est, quia obligatio non nascitur, nisi mutuo duorum consensu, leg. 1. ff. de pactis: quapropter priusquam alterius consensus accedat, alter potest suam oblationem reuocare.

Sequitur secundò, mortuo donatario ante validam acceptationem, inuolidam esse donationem: quia amplius acceptari illa non potest. Neq; dicas posse acceptari ab hæredibus; nam de vigore iuris non potest ratio, quia ad illos directæ non fuit: videtur tamen posse ex quadam æquitate, quia hæredes representant personam defuncti: & præterea præsumendum est talem fuisse mentem donatoris, ut si scilicet defunctus beneficio illius frui non posset hæredibus ipsius, nisi de contrario constet, prodesset, quod intellige, si hæredes sint, filij, secus si extranei.

Sequitur tertio, si donatio defertur per nuncium, & contingit nuncium mori ante insinuationem, vel traditionem, censeri tacite reuocatam donationem, quia per mortem mandatarij soluitur mandatum, ut patet ex l. mandatum, § 7. ff. mandati, quare consensus donatoris, qui ei commissus, & per eum ad donatarium deferendus erat, quasi euanesceat; & sic fit, ut non concurrant duorum consensus in vnum: quod tamen intellige: si nuncio commissum erat, ut verbis, & traditione reali rem perageret secus si solum literas deferendas habuit: hæc enim, si ad manus donatarij peruenierunt, sufficiunt ad donationem insinuandam, vel deferendam; quapropter ipse vicissim poterit per literas, vel alio modo, quo *infra*, eam acceptare.

Dixi, donationem & promissionem ante validam acceptationem non parere obligationem naturalem aut civilem, ordinariè; quia à Doctotibus excipiuntur quædam promissiones, & donationes,

nes,

nes, quæ obligant ante ullam acceptationem; nempe quæ fiunt ciuitati, vel vniuersitati, Ecclesiæ, vel Hospitali: nam quamuis in iure non inueniatur expressè, nisi de promissione facta Ciuitati, ad instaurandas ruinas, vel ob honorem ab ea receptum, recipiendumvè, vel ad faciendum aliquod opus, si hoc iam fuerit inchoatum; de quibus, *ff. de pollicitat. per totum*; Doctores tamen id extendunt ad promissiones, & donationes aliàs dictas; ratio, quia promissiones & donationes ad pias causas videntur æquari promissionibus, & donationibus factis Ciuitati, si priuilegia spectentur, vt patet ex l. illud 19. & l. ut inter. 23. Cod. de sacros. Ecclesiis. Vnde Felin. in cap. 1. de pactis, num. 7 citans pro se Bartholum, Baldum, Panorm. & alios, Covarruias in cap. quamuis pactum, part. 2. §. 2. num. vlt & Molina disp. 261. docent huiusmodi dictas promissiones, & donationes esse validas ante omnem acceptationem, etiam alij (qui quod promissio, & donatio non habet vim obligandi ante acceptationem, prouenire arbitrantur, non tantum ex iure ciuili, sed etiam ex iure naturali, vel gentium) doceant ius ciuile non efficere, vt promissio facta ciuitati vim habeat absolutam ante acceptationem (nihil enim tale colligitur ex vlla lege toto titulo de pollicitationibus) sed efficere solum, ne possit reuocari pro libito, sicut ex natura rei possit, & de facto potest in alijs promissionibus, & donationibus, vt patet ex l. 1. cod. tit. quapropter fit, vt talis promissio semper possit acceptari, & peti quæ petitio videtur necessaria, tanquam conditio sine qua non, vt promissor teneatur solucere, sicuti in iisdem legibus indicatur: non enim tenetur promissor promissionem ciuitati indicare, seu insinuare; quia nulla lex id præcipit. Idem-

que dicendum videtur de promissionibus ad causas pias factis, nisi ex intentione promittentis habeant vim voti: tunc enim sponte solui debent, quia licet promissio, vel donatio purè interna facta homini non obliget, qui neque externa, nisi fuerit acceptata, vt *suprà* dicebatur; facta tamen Deo obligat, vt pote facta cordium inspector, sicuti communiter dicitur in materia de contractibus, & videri potest S. Thom. 2. 2. *quest. 88. art. 1.* Itaque in opinione istorum nascitur ex omni promissione solum quædam obligatio, veluti conditionata, & suspensa, donec acceptetur, vel reuocetur, quam reuocationem ius posituum potest impedire, & de facto impedit in dictis promissionibus, & donationibus, & ius ciuile non tribuit propriè promissioni vim, quam iure naturali, vel gentium non habet, nisi posita valida acceptatione, tanquam conditione, sine qua non, sed solum impedit, vt dicebatur, ne possit reuocari, sicut potest in alijs promissionibus, & donationibus.

Dixi secundò, *donationem, & promissionem non parere obligationem naturalem, vel ciuilem, ante validam acceptationem* quia si donatio facta est absenti; vt possit validè acceptari, & sic obligationem pariat, requiritur primò quod donator absenti per epistolam, vel nuncium, cui id commiserit, eam deferat, vel insinuet: opus est enim, vt duorum voluntates concurrant in vnum, vt *suprà* dicebatur, & colligitur ex l. absenti 10. ff. de donation. & ex l. 1. ff. de contrahenda emptione. Vnde si alius quispiam præcurrens, cui id commissum non fuit, donationem illi insinuet, non sufficit, vt validè possit acceptari; arque ita docent communiter Doctores, vt refert Clarus lib 4 §. donatio, *quest. 12.* &

& colligitur *ex gloss. in leg. nec ambigi. 6. de donat.* & ratio est, quia cum promissor non intendat per hunc hominem, consensum, & obligationem suam in alterum dirigere, non potest aliter acceptando aliquid iuris acquirere: nam cui nihil validè offertur, nihil potest validè acceptare; cum autem promissor nuncium mittit, tunc in verbis nuncij suum consensum, & obligationem ponit, vt per eum ad absentem deferatur; & sic dum absens coram nuncio acceptat, duorum consensus concurrunt in vnum; quod ad rationem pacti, & obligationem est necessarium, vt *suprà* dicebatur, & ex communi docet Gomezius *tom. 2. cap. 9. num. 2.*

8 Secundo requiritur, quòd si donatio per nuncium deferenda, vel facienda est absenti, absens eam coram nuncio acceptet; nec sufficit, si eam acceptet coram aliis, vt ex multis probat Sanchez *lib. 1. de matr. dispus. 7. num. 35.* & ratio est, quia alioquin duorum consensus non concurrunt in vnum, nec vicissim innotescunt, quapropter acceptatio debet imprimi illi, qui eam offert, id est, ipsi promittenti, vel eius nuncio, qui eius locum supplet: hoc ipso enim quòd aliquis destinatur ad absentem, vt offerat ei promissionem alterius, constituitur etiam ad recipiendam eius acceptationem; vel si promissio est onerosa, ad recipiendam eius repromissionem.

9 Vnde non videtur vera sententia Syluestri *verb. matrimonium 1. quest. 12.* & aliorum, qui docent, quòd quando matrimonium contrahitur per nuncium, vel literas, sufficiat, vt absens exprimat consensum suum aliis: debet enim ex dictis consensus absentis exprimi illi, qui eum petit, & qui sub conditione illius sibi rependendi, in alterum

consentit, nisi constet aliam esse promittentis mentem: quod addo, quia non est de essentia contractus, vt consensus absentis, cum quo contrahis, tibi innotescat, quandoquidem si mens tua est, vt statim contractus valeat posito alterius consensu, etiam antequam ille tibi innotescat, contractus valebit; quod tamen non præsумitur, nisi clare expretleris.

Si verò per literas donationem tuam absenti offeras: vt acceptatio eius sit valida, ita vt retrocedere non possis, requiritur, quod ea tibi vicissim per literas, vel per nuncium ad te missum, innotescat: atque ita docet Sanchez *tibi suprà*, & ratio est, quia requiritur acceptatio exterius expressa, ita vt promissor eam possit iurelligere: tum quia alioquin non concurrunt consensus duorum in vnum: tum quia antequam tibi innotescat consensus alterius, potest ille suum consensum reuocare: ergo & tu poteris tuum, quod maximè locum habet in promissionibus respectiuis, quæ requirunt repromissionem: hæ enim omnes tacitam hanc conditionem habent: *si is, cui promissus, similiter repromittat, se idque obliget. sicut & tu*; quod fit signo externo ad promissorem directo. Quamvis in gratuitis promissionibus, & donationibus, non putem necessarium, vt literæ acceptationis, vel nuncius ad donatorem pervenerint: quia non interest eum qui gratis donat, scire suam donationem acceptari, sicut interest eum, qui sub onere aliquid offert, & repromissionem expectat nosse alterum repromittere, cuius rei signum est, quia donator non est multum de eo cognoscendum sollicitus; secus verò est in eo, qui contractum onerosum iuit: tum denique, quia qui gratis donat, non videtur beneficium suum ad hoc velle

velle restringere, vt non habeat vim. nisi literas de acceptatione acceperit; sed potius cupit illud statim ac debito modo acceptum fuerit, efficax esse.

11 Tertiò requiritur, quod non reuocet donationem ante acceptationem donatarij: si enim reuocet antè, & nuncio, quem misisti, id innotescat, non potest nuncius quidquam efficere, sicuti habetur in l. si vero 12. §. si mandauero, ff. mandati, & ratio (vt ibi dicitur) est, quia extinctum est mandatum, ac proinde extincta est omnis potestas insinuandi, vel tradendi. Si autem non innotescat ante executionem, tunc distinguo: vel ille habet se solum instar nuncij referentis donationem alterius, aut rem tradentis, vel habet mandatum faciendi donationem. Si primum, facta reuocatione, nihil fit: quia deest omnino consensus ex parte donantis: ille enim nuncius solum habet officium nunciandi, vel tradendi, non autem tribuendi aliquid iuris. Si secundum, valent eius acta, non quidem ad transferendum dominium, sed ad tribuendum donatario ius ad rem, & ad iniiciendam obligationem donatori ad consensum, sicuti colligitur ex l. mandasem 15. & l. inter causas 26. ff. mandati: tenetur enim mandator ratum habere, quod ex vi mandati bona fide eius nomine gestum est, qua de re vide diffusus Gomezium tom. 2. cap. 4. num. 3. +

12 Respondetur tunc ad argumentum: Nego minorem, & concedo sequelam maioris, nempe, quod quando donatio facta est ex parte donatoris, & missa est epistola, vel nuncius, qui illam absenti insinuet, vel rem tradat, validè acceptari possit, etiam si contingat ante insinuationem donatorem mori; atque ita docet Sanchez lib. 1. de matrimon. disput. 6. num. 5. Molina lib. 4. de primogenis.

Th. del Bene Dubit. Moral.

cap. 2. num. 77. & ratio est, quia donatio est gratia quædam, quando autem gratia facta est ex parte concedentis, potestas executoris non expirat morte concedentis, vt supra dicebatur, & expressè habetur in cap. si super gratiam 9. de offic. deleg. in 6.

13 Confirmatur, quia donatio illa ex parte donantis fuit valida, etsi reuocabilis (vt expressè dicitur in l. nec ambigo, Cod. de donation.) & manet virtute in literis, vel nuncio impressa, vt ad donatarium transeat; vnde perseuerat post mortem donatoris, ac proinde potest post mortem donatoris acceptari.

14 Confirmatur secundò, quia donatio mortuo donatore, non potest reuocari per hæredem, etiam si nondum fuerit acceptata, sicuti docent communiter Doctores, Couartuu. lib. 3. variar. cap. 14. num. 17. Clarus §. donatio, quest. 13. & alij multi; ergo signum est illam posse validè acceptari post mortem donatoris: si enim non posset, non esset cur adimeretur hæredi potestas illam reuocandi.

15 Contrarium apud Sanchez loc. suprà cit. tenent quidam Doctores, quorum fundamentum est, quia mandatum morte mandantis expirat: verum hinc non est propriè mandatum donandi, sed donatio ipsa, vt i supponebam; quapropter illorum ratio spectat ad casum huius alium, qui sequitur.

16 Quod si donatio ante mortem donatoris non est facta, sed solum mandata fieri; vt si quis, verbi gratia, misit rem per nuncium, vel Procuratorem cum mandato, vt suo nomine det absenti; tunc si antequam ille munere suo fungatur, contingat donatorem mori, non potest donatio validè acceptari; vnde res illa restituenda erit hæredibus donatoris. Ratio est, quia ante mortem donatio

Y tio

tio facta non fuit, sed solum mandatum de donando; mandatum autem extinguitur morte mandantis, ut habetur in d. l. inter causas 26. ff. mandati, quapropter Procurator ille non potest donationem nomine sui mandatoris facere, & si fecerit, erit nullius valoris, sicut & acceptatio. Quod tamen intellige, si mandatum non fecerit in fauorem causæ piæ: nam huiusmodi mandatum non extinguitur morte mandantis, sicuti notauit Molina ex Couart. lib. 1. variar. cap. 14. num. 16. Ratio est, quia quisque in extremo suæ vitæ, cum opera pietatis tunc maximè homini necessaria sint, sic voluisse præsumitur.

17 Confirmatur ex l. si pater 4. ff. de manum. vind. ubi mandatum de mittendo seruo non expirat morte mandantis, fauore libertatis. Ergo multò magis idem dicendum est fauore piæ causæ & salutis animæ propriæ.

18 Ex dictis sequitur, quod si culpa nuncij donatio tempestiuè ante mortem donatoris facta non fuerit, nuncius ad duplicem restitutionem teneatur; hæredibus defuncti, ratione rei, quæ tunc illorum est; donatario, ratione damni, quod eius culpa donatarius contraxit; atque ita docet Molina dispnt. 263. & ratio est, quia posito tali mandato, tenebatur nuncius lege iustitiæ diligentiam adhibere, ut mandatum ex mente mandantis tempestiuè in commodum mandatarij adimpleretur.

19 Aduerte tamen, quod Sà verbo donatio, num. 21. & verbo mandatum, num. 2. & quidam alij sentiunt, nec mandatum donandi expirare morte donatoris, eo quod huiusmodi mandatum etiam sit gratia quædam, quæ sententia non est improbabilis, & iuxta illam non tenebitur nuncius hæredibus, sed solum donatario, ut per se patet.

SVBSECT. XXXVIII.

Proponitur SVBCOROLLARIUM principale XXIV.

Sequitur vigesimoquartò: quod non possint Principes, eorumque ministri discutere facultates, & potestates nunciorum, atque ita ex communi contra Couartum. tract. 99. cap. 34. num. 4. & Bobadillam in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 207. docent Pelantius de immunit. Eccles. disp. 20. Azor. pa. 1. 1. lib. 5. cap. 14. quest. 6. Bonacin. de legib. disp. 10. question. 2. punct. 1. §. 1. num. 15. & alij.

Neque obstant, quæ pro se in loc. cit. adducit Couar. nam ad summum illa probant, Nunciorum potestatem discuti debere per Iudices Ecclesiasticos, qui in Regno reperiuntur, ut per Episcopos, Archiepiscopos, &c. cum ex commissione summi Pontificis debeant Nuncij exhibere Regibus, vel eorum Magistratibus literas suarum legationum, ad hoc, ut eis innotescat legitima ipsorum legatio, & autoritas, sicuti colligitur ex capis. nobilissimu, distinct. 97.

Item sequitur secundò, quod non possint Principes, eorumque ministri in Regijs Cancellarijs retinere, & examinare literas, vel Bullas Apostolicas, seu iustitiæ, seu gratiæ illæ sint: præsertim si id non faciant cum reuerentia, & subiectione, solumque, ne sint dolosæ, vel subreptitiæ, sed faciant malitiosè in fauorem vnius, & damnum alterius, vel ad vexandum negotiatores in non expediendo regium exequatur: atque ita contra Ceuallos in tract. de cognit.

cognit. per viam violent. in prolog. num. 157. gloss. 6. num. 6. & gloss. 8. num. 33. Io. de Neuia in Curia Philipp. part. 1. §. 5. num. 5. Cenedum in quest. canon. quest. 15. num. 21. & seqq. Sesse de inhibition. iust. Couart. pract. 99. cap. 10. & 36. Driedonem, Soto maiorem in loc. infra citand. & alios, quibus aliquo modo fauere videntur Henriquez lib. 14. cap. 12. num. 6. in gloss. lit. Q. Grassius in decis. part. 1. lib. 4. cap. 10. num. 120. Malderus 2. 2. quest. 1. art. 10. Rodriquez dub. 8. in addit. ad §. 9. Bulla Cruciatæ fol. 159. Elamas part. 1. cap. 7. §. 19. Io. de la Crux lib. 1. cap. 6. art. 2. dub. 2. conclus. 1. docent ex communi Theologorum sententia Pesantius tract. de immun. Eccl. disp. 17. num. 3. Reginald. tom. 1. lib. 9. cap. 22. num. 338. Azor. part. 1. lib. 5. cap. 14. quest. 4. Alterius docent tom. 1. disput. 15. cap. 2. Filiicius tom. 1. tract. 16. cap. 8. num. 193. & seqq. Zetola correctus part. 1. ver. litera Apostolica, Duard. in Bull. Cæn. lib. 2. cap. 13. quest. 5. Bonacina de legib. disput. 10. quest. 2. punct. 1. §. 1. num. 15. Acoſta in expos. Bull. Cruc. quest. 96. Souſa in expos. Bull. Cæn. cap. 13. disput. 76. conclus. 1. numero 2. 4. & 9.

4 Confirmatur ex verbis Bullæ Cænæ, ibi; *capi, & retineri faciunt, & ibi, qui impediunt, & prohibent simpliciter, vel sine eorum beneplacito, & consensu, vel examine executioni mandari.*

5 Confirmatur secundò, quia potestas recognoscendi, & examinandi literas, seu Bullas Apostolicas, an sint veræ, vel falsæ; an legitimæ, vel subreptitiæ, est purè, & merè Ecclesiastica ex ipso obiecto: ergò non potest cadere, nisi in personas Ecclesiasticas, vt Episcopos, Archiepiscopos, Patriarchas,

Nuncios, legatos, &c. non autem in personas laicales.

Confirmatur tertio, quia laici etiam 6 Principes nullo modo possunt se intromittere in iudicandis alijs rebus Ecclesiasticis, *cap. bene quidem, distinct. 96. & cap. decernimus de iudicijs, & præcipue in recognoscendis, seu examinandis sententijs, & censuris, quas tenentur statim acceptare, & exequi, quin, & præbere pro earumdem executione, Episcopis auxilium brachij sæcularis, vt patet ex Trident. sess. 25. cap. 5. de regul. ergò neque possunt se intromittere in recognoscendis literis Apostolicis. Adde, quod cum laici sint incapaces huiusmodi Ecclesiasticæ facultatis, non possunt, possessione quacumque longissima, illam præscribere: nam præscriptio tribuit ius subiecto capaci, non autem tribuit ipsam capacitatem, si eam non inuenit in subiecto, vt supra dicebatur sect. 19. subsect. 4.*

Confirmatur quarto, quia Catholici 7 Ferdinandus Rex, vt id in Regnis suis facere possit, obtinuit (vt videre est in quodam diplomate apud Azeuedum tom. 1 lib. 3. tit. 6. leg. 17.) licentiam à Pontifice: ergo signum est non posse Reges iure proprio literas Apostolicas recognoscere; sed si id facere velint ad euitanda incommoda in Regnis suis, tenentur obtinere licentiam à S. Pontifice, sicuti fecit Ferdinandus Rex, cui petenti in prædicto diplomate Pontifex concessit, vt deputare possit personas aliquas ad examinandas, & recognoscendas literas Apostolicas.

Confirmatur quinto, quia negari non potest, quin per istam praxim, quam aduersarij defendunt, maximum grauen Bullis Pontificiis imponatur, cum executioni illæ mandari non possint, sine examine, & approbatione Regiæ Cancell

Cancellaria: ergo &c. quapropter merito S. Pontifex expresse in Bulla Cœnæ reputat per id Ecclesiasticæ iurisdictioni violentiam inferri, & ibi aduersus contravenientes censuras fulminat, cumque in Tridentino *sess. 25. cap. 20.* hortetur Reges, ac Principes, ne permittant Ecclesiasticas personas à Iudicibus secularibus in aliquo grauari, nunc quàm maximè grauantur, si processus citationum, ac causarum beneficialium, &c. examinentur à Iudicibus secularibus, cum per hoc coram istis illæ litigare cogantur: ergo &c.

9 Neque dicas; dari potest casus, quod dubitetur de subreptione, vel falsitate litterarum Apostolicarum: ergo tunc saltem possunt, quin debent, illæ recognosci, & discuti: nam respondetur, vt *suprà*, distinguendo: per Iudices Ecclesiasticos, vt per Episcopos, Archiepiscopos, & nuncios Apostolicos, concedo, per Iudices seculares, qui iuris, & potestatis Ecclesiasticæ sunt incapaces, nego.

10 Neque dicas secundò cuilibet datum est se defendere, & illæsum seruare; & Rex ius habet ex priuilegio à Pontifice sibi concessio, vt v. g. nulli extraneo beneficium, aut pensio Ecclesiastica concedatur, & ex alio capite sæpe compertum est, hoc ius subreptitiis literis detogari: ergo iure ipso naturali videtur Regi, eiusque Ministris concessum, posse hoc damnum, & iniuriam præcauere: atque adeo non videntur contra voluntatem Pontificis procedere; sed potius ei se conformare: non enim credendum est velle Pontificem subreptitiis literas effectum habere. Respondetur, si certò constet de subreptione litterarum, clarum est nullam esse obediendi obligationem, nullumque peccatum committi in impedienda executione illa-

rum; sed quia priusquam id per Regios Ministros examinetur, non constat (licet sæpe contingat) subreptitias illas repetiri, ideò dicendum, quod ob defensionem proprij iuris non habeant illi hanc examinationem præstare: non enim videtur esse locus defensionis, nisi prius de iniuria constet. Adde, quod vel illa iniuria est nota ex se, vel solum ex declaratione Regij Tribunalis: non primum: nam quousque literæ non examinentur, non potest constare de subreptione illarum: non secundum, quia nemini datum est ius sibi dicere in causa propria: tum quia illa declaratio est ab incompetenti Iudice, nempe seculari, in materia Ecclesiastica: tum quia ad præmittendam hanc declarationem debebat iam de iniuria constare, cum in hac declaratione iurisdicção Ecclesiastica usurpetur: ergo &c. Hinc Pontifex præuidens, & exprimens rationes omnes, quæ pro parte opposita facere possent, his non obstantibus (vt videre est in Bulla Cœnæ, maximè quoad illa verba, etiam prætextu violentiæ, seu, vt aiunt, ad nos informandos) excommunicat omnes, & quascunque personas, quæ quocunque prætextu retardauerint in suis Cancellariis Bullas Apostolicas.

Neque dicas tertio ob stare *cap. 2. §. 11. 20. & 27. de rescript. cap. si motu proprio de prebend. & cap. fin. de filiis presbyter. in 6.* nam respondetur, nolle quidem S. Pontificem, sua rescripta executioni mandari, si veritati non nitantur, non tamen inde sequi, illa à Iudicibus laicis examinari posse, quamobrem si dubitetur de valore litterarum Apostolicarum, vel de earum inualiditate constet, Iudices laici de hoc apponere possunt coram Ecclesiastico Iudice, cuius est Apostolicas literas examinare, discutere, & recognoscere, vel etiam summo Pontifici

Pontifici supplicare, modo supplicationem coram sede Apostolica legitime prosequantur.

- 12 Quod si detur casus, ut aditus ad iudicem Ecclesiasticum non adit, vel ille nolit declarare subreptionem literarum & in mora sit periculum magni damni, si literæ Apostolicæ subreptitiæ executioni mandentur, potest tunc Princeps per modum iustæ defensionis illarum executionem impedire, & interim S. Pontificem certiorem facere. Idem dico de legibus Principum secularium in defensionem sui iurispatronatus statuentibus, ne literæ Apostolicæ executioni mandentur sine consensu ipsorum: nam neque istæ leges iustæ sunt, si fiant sine participatione, & nutu Pontificis; quinimò nec locum habent, quando Pontifex expressè derogat iurispatronatus laicorum; hoc enim, ut communiter docent Doctores in cap. cum dilectus, de iurispatronatu, & Couar. in præst. questio. cap. 36. num. 1.) si velit, potest facere, nec iniuriam, vel vim laicis infert, cum suo iure utatur; quamvis re ipsa Pontifex huiusmodi laicorum iurispatronatus raro derogat. Ratio autem vltierius, cur nulla laica potestate; etiam Regia, literæ Apostolicæ impediri possint, est; quoniam potestas laicorum Principum est civilis, & non spiritualis, & Ecclesiastica, quæ cum ei dominetur, & præsit, non potest ab ea, cum sit inferior, impediri, interpretari, vel discuti. Illud tamen pro laicis Iudicibus remedium est, ut apud Iudicem Ecclesiasticum de subreptione talium literarum opponant; vel etiam quando Pontifex expressè derogat iurispatronatus, coram Iudice competente Ecclesiastico, seruat iuris ordine, ad Pontificem appellent, & libellos supplices eidem offerant, ne literæ Pontificiæ executioni mandentur;

dummodò id faciant opera, & ministerio Iudicum Ecclesiasticorum, & postea vere appellationem prosequantur.

- 13 Neque dicas, quartò Reges, eorumque Ministros examinare literas Apostolicas, ex tolerantia, & sic ex tacito consensu, & præsumpta mente Pontificis; nam Responderetur, toletantiam istam esse tantum permissuam, ad euitanda incommoda maiora, non autem esse approbatuam, cum in Bulla Cœnæ quotannis Pontifex expressè reclamer. Vide nouissimè Blondum de cens. dispnt. 3. art. 26. num. 3. Vide etiam quæ dicebantur *suprà* sect. 19. subsect. 3. ac 4. & quæ dicentur *infra* dub. 27. vide tandem Bullam Urbani VIII. Super præseruatione iurium Sedis Apostolicæ, & inferiorum Ecclesiarum, personarumque Ecclesiasticarum, à quibuscumque præiudicialibus, quæ incipit: *Romanus Pontifex*.

- 14 Restat solum dicere id Ministros Regios efficere ex concordatis, vel ex priuilegio à Pontifice Regibus concessis: atque ita docent Bañes 1. 2. 2. quest. 61. art. 1. dub. 2. concl. 6. Iacobus de Grassiis in decis. aur. part. 1. l. b. 4. cap. 10. num. 120. & Caltrus Palaut 10m. 1. disp. vnie. punct. 9. num. 10. At responderetur, viderint ipsi Regum Ministri, an tale priuilegium Regibus concessum sit; cum sic eius tenorem docere tenerentur, præsertim, quia multi, etiam ex Iuristis, ut Ceuallos Soromaio 10m. 3. de Tertius, cap. 4. 1. num. 184 & alij negent illud. Item dato, quòd olim concessum fuerit, viderint ipsi etiam, an non renouatum sit, cum quotannis in Bulla Cœnæ Domini omnia priuilegia, & consuetudines contra innumerationem Ecclesiasticam (quæ reuocare absque dubio potest) tanquam corruptelas, & abusus summus Pontifex reuocet, de qua re vi-

de diffusè *cit. sèct. 19. sub sèct. 3. & 4.* vide etiam *cit. dub. 17. & cit. Bullam Urbani VIII.* super præseruatione iurium Sedis Apostolicæ, &c. à quibuscumque præiudicialibus, quæ incipit: *Romanus Pontifex.* Tandem dato, quòd tale priuilegium olim concessum sit, & nunquam reuocarum, illud tamen omnino dicendum est, quòd Regium exequatur requiritur tantum quoad rescripta priuata, obtenta inter partes, vel ad instantiam alicuius, non autem quoad leges generales, & statuta vniuersalia, prout sunt Bullæ, & Extrauagantes Pontificiæ, sicuti rectè præter alios obseruauit Rao in *respons. ad dubia circa immunit. Ecclesiast. fol. 32.* & ratio est, quia si dictæ Bullæ generales exequutoriis indigerent, vniuersalis Ecclesiæ regimen in præceptis rueret.

- 15 Confirmatur, quia hucusque (vt idem Author *ibidem* obseruat) nulla inuenitur Bulla, & Constitutio generalis Pontificiæ executoriis mandata. Vnde somniant quidam, qui dicunt Bullam Gregorij XIV. *de immunit. Ecclesiarum*, non subsistere, seu non valere, vbi Regium exequatur non habet.

Item sequitur tertio, quòd non possint Reges prohibere, ne inhibitoriæ, quæ ad Magistratus Regios mittuntur, ab Ecclesiasticis promulgentur, priusquam ipsis Regibus offerantur, vt de ipsorum facultate publicetur: atque ita docent Doctores in loco *suprà citato.*

- 16 Neque obstat, quod docet Pereira *de manu Regia, part. 2. cap. 65.* cui fauere videtur Rodriq. in *addis. ad Bullam Cruciatæ, §. 9. num. 87.* nempe in executione talium literarum, quibus saculares Magistratus inhihentur inesse violentiam, & perturbationem publicarum functionum, si iniuste fiant, quapropter iustissime tales inhibitoriæ ad

ipsum Regem deferri debent, vt ipse, qui pro communi vtilitate creatus extiterit, sua manu regia licentiam Ecclesiasticorum compescat, vt se illi intra suos limites contineant: nam Responderetur, quòd ex prætenfa violentia conantur Iudices laici ingerere se in causis Ecclesiasticis, quasi Ecclesiastici non haberent superiores competentes ad eorum compescendam licentiam, si fortè adesset, & quasi frustra Pontifex in singulis Regnis Metropolitanos, & Nuncios constitueret. Adde, quod si Episcopi in casu aliquo occurrenti inhibere saculares Iudices vellent, executio tota à beneplacito Regio penderet, in præiudiciū magnum Ecclesiasticæ immunitatis.

Item sequitur quarto, quod non possint Reges prohibere, ne Episcopi procedant ad censuras contra officiales Regios, inconsulto ipso Rege, vel Protege: atque ita docent Doctores *vbi supra, in loco supra citato.*

Neque obstat pragmatica quædam, ¹⁷ vulgò dicta *la Cathalana*, vbi hoc ipsum Episcopis prohibetur: nam responderetur pragmaticam illam esse contra immunitatem Ecclesiasticam, vt aduertit etiam Antonius de Ballis in *expos. dictæ pragmaticæ.*

SVBSECTIO XXXIX.

Proponitur SVBCOROLLARIUM XXV.

SEquitur vigesimoquinto, quod si Clericus & laicus simul delinquat, vt in concubinato, &c. tota causa aduersus vtrumque reum ad Ecclesiasticum Iudicem pertinere debeat. Ratio, quia genera

generalis regula adest, tradita à Doct-
ribus in l. nulli, Cod. de iudiciis, quod
si plures simul delinquant, omnes ab
eodem Iudice iudicandi sunt; quare cum
laicus Iudex sit minus dignus, & impo-
tens, ne dum incompetens: Iudex au-
tem Ecclesiasticus sit dignior, & non
impotens, quamvis ordinariè incom-
petens, ad istum Iudicem potius quàm
ad illum pertinebit in hoc casu utrum-
que reum iudicare, atque ita contra Co-
uarruiam in pract. questionum, cap. 34.
num. 1. Gutierrez lib. 1. pract. quæstio-
num, quæst. 6. Marcum Antonium Cuc-
chum Insituit. lib. 3. tit. 9. num. 16. Ut-
sillum in addit. ad Afflictum, decis. 223.
num. 7. Aymonem consil. 232. lib. 2. Ru-
pelium in forens. institut. lib. 3. cap. 11.
Oscum decis. Pedemonian. 103. num.
10. Ceuallos part. 2. quæst. 69. num. 7.
Mexiam super pragmat. taxa panis, con-
clus. 5. num. 74. Francum decis. 113. nu-
mero 6. Villadieg. cap. 5. §. 10. num. 45.
& ex Theologis contra Sanchez in opu-
scent. tom. 1. lib. 3. cap. vnic. dub. 30. num.
5. Molinam de iustit. & iur. tom. 4. tra-
ctatu 3. disput. 49. num. 24 Bonacinam
tom. 3. in Bull. Cæna, disput. 1. quæst. 16.
punct. 5. num. 20. & Castrum Palaum
tom. 2. disput. vnic. punct. 6. num. 11.
docent multi Doctores, vt videre est
Menochium, de arb. iudicium, quæst.
casu 371. num. 12. & Martham cit. part.
4. casu 44. num. 7. præsertim in casu,
quo Iudex Ecclesiasticus præuenit in
captura, Marian. Socinus in cap. 2. num.
30. de mutuis petitionib. & consil. 12. nu-
mero 19. vol. 1. Bartholom. Socinus in
l. cum Senatus, num. 11. ff. de reb. dub.
qui in praxi ita fuisse obtentum se vidis-
se testatur. Felin. in cap. 1. num. 6. de præ-
sumpt. Patilius consil. 154. num. 1. volum.
4. Riminaldus Iunior in l. imperium, nu-
mero 83. de iurisdict. omnium Iudicum,

& consil. 202. num. 12. & 39. volum. 2.
consil. 261. num. 43. volum. 3. Card. Al-
banus consil. 13. num. 6. Baiardus in ad-
dit. ad Clarum: quæst. 36. num. 50. Fati-
naciis quæst. 8. num. 151. Maynardus
de privileg. Ecclesiastic. part. 1. artic. 17.
num. 10. Duardus in Bull. Cæn. can. 17.
quæst. 11. num. 48. Bellettus part. 1. tit.
de favore Cleric. personali, §. 16. num. 1.
Ambrosinus tract. de immunit. Ecclesie.
cap. 20. num. 9. Tamburinus de iure Ab-
batum, tom. 2. disput. 15. quæst. 19. num.
31. Fagnanus in respons. pro cens. Pauli
V. part. 3. fol. 85. Scaccia lib. 1. de iudic.
causarum, &c. cap. 11. num. 24. vbi as-
serit, quod, quidquid dixerint aduersa-
rij docentes, & testantes de consuetudine
in contrarium, ita viderit ipse serua-
ri in praxi ex decreto sacre Congrega-
tionis anno 1591. die 10. Decembris, &
merito, quia magis dignum trahit ad
se minus dignum, vt supra dicebatur:
tum quia ita patet ex cap. perinas, de
arbitr. cap. quanto, de iudic. l. si com-
munem, ff. quædam. seruit. auit. & ex
l. cum qui edus, ff. de vsucap. tum quia
caulæ continentia diuidenda non est ex
l. nulli, Cod. de iudic. & ex cap. 1. de
caus. possess. & proprietat. tum quia da-
to, quod commodè uterque Iudex suum
iurisdictionarium punire posset, non ta-
men vitaretur absurdum, quod de faci-
li euenire posset, si scilicet diuersæ, &
forsitan contrariæ sententiæ ferrentur,
verbi grati, si Ecclesiasticus puniret
Clericum, laicus autem absolueret, vel
è contra; cum tam Clericus quàm laicus
de eodem delicto inquirerentur, &
æquales contra utrumque probationes
adessent.

Non obstat quòd contra nostram
sententiam videatur facere Bulla Pij IV.
die 26. Maij anno 1565. nam dicta Bul-
la fuit correctæ, & redacta ad terminos
iuris

iuris communis, & Concilij Tridentini per aliam Bullam Pij V. die 20. Iunii, anno 1566. vt rectè notat Scaccia loco *suprà cit.*

Non obstat secundò *l. si quis uxori, ff. de furtis*, quam pro se adducunt aduersarij; nam, vt benè aduertit Ambrosinus vbi *suprà*, cum vxor de furto non teneatur pro rebus sub tactis à viro, si alius, qui ei opem præstitit ad furandum, hanc immunitatem haberet, impunitus euaderet; quare non mirum, si priuilegio vxoris non gaudeat, vt ibi dicitur, & ita secundum nostram sententiam fuisse decisum anno 1591. per S. Cardinalium Congregationem testatur Scaccia vbi *suprà*, in casu cuiusdam Clerici, & laici, qui erant inquisiti de violentia illata cuidam mulieri: nam ambo fuerunt remissi ad Iudicem Ecclesiasticum.

3 At quoniam (vt monet Menoch. *loc. citat.*) opinio hæc non seruatur in praxi; cum passim Iudices seculares contra concubinas, & mulieres suspectas procedere soleant; quinque hic omnino aduertenda sunt.

4 Primū est, quod nullo modo licitum sit Iudici laico, vel eius ministris in Dolum Parochi irruere, & mulierem inde extrahere; quia hæc esset violentia vsurpata aduersus ipsos Clericos, vel saltem contra illos iurisdictionem coactiuam exercere; quod ipsos facere nullo modo posse, clatè patet ex iis, quæ *suprà* dicebantur.

5 Secundum est, quod probanda non sit consuetudo quorundam Iudicum laicorum, qui expensas factas in captura, & custodia mulierum suspectarum, postea exigunt à Clericis, tanquam in expensarum causam præbuerint: nam in primis Clericus concubiniarius harum expensarum causa per se

non extitit, cum mulierem ipse capi non iusserit; sed solum per accidens suo delicto, ad id occasionem præbuit; Vnde sequitur, quod hæc expensarum exactio potius habeat rationem pœnæ, quæ Clericis à seculari Iudice inferri non potest; sicuti *suprà* dictum est.

Adde, quod per hanc condemnationem in expensas, iudicium fertur, saltem indirecè, de crimine Clerici, non citati, nec auditi; & interdum innocentis; idque non sine publica infamatione; quæ omnia excedunt Iudicis secularis potestatem, ergò, &c.

Tertium est, quod quando in aliquo casu causa decisa fuit per duos Iudices, vnum laicum, & alterum Ecclesiasticum, appellatio facienda sit coram Ecclesiastico, quia (vt *suprà* dicebatur) dignior trahit ad se minus dignum; & quia cum in dicta appellatione agatur de actu ipsorum Iudicum, quorum Iudex non potest esse laicus, appellatio necessariò interponenda est coram Ecclesiastico, atque ita docet Felinus *cap. 1. de præscript. num. 6.* Ambrosin. *de immunit. cap. 20. numer. 6.* Bonacin. in *Bull. Cœn. disp. 1. quæst. 16. punct. 5. num. 20.* quamuis contrarium non rectè sentiat Couarruu. *lib. 2. var. capit. 22.*

Quartum est, quod quando incidit quæstio, cuius sit iurisdicção, Ecclesiastica sit Iudex: quia in tali casu maior cognoscere debet, vt patet *ex cap. si Iudex de sensent. excommunic. in 6.* & docet Ripa in *capit. decernimus de iudic. Alex. conf. 8. col. 3. lib. 1.* Felinus, & Decius in *pastoralis de rescript. Couar. cap. 33. præst. quæstionum num. 1.* vbi testatur ita in Hispania seruati. Gütierrez *præst. quæstionum lib. 1. quæst. 6. num. 2.* Fagnan. in *respons. pro censur. Pauli V. part. 4. fol. 121.* & Sanchez

in opusc. tom. 1. lib. 2. cap. 4. dub. 52. num. 2. & dub. 55. num. 31.

- 8 Quintum est, quod in dubio tenenda sit opinio, quæ fauet Ecclesiæ, quia Ecclesia est fauorabilis: tum quia ita habetur *in capis. fin. de sentent. & re iudic. & in leg. sunt personæ. ff. de relig. & sumpt. funer. & ita ex antiquis docet Felinus in capis. 1. num. 104. de constit. Iason in leg. filiusfam. §. di. ni num. 82. & in re. et. numer. 110. ff. de leg. 1. Decian. lib. 3. consil. 80. numero 22. Hondedeus lib. 1. consil. 3. numero 24. Belletus part. 1. tit. 6. §. 4. numero 13. & Maynard, de privileg. Eccles. contra Venetos, part. 2. artic. 22. numero 61.*

- 9 Porro ex eodem principio suprà dato decidere possem multos alios casus; at, ne sim longior, hos decidisse sufficiat: nam cætera, quæ spectant ad materiam de immunitate & libertate Ecclesiastica, *infra* in locis suis diffuse dicentur.

SECTIO XX.

*Proponitur quarta Ampliationis
quoad quintam partem
probatio.*

- 1 R Atio dicti quoad quintam partem, quod scilicet Ecclesiastici secularium Principum legibus, quoad vim coactivam, non subdantur, neque etiam quo ab bona, quæ possident, illa est; quia si bona non habent obligationem per se, propriam sibi, seu realem, necessariò sequuntur statum & conditionem personæ; ita ut si persona eximitur, eximantur & bona personæ; si quidem fieri non potest, ut

Thom. del Bene Dubis. Moral.

Iudex de bonis processum iudicij, atque sententiam format, nisi personam vocando, examinando, eidem iubendo, &c. quæ sine iurisdictione in personam fieri non possunt; quare certum est, inquit Abbas in loc. *infra* citando, quod si persona est exempta, etiam & res personæ exempta sit; atque ita præterea habetur in cap. nullus clericus; cap. nullus Episcopus, cap. placuit 1. & 2. causa 11. quasi. 1. cap. 2. cap. at si clerici, de iudiciis, cap. si diligenti, de for. compet. cap. seculares eod. in 6. & in Authenticis statumus, Cod. de Episcop. & Clericis; quare hanc esse communem Doctorum sententiam, testatur Abbas cap. qualiter, de iudiciis, num. 8. Mynfingerus centur. 1. obseruat. 22. num. 2. Martha part. 4. casu 125. & alij communiter.

Non obstat quod nonnulli Iuristæ, ut a videre est apud Fabrum §. ult. num. 8. de satisdat. Mynsing. centur. 1. obseru. 22. num. 2. & centur. 4. obseruat. 95. & Gaill. lib. 1. obseruat. 37. contrarium sentiant; nempe quòd Clerici in causis realibus, coram seculari Iudice conveniri possint, ex eo quod (ut inquirunt ipsi) quisque sortitur forum in loco ubi res sita est, vel ubi celebratus est contractus, l. ult. Cod. ubi in rem actio, Cod. ult. de for. compet. Nam respondetur, quod id uniuersum verum non sit, & quod regula illa varias limitationes habeat, quarum ea certissima est, nisi scilicet persona privilegiata, & exempta sit à foro seculari, sicuti de facto sunt Ecclesiastici, uti *suprà* dicebatur; nam in tali casu seruandum est, quod in eodem lege *ultima* dicitur, quod scilicet actor rei forum sequitur, siue in rem, siue in personam sit actio.

SVBSECTIO I.

*Proponantur ex precedenti doctrina
Corollaria quaedam.*

1 EX dictis sequitur primò, quod cōfirmetur magis doctrina toties tradita, nempe quod in casibus, in quibus (vt *suprà*) Ecclesiastici non possunt à Potestate laica puniri in personis, non possint etiam puniri in ipsorum bonis, quæcumque bona illa sint, etiam patrimonialia: Ecclesiastici in patrimonialibus etiam gaudent iisdem priuilegiis, & exemptionibus, quibus gaudent eorum personæ: & ratio est, quia bona patrimonialia etiam sunt accessoria personæ, quare cum potestas laica non habeat auctoritatem in Ecclesiasticos quoad personas, neque auctoritatem habet in illos, quoad eorum bona, quæcumque illa sint, etiam patrimonialia, vt potest accessoria personæ, & hinc in *Clem. 1. de vita, & honestate Cleric.* expressè habetur: quod Clerici gaudent priuilegio clericali, non solum in personis, sed etiam in bonis, & Abb. in *cir. cap. qualiter, de iudiciis* dixit quod si persona est exempta, exempta sunt etiam bona personæ: & ratio est clara; quia sicut iurisdictionem importat punire Ecclesiasticos in persona, ita etiam iurisdictionem importat punire illos in pœna pecuniaria, vel in eorum bonis.

2 Confirmatur quia cum quis punitur in bonis talis pœna vt plurimum saltem pro aliqua parte, vt applicatur fisco, & cum pœna applicanda est fisco, causa dicitur criminalis sicut docet gloss. in *l. 3. ff. de sepul. viol. & ibi Bart.* sed per Bullam Cœnæ nullo modo potest po-

testas laica Ecclesiasticos cognoscere in causa criminali ergo, &c.

Secundò sequitur, quod Ecclesiastici iurisdictionem laicam aut alia Regalia usurpantes, non possint à potestate laica bonis temporalibus priuari, idque propter easdem rationes: & confirmatur, quia expressè hoc prohibetur in Bulla Cœnæ in iis verbis: *quæ redditus, & proventus ad quasunque*; personas Ecclesiasticas pertinentes usurpant, usurpare autem idem est, quod occupare, vt docet Caiet. & habetur in *Clem. 1. vers. usurpare*; atque ita contra Gasliæ de *Hypoth. nobilit. gloss. 9. num. 32.* Borell. de *præstantia Regis Cathol. cap. 71. num. 55.* Peguer. in *pract. crimin. cap. 24. num. 7.* Sessè de *inhibit. cap. 8. §. 3. num. 100.* Olibanum de *iure fisci cap. 12.* Bayetol. in *allegat. pro iurisd. §. officij arisic. §. num. 127.* Osorium lib. 4. in *prælud. §. 2.* Bobadillam in *politi. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 60.* & alios inristas, quos refert, & sequitur Ramirez tract. de *lege Regia, §. 27. num. 15. in gloss. lit. F.* & Pradilla part. 1. cap. 3. num. 4. docet ex communi Theologorum sententia Megalium in 3. part. lit. 3. cap. 11. num. 12. vbi rectè excipit, nisi id fiat cum expressa sedis Apostolicæ licentia, ita etiam docent Martha de *iurisd. p. 4. cas. 101.* & Duard. in *Bull. Cœna lib. 2. cap. 17. quas. 5.* vbi ex Martha in *loco supra cit.* docet, non licere laicæ potestati (cuius iurisdictione ab Ecclesiasticis usurpatur) eorum bona vel fructus sequestrare; aut (quod plus est) occupare, etiamsi bona sint ex patrimonialibus, ex eo, quia Ecclesiastici in patrimonialibus gaudent iisdem priuilegiis, quibus gaudent eorum personæ ita etiam docet Sanchez in *opuscul. tom. 1. lib. 2. cap. 4. dub. 55. num. 2. & 31. & lib. 3. cap. unic. dub. 31. num. 2.* vbi generaliter ait, potestatem laicam non posse

se procedere, neque contra personam Clerici, neque contra bona Clerici, ex eo, quia bona sunt accessoria personæ: ita etiam docet Bonacin. in *Bull. Cæn. dispur. 1. quæst. 18. punct. 3. num. 12.* ubi recte tradit, quod iurisdicção laica ab Ecclesiasticis usurpata non confert laicis ius usurpandi, vel occupandi bona Ecclesiasticorum, ad seruandam æqualitatem in iudiciis: ita etiam docent alij Theologi passim.

4 Non obstat, quod ex doctrina Innocentij in *cap. cum olim, il. 1. de restit. spo. lat. & in cap. dilecti, de Pæn. competat.* Ordinatio iurisdicção in extraneos, suam iurisdicctionem impediens, iuxta *cap. de offic. delegat.* nam responderetur, quod procedere id non potest, quoad Ordinarios Iudices laicos contra Prælatos Ecclesiasticos, cum non liceat Inferiori iudicare, & punire suum superiorem.

5 Tertiò sequitur quòd Ecclesiastici iurisdicçãoi laice resistentes, & impediens, non possint à potestate seculari, non solum capi (vt expressè prohibetur in Bulla Cæne, excipe, si aliter iurisdicção laica defendi non possit: tunc enim liceret ratione iustæ defensionis) sed nec etiam puniri in pœna pecuniaria, vel in bonis, idque propter easdem rationes atque ita contra Bobadillam in *polit. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 84. & Villadieg. polit. cap. 5. num. 77.* docet Megalius in *3. part. lib. 3. cap. 11. num. 23.* ex eo, quia Ecclesiasticorum bona gaudent (vt sæpius dictum est) priuilegio personæ, & Sanchez in *opuse. tom. 1. lib. 3. cap. vnic. dub. 3. num. 3.* ex eo, quia bona Ecclesiasticorum sunt accessoria personæ; unde d. ib. 21. damnat iudices laicos illos, qui puniunt pœna pecuniaria Clericos, qui in officio seculari deliquerunt, de qua te tamen nos infra diffusè dicemus.

Quartò sequitur, quod; si Ecclesiasticorum animalia damnum inferant, non possint per iudicem laicum capi, vt damnum ab illis illarum repararetur, idque propter easdem rationes, atque ita docet Lopez *part. 7. tit. 15. leg. 24. & Castillo in l. 70. Tauri num. 18.* ubi docent, quod Ecclesiastici in tali casu puniri debeant per Iudicem suum Ecclesiasticum, ita etiam docet Sanchez *ubi supra* ex eo, quia bona sunt accessoria personæ, atque adeo cum potestas laica habeat iurisdicctionem in personam, neque iurisdicctionem habet in bona personæ; sed de hac re vide diffusus, *sect. 19. subsect. 12.*

Quintò sequitur, quòd non possit potestas laica, seu Princeps laicus occidere bannitum in territorio Ecclesiæ, quin imò neque in territorio alterius Principis laici; quia cum vtrumque territorium sit extra iurisdicctionem suam, non extenditur ad illud ipsius auctoritas: atque ita contra Finellium *de cas. refer. cas. 4. num. 41. & Grassium part. 1. lib. 2. cap. 62. num. 57.* docent Azorius *tom. 3. lib. 2. cap. 2. quæst. 3. Sà vers. homicidium, num. 10.* Layman *lib. 3. sect. 5. tract. 3. cap. 2. num. 3.* Filliucius *tom. 1. tract. 28. cap. 2. num. 24.* Bonac. *de contract. disp. 2. quæst. ult. sect. 1. punct. 2.* Reginald. *tom. 2. lib. 21. cap. 2. num. 18.* Hornobon. *tom. 1. part. 2. resp. 118. & alij passim.*

Excipe primò, nisi adesset licentia expressa, vel tacita, vel rationabiliter præsumpta, alterius Principis, in cuius iurisdicçãoe moratur bannitus, quia tunc cessat iurisdicctionis alienæ usurpatio.

Excipe secundò, nisi reus esset bannitus à Papa: quia hic habet iurisdicctionem illimitatam per vniuersum Orbem, saltem inditectè; quare non mirum, si potest mandare occidi à se præscriptum

potius iudicat de re sua, quàm de Clerico, cum tantum in tali casu sit Iudex respectu causarum, quæ oriuntur occasione feudi; tum quia Clericus in dicto casu non subiicitur in iudicio Domino feudi: ut Clericus, sed solum, ut Barro: atque ita docet Abb. *in cit. cap. verum*, num. 13. quin imò idem Abb. *in cit. cap. dilectus*, num. 4. tradit, quod si & Ecclesia habeat feudum à laico, censetur etiam, ut laicus.

2 Vbi aduerte primò, quod quamvis non improbabiliter Paulus Squillante de *privileg. Cler. cap. 7. dub. 14. num. 105.* & alij penes ipsum prædictam doctrinam solum admittunt, quando Clericus pro feudo coram Iudice seculari continetur de pignoratorio solum, & sic quando de proprietate sola agitur: nam quando iudicio possessionis Clericus impetitur, causa possessionis (inquunt ipsi) coram Iudice Ecclesiastico agenda est, contrarium tamen ex dictis Bonacina in *Bulla Cane*, tom. 3. *disp. 1. quest. 16. tit. 1. punct. 6. num. 6.* & alij docent: quin ita fuisse decisum refert Ioan. Baptista del Thoro in *compend. decis. Neapol. verb. Cler. fol. 93.*

3 Aduerte secundò, quod Bald. *An l. de his, Cod. de Episc. & Clericis* docet, quod si tributum, vel pensio quæcunque adhareat ipsi rei, Iudex laicus (si iniuste ipsi negetur) providere sibi potest occupatione fructuum, vel possessionum, quæ sub sua iurisdictione sunt, modò nihil attentet contra personam Clerici; quia obligatio inhaerens fundo est secundum se sine ordine ad personam: vide, quæ dicuntur *infra in dubitat. 29.*

4 Aduerte tertio, quod Suarez *cit. lib. 4. cap. 34. num. 16.* cum Borello de *præst. reg. cap. 71. num. 34.* Anguiano de *legib. lib. 2. contr. 21. num. 58.* Cenedo in *Collectis iur. can. part. 1. collect. 37. num. 16.*

Bobadilla in *polir. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 99.* Cevallos in *tract. de cognit. per viam violent. part. 2. quest. 65. num. 14.* Pereira de *manu Regia. part. 2. cap. 48. num. 4.* Escobar. *tract. de ration. cap. 7. num. 7.* & aliis defendit consuetudinem, secundum quam Imperator in vassallos suos Clericos, & Rex in Ministros, & Consiliarios Clericos inquit, eosque pecuniariis pœnis, depositione ab officio, aut feudi priuatione punit, quia tunc non considerantur (inquit ipse) nisi sub respectu merè civili, & maxime, quia sub illa conditione, & pacto ad ea ministeria, &c. acceptantur, quod pactum neque contra exemptionem Ecclesiasticam, neque contra bonos mores esse videtur; (loquitur autem Suarez in casu, quo feudum iure proprio agnationis ad Clericum pertinet: nam si ad ipsum pertineat ratione Ecclesiæ, quam administrat, certum est, quod Clericus priuari illo non possit propter crimen ipsius: cum delictum personæ in detrimentum Ecclesiæ redundare non debeat.)

At contrarium, & probabilius docent Innocent. *in cit. cap. verum, de foro competent. Abbas ibidem num. 17.* ubi ait, si aduersus vassallum Clericum agatur de crimine, ob quod feudo priuari mereatur, eius cognitio non ad dominum feudi laicum pertinet, neque Clericus feudo ante priuari potest quàm ab Ecclesiastico Iudice condemnatus sit. Ratio, quia de crimine Clericorum Iudex laicus, neque directè, neque indirectè cognoscere potest. Duardus in *Bulla Cane lib. 2. can. 15. quest. 11. num. 273.* ubi docet, quod Clericus trahi non potest ad forum seculare, etiam ratione officij sibi concessi à Principe seculari, si in eo delinquat; nec etiam ratione cuiuscumque artificij, si quam exerceat artem.

artem, quæ Consules habeat, ac Primates, apud quos illius artificij iurisdicção resideat: Megalius in 3. part. lib. 3. cap. 11. num. 16. & 32. Bonacina de legibus, disp. 10. quæst. 2. punct. 1. §. 1. num. 24. Ambrosinus de immunit. Ecclesiast. cap. 20. num. 54. Paulus Squillante de privileg. cleric. cap. 7. dub. 3. num. 87. Etal-mus Cochier d. iurisdicção. tom. 2. part. 3. quæst. ult. num. 1. & 2. Zanardus in direct. Confess. tom. 3. cap. 50. & Carolus de Grassis de off. cleric. eff. 1. num. 82. ubi testatur sic fuisse obseruatum in causa cuiusdam Equitis Hierosolymitani, qui sæculare officium quoddam exercuerat.

- 6 Hinc Doctores isti tenent, Iudicem laicum in Bulla Cœnæ excommunicationem incurrere, si trahat Clericum ad suum tribunal, etsi eum trahere intendat, prætextu officiorum sæcularium, quæ Clericus exercuit; & ratio assignari potest, quia Bulla generaliter loquitur; & solum excipit casus in iure expressos; exceptio autem firmat regulam in casibus non exceptis: tum quia, licet Clericus nequeat officia sæcularia sine Superioris dispensatione suscipere, cap. Sacerdos, ne Cleric. vel Monach. nihilominus privilegium clericale retinet, & exemptus est à laica potestate, cap. fin. de vita & honestate Clericorum. Quapropter Clericus, qui officium tutoris, vel curatoris, vel administratoris bonorum exercuit, vel aliud quodcumque, & in eo delinquit, non potest in iudicium à laico ad reddendam rationem vocari, licet enim delinquat assumendo huiusmodi officium, non tamen fori privilegium amittit. Ergo, &c.

- 7 Neque dicas, Episcopus solum potest cognoscere, & punire officiales suos laicos, verbi gratiâ, Carcerarios, Fiscales, Commissarios, actionum Magistros, No-

tarios, Lictores, &c. sicuti ex communibus contra Paponium de Iure Franc. lib. 1. tit. 4. Arret 8. docent Riccius in praxi tom. 1. resolut. 471. & Barbosa de potest. Episcopar. part. 3. allegat. 107. num. 11. & seq. Ergo sic è contra, &c. nam respondetur: disparitas est, quia laici (licet laici) hoc ipso, quod sunt officiales Episcopi, gaudent privilegio fori Ecclesiastici, utpote quia sunt de familia Episcopi. Unde non mirum si eorum delicta omnia habeat solum Iudex Ecclesiasticus, & non laicus, cognoscere, ac punire, adde ut si Iudex laicus velit se in illi intromittere, possit ab Episcopo excommunicatione vinciri.

Neque dicas secundò, quod Clericus in tali casu, solum in bonis, non: autem in persona punitur; nam respondetur, ut *suprà*, quod cum persona sit exempta, sunt etiam exempta bona personæ: quare merito Duardus *loc. cit.* num. 31. inuehitur in illos Iudices, qui puniunt Clericos pœna pecuniaria, & pro pœna corporali eos ad Episcopos remittunt: bona enim Clericorum sequuntur privilegium personæ; sicuti *suprà* dicebam: & notauit Sanchez in opuscul. tomo 1. lib. 3. cap. vnic. dub. 21. numero 11. Duard. *loc. suprà cit.* num. 52. Genuensis in praxi cap. 8. num. 5. Souza in Bull. Cœna, cap. 20. dispn. 95. numer. 4. & prius Abb. in cit. cap. qualiter, de iudiciis, ubi ait, certum esse, quòd si persona est exempta, sit & exempta res personæ; quare sententiam hanc docet etiam ex Iuristis Martha de iurisdicção. part. 4. censur. 2. casu 127. num. 5. vide etiam Riccius in praxi, tom. 2. resolut. 413. num. 3. Barbosam in collect. tom. 1. lib. 3. tit. 50. cap. 2. num. 4. Francisc. Mare, part. 3. decis. 479. num. 4. & 5. & Caballum resolut. crim. casu 64.

Vide etiam Antonium de Marinis 9 quotidian.

de diffusè *cit. scilicet. 19. subscel. 3. & 4.* vide etiam *cit. dub. 17. & cit. Bullam Vrbani VIII.* super præseruatione iurium Sedis Apostolicæ, &c. à quibuscumque præiudicialibus, quæ incipit: *Romannus Pontifex.* Tandem dato, quòd tale priuilegium olim concessum sit, & nunquam reuocatum, illud tamen omnino dicendum est, quòd Regium exequatur requiritur tantum quoad rescripta priuata, obtena inter partes, vel ad instantiam alicuius, non autem quoad leges generales, & statuta vniuersalia, prout sunt Bullæ, & Extrauagantes Pontificiæ, sicuti rectè præter alios obseruauit Rao in *respons. ad dubia circa immunit. Ecclesiast. fol. 32.* & ratio est, quia si dictæ Bullæ generales exequutoriis indigerent, vniuersalis Ecclesiæ regimen in præceptis tueret.

- 15 Confirmatur, quia hucusque (vt idem Author *ibidem* obseruat) nulla inuenitur Bulla, & Constitutio generalis Pontificia executoriis mandata. Vnde somniant quidam, qui dicunt Bullam Gregorij XIV. *de immunit. Ecclesiarum*, non subsistere, seu non valere, vbi Regium exequatur non habet.

Item sequitur tertio, quòd non possint Reges prohibere, ne inhibitoriæ, quæ ad Magistratus Regios mittuntur, ab Ecclesiasticis promulgentur, priusquam ipsis Regibus offerantur, vt de ipsorum facultate publicetur: atque ita docent Doctores in loco *suprà citato.*

- 16 Neque obstat, quod docet Pereira *de manu Regia, part. 2. cap. 65.* cui fauere videtur Rodriq. in *addit. ad Bullam Cruciatæ, §. 9. num. 87.* nempe in executione talium literarum, quibus sæculares Magistratus inhihentur inesse violentiam, & perturbationem publicarum functionum, si iniuste fiant, quapropter iustissime tales inhibitoriæ ad

ipsum Regem deferri debent, vt ipse, qui pro communi vtilitate creatus extiterit, sua manu regia licentiam Ecclesiasticorum compescat, vt se illi intra suos limites contineant: nam Respondetur, quòd ex præterita violentia conantur Iudices laici ingerere se in causis Ecclesiasticis, quasi Ecclesiastici non haberent superiores competentes ad eorum compescendam licentiam, si fortè adesset, & quasi frustra Pontifex in singulis Regnis Metropolitano, & Nuncios constitueret. Adde, quod si Episcopi in casu aliquo occurrenti inhibere sæculares Iudices vellent, executio tota à beneplacito Regio penderet, in præiudicium magnum Ecclesiasticæ immunitatis.

Item sequitur quarto, quod non possint Reges prohibere, ne Episcopi procedant ad censuras contra officiales Regios, inconsulto ipso Rege, vel Protege: atque ita docent Doctores *vbi supra, in loco supra citato.*

Neque obstat pragmatica quædam, ¹⁷ vulgò dicta *la Catalana*, vbi hoc ipsum Episcopis prohibetur: nam respondetur pragmaticam illam esse contra immunitatem Ecclesiasticam, vt aduertit etiam Antonius de Ballis in *exposit. dictæ pragmatice.*

SUBSECTIO XXXIX.

Proponitur SUBCOROLLARIUM XXV.

SEquitur vigesimoquinto, quod si Clericus & laicus simul delinquat, vt in concubinato, &c. tota causa aduersus vtrumque reum ad Ecclesiasticum Iudicem pertinere debeat. Ratio, quia genera

generalis regula adest, tradita à Docto-
ribus in l. nulli, Cod. de iudiciis, quod
si plures simul delinquant, omnes ab
eodem Iudice iudicandi sunt; quare cum
laicus Iudex sit minus dignus, & impo-
tens, ne dum incompetens: Iudex au-
tem Ecclesiasticus sit dignior, & non
impotens, quamvis ordinariè incom-
petens, ad istum Iudicem potius quàm
ad illum pertinebit in hoc casu vtum-
que reum iudicare, atque ita contra Co-
uartuuiam in pract. questionum, cap. 34.
num. 1. Gurtierrez lib. 1. pract. questio-
num, quest. 6. Marcum Antonium Cuc-
chum Instituit. lib. 3. tit. 9. num. 16. Vt-
stillum in addit. ad Afflictum, decis. 213.
num. 7. Aymonem consil. 232. lib. 2. Ru-
pelium in forens. instituit. lib. 3. cap. 11.
Osalcum decij. Pedemonian. 103. num.
10. Ceuallos parti. 2. quest. 69. num. 7.
Mexiam super pragmat. iaxe panis, con-
clus. 5. num. 74. Francum decij. 113. nu-
mero 6. Villadieg. cap. 5. §. 20. num. 45.
& ex Theologis contra Sanchez in opu-
scul. tom. 1. lib. 3. cap. vnic. dub. 30. num.
5. Molinam de iustit. & iur. tom. 4. tra-
ctatu 3. disput. 49. num. 24 Bonacinam
tom. 3. in Bull. Cœna, disput. 1. quest. 16.
punct. 5. num. 20. & Caltrum Palaum
tom. 2. disput. vnic. punct. 6. num. 11.
docent multi Doctores, vt videre est
Menochium, de arbit. iudicum, quæst.
casu 371. num. 12. & Martham cit. part.
4. casu 44. num. 7. præsertim in casu,
quo Iudex Ecclesiasticus præueniret in
captura, Marian. Socinus in cap. 2. num.
30. de mutuis petitionib. & consil. 12. nu-
mero 19. vol. 1. Bartholom. Socinus in
l. cum Senatus, num. 11. ff. de reb. dub.
qui in praxi ita fuisse obtentum se vidisse
testatur, Felin. in cap. 1. num. 6. de præ-
sumpt. Parisius consil. 154. num. 1. volum.
4. Riminaldus Junior in l. imperium, nu-
mero 83. de iurisdict. omnium Iudicum,

& consil. 202. num. 12. & 39. volum. 2.
consil. 261. num. 43. volum. 3. Card. Al-
banus consil. 13. num. 6. Baiardus in ad-
dit. ad Clarum: quest. 36. num. 50. Fari-
naciæ quest. 8. num. 151. Maynardus
de priuileg. Ecclesiastic. parti. 1. artic. 17.
num. 10. Duardus in Bull. Cœn. can. 17.
quest. 11. num. 48. Belletus parti. 1. tit.
de fauore Cleric. personali, §. 16. num. 1.
Ambrosinus tract. de immunit. Eccles.
cap. 20. num. 9. Tamburinus de iure Ab-
batum, tom. 2. disput. 15. quest. 19. num.
31. Fagnanus in respons. pro cens. Pauli
V. parti. 3. fol. 85. Scaccia lib. 1. de iudic.
causarum, &c. cap. 11. num. 24. vbi as-
serit, quod, quidquid dixerint aduersa-
rij docentes, & testantes de consuetudi-
ne in contrarium, ita viderit ipse serua-
ri in praxi ex decreto sacre Congrega-
tionis anno 1591. die 10. Decembris, &
merito, quia magis dignum trahit ad
se minus dignum, vt supra dicebatur:
tum quia ita patet ex cap. perinas, de
arbit. cap. quanto, de iudic. l. si com-
munem, ff. quædam. seru. annit. & ex
l. cum qui adu, ff. de vsucap. tum quia
causæ continentia diuidenda non est ex
l. nulli, Cod. de iudic. & ex cap. 1. de
caus. possess. & proprietat. tum quia da-
to, quod commodè vterque Iudex suum
iurisdictionarium punire possit, non ta-
men vitaretur absurdum, quod de faci-
li euenire possit, si scilicet diuerse, &
fortitan contrarie sententiæ ferrentur,
verbi gratiâ, si Ecclesiasticus puniret
Clericum, laicus autem absolueret, vel
è contra; cum tam Clericus quàm laicus
de eodem delicto inquirerentur, &
æquales contra vtrumque probationes
adessent.

Non obstat quod contra nostram
sententiam videatur facere Bulla Pij IV.
die 26. Maij anno 1565. nam dicta Bul-
la fuit correctâ, & redactâ ad terminos
iuris

iuris communis, & Concilij Tridentini per aliam Bullam Pij V. *die 20. Iunii, anno 1566.* vt rectè notat Scaccia loco *suprà cit.*

Non obstat secundò *l. si quis uxori, ff. de furtis*, quam pro se adducunt aduersarij: nam, vt benè aduertit Ambrosinus vbi *suprà*, cum vxor de furto non teneatur pro rebus subtractis à viro, si alius, qui ei opem præstitit ad furandum, hanc immunitatem haberet, impunitus euaderet; quare non mirum, si priuilegio vxoris non gaudeat, vt ibi dicitur, & ira secundum nostram sententiam fuisse decisum *anno 1591.* per S. Cardinalium Congregationem testatur Scaccia vbi *suprà*, in casu cuiusdam Clerici, & laici, qui erant inquisiti de violentia illata cuidam mulieri: nam ambo fuerunt remissi ad Iudicem Ecclesiasticum.

3 At quoniam (vt monet Menoch. *loc. citat.*) opinio hæc non seruatur in praxi; cum passim Iudices sæculares contra concubinas, & mulieres suspectas procedere soleant; quinque hinc omnino aduertenda sunt.

4 Primum est, quod nullo modo licitum sit Iudici laico, vel eius ministris in Domum Parochi irruere, & mulierem inde extrahere; quia hæc esset violentia vsurpata aduersus ipsos Clericos, vel saltem contra illos iurisdictionem coactiuam exercere; quod ipsos facere nullo modo posse, clarè patet ex iis, quæ *suprà* dicebantur.

5 Secundum est, quod probanda non sit consuetudo quorundam Iudicum laicorum, qui expensas factas in captura, & custodia mulierum suspectarum, postea exigunt à Clericis, tanquam in expensarum causam præbuerint: nam in primis Clericus concubiniarius harum expensarum causa per se

non exstitit, cum mulierem ipse capi non iusserit; sed solum per accidens suo delicto, ad id occasionem præbuit; Vnde sequitur, quod hæc expensarum exactio potius habeat rationem pœnæ, quæ Clericis à sæculari Iudice inferri non potest; sicuti *suprà* dictum est.

Addè, quod per hanc condemnationem in expensas, iudicium ferrur, saltem indireclè, de crimine Clerici, non citati, nec auditi; & interdum innocentis; idque non sine publica infamatione; quæ omnia excedunt Iudicis sæcularis potestatem, ergò, &c.

Tertium est, quod quando in aliquo casu causa decisa fuit per duos Iudices, vnum laicum, & alterum Ecclesiasticum, appellatio facienda sit coram Ecclesiastico, quia (vt *suprà* dicebatur) dignior trahit ad se minus dignum; & quia cum in dicta appellatione agatur de actu ipsorum Iudicum, quorum Iudex non potest esse laicus, appellatio necessariò interponenda est coram Ecclesiastico, atque ita docet Felinus *cap. 1. de præscript. num. 6.* Ambrosin. *de immun. cap. 20. numer. 6.* Bonacin. *in Bull. Cæn. disp. 1. quæst. 16. punct. 5. num. 20.* quamuis contrarium non rectè sentiat Couarruu. *lib. 2. var. capis. 22.*

Quartum est, quod quando incidit quæstio, cuius sit iurisdicção, Ecclesiastica sit Iudex: quia in tali casu maior cognoscere debet, vt patet *ex cap. si Iudex de sentent. excommunic. in 6.* & docet Ripa *in capis. decernimus de iudic. Alex. conf. 8. col. 3. lib. 1.* Felinus, & Decius *in pastoralis de rescript. Couar. cap. 33. præst. quæstionum num. 1.* vbi testatur ita in Hispania seruari. Gutierrez *præst. quæstionum lib. 1. quæst. 6. num. 2.* Fagnan. *in respons. pro censur. Pauli V. part. 4. fol. 121.* & Sanchez *in*

in opusc. tom. 1. lib. 2. cap. 4. dub. 52. num. 2. & dub. 55. num. 31.

- 8 Quintum est, quod in dubio tenenda sit opinio, quæ fauet Ecclesiæ, quia Ecclesia est fauorabilis: tum quia ita habetur in cap. fin. de sentent. & re iudic. & in leg. sunt personas, ff. de relig. & sumpt. funer. & ita ex antiquis docet Felinus in cap. 1. num. 104. de constit. Iason in leg. filius sum. §. di. ni num. 82. & in reijet. numer. 110. ff. de leg. 1. Decian. lib. 3. consil. 80. numero 22. Hondedeus lib. 1. consil. 3. numero 24. Bellettus part. 1. tit. 6. §. 4. numero 13. & Maynard. de privileg. Eccles. contra Venetos, part. 2. artic. 22. numero 61.

- 9 Porro ex eodem principio supra dato decidere possem multos alios casus; at, ne sim longior, hos decidisse sufficiat: nam cætera, quæ spectant ad materiam de immunitate & libertate Ecclesiastica, infra in locis suis diffusè dicentur.

SECTIO XX.

*Proponitur quarta Ampliationis
quoad quintam partem
probatio.*

- 1 **R**atio dicti quoad quintam partem, quod scilicet Ecclesiastici secularium Principum legibus, quoad vim coactivam, non subdantur, neque etiam quo ab bona, quæ possident, illa est; quia si bona non habent obligationem per se, propriam sibi, seu realem, necessariò sequuntur statum & conditionem personæ; ita ut si persona eximitur, eximantur & bona personæ; si quidem fieri non potest, ut

Thom. del Bene Dubis. Moral.

Iudex de bonis & recessum iudicij, atque sententiam forinet, nisi personam vocando, examinando, eidem iubendo, &c. quæ sine iurisdictione in personam fieri non possunt; quare certum est, inquit Abbas in loc. infra citando, quod si persona est exempta, etiam & res personæ exempta sit; atque ita præterea habetur in cap. nullus clericum; cap. nullus Episcopus; cap. placuit 1. & 2. causa 11. quæst. 1. cap. 2. cap. at si clerici, de iudiciis, cap. si diligenti, de for. compet. cap. saculares eod. in 6. & in Authentic. statuimus, Cod. de Episcop. & Clericis; quare hanc esse communem Doctorum sententiam, testatur Abbas cap. qualiter, de iudiciis, num. 8. Mynfingerus centur. 1. observat. 22. num. 2. Martha part. 4. casu 125. & alij communiter.

Non obstat quod nonnulli Iuristæ, ut videre est apud Fabrum §. ult. num. 8. de satisd. Mynsing. centur. 1. observ. 22. num. 2. & centur. 4. observat. 95. & Gaill. lib. 1. observat. 37. contrarium sentiant; nempe quod Clerici in causis realibus, coram seculari Iudice conveniri possint, ex eo quod (ut inquirunt ipsi) quisque sortitur forum in loco ubi res sita est, vel ubi celebratus est contractus, & ult. Cod. ubi in rem actio, Cod. ult. de for. compet. Nam responderetur, quod id vniuersum verum non sit, & quod regula illa varias limitationes habeat, quarum ea certissima est, nisi scilicet persona privilegiata, & exempta sit à foro seculari, sicuti de facto sunt Ecclesiastici, uti sup. à dicebatur; nam in tali casu statuendum est, quod in eadem lege ultima dicitur, quod scilicet actor rei forum sequitur, siue in rem, siue in personam sit actio.

SUBSECTIO I

*Proponuntur ex precedenti doctrina
Corollaria quedam.*

1 EX dictis sequitur primò, quod confirmetur magis doctrina toties tradita, nempe quod in casibus, in quibus (vt *suprà*) Ecclesiastici non possunt à Potestate laica puniri in personis, non possint etiam puniri in ipsorum bonis, quæcumque bona illa sint, etiam patrimonialia: Ecclesiastici in patrimonialibus etiam gaudent iisdem privilegiis, & exemptionibus, quibus gaudent eorum personæ: & ratio est, quia bona patrimonialia etiam sunt accessoria personæ, quare cum potestas laica non habeat auctoritatem in Ecclesiasticos quoad personas, neque auctoritatem habet in illos, quoad eorum bona, quæcumque illa sint, etiam patrimonialia, vt potest accessoria personæ, & hinc in *Clem. 1. de vita, & honestate Cleric.* expressè habetur: quod Clerici gaudent privilegio clericali, non solum in personis, sed etiam in bonis, & Abb. in *cit. cap. qualiter, de iudiciis* dixit quod si persona est exempta, exempta sunt etiam bona personæ: & ratio est clara; quia sicut iurisdictionem importat punire Ecclesiasticos in persona, ita etiam iurisdictionem importat punire illos in pœna pecuniaria, vel in eorum bonis.

2 Confirmatur quia cum quis punitur in bonis talis pœna vt plurimum saltem pro aliqua parte, applicatur fisco, & cum pœna applicanda est fisco, causa dicitur criminalis sicuti docet gloss. in *l. 3. ff. de sepul. viol.* & ibi Bart. sed per Bullam Cœnæ nullo modo potest po-

testas laica Ecclesiasticos cognoscere in causa criminali ergo, &c.

Secundò sequitur, quod Ecclesiastici iurisdictionem laicam aut alia Regalia usurpantes, non possint à potestate laica bonis temporalibus priuari, idque propter easdem rationes: & confirmatur, quia expressè hoc prohibetur in Bulla Cœnæ in iis verbis: *quæ reddimus, & proveniunt ad quascunque*; personas Ecclesiasticas pertinentes usurpant, usurpare autem idem est, quod occupare, vt docet Caiet. & habetur in *Clem. 1. vers. usurpare*; atque ita contra Garciâ de *Hisp. an. nobilit. gloss. 9. num. 32.* Borell. de *præstantia Regis Cathol. cap. 71. num. 55.* Peguet. in *pract. crimin. cap. 24. num. 7.* Sesse de *inhibit. cap. 8. §. 3. num. 100.* Olibanum de *iure fisci cap. 12.* Bayetol. in *allegat. pro iurisd. §. officij aric. §. num. 127.* Osorium *lib. 4. in prelud. §. 2.* Bobadillam in *polit. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 60.* & alios iuristas, quos refert, & sequitur Ramirez *tract. de lege Regia, §. 27. num. 15. in gloss. lit. F.* & Pradilla *part. 1. cap. 3. num. 4.* docet ex communi Theologorum sententia Megalium in *3. part. lib. 3. cap. 11. num. 12.* vbi recte excipit, nisi id fiat cum expressa sedis Apostolicæ licentia, ita etiam docent Martha de *iurisd. p. 4. cas. 101.* & Duard. in *Bull. Cœnæ lib. 2. cap. 17. quas. 5.* vbi ex Martha in loco *suprà cit.* docet, non licere laicæ potestati (cuius iurisdictioni ab Ecclesiasticis usurpatur) eorum bona vel fructus sequestrare, aut (quod plus est) occupare, etiam si bona sint ex patrimonialibus, ex eo, quia Ecclesiastici in patrimonialibus gaudent iisdem privilegiis, quibus gaudent eorum personæ ita etiam docet Sanchez in *opuscul. tom. 1. lib. 2. cap. 4. dub. 55. num. 2. & 31.* & lib. 3. *cap. unic. dub. 31. num. 2.* vbi generaliter ait, potestatem laicam non posse

se procedere, neque contra personam Clerici, neque contra bona Clerici, ex eo, quia bona sunt accessoria personarum: ita etiam docet Bonacin. in *Bull. Cæn. disput. 1. quæst. 18. punct. 3. num. 12.* ubi recte tradit, quod iurisdicção laica ab Ecclesiasticis usurpata non confert laicis ius usurpandi, vel occupandi bona Ecclesiasticorum, ad seruandam æqualitatem in iudiciis: ita etiam docent alij Theologi passim.

4 Non obstat, quod ex doctrina Innocentij in *cap. cum olim, il. 1. de restit. spoliat. & in cap. dilectus, de Pæn. competat.* Ordinario iurisdicção in extraneos, suam iurisdicctionem impediens, iuxta *cap. de offic. delegat.* nam respondetur, quod procedere id non potest, quoad Ordinarios Iudices laicos contra Prælatos Ecclesiasticos, cum non liceat Inferiori iudicare, & punire suum superiorem.

5 Tertiò sequitur quòd Ecclesiastici iurisdicçãoi laici resistentes, & impediens, non possint à potestate seculari, non solum capi (vt expresse prohibetur in Bulla Cænæ, excipe, si aliter iurisdicção laica defendi non possit: tunc enim liceret ratione iustæ defensionis) sed nec etiam puniri in pœna pecuniaria, vel in bonis, idcirco propter easdem rationes atque ita contra Bobadillam in *polit. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 84.* & Villadieg. *polit. cap. 5. num. 77.* docet Megalius in *3. part. lib. 3. cap. 11. num. 23.* ex eo, quia Ecclesiasticorum bona gaudent (vt sæpius dictum est) priuilegio personarum, & Sanchez in *opusc. tom. 1. lib. 3. cap. unic. dub. 3. 1. num. 3.* ex eo, quia bona Ecclesiasticorum sunt accessoria personarum; unde *lib. 2. 1. damnat iudices laicos illos, qui puniunt pœna pecuniaria Clericos, qui in officio seculari deliquerunt, de qua te tamen nos infra diffusè dicemus.*

Quartò sequitur, quod, si Ecclesiasticorum animalia damnum inferant, non possint per iudicem laicum capi, vt damnum ab illis illatum repararetur, idque propter easdem rationes, atque ita docet Lopez *part. 7. tit. 15. leg. 24.* & Castillo in *l. 70. Tauri num. 18.* ubi docent, quod Ecclesiastici in tali casu puniri debeant per iudicem suum Ecclesiasticum, ita etiam docet Sanchez *ubi supra* ex eo, quia bona sunt accessoria personarum, atque adeo cum potestas laica habeat iurisdicctionem in personam, neque iurisdicctionem habet in bona personarum; sed de hac re vide diffusius *sect. 19. subsect. 12.*

Quintò sequitur, quòd non possit potestas laica, seu Princeps laicus occidere bannitum in territorio Ecclesiæ, quin imò neque in territorio alterius Principis laici; quia cum utrumque territorium sit extra iurisdicctionem suam, non extenditur ad illud ipsius auctoritas: atque ita contra Finellium *de cas. refer. cas. 4. num. 41.* & Grassium *part. 1. lib. 2. cap. 62. num. 57.* docent Azorius *tom. 3. lib. 2. cap. 2. quæst. 3. Sæ vers. homicidium, num. 10.* Layman *lib. 3. sect. 5. tract. 3. cap. 2. num. 3.* Filliucius *tom. 2. tract. 18. cap. 2. num. 24.* Bonac. *de contract. disp. 2. quæst. ult. sect. 1. punct. 2.* Reginald. *tom. 2. lib. 2. 1. cap. 2. num. 18.* Homobon. *tom. 1. part. 2. resp. 118.* & alij passim.

Excipe primò, nisi adesset licentia expressa, vel tacita, vel rationabiliter præsumpta, alterius Principis, in cuius iurisdicçãoe moratur bannitus, quia tunc cessat iurisdicctionis alienarum usurpatio.

Excipe secundò, nisi reus esset bannitus à Papa: quia hic habet iurisdicctionem illimitatam per vniuersum Orbem, saltem indirectè; quare non mirum, si potest mandare occidi à se præscriptum

reum in alieno territorio, cuiuscunque illud sit, saltem, cum sic expedit ad bonum spirituale, vel finem supernaturalem.

Excipe tertio, si occidatur grassator, qui vias publicas tenet: quia tunc sit ab occidente in iustam defensionem suam, & aliorum, quibus ille mortem, & damna machinatur; & præterea fieri videtur in iustam vindictam auctoritate publica Principis, cuius est territorium: ubi etiam aduertere, quod & proponere potest Princeps præmium occidenti bannitum, cum proponat sic præmium ad rem, quæ est sibi licita, uti notant, ubi supra, Doctores, quidquid in contrarium dubitare videantur *Sot. de iust. lib. 5. quest. 1. art. 3.* & Bonac. in loco supra citat. num. 3.

- 8 Sexto sequitur, quod si Ecclesiastici transgrediuntur legem civilem, non possit potestas laica ab illis exigere poenam à tali lege impositam, siue illa sit poena priuationis rerum, quæ quali in commissum ceciderit, siue sit poena pecuniaria, ut si, v. g. contra legem civilem prohibentem vendant Ecclesiastici rem supra pretium taxatum; vel extra Regnum annonam asportent; vel quibudam vestibus induantur, vel ad piscandum, aut venandum canibus, auibus, aliisque quibusdam instrumentis vtuntur, vel arma quædam, præsertim tempore noctis, portent, &c. non possit (inquam) potestas laica in his, & similibus casibus Ecclesiasticos talibus rebus spoliare, & priuare, quasi illæ in commissum ceciderint, vel poena pecuniaria eos punire, idque propter easdem rationes: & confirmatur, quia infligere poenam à lege impositam, siue poena sit priuatio rei, quasi in commissum ceciderit, siue sit poena pecuniaria, est actus iurisdictionis, quam nullo pacto

in Ecclesiasticos potest laicus exercere: ergo &c. atque ita contra Villadiegum in *inst. Polit. cap. 5. §. 10. num. 66.* Petreiram de *manu Regia, part. 2. cap. 39. num. 15.* Rebuffum *tom. 2. constit. tit. de mercat. min. vendi, in rubr. gloss. 13. num. 1.* & alios Iuristas, quos citat, & sequitur Camillus Borellus in *summ. decis. tit. 43. de foro competent. num. 34. & 35.* docet Suarez in *defens. fidei, lib. 4. quest. 34. num. 14.* & de legibus, lib. 3. cap. 34. num. 17. Sanchez in *loco supra cit.* Martha de *iurisdic. part. 4. cens. 1. cas. 7.* Becanus in *summa Theol. tom. 2. tract. 3. cap. 6. quest. 11. num. 1.* Tannet, in 1. 2. disp. 5. quest. 6. dub. 2. num. 26. Maltet. *ibidem, quest. 96. art. 5. §. de Ecclesiasticis*, Soula in *Bulla Cæna, cap. 20. disput. 95. num. 4.* Bonac. etiam in *Bulla Cæna, disp. 1. quest. 16. punct. 5. num. 27.* Barbosa de *iure Ecclesiast. lib. 2. cap. 4. num. 140.* Metolla *tom. 2. disp. 4. cap. 3. diff. 2. num. 608.* Baldellus *tom. 1. lib. 5. disp. 57. num. 8.*

Non obstat, quod id Ecclesiastici, faciendo operentur contra canones, vel contra legem sui Prælati Ecclesiasticam: nam hinc tantum sequitur, quod à potestate Ecclesiastica: non autem à laica puniri debeant.

Non obstat secundò, quod id Ecclesiastici faciendo, operentur contra legem, quamvis civilem, latam tamen ob bonum commune, & sic contra legem, qua ipsi etiam ligantur. nam hinc tantum sequitur, quod illa ligentur secundum vim directiuam tantum, non autem secundum coactiuam etiam, nisi per suos Prælatos.

Non obstat tertio, si dicas, quod Ecclesiastici prædictis rebus priuentur, quasi in commissum ceciderint, siue forma iudicij: nam si in commissum cadunt, cadunt ex vi legis prohibentis, & sic

& sic per modum pœnæ imposita à lege civili prohibente, cui nullo pacto Ecclesiastici subduntur secundum vim coactiuam. Adde, quod tunc maior coactio efficitur, quando pœna à lege imposita exigitur sine controuersia iudiciali, sicuti rectè notauit Suarez *de legib. lib. 3. cap. 34. num. 17.* quidquid in contrarium dixerit Palaus *tom. 1. tract. 3. disp. 1. punct. 14. §. 6. numer. 9* & Lublinus *ver. Bull. Cœn. cas. 17.*

10 Non obstat quartò, si dicas, id non alicui per modum iurisdictionis, vel alicuius punitionis, sed per modum iustæ defensionis: nam id verum esset, si pro illa occasione tantum, Ecclesiastici rebus suis priuarentur; at postea ipsis, vel ipsorum Prælati eadem redderentur: Vnde Episcopi in aliquibus locis dant facultatem ministris laicis, vt si Clericos cum armis prohibitis noctu inueniant, capiant, & ad ipsos deducant: quia sic euitantur scandala, & consulitur bono communi: quod mihi non improbat.

Non obstat quintò, si dicas, ita consuetudinem esse in aliquibus locis: nam consuetudo ista saluari non potest, nisi nitatur in consensu, saltem implicito, Prælatorum, vel in summi Pontificis concessione sed de hac re tamen vide, quæ diffusò dicebantur *in sect. 19. per suas subsecutiones sequentes*, & quia dicentur *in dubitat. 27. per totam.*

doctores. limitanda est priuò, nisi bona, quæ ab Ecclesiasticis possidentur, in ordine ad laicum obligationem habeant per se, sibi que propriam, quod accidit, si à laico v. g. Imperatore, Rege, &c. in feudum data fuerunt, vel ipsimet Ecclesiæ, vel alteri, v. g. Comiti, &c. alteriue Vassallo, qui postea Ecclesiæ donauit, cum enim iste Vassallus non potuerit plus iuris in Ecclesiam transferre, quam ipsi competebar iuxta *reg. 79. in 6.* conlequens est, quod Dominium directum semper maneat penes priuam conferentem, ad quem proinde propriè pertinet de controuersis super feudo exoritentibus iudicare: sicuti habetur expresse *in cap. ex transmissa. cap. verum de for. compet. ybi Abb. num. 3. & in cap. dilectus, num. 4. de proscr. Mynsing. cent. 5. obser. 8. Gaill. lib. 1. obseruat. 30. & 37. Surd. lib. 3. conf. 396. S. Anton. part. 3. tit. 9. cap. 2. §. 3. Ambrosinus de immunit. capit. 20. num. 56. Baiardus in Clarum lib. 4. §. feudum, quest. 90. num. 8. Duard. in Bull. Cœn. can. 15. quest. 11 num. 68 Martha casu 198. & Suar. lib. 4. defens. cap. 14. num. 12* qui etiam meminerunt regalium feudorum, qualia Episcopis, & aliis quibuldam Prælati Germaniæ ab Imperatore concedi solent, vt simul sint Imperij Principes: idèoque ratione horum bonorum Imperatori subiciuntur: perinde, ac Principes sæculares: quia nihil obstat, quin idem homo diuersis respectibus, diuerso iure, & qualitate censeatur: quare in controuersis, quæ ratione feudalium Dominiorum oriuntur, Episcopus non ad Papam, sed ad Imperatorem appellet, necesse esse, monent Doctores: *in citat. cap. verum, & cap. solita de maior. & obedientia*; & ratio est, quia cum Dominus laicus cognoscit in causa feudali

Z 3 potius

SVBSECTIO II.

Proponuntur doctrina limitationes quadam.

1 Doctrina tradita in precedenti sectione 20. secundum omnes Do-

potius iudicat de re sua, quàm de Clerico, cùm tantum in tali casu sit Iudex respectu causatum, quæ oriuntur occasione feudi; tum quia Clericus in dicto casu non subiicitur in iudicio Domino feudi: vt Clericus, sed solum, vt Barro: atque ita docet Abb. in *cit. cap. verum*, num. 13. quin imò idem Abb. in *cit. cap. dilectus*, num. 4. tradit, quod si & Ecclesia habeat feudum à laico, censetur etiam, vt laicus.

2 Vbi aduerte primò, quòd quamuis non improbabiliter Paulus Squillante de *privileg. Cler. cap. 7. dub. 14. num. 105.* & alij penes ipsum prædictam doctrinam solum admittunt, quando Clericus pro feudo coram Iudice seculari continentur de pefitorio solum, & sic quando de proprietate sola agitur: nam quando iudicio possessório Clericus impetitur, causa possessionis (inquunt ipsi) coram Iudice Ecclesiastico agenda est, contrarium tamen ex dictis Bonacina in *Bulla Cæna*, tom. 3. *disp. 1. quest. 16. sect. 1. punct. 6. num. 6.* & alij docent: quin ita fuisse decisum refert Ioan. Baptista del Thoro in *compend. decis. Neapol. verb. Cler. fol. 93.*

3 Aduerte secundò, quòd Bald. in *l. de his, Cod. de Eps. & Clericis* docet, quòd si tributum, vel pensio quæcunque adhareat ipsi rei, Iudex laicus (si iniuste ipsi negetur) providere sibi potest occupatione fructuum, vel possessionum, quæ sub sua iurisdictione sunt, modò nihil attentet contra personam Clerici; quia obligatio inherens fundo est secundum se sine ordine ad personam: vide, quæ dicuntur *infra in dub. lat. 29.*

4 Aduerte tertio, quòd Suarez *cit. lib. 4. cap. 34. num. 26.* cum Botello de *prest. reg. cap. 71. num. 34.* Anguiano de *legib. lib. 2. contr. 21. num. 58.* Cenedo in *Collectis iur. can. part. 1. collect. 37. num. 16.*

Bobadilla in *polis. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 99.* Cevallos in *tract. de cognit. per viam violent. part. 2. quest. 65. num. 14.* Peteira de *manu Regia*, part. 2. *cap. 48. num. 4.* Escobar. *tract. de rationcin. cap. 7. num. 7.* & alij defendit consuetudinem, secundum quam Imperator in vassallos suos Clericos, & Rex in Ministros, & Consiliarios Clericos inquit, eosque pecuniariis pennis, depositione ab officio, aut feudi priuatione punit, quia tunc non considerantur (inquit ipse) nisi sub respectu metè civili, & maxime, quia sub illa conditione, & pacto ad ea ministeria, &c. acceptantur, quod pactum neque contra exemptionem Ecclesiasticam, neque contra bonos mores esse videtur; (loquitur autem Suarez in casu, quo feudum iure proprio agnationis ad Clericum pertinet: nam si ad ipsum pertineat ratione Ecclesiæ, quam administrat, certum est, quòd Clericus priuari illo non possit propter crimen ipsum: cùm delictum persone in detrimentum Ecclesiæ redundare non debeat.)

At contrarium, & probabilius docent Innocent. in *cit. cap. verum*, de *foro competent.* Abbas *ibidem num. 17.* vbi ait, si aduersus vassallum Clericum agatur de crimine, ob quòd feudo priuari mereatur, eius cognitio non ad dominum feudi laicum pertinet, neque Clericus feudo antè priuari potest quàm ab Ecclesiastico Iudice condemnatus sit. Ratio, quia de crimine Clericorum Iudex laicus, neque directè, neque indirectè cognoscere potest. Duardus in *Bulla Cæna lib. 2. can. 15. quest. 11. num. 273.* vbi docet, quòd Clericus trahi non potest ad forum secularè, etiam ratione officij sibi concessi à Principe seculari, si in eo delinquat; nec etiam ratione cuiuscumque artificij, si quam exerceat artem,

artem, quæ Consules habeat, ac Primates, apud quos illius artificij iurisdictio resideat: Megalius in 3. part. lib. 3. cap. 11. num. 16. & 32. Bonacina de legibus, disp. 10. quæst. 2. punct. 1. §. 1. num. 24. Ambrosinus de immunit. Ecclesiast. cap. 20. num. 54. Paulus Squillante de privileg. cleric. cap. 7. dub. 3. num. 87. Etasimus Cochier d. iurisdict. tom. 2. part. 3. quæst. ult. num. 1. & 2. Zanardus in direct. Confess. tom. 3. cap. 50. & Carolus de Grassis de eff. cleric. eff. 1. num. 82. ubi testatur sic fuisse observatum in causa cuiusdam Equitis Hierosolymitani, qui seculare officium quoddam exercuerat.

- 6 Hinc Doctores isti tenent, Iudicem laicum in Bulla Ccenæ excommunicationem incurtere, si trahat Clericum ad suum tribunal, effi eum trahere intendat, prætextu officiorum secularium, quæ Clericus exercuit; & ratio assignari potest, quia Bulla generaliter loquitur; & solum excipit casus in iure expressos; exceptio autem signat regulam in casibus non exceptis: tum quia, licet Clericus nequeat officia secularia sine Superioris dispensatione suscipere, cap. Sacerdos, ne Cleric. vel Monach. nihilominus privilegium clericale retinet, & exemptus est à laica potestate, cap. fin. de viis & honestat. Clericorum. Quapropter Clericus, qui officium tutoris, vel curatoris, vel administratoris bonorum exercuit, vel aliud quodcumque, & in eo delinquit, non potest in iudicium à laico ad reddendam rationem vocari, licet enim delinquat assumendo huiusmodi officium, non tamen fori privilegium amittit. Ergo, &c.

- 7 Neque dicas, Episcopus solum potest cognoscere, & punire officiales suos laicos, verbi gratia, Carcerarios, Fiscales, Commissarios, actorum Magistros, No-

tarios, Lictores, &c. sicuti ex communis contra Paponium de Iure Franc. lib. 1. tit. 4. Arisei 8. docent Riccius in praxi tom. 1. resolut. 471. & Barbosa de potest. Episcopar. part. 3. allegat. 107. num. 11. & seq. Ergo sic e contra, &c. nam respondetur; disparitas est, quia laici (licet laici) hoc ipso, quod sunt officiales Episcopi, gaudent privilegio fori Ecclesiastici, utpote quia sunt de familia Episcopi. Unde non mirum si eorum delicta omnia habeat solum Iudex Ecclesiasticus, & non laicus, cognoscere, ac punire, adeo ut si Iudex laicus velit se in illis intromittere, possit ab Episcopo excommunicatione vinciri.

Neque dicas secundò, quod Clericus in tali casu, solum in bonis, non autem in persona punitur; nam respondetur, ut supra, quod cum persona sit exempta, sunt etiam exempta bona personæ: quare merito Duardus loc. cit. num. 31. inuehitur in illos Iudices, qui puniunt Clericos pœna pecuniaria, & pro pœna corporali eos ad Episcopos remittunt: bona enim Clericorum sequuntur privilegium personæ; sicuti supra dicebam: & notavit Sanchez in opuscul. tomo 1. lib. 3. cap. vnic. dub. 21. numero 11. Duard. loc. supra cit. num. 52. Genuensis in praxi cap. 8. num. 5. Souza in Bull. Ccenæ, cap. 20. disp. 95. numer. 4. & prius Abb. in cit. cap. qualiter, de iudicis, ubi ait, certum esse, quod si persona est exempta, sit & exempta res personæ; quare sententiam hanc docet etiam ex Iuristis Martha de iurisdict. part. 4. centur. 2. casu 127. num. 5. vide etiam Riccium in praxi, tom. 2. resolut. 413. num. 2. Barbosam in collect. tom. 1. lib. 3. tit. 50. cap. 2. num. 4. Francisc. Mart. part. 3. decis. 479. num. 4. & 5. & Caballum resolut. crim. casu 64.

Vide etiam Antonium de Marinis 9 quotidian.

quotidian. *resoluit. cap. 35. num. 15.* vbi notat, quod stando in priori sententia, limitanda illa foret, vt si ibi compilato procellu comparuerit Clericus debitor, & in officio deliquisse, sunt Iudicis secularis partes, non ille ad soluendum condemnare debeat Clericum; sed tantum declarare quantitatem, in qua debitor apparet, & hac declaratione facta Iudex Ecclesiasticus adeundus sit pro illius executione; & ratio est clara, quia (vt sæpe dictum, & probatum est) executio sententiæ contra Clericum in casibus permixtis, non ad Iudicem laicum, sed ad Ecclesiasticum spectat de iure.

10. Secundò limitanda est prædicta doctrina, si scilicet bona immobilia à laico Domino donata fuerint Ecclesiæ cum reservatione iurisdictionis, &c. nam in tali casu talis conditio, ramquam iusta, omnino seruanda est; sicuti docent Doctores in *cap. verum, de condit. appositis, cap. præterea 2. de inrepatronatu;* & in specie notauit Molin. *tract. 5. disp. 6.* & Suar. *lib. 4. defens. cap. 14. num. 13.* vbi ait, quod seruanda est conditio, quoties bona à principio data fuerunt Clericis, vel Ecclesiis sub ea conditione, vt semper sub eodem foro maneant, sub quo tunc existebant, & ratio est, quia Dominus plus transferre non voluit, quilibet autem est in re sua moderator, & arbiter *l. in re mandata, Cod. de man. & l. Polla, Cod. de his, qui vt indig. contra insit. de his, qui sunt sui, vel al. e. iur. §. 1. quare Molin. loc. supra cit. subdit, quod sæpe huiusmodi dominia iurisdictionis secularis oppidorum translata fuerunt à Magnatibus in Religiones, & alias Ecclesias; neque potuit ad illas, sine speciali alia Principis concessionem, transire maior iurisdictione in illa oppida, quàm Magnates illi in ea habuerint; sicuti supra nos etiam dicebamus.*

Tertiò limitanda est eadem doctrina, si scilicet bona immobilia, antequam venirent ad ius Ecclesiæ, vel Ecclesiasticorum, onus aliquod certum, & inuariabile annexum habebant, v. galiquem censum, vel seruitutem Principi debitam, vel onus reparando viæ publicæ adiacentis, &c. nam in tali casu tale onus, etiam ab Ecclesiasticis præstandum erit. Ratio, quia res quæque cum suo onere transit, *cap. constat, & cap. cum non sit, & cap. pastoralis de decimis.* Vide Sylu. *verb. immunitas 1. num. 19.* & Lessium *de iust. & iur. lib. 2. cap. 33. dub. 3. num. 19.* Porro cætera, quæ spectant ad materiam de immunitate, & libertate Ecclesiastica, infra diffusè in locis suis dicentur.

SECTIO XXI.

Proponitur COROLLARIUM VIII.

Licitè etiam potest Princeps (si sic hic, & nunc, cum vrgeat necessitas, aliter providere non possit) sumere bona subditorum, quibus postea de proprio (si habebit) vel (si non habebit) de communi, grauando proportionaliter Vassallos omnes, satisfaciatur; ratio est eadem, quam in principio dicebam, quia scilicet publica utilitas præfertur priuatæ, quæ includitur in illa, & in casibus necessitatis attendendum est beneficium publicum, & non particulare, quin neque attendendum particulare damnum; cum sic expediat Reipublicæ, & corpori communitatis: Vnde introducta fuit præscriptio, & vscupatio bonorum, atque sic (quod scilicet licitè possit Princeps facere, vt supra dicebam) habetur

habetur in ff. de nata restit. l. quærit, de
 questionibus, l. Lucius, de legatis secundo,
 l. qui solidum, §. primo de rei vendic. l.
 item si verberatum, in l. finali, Cod. si
 contra ius, vel utilis. public. & in cap.
 qua in Ecclesiis de constitutione. vbi
 Innocent. & alij; idemque docent Iaco-
 bus de Arena, Cynus, Andr. de Barul.
 in l. ex omnibus, Cod. de decur. lib. 10.
 Alex. cons. 190. 2. volum. Dec. in consil.
 520. & in cap. qua in Ecclesiis num.
 20. de constit. Iſetnia, cum latè cumu-
 latis Restaur. Castal. in tract. de imper.
 quest. 98. vol. 16. tract. Belluga in spec.
 Princ. rubr. 46. num. 2. & 4. Regens de
 Ponte de potest. Pror. tit. 1. num. 26. &
 tit. 4. num. 36. & communiter Cano-
 nistæ in cit. cap. qua in Ecclesiis, de
 constit. ac legitur in l. præscriptione, Cod.
 si contra ius, vel utilis. publ. & in l. fin.
 & l. quoties de præb. imperat. offe-
 ren.

² Similiter ob similem causam (si sci-
 licet sic exigat commune bonum Eccle-
 siæ) licet potest summus Pontifex au-
 ferre bona Christianorum; siue quia
 summus Pontifex in tota Christianitate
 iurisdictionem, & potestatem tempora-
 lem immediatè à Deo sibi commissam
 habet in habitu, & (quando oportuerit)
 in actu, sicuti docent Doctores quos re-
 fert Christophorus de Anguiano tract.
 de legibus tom. 1. lib. 2. contr. 17. num. 15.
 Comitulus in tract. Apolog. cap. 3. Pe-
 reira de manu Regia pral. 1. num. 1. Mar-
 tha de iurisd. pars. 1. cap. 18. Pesa-
 ntius in tract. de potest. Pontificæ, disp. 2.
 & sequ. vbi hanc sententiam probat ex
 multis iuribus, & præcipuè ex extra-
 nag. unam Sanctam Bonifacij VIII. & si-
 cuti docent Doctores illi, qui tenent,
 quod Principes, & Reges potestatem
 suam à Summo Pontifice recipiant, ex
 quibus sunt Peregrinus de privil. fisci,
 Twom. del Bene Dubii. Moral.

lib. 1. tit. 2. num. 37. Valenzuela in de-
 fens. monitor. p. 5. num. 226. Ioseph Sesse
 de inhibition. cap. 8. §. 1. num. 2. Alphosus
 Azavedus in Recopilation. libr. 4. tit. 1.
 leg. 11. num. 16. & alij.

Siue quia Summus Pontifex in totis
 Principum Christianorum, si non habet
 directè, habet tamen indirectè, ex vi Pon-
 tificalis officij sufficientem potestatem
 super omnia negotia secularia, quando
 id Ecclesiæ expedierit ad ipsius Ecclesiæ
 quietem, & defensionem conservandam
 seu ad bonum spirituale, ac finem Ec-
 clesiasticæ potestatis supernaturalem as-
 sequendum sicuti docent Sot. in 4. diff.
 25. quest. 2. art. 1. Molin. de iust. & iur.
 tom. 1. tract. 2. disput. 29. concl. 3. Bellarm.
 contr. 3. lib. 5. cap. 6. Malderus in 2. 2. quæ.
 1. art. 10. dub. 8. Azorius pars. 2. lib. 11.
 cap. 3. quest. 6. Suar. de legibus lib. 3. cap.
 22. Tannerius in 1. 2. disp. 4. quest. 4.
 dub. 1. num. 33. Rebellius pars. 2. lib. 14.
 quest. 23. sect. 1. num. 2. & 3. & sect. 5.
 num. 29. Anguian. tract. de legibus, citat.
 tom. 1. lib. 2. contr. 17. numer. 29. & segg.
 Maynardus de privileg. Eccles. pars. 1.
 art. 6. num. 1. Salgado de protest. Regia
 tom. 1. part. 1. cap. 1. pral. 1. n. 53. Ceval-
 los tract. de cognit. per viam violentie in
 prolog. num. 9. & 12. Paramus de ori-
 gin. Inquisit. lib. 3. quest. 1. Syluius in 2. 2.
 quest. 66. art. 1. Pereir. de manu Regia,
 pral. 1. num. 4. & segg. Barbosa in colle-
 ctan. tom. 2. lib. 4. tit. 17. cap. 13. num. 37.
 Morla in empur. iur. part. 1. tit. de iur.
 quest. 4. Tutrectemata in summa lib. 2.
 cap. 13. & Bobadilla in pol. tom. 1. lib. 2.
 cap. 18. num. 2. & segg. & alij Doctores
 qui respondent ad extranag. unam
 Sanctam Bonifacij VIII. (vt videre
 est apud Christophorum de Anguiano
 loc. supra cit.) quod mens Pontificis in
 supradicta Extrana. non fuerit, velle se
 Reges, & Principes Christianos subii-

cere Imperio Ecclesie, magis, quàm prius subiecti erant, sed tantum demonstrare, quod ultra gladium spirituale, sit etià in Ecclesia gladius temporalis, non quidem directè, sed indirectè, exercendus, quando oportuerit, quoniam autem nonnulli sentiebant, vtrumque gladium directè, esse apud Romanum Pontificem Imperiumque ab illo Principes obtinere, idque tanquam certum definitum esse in dicta extrauag. *vnam sanctam*. Ideo Clemens V. ad tollendum sensum istorum statuit in extrauag. *meruit*. Bonifacium VIII. in dicta extrauag. *vnam sanctam* non generale præiudicium Regnis, & Regibus neque intendisse Bonifacium in illa præiudicium vllum illis inferre: neque eisdem sibi subiecisse magis, quàm prius subiecti erant, ita vt dicta extrauag. *meruit*. nihil noui constituerit, sed solum magis declarauerit prædictam Extrauag. *vnam sanctam*, quæ ex tot Interpretum commentariis aliquantulum obscura videbatur, & ad id, quod dicitur, quod Principes, & Reges potestatem suam à summo Pontifice recipiant,

- 4 Respondent, negando assumptum; sicut & negat etiam contra Ceuallus & nonnullos alios Iuristas, quod illi Reges & Principes immediatè recipiant à Deo; docentque, quod immediatè recipiant à publico, seu Communitate; atque ita præter alios docent Bellam. in Resp. ad duos libellos cuiusdam Theologi, fol. mibi 4. Less. de iust. & iur. lib. 2. cap. 29. dub. 11. num. 94. Basilus Pontius de matrim. lib. 6. cap. 6. numer. 5. Suarez contra Regem Angliæ lib. 3. cap. 2. Tannerius in 2. 2. dispnt. 5. quæst. 5. dub. 1. Comitulus in tract. Apolog. cap. 3. num. 2. Beltranus in propugnaculo Ecclesie, libertatis assert. 1. §. 7. num. 20. Maynardus de prin. leg. Ecclesie

part. 1. art. 5. num. 9. Seruantius in defensione potest. & immunit. Ecclesie. propos. 1. & Io. de Maderiaga in tract. de senatu, cap. 39. §. 2. vbi subdunt, quod recipere potestatem immediatè à Deo sit priuilegium singulare summi Pontificis: quia cum potestatem, quam in se habet summus Pontifex, habere non possit ab hominibus, (iuxta illud: *nemo dat, quod non habet*) necesse est dicere, quod illam habeat à Deo; hæc autem ratio locum non habet in Regibus, & Principibus in Ordine ad populos, & communitates.

Non obstat, quod dicatur homines eligere Pontificem: nam eligendo, seu nominando Pontificem, nullam hi potestatem, seu authoritatem tribuunt electo, sed solummodo illum veluti præsentant Deo, à quo potestatem Pontificiam recipiat, ita vt huiusmodi electio sit tantum conditio, sine qua Deus potestatem Pontificiam in hominem non transferret; non autem sit ratio, seu medium, quo electores ipsi potestatem electo tribuant, sicuti in Regis, & Principis electione contingit; idemque dicendum de depositione summi Pontificis, quod scilicet sit conditio sine qua, secundum opinionem satis probabilem, quam alibi dicemus) Deus potestatem Pontificiam ab illo non auferret; quia per quas causas aliquid nascitur, per easdem etiam dissoluitur.

Adde, quod dato, quod Reges, & 6 Principes suam potestatem immediatè recipiant à Deo, dicendum adhuc tamen est, quod illam recipiant cum subordinatione ad summum Pontificem, vices Dei gerentem, & idem in opinionione eorum, (qui docent Principes, & Reges potestatem suam recipere à Republica, seu Communitate) est dicendum; idque propter rationes suprà alla

allatas de bono communi vniuersalis Ecclesie, propter quod sunt omnia, & ad quod à Deo ordinata sunt omnia.

7 Item, ob similem causam communis boni vniuersalis Ecclesie, licite potest summus Pontifex auferre bona patrimonialia Clericorum, vti notauit Anton. de Butrio in cap. 1. de summa Trinitate, in Clementin. Belluga in spec. Principum, rubr. 46. num. 4 & multò magis licite potest auferre bona Ecclesiasticum, ac beneficia, &c. ita vt ex quacumque rationabili causa licite possit, res vnius Ecclesie v. g. capere, & dare alteri; & licite etiam ex quacumque iusta causa possit, priuare clericos suis beneficiis, & dare cuicumque voluerit; sicuti notauit Archid. in cap. oportebat 60. dist. 1. & nom. in cap. 2. de prebendis lib. 6. & Belluga vbi supra, & ratio est, quia Pontifex in rebus Ecclesiasticis habet maius Dominium, & maiorem potestatem, quàm ipsemet Rex, & quilibet alius Princeps secularis, habet in bonis subditorum secularibus: non potest autem Pontifex sine maxima causa priuare Clericos omnes omnibus beneficiis quia hoc esset facere contra vniuersum statum Ecclesie, quod ita facile cadit in Papæ potestatem, vti notatur in cap. proposuit, de concess. prebend. quapropter quod habetur in dist. capit. proposuit, & in cap. cuncta per modum questionum 3. cum si; quod scilicet Papa omnia possit, seu quod habeat plenitudinem potestatis, non solum non habet locum in iis, quæ sunt iuris naturalis, & diuini (in his enim, vt plurimum Papa nullam potestatem habet, nisi interpretandi, & declarandi, cap. sunt quidam 25. quest. 1. quamuis potestatem dispensandi habeat aliquando, vt in votis, iuramentis, & similibus obli-

gationibus, & debitis erga Deum contractis huiusmodi scilicet obligationum vinculum nomine Dei tollendo, seu relaxando si salus animarum, qui est finis spiritualis gubernationis, sic exposcat de qua revideri potest Caiet. 2. 2. quest. 88. art. 12. & Lessius de iust. & iur. lib. 2. cap. 40. dubit. 17. sed nec etiam in iis, quæ sunt iuris positui, si ex dispensatione contra ius posituum destrueretur, vel decoloraretur status vniuersalis Ecclesie: vt etiam si Papa dispensaret, quod omnes Clerici possint vxorem ducere, sicuti notant Doctores cap. primo, de constit. & in dist. cap. sunt quidam, & propterea Abb. in cap. à nobis, de sentent. excommunic. docet, quod Papa potest omnia, clauæ tamen directæ, & quod auctoritas illa, quod: umque ligaueris super terram, &c. Matth. cap. 16. intelligitur, dummodo iuste liget, &c. Ex dictis sequuntur multa, vnde fit

SVBSECTIO I.

Proponitur SVBCOROLLAR I.

SEquitur primò, quòd possit summus Pontifex leges Principum iniustas, & bono spirituali repugnantes, abrogare, & omninò de medio tollere; ita vt tunc Principum subditi obedire teneantur potius mandatis Pontificis, quam Principum secularium atque ita docent Molina, & Anguian. locis supra cit. ille numet. 34. & iste num. 74.

SVBSECTIO II.

Proponitur SVBCOROLLAR. II.

1. Sequitur secundò, quod (si sic exigat bonum commune Ecclesiæ, vt propter electorum v.g. negligentiam, vel eorum discordiam; aut propter electi bonitatem; aut propter Christiani populi, & publicæ pacis prouidentiam; aut tandem propter hæreticorum, schismaticorum, & huiusmodi hominum audaciam coercendam, &c.) possit Pontifex per seipsum Imperatorem eligere: atque ita docent August. de Anch. Peregrinus, Mastrilius, Suardius, Bellarminus & Barbosa, quos *suprà* citabam; & ratio vltèriùs, est quia Imperator hoc ipso, quod est minister Dei (à quo 23. *quest.* 111. 1. *quest.* dicitur gladium recipere) est etiam minister Papæ, qui est Vicarius Dei, sed principalis agentis est, eligere ministros, & instrumenta ad finem (qui in Papa est pax, & commune bonum Ecclesiæ) ergo, &c. quapropter Aristot. 1. *Ethic.* docuit, quod militaris (cuius finis est victoria) eligit equestrem & frænofactum.

2. Neque dicas haberi in *dub.* 23. 1. *qui*, quod Imperator recipiat gladium à Deo. Ergo, &c. nam responderetur quod Imperator non recipit gladium à Papa, vt Papa est singularis persona; sed vt est Vicarius Dei, & consequenter si gladium Imperator recipit à Deo, necessario recipit illum à Dei Vicario, qui Papa est: & ratio est, quia à Deo recipere illum non potest Imperator (cùm sit homo) nisi humano modo; & sic per hominem, qui est Vicarius Dei, scilicet Papam.

Item ob similem causam boni communis Ecclesiæ, potest Pontifex Imperatorem, sicut & eligere, ita & electum non confirmare, & confirmatum depone-³re; quinimò & Imperatoris Electores instituere, aut institutos mutare; atque ita docent *suprà* adducti Doctores in locis *suprà* citatis; quapropter Stephanus II. petens (Ecclesiæ oppressa ab Astulpho Rege Longobardorum auxilium à Constantino & Leone filio eius Imperatoribus, & non obtinens illud ab iis, transtulit Imperium ad Carolum Magnum Pepini filium, vt dicit gloss. in *cap. venerabilem, de elect.* & Carolus post annos quindecim coronatus est à Leone Papa, quem Carolum prædecessor substituerat Ludouico Regi Francorum, quem deposuerat, vt legitur *XX. q. VI. ali.*, & Gregor. V. tempore Ottonis Imperatoris, conuocatis, & requisitis Alemanniæ Principibus, septem Electores instituit officiales ipsius Curie Imperialis; quatuor scilicet laicos, vt Regem Bohemiæ, Ducem Saxonie, Comitem Palatinum, & Marchionem Brandeburgensem, & tres Ecclesiasticos, vt Archiepiscopum Moguntinum, Coloniensem, & Treuerensem.

Porro de Alemanniæ solùm tales Electores Pontifex assumpsit, ait Arch. 1. quia inde fuerunt Principes qui Ecclesiam liberarunt à Longobardotum, & Romanorum seruitute. Secundò, ratione deuotionis illius populi ad sanctos Apostolos Petrum & Paulum, vt ostendit eorum continua peregrinatio. Tertiò, quia sic voluit Gregorius inde natus, & consanguineus Ottonis: nam sicut Romani ante Christi aduentum, propter Reipublicæ zelum, & legis, iustitiæque obseruationem, meruerunt Imperium, vt patet ex secundo Machabæo, & ex Augustin. 5. *de ciuit. Dei, cap.* 12. ita cum

cum postea vitiis se dederint, meritis Imperio, & Imperatorem eligendi potestate fuerunt priuati, vt rectè dixit August. de Anch. quamuis ad hanc diem Imperator Rex Romanorum vocetur: quare sicut Alemani à Papa hoc concessum est, ita si contrarium Ecclesiæ expedire videretur, denegari illud iisdem à Papa posset, & aliis concedi, *ext. de clem. vénéfrabilem*, vbi etiam patet, quod si duo ad Imperium eligantur, potest Pontifex alteri fauere, vt illum præeligat, vtpote magis idoneum ad Ecclesiæ defensionem, vel quia ei fama, vitæ integritas, & iustitia magis suffragantur. Idem dicendum, quod possit præstare Pontifex, quando pars vocata, & expectata nollit eligere, aut nollit ad eligendum conuenire. Ratio est, quia Sedes Apostolica suo defensore, & Ad-uocato carere non debet: quare cum Lotharius & Conradus electi fuissent in discordia, Papa Lotharium coronauit.

5 Similiter ob similem causam boni communis Ecclesiæ, posset Pontifex prouidere de Imperatore per hereditatem successoriam; quando scilicet videret, quod in vniuersali Ecclesiæ expedit, & ratio vltcrius est, quia modus eligendi Imperatorem est de iure positiuo, in quo Pontifex habet plenitudinem potestatis; quin imò, vt docet August. de Anch. hoc esset Ecclesiæ magis expediens, primò, quia si Imperator sciret Imperium suis filiis deberi, magis conaretur ad Imperij augmentum, & conseruationem, secundò, quia non ita facillè rebellarent fideles, assueti obedire Imperatori, & Ecclesiæ, cuius est ille minister familiaris. Tertiò, quia ex morte Imperatorum, & electorum discordia, plerumque Ecclesia suo caret defensore, & bella nascuntur, & Imperator contem-

nitur. Attamen ex alio capite, vt rectè dixit Arch; hoc in praxi ponendum minimè est, quia inde multa scandala sequi possent, à quibus abstinendum est, etiam in malis tolerandis, nedum in promouendis maioribus bonis, sicuti habetur *in distint. 3.* Quod autem modò dixi de electione Imperatoris, idem quoque dico de electione summi Pontificis. Vide, quæ *suprà* dicebantur *in sectione 19. subsect. 26.*

SVBSECTIO III.

Proponitur SVBCOROL. III.

SEquitur tertiò, quod summus Pontifex (sicut, & quilibet alius secularis supremus Princeps) licitè possit infideles, sibi subditos, priuare dominio in seruos suos, si hi Christiani efficiantur; atque ita docet S. Thom. 2. 2. *quæst. 10. art. 10.* & habetur ex praxi Ecclesiæ, quæ statuit *in cap. fraternitatem, dist. 54. & cap. 1. & 2. de iudicis*, vt serui Iudeorum (tam vernaculi, quam empti ad seruitutem) liberi fiant eo ipso, quod fidem Christi suscipiant; sin autem empti sint ad mercedem, teneatur Dominus eos intra sex menses venales exponere, vt emi possint à Christianis, & sic fidem suscipere; & ratio (vt *inpræ* dicebam) est: quia Princeps Reipublicæ (siuè Ecclesiasticus, siuè secularis ille sit) licitè potest subditos suos priuare dominio, non tantum rerum, sed etiam personarum, si id ad bonum commune opus esse videatur. Adde, quod si serui Infidelium, etiam non subditorum Christianis Principibus, periculum peruersionis patiantur, possunt à dominio

suorum dominorum Ecclesiastica potestate absolui: nam tunc indirectè tantum (quod summus Pontifex potest, vt *suprà* dicebatur) exercetur iurisdictione in ipsos infideles, quatenus scilicet id necessarium est ad tuendum finem Ecclesiasticæ potestatis concessæ à Deo.

SVBSECTIO IV.

Proponitur SVBCOROL. IV.

SEquitur quartò, quòd summus Pontifex (sicut & quilibet alius secularis Christianus Princeps) quamvis non possit Paganos, ac Iudæos ad Christi fidem amplectendam directè cogere (instituto, v. g. contra eos bello, vel proposita eis poena mortis, carceris, bonorum spoliationis, &c. si id non efficiant) sicuti habetur *in cap. sicut de Iudæis*, & docet S. Thomas 2. 2. *quæst.* 10. *art.* 8. aliique communiter, & ratio est, quia in illos supremus Christianus Princeps iurisdictionem, & potestatem directè non habet: tum quia Ecclesiæ praxis ostendit voluntatem Dei non esse, vt homines ad fidem Christi audiendam, vel amplectendam directè compellantur, cum ad diuinum honorem, & suauem Euangelij propagationem, Ecclesiæque ædificationem valde intersit, vt Christi fides liberè suscipiatur, eoque constantius retineatur; quamvis (inquam) summus Pontifex, sicut & quilibet alius Christianus Princeps, non possit Paganos, ac Iudæos ad Christi fidem amplectendam directè cogere, sequitur tamen, inquam, quòd possit eos cogere indirectè, idque duobus modis, primò negando illis ius habitandi in

Regione sua, nisi Euangelij prædicationem audire velint, cum habitandi ius illis non debeatur, sed illud absolute negari possit. Secundò, imponendo illis maiora, quàm aliis subditis tributa (modò sint intra limites iustitiæ) donec Christiani fiant: atque ita sumitur *ex cap. iam verò 23. q. 6.* & docet S. Anton. *part. 2. tit. 12. cap. 2. §. 1.* & suadet ratio, quia si non directè, saltem indirectè, vt *suprà* dicebam, summus Pontifex, sicut & quilibet alius supremus Christianus Princeps, in illos potestatem, & iurisdictionem habet.

SVBSECTIO V.

Proponitur SVBCOROLL. V.

SEquitur quintò, quòd summus Pontifex (sicut, & quilibet alius Prælatus Ecclesiasticus) etsi non potest infideles illos, qui fidem Christianam nunquam professi sunt, spiritualibus poenis ad fidem compellere, sicuti *ex Apost. 1. ad Corinth. 3.* colligitur: & ratio est, quia Ecclesiasticæ iurisdictioni nunquam se illi subdiderunt; possit tamen spiritualibus poenis ad illam cogere hæreticos, & Apostatas: ratio, quia cum hi Christi fidem in baptismo professi, & per hanc, veluti ianuam, in Ecclesiam ingressi, eiusdem iurisdictioni se subdiderint, sequitur quòd ab ea postea impiè recedentes, ad obsequium fidei, & obedientiam Ecclesiæ meritò compellantur: atque ita habetur *in cap. de Iudæis, d. 45. cap. excommunicamus de hæreticis*, adeo, vt qui relapsi, vel incorrigibiles reperiuntur, seculari Magistratui traditi, poena mortis afficiantur, iuxta *cap. ad abolendam, §. illos, & cit. cap. excommunicamus, §. 1. de hæreticis*, & docet S. Thom.

Thom. 2. 2. *quest.* 10. *art.* 8. & *quest.* 11. *art.* 3. & agnoui S. August. *lib.* 2. *retract. capit.* 5. *tract.* 11. in *Ioann. capit.* 3. *lib.* 1. *contra Epist. Parmen. capit.* 7. *epist.* 48. *ad Vincentium, epist.* 50. *ad Bonifacium*; & si aliquando is aliter senserit.

SVBSECTIO VI.

Proponitur SVBCOROL. VI.

SEquitur sexto, quod summus Pontifex, sicut & quilibet secularis Christianus Princeps, etsi non potest inuadere, aut bello persequi Paganos externos, suæ iurisdictioni non subiectos, propter infidelitatem, idolatriam, & similia illorum peccata, si Christianis, aut aliis innocentibus iniuriola illa non sunt, sicuti ex communiori docet Victoria *relect. de Indis Insularis, part.* 1. *num.* 39. & 40. Couar. *reg. peccatum, part.* 2. §. 10. *num.* 4. Valent. *tom.* 3. *disp.* 1. *quest.* 10. *punit.* 7. Becan. *ap.* 13. *quest.* 6. Molina *tom.* 1. *tract.* 2. *disp.* 106. *contra Castrum de iusta heretic. punit. lib.* 1. *cap.* 14. S. Anton. 3. *part.* 11. 22. *cap.* 5. §. 8. & suadet ratio, quia ad omnem punitionem, aut vindictam iustam requiritur, vel iurisdictionio, vel illata iniuria: & sic ubi utraque deest, iusta punitio, seu vindicta inferri non potest: etsi, inquam, non potest summus, sicut & quilibet, secularis Christianus Princeps, inuadere, aut bello persequi Paganos externos, seu non subiectos, si eorum peccata Christianis, aut aliis innocentibus iniuriola non sunt, possit tamen id efficere, si eorumdem peccata contra Christianos, aut alios innocentes iniuriam aliquam quomodoecumque contineant, ut si, v.g. impiis suis ritibus in-

nocentes damno afficiant, rapiendo, vel immolando infantes: atque moniti à Christianis desistere noliunt; qua de re Molina *cir. disp.* 106. Secundo si Christianam fidem contumeliis, atque blasphemis prosequantur, aut Christianos perturbare conentur, ut colligitur ex *cap. in nonnullis, de Iudeis, & Saracenis*. Tertiò, si Christianis Euangelij Prædicatoribus, cum ex Dei voluntate, atque imperio mittantur, ut in omnem terram exeat sonus Euangelicæ doctrinæ secundum Christi promissionem, *Matth.* 24. *num.* 14 & *cap.* 28. *num.* 19. aditum in regiones suas dare, vel suis subditis fidem ex Prædicatoribus audiendi, & amplectendi liberam potestatem concedere recusent: atque ita docent S. Thomas *quest.* 10. *art.* 8. Victoria *relect. de Indis, part.* 2. *num.* 15. Becan. *cap.* 13. *quest.* 4. *concl.* 3. ubi ait Ecclesiam posse concedere alicui Principi Christiano curam, & potestatem introducendi & conservandi idoneos Prædicatores in provinciis Infidelium, & vlciscendi iniurias huiusmodi Prædicatoribus ab Infidelibus illatas; inò etiam belli titulo concedere potestatem occupandi Infidelium Prouincias, in quibus non permittitur libera Euangelij prædicatorio.

Locus autem sum de Infidelibus externis, & Christianæ iurisdictioni non subiectis: nam qui subiecti sunt Christiano Magistratui, ij compelli possunt, ut naturæ legem obsecuent; idèque ut abstineant à falsorum Deorum cultu, & omni impietate sacrilega, &c. sicuti constar ex *leg. nemo, Cod. de Paganis, clement. vn. de Iudeis, & Saracenis*, & docet S. August. *epist.* 48. *ad Vincentium*, S. Thom. in 2. 2. *quest.* 10. *art.* 11. Molin. *tom.* 1. *tract.* 2. *disp.* 106. *conclus.* 2. & Valent. *tom.* 3. *disp.*

diff. 1. *quæst.* 10. *punct.* 6. *ad* 4. Item fas est Christiano Principi Paganos, atque Iudæos propter similia peccata contra legem naturæ, & nè Christiani damna ab illis patiantur, terris suis omnino expellere. Item Iudæorum causæ, seu controuersie ciuiles decidi debent apud Iudicem Christianum, secundum legem ipsorum Mosaycam, v. g. vt filius excludat filiam ab hæreditate patris, vt colligitur *ex cap. 27. num. iunct. gloss. ordinaria*, sin verò casus legē Mosaycam determinatus non est, vel si Iudæus cum Christiano litigat, tunc controuersia dirimi debet secundum ius Cæsareum, commune Regni, *leg. Iudæis, Cod. de Iudæis.*

SUBSECTIO VII.

Proponitur SUBCOROLLARIUM VII.

Sequitur septimò, quod Pontifex licitè possit derogare iuripatronatus: conferendo scilicet beneficia non præsentatis siue patronatus sit Ecclesiasticus, siue laicus: atque ita docent communiter Doctores *in cap. cum dilectus de iuripatronatus*, vt est videre apud Couar. *in pract. cap. 36. num. 1.* & ratio vterius est, quia hoc ius conceditur à Pontificibus principaliter propter bonum Ecclesiæ, vt secundariò in honorem ipsorum fundatorum: ergo quando summus Pontifex iudicat Ecclesiæ expedire, vt non expectet patronorum præsentationem, vel vt alteri beneficium conferat, potest libere illud aliis conferre. Ratio, quia semper debet magis haberi ratio finis principalis, quam secundarij: tum quia ex

eo, quod aliis Pontifex hoc ius præsentandi concesserit, non censetur seipsum in omni euentu voluisse spoliare sua conferendi beneficium potestate: sed sufficit, quod solum regulariter, & via ordinaria præsentationes aliorum admittat: quod maxime verum est in iuripatronatus, quod ex nuda concessione, absque fundatione, ab aliquo obtinetur.

Aduerte tamen ex Couarr. *loco supra citato num. 2.* quod si patronatus est laicus, non censetur ei derogatum, etiamsi Pontifex de facto conferat beneficium alteri: nisi disertè in literis id per clausulam derogatoriam exprimatur: vt docent Doctores *in cap. 2. de præbendis in 6.* & colligitur *ex cap. super eo de officio delegati*: neque sufficit, vt in literis collationis dicatur: *conferimus Titio, exempli gratia, hoc beneficium, ad cuiuscunque præsentationem & collationem pertineat*: sed expressè debet Papa derogare patronatui laico, vt habet *decisio Rois 331.* teste Couar. *supra num. 2.* Quod si ad Regem Ducem, vel Marchionem, &c. pertineat, debet id ipsum exprimi, vt habetur *in regul. cancellar. 43.* Si autem patronatus sit Ecclesiasticus, potest ei Pontifex derogare per simplicem beneficij collationem, etiam si nulla mentio eius derogationis in literis prouisionis fiat, vt iidem Doctores docent *in dicto cap. 2. de præbendis*, & ratio afferretur *infra* in secundo Aduertendo.

Ex his inferitur, quod Apostolicæ 3 beneficiorum reservationes (quæ sunt propter crimen, vel quia contingit beneficia vacare apud sedem Apostolicam, vel ob aliam rationem, &c.) ex iuris communis, vel Cancellariæ Regularum dispositione non comprehendunt beneficia iuripatronatus laicorum, quoad

quoad eorum præsentationem tollendam: bene tamen quoad institutionem, quæ Prælati competit: hæc enim tunc petenda est à Papa, sicuti docet glossa *regul. 40. Cancellar. sub finem*, quod tamen Couar. *suprà numero 5.* intelligit de Episcopatibus, Abbatibus, Prioratibus, Decanatibus, & aliis dignitatibus, quæ summo Pontifici per regulam 2. & 3. *Cancellaria*, reservantur, non autem de beneficiis minoribus, quorum præsentatio pertinet ad laicos: hæc enim beneficia eo, quod sint iurispatronatus laicorum, ab omnibus reservationibus sunt exempta, etiam quoad institutionem à Prælati faciendam.

- 4 Aduerte secundò, quod si patronatus partim sit laicæ, partim sit Ecclesiasticæ personæ, neque censetur facta ei derogatio, perinde ac si tantum esset patronatus laicorum, sicuti communiter sentiunt Doctores, teste Couar. *cap. 36. questionum practic. num. 4.* & ratio est, quia par non est, ut laicus ratione socij Ecclesiastici incommodum in re individua sentiat, & quamvis laicus gaudeat iure Clerici, quo ad tempus præsentationis sex mensium, non tamen debet pati incommodum derogationis ratione socij Clerici, ne laici à fundatione, & dotatione Ecclesiarum, & beneficiorum offensionibus huiusmodi remoueantur; vnde etiam eorum patronatus maiora sunt concessa privilegia, quam patronatus clericorum, ut rectè notat Couar. *vbi suprà*. Simili modo, si duo patroni sint laici, & totidem Ecclesiastici, censetur patronatus laicus quo ad derogationem; scilicet tamen si Ecclesiastici sint plures, verb. grat. tres, & laici duo; tunc enim patronatus in derogatione censetur Ecclesiasticus: nam Ecclesiastici (quo-

Tb. del Bene Dubit. Moral.

rum consensus sufficit, cum sint maior pars) tenentur admittere derogationem; quod si omnes sint laici, v. g. quinque, non erit rata derogatio, nisi maior pars consentiat, nempe tres ad minimum: horum enim consensus sufficit, etiam in præsentando.

Aduerte tertio, quod si iurispatronatus solum privilegio, vel præscriptione acquisitum sit, potest Pontifex ei derogare sine expressa clausula derogatoria, etiamsi sit laicorum; modò tamen non constet à laico esse fundatum: imò etiam legatus à latere poterit tale beneficium sine prælatione conferre, ut docet communis Doctorum opinio teste Couar. *suprà num. 5.* Ratio est, quia talis patronatus censeri potius debet Ecclesiasticus, quam laicus, cum originem ex Ecclesiasticis trahat, cui (ut mox dicam) potest legatus à latere derogare.

Aduerte quartò, quod legatus à latere, & consequenter nuncius Apostolicus cum potestate legati à latere, possit derogare patronatus Ecclesiasticorum, non tamen laicorum, ut docet communis sententia Doctorum *in cap. dilectum, de officio delegati, & in cap. cum dilectum de iure patronatus*, ubi utrumque habetur, & ratio desumitur ex iis, quæ dicebam *suprà in secundo Aduertendo*.

Aduerte quintò, quod Episcopus, neque Ecclesiasticæ, neque laicæ personæ patronatus derogare potest; si tamen Episcopus præueniendo patroni præsentationem, conferat beneficium, collatio non est irrita; verùm secuta patroni præsentatione intra tempus à iure præscriptum, collatio illa resoluitur, & euanesceat, ut patet *ex cap. discernimus 16. questione septima*, si autem intra illud tempus patronus nemini

Bb nem

nem præsentauerit, vel se non opposuerit, collatio manebit valida. Ratio, quia iam ad Episcopum est deuoluta; & prior collatio non fuit irrita, nisi secuta intrâ tempus à iure definitum, patroni præsentatione; quare si hæc non sequitur, illa confirmabitur, & manebit valida.

SUBSECTIO VIII.

Propositur SUBCOROL. VIII.

1. Sequitur octauo, quod ex causa rationabili licite possit Pontifex dispensare, quod quis retineat plura beneficia residentiam requirentia, & ratio desumitur ex iis, quæ *suprà* dicebamus; causæ autem iustæ dispensandi, præcipuè sunt duæ, ad quas aliæ reuocantur. Prima est Ecclesiæ necessitas, vel magna utilitas; vt si desint alij, vel desint idonei, vel sit quis valdè potens (sic filiis Principum dantur interdum Episcopatus, etiam ante ætatem, vt Ecclesiæ contra hæreticos defendantur) item si quis putetur magis profuturus absens quàm alius præsens. Secunda est, si alicui viro magno vnum beneficium non sufficiat ad honestè viuendum iuxta suum statum, & alterum, possit ei sine Ecclesiæ incommodo dari: hæc tamen secunda causa reducit ad primam: nam quod personæ sublimes & literatæ pluribus honorandæ sint, quando vnum non est sufficiens, iuxta Concilium Lateranense *cap. de multo*, id non debet fieri nisi propter Ecclesiæ utilitatem, quod confirmatur ex S. Bernardo *epist. 271. ad Comitem Theobaldum*, ubi hoc expresse docet.

2. Neque dicas, quod Trid. *sess. 24. cap.*

17. id fieri prohibuerit; nam respondetur, quod Concilium neque potuit, neque voluit prohibere, quin ob legitimas causas, Pontifex possit in hac re dispensare, nam Pontifex est supra Concilium & SS. Pontifices olim dispensarunt vt Gregorius I. vt patet *l. 2. epistolarum cap. 52*. qui quemdam Episcopum, Agnellum nomine, ob certam Ecclesiæ necessitatem duos Episcopatus habere voluit illud tamen verum est, quod si non putetur subesse legitima causa dispensandi, is, qui per dispensationem obtinuit plura residentiam requirentia beneficia, non est tutus in conscientia, sed tenetur alterum resignare, vt docent fere omnes Theologi, S. Thomas *quodlib. 9. art. 15*. Maior in *4. dist. 24. quest. 4*. Adrianus in *4. quest. de pluritate prebendarum*, quæ incipit. *Quia in promissis*, Caiet. *ver. beneficiorum multiplicatio*, Sot. *lib. 3. de iust. quest. 6. art. 3*. & Tolet. *lib. 5. cap. 71*. idemque docent multi Iurisperiti, & Canonistæ: & ratio est, quia Papa non est dominus beneficiorum, sed dispensator, at dispensator non potest pro suo arbitrio distribuere bona dispensanda, sed iuxta rationabilem voluntatem eorum, qui ea dispensanda reliquerunt, & eorum, in quorum utilitatem relicta sunt, quæ in proposito est Ecclesia vniuersalis: tum quia est contra ius diuinum naturale, vt vnus habeat plura beneficia residentiam requirentia (nisi aliqua iusta causa id excuset, vt docet Caiet. *suprà*) atqui Pontifex non potest dispensare in iis, quæ sunt iuris diuini naturalis, nisi intetueniat iusta causa, quæ turpitudinem tollat, vt patet in votis, iuramentis, quin etiam & in indulgentiis; sed de hac re vide, si placet, Bernardum *epist. ad Robertum nepotem, & epist. 7. ad Adam Monachum*.

Aduerte

3 Aduerte tamen collationem secundū beneficij, tertij, & cæterorum esse validam, & conferre verum titulum, vt patet ex multis canonibus: nam ad nullum eorum iure naturæ persona est inhabilis: tenetur tamen resignare aliquot ex illis, quæ vel non sunt ei iuxta suum statum necessaria, vel in quibus legitima causa non intercessit, fructus tamen interim perceptos non tenetur restituere, si muneris suo, saltem per Vicarium, satisfecit; quod si non satisfecerit, tenetur ad fructuum restitutionem, vel Ecclesiæ, vel ad pias causas.

4 Neque dicas secundò, ergo potest Episcopus etiam conferre duo beneficia residentiam requirentia sine dispensatione Pontificis, si is videat Ecclesiæ suæ id profuturum, vt eidem personæ duo beneficia conferantur; nam respondetur, quod lex semper obligat inferiorem, quamdiu ex eius custodia nihil euidenter sequitur contra legislatoris intentionem; sed nunquam, aut saltem rarissimè, euenit aliquid contra intentionem Tridentini ex eo, quod vni non dentur duo beneficia: nunquam enim euidenter est id esse contra maius bonum Ecclesiæ, & ædificationem proximorum, quas duas res intendit Tridentinum per huius præcepti custodiam, & obseruationem, ergo &c.

Aduerte tamen, quod sunt aliquot casus in quibus etiam post Tridentinum potest licitè Episcopus dare plura beneficia, sine dispensatione Pontificis.

5 Primus est: quando sunt beneficia simplicia, etiam Canonicatus, quorum neutrum sufficit ad honestum vitæ statum, & alterum non requirit residentiam, siue ex sui institutione, siue extrinsece præscripta consuetudine.

6 Secundus, si Ecclesiæ Cathedralis, vel parochialis, vel dignitas insufficiens sit

ad sustentationem, poterit simul cum ea obtineri beneficium simplex non requirens residentiam; & vterque casus satis colligitur ex verbis Tridentini *sess. 24. cap. 13. & 17.* vbi aduerte, ante Tridentinum potuisse etiam plura curata beneficia possideri, si scilicet ita erant exigua, vt non possent proprios facientes sustentare, vt patet *ex cap. camrese de arate, & qualis.* nunc verò id non licet absque dispensatione Pontificis, vt patet *ex sess. 24. cap. 17.* vbi qui habet plures parochias, cogitur sub graui poena alteram resignare, etiam si neutra per se sufficiat; dixerim tamen iuxta superius tradita, quod si illæ essent valdè vicinæ, ita vt vnus possit vtrique satisfacere, & non possent facile inueniri, qui parochiæ vni soli velint deseruire, possint tunc duæ eidem committi, iuxta *capit. clericus 21. quæst. 1.*

Tertius, si dignitati, vel Canonica-
7 tui accessoriè annexa sit parochialis, quæ per Vicarium administrari solet. Ratio est, quia beneficium alteri perpetuò vnitum censetur vnum cum illo, & illius naturam assumit. Vnde Parochiale annexum simplici assumit naturam simplicis, quod etiam post Tridentinum locum habet, vt præter alios docet Nauarr. *loc. infra citando.*

8 Quartus, si vnum beneficium detur in titulum, alterum in commendam ad sex menses, etiamsi esset Parochiale, vt patet *ex capit. nemo de electione in 6.* saltem cum Ordinarij dispensatione. non tamen potest dari vnum in titulum, & alterum in commendam perpetuam sine iusta causa, & dispensatione Pontificis, quia commendam perpetua æquiualeat titulo, vt rectè probat Nauarr. *cap. 25. num. 126.*

SVBSECTIO IX.

Proponitur SVBCOROLLAR. IX.

Sequitur nonò, quod si est necessarium, vel valde expediens ad commune bonum Ecclesiæ, possit licite Pontifex bona Ecclesiastica ad alios vsus, etiam in Principes sæculares, nedum in alias dioceses vel Ecclesias, talia bona transferre: sic videmus interdum bona Ecclesiastica Principibus sæcularibus concedi, ad Ecclesiæ utilitatem absque tamen iusta causa hoc facere Pontifex non potest, quia ex communiore, & probabiliori opinione Doctorum non est illorum bonorum dominus, sed administrator, ac proinde seruare debet dispensatoris fidelis leges, quarum principalis est publica Ecclesiæ utilitas: Atque ita contra Flaminium Parisium *lib. 2. de resignat. quest. 4. num. 34.* Redoanum *de spoliis quest. 1. num. 21.* Gonzal. *ad regul. 8. in proæmio §. 1. num. 33.* Archidiaconum & alios, quos citat, & sequitur Sopranus in *appendice ad Fillium in tract. 44. de alienat. rer. Ecclesiast. cap. 3. num. 3.* & 10. docent Sarmient. *de reddit. 4. part. cap. ult. num. 1.* & Vázquez in *opus. de reddit. Eccles. cap. 2. §. 1. dub. 1.* qui tenent, quod dominium bonorum vniuscuiusque beneficii sit apud vnumquemque suum beneficiarium, cum onere tamen, & obligatione non alienandi, sed transmittendi illa successoribus sine detrimento, & deterioratione: mouentur, quia bona Episcopatus dicuntur de patrimonio talis Episcopatus *cap. indicatum 89. dist. 1.* tum quia non potest assignari sufficiens ratio, cur beneficiatus non sit dominus sui be-

neficii, ergo, &c. Ita etiam contra eosdem Doctores suprà docent Molina *tractat. 2. disp. 29. conclus. 2.* & Less. *lib. 2. de iust. & iur. cap. 4. dub. 7.* qui tenent, quod dominium bonorum Ecclesiasticorum sit penes cœrum personarum cuiuslibet Ecclesiæ, ad quam illa bona pertinent, v. g. bona Ecclesiæ Neapolitanæ penes Clerum, & Capitulum Neapolitanum, & sic de aliis, &c. mouentur, quia huiusmodi bona vocantur dos, & patrimonium talis Ecclesiæ, tum quia dicuntur esse sub dominio Ecclesiæ, *cap. 1. de testam. in fin.* tum quia empta nomine Ecclesiæ acquiruntur Ecclesiæ, ergo, &c. Ita etiam contra eosdem docent Innocent. in *cap. cum super elect. de causa possess. & propriis.* & alij, qui tenent, quod dominium bonorum Ecclesiasticorum sit penes Congregationem vniuersalem fidelium. Ita etiam tandem contra eosdem docent alij complures Doctores, qui tenent, quod dominium bonorum prædictorum sit penes Deum, non solum, vt est vniuersalis, sed etiam vt est particularis dominus, quatenus ipsi peculiariter offeruntur, & dicantur; tum quia patrimonium Dei, & res Dominicæ dicuntur, *can. 40. Apostolorum*, ergo, &c. Vide Nauarrum *comment. de spoliis clericorum, §. 2. & 3.* vide etiam, quæ dicuntur *infra dubit. 24. sect. 4. & dubit. 27. sect. 14.*

Hinc licet Papa canonici iuris solemnitatibus, absolute loquendo, astrictus non sit, sicuti alij Prelati obstringuntur; tamen naturali, ac diuino iure prohibetur prohibitas alienationes efficere; cum bonorum Ecclesiæ (vt dicebam) non dominus, sed solum administrator à Christo constitutus sit, non ad dissipandum, sed ad dispensandum; vnde rectè distinguit Nauarr. *cir. §. 3. num. 8. in notis §. 15. num. 4.*

quod

quod alia alienatio rerum Ecclesiasticarum facta à Papa est iusta, & valida, quæ videlicet rationabili causa nititur; alia est valida, & non iusta, si absque iusta causa res vnius Ecclesiæ in aliam Ecclesiæ, aliūve pium vsum transfretatur; alia denique neque iusta, neque valida; si res Ecclesiæ sine rationabili causa in vsus profanos alienentur; v. g. si laicis, sine iusta causa donentur.

SVBSECTIO. X.

Proponitur SVBCOROLLAR. X.

Sequitur decimò, quodd quando bona sunt incerta, vel incertum est debitum, quia scilicet creditores ignorant, licet possit Pontifex compositionem admittere, siue debitum sit ex delicto, vt in vsuris, furtisque minutis; siue absque delicto, vt in debitis ex contractu, vel in inuentis: & ratio vltcrius est, quia quando ignoratur bonorum proprius dominus, restituenda sunt illa in vsus pios, non quidem iure naturæ, sed iure positio, vt docet communior Doctorum opinio apud Less. *de inst. & iur. lib. 2. cap. 14. dub. 6. & 7.* sed in iure positio potest Papa dispensare: ergo &c. sublata tamen obligatione hac restituendi, licet potest homo ea sibi retinere.

SVBSECTIO XI.

Proponitur SVBCOROL. XI.

Sequitur vndecimò, quodd si creditores noti sunt, non possit Papa nec

validè, nec licitè hominem à restitutionis obligatione liberare, nisi sub sit causa legitima, ea tamen supposita possit & validè, & licitè. Prior pars probatur: quia non potest Papa validè, & multò minus licitè, sicut nec alius Princeps, vt *suprà* dicebam, absque iusta causa tem vnius alteri donare; non enim est dominus, nec dispensator bonorum, quæ subditi possident: sed tantum est defensor iuris, & boni communis, Iudexque, & vindex criminum. Posterior pars probatur: quia Pontifex, quamvis non habeat supremam potestatem directam in bonis temporalibus Clericorum, & Christianorum, vt *suprà* dicebam, habet tamen in iis supremam potestatem indirectam: neipue quatenus opus est ad regimen spirituale: quare posita iusta causa potest, & validè, & licitè de bonis illorum disponere; & sic potest, & validè, & licitè imponere multas pecuniarias, & Confiscationes bonorum pro criminibus, & consequenter condonare, etiam huiusmodi restitutiones faciendas: quod nota propter ea, quæ debentur hæreticis, siue ex delicto, siue ex contractu: cauendum tamen est scandalum, de qua re vide *cap. cum secundum leges de hæret. in 6. Innocentium IV. in cap. que in Ecclesiis de consensu. & Syluestrum verb. restitut. 7. quest. 2. §. 5.*

Quod autem potest Pontifex, idem potest & Princeps secularis respectu suorum subditorum: iam enim iusta lege illorum bona addita sunt Filco, et si multoties ob potentiam non potest fieri executio.

SVBSECTIO XII.

Proponitur SVBCOROL. XII.

S Equitur duodecimò, quòd in causis civilibus, ac minoribus criminalibus, quibus de pecuniaria multa agitur, Princeps; quin inòd in virtute eius quilibet Iudex, siue Ecclesiasticus, siue secularis ille sit, quando certò nouit, alteram partem falsis probationibus niti: quamuis teneatur tunc omni industria prius curare, vt falsitas detegatur, vel vt processus impediatur: si tamen id efficere non potest, possit ex illis probationibus contra eum, quem per priuata scientiam certò nouit causam iustam habere, sententiam ferre. Ratio est, quia Princeps supremus, qualiscunque ille sit, siue Ecclesiasticus, siue secularis, & in virtute ipsius quilibet alius Iudex inferior, habet, vti *suprà* dicebam, auctoritatem disponendi de bonis suorum subditorum, eaque de vno in alium transferendi, prout bono communi expediens fuerit, vt patet ex legibus vsucapionum, & prescriptionum: at hic videtur esse iusta causa, atque adeo concessa hic Iudicibus talis potestas, quandoquidem plurimùm Reipublice interest, vt secundùm publicas allegationes iudicia publica terminentur, ne forma illorum cum populi scandalo peruertatur, tum quia non suppetit ratio, qua incommodum particularis cuius in tali casu auertatur: ergo supremus Princeps, siue Ecclesiasticus, siue secularis ille sit, statuere potest, vt Iudex, etiam inferior, in tali casu formam publicam iudiciorum sequatur; quamuis inde fiat, vt bonis spoliare debeat illum, quem priuatim innocen-

tem, & bonam causam habere cognouit.

Confirmatur, quia hæc bona, si scandalum absit, recuperari possunt non enim per sententiam istam materialiter iniustam ita illis homo priuatur, vt eorum dominium amittat, vt rectè docent *Sot. lib. 3. de iust. quest. 4. art. 5. Aragon. quest. 60. art. 5. & alij*. Doctores, quoniam non est ea mens Principis, nec iuste esse potest, cum sententia falsis probationibus nitatur, id enim esset abique necessitate calumniatoribus fauere; quare potest homo ea occultis modis recuperare ab eo, cui sunt adiudicata & rectè concludit Sotus, quòd sententia iniusta(materialiter) ius nec aufert, nec confert: ideòque si is, cui solutio facta est, ciuile hæredes postea errorem intelligunt, tenebuntur in conscientia restituere; quandoquidem sententia Iudicis in falsa presumptione fundatur: presumptio autem cedit veritati.

Quod autem modò dicebam, intellige de bonis fortunæ, non item officiis, & beneficiis: nam cum quis per sententiam legitimo iuris ordine datam his priuatur, verè amittit simul cum possessione etiam dominium: atque adeo possunt validè alteri conferri; vt rectè dixit *in loco suprà cit. Panorm. in cap. 1. de concessione prebende, Innocentius in cap. quia plerique de immunit. Eccles. & alij* Doctores, ratio est, quæ hæc sunt bona publica de quibus Ecclesia, vel Papa liberius, vti *suprà* dicebam, potest disponere, quàm de bonis priuatorum: itaque quando causa subest, potest non solum eorum possessione; sed etiam dominio hominem priuare, hic autem iusta causa subesse videtur: tum ne dominia sint incerta, quod sæpè cœtus hominum perturbat:

tum

tum quia is, qui spoliatus est, non potest clam ea recuperare, sicut alia bona, sed debet à collatore accipere, qui nihil faciet, nisi publicè de eius innocentia constiterit; quod si continget de ea postea constare, potest Ecclesia ei aliter compensare, illud beneficium ei conferendo; in bonis autem fortunæ, sufficit si Princeps spoliatus possessione, sicuti *suprà* dicebamus.

4 Hinc patet primò, quod potest dari congrua disparitas inter causas Ciuiles, & Criminales: nam cum Respublica, vel supremus Princeps possit (vt *suprà* dicebatur) disponere de rebus, de quibus sunt causæ ciuiles, non autem de vita, & membris, de quibus sunt potissimum causæ criminales, optima ratio desumitur, quare possit Princeps statuere in illis, vt seruetur forma iudiciorum contra priuatam scientiam, non autem possit in istis: quapropter non potest Iudex in his (sicuti potest in iis) condemnare Reum, qui per Testes legitime est probatus criminofus, v. g. homicida, &c. si eum per priuatam scientiam certò nouerit, esse innocentem.

5 Confirmatur primo, quia ob nullum Reipublicæ bonum (etiam si in proximo periculo versetur) licet directè innocentem occidere, (vt videre est apud Lessium *lib. 2. de iustitia & iur. cap. 9. dub. 7.*) ergo multo minus licebit hoc ob periculum remotum, & cui alia ratione potest occurri, vt est in casu nostro: & ratio vltèrius est, quia humanà authoritate directè, & ex proposito occidere innocentem, est intrinsecè malum, sicut cognoscete non suam, ergò sicut non potest homo reddere debitum mulieri, quam certò nouit, non esse suam, etiamsi sexcenties probetur, esse ipsius vxoris; ita non potest

hunc morte condemnare, quero nouit culpa vacare.

Item sicut Iudex matrimonium, 6 quod secundum publica allegata validum apparet, ipse verò inualidum esse nouit, nullo modo suadere, ne dum præcipere potest, vt alteri putatio coniugi carnaliter adhæreat: cum hæc sit copula ab intrinseco mala, cuius potestatem Ecclesia nemini vult, nec potest facere: ita à pari Princeps, Communitas, vel gentium ius, neque volunt, neque possunt Iudici dare potestatem, vt hominem, quem certò is innocentem esse scit, ad mortem damnet: & licet verum sit, quod Ecclesia, & quæuis Communitas, vel supremus Princeps, velit Iudicem in publicis iudiciis, etiam grauioribus, seu Criminalibus, procedere secundum publicas allegationes, id verum est ex præsumptione, quod ex veræ sint: nam si contrarium Iudici manifestum apparet, non potest esse locus præsumptioni.

Ob eandem rationem, neque Iustitiæ Minister, siue Catnifex, &c. mortis sententiam exequi potest in reum condemnatum, quem certò nouit, innocentem esse idemque dicas de milite, si certò scit bellum esse iniustum: nam ipse in bello se habet, vt Principis minister ad exequendam pœnam, vt alibi dicebatur.

Hinc tamen non inferas, quod ipsi 7 etiam Innocenti secundum publicas allegationes condemnato, licitum sit suæ defensionis causa, publicè potestati resistere: cum id sine scandalo fieri non possit, si eius innocentia publicè non apparet: de qua re nos alibi, & videri etiam potest Covar. *lib. 1. resol. cap. 2. num. 13. Less. de iust. & iur. lib. 2. cap. 31. dub. 4. in fine. Suar. de legib.*

gib. lib. 5. cap. 10. num. 3.

8 Neque dicas contra id, quod *supra* diximus, quod homo in casu nostro probatur esse in culpa: nam respondetur, quod hoc nihil detrahit eius innocentiae, nec facit eum ex non digno dignum poena: quapropter ob id nullo modo potest puniri.

Neque dicas secundò, quod Iudex in tali casu intendit seruare iudiciorum ordinem, & bonum publicum, cui per accidens coniuncta est occisio innocentis: sicut qui occidit alterum causa defensionis sui, intendit conseruationem sui, cui per accidens, & indirectè coniungitur occisio inuaforis; nam responderetur, quod seruare iudiciorum ordinem, & bonum publicum in hoc casu, non est quid distinctum ab occisione huius hominis, sicuti est in exemplo posito: directè enim per huius occisionem intenditur hæc conseruatio; imò condemnatio, & occisio huius hominis formaliter putatur esse conseruatio ordinis iudiciorum, & consequenter boni publici; quod non est ibi, imò contrarium; quare ad exemplum adductum constat disparitas.

9 Confirmatur secundò: quia si Iudex certò sciret se non habere authoritatem in reum non posset eum iudicare, etiam si multi testarentur illam ipsum habere, & ipsi mortem minarentur, nisi faceret, sicut neque posset reum iudicare, si sciret factum illius non mereri poenam, iuxta legem, &c. ergo neque etiam poterit, quando certò scit reum esse innocentem. Consequentia probatur; quia ad condemnandum aliquem morte, non minus requiritur veritas criminis in reo quam vera potestas in iudice, & vera æquitas in lege, secundum quã debet iudicari; ergò &c. Atque ita docent Nicolaus Liranus in *cap. 23. Exodi*, explicans

*ly innocentem, & iustum. Adrianus quodlib. 6. art. 3. Angel. vers. iudicare, num. 7. Rosella ver. Index, num. 16. Petrus Nauarra cap. 3. num. 161. Hostiensis, Calderinus, & Panorm. in cap. pastoralis, cap. super questionum de officio delegati, Syluius 2. 2. quest. 66. art. 2. concl. 2. Malderus item 2. 2. tract. 6. cap. 1. dub. 13. Sã ver. Index, num. 13 & multi alij, quos citat Couarruias lib. 1. var. cap. 1. num. 13. & subdunt ibidem Doctores hi, quod iudex non possit innocentem illum condemnare ad mortem, etiam si officium suum deberet amittere, imò etiam si ipse alioquin occidendus foret à populo, ex eo, quia hominem innoxium per se, ac directè occidere (nisi Deus iubeat) per se, & intrinsecè malum est, sicuti fornicari, vt *supra* dicebatur.*

Idem quoque dicendum videtur de poena mutilationis, vt præter alios, teste Sylu. *ver. index. 2. quest. 5.* docet Raimundus in sua gloss. & ratio est, quia etiam in hac poena homo non est subiectus dispositioni Reipublicæ, vel Principis, ita vt Reipublicæ, vel Princeps possit eam innocentem inferre, sed solum ob veram culpam.

Non nego tamen, quod contrarium 11 (& non improbabiler, saltem ob authoritatem vnus S. Thom. in 2. quest. 67. art. 2. præsertim in casu, quod ex depositione officij magnum incommodum Iudici obueneret) teneant Caiet. Bañes, Salonijs, & Aragonius ibidem, Sotus de iust. lib. 5. quest. 5. art. 2. Valentia tom. 2. disp. 5. quest. 11. punct. 2. Sayrus in *Clavi Regia lib. 12. cap. 8. num. 13. Tannerus tom. 3. disp. 4. quest. 4. dub. 2. num. 51. Strouertdof. de iust. & iur. quest. 67. art. 2. concl. 1. Diana part. 5. tract. 4. resol. 22. & multi alij Theologi, item Couar. loc. *supra* cit. num. 6. & alij multi Iuristæ, quos ipse citat, qui omnes*

omnes docent, quod, quamvis Iudex in tali casu teneatur omnes vias, & rationes inire, quibus posset reum innocentem liberare, (vt impediendo accusationem si potest scire, & per intervalla examinando Testes, an aliquid varient: extrahendo iudicium; aperiendo Carcerem, si commodè, & sine scandalo potest, &c.) etsi his modis iurare non potest, teneatur causam remittere ad superiorem; & deposita Iudicis persona, assumere officium testis apud superiorem, si putet eum hac ratione liberari posse; si tamen (inquiunt ipsi) his modis non potest illum liberare, & pars aduersa vrget condemnationem rei, potest Iudex, quinimò & tenetur, illum (quamvis priuatim nouerit innocentem) secundum allegata, & probata condemnare, etiam ad mortem, si sic opus fuerit, seu sic causa postulauerit & ratio ipsorum potissima est, quia Iudex non iudicat, vt persona priuata, sed vt publica: ergò non debet sequi scientiam priuatam, sed publicam.

11. Confirmant Caietanus, & Couarr. locis cit. num. 10. quia in cap. *Pastoralis*, §. quia vero de officio, & potest. iudicis delegati, ita habetur: attendentes, quod non cognitio, sed executio tantum de-maudatur eidem: respondemus, quod cum Ordinarius teneatur obsequi delegato, etsi sciat sententiam illam iniustam exequi nihilominus tenetur eandem, ergò si minister tenetur exequi sententiam (quam nouit esse iniquam) vt sequatur Iudicem, multò magis tenebitur Iudex, vt sequatur allegata, & probata.

Sed ad rationem horum Doctorum responderi potest, quòd ex illa bene sequitur, quòd Iudex ex priuata scientia non possit autoritate iudiciaria condemnare, & absoluerè, non tamen inde consequens est, quòd is teneatur se-

Thoma. de Bene Dubit. Moral.

qui publicam scientiam in condemnando, quando certò nouit illam scientiam non esse aliud, quam iniquum errorem, & calumniam, alioquin quod pro iustitia seruanda introductum est, ad iniuriam detorqueretur.

Ad Confirmationem autem Caieta- 13 ni, & Couar. respondetur, quòd Pontifex ibi loquatur de eo, qui merus est executor; & nullam habet causæ cognitionem: hic enim vtrò concedo, quòd tenetur exequi delegati sententiam, quam scit esse iniustam, videlicet contra ius rei; quia cum non appeller, videtur credere iuri suo, vel agnoscere crimen, si enim putet sibi iniuriam fieri per sententiam delegati, debet ab eo appellare ad Papam; non tamen potest eam exequi, si sciat esse nullam, vt si esset lata auctoritate falsarum litterarum, vel per falsa iustumenta, vel per dolum Aduersarii, &c. tunc enim debet supersedere executioni; ita glossa ibi; & ratio huius doctrinæ illa est: quia sicut intrinsecè malum est te iubere occidi eum, quem certò scis esse innocentem, ita intrinsecè malum est te hæc iussa exequi Confirmari, quia ex communi Doctorum opinione, qui certò nouit bellum esse iniquum, non potest ascribi, & militare, quod est sententiam Principis contra hostes exequi, etiamsi Princeps iubet: ergo similiter, si sciat certò hunc inique damnatum, non potest sententiam executioni mandare: secus si non esset moraliter certus de innocentia, vel iniqua damnatione: tunc enim potest, quin & debet superiori credere.

Secundò patet, quòd si quis in iudicio peteret, v. g. hereditatem ex testamento, quod Iudex priuatim nouit esse supposititium, attamen id nullis indicis probari potest, Iudex possit ei heredi-

Cc rari

tatem adiudicare: imò ad hoc tenetur, & cogetur à Principe, quamvis Lyranus, Angelus, Panorm. in locis *suprà cit.* & quidam Canonistæ doceant oppositum: sentiunt enim, quod non possit Iudex etiam in ciuilibus, sicut in criminalibus, contra eum, quem priuatim nouit iustam causam habere, sententiam ferre; sed hæc istorum Doctorum sententia faciliè refellitur ex his, quæ *suprà* dicebantur. Itaque postquam Iudex vndique adhibuit diligentiam, ut eum liberaret, & non potest: quia pars aduersa vrget; potest, quin & tenetur Iudex contra eum, quamvis certò sciat, quod iustam causam habeat, sententiam ferre, secundum allegata, & probata, ad eum modum, quo S. Thom. Caiet. & Couar. in locis *suprà adductis* philosophantur in criminalibus, & ratio huius rei patet ex dictis.

SECTIO XXII.

Proponitur COROLL. IX.

Licitè etiam potest Princeps, si propter imminentes necessitates bellorum sic vrgeat necessitas, cui ille pro bono publico aliter consulere non possit, cedere pecuniam de vili materia, ut de ferro, vel corio, &c. & præcipere, quod illa per Regnum, tanquam bona, expendatur; (quamvis necessitate transacta teneatur Princeps compensare damnum, quod ex ea causa vassallis obuenit) ratio huius doctrinæ est eadem, quam *suprà* dicebam; quia scilicet publica vilitas præfertur priuatæ, & in casibus necessitatis attendendum est publicum beneficium, & non particulare damnum: atque ita in terminis huius casus docent Andr. in verb. *velli-*

galia, num. 23. quæ sint *regalia*, Regens de Ponte de *potest. Proreg. tit. 4. num. 36* & alij Doctores.

Item ob similem causam boni communis licitè etiam potest Princeps augere valorem pecuniæ, & sic in terminis docent Innocent. Ioan. Andr. Isern. in cap. *quanto*, de *iureiur.* & Regens de Ponte in loco *suprà cit.* vbi, & in praxi id positum esse multoties restatur.

Aduerte tamen, quod in casu posito, sicut crescit, & decrescit æstimatio pecuniæ, ita etiam crescunt, & decrescunt pretia rerum, & ita aduertunt Isern. & Regens de Ponte in locis *suprà cit.*

Aduerte secundò, quòd si facienda sit restitutio pecuniæ creditæ, debet solui valor pecuniæ, prout valor erat tempore contractus, non autem prout valor est tempore restitutionis; atque ita contra nonnullos aduertunt similiter Isern. & Regens de Ponte *vbi supra*, & ex Theologis Petrus Nauarra lib. 3. cap. 2. & alij, & ego mox *infra* dicam in sectione sequenti: & ratio pronunc breuiter est, quia in nummis ad differentiam aliarum rerum, ordinariè non spectatur, nisi pretium, non autem ipsa materia: ergo non debet restitui, nisi pretium æquale, de qua re vide quæ diffusè tradit Layman lib. 1. tract. 3. part. 1 cap. 5. et si nobiscum ipse non sentiat, saltem in totum.

SECTIO XXIII.

Proponitur circa dicta difficultas cum eius solutione.

Petes, an licitum semper sit in mutuo pacisci, ut res restituatur in eadem mensura, etiamsi pretium eius tem-

pore

pore restitutionis creuerit; verbi gratia, si mutues mihi decem modios tritici valentes nunc viginti aureis, an possis exigere à me totidem modios, etiamsi pretium crescat ad viginti quinque aureos.

- 2 Respondet Sotus *lib. 6. de iustitia, quæst. 1. art. 2.* affirmatè, nempe quod in mutuo semper possit exigi eadem mensura, seu idem pondus rerum; & ratio ipsius est, quia in mutuo spectatur proportio, seu æqualitas corporum, quæ permittantur, non autem æqualitas pretiorum; nam si pretiorum æqualitas spectaretur, esset potius emptio, & venditio quàm mutuum.

- 3 At ego respondeo cum distinctione, quod si est dubium, vtrum res tempore restitutionis valuerit pluris, vel minoris possit mutuator exigere parem mensuram rei, æquè in se bonæ, eamque suo tempore accipere, etiamsi interim pretium eius valde creuerit. Ratio est, quia tunc par est vtriusque conditio: sicut enim mutuator potest lucrari, ita potest & amittere. Vnde si lucratur ille, non prouenit id ex obligatione mutui (quasi lucrum illud supra sortem exigatur ex pacto) sed per accidens, & casu fortuito, eo quod res tempore redditionis facta sit maioris æstimationis, & sic admitto sententiam Soti.

- 4 Si autem certum est, vel probabilius, rem tempore traditionis valituram pluris, quàm modò valeat, non potest mutuator ad parem mensuram reddendam mutuatarium obligare, sed tantùm ad eam, quæ tunc temporis adæquabit pretium rei ab ipso mutuante traditæ; vt si decem modij, qui tunc valent viginti aureis, restituendi sint eo tempore, quo valebunt viginti quinque, non potest mutuator exigere, vt restituatur decem. Ratio est, quia non potest quis pacisci,

vt aliquid reddatur vltra id quod æquualet rei suæ, at decem modij tempore redditionis pluris valebunt quàm valer res ipsius, quàm modò tradit. Ergo, &c. Excipe, nisi rem suam mutuator vsque ad illud tempus constituisset seruare; aut saltem de hac re adhuc anceps esset: tunc enim ratione lucri cessantis posset is quid amplius exigere quàm res ipsius modò valet; huc tamen detrahenda esset æstimatio custodiæ faciendæ vsque ad illud tempus; & æstimatio periculi corruptionis, tantoque minus exigendum.

Molina tamen *de iustis. & iur. disp. 311.* sequens Sotum *in loc. supra cit.* putat non esse contra iustitiam, si exigat mutuator etiam in hoc casu parem mensuram, modò non obliget mutuatarium, vt differat solutionem vsque ad illud tempus; & ratio vltèrius esse potest, quia tunc mutuatarius sibi imputare debet quod expectauerit donec pretium creuerit.

At adhuc probabilius est quod *supra* dicebam; in casu scilicet, quod erat certum, pretium fore augendum, & mutans constituerat rem consumere, aut alienare ante illud tempus; nam præter rationem *supra* adductam, non apparet quo iure in tali casu possit mutans æqualem mensuram petere: hoc enim esset clarè aliquid lucrati supra æstimationem sortis, ex pacto mutui.

At si tandem certum est, vel saltem probabilius, rem valituram minoris, potest mutuator maiorem quàm dederit, mensuram exigere (provt id magis vel minus certum fuerit) vt fiat æqualitas: idque siue rem illam esset venditurus, aut quomodocumque consumpturus, siue seruaturus in futurum. Ratio, quia qui dat mutuum, potest in re sua spectare non solum naturale bonita-

tem, sed etiam pretium, quanti res illa valet, & sic exigere, vt restituatur tibi quid æquale non solum in bonitate, sed etiam in pretio, quanti res ipsius valet.

Confirmatur, quia in omnibus aliis contractibus potest exigi æquale in pretio: ergo etiam in mutuo, cum utrobique militet eadem ratio. Quare, si verbi gratia, tibi mutuo decem modios, dum valent viginti quinque aureis, possum pacisci, vt restituas mihi duodecim modios & dimidium, si tempore restitutionis singuli modij non valebunt nisi duobus aureis, quia illi duodecim cum dimidio æquales sunt æstimatione meis decem.

6 Dixi, si tempore restitutionis non valebunt nisi duobus; quia non possum te obligare, vt ad illud tempus differas restitutionem, etsi possum te obligare vt illam non differas vltra certum terminum, & intra illum soluas ea mensura, quæ adæquet pretium mensuræ quam nunc tibi trado.

Hinc tamen non inferas, quod non esset contractus mutui, sed emptionis, & venditionis; nam responderet, quod si esset contractus emptionis, & venditionis, non possem exigere, vt reddas mihi rem eiusdem speciei: si enim pretium frumenti mei est vigintiquinque autcorum, debeo illo in venditione esse contentus, nec possum vltcrius obligare emptorem, vt vendat mihi vicissim frumentum vsque ad illam summam, pretio tempore traditionis corrente: hæc enim obligatio exigeretur supra iustum pretium; est igitur formalis contractus mutui, etsi implicite venditionem, & emptionem contingat.

Dices, si rem illam eras seruaturus in illud vsque tempus, quo minoris erat valitura, non censetur tibi plaris nunc

nunc valere, quàm tunc valebit. Ergo non potes nunc pro ea plus exigere quàm tunc valebit, quidam concedunt totum.

At ego nego consequentiam: quia etsi toto illo tempore, quo manebas in proposito seruandi illam, non plaris valebat, tamen hoc ipso, quod mutasti propositum, statuendo illam nunc alienare per mutuum, potes illam æstimare secundum præsentem valorem, quem modò habet; ac proinde huic æquale quid exigere.

Aduerte tamen hio, quod si in contractu fuit conuenient de restituenda maiore mensura, vel de exequando pretio, sed tantum de restituendo mutuo, non potest mutator postea, cum pretium decreuerit, maiorem mensuram exigere. Ratio est, quia in mutuo ita vsu receptum est, vt mutuatarius non censetur obligatus, nisi ad reddendam rem similem in specie, & parem in bonitate, ac mensura; nisi ratione mutationis pretij aliter conuenientum fuerit: nam hæc est conditio puri mutui, cui ex natura sua nulla implicite miscetur emptio, & venditio; atque ita docent Sotus vbi *suprà*, alique multi Doctores quamuis Petrus Nauarra lib. 3. cap. 2. num. 257. oppositum non improbabiliiter, doceat ex eo, quia alioquin non seruaretur æqualitas pretiorum, quæ in cæteris omnibus permutationibus seruati consuevit: tum quia si, verbi gratia, mutuo tibi centum aureos, dum singuli valent duodecim regalibus, & postea decreuerit pretium eorum vsque ad vndecim, non satisfacis, si mihi restituas idem pondus auri; sed maius dare debes, ergò ita similiter dicendum est, vbi materia distinguitur à pretio.

Sed ad primum Nauarræ argumentum

tum respondeo, quod in mutuo nudo non spectetur æqualitas pretiorum, sed bonitatis naturalis, & mensuræ, quamuis, si mutuans velit, possit habere tunc rationem pretij, & sic spectare æqualitatem pretiorum, quod si tamen non fecit, sibi imputet.

Ad secundum respondeo, quod alia est ratio nummorum, alia frumenti, olei, similiumque rerum, & in nummis enim ferè semper non spectatur; nisi pretium, vnde non debet restitui nisi pretium æquale: at in aliis rebus primario spectatur ipsa materia; nemo enim petit mutuum frumentum, oleum &c. propter pretium frumenti, olei, &c. sed propter ipsum corpus, & substantiam frumenti, olei, &c. vnde apparet disparitas ad argumentum.

SECTIO XXIV.

Proponitur Corollarium duodecimum cum multis casibus.

Icitur etiam potest Princeps ex eodem principio *suprà* posito (si sic scilicet exigat aliquo modo bonum commune) reuocare sententias in rem iudicatam transactas; atque ita habetur etiam ex *reg. text. in leg. diui fratres. ff. de pæn. & tradunt gloss. Bald. & Doctor. in leg. fin. Cod. sentent. resc. non pos. Roman. & in leg. imperium ff. de iurisdic. omni Ind.*

Item ex eodem principio irritare, seu cassare potest Princeps sententias iudicum, quamuis ritè, & rectè latas; atque ita docet Ang. in *leg. 1. de sentent. pass. Afflict. in cap. 1. qua sint reg. num. 46. Restau. Castal. in tract. de imper.*

*quest. 110. prinul. 141. & in prinul. 300. tradit, quod Princeps possit res iudicatas, rescindere, & Afflict. num. 48. dist. cap. 1. que si regal. docet, quod Princeps possit restituere ad appellandum aduersus rem iudicatam; & Luc. de Pen. in leg. fin. de pasc. publi. num. 47. tradit, quod possit Princeps tollere sententiam, & Aym. de ant. g. temp. in princ. n. 51. docet, quod possit Princeps mandare reuocantem sententiæ in rem iudicatam transactæ; & ratio horum omnium, præter rationem *suprà* toties assignatam, vltimè illa est quia hæc omnia sunt de iure ciuili, & Princeps est *suprà* ius ciuile; ergo potest illud tollere cum omnibus suis effectibus, atque ita docet Ifern. in cap. 1. de Vassall. decrep. arat. inferens ad acquisita alteri per condemnationem delinquentis, quod cum postea Princeps indulgendo crimen, restituit delinquentem ad omnia, restituat eum ad acquisita alteri mediante sententia, non autem ex facto, aut contractu hominis de qua re videtur etiam Alex. in *leg. galus. §. & quid si tantum ff. de liber. & posthum. & Felin. in cap. inter quatuor, de maior. & obed. Andr. & alios.**

Item ex eodem principio petito (si sic scilicet exigat aliquo modo bonum commune) potest Princeps dispensare, quod Vniuersitates ex causa aliqua virginti vendere possint territoria (in quibus Ciues, & sic Baro etiam, ut primus ciuis, vsum habent) etiam si Ciues contradicant; quia cum talis Principis dispensatio, seu concessio consistat in virginti necessitate, & publico beneficio Vniuersitatis, ita exigat publica utilitas, quæ (uti dicebam) præfertur priuata, cum priuata insit in publica; & quod expedit Vniuersitati, sit idem; quod expedit priuatis

Cc 3 Cui

Ciuius, qui, vt Ciues, ad omnia Vniuersitatis onera tenentur, atque ita in terminis nostri casus docent Andr. *in cap. 1. ex quib. caus. feud. amit. num. 15.* Auedan. *de exec. mand. cap. 12. num. 25. de Franch. decis. 197.* & Regens de Ponte *in tract. de test. Prorog. tit. 10.* vbi id in praxi positum esse multoties testatur. Adde, quod in casu dicto præiudicium, quod infertur, modicum esse videtur, at in modicis potest Princeps, etiam ex ordinaria potestate, præiudicare: vt rectè dixit Andr. *in rubr. qua sint reg. num. 3. argum. text. in leg. in rebus s. possunt, ff. commod.* Vnde dicere consueuimus, quod modicitas præiudicii inducit aliud ius, de quo non curat Prætor, ergo, &c.

- 4 Item ex eodem principio (si sic scilicet exigit bonum commune) concedere potest Princeps saluum conductum, seu securitatem delinquentibus, iuxta *lex. in leg. relegati ff. de pæn. de quo per Bart. ibidem*, & diffusius per Restaur. Castal. *vbi supra, privileg. 339.* quare multoties bannitis (quamuis multis, & grauius delicta commiserint) si consimiles facinorosos homines occidant, vel viuos capiant, & conducant ad Tribunal, conceduntur indultus; idque etiam si non adsit partis offensæ remissio; quia sic exigit bonum commune; cum alioquin Regnum malefactoribus nimis abundet, & populi continuis iacturis in bonis, & in personis affligantur: atque ita tradunt communiter Doctores *in cap. qua in Ecclesiarum de consuet.*

- 5 Vbi tamen aduerte, quòd huiusmodi indultus coarctari, & cum clausula aliquando concedi solent, vt scilicet tales homines, quibus fiunt indultus, non accedant ad loca delictorum, & vbi partes offensæ degunt, quæ praxis in multis locis seruatur; sicuti notat Farinac.

in tit. Inquis. lib. 1. quest. 6. num. 5 & Thesaur. in decis. Pedemont. 21. sed de hac re, & de Principe indulgente propter res prosperè gestas, vel propter aliam causam rationabilem, etiam sine remissione partis offensæ, & de remissione peccatorum corporalium in pecuniarias lare tractat Andr. *in tit. qua sint regal. in ver. & bona committentium post num. 75.*

Item ex eodè principio potest, quin & consueuit Princeps cōcedere pro debitis ciuilibus indultus Colonis, ad hoc vt hi culturæ, & messi commodè vacare possint; quia bonum commune exigit; vt prædicto tempore à nemine illi vexentur: atque ita habetur *in leg. 1. vbi Andr. de Barul. & in l. coloni, l. 2. Cod. de agricul. & censu. lib. 10.*

Item ex eodem principio potest, quin & consueuit Princeps concedere prouisiones, quæ *salua guardia* vulgò dicuntur, vassallis Baronum, ne contra illos procedatur, etiam pro delictis antiquis inconsulto Principi, ad hoc ne indebitè à Baronibus vexentur: atque ita docet in terminis Auend. *vbi supra, part. 1. cap. 11.* & citat pro hac sententia Paulum de Castr. & alios multos Doctores.

Item ex eodem principio potest Princeps homines reos, præsertim post delictum manentes in trirēnibus, vel ante sententiam existentes in carcere, cogere ad trirēmes, soluto tamen pretio, seu salario. Item & cogere populos ad dandos sibi milites, remigantes, & similes. Item & diruere domus, quæ facilitant capturam Vrbs. Item & comburere segetes, ne ex his viuere possint hostes obsidentes, & similia. Vide Mol. *tom. 1. disput. 25. & 121. Reginaldum lib. 21.* & Regentem de Ponre *de potest. Prorog. tit. de elect. official. & tit. de regal. impositionibus.*

An autem in casu, quod huiusmodi milites,

milites, vel remigantes, idemque dico de legatis, qui mittuntur, capiantur ab hostibus, teneatur Rex in conscientia soluere pretium pro redemptione illorum. Respondedo non teneri Regem, si quis ex iis accessit voluntarie, quia tunc videtur cessisse iuri suo, teneri autem è contra Regem, si accessit is necessarii, vel vocatus à Rege: atque ita docet Bart. in l. si servus communis, §. quod vero, ff. de furt. Bald. in cap. 1. an agnat. in fin. Vincent. de Franch. decis. 146. Albert. in leg. inter causas, §. non omnia, ff. mand. ibi in addit. vbi subdit, intelligi hoc vlti num tamen debere, si nulla culpa ex parte capti intercesserit; idemque dixit Ioann. de Plat. in leg. 1. in fin. Cod. de re milit. lib. 12. & Lucas de Pen. in l. fin. in fin. Cod. de nau. non excus. vbi ait, quod si naues sumptæ fuerint à Rege inuitis dominis, tenetur Rex dominis navium compensare damnum, quod illæ passæ fuerint.

10. Item tandem ex eodem principio (si scilicet ita exigit bonum commune licitè potest Princeps, (etiam non remittente parte) pœnam reo remittere, quia si propter bonum commune, quod antefertur priuato, potest licitè Princeps auferre rem alterius, poterit & auferre ius alterius, quod si tamen ita non exigit bonum commune, nullo pacto potest licitè Princeps (non remittente parte) pœnam reo remittere, quia sicut in isto casu non potest licitè auferre rem alterius, ita nec ius alterius: quin imò tenetur ex officio, & debito iustitiæ distributiæ, ius suum reddere vnicuique, si tamen pars remittit, potest tunc etiam Princeps licitè remittere, dummodo id publicè vtilitari viderit non obfuturum: ratio, quia Princeps tenetur non solum parti satisfacere, sed etiam Reipublicæ, ad cuius bonum spectat, ne delicta re-

stent impunita. Vide S. Thom. in 2. 2. quest. 67. art. 4. in corp. & Regentem de Ponte de potest. Proreg. tit. 1. §. 4. num. 6. & seq. vbi subdit, quod de facto nonnullæ gratiæ absque remissione partis, à Rege factæ, tãquam irritæ ordine supremi Italix Concilij, reuocatæ fuerint: de quibus videri potest præter Regentem de Ponte loc. supra cit. Ioan. Vinc. de Ann. in repet. cap. 1. de Vassall. decrep. atal. num. 252. Caraueta in ritu 272. Mag. Curia Neapolis, & Lucas de Pen. in l. 1. num. 57. Cod. de desertoribus libro 11.

SECTIO XXIV.

Proponitur SYBCOROLL. XIII.

Licitè etiam potest Princeps (si sic scilicet exigit aliquo modo bonum commune) operari, & iudicare contra leges ciuiles, & in illis dispensare, non solum si leges ciuiles respiciant solum subditos, Principem autem nullo modo completantur, sed etiam si Principem complectantur, & spectent ad communem Reipublicæ gubernationem, idque siue leges illæ ius alteri non conferant, vt quod fuit vapulæ, &c. siue etiam conferant, quales sunt leges præscriptionis, & leges, quæ præcipiunt parti læsæ pecuniam aliquam à læsore dari; vel habentibus hæc, vel illa merita; hæc, vel illa beneficia conferri, &c.

Prima pars huius Corollarij probatur: quia si leges humanæ solum subditos respiciunt, & nullo pacto Principem complectuntur ex aliqua scilicet rationabili causa (ex se constat, quod iis Princeps nō teneatur, verbi gratia, si lex extet, quod nullus induatur sætico, &c.

Secunda

Ciuiibus, qui, vt Ciues, ad omnia Vniuersitatis onera tenentur, atque ita in terminis nostri casus docent Andr. in *cap. 1. ex quib. caus. feud. amitt. num. 15.* Auedan. de *exequ. mand. cap. 12. num. 25. de Franch. decis. 197.* & Regens de Ponte in *tract. de potest. Proreg. tit. 10.* vbi id in praxi positum esse multoties testatur. Adde, quod in casu dicto præiudicium, quod inferitur, modicum esse videtur, at in modicis potest Princeps, etiam ex ordinaria potestate, præiudicare: vt rectè dixit Andr. in *rubr. qua sint reg. num. 3. argum. text. in leg. in rebus §. possunt, ff. commod.* Vnde dicere consueuimus, quod modicis præiudicij inducir aliud ius, de quo non curat Prætor, ergo, &c.

- 4 Item ex eodem principio (si sic scilicet exigit bonum commune) concedere potest Princeps saluum conductum, seu securitatem delinquentibus, iuxta *lex. in leg. relegati ff. de pæn.* de quo per Bart. *ibidem*, & diffusius per Restaur. Castal. *vbi supra, privileg. 339.* quare multoties bannitis (quamuis multa, & graua delicta commiserint) si consimiles facinorosos homines occidant, vel viuos capiant, & conducant ad Tribunal, conceduntur indultus; idque etiam si non adsit partis offensæ remissio; quia sic exigit bonum commune; cum alioquin Regnum malefactoribus nimis abundet, & populi continuis iacturis in bonis, & in personis affligantur: atque tradunt communiter Doctores in *qua in Ecclesiarum de consit.*

- 5 Vbi tamen aduerte, quod huiusmodi indultus coarctari, & cum aliquando concedi solent, vt scilicet homines, quibus sunt indultus, accedant ad loca delictorum, & res offensæ degunt, quæ praxi in locis seruatur; sicuti notat

in *tit. Inquisit. lib. 1. quest. 6. num. 5* & Thesaur. in *decis. Pedemont. 21.* sed de hac re, & de Principe indulgente propter res prosperè gestas, vel propter aliam causam rationabilem, etiam sine remissione partis offensæ, & de remissione personarum corporalium in pecuniarias latè tractat Andr. in *tit. qua sint regal. in vlt. & bona committentium post num. 75.*

Item ex eodè principio potest, qui consuevit Princeps cōcedere pro delinquentibus indultus Colonis, ad hoc cultura, & messi commodè vacare possint; quia bonum commune exigit, & prædicto tempore à nemine illud perturbatur: atque ita habetur in *leg. de Barul. & in l. coloni, ff. agricul. & censit. lib. 10.*

Item ex eodem principio, qui consuevit Princeps concedere exemptiones, quæ saluæ guardiæ sunt, vt in *leg. de vassallis* testatur, vassallis Baronum, & militibus procedatur, etiam pro delinquentibus, inconsulto Principe, & non rē à Baronibus vexari debet, nec in terminis. Andr. in *1. cap. 11.* & citatur in *leg. de Castr.*

Item ex eodem principio, qui consuevit Princeps homines, qui in locis indultum manent, ad trinitatem

De possedisse toto tempore
in illis præscripsisse, te-
etiamsi supremus Princeps
sententiam pro Petro, nec
dispensare cum Paulo in lege
dis: atque ita docet S. August.
Relig. cap. 3. & Arist. 5. Eth.
Polit. cap. 10. & 12. & ratio
contra ius naturale est, ut cum
tunc contractus effectus est do-
minius rei, aut ius legitimum
non habet: expolietur illa re, aut
pro iure, quod in illam acquisiuit,
talis expoliatio ipso invito sit fur-
tuum formaliter, & Princeps, quan-
tuis supremus, non possit dispensa-
re in furto, nec ferre sententiam contra
ius naturale: atque adeo non potest
poliare cum, qui iam rem aliquam
possidet, aut ius in illam per legitimum
contractum habet; sed qui rem aliquam
possidet, aut ius in illam virtute ali-
cuius legis Ciuilis habet, habet rem il-
lam, vel ius in illam, veluti per legi-
timum contractum, cum possit lex ci-
uilis de vno in aliud dominium bono-
rum, & ius in illa transferre: ergo in
huiusmodi legibus, quæ conferunt ius
alteri, non potest, neque supremus Prin-
ceps dispensare; sed debet necessariò se-
cundum illas ius dicere, & sententiam
ferre.

XIII.

Confirmatur, quia si posset supre-
mus Princeps pro libito suo dispensare
in huiusmodi legibus, & non iudicare
secundum illas, posset similiter, quan-
do duo litigant de aliqua re tollere il-
lam habenti ius in ipsam, & ad iudica-
re eam non habenti ius in illam; at hoc
per omnes esset furtum formaliter, &
maxima iniquitas: ergo & illud, ex quo
sequitur istud. Consequentia probatur,
quia sicut hic litigans habet ius in rem, d
quam iuste postulat, ut suam iusto titi

lo; ita & qui rem aliquam, vel ius aliquod habet virtute alicuius legis, habet. illud iusto titulo, cum lex civilis conferat in huiusmodi rebus iustum ritulum

3 Confirmatur secundò; quia lex præscriptionis, & aliæ similes leges, non minus conferunt nunc hominibus dominium, & ius in bona temporalia, quam contulerit eis à principio ius gentium, quo facta fuit diuisio rerum; sed non potest Princeps spoliare eum, qui bona possidet per illam primam diuisionem rerum, quia iam sunt illius facta propria, estque ille illorum factus dominus: Ergò neque potest Princeps spoliare eum, qui aliqua bona, vel ius in illa bona possidet virtute alicuius legis, quia sicut iure naturæ antequam fieret rerum diuisio nihil alicuius erat, at facta illa rerum diuisione, quæ alicui appropriata sunt, ita facta sunt illius, ut committat furtum formaliter, & violet ius naturæ quicumque alius illa bona inuito illo accipit, ita quoque licet, antequam hæc leges ius, & dominium alteri conferentes conderentur, non esset iure naturæ, neque alia via quis dominus eorum, quæ præscripsit, postquam tamen huiusmodi leges conditæ sunt, & virtute illarum aliquid ille acquisiuit, est furtum formaliter, & contra ius naturæ eum illa re, vel illo iure expoliare. Itaque si aliter in oppositum non exigit bonum commune: tenetur Princeps leges scriptas (præsertim si hæc ius alteri conferant) in suis iudiciis obseruare, alioquin mortaliter peccabit.

4 Aduerte secundò, quod Princeps in tali casu non solum peccabit mortaliter, sed peccabit grauius, quam peccat homo priuatus, cum rem alterius subripit. Ratio, quia custos iustitiæ grauius peccat iniuste agens, quam ille ad quem non pertinet ex officio custodia iustitiæ,

sed Princeps, sicut & quicumque alius inferior Iudex, est ex officio custos, & minister iustitiæ, ergò, &c.

Aduerte teritiò, quod Princeps in dicto casu non solum peccabit mortaliter, seu grauius (& grauius, quam peccat homo priuatus, cum rem alienam subripit) sed etiam tenebitur ad restitutionem. Ratio, quia Princeps, sicut, & quilibet alius inferior Iudex, est custos iustitiæ, & boni suorum ciuium: ergò si sine iusta causa in lege dispenseret, unde alteri damnum sequatur, est ipse iniustus author illius damni, at quicumque iniuste infert alteri damnum, tenetur ex iustitia damnum illud rescire, ergò, &c.

An autem talis circumstantia personæ publicæ in confessione explicanda sit: affirmat vterque Medina Complutensis, & Salmaticensis, hic in *summa*, ille in *Cod. de Confessione*, at negat, & probabilius (dummodo scandalum absit) Henriquez lib. 2. cap. 6. num. 3. in *gloss. lii. O*, ratio quia talis circumstantia publici officij solum aggravat peccatum intra eandem speciem iniustitiæ, ergò, &c. Ex dictis sequuntur multa, ideo fit.

SVBSECTIO II.

Proponitur SVBCOLLARI. I.

EX dictis sequitur primò, quod, si leges scriptæ continent ius naturale, semper secundum eas iudicare debet Princeps, etiam supremus. Ratio, quia nunquam licet à iure naturali recedere, cum contrarium huius iuris semper sit iniquum; quinimò sicut ius naturale est indispensabile, ita sunt, & indispen-

indispensabiles leges illud continentes.

2 Confirmatur, quia iudex etiam supremus, debet iudicare, quod iustum est, Sap. 1. at iustum in huiusmodi legibus contentum semper est idem, & immutabile, ergo semper iuxta ipsum iudicare ille debet.

3 Confirmatur secundò, quia ius naturale, quamvis medio dictamine rectæ rationis excipiat, vera tamen habet (sicut & natura ipsa) Deum autorem ergo si quis iudicat aliter, quàm leges istæ, ius naturale continentes, postulant, violat ius naturale & diuinum simul.

4 Confirmatur tertio, quia (cum iustum, quod istæ leges continent, sit ex natura rerum, & intrinsecè bonum) qua ratione non potest Princeps mutare naturas rerum, & facere bonum, quod est intrinsecè malum, vel è contra, ita non potest iuste iudicare, nisi sententiam ferat iuxta istas leges.

SUBSECTIO III.

Proponitur SUBCOROL. II.

Cum multis casibus.

1 Sequitur secundò, quod si observatio legis scriptæ ratione loci, temporis, vel alicuius alterius circumstantiæ aliquid inducit contra ius naturale, non possit Iudex, etiam inferior iudicare secundum illam legem scriptam, sed teneatur iudicare secundum æquitatem, & dictamen rationis, quam vocamus *epiucheiam*. Ratio est eadem, quam *suprà* dicebam; quia scilicet nunquam licet à iure naturali recedere, cum contrarium huius sem-

per sit iniquum; vnde rectè dixit S. Thom. 1. 2. *quæst. 69. artic. 4 & 6.* quod lex iniqua, aut simpliciter, aut ex aliqua circumstantia, non est lex, neque regula, quæ valeat nostras actiones rectè dirigere, sed est corruptela, quemadmodum horologium, quod non consentit cum motu solis, non est horologium, sed potius perturbatio horarum.

Verbi gratiâ, præcipit lex, ne ciuitate 2 obsessa, portæ illius vilo modo aperiantur, euenit postea casus, quod ciues fugiant hostes suos, nec aliter ab iis immunes esse possunt, nisi apertis portis se in ciuitatem recipiant, non debet Iudex etiam inferior, iudicare secundum istam legem scriptam, quæ in tali casu aded obest ciuibus, & bono communi, atque aded, & iuri naturali etiam.

Item secundò, lege sancitum est homicidam suspendi: commisit autem homicidium artifex Republicæ necessarius aut vir eruditus, vel ingeniosus, bono communi perutilis: dispensat propterea (cum sic exigat bonum commune) Princeps cum homicida isto in lege de suspendendis homicidis; nam debet, quinimò non potest Iudex inferior in tali casu iudicare secundum legem scriptam, sed tenetur iudicare secundum iustam illam Principis dispensationem.

Item tertio minatur Tyrannus mortem, si hodie ieiunaueris, posito tamen, quod is non agat in contemptum fidei, vel religionis, sed ex sua infania, &c. non teneris seruare legem ieiunij: quia si adesset legislator, non obstringeret contra ius naturæ te in tali casu ieiunare cum discrimine vitæ; hæc autem, & similia cognoscimus per *epiucheiam*, id est, per æquam, & iustam interpretationem, de qua S. Thom. 1. 2. *quæst. 69. art. 4. & 6. & quæst. 120.*

5 Ex eodem principio posito non tenetur mulier audire sacrum die festo, si vir austetus minatur ei malum graue, si ex domo, quacumque de causa egrediatur.

Item secundo, non tenetur Sacerdos abstinere à sacrificando, quia adest, verbi gratiâ, excommunicatus, etiam vitandus; vel quia alrare lapideum, vel vestes sacras ad sacrificandum necessarias non habet, vel quia ieiunus non est, vel quia est suspensus, excommunicatus, irregularis, &c. si scilicet ex tali abstinentia magnum malum imminere sibi videret, atque ita docent Sorus in 4. distict. 22. quest. 1. art. 4. Medina 1. 2. quest. 96. artic. 4. Sanchez lib. 1. moral. cap. 12. num. 8. Vasq. 1. 2. dist. 161. cap. 4. Auila part. 2. de censur. cap. 6. disput. 11. conclus. 4. & 5. Suarez lib. 3. de legibus, cap. 30. num. 16. & disput. 6. de censur. sect. 3. num. 4. Coninch 3. p. tom. 2. dist. 13. dub. 12. & alij Doctores passim.

6 Item tercio, non tenetur homo cum periculo magni damni abstinere se à communione, seu in sacris, seu in politicis negotiis, cum excommunicato, etiam vitando: vel si ipse sit excommunicatus, abstinere se à communione cum non excommunicatis: atque ita docent iidem Doctores in locis supra citatis.

Item quarto, non tenetur homo abstinere se, si grauis mali metum pariat, cum consanguinea matrimonium contrahere, tacita intentione (quantum innue est, si nihil aliud impediatur) quamuis non possit licetè cum illa consummare, antè impetratam à Papa dispensationem, quia esset copula fornicaria, & incestus formaliter; atque ita docent Sanchez lib. 7. disput. 5. de matrimonio. num. 4. Suarez cir. capit. 30. numer. 13. Vasquez cir. disput. 161. cap. 3. & idem sentire videntur Sorus, & Me-

dina locis supra citatis contra Caietan. 1. 2. quest. 96. artic. 4. & Nauarr. capit. 17. num. 141. qui huius dicti prioris partem negant.

Item quinto, non tenetur Carthusianus ad legem de carniū perpetua abstinentia, si nullus aliū cibus suppetit, quia lex naturalis dicat vitam alimento seruandam; quare potius in tali casu peccabatur mortiferè Carthusianus si abstinere velit, sicuti rectè probat Ioannes Maior in 4. dist. 38. quest. 24. & Vasquez 1. 2. quest. 162. cap. 4. licet contrarium doceat Lessius de inst. & iur. lib. 4. cap. 3. dub. 2. num. 12.

At quidquid sit de hoc, quando alij 8 cibi suppetunt, conueniunt Doctores, quod fas Carthusiani non sit, cuiuscumque ægritudinis occasione carnibus vesci. Ratio, quia si alij cibi haberi possunt, carniū esus non est medium absolute necessarium ad vitam seruandam; diutius autem vitam prorogare delicatiori cibo nullus tenetur, si id à vitæ instituto suo sit alienum, & maius; publicumque bonum virtutis, ac regularis obseruantie impediatur, vel diminuat; tunc enim paruum longioris vitæ iacturam perpeti, vel permittere, à ratione naturali alienum non est, sed potius temperantie, ac fortitudinis opus Deo naturæ auctori maximè gratum: ad quod proinde Carthusiani iuxta regulam suam laudabiliter possunt se obligare. Vide Ioannem Gersonem part. 2. operum, tract. de abstinentia Carthusiensium, & Victoriam relect. de temperant. num. 8. & seqq. & ratio horum omnium est, quia lex humana ordinariè non obligat cum magno incommodo, & rigore, verbi gratiâ, cum periculo mortis, mutilationis, grauis infamie, aut magnæ bonorum iacturæ, sicuti docent communiter Doctores contra Caietan.

1. 2. *quæst. 96. art. 4.* & sumitur ex *cap. consilium*, de *observatione ieiunij*, ibi cum non subiaceat legi necessitas, & *regul. 6. in 6.* nemo potest ad impossibile obligari, quod autem valde difficile est, moraliter impossibile censetur, hinc Isidorus *lib. 5. etymol.* ait: legem humanam oportere esse possibilem secundum hominum naturam & consuetudinem. Vnde mens legislatoris censi debet, ut legis sue obligatio in tali casu cesset, alioquin lex esset iniusta & intolerabilis, scilicet ipsam euerteret.

9. Hinc discrimen oritur inter legislatorem Deum, ipsumque Christum, & inter legislatorem humanum; quod iste legum ferendarum potestatem limitatam habet, quam ultra extendere non potest. Deus autem, ipseque Christus potestatem habet absolutam, & illimitatam, iuxta illud *Matth. 28. data est mihi omnia potestas in celo, & in terra.* quare absolute nos ad legum suarum observationem adstringere potest Deus, ipseque Christus, etsi ordinariè diuinæ leges non cum tanta seueritate positæ sint, etiam in veteri Testamento, ut de Sabbatho observando, abstinencia à sanguine, à carne suilla, &c. uti testatur S. Thom. 1. 2. *quæst. 100. art. 8.* Sotus *lib. 1. de iustit. quæst. 6. art. 4.* Victor. *relect. de temper. num. 6.* & 10. Vasq. 1. 2. *disp. 161. cap. 2.* Suar. *lib. 3. de legib. cap. 30. offerri. 3.* Lessius *lib. 4. de iustit. & iur. cap. 3. d. 2. num. 10.* & colligitur ex *lib. 1. Machabæorum, cap. 2. num. 38.* & 1. *Regum, cap. 21.* multoque magis in nouo Testamento de suscipiendis sacramentis, per se loquendo: nam per acciden, ratione scandali, vel ratione proprii spiritualis detrimenti vitandi, si scilicet in speciali casu susceptio sacramenti ad salutem alicui necessaria esse videatur, aliter res sese habere potest: le-

ge, si placet, hac de re diffusius Suar. *in 3. part. 1. 3. disp. 31. sect. 3.*

Dixi autem ordinariè; nam, quotiescumque ex legis, vel præcepti humani obseruatione maius Reipublicæ commodum speratur, aut ex illius neglectu maius incommodum timetur, quàm æstinari debeat priuatum periculum vitæ, famæ, aut bonorum amittendorum: tunc lex, aut præceptum, cum bonum commune præferatur priuato, uti *suprà* dicebam, cum tanto periculo etiam obligare potest, sicuti notauit Carbo *lib. 7. de legib. disp. 6. posui. 2.* Sotus *suprà cit. quæst. 6. art. 4. & in 4. distinct. 22. quæst. 1. art. 4.* Medina 1. 2. *quæst. 96. art. 4.* & Vasq. *cit. cap. 2.* lic enim belli Dux militi præcipit ut stationem seruet cum vitæ periculo; & summus Pontifex Sacerdoti, ut cum simili periculo Christi fidem infidelibus prædicet.

Item si legis positivæ transgressio cedere videatur in contemptum Legislativæ potestatis, aut fidei, & Religionis Christianæ detrimentum, tunc ipsa etiam naturæ lex obligat ad obseruationem legis positivæ, quamvis cum proprio vitæ dispendio; sicuti rectè notauit Sotus *cit. quæst. 6. art. 4.* Medina 1. 2. Vasq. *in fine disp. 161.* Suarez de *censur. disp. 6. scil. 3 & cit. cap. 10. num. 7.* & Coninch. 3. *part. tom. 2. disp. 13. dub. 12.* cuius rei exemplum habes in Eleazar 2. *Machab. 6.* & in eandem sententiam S. Augusti dixit *lib. de bono coniugij, cap. 16.* Satius est fame mori, quam do-
lohytis vesci. subintellige cum scandalo, vel cum Religionis contemptu, secundum Apostolum 1.

Corinth. 10.

SV.BSECTIO IV.

Proponitur SVBCOROLLAR. III.

Sequitur tertio, quod Princeps possit facilius, & multoties dispensare in criminalibus, quam in civilibus, quia in criminalibus dispensatio sæpius sine aliorum damno, & iniuria locum habet, in civilibus autem raro, aut ferè nunquam; in civilibus enim semper agitur, cuius res sit, mea, an tua, semperque in his sunt vnus, qui postulat rem suam, & alter, à quo postulatur: vnde fit, quod nisi in his feratur iudicium iuxta leges, inferatur alteri damnum cum iniuria, sitque sententia illa in præiudicium tertij, quod neque Principi licet, vt *suprà* dicebam: debet enim Princeps, etiamsi sit supremus, iuste iudicare, & ius suum vnicuique reddere, præcipue ipse, quia quod maiorem habet in Republica auctoritatem, eò magis positus est à Deo ad æquitatem exercendam, & leges seruandas.

SVBSECTIO V.

Proponitur SVBCOROLLAR. IV.

1. **S**equitur quarto, quod si leges scriptæ contineant ius merè positium, ordinariè secundum eas iudicare debeat Iudex præsertim, si supremus non sit: ita S. Thom. 2. 2. *quest. 60. art. 5.* & alij Doctores passim.
2. Dixi, *præsertim si supremus non sit*, quia supremus Princeps potest interdum (vti *suprà* dicebam) dispensare in lege positua, legisque rigorem, & penam relaxare, vel mitigare, quando ita

Reipublicæ expedire ipsi videbitur, hoc autem non potest Iudex inferior, nisi ex tacita, vel expressa Superioris concessionem. Quare Constant. Imperator in l. 1. *Cod. de legibus*, ait: *inter æquitatem, & iusque interpositam interpretationem nobis solis, & oportet, & licet inspicere: ubi Rubrica: Iudex non debet recedere à iure scripto propter æquitatem non scriptam, nisi auctoritate Principis, ad quem hoc pertinet, scilicet limitare ius scriptum:* & ratio est manifesta, quia Iudex in iudicando non potest excedere limites potestatis suæ: at verò Princeps Iudicibus suis committit potestatem secundum leges, tum naturales, & omnibus gentibus communes, tum proprias Regni iudicare; cum lex sit norma, & regula, secundum quam Iudex iudicare debet, alioquin iacerent leges tantà sapientià, & auctoritate constitutæ, tantà temporum diuturnitate, ac vsu comprobatæ, præsertim Cæsareæ, quæ propter æquitatem, & iustitiam ab alijs etiam Romano Imperio non subditis Regnis, in honore, & estimatione sunt, & multæ in Ecclesiastico foro receptæ, si inspectis extrinsecis causarum circumstantiis, ex æquo, & bono, sicuti Iudici videtur, liceat iudicare: id enim quiuis in legum studio etiam non versatus, dummodo ingenio & prudentiâ polleat, præstare poterit.

Dixi, *ordinariè*, quia interdum potest, etiam Iudex inferior, recedere à lege scripta, iudicando scilicet contra verba legis; vt si constet mentem Legislatoris aliam fuisse, nec eum voluisse casum hunc verbis legis suæ esse comprehensum, tunc enim Iudex inferior vt debet *epiicheia*, quia magis tenetur sequi Legislatoris mentem (quæ est anima legis) quam corticem verborum, alioquin summum ius summa iniuria esset.

Adde

Adde, quòd in tali casu (quidquid alijs in contrarium dixerint) nec tenetur is Legislatorem, vel Superiorem consulere quia non est opus inquirere de mente, quando constat de mente; & confirmatur ex l. nulla ratio. ff. de legib. & l. non dubium, Cod. de legibus.

4 Item, si non constat, sed probabilius tamen est aliam fuisse mentem Legislatoris, & res non patitur moram, ut Superior consulatur, debet etiam tunc Iudex inferior non sequi verba legis; quia semper intentio Legislatoris præferenda est verbis legis, quod si superior facile consuli potest, consulendus est: ratio, quia lex infringi non debet, (ne quidem quoad verba) nisi in casu, quod constat aliam fuisse Legislatoris mentem, si de ea constare potest, quod si de ea non potest constare, tunc sequendum id, quod probabilius videtur.

5 Porro, si utrinque est æquale dubium, & Princeps consuli non potest, tenetur inferior Iudex secundum verba legis iudicare, ita communiter Doctores, & ratio est, quia lex est veluti in possessione suæ auctoritatis; unde in pari dubio non potest Iudex, cum ex officio sit custos legis, eam suā auctoritate spoliare.

6 Hinc intelligitur, quomodo Princeps sit liber, & solutus à legibus, ut non teneatur secundum illas iudicare iuxta leg. *Princeps*. ff. de legibus, & è contra quomodo liber, & solutus ab illis non sit. Item intelligitur; quando possit Princeps in legibus dispensare, & quando non, iuxta *can. summopere* 1. *quæsiu* 3.

SECTIO XXVI.

Proponitur eiusdem primæ difficultatis posita tertia solutio.

RESPONDETUR itaque tertio (& multo magis ad rem) distinguendo Antecedens argumenti: Rex, vel quilibet alius supremus Princeps tenetur stare contractui, distinguo; si notabiliter læsus non est, concedo, si notabiliter læsus est, nego; quia in tali casu potest habere beneficium restitutionis in integrum; ut *supra* dicebatur, præsertim si dictam notabilem læsionem passus sit Rex (quamvis scienter) necessitate ductus, ut subveniret bono communi, ad quod præsentanea pecunia tunc ille indigebat; præsertim secundò si qui contraxerunt cum Rege cum dicta notabili læsione Regis, magnum, & exorbitans luctum fecerint, percipiendo etiam fructus quoad excessum illum, in quo Rex notabiliter læsus fuit (& maxime per multum tempus) cum debuerint prius Vassalli in illa necessitate subuenire Regi (mutuando ei saltem pecuniam) si sine suo magno incommodo mutuare potuerint; præsertim tertio, si hæc Regis in integrum restitutio cedat in beneficium commune, ut si v. g. quod recuperat per sui in integrum restitutionem in beneficium Regni conuertit; & præterea ob id Regno novum in posterum evitat gravamen, quod alioquin, propter urgentem aliquam necessitatem, necessario imponendum esset.

Atque hinc intelligitur; quod nonnulli Iuristæ, ut Sanctorus Baua in *Resol. pro tract. falsis*, fol. 12. & 14. & Doctores

Doctores dicunt, nempe quod Rex stet in quasi possessione recedendi à contractu, & à promissis, & practicatis in capirulis Regni; intelligitur enim, quod hi Doctores dicunt, primo secundum primam responsionem in principio huius dubitationis positam, si contractus sit gratuitus, vel sit privilegium aliquod ex mera Regis liberalitate concessum; non autem intelligitur, si contractus sit onerosus, & ex utraque parte obligatorius intelligitur. Secundo, iuxta secundam Responsionem etiam in principio huius dubitationis traditam, si scilicet causam rationabilem (quia sic scilicet exigit bonum commune) recedendi à contractu Rex, seu Princeps supremus, habeat, secus si non habeat, intelligitur. Tertiò, secundum tertiam responsionem mox ultimò positam; si Rex notabiliter in contractu læsus fuerit; secus autem, si læsus non fuerit: nam in casu, quod contractus est onerosus: & causam rationabilem recedendi à contractu Rex non habet, vel saltem notabiliter in contractu læsus non est, necessariò tenetur stare contractui. Ratio, quia licet Rex quodammodo non subdatur iuri positivo, quia est *supra* illud; quapropter (ut dicit Isern. in cap. 1. de Vassallus, decrep. anat. & Regens de Ponte tit. 10. de donis, & expensis uniuers.) potest Rex ius posituum tollere cum omnibus eius effectibus, subditur tamen iuri naturali, & diuino; cum quilibet Rex, utpote creatura, creatori necessariò subdatur. Confirmatur, quia alioquin nemo amplius cum Rege conheret, nec pactitaret, maxime in Parliamentis generalibus: atque ita præter Innoc. cap. nouit de ind. Ant. de But. in capis. cum M. de constit. Ludouic. Roman. in consil. 251. & 352. Syl. in

verb. Princeps, Molin. tom. 3. disp. 667. Bald. de vsu feud. in rubr. de natura feud. & in consil. 326. vol. 1. Matth. de Afflict. in consil. Regni ea, qua ad decus. Iaf. in consil. 10. vol. 3. Philip. Corn. in consil. 70. vol. 2. Bellug. in spec. Princip. rubr. 1. & rubr. 46. præter alios Doctores quos ad fatietatem citat, & sequitur Borrellus in addit. ad rubr. 1. Belluga, lit. N. docent Vasquez in opusculis de restitut. cap. 6. §. 1. dub. 2. Ramonij parti. 1. consil. 24. num. 81. & alij Doctores passim quod si autem contractus gratuitus sit, seu sit privilegium, ex mera liberalitate Regis concessum, vel rationabilem (quia sic scilicet exigit bonum commune) recedendi à contractu Rex causam habeat; vel notabiliter Rex læsus fuerit, non tenetur Rex (provt dicit Baua) stare contractui, contra id quod dicitur per argumentum in principio præsentis dubitationis positum.

SECTIO XXVII.

Proponitur contra eandem dubitationis resolutionem in principio positam secunda difficultas, eiusque solutio.

Secundò obiicies. Rex iurat stare contractui; ergò saltem ratione iuramenti, tenetur stare contractui, cum iure naturæ teneamur cauere, ne Deum faciamus testem falsi.

Respondetur, nego Consequentiam; quia sicut ex rationabili causa tolli potest, etiam à potestate seculari, obligatio iuramenti, impediendo, ne illam ab initio

initio iuramentum inducat, vt si Princeps statuatur iuramentum contractui, vel promissioni alicui adiectum, esse irritum, & nullum; quernadmodum Trident. sess. 25. cap. 16. de Regular. irritum reddit iuramentum adiectum renunciationi bonorum, si fiat hæc ante biennium, quod præcedit professionem & in Regno Lusitaniz de iure regio noua Recopil. l. 4. tit. 74. irriti redduntur omnes contractus, obligationes, conuentiones promissiones, remissiones, & distractus iuramento confirmati: si alioquin ad forum sæculare eorum cognitio pertinebat, nisi cum Regis facultate iuramentum appositum fuerit, & simili fere modo in Regno Castellæ irriti etiam redduntur omnes contractus, exceptis, quibusdam paucis, vt refert Molin. disp. 149. quod ideo factum est, ne lites super huiusmodi contractus traherentur ad forum Ecclesiasticum: iuramentum enim facit, vt causa, quæ aliàs merè est ciuilis, fiat forimixti, vt patet ex cap. fin. de foro compei. in 6. sicut (inquam) ex rationabili causa tolli potest, etiam à potestate sæculari obligatio iuramenti, impediendo, ne illam ab initio iuramentum inducat, ita & tolli potest (quidquid in contrarium dixerit Couar. in cap. quamuis, part. 3. §. 3. num. 22. Rodriq. & tom. 1. summ. cap. 192. num. 9.) obligatio iuramenti, illam iam inductam tollendo per auctoritatem superioris, etiam sæcularis, idque etiam si iuramentum factum in fauorem tertij acceptatum sit, dummodo tamen legitima causa sublit illud tollendi, ex eo quia non potest superior ius alterius tollere sine iusta causa.

³ Cause autem iustæ sunt: primò, si metu, vel fraude extortum est iuramentum: secundò, si alia iniusticia, vel iniuria intercessit; vt cum usurarius exigit

Th. del Bene Dubit. Moral.

iuramentum de soluendis vsuris: item quando quis in contractu grauiter læsus est, & coactus aliquo modo illum iuramento confirmare, vel non aduertens læsionem sponte illum confirmauit: tertio, in iustam poenam: quarrò, si bonum commune ita postulat, vt si filiusfamilias sub patria potestate existens mutuo pecuniam accepit sine consensu Patris, (qui propterea ex beneficio senatus consulti Macedoniani non tenetur ad solutionem, etiam post mortem Patris) & cum iuramento renunciet tali senatusconsulto Macedoniano; de qua re vide Lessium lib. 2. de iust. & iur. cap. 2. dub. 2. numer. 9. item si quis cum iuramento promittit non accusare, non denunciare, non contra testari, & similia.

Ratio autem; cur obligatio iuramenti tolli possit per auctoritatem superioris, etiam sæcularis, ex iusta causa, illa est, quia in iuramento semper tacite subintelligitur conditio; nisi superior sua auctoritate ex legitima causa remittat: vnde dici consuevit in iuramento censi exceptam auctoritatem superioris; qui enim aliquid promittit alteri etiam iurando (cum iuramentum, vt potè accessorium sequatur naturam promissionis, vt potè principalis) tacite semper subintelligit conditionem: nisi superior sua auctoritate ex legitima causa remittat,

Sicut & aliam similem; si velis,
nisi remittas, nisi superior,
cui materia subest,
contradicat,
&c.

E c SVB

SVBSECTIO I.

Proponitur COROLLAR. I.

EX dictis in præcedenti sectione sequitur primò quod quando metu, fraude, vel aliqua alia iniustitia iuramentum extortum est superior etiam secularis, qui sua auctoritate potest remittere solutionem, potest etiam & remittere iuramentum, sicut enim si is, qui extorsit, remittat, evanescit obligatio iuramenti, ita etiam eadem evanescit, si eius superior, qui potest eum cogere ad remittendum, condonet: hæc enim condonatio Superioris supplet vicem condonationis, quam faceret inferior.

Hac ratione itaque huiusmodi iuramenta remittere, seu relaxare potest primò summus Pontifex, & etiam Episcopus, vel qui auctoritatem quasi Episcopalem habet; maxime si ille, qui sic exegit, est ei subiectus; quia Superior subditos suos cogere potest, ut ab iniuria abstineant, eamque relaxent, retinere autem alterum iuramento obstrictum, assidua iniuria est, assiduaque afflictio; quod si Superior cogere illum potest, ut relaxet, etiam sua auctoritate relaxare potest, sicut quando subditus lege iustitiæ tenetur ad solutionem, vel restitutionem, potest Superior ex bonis subditi restituere, si subditum ob absentiam, vel potentiam cogere ad hoc non potest.

Si autem, qui extorsit, non est subditus, est maior difficultas: quia condonatio mea non potest supplere condonationem alterius, qui mihi non subest, cum ego in illum ius non habeam: nihilominus videtur dicendum te posse

relaxare, si is, qui iniuriam passus est, sit tuus subditus: tunc enim ratione iniuriæ subdito tuo illata, ius in alterum habes, quo illum ad iniuriam tollendam compellere possis, præsertim si superior illius id facere recuset, quo casu etiam ex bonis illius subdito tuo restitutionem facere posses, si damnum ei esset secutum.

Imò non videtur esse opus, ut superior illius, qui extorsit iuramentum, interpelletur, ut subditum suum compellat ad iuramentum relaxandum, quia cum tu ratione iniuriæ subdito tuo illata; satis ius habeas ad illum compellendum, si non potes compellere ob absentiam, vel potentiam, potes ipsemet condonare, hinc Doctores in cap. *debitores de iure iurando* generatim docent, quod iuramentum, quo quis viuario promisit solvere usuras, ab Episcopo relaxari potest.

Quod autem dixi de Superiore in ordine ad subditum, si laicus est, idem intelligas de Superiore in ordine ad se ipsum, si ipse laicus fuerit: quod scilicet possit in tali casu sibi ipse relaxare iuramentum. Ratio est, quia non debet Superior esse deterioris conditionis, quam subditus: quapropter Doctores in materia de voto docent, quod Prælati potest etiam directe sibi dispensare in votis propriis. Dixi *directè*, quia non est dubium, quin possit indirectè, nimirum dando alicui ex subditis potestatem; quæ in ipsius voto dispenseret: sicut enim Prælati sacerdoti subdito potest dare potestatem, qua ipsum absolvat à peccatis, etiam reservatis, ut colligitur ex cap. *fin. de penit. & remiss.* scilicet si Episcopus incidit in casum Pontifici reservatum, à quo ipse alios absolvere potest, dare possit subdito potestatem, ut ab illo ipse

ipse absolatur (idemque cōtra Iacobum de Graffius in *append. ad decis. aur. lib. 3. cap. 8. num. 22.* & Alterium de *cenfuris*, tom. 2. *disput. 8. cap. 3. concl. 4. ver. 3.* propter eandem rationem dico de Vicario Episcopi, & Vicario Superioris regularis, quod si scilicet incidat is in casum suo Superiori referuatum, possit etiam dare alteri potestatem, ut ab illo ipse sine licentia sui Superioris absolatur, si potestatem tamen subdelegandi à Superiore habeat: sicuti sacra Cardinalium Congregatio declarauit *Trident. Concil. in Concil. in sess. 24. de reform. cap. 6.* & docent communiter, Doctores Palud. in 4. *distinct. 38. quest. 4. art. 2. concl. 4. Sylu. ver. Confessor, 1. quest. 9.* Henriquez *lib. 14. cap. 18. num. 3.* Suarez *tom. 4. disput. 41. sect. 2. num. 9.* Maiolus de *irregular. lib. 5. cap. 21. num. 7* Sayrus de *cenfur. lib. 7. cap. 9. num. 5.* Sanchez de *matrim. lib. 8. disput. 3. num. 3.* & in *summa tom. 1. lib. 2. cap. 11. num. 11.* & *lib. 4. cap. 37. num. 41.* Vgolin. de *potest. Episc. cap. 39. num. 2.* Floron. de *casib. refer. part. 1. cap. 3. §. 1. num. 3.* Ricc. in *praxi part. 1. resol. 445. num. 2.* Bellett. in *disquisit. Cler. part. 1. tit. de disciplina Cleric. §. 1. num. 54.* Naldus *vers. casu num. 6.* Sà *ver. Confessor. num. 16.* Layman *lib. 1. tract. 4. capit. 22. num. 33.* ubi ait, quod nihil prohibet, quominus alter alteri iurisdictionem committere possit erga seipsum exercendam: sic enim Papa v. g. dat Confessario suo iurisdictionem à peccatis absoluendi ipsummet Papam, uti docet S. Bonavent. in 4. *distinct. 19. art. 3. quest. 2.* ita etiam poterit Prælatus Sacerdoti subdito dare potestatem, qua liberet ipsum ab obligatione voti; ne Superior sit (uti *suprà* dicebatur) deterioris conditionis, quam

subditi.

Et doctrina hæc communis de voto à Doctores communiter tradita, probatur vltius sic, quia sicut Prælatus potest ex iusta causa dispensare cum suis subditis in legibus, & etiam Superiorum, ut in lege ieiunij, esus carnum audiendi facti, recitandi officij, & similibus, ita ex iusta causa per omnes potest dispensare sibi in iisdem; ergo sicut potest dispensare in votis subditorum, potest etiam in votis suis. Consequentia probatur, quia hîc non plus iurisdictionis requiritur in se ipsum, quam ibi.

Secundò, potest se eximere, quando causa subest, ab obligatione, quam iure naturæ contrahit occasione legis propriæ: ergo & ab obligatione, quam adfert votum proprium.

Tertiò, Papa, Episcopus, &c. potest sibi ipsi conferre indulgentias, absolvendo se à debito pœnæ, etiam iniustæ, ut docet Henric. *lib. 6. cap. 8. & lib. 7. cap. 32. num. 3.* Suarez 3 *part. tom. 4. disp. 52. sect. 1.* & *lib. 6. de legibus, cap. 12.* & *lib. 6. de voto, cap. 11.* Sanchez *lib. 8. de matrim. disp. 3. num. 12. resp. ad confirmat. 4. argum. contra Richard. 4. dist. 20. art. 4. quest. 3.* & Palud. *quest. 4. art. 3. concl. 5.* ergo, & potest se absolvere à debito voti.

Quartò, si quid obstaret, cur minus posset Prælatus in voto sibi dispensare, id esset defectu iurisdictionis in ipsum: quia nemo potest in se ipsum iurisdictionem exercere: vnde nemo potest se ipsum à peccatis absolvere, censuris ligare, aut liberare: sed hoc non obstat: ergo &c. Minor probatur, quia non magis requiritur hæc iurdictio in dispensatione votorum, quam in dispensatione legum, collatione indulgentiarum, & obligatione per suas leges; sed defe-

Actus iurisdictionis in se ipsum non impedit, quominus quis hæc possit in seipsum præstare, ut patet ex *suprà* dictis: ergo &c. Secundò, quia quòd iurisdictionio postulat distinctionem personarum, est, vel quia est coactiva, quæ exercenda est in inuitum, ut est potestas, v.g. inferendi censuram, &c. vel quia est contentiosa, inter partes ius distribuens (non enim videtur æquum, ut quis in sua causa sibi ius dicat contra ius aduersarij se opponētis: sic enim esset sibi simul Iudex, & reus) vel quia pertinet ad absolutionem Sacramentalem, quæ iure diuino postulat distinctionem Iudicis, & Rei: sed iurisdictionio, quæ requiritur ad dispensationem voti, nihil horum est: ergo non est, car requirat distinctionem personarum,

- 7 Confirmatur ex S. Thom. in 4. dist. 10. *quæst. unic. art. 5. ad 3.* vbi docet neminem posse seipsum excommunicare, quia excommunicatio fertur per modum sententiæ, quam nemo in seipsum ferre potest, cum iam idem non possit esse Iudex, & reus, posse tamen sibi dare indulgentias, quia indulgentia non datur per modum sententiæ; sed per modum cuiusdam dispensationis: ergo ad mentem S. Thom. clare sequitur posse etiam se eximere ab obligatione sui voti, quia hic est propriè dispensatio.

Confirmatur secundò, quia si in dispensationibus requireretur distinctio personarum, sicut in inferendis, & tollendis censuris, non posset quis esse particeps dispensationis & beneficii à se collati Communitati, sicut non potest incurrere censuras à se illatas Communitati, quod est contra S. Thomam vbi *suprà* communiter à Doctoribus receptum: ergo &c.

Confirmatur tertio, dispensatio votorum nihil aliud est, quam quædam

condonatio nomine, & auctoritate Dei facta; sed condonatio non requirit distinctionem personarum: ergo &c. vnde qui habet, v.g. auctoritatem condonandi omnibus Regi aliquid debentibus, potest etiam sibi condonare: & qui habet aliquid distribuendum, potest etiam sibi applicare, & se numerare inter eos, quibus facienda est distributio, si eadem causa in ipso locum habet; & sic quæstor sibi ipse solvere potest; & pauper eleemosynas sibi applicare,

Confirmatur quartò, quia ut docet Panorm. *cap. ex literis, num. 11. de probationibus*, in iurisdictione voluntaria potest quis sustinere vices plurium personarum, dummodo exercitium vnus actus non impediatur exercitium alterius actus, idque probat ex l. si consul, ff. de adopt. vbi dicitur, quòd filiufamilias, si Præses sit, possit seipsum apud seipsum emancipare, vel in adoptionem dare, & ex l. una, ff. de offic. Consul. vbi consul potest apud se manumittere seruum suum, & sic repræsentare personam Consulis, & personam Domini: & ratio est, quia idem secundum diuersas qualitates, & officia potest seipso esse superior, & inferior, ut patet in Pontifice, qui simul est Princeps secularis; in Episcopo, qui simul est Canonicus; & in Rege, qui simul est Dux, vel Comes coronæ subiectus, seu vassallus. Idem patet in omni Prælato, & superiore, quia in eo (ut ita dicam) est qualitas superioris, & qualitas personæ priuatæ. Itaque gratias, & beneficia, quæ superior in alios inferiores diffundit, potest etiam diffundere in seipsum: nam ut superior habet veluti vim actiuam, & ut persona priuata, habet veluti potentiam receptiuam, nec mirum: nam in naturalibus etiam idem potest agere in se ipsum, & esse agens, &

& patiens, vt patet in actibus vitalibus, &c.

9 Confirmatur quintò, quia dispensatio non requirit maiorem distinctionem; quàm actus iustitiæ; sed eiusdem ad seipsum secundum diuersas rationes, & officia potest esse obligatio, & actus iustitiæ, vt patet, cum quæstor, vt debitor, nomine Regis soluit sibi, vt Creditori, & cum Christus, vt homofatisfecit sibi, vt Deo, ergò, &c.

10 Obiicies: Collator non potest sibi ipse beneficium conferre vt habetur in *fin. de institut.* quia vt ibi dicitur interdantem, & accipientem debet esse distinctio personalis, similiter Patronus non potest se ipsum præsentare, vt habetur in *cap. per nostras 26. de reparationatur*, ergò, &c.

Respondeo, argumentum hoc probare plus, quàm intendit; quare signum est, quod non valeat; si enim valeret, non posset Prælati sui voti dispensationem alteri committere; sicut nec collator potest committere suam potestatem alteri, qui ipsi beneficium conferat, vt docet ibidem ex communi Panorm. num. 6. itaque dicendum, quod hoc peculiariter statutum sit in beneficiorum collatione, & præsentatione. Ratio, quia nemo debet se ingerere Ecclesiasticæ prælationis officiiis, quantumvis sit idoneus, vt habetur in *cit. capit. per nostras*; tum quia, esset perniciosum exemplum, si quis prouideret sibi, qui aliis conferre tenetur, vt ait Panorm. *suprà.* potest tamen quis se ipsum eligere, nisi fortè sit solus elector, quia id non est iure prohibitum: non enim à se solo tunc ius accipit, sed etiam à coelectoribus, & præterea rarissimè vsu venit, vt sic promoueatur.

11 Obiicies secundò, *leg. 1. ff. de anib.*

& consensu Tutorum. Respondeo, legem istam ad rem non facere: solum enim ibi dicitur, in rem suam tutorem autorem fieri non posse, id est, non posse dare pupillo auctoritatem in negotio, quod ad ipsum tutorem principaliter pertinet, non autem dicitur (vt Aduersarij contendunt) neminem posse præstare auctoritatem in suo facto: id enim falsum est, vt patet in exemplis allatis, & multis aliis; quamuis sit verum, quando agitur de alterius præiudicio rationabili. Vide Panorm. *loc. suprà cit.*

Itaque ex dictis non solum Pontifex potest in votis propriis, & sic propter eandem rationem in iuramentis, & votis iuratis, ex causa iusta sibi dispensare, sed etiam Episcopus, idque in omnibus, in quibus possunt cum suis subditis, quia rationes omnes supradictæ in iis locum habent: idem dicendum de Prælati Regularium, qui toti Conuentui præfunt, vt sunt Priores, Præpositi, Guardiani, Rectores, &c. imò etiam Vicepriores, & Vicerectores, qui in absentia illorum regunt, quia hi omnes habent iurisdictionem, quasi Episcopalem in suos, & sunt Pastores ordinarij suorum, sicut Episcopi secularium, vide Sotum *lib. 7. de iust. quæst. 4. art. 3.* Nauarr. *capit. 11. num. 75.* Sylu. *ver. votum 4. num. 3.* & distinctius Sanchez vbi *suprà*; de *matrim. lib. 8. disput. 3. num. 6.* & *seqq.* & ex parte Suarez in *locis suprà cit.* Molinam *disput. 248.* vbi dicit, quod Superiori Monasterij, quas facultates, & dispensationes potest aliis concedere, iisdem possit secum vti, quando aliud in ea Religione non est statutum. Vide etiam Layman *lib. 1. tract. 4. cap. 22. num. 11.* & 32. *Sà ver. Religio*, vbi ait, quod Prælati in Religione possunt se-

Ec ; cum

cum dispensare, sicut cum subditis, quam sententiam dicit esse rationabilem Fumus *ver. Monachus, num. 9.* idem colligitur ex Caiet. 1. 2. *quest. 96. artic. 5. dub. ult. Sylu. ver. lex num. 14. Soto lib. 1. de inst. & iur. quest. 6. artic. 1. & aliis, qui docent, Superiorem posse secum dispensare in lege ieiunij, & aliis, in quibus potest cum subditis; idque ne sit (vt *suprà* dicebatur) deterioris conditionis, quàm subditi; quare ad mentem istorum Doctorum poterit etiam Superior sibi dispensare in votis, iuramentis, & votis iuratis, cum sit in omnibus his eadem ratio.*

- 13 Item secundò huiusmodi iuramenta, metu scilicet, vel per aliam iniuriam, extorta remittere, seu relaxare possunt Regulares, quibus per priuilegium Sedis Apostolicæ concessum est, relaxare vota etiam iurata, & iuramenta, quorum remissio non est in præiudicium tertij; nam quando iuramentum per iniuriam extortum est, nullum ius propriè acquiritur extorquenti, aut alteri, in cuius fauorem extortum est; ac proinde iuramenti relaxatio in tali casu non censetur esse in eius præiudicium, id est, in eius damnum iniquum; atque ita docent Petrus de Ledesma *de matrimonio, quest. 47. art. 3. dub. 3.* & alij passim.

- 14 Item tertio huiusmodi iuramenta, metu scilicet, vel per aliam iniuriam extorta remittere, seu relaxare potest potestas etiam secularis, vt *suprà* in *scil. precedenti* contra Couar. & Rodriq. in *locis suprà citatis* dicebamus: non quidem directè, vt sentire videntur Molina *cit. diff. 149.* Mynsiger *ent. 3. obseruat. 99.* Andreas Gaill *lib. 1. obseruat. 25.* sed indir ectè, sicuti docent Suarez *lib. 2. de iuram. cap. 41. num. 16.* Sanchez *lib. 3. cap. 22. num. 13.* Gutierrez in *auth.*

Sacramenta puerum, num. 46. & alij: ita vt directà relaxatio vinculi iuramenti, quæ fit per modum dispensationis, vel absolutionis, ad Ecclesiasticos tantum Prælatos pertineat, cum sit quædam remissio ex parte Dei facta per eius Ministrum, cuiusmodi potestas omnino Ecclesiastica, & spiritalis est, & in hunc sensum forsitan loquuntur Couar. & Rodriq. in *loco suprà citato*, negantes, quòd potestas secularis possit remittere iuramenta; indirecta autem iuramenti relaxatio, quæ fit ratione materiæ, vel supplendo vicem eius, cui iuratum est, & qui remittere debebat, ad ciuilem, seu sæcularem potestatem pertinere possit, dummodò materia temporalis sit, & persona, cui remittitur subdita, de qua re vide diffusius *infra* in *subsecutione quarta sequenti.*

Ex dictis inferas ad sententiam, quam cum Molina *cit. diff. 149.* & Sanchez *cit. cap. 22. num. 10. suprà* tradebamus, quidquid in contrarium sentire etiam videantur Couar. *part. 2. §. 1. num. 18.* & Gutierrez *loc. cit. num. 152.* quod potestas ciuilis, seu laicalis, si Reipubl. bonum ita postulet, adeo aliquam promissionem, vel contractum prohibere possit, vt etsi iuramentum subditi sui accedat, nulla omnino ex eo obligatio oriatur. Primò, quia potestas ciuilis debet esse sufficiens ad prohibendum, & remouendum ea, quæ fini suo, & bono Communitatis obnoxia sunt, cuiusmodi sunt quorundam pactorum obligationes; alioquin enim deluderetur publica potestas, & iustitia, si improbi homines, quod vna via, siue obligatione pacti consequi non possunt, alia via, siue obligatione iuramenti consequerentur. Secundò, quia potestas ciuilis iuramenti iam contractam obligationem indir ectè remittere, seu relaxare potest,

ut *suprà* dictum est: ergo & poterit prohibere, seu impedire, quo minus contrahatur à principio.

- 16 Ex dictis, inquam, inferas ad sententiam, quam cum Molina, & Sanchez contra Couar. & Rodriq. *suprà* tradebamus; quòd sententia hæc intelligi non debet de directa prohibitionem obligationis iuramenti, còdè illa spiritualis, & laicali potestati subiecta non sit; sed solum de prohibitionem indirecta, quæ duobus modis locum habere potest. Primò, si laica potestas, iusta lege lata, executionem; siuè solutionem rei taliter promissæ prohibeat, illicitamque reddat, ad improborum hominum fraudes, & iniurias arcendas: tunc enim huiusmodi iuramentum erit de obiecto illicito, atque adeò non obligatorium, qua ratione prodigus, cui bonorum administratio à Magistratu inrerdicta est, iuramento se obligare non potest ad alienandum, soluendum, &c. sicut ex probabiliori Doctorum opinione docet Couar. in cap. *quamvis pactum*, part. 2. §. 3. num. 11. argum. leg. *si quis cum sciret*, ff. *pro emptore*.

- 17 Secundò, quotiescumque secularis potestas recipientem, seu exigentem iuramentum, ratione fraudis, violentiæ, vel alterius causæ iustæ compellere potest ad eius relaxationem, etiam lege publica lata impedire poterit, quo minus obligatio iuramenti erga huiusmodi homines, saltem efficaciter, aut sine exceptionis, vel actionis remedio contrahatur: qua ratione civilis potestas prohibere videtur, atque impedire, ne ex contractu Tutoris cum pupillo, etiam accedente iuramento, obligatio, vel solutio iuramento sequatur.

SUBSECTIO. II.

Proponitur SYBCOROLLAR. II.

EX dictis in sect. eadem XXVII. 1
 sequitur vndecimò, quod superior, etiam laicus, potest remittere, seu relaxare iuramentum, in pœnam, quando scilicet is, cui præstitum est iuramentum, ita meretur; siue quia iniuriam exegit illud, siue quia commisit aliquid, ob quod meretur bonis spoliari, hoc modo Iudex, etiam secularis, ad puniendum usurarium, qui absque Principis permisso usuras fecisset, posset relaxare iuramentum ipsi usurario præstitum de usuris soluendis. idem dicendum de iuramentis vi, vel fraude extortis, ut patet ex leg. 2. Cod. *si adversus vendit*. in qua dicitur: per vim autem, aut per metum extorta iuramenta, etiam à maioribus, nullius esse momenti, iubemus, ubi generatim videntur omnia huiusmodi iuramenta irrita reddi, ac proinde non agere relaxatione Iudicis, probabilius ramen puto, non esse irrita; neque legem illam ab Ecclesia eo sensu receptam; nam in cap. *si verò, de iure iur.* dicitur, requiri absolutionem à talibus iuramentis, dicuntur autem nullius momenti, quia talia iuramenta præstata in irritum revocari possunt, etiam per iudicem secularem, præcedente ramen causæ cognitione; quia extorquens meretur, ira puniri.

Excipe iuramentum de non accusando maleficum, seu delinquentem; hoc enim iuramentum videtur statim irritum reddi, quia sic bonum publicum iustitiæ videtur postulare, & ratio est, quia alioquin non posset hæc accusatio
 fin e

sine petiurio fieri, nisi quis ante recurrat ad Episcopum, quod tamen ibi non videtur lex intendere.

- 3 In poenam quoque relaxatur iuramentum subditorum, quo obstricti sunt Principi, vel alteri superiori, quando ille priuatur per summum Pontificem, vel per alium superiorem, officio, vel dignitate, ratione cuius ei erat praestitum iuramentum, vel quando suscipiuntur ab officij executione, sic absoluntur (vt habetur in *cap. absolutor, de haereticis*) à debito fidelitatis, dominij, & obsequij illi, qui manifestè lapsi in haeresim, iuramento quacumque firmitate vallato, tenebantur astricti, vt sunt subditi, serui, & Vassalli idem dicendum est de iis, qui publicè excommunicatis hoc modo obstricti erant. *cap. Nos sanctorum, is quasi. 6. ex Gregor. VII.*

SVBSECTIO III.

Proponitur SVBCOROLL. III.

- 1 **E**X dictis in eadem sect. 27. sequitur tertid, quod superior, etiam laicus potest remittere, seu relaxare iuramentum, ratione boni publici, sicuti est in casu nostro, item quando quis cum iuramento alicui spontè, vel coacte promisit, non accusare, non denunciare, non contra testari, & similia: nam nisi talia iuramenta possent relaxari, non possent crimina detegi, & puniri, iudicia exerceri, innocentia defendi, iniquitas opprimi, &c. quæ omnia sunt contra bonum publicum, ergo, &c.

- 2 Itaque huiusmodi iuramenta ob praedictas causas relaxare potest primò summus Pontifex, Episcopus, & qui auctoritatem quasi Episcopalem habet, secundò

pruilegiatus: tertid etiam Princeps saecularis indirectè tamen modo *suprà* explicato, quia ratio officij Principis saecularis etiam postulat, vt possit tollere obligationes, quæ eiusdem rectam administrationem possent impedire, vt *suprà* dicebatur.

SVBSECTIO IV.

Proponitur circa dicta Aduertendum primum cum solutione multorum casuum.

ADuerte tamen hîc, quod quamuis iuramenti cognitio (quando agitur de viribus, & valore iuramenti, vel in dubium probabile vertitur, an iuramentum sit licitum, an obliget in conscientia, an possit relaxari, &c. ad forum Ecclesiasticum pertineat, vt patet ex *cap. fin. de foro competenti in 6. & ex cap. venerabilem, 5. vtrum verò de elect.* & notat ibi Abb. num. 13. Sanchez lib. 1. de matrim. disp. 32. num. 18. Andr. Gail. lib. 1. obseruat. 25. num. 1. & nos in *subsect. sequenti* dicemus; tamen, quando manifestè constat de iniuria, vel iniustitia exactoris, aut poena locum habet, aut quando constat huiusmodi iuramentum bono publico noxium esse, potest ex dictis etiam Princeps saecularis, & aliquando iudex inferior, non solum precipere, vt exactor illud remittat, sed etiam sua auctoritate illud remittere, & relaxare. Ratio, quia hæc potestas non est (vt *suprà* dicebatur) per se spiritualis, sed generatim fundata in potestate gubernandi, sine qua potestate gubernatio ciuilis prorsus esset imperfecta, ac manca, & plurimis incommodis non posset subuenire.

Confir

2 Confirmatur, quia Princeps secularis (vt *suprà* etiam dicebatur) ab initio potest obligationem iuramenti impedire, ne nascatur; ergo, & natam, ex iusta causa, potest de medio tollere: hæc enim duo sunt eiusdem rationis, & potestatis. Adde, quod contractus ipsi, qui iuramento confirmantur, potestati Ciuili subduntur, & sic cum illos potestas ciuilis irritat, statim cessat, & ruit iuramentum, quod ipsos confirmabat: nam cessante, & ruente principali, necessario cessat, & ruit accessorium eius, atque ita contra Couar. *cap. quamuis, part. 1. §. 3. num. 22.* & Rodr. *tom. 1. summ. cap. 192. num. 9.* docen Mynfingerius *cent. 3. obseruat. 99.* Andr. Gaill. *lib. 1. obser. 25.* Gutierrez *in auth. Sacramenta puberum, num. 46.* & Pereira *de manu regia, cap. 19.* & ex Theologis Molin. *de iust. & iur. tom. 1. tract. 2. disput. 149. num. 13.* Sanchez *in summa tom. 1. lib. 3. cap. 22. num. 10. & seq.* Vasq. *de testam. cap. 3. dub. 2.* Suar. *lib. 2. de iuram. cap. 41. num. 16.* Pontius *de matrim. lib. 12. cap. 8. §. 5. num. 39.* & Fagundez *de precept. Eccles. tract. 1. lib. 3. cap. 7. numer. 17.* & alij quàm plures.

3 Cum autem dixi, quod Princeps etiam secularis, & aliquando iudex inferior, possit sua auctoritate iuramentum remittere, seu relaxare, id verum est non directè (vt docere videtur Molina, Mynfingerius, Andr. Gaill. & alij) quia, vt *suprà* dicebatur, directà relaxatio iuramenti, cum fiat per modum dispensationis, vel absolutionis, ad Ecclesiasticos tantum Prælatos pertinet: sic enim est quadam remissio ex parte Dei facta per eius Ministrum, cuiusmodi potestas omnino Ecclesiastica, & spiritualis est, sed est verum solum indirectè (vt docent Gutierrez, Suar. & Sanchez)

Tom. del Bene Dubit. Moral.

ratione scilicet materiæ, quæ cum sit temporalis, laicæ potestati subiecta est, vel supplendo vicem eius, cui iuratum est, & qui remittere debebat.

Ad hunc modum relaxandi iuramenta pertinet, primò, si laica potestas aliquem ab officio, vel dignitate remouet, ratione cuius subditi ei obedire iuramento obstricti erant: nam in tali casu, nonobstante tali iuramento, non tenentur illi obedire, vt *suprà* dicebatur.

Secundò, si laica potestas ob iustam causam aliquid præcipit, vel prohibet, ei, nonobstante contrario iuramento suo subditus obtemperare debet; v. g. quod ciuitatis gubernationem accipiat, *l. vlt. ff. ad Municip. lib. 1.* quod ciuitate non egrediatur: quod ad talem locum non accedat, &c.

Tertiò, si is (cui iuratum est) propter vim, fraudem, aut iniustitiam quamcumque, vel propter aliam causam pertinentem ad Reipublicæ bonum, cogi potest (vt *suprà* dicebatur) ad relaxandam obligationem iuramenti: Superior (illo etiam inuito) talem remissionem, seu relaxationem facere potest: quia factum Superioris in tali casu reputatur factum partis, vti docent Doctores in *l. si ob causam, C. de eiusdem lib. 1.* requiritur tamen in tali casu partis citatio: hæc enim substantialiter requiritur, quotiescumque actus iudicialis cedit in graue præiudicium partis, vti habetur *in leg. de vnoquoque, ff. de re iudic. in leg. nam ita, ff. de adoption. & docet Couar. 1. resol. cap. 4. num. 5.* Sanchez *lib. 3. cap. 21. numero 28.* & Gaill. *libro 1. obseruat. 109.*

Quartò, si Reipublicæ bonum ita postular, promissionem, vel contractum prohibere potest potestas ciuilis, vt et si iuramentum subditi accedat, null-

F f la

la omnino ex ea promissione, vel contractu obligatio oriatur: quin imò si laica potestas, iusta lege lata, executionem, siue solutionem rei taliter promissæ prohibet, illicitamque reddit (ad improborum, verbi gratia, hominum iniurias, vel fraudes arcendas) tunc eiusmodi iuramentum erit de obiecto illicito, ideoque nullo modo obligatorium, ut *supra* dicebatur.

- 8 Vnde prodigus, cui bonorum administratio à Magistratu interdicta est, iuramento se obligare non potest ad alienandum, soluendum, &c. sicuti ex probabiliori docet Couar. *in cap. quamuis patrum, part. 2. §. 3. num. 11. argum. leg. si quis cum sciret, ff. pro emptore.*

- 19 Vnde secundò, quotiescumque secularis potestas eum, cui factum est iuramentum, ratione fraudis, vel ob aliam causam rationabilem compellere potest ad eius relaxationem, potest etiam lege publica lata impedire, quominus obligatio iuramenti erga huiusmodi homines (saltem efficaciter, aut sine exceptionis, vel actionis remedio) contrahatur.

- 10 Vnde tertio potest Civilis potestas prohibere, atque impedire, ne ex contractu Tutoris cum pupillo, etiam accedente iuramento, obligatio, vel solutio sequatur; de quibus vide *subselligiana primum superiorem*.

tio per se, & immediatè tendit ad Deum, quare si iuramentum, & votum soli Deo, seu intuitu tantum pietatis, fiant, ad eorum observationem, solus iudex Ecclesiasticus, & nullo pacto laicus, compellere, vel in iisdem, ob iustam causam, disponere potest; sicuti ex communi docet Abb. *in capit. licet, num. 3. de voto, & Sanchez lib. 3. moral. cap. 13. num. 16.* quemadmodum propter eandem rationem quotiescumque de iuribus, seu valore iuramenti agitur, vel in dubium probabile vertitur, verum licitum sit, nec ne; obligatorium, nec ne; huius rei cognitio ad solum Iudicem Ecclesiasticum spectat, ut *in subsest. precedenti* dicebatur: at si iuramentum interponatur super contractu, vel alio negotio ad seculare forum pertinente; tunc ex dictis ratione huius Iudex laicus etiam compellere potest subditos suos ad iuramenti observationem, si de obligatione constet; sicut & compellere eosdem ad eiusdem iuramenti relaxationem, vel simpliciter, vel saltem ad effectum agendi, quatenus id ad terminationem litis, & publicæ iustitiæ conservationem, necessarium est; indirectè tamen modo quo *supra* dicebatur: qua ratione testatur Andreas Gaill. *cit. observat. 23.* Camera Imperialis consuetudinem esse, ut ipsamet Camera relaxationem iuramenti faciat, præcisè ad effectum agendi contra recipientem iuramentum, actione iniuriarum, vel damni dati, &c.

Illud tamen fatendum est, quod non solum Iudex laicus ad observationem iuramenti super contractu, vel simili negotio interpositi laicos suos compellere potest, sed etiam possit Iudex Ecclesiasticus; sicut habetur expressè *in cap. ultimo de foro compet. in 6.* ubi Doctores adnotant, quod iuramentum non mutar

SVBSECTIO V.

Proponitur Aduertendum II.

- 1 **A**duerte secundò, quod obligatio iuramenti (sicut & voti) est spiritualis. Ratio, quia utraque obliga-

mutat forum; sed addit forum foro:& sensus est, si contractus, v.g. iuramento confirmatus est, potest quidem iurans ratione contractus politici coram seculari Iudice conueniri, vt is totam litem definiat; sed potest etiam conueniri coram Iudice Ecclesiastico, ratione interpositi iuramenti, cuius obligatio per se ad forum Ecclesiasticum spectat: quate in tali casu materia iuramenti est mixti fori. Similiter etiam si iuramentum propter turpitudinem laici recipientis, v.g. vsurarij, ab eodem remittendum est, ad id etiam Ecclesiasticus Iudex compellere potest; sicuti constat ex cap. 1. iuncta Gloss. verb. iuramenta, de iureiur. & docet ibidem Abbas num. 3. Couat. 1. resol. cap. 4. num. 5. §. verum, & Sanch. lib. 1. de matrim. disp. 3. 2. n. 18.

fit, est in necessitate, vt illam infumat ad subueniendum necessitatibus Regni, vt bellorum, &c. præsertim secundo, si qui contraxerunt cum Rege magnum lucrum fecerunt in damnum Regis, & Regni, & ex alio capite teneantur vassalli subuenire Regi, si Rex in necessitate est ad subueniendum bono communi: præsertim tertio, si Rex, quod recuperat, in beneficium commune conuertit, & præterea per hoc euitat nouas impositiones, & gabellas, alioquin necessarium imponendas, cum sic urgeat Regni, nedum Regis necessitas.

SECTIO XXIX.

Proponitur quarta difficultas eiusque solutio.

SECTIO XXVIII.

Proponitur tertia difficultas eiusque solutio.

Tertio obiicit: Rex hoc ipso, quod exigit beneficium restitutionis in integrum, ex eo, quod læsus est, tenetur restituere omnem pecuniam, quam accepit ab iis, qui cum ipso contraxerunt cum alijs: ergo &c.

Respondetur, nego Antecedens: sed sufficit, quod ad limites iustitiæ, (cum sic non violetur æqualitas) contractum reducat, soluendo, verbi gratia, quot annis proportionatum, & iustum interesse, vel pro hoc iusto & proportionato interesse, assignando æquivalentia corpora, siue ex emptis, siue ex alijs, quæ rationabiliter voluerit Rex, præsertim si Rex hic, & nunc non sit in posse, vt pecuniam illam restituat; vel si

Quarto, obiicit: saltē Rex per hoc quod exigit beneficium restitutionis in integrum, & non restituit pecuniam iis, qui cum ipso læso contraxerunt, rescindendo scilicet totaliter contractum cum illis, amittit fidem, ita vt cum ipso in posterum nemo contrahere velit; quod cedit in magnum præiudicium, etiam Regni: ergo &c.

Respondetur: nego Regem per hoc amittere fidem in contrahendo, vt patet in pupillis, Ecclesijs, locis pijs, & alijs, quibus de iure conceditur beneficium restitutionis in integrum in casu, quod læsionem magnam in contrahendo patiantur: & ratio à priori est, quia cum concessione beneficij restitutionis in integrum fauorabilem locorum, & personarum nunquam inuoluitur læsio, & aggrauatio alterius partis; sed semper ibi insistitur, vt seruetur æqualitas; et si aliquando merito in poenam illa non seruetur.

DUBITATIO QUINTA.

An Rex, ut subueniat sua, vel Regni necessitati, possit in bona conscientia reducere contractus ad limites iustitiae, non solum quos ipse cum Mercatoribus contraxit cum alagijs, & lesione magna ipsius, sed etiam quos similiter contraxerunt ipsius incerti, & ignoti Vassalli; & sic exigere à Mercatoribus non solum id, in quo ipse latus est ab illis, sed etiam id, in quo ipsius incerti, & ignoti Vassalli lasi sunt ab iisdem.

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis resolutio.

IDETVR dicendum quod non, quia id in quo lasi sunt vassalli, spectare videtur de iure ad ipsos vassallos, vtpote ad partem laesam. Ergo, &c. Et confirmatur, quia multoties Regis ministri fuerunt causa talis damni vassallis, cogendo quodam modo illos per difficiles solutiones ad contrahendum sic cum mercatoribus, id est, cum alagijs, & damno notabili ipsorum.

Respondetur tamen affirmatiue: si vassalli, qui lasi sunt, incerti sint, & ignoti. Ratio est clara: quia Rex, cum sit

supremus Princeps in temporalibus, eius proprium munus est, de temporalibus suorum subditorum disponere, prout expedit ad bonum commune, sicuti in Dubitatione praecedenti dicebatur: quod maxime locum habet, quando ipsi domini (cum ignorentur) de illis disponere non possunt. itaque potest Rex in beneficium commune, tamquam in causam maxime piam, bona illa destinare.

Confirmatur: quia potest Rex determinare de thesauris, & alijs bonis domino carentibus. Ergo & de bonis, incertisque debitis: nam bona haec incertorum dominorum, post diligentem inquisitionem censentur ramquam adscripta, id est, quae domino carent: cum non magis illis prodesse possint, quam si illorum non essent, & omnino domi-

no

no carerent: ergo si Rex de his disponat, nullam facit dominis iniuriam.

Hinc in quibusdam locis Fiscus Principis occupat bona eorum, qui intestati moriuntur, & nullum hæredem intra decimum gradum relinquunt. Et in Hispania animalia certorum dominorum oberrantia, si domini post diligentem inquisitionem inuenti non fuerint, applicantur quibusdam Magnatibus. Idem fit de cæteris inuentis in Gallia, teste Couarruia *ad reg. peccatum, part. 3. §. 1. num. 5.* quæ omnia iniquissima essent, si de his disponere Rex non posset.

- 3 Dices: Sotus *lib. 5. de iustit. quest. 3. art. 3. ad 2.* & Petrus Nauarra *lib. 4. cap. 2. num. 75.* qui pro se citat Ledesmam, Mercatum, & Barthol. Medinam, putant inuentorem, si post diligentem inquisitionem dominus inuentus non fuerit, posse inuenta (habentia scilicet dominum, sed incertum) sibi retinere, neque obitare vllum ius positium Ecclesiasticum, aut diuinum, quo hæc necessarîo sint pauperibus eroganda; quia (vt inquit ipsi) talia bona, hoc ipso, quo per sedulam inquisitionem, tempusque ad id sufficiens, dominus non potest deprehendi, censentur adeptota, ac proinde iure naturæ sunt occupantis, sicut thesauri, & alia quæ nullius sunt; & si tacita quedam obligatio illis annexa est, vt si dominus compareat, restituantur.

Respondetur, id esse verum, remota dispositione Principis; non autem si sit dispositio Principis in contrarium, vt est in casu nostro.

- 4 Adde, quod opposita sententia contra Sotum & Nauarram est ferè communis, & probabilior: nempe, quod talia bona pauperibus, vel aliis piis operibus, sint impendenda: cūque tenet S.

Thomas 2. 2. *quest. 62. art. 5. ad 3.* & passim Theologi in 4. *distinct. 15. Sylu. verbo inuentum, num. 2.* vbi dicit, omnes Canonistas ita sentire. Nauarra, *cap. 17. num. 170.* Couarra, *ad regul. peccatum, 3. part. §. 1. num. 1.* & seqq. qui etiam non approbat *suprà* tactam consuetudinem illam applicandi hæc Magnatibus: & ratio huius sententiæ contra Sotum & Nauarram est, quia passim apud pios viros est consuetudo, vt piis operibus hæc impendantur; quæ consuetudo videri potest habere vim legis: orta enim est ex praxi communis sententiæ, quæ vsque ad Sotum viguit; vnde magnum scrupulum plerique, si hæc sibi retinuerint, concipiunt: tum quia est magis consentanea iuri communi; nam in *authent. omnes peregrini, Cod. communia, de success. statuitur.* si peregrinus intestatus decesserit, ad hospitem nihil perueniet, sed bona ipsius per manus Episcopi loci, si fieri potest, hæredibus tradantur, vel in causas pias erogentur, &c. tum quia hæc videtur esse domini voluntas, vt sic ei res sua aliquo modo profit; & quisque de rebus suis perditis ita fieri rationabiliter cupit.

Aduerte, quod cū domini adsunt, qui sciri possint, non est toletabilis consuetudo, quæ in quibusdam locis dicitur esse, vt scilicet bona naufragorum in litus eiecta, habeantur tanquam adeptota, & occupentur à Gubernatore loci: nam præterquam quod talis consuetudo est contra ius naturæ, vt pote alieni occupatio, & magna in multos crudelitas; & etiam contra ius Cæsareum *auth. Nauigias, Cod. de furt. 5.* quin imò si sint bona Christianorum, occupantes excommunicantur in *Bulla Cæna*; & merito, quia id est afflictionem addere afflictis, & maximo danno affectis modicum, quod benigna fors ad

solatium extremæ miseriæ indulerit, eripere, de quo vide Nauar. *cap. 17. num. 60. & 118. & Couar. ad reg. peccatum, part. 3. §. 1. num. 5.*

6 Secunda ratio responsionis affirmatiuæ nostræ est, quia potest Princeps debitores talium bonorum, & illa retinentes, in penam iniustitiæ, vel etiam in fauorem pauperum, & multò magis in fauorem causæ communis, maximè piæ, reddere incapaces, ne possint illorum dominium acquirere, & retinere.

7 Tertia ratio est, quia talia bona ex tacita dominorum voluntate videntur in causas piæ eroganda, vti *suprà* dicebam; quare tertio sic arguo: bona incerta (id est habentia dominum ignotum) & incerta debita, siue ex contractu, siue ex delicto, restituenda sunt in pauperes, vel in causas piæ eroganda, si non iure naturali, saltem iure positiuo, vel consuetudine, sicuti testatur communis Doctorum sententia apud Couar. *ad reg. peccatum, part. 3. §. 1. num. 3. Ioann. Medin. Cod. de restit. quasi. 3. caus. 10 & apud Nauar. in summ. cap. 17. num. 92. & 93* & quidem de incertis ex delicto probatur ex *cap. cum tu, de usuris*, vbi Alex. II libet, vti ea, quæ *usurii* iniquè acquisita sunt, si non supersunt illi, quibus debentur, aut eorum heredes, dentur pauperibus, & *usurarij*, eorumque heredes Ecclesiasticis penis ad hoc cogantur; quod Doctores communiter extendunt ad incerta debita ex aliis delictis, vt ex furto, rapina, damno dato, & iniquis contractibus, &c. idque merito, quia eadem, vel etiam maior est in his ratio, ne hominibus iniquis integrum sit ex iniquitate, & iniuriis ditescere, & de debitis ex contractu, v. g. ex deposito, commodato, mutuo, venditione, &c. probatur, quia et si de his non extet canon, tamen vbique est consuetudo

piorum, vt hæc in piæ causas expendantur, quando dominus inueniri nequit, ad hoc vt animæ eius prolinet; quæ consuetudo videtur orta ex quadam conuenientia, quia debitor ex conuenientia tenetur hæc restituere eo modo, quo potest, nempe, vt vel ipsæ res, vel vtilitas ex illis ad dominum perueniat; quod fiet, si dentur pauperibus, vel in causas piæ erogentur, ad salutem domini viuæ, vel mortui; quia sicut (vti *suprà* dicebam) hæc videtur esse rationabilis domini voluntas, vt sic ei res sua aliquo modo restituatur, & rationabiliter quisque de rebus suis perditis, ita fieri cuperet: at nomine pauperum veniunt non solum mendici, sed etiam quibus necessaria ad decentem statum desunt: & etiam quæuis opera pia (vt ex communi docet Nauarra *cap. 17. num. 93.* ergo multo magis veniet Princeps in calu nostro, cum in tali casu non solum necessaria ad decentem statum, sed etiam necessaria ad conseruationem boni communis, Princeps non habeat: quare in dicto casu absque difficultate poterit Princeps disporre de bonis incertis, & de incertis debitis, in beneficium commune, seu in causam piæ communem, quæ est omnium causarum maximè pia.

Dices: Petrus Nauarra *lib. 4. cap. 2. num. 47.* & alij Doctores tenent, quod bona incerta, & incerta debita non iure naturali, sed iure positiuo sint pauperibus, vel piis causis impendenda: ergo cessante lege positiuæ, vel consuetudine vim legis habente, illa non necessariò sunt in pauperes, vel in causas piæ eroganda: atque aded cum solum lex inueniatur de iis, quæ ex delicto debentur, vt de *usuris*, sequitur, quod quæ debentur ex contractu, possint tanquam adespota, post diligentem inquisitionem

quisitionem, ab inuatore retineri. Respondetur, transeat, quod hæc horum Doctorum sententia sit probabilis, præsertim cum non constet consuetudinem esse in contrarium: at procedit illa, si non adsit dispositio Principis in contrarium, de qua nunc sermo est.

Adde, quod opposita sententia, nempe quod bona incerta, & incerta debita (etiam ex contractu) sint in pauperes, vel in causas pias eroganda, est fortasse probabilior, sicut etiam communior, & magis pia sententia; cum vbique vigere videatur consuetudo piorum, ut hæc in pauperes, vel pias causas expendantur, quando Dominus inueniri non potest, orta ex conuenientia (vbi *suprà* dicebam) ut omni meliori modo, quo potest, vel res ipse, vel utilitas ex illis ad dominum perueniat; quod fiet, si dentur in pauperes, vel in causas pias ad salutem domini viui, vel mortui: ergo iure nature hæc in pauperes, vel in pias causas sunt eroganda: unde multò magis in hac secunda sententia poterit Princeps de incertis bonis, incertisque debitis disponere in bonum commune, quæ est causa causarum omnium maxime pia.

Ad rationem dubitandi in principio positam respondebitur *infra* commodius in dubitatione sequenti.

SECTIO II.

*Proponitur Appendix ad dicta
in sectione præcedenti.*

VT autem sciatur doctrina de obligatione restituendi bona incerta,

incertaque debita, siue ex contractu, siue ex delicto, in casu etiam, quod non adest dispositio Principis, supponendum est, quod si is, qui hæc bona habet, verè pauper est, poterit ea, tanquam vnus è pauperibus, sibi retinere; atque ita docet Scot. *distinç. 15. quæst. 3.* Caietan. *quæst. 62. articuli. 5.* & alij: ratio est, quia non debet esse peioris conditionis, quam alij pauperes; præsertim si non intercessit ipsius culpa in re illa acquitenda, vel debito contrahendo, quod si culpa intercessit, meretur quidem ea te priuari, tamen paupertas est sufficiens ratio, cur possit ei per confessarium, vel etiam per propriam auctoritatem applicari: non enim est necesse, ut detur pauperiori, vel sanctiori (quamuis id expediat) sed satis est, si detur pauperi nomine, seu titulo paupertatis. Vbi autem illi res hoc modo applicata fuerit, non tenetur postea ditior effectus aliis pauperibus restituere; quia sibi causa paupertatis applicando, benè eam distribuit, iuxta generalem intentionem eius, cuius est de bonorum incertorum distributione statuere, Pontificis scilicet, & domini incerti:

Dices, quod si dominus postea com-
paruerit. Respondeo primò, si aliis pauperibus post debitam diligentiam distribuisti, ad nihil amplius teneris; non enim teneris ratione rei, cum in tua potestate amplius non sit, neque teneris ratione iniuste acceptionis; quia etiam si iniuste acceperis, tamen hæc culpa iam est absterfa per restitutionem factam iis, & eo modo, quo potuit, & debuit in tali casu fieri.

Secundò, si eam tibi, tanquam pauperi assignasti, teneris restituere Domino cognito, modò adhuc extet in se, vel in pretio; idque etiam si sine tua culpa

culpa eam habueris. Ratio, quia teneris ratione rei, dummodo non sis in tanta necessitate, ut propterea eam tibi possis retinere.

4 Tertiò, si ea nec in se, nec in pretio extet, ad nihilum teneris, præsertim si sine culpa eam acquisiueras, ratio, quia qui bona fide rem alienam consumpsit, non tenetur; nisi quatenus ex illa factus est ditior.

5 Quartò, si per culpam rem acquisiueras, adhuc probabilius est te non teneri domino comparente, si post debitam inquisitionem animo restituendi factam, tibi tamquam pauperi applicasti, eamque consumpsisti, ita ut, nec in se, nec in pretio apud te extet. Ratio, quia nec ratione rei acceptæ teneris (ut quæ nec in se, neque in pretio extat) nec ratione iniustæ acceptationis; quia culpa absterfa est per voluntatem restituendi, & diligentiam præstitam, ut domino restitueres, & per restitutionem, quam tibi, tamquam pauperi, fecisti.

SECTIO III.

Proponuntur circa dicta in Appendice præcedenti Aduertenda quadam.

Aduerte primò, quosdam Doctores sentire, rem semel debito modo pauperi applicatam (etiã si tibi ipsi applicueris) non debere domino postea comparenti restitui, etiã si in sua specie extet; atque ita insinuat Nauarra lib. 4. cap. 2. numer. 57. & docet apertè Henriquez de indulgentiis, cap. 34. num. 8.

Primò, quia dum applicata est paupe-

ri, censetur in utilitatem domini restituta, & Dominus tenetur talem restitutionem ratam habere.

Secundò quia per hanc applicationem transfertur dominium, ergo, &c.

Sed hæ rationes non conuincunt: facile enim ad illas Respondetur.

Ad primam, quod non tenetur Dominus habere ratum, nisi donec rem suam inueniat; quia cum hac tacita conditione debet fieri applicatio, videlicet, ut si dominus postea compareat, ei restituatur.

Ad secundam, negatur transferri dominium, nisi postea possideatur tempore ad usucapionem, vel prescriptionem necessario, ut rectè docent Couar. & alij Doctores, iura enim alium modum transferendi dominium non tradunt; quod si tamen in aliqua Prouincia esset constitutio ordinans, & sic dominium transferatur, non esset constitutio illa damna: quia dispositio talium bonorum subest authoritati Principum, nisi quatenus Pontifex eam sibi reseruauerit,

Aduerte secundò, quod dixi in Appendice; si is, qui hac bona habet, verè est pauper. quia si solum est pauper pro loco, vel tempore, tenebitur postea iuxta communem sententiam veris pauperibus restituere: nam ex ordinatione Ecclesiæ, & consuetudine piorum virorum veris pauperibus incerta bona sunt distribuenda. Porro pro loco pauper est qui alibi bona habet; pro tempore autem, qui nouit artem, vel industriam, qua facile sibi necessaria ad statum comparare potest, vel aliunde ea proximè expectat.

Aduerte tertiò, expedire, ut quis in hac distributione) præsertim quando sibi rem alienam referuat) utatur consilio Episcoporum, vel Parochorum, vel prudentis Confessarii

Confessarij, quia facile amor proprius in hoc negotio decipere potest, absolute tamen id non est necessarium: nam sufficit, ut prudenter fiat. Vide Sylu.

ver. (Restitutio 8. quest. 5. Medinam quest. 3. causa 10. & Nauar. cap. 17. num. 92. qui notat, in quatuor casibus Episcopu posse se interponere in tali euentu.

DUBITATIO SEXTA.

An si Vassalli lasi à mercatoribus, sint noti, & certi, possit Rex in bona conscientia ad finem, ut subueniat sua, vel Regni necessitati, facere idem, quod suprà dicebam in dubitatione præcedenti.

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis resolutio.

RESPONDETUR etiam affirmatiue. Ratio est, quia licet non possit quis à deceptore, vel usurario, vel fure accipere villo titulo res alienas, quæ in specie extant, ut iura, actiones, vestes, catenas, lectos, &c. etiam si tales homines eas alienando, non fierent impositiores ad soluendum; quia cum ipsi talium rerum dominium non habeant, non possunt illud in alium transferre; id tamen intelligitur, quando inuito domino dono acciperentur, vel emerentur, secus verò, si id fieret ex consensu domini, saltem

Toom del Bene Dubit. Moral.

tacito, & præsumpto, quia ex communi excusantur propterea, qui dono accipiunt, vel emunt pignora, & alia, quæ usurarij passim in oppidis publicè vendunt, ex eo, quia mutuatarij, postquam ea reliquerunt pro vsuris, habent pro derelicto, & non solent curare, ad quos perueniant, etsi rogarentur, libenter facerent potestatem dono illa accipiendi, vel emendi, &c. ergò multò magis id dicendum est in casu nostro, cum Princeps, quod recuperat à mercatoribus, conuertat in beneficium commune Regni, & sic in beneficium etiam ipsorum lætorum; & præterea per id euitet nouum grauamen, nouamque gabellam communitati, atque adeo, & ipsis laicis, alioquin necessariò imponendam.

Confirmatur, quia multi Doctores, ut Petrus Nauarra lib. 4. cap. 1. num. 58.

Gg & alij

& alij probabiliter docent, rem haberi etiam pro derelicto, quando dominus ita eam proicit, vel relinquit, vt nulla ei (sicut est in casu nostro) spes superfit, industria, vel aliquo casu, eam recuperandi, itaque tunc, si quis illam aliquo modo eripiat, vel saluet, efficit suam: contrarium tenent alij, vt Less. *de iust. & iur. lib. 2. cap. 5. dub. ult. in fine*, qui non existimant id esse verum, nisi dominus aliquo modo, saltem implicito, significauerit se eam occupanti concedere, vel si aestimatio industria sit ferè par illi rei: at opinio prior est etiam probabilis, ergo, &c.

3 Confirmatur secundò, quia multi alij Doctores docent, pro derelicto etiam haberi rem illam, quæ, v.g. fluctibus procul est abrepta, vel alio modo (vt est in casu nostro) amissa, & dominus sciens, vbi sit querenda, non curat eam recuperare, ex eo, quia eam parui facit, vel quia essent magnæ expensæ faciendæ, vel subeundum magnum incommodum, vel experienda magna difficultas, ne dum moralis impossibilitas, vt est in casu nostro: & ratio horum omnium est, quia dominus in tali casu rem talem non videtur velle habere in bonis suis, ob incommodum tale coniunctum: ergo &c.

4 Confirmatur terciò, quia nonnulli alij Doctores, vt Nauat. *in summ. cap. 17. num. 99.* & alij probabiliter docent, quod possis tibi retinere rem alterius, si ea certò fuerit domino peritura, nisi tu illam eripuisses, vt saccharum, frumentum, farina, papyrus, & similia: ergo multò magis poteris tibi illam retinere, si ea iam moraliter suo domino perierit, vt est in casu nostro. Contrarium docent alij, ex eo, quia, vt habetur in l. Pomponius, ff. de acquirendo dominio, quilibet res nostra, quantumcum-

que periclitetur, manet semper nostra, quamdiu non est consumpta, si scilicet cupimus eam nostram manere: vt si, v. g. ouis nostra ex faucibus lupi eripiat, aut domus ab incendio liberetur, nostra manet semper, dum extat: vnde quod docet Nauarra loco *suprà* citato posse te retinere rem alterius, si cum aliquo vitæ periculo eam ex vndis eripuisti, non est, inquit ipsi, absolutè verum, nisi quando rationabiliter credi potest dominum res huiusmodi, siue eiectas, siue ex naufragio periclitantes, permittere ei, qui se periculo voluerit exponere; vt si, v. g. res illæ statim essent peritura, & non sine discrimine vitæ possent recuperari, ita vt periculum ferè tanti aestimetur, quanti res ipsæ: tunc enim etsi dominus ius habet rem vindicandi; tamen recuperator potest exigere aestimationem sui laboris, & periculi: vnde si dominus, inquit ipsi, nihil dicat, poterit retinere rem tanquam ratione periculi recuperatori concessam; secus autem si res. aliter se habet, vt in casu nostro: at opinio prior est etiam probabilis: ergo &c.

Ad rationem dubitandi in principio Dubitationis præcedentis positam respondet, & quidem si Vassalli læsi notabiliter à mercatoribus sint incerti, & ignoti, patet ex dictis in dubitatione præcedenti. Porro si Rex culpa sua fuit causa, vt vassalli, qui notabiliter læsi sunt à Mercatoribus, contraherent cum tanto damno, & læsione, non nego, quod tenetur is, ratione iniuste actionis, compensare illis damnum, saltem cum ad meliorem fortunam perueniret: quippe quod propria culpa subditis suis intulit tale damnum: atque ita docet Molina *tract. 2. tom. 3. disp. 667.* & videri potest S. Anton. *pari. 2. tit. 1. cap. 13. §. 2.* & Layman *lib. 3. tract. 3. pari. 1. c. 32.*

S E C

SECTIO II.

*Proponitur Appendix ad dicta in
sectione præcedenti.*

Dixi autem *suprà*, non posse quempiam à deceptore, vel usurario, vel fure, &c. accipere villo titulo res alienas, quæ in specie extant, vt iura, actiones, vestes, catenas, lectos, & similia, etiam si homines non fierent impotentiores ad soluendum, nisi id fiat consensu domini illarum rerum, saltem tacito, & præsumpto: at non nego propterea quod non possit è contra quilibet ab huiusmodi hominibus quolibet titulo, etiam gratuito, accipere res illas, quarum ipsi dominium habent. Ratio est, quia hæc res non sunt alienæ, sed ipsius deceptoris, usurarij, vel furis, &c. neque aliis sunt illæ vlla reali obligatione obnoxie (non enim res deceptoris, usurarij, vel furis, &c. sunt tacite hypothecate pro deceptione, usuris, vel furtis, &c. vt quidam olim putarunt: nusquam enim in iure positio talis hypotheca constituta reperitur: neque de iure naturali adest in illis vlla tacita hypotheca, quapropter quod furis bona pro furtis hypothecata non sunt, docent communiter Doctores apud Nauar. in *summa*. cap. 17. num. 264. Syluestrum verbi *vsura* 6. num. 4. Couar. *leg.* 3. *variæ*. cap. 3. num. 6. & alios) ergo potest fur earum dominium validè in alios transferre. Consequentia probatur, quia dominus rei alteri non obligatæ, habens illius liberam administrationem, potest eius dominium in alium transferre, vt omnes nemine discrepante, Doctores docent: ergo &c.

SECTIO III.

*Proponitur difficultas circa dicta
in Appendice præcedenti.*

Petes; quid si per eam donationem, vel alienationem deceptor, usurarius, vel fur, &c. fiat impotens ad soluendum?

Respondent multi Doctores in tali casu eum, qui aliquid accepit, teneri ad restitutionem. Ratio, quia accepit in fraudem creditorum, ac proinde iniuste: sed vtendum est distinctione, quare sit

SECTIO. IV.

Proponitur primum dictum pro difficultatis solutione.

Dico primò, si non inducis deceptorem, usurarium, vel furem, &c. ad donandum, vel alienandum, sed ipse sponte tibi donat, vel vendit, non tenetis ad restitutionem in foro conscientie, etiam si scias ipsum per hoc fieri impotentem ad soluendum: ita Petrus Nauar. *lib. 5. cap. 4. num. 218* & Molina *disp. 327. colligitur apertè ex l. vii. §. 4. ff. quæ in fraudem credit.* & patet ex ratione *suprà* allata; quia illæ res, vt *suprà* dicebam, nemini sunt obstrictæ, ac ipse est earum dominus; & ex alio capite nulla lege est inhabilis ad transferendum earum dominium: ergo si vendit, vel donat, transfert re ipsa dominium: nec obstat, quòd ille peccet donando, quatenus hoc reddit se impo-

tentem ad soluendum creditoribus; quia tu non es causa, cur velit donare; sed supposito, quod ipse spontè velit donare, tu acceptas, utens iute tuo: non enim iustitia, vel charitas postulat, vt negligas tuum commodum, etiamsi inde per accidens alteri tantundem damni sequatur.

2 Hinc beneficiarius, quia est dominus omnium beneficij fructuum (etsi cum onere, & obligatione, vt superflua in pios vsus expendat) validè, etiam superfluum beneficij fructuum, dominium in alium transfert, siue per donationem inter viuos, siue etiam per vltimam voluntatem, vbi viget consuetudo beneficiarios esse habiles ad testandum: quam consuetudinem in multis locis vigere, dicit Couarruias in cap. cum in officio 7. de testamentis, peccat tamen mortifere beneficiarius, sic disponendo de superfluis, de iis enim quæ ex prouentibus beneficiorum congruenti sustentationi subtrahit, licet, nedum validè, potest testari, etiam ad causas profanas: sicut & de patrimonio, & de aliis, quæ suo labore & industria congregauit, vt ex communi docent Nauarr. tractat. de redditib. Ecclesiast. quest. 3. Lessius de iust. & iur. cap. 4. dub. 6. & alij: ratio, quia licet sit dominus omnium beneficij fructuum, est tamen eorum dominus cum onere & obligatione, vt superflua in pios vsus expendat, vt supra dicebatur: At quia tamen, non obstante tali onere, dominus est validè, etsi illicitè, non obstante tali onere, de iis disponit: nam aliud est dispositionem esse illicitam, aliud esse irritam: etsi enim ex præcepto Ecclesiæ, & fundatorum intentione, teneatur expendere superflua in pios vsus, non tamen decernitur irritum si contrarium fecerit: sicut cum quis de superfluis suis disponit in vsus

prophanos, cum ea in elemosynam, vigente graui necessitate proximorum, conferte teneatur, dispositio valet, etiamsi ipse mortifere peccet; & hinc fit, quod hæredes validè beneficiarios succedant: accipiunt enim ab illo, qui validè poterat disponere, neque beneficiarij fructus, quamuis superflui, per se sunt obligati pijs vsibus, sed omnis obligatio erat personalis, ad solum beneficium donantem vel testantem pertinens; quæ propterea non transit ad donatarios, nec hæredes: vnde fit, vt donatarij, & hæredes non peccent, ea accipiendo à beneficiario, titulo donationis, vel hereditatis, sed solus ipse beneficiarius donans, vel testans, ita expresse vel tacite disponendo de superfluis beneficij.

An autem peccent donatarij, & hæredes beneficiarij, si ipsum beneficium ad donandum, vel testandum de superfluis induxerint, dicam mox sect. 6. & 7. sequenti.

Vbi aduerte, quod cum dixi in aliquibus locis vigere consuetudinem, beneficiarios testari posse de fructibus beneficij, intelligit de beneficiariis non Religiosis: beneficiarij enim Religiosi testari non possunt, nisi ex concessione Summi Pontificis; qui sicut potest facere potestatem donandi inter viuos ad pias causas, ita etiam potest facere potestatem condendi testamentum ad causas pias: vide Couarr. de testament. cap. 2. num. 17. & 18. hæc autem facultas concedi non solet nisi Religiosis habentibus beneficium aliquod regulare, vel sæculare; vel Religiosis dependentibus extra Monasterium, & sua industria victum quærentibus, vel quibus aliquid certi quotannis à Monasterio assignatur, vt se inde sustentent, sicut docet Nauarr. comment. 2. de Regular. num. 8. vide Lessium de iustit. & iur. lib. 2. cap.

cap. 41. dub. 8. num. 71.

4 Hinc secundò, quia maritus (quamvis donatio inter coniuges decernatur iure nulla, sicuti docet communis sententia Doctorum, ex l. cum hic statui, ff. de donat. inter virum & uxorem, & cap. fin. eodem tit. idque ne coniuges mutuo amore bonis se spoliarent) hæreditatem, legatum, vel fideicommissum tibi delatum, & nondum acceptatum, validè repudiat, ut perueniat ad uxorem: ut habetur in l. sponsus, §. si maritus, ff. de donat. inter virum & uxorem. & docet Gomez. tom. 2. cap. 4. numer. 23. & 24. & ratio est, quia in tali casu maritus nihil donat, seu nihil ipsi detrahitur ex bonis, vel iuribus iam quæsitis: sequitur quod vxor validè acceptat, idque propter eandem rationem supra dictam.

5 Hoc tamen quod modò dixi, intellige, si vxor aliàs erat successura, ut quia marito erat substituta, vel quia ab intestato debebat succedere, ut rectè notat Gomez: supra: tunc enim non accipit vxor immediatè à marito, sed iure proprio: quod habebat, marito non acceptante: alioquin si ipsa nullum ius habebat, & maritus repudiet in fauorem vxoris, erit potius cessio quàm repudiatio: nam ipsa ius immediatè accipiet à marito; & sic cessio talis in fauorem vxoris non valet, quia est donatio formaliter; nam continet tacitam acceptationem natura priorem: hoc ipso enim quo maritus cedit, censetur tacitè, & natura priùs acceptasse, uti colligitur ex l. si aia, Cod. de iure deliberandi.

6 Sic etiam non valet, si mihi donatum iubeam dari vxori: quia hoc ipso, quod id mando, supponitur tacitè me acceptasse: idem enim operatur tacitum, ac expressum, ut colligitur ex l. 1. ff. de rebus eorum, qui sub int. vbi dicitur, si

minor erat prædium obligans illud pignori, donec soluat integrè pretium, obligationem non valere, quia hoc ipso, quo dominium quæsitum* est minori, incipit non posse obligari: censetur enim quæsitum tacitè, & priùs natura, quàm possit oppignerari.

Dices: legatarius rei certæ statim per mortem legantis acquirit dominium legati: nam ut habetur in l. à Titio, ff. de furiis, ea quæ legantur rectà viâ ab eo, qui legauit ad eum cui legata sunt, trāscurrunt: vbi Bartolus dicit hoc dominium transire fidei à die mortis, vetè autem à die hæreditatis adiit; ergo repudiatio talis legati est alienatio, & donatio, ac proinde non valet.

Respondetur: nego consequentiam: 8 quia hoc dominium non est omnino perfectum, & absolutum antè acceptationem, sed habet hanc imperfectionem, quod sit repudiabile, adeò ut si repudietur, retrotrahatur repudiatio, & singatur nunquam acquisitum, ut expressè habetur in l. 1. ff. si quid in fraudem patroni, vbi dicitur: *quammò legatum retrò nostrum sit, nisi repudietur; atiamen cum repudiatur retrò nostrum non fuisse, palam est.* Idem cernitur in hæreditate respectu hæredis sui: hic enim statim accipit dominium hæreditatis absque additione, (vnde & ad suos hæredes transmittit) sed reuocabiliter, ita ut possit repudiare, ut constat ex l. apud hostes, Cod. de suis, & legitim. hæredibus, & ex l. si fratres, Cod. de iure deliberandi. Vide Gomezium tom. 1. cap. 9. numer. 17. & 20. Valet igitur in supradictis casibus repudiatio, etiamsi bona omnia repudiantis sint creditoribus hypothecata, aut fisco iure addicta ob crimen; aut quamuis fiat in fraudem creditorum, quibus potuisset repudians soluere, si non repudiasset: quinimò in

hoc postremo casu Gomezius *tom. 2. cap. 4. num. 22* putat, repudiantem etiam licite, nedum valide, repudiare (& sic licite, ne dum valide acceptare acceptantem) forsitan quia creditoribus sunt obligata tantum bona, non autem persona debitoris, quæ, ut docet S. Thomas *2. 2. quæst. vii. art. 6.* libera est pro ære soluendo: unde idem S. Thom. & Caiet. *ibidem* Sylu. verbo *Religio*, 2. quæst. 4. Paludan. *in 4. distinct. 38. quæst. 4. art. 3. conclus. 3.* Angel. verbo *Religiosus*, §. 6. S. Antonin. *pari. 2. tit. 11. cap. 2. §. 1.* & alij contra Medinam *Cod. de restitu. quæst. 3. causa 8.* Nauar. *comment. 1. de regular. num. 8.* Valentiam *tom. 3. disp. 5. quæst. 6. pari. 7.* Petrus Nauar. *lib. 4. cap. 4. Mol. tom. 3. poster. disput. 757.* & Layman *lib. 3. tract. 2. cap. 12.* docent, quod non teneatur debitor manere in sæculo, ut soluat cui debet, sed sufficit si bonis cedat creditoribus. Item, quod debitor, si professionem fecerit, non teneatur ætem exerceere, nec etiam honesto consueto labore laborare, ut soluat creditoribus, quia in professione cessit bonis suis, quæ solum obligata erant creditoribus pro ære soluendo: atque ita præter Doctores *suprà* citatos, docet etiam Sanchez *lib. 4. moralium, cap. 19. num. 14.* contra Innocent. rubric. *de obligatiõ ad ratiocinã*, Abb. *cap. cum 1. & A. num. 27. de sentent. & re iudic.* Medinam, Nauar. *in locis suprà cit.* Molinam *conclus. 2.* Azorium *tom. 1. lib. 12. cap. 1. quæst. 5.* & Layman *in loco suprà citato.*

9 Opinio hæc Gomezij non est improbabilis; ac probabilior est opinio contraria, nempe, quod repudians (sic, ut & consulens, nisi ignorantia excuset, ut docet Sanchez *de matrim. lib. 6. disput. 4.*) in ultimo casu posito peccet mortaliter contra iustitiam. Ra-

tio, quia eadem virtute obligantur ad finem, & ad media fini necessaria, sed debitor obligatur ad finem, nimirum ad solutionem creditoribus; ergo ad acceptance[m] hereditatis, quæ hic, & nunc est medium ad solutionem omnimodè necessarium: in utraque tamen sententia repudiatio est valida; & sic qui acceptat, acceptat valide; quinimò & licite, si non induxit ad repudiandum, ut *suprà* dicebam. An acceptet licite, etiam si induxit ad repudiandum, dicam: mox *infra* in dicto 2. & 3. sequenti.

SECTIO V.

Proponuntur circa dictum possum Aduertenda quædam.

A Duerte primò, si titulo gratuito accepisti à deceptore, usurario, vel fure, &c. iure ciuili concedi creditoribus actionem, quæ possint illud à te repetere: & quidem si sciueris illum ea donatione fieri impotentem, cogentis restituere, etiam si neque res exeret, neque ex ea factus sis ditior, ut patet *ex leg. quod autem, ff. quæ in fraudem credit.* quod si titulo oneroso accepisti, si quidem sciueris illum sic reddi impotentem (si venderet domum, vel agrum ut infumat in conuiuium, in ludum, &c.) cogentis reddere, non restituo pretio, nisi quateus inde aliquid extat in bonis debitoris, ut patet *ex leg. 78. & vltima, ff. quæ in fraudem credit.* si verò nesciueris, non datur actio creditoribus ad rescindendum, ut expressè habetur *in distinct. leg. quod autem, cod. tit. vbi dicitur: si quid in fraudem creditorum factum sit, si tamen is, qui cepit, ignorauit*

vaus, cessare videntur verba edicti.

Aduerte secundò, hanc actionem concedi creditoribus, solum per vnum annum, qui computandus est ab illo die, quo primum leuauerunt alienationem esse factam, vt patet ex legibus *suprà citatis.*

SECTIO VI.

Propositur secundum dictum.

DIco secundo, si vi, aut fraude induxisti deceptorem, vsurarium, furem, vel debitorem, &c. ad donandum, vel alienandum, vel repudiandum, &c. peccasti, & teneris ad restitutionem: est communis opinio Doctorum, & probatur, quia fraus, vis &c. vel exercetur circa creditorem (vt si quis, v. g. illum vi detineat, vel minetur, ne petat, vel ne sollicitet; aut si quis, v. g. literas interceptat, vel fraude eum auertat à re prosequenda) & sic manifestè fit illi iniuria; ex qua sequitur damnum: nam e contra voluntatem suam modo iniusto impeditur à prosecutione, ad quam ius habet; & sic damnum, quod inde sequitur, censetur merito per iniuriam illi illatum; vel exercetur circa ipsum debitorem (vt minando, verbi gratia, vel fraude persuadendo ei, ne soluat, vel restituat creditoribus) (& sic etiam fit iniuria creditori. Ratio; quia violatur ius ipsius, quod habet ad illud bonum. Adde, quod si quis voluntatem alicuius, qui proposuit, vel deliberat tibi dare aliquid (etiam si debitor tuus non sit) per vim, aut fraudem directè impediatur alioquin inflectat, veram tibi iniuriam facit: nam ius tuum in libertate collatoris constitutum, violat, ergò, &c.

SECTIO VII.

Propositur tertium dictum.

DIco tertio, si sine vi, aut fraude, sed suasionibus, precibus, blanditijs, muneribus, &c. deceptorem, vsurarium, furem, vel debitorem, &c. induxisti ad donandum, alienandum, vel repudiandum, &c. putans eum per hoc fore impotentem, teneris ad restitutionem, si hæc impotentia sit causa non soluendi. Ratio est, quia per omnes Doctores, qui causam damni dat ei, qui habet ius in re, vel ei, qui habet ius ad rem, damnum ei dedisse videtur: ergò &c. quòd si ista impotentia non sit causa, cur non soluat, non teneris; vt si ipse esset industria, vt facillè possit tantumdem lucrifacere: tunc enim non impotentia, sed negligentia esset causa non soluendi: quo euentu potes licitè petere ab illo donationem, vel condonationem, &c. Pari modo si iam ante statuerat non soluere (vt fit in multis vsuariis furibus, &c.) tunc enim, & si tua inductione fiat impotens, tamen non teneris ad restitutionem: quia hæc inopia non est causa non soluendi, sed propositum illud firmum prauum non restituendi.

Confirmatur, quia creditores nihil à talibus expectant, vnde non censetur tibi fieri iniuriam, si quis à talibus aliquid sibi donari, vel condonari petat.

Aduerte tamen illum, qui induxit alium ad donandum &c. videns eum sic reddi impotentem ad soluendum, ita, vt industria non possit supplere, debere esse paratum ad restituendum, quando

quandocumque viderit illum velle solvere suis creditoribus; & per impotentiam (cuius ipse sua inductione est causa) impediri à prosecutione talis effectus. Ratio est, quia in eo casu ipse est causa non soluendi: cum sit causa impotentiae, propter quam debitor non soluit suis creditoribus, qui etsi non habent ius in re, habent tamen ius ad rem, uti *suprà* dicebam: idem dicendum, si creditores bona illius sint publica auctoritate occupaturi; quia tunc esset causa, cur creditores minus in bonis eius inuenirent. Idemque dicendum, si possent agere contra debitorem in iudicio, & non agerent, quia debitor factus est impotens: nam tunc ipse similiter esset causa, cur creditores contra debitorem non agerent, & ius suum non prosequerentur in iudicio.

SECTIO VIII.

Proponitur quartum Dictum.

Dico quartò si usurarius, fur, vel alius similis debitor, &c. non est

soluendo, nihil potest ab eo accipi per ultimam voluntatem, ut per Testamentum, Codicillum, fideicommissum, vel donationem causa mortis; sed totum in foro conscientiae restituendum est creditoribus. Colligitur ex dict. leg. quod autem, § 9. ff. qua in fraudem credit. & l. ultim. §. nisi Cod. de iure deliberandi, & probatur, quia nemo post mortem suam habet potestatem lucrandi, & compensandi creditoribus, si quid ex bonis ipsius, quod creditoribus dandum erat, in alios collatum fuerit: ergò par non est, ut de rebus suis possit pro eo tempore cum damno creditorum disponere.

Confirmatur, quia idèd potest res suas alienare, dum vivit, quia quamdiu vivit, manet ipsius persona obligata, quæ adhuc lucrari potest: ergò cum post mortem non possit ipsius persona manere obligata, aut aliquid lucrari, vnde solvatur creditoribus, non potest etiam in illud tempus aliquid in fraudem creditorum alienare.

DUBITATIO SEPTIMA.

An, si Rex aliunde potest sua, & Regni necessitati subuenire, gratias, & pensiones, etiam ex causa remunerationis, aliquibus assignatas, diminuendo, vel etiam suspendendo, donatiuum, seu tributum à Vassallis petere possit, in casu quod Vassalli, & Uniuersitates sunt multum grauata.

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis Resolutio.

RESPONDEO negatiuè; & ratio est, quia publica vtilitas præfertur priuatæ, præsertim cum in publica includatur priuata, vt *alibi* dicebatur.

2. Secundò, quia gratiæ, & pensiones, etiam ex causa remunerationis concessæ, intelliguntur concessæ cum conditione, quod soluantur, si Regni necessitas aliter non requirat: & ratio est, quia Princeps pro seruanda iustitia, & pro seruando Regno, habet dohanas, gabellas, & alios Regni redditus, vt ex communi docet Iser. in cap. 1. in verb. *uestigialia ante num. 15. qua sint regal. & in iii. de stat. & consuet. in verb. Prouincia, num. 39.* ad hunc enim finem omnes redditus Reg-

Th. del. Bene Dubit. Moral.

ni instituti sunt, vt ex iis iustitia administretur, & Regnum defendatur, vt ex communi docet etiam Andr. in *constit. Reg. super incisionibus, Afflict. in constit. Reg. Magistri Camerarij, & in cap. 1. §. illicitas de pac. iur. fir. & in rubr. & in cap. 1. de pac. ten. post Luc. de Pen. in l. neminem, Cod. de suscept. & arc. in l. annonam, Cod. de mil. ann. erog.*

Hinc officialibus administrandam iustitiam deputatis Rex tenetur de redditibus Regni soluere salarium, vt dixit Iser. communiter receptus in *constit. Regni cum circa iustitia.*

Item hinc Rex est debitor iustitiæ, vt dixit ex communi idem Iser. in cap. *quoniam inter diuina col. pen. de prob. fund. alien. debetque custodire, & protegere Regnum, vt ex communi etiam docet idem Andr. in ris. de stat. & consuet. in verb. ipso iure, num. 6.*

Item hinc etiam iustificantur Regni impositiones; quia cum hoc onere, & conditione in principio iis populi con-

Hh sentie

sentierunt, & ad eam solutionem se obligauerunt.

- 4 Quare cum Rex redditus Regni, quos habet, submissos habeat huic oneri, & conditioni; sequitur, quod cum de illis disponit, & illos in alium finem transfert, dispositio, & traditio Regis, nihil aliud de iis transferat in eum, qui accepit, quam quod est apud Regem concedentem: atque ita habetur in l. traditio, ff. de acquirend. rerum domin. & concordat. reg. text. in leg. nemo plus iuris, de reg. iur.

Confirmatur, quia alioquin totum cederet in preiudicium, & iniuriam subditorum, quod velle Rex nullo modo presumitur, vt testè Andr. in cap. 1. num. 5. de vassall. decrep. atar. *

- 5 Confirmatur secundò, quia dum disponitur de re aliqua, transit illa cum sua causa, vt habetur in l. si conuenerit, la secunda, §. si fundus, ff. de pignor. act. quapropter cum alienatur, transit cum pignore, si pignori erat submissa, vti habetur in leg. bonum, §. pignori, ff. de ad. l. adict. quam legem allegat ad propositum Bart. in leg. ubi autem, §. sed et ff. de iudic. adict. Imò, vt docet Bart. ibi, & ego supra dicebam, causa necessariz sustentationis semper intelligitur insita in origine institutionis Impolitionum; quæ causa necessariz sustentationis, & origo principaliter semper attendi debet, vt habetur in leg. 1. §. quod si nemo, ff. quod cuiusque uniuers. nom. & ratio est, quia prædicta causa præcedit, & est anterior cæteris omnibus dispositionibus: quin imò has omnes resoluit, vt docet Bart. in loco supra cit. igitur pensiones, etiam remuneratoriz, non intelliguntur alio modo concessæ, quam sunt apud concedentem: atque ita habet text. in cap. 1. §. pro-fecto, de leg. Corrad. ubi Doctores: vnde

si Rex retinet aliud ius non habet, quam dispositionem eius, quod remanet, deducto eo, quod publicæ vtilitati deferuit pro Regni conseruatione, id tantum intelligitur concessisse, & non quod est in publicas necessitates destinatum: atque ita habetur in leg. qui tabernas, ff. de contrab. empt. in leg. vxor patru, Cod. de legat. & tradit Afflict. in decis. 334. & alij Doctores.

SECTIO II.

Proponitur tertia, & quarta ratio.

TERTIÒ probatur, quia Rex in pensionibus concedendis, etiam ex causa remunerationis, intentionem (vt dicebatur) habere censetur, vt illæ soluantur solum si Regni necessitas aliter non requiratur: ergo &c. Antecedens vltetiùs probatur: quia si Rex de hac re, dum illas concedebat, interrogatus fuisset, sic vtique respondisset: vnde habetur hoc pro expresse, sicuti dicitur in leg. tale pactum, §. fin. de pactis: quia impliciti, & expressi eadem est virtus: vbi gloss. & Doctores extendunt dispositionem illius legis ad concessionem, & priuilegia, quæ Rex concedit, vt latius ibi tradit lal. num. 16. non enim credendum est, quod (si Regi fuisset dictum, an vellet, quod pensiones, quas concedit, præferantur prouisionibus faciendis pro armatione, & sustentatione Tirrenium, pro munitione Castrorum, pro stipendiis militum, & similibus, in defensionem Regni, & in rectam gubernationem populorū) respondisset velle omnia hæc in collapsū ire: sed potius, velle in tali casu nihil cedere; quia in tali casu nihil cedere poterat, nec debebat.

Confir

Confirmatur, quia alioquin seruitia Regi præstita (ob quæ pensiones conceduntur) non fuissent ad conseruationem Regni, sed potius ad destructionem illius: ergo dicendum est, quod pensiones intelligi debent concessæ sub onere, & conditione, vt soluantur solum, si Regni necessitas aliter non requirat.

2. Quartò probatur, quia qui donat, in tantum tenetur ad id, quod donat, in quantum potest moraliter, id est, in quantum potest honestè, & commodè, ita vt iuxta qualitatem suæ personæ non egeat, sicuti habetur *in leg. in condemnatione, vbi gloss. & Doctores de re iudic.* ergo &c. & licèt in patre, patrono, & similibus hæc regula intelligatur, non deducto ære alieno, tamen in donante intelligitur, quod teneatur, in quantum potest commodè in eo, quod remanet ære alieno deducto, sicuti habetur *leg. sunt qui, cum leg. seq. & l. inter eos, §. his quoque, ff. de re iudic. & in leg. qui id, ff. de donat.*

3. Quin imò in tali casu, qui donat, ita tenetur, in quantum potest commodè, deducto ære alieno, ne egeat, iuxta qualitatem suæ personæ, vt non inspiciatur tempus concessionis, vel obligationis (cum hoc beneficium à lege concedatur miserationis causa ex inopia inopinata, & ex aliis accidentibus de nouo superuenientibus) sed inspiciatur tempus exactionis, siue petitionis, aut rei iudicate, vt habetur *in l. rei iud. ff. sol. matrim. in l. verum, §. tempus ff. pro socio, in l. si a Domino, §. eodem tempore, ff. de pesend. hered. & in leg. in pupillo, ff. de solut. cum concord.*

4. Dices, id quod dictum est, non habere locum in donatione facta propter seruitia præstita, vt in casu nostro: ergo. Antecedens probatur, quia donatio propter seruitia præstita est donatio re-

muneratoria, quæ non dicitur propriè donatio, sed potius facta pro satisfaciendo debito. Respondetur, nego Antecedens: & distingo probationem: si seruitia præstita, ob quæ facta est donatio, non sint facta ex debito officij, vel ex alia obligatione, concedo; si sint facta ex debito officij, vel ex alia obligatione, nego. At ita est in casu nostro: nam licèt Rex explendo munus suum debeat subditis suis gratum, & libertatem se præbere, vltra eorum merita, vt habetur *in l. fin. Cod. de offic. Præf. Afr.* hinc tamen non inferitur, quod donatio à Rege facta subditis suis ob seruitia præstita, dicatur donatio remuneratoria: sed potius quod dicatur donatio pura: quia ad seruitia illa præstanda ex officio tenebantur subditi; atque ita docet Rip. *in leg. si unquam, Cod. de renoc. donat.* Tiraq. *ibidem, num. 106.* Bal. Salic. Paul. de Castr. Ias. Corn. & alij communiter *in l. si donatione, Cod. de collar.* vbi rectè dixit Decius, quod etsi donans ob seruitia præstita teneatur de euictione rei donate, id tamen intelligendum sit, si seruitia præstita fuerint talia, quod pro eis præstandis daretur actio aduersus donantem, non solum ex obligatione antidotali, sed etiam ex obligatione ciuili, & strictè sumptæ: idem etiam docet Loffred. *in cap. Turius, 2. col. vers. 3. potest resisti, si de feud. def. mil.* & Regens de Ponte *in cons. 59. 1. vol. num. 15. & seqq.* vbi testatur sic sæpe decisum: idque ex eo, quia cum, qui inserviunt Regi, inserviant vt stipendiati, & subditi, correspondendo obligationi, quam habent Regi ex debito officij, donationes eis à Rege factæ ob seruitia præstita, non remuneratiuæ, sed potius puræ donationes respectu Regis dicendæ sunt: idem etiam docet Ioan. Francis Capiblanco *in*

tract. de iure, & auctor. Baron. ubi ad hoc probandum multos alios adducit Doctores, infertque doctrinam hanc non solum ad milites stipendiatos, sed etiam ad officiales, quod scilicet donationes iis etiam à Rege factæ obsequiæ præstita, non remuneratoriæ donationes, sed potius putæ donationes dicendæ sint.

SECTIO III.

Proponitur quarta, & sexta ratio.

QUINTO probatur, quia quæ sunt destinata pro victu Regis, pro dignitate regia, & pro sustentatione Regni (vt sunt Dohanæ, gabbellæ, & alij Regni redditus) vel sunt simpliciter inalienabilia (vt multi Doctores docent apud Andr. in capis. nec Dominus de prob. feud. alien.) ad euitandam (vt inquiunt ipsi) vexationem, & exulcerationem populorum, & ne Rex cogatur postea extendere manus ad iniquitatem, auferendo bona subditorum, illósque in dies nouis, & nouis donatiuis, & impositionibus grauando, et si alij, vt Bertachinus 1. part. de gabbellis, quest. 9. Molin. & Vasq. in opusc. de restit. capis. 6. §. 1. dub. 1. contrarium sentiant, & satis probabiliter, de qua re, nos infra dub. 12. dicemus; vel saltem sunt (vt docet Andr. in loc. supra cit.) inalienabilia secundum quid, in terminis scilicet text. in capis. intellecto, de iure iur. nempe, si inde graue præiudicium Regno, & regie dignitati sequatur; in quo casu (vt inquit idem Andr. ubi supra) aded sunt inalienabilia, vt non valeat consuetu-

do in contrarium. Ratio, quia totum in ruinam, & perniciem Regni cederet: idem etiam docet Luc. de Pen. in leg. quicumque, Cod. de omn. agr. defert. col. 6. num. 13. ex eo, ne (vt inquit ipse) diminutis redditibus bonorum domanialium, quæ pro vita Regum, & sustentanda Republica inuenta sunt, cogantur postea Reges ad bona subditorum, calcata iustitia, manus extendere; & adducit Bullam Innocent. VI. excommunicationis poenam imponentis; igitur occurrente casu imminentis publicæ necessitatis, ita vt Rex aliunde de suo non habeat, potest ille impositiones omnes, etiam ex causa remunerationis, concessas suspendere, quin imò & tollere. Consequentia probatur, quia priuilegia omnia hanc clausulam insitam habent, vt concessa intelligantur, rebus in eodem statu permanentibus, sicuti habetur in leg. cum quis, ff. de solut. & in capis. suggestum de dec. & ratio est, quia statu mutato, & urgente necessitate, priuilegium incipit esse iniquum, vt propterea tunc obseruandum non sit, vti habetur in l. ex facto, ff. de vulg. & pupi. ubi communiter Doctor. Hinc gloss. in dist. capis. suggestum dicit, quod secundum diuersitatem temporum, & rerum varietatem, priuilegia varianda sunt; quapropter extat regula iuris, quod id, quod non est licitum in lege, necessitas facit licitum, quæ sunt propria verba tex. in cap. quod non est extra, de reg. iur. vnde cum aliis communiter deducit Iason. in l. si ex toto, de leg. 1. quod à collectis immunitatis priuilegium cessat, si bellum postea Regno superueniat.

SEXTO probatur, quia Rex ob necessitatem potest capere bona subditorum, & restituere ea illis, quando potest, &

cx

ex eadem causa potest differte debitas solutiones, cum hoc importet ius Regis & his periculis subiecti sint, qui cum Rege contrahunt, vt *suprà* alibi dicebatur, & docet Andr. *in rubr. que sint, regalia num. 13.* & ratio est, quia sic exigat bonum commune quod priuato antefertur: ergo multò magis ex simili causa poterit Rex suspendere, differte, ac etiam tollere pensiones, etiam ex causa remunerationis, concessas.

SECTIO IV.

Propositur septima ratio.

SEPTIMò probatur autoritate Doctorum: quia ita docet Alexand. *in consil. volum. 2. num. 21. 26. 30. & sequentibus.* neque obstat, inquit ipse, quod concessiones sint ex causa remunerationis: nam, vt succutatur, responderet idem, publicis necessitatibus, possunt concessiones suspendi, & tolli: quòd consilium allegat & sequitur Ias. *in lex hoc iure, num. 54. ff. de iust. & iur.* ita etiam docet Andr. *in cap. similiter 2. addit. de cap. qui cur. vend.* vbi ait, quod in censibus, vctigalibus, tributis, & redditibus ciuilibus sunt prohibita diminutiones; & quod remissiones, donationes, & concessiones sunt nullæ, etiam si ex certa scientia sint factæ: subditque quod Princeps, qui non auget, sed dimittit enormiter, non sit Princeps, quia non agit vt Princeps, scilicet in beneficium commune: ita etiam docet Ifern. *in cap. 1. de prohib. feud. alien. per loth.* vbi ait, quod supradicta omnia sint simpliciter inalienabilia: ita etiam docet Luc. de Peñ. *in l. quicumque, de omnib. agr. deserv. & in l. fin. Cod. de*

pes. honor. sub. vbi textus sic habet: *patri forma res ciuiles, & ad ius publicum pertinentes ab omni petitione muniendas esse censemus;* quæ & locum etiam habent in impositionibus pro sustentatione, & stipendio militum factis, vt habetur *in l. omnes, Cod. de fund. parim. lib. 11.* quia (vt dicit ibi Luc. de Peñ.) expedit Reipublicæ talia retineri in patrimonio Regis, ad hoc, vt deseruiant publicis necessitatibus: quapropter alienatio eorum est in magnum præiudicium communitalis; ideoque text. *in l. 2. Cod. de prinleg. schol. lib. 12.* tradit, quod priuilegia omnia intelligi debent concessa, ita vt sub prætextu ipsorum, nec flagitiorum crescat autoritas, nec publica vacillet utilitas: per quem textum Doctores docent, quod priuilegia omnia intelliguntur concessa, dummodò non lædatur publica utilitas: idemque tradit text. *in §. quod autem, in authentic. vt lud. sine quoque suff. agio,* vbi gloss. & Doctores, & quoad pensiones in specie Andr. & alij *in cap. 1. de nos. feud.* docent, quod semper intelliguntur concessæ, dummodò dominus non egeat: & quod præferuntur omnes, qui cum domino contraxerunt, etiam post pensiones concessas: & quod propterea domino egente, sunt illæ suspendendæ, quod etiam innuit text. *in dict. cap. 1.* & tradit Præpos. *in cap. 1. de feud. cogn.* vbi ait, *quod si Dominus inuestiuit te de fundo Camera, & superuenerunt creditores, ut necesse habeat eum soluere, deducitur as alienum, ne ipse dominus egeat; quia hac est natura talis feudi de Camera;* & Zasius *in tract. feud. part. 12. num. 37. in 10. volum. tract.* docet, quod pensio non soluitur, si Camera ære alieno prematur; plus addit Massiciens. *lib. 5. non. recollect. leg. Hispan. tit. 10. lib. 6. gloss. 2. num. 30. nempe, quod pensio*

Hh 3 annua

annua à Principe concessa potest per eundem Principem, vel etiam per Proregem, ad libitum reuocari: ac tandem in casu, quod Rex aliunde potest suæ necessitati subuenire, gratias scilicet, & pensiones, etiam ex causa remunerationis concessas diminuendo, vel etiam suspendendo, non possit donatium, seu

tributum à vassallis petere, si Vniuersitates sunt multum grauatae, docent in terminis Valenzuela *consil.* 99. *pnnl.* 2. *num.* 29. & *seqq.* Scipio Rouitus in *consultatione de donatiis*, *num.* 4. & *seqq.* post *consil.* 200. Carolus de Tappia *decis.* 23. *num.* 33. & Rastellius *de regim. Princip.* lib. 3. in *princip.* *num.* 4.

DUBITATIO OCTAUA.

An si Rex non potest aliunde suæ, & Regni necessitati, subuenire modo aliquo ex dictis in Dubitationibus antecedentibus, donatium, vel tributum à Vassallis petere possit.

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis resolutio.

RESPONDEO affirmatiue: vide text. in l. 1. *Cod. de superindist.* vbi gloss. lib. 10. eadem gloss. in l. fin. in *vers.* idoneos, *Cod. de ann. & tribut.* eodem libro, in l. *vestigalia*, ff. *de publican.* in l. 1. *1010* tit. *Cod. de noua vestigalia institui non poss.* in cap. *innotamus*, *de censibus*, vbi gloss. & Doctores text. notabilis, in l. *comparationi*, *Cod. de excusat. muner.* lib. 10. Abbas in cap. *super quibusdam*, *de verbor. significat.* Innocent. in dist. cap. *innotamus*, vbi Butrius post Hostien.

Item. in verb. *vestigalia*, & in verb. *extraordinaria collatio*, & utroque Afflict. & idem Afflict. in rubr. *qua sint reg.* & in *decis.* 261. & ibi Adden. vide etiam Cyn. Salicet. & Bald. in l. *neminem*, *Cod. de sacrosanctis Eccles.* & eundem Bald. in cap. *conquerente*, in fin. *de offic. ordin.* Capic. in §. *firmiter*, *de prohibend. feud. alien.* & cum S. Thoma in opuscul. ad Ducissam Brabantia, ex Theologis Molina *de iust. & iur.* tract. 2. *dispus.* 667. & *seq.* Vsq. opuscul. *de restitut.* cap. 6. §. 2. *dub.* 1. & 2. Suar. *de legib.* lib. 5. cap. 14. & 15. Salas *de legib. quest.* 96. tract. 14. *dispus.* 15. *sect.* 10. *num.* 118. Valentia tom. 3. *dispus.* 5. *quest.* 6. *puncto* c. Medina *Cod. de restitut.* *quest.* 13. Alphonsus à Castro lib. 1. *de lege panna.* cap. 9. Rastellius lib. 3. *de regimin. Princip.*

Princip. pag. 132. Turcianus in 2. 2. tomo 2. disput. 44. dub. 1. & 2. Aragon. in 2. 2. quest. 77. art. 3. Reginald. tom. 1. lib. 10. cap. 25. num. 372. Ledesma tomo 2. tract. 7. cap. 2. Malderus 2. 2. tractatu 5. cap. 6. dub. 2. Tanner. 2. 2. disput. 4. quest. 6. dub. 12. num. 343. & 344. Molfes. in summ. tom. 2. tract. 12. cap. 22. num. 38. 39. & 62. Syluius 2. 2. quest. 66. art. 8. conclus. 1. Aragon. 2. 2. quest. 62. art. 3. Villalobos in summ. tomo 2. tract. 7. dub. 13. num. 4. & 5. Bonacina tract. de contractib. disput. 2. quest. 9. punct. 1. Bartholom. à S. Fausto in specul. Confess. disput. 33. quest. 2. & alij passim, tam Theologiæ, quàm Iuris Doctores.

1. Ratio autem Responſionis est, quia in tali casu sic exigit bonum commune, & iusta causa per omnes petendi donatiuum, & imponendi tributum, est necessitas communis, vel certe magna utilitas boni communis, si ei alia ratione Princeps subuenire non potest, ut si etiam v.g. necessarium is habeat ad securitatem viarum, ad stipendia militaria, & ad reparationes urbium, vel viarum, aut ad quæcumque alia similia opera publica instauranda (quo etiam spectat Principis conueniens sustentatio: nam & hæc etiam ad bonum publicum pertinet) ergo, &c.
3. Confirmatur, quia Princeps tenetur populum regere, ius dicere, hostes arcere, tranquillitatem, & prosperitatem temporalem totis viribus procurare: ergo vicissim tenetur populus necessarios ad hæc Principi sumptus subministrare. Consequentia probatur, quia dignus est operarius mercede sua; & hac ratione tributum dicitur iustum stipendium Principis; & potest Princeps, si opus fuerit, cogere populum ad id præstandum, ut diceret

infra in dub. 18.

Confirmatur secundò, quia causa iusta, propter quam Episcopus licitè potest petere à Clero subsidium charitativum, est Ecclesiæ necessitas, aur magna utilitas, qualis est, v.g. ut magna eius onera debitorum solvantur, ut contra hostes defendantur; vel si opus sit multis sumptibus pro Ecclesiæ fabrica, pro processione ad Concilium, &c. qua de re vide Remig. Gonnij de Charitat. subsidio, quest. 5. Bellencit. quest. 16. Azor. tom. 2. lib. 9. cap. 14. quest. 4. ergo sic, &c.

SECTIO II.

Proponuntur ad dubitationis resolutionem positam quadam requisita.

VT autem doctrina modò suprà posita locum habeat; requiritur primò, quòd verè Rex non possit aliunde suæ, & Regni necessitati subuenire. Ratio, quia alioquin reuera in necessitate non esset, atque ita docent Doctores in locis suprà cit.

Requiritur secundò, quod prius restringat statum suum, quatenus sine dedecore potest, modo explicato in tertia, dubit. qua de re vide ibi: vide etiam Medin. Cod. de resist. quest. 13. Less. lib. 2. de inst. & iur. cap. 33. dub. 6. Vasq. opusc. de resist. cap. 6. §. 1. 2. Layman lib. 3. tract. 3. pars. 1. cap. 3. Rastell. de regim. Princip. lib. 3. fol. 131. Dian. tom. 1. tract. 3. de parlam. resol. 4. & Regentem de Ponte cum aliis Iuristis, quos ipse adducit, & sequitur in tract. de potest. Præregis, tit. 4. de regalib. imposition. Ratio, quia bonum

num commune anteferre debet privato.

3. Requiritur tertio, quod prius etiam suspendat gratias, & pensiones, etiam ex remuneratione, concessas; idque propter eandem rationem, ut præcedenti dubitatione diffusè dicebatur.

Requiritur quarto, quod Regnum habeat vires sufficientes ad nova gravamina sustinenda; quod in omni casu simili semper suppono, & in suo loco diffusè probabitur.

4. Requiritur quinto, quod causam petendi donativum, vel tributum constet esse iustam: vel (si de ea sunt diversæ opiniones) habeat saltem Princeps probabiles rationes, ob quas possit prudenter statuere se hîc, & nunc posse ob talem causam, donativum, seu Tributum exigere: nam si tales rationes non habet; vel certè non considerat, sit ne iustum, necne, quod agit, sed cæco more procedit, non potest illud exigere, cum nesciat, an ius exigendi habeat: & sic exigendo iniuriam Populo infert, & nisi postea constet causam fuisse iustam, ad restitutionem tenetur. Ratio, quia quod mala fide acquiritur, semper restitutioni obnoxium restat. Vide Suar. *de legib. lib. 5. cap. 15.*

5. Requiritur sexto, quod tributum non sit maius, quàm causa postulat: ex qua parte enim excedit, est iniquum, quia quo ad eam partem non est necessitas; atque ita docent Doctores in locis *suprà cit.*

6. Requiritur septimo, quod non continuetur diutius, quàm causa exigit: ex quo enim tempore diutius continuatur, est iniustum, idque propter eandem rationem, quæ *suprà* dicebatur. Excipe, nisi nova causa similis, & æquè iusta, postea superveniat, qua

de re vide, vbi *suprà* eisdem Doctores citatos.

Requiritur octavo, quod Princeps 7 donativum, vel tributum, quod exigitur, postea non insumat in alienos usus, ut in prodigas largitiones, & alias expensas inutiles, siue privatas publicas. Ratio, quia ad has populus non tenetur contribuere, sed solum ad id, quod necessitas boni publici requirit: atque ita docet Angelus *ver. pedagogium §. 6.* Caietanus *verb. vestigalia*, Suarez *de legibus, lib. 5. cap. 15.* Molfes. *in summ. tom. 2. tract. 12. capit. 22. num. 62.* Medin. *Cod. de restit. quest. 13.* & Petr. Nauarr. *lib. 3. cap. 1. num. 255.* vbi ait, quod si aliter fiat, tunc necessitas publica assumitur pro forma: re ipsa verò fraus est, & rapina, pauperumque oppressio: quod maxime (inquit ipse) locum habet in vestigalibus, & tributis novis, quorum causa, an & qualis fuerit, cognoscitur, aut saltem coniecturari facile potest. Vide, quæ dicentur *infra* in dubitatione sequenti.

SECTIO III.

Propomitur circa donativum, vel tributum exactorem diffinitas, eiusque solutio.

Petes, an indubio, si tributum sit iustum, vel iniustum, peccet, & ad restitutionem teneatur exactor?

Respondetur cum Caietano *in loc. suprà cit. §. occurrit*, si dubium est, an tributum sit iustum, vel iniustum) aliis scilicet affirmantibus, aliis vero negantibus.)

tibus) exactor, qui est subditus Principis, & obedientia compulsus exigit, non peccat, nec ad restitutionem tenetur: idque ex communi sententia Doctorum: quia obedientia excusat in dubio, sicuti subditus, qui compellitur exequi sententiam, quam ei non constat esse iniustam: vel compellitur ire ad bellum, quod non constat ei esse iniustum, excusatur per omnes à peccato mortali, & ab obligatione restitutionis, etiamsi postea sententiam, vel bellum iniustum fuisse, deprehendatur. Ratio est, quia in dubio melior est conditio superioris, qui ius imperandi possidet; quare merito inferior in dubio iudicium suum superiori debet submittere, & obsequium debitum ei non subtrahere; secus tamen esset, si sciret Superiorem suum dubitare, & dubitanter imperare. Ratio, quia sciret tunc non habere illum ius imperandi: si verò non est subditus, aut non compellitur, non potest ad talia dubia tributa exigenda se spontè offerre, nisi tantam sciat Principis probitatem, & prudentiam, ut merito possit in iudicio illius acquiescere; alioquin mortifere peccabit, exponens se periculo cooperandi iniustitiæ, & ad restitutionem tenebitur, nisi postea deprehensus fuerit, causam iustam fuisse; ratio, quia in tali casu mala fide exigit, & lata culpa damnum intulit. Contrarium & non improbabilius sentiunt alij ut Nauarra de restit. lib. 2. cap. 3. num. 278. Suarez irat. de charitate disp. 13. sect. 6. num. 11. & Tanner. in 2. 2. disp. 2. quest. 6. dub. 4. num. 49. qui vniuersaliter docent, quod quiuis subditus, siue compellatur, siue non compellatur, possit in omni negotio Principi in dubio credere, si de iniustitia non constat; quia in dubio qui-

Thom. del Bene Dubit. Moral.

libet tenetur quemlibet, præsertim Principem, bonum præsumere: hæc opinio est probabilis, sed nostra est probabilior,

An autem talis exactor sit excommunicatus in Bulla Cœnæ, quando dubitatio de iustitia tributi oritur ex dubitatione de potestate imponentis.

Respondeo, in opinione eorum, qui dicunt quod exactor in tali casu non peccat mortaliter, certum est, quod non sit excommunicatus. Ratio; quia excommunicatio maior supponit peccatum mortale, sicuti docent Caiet. in summ. ver. præcepti transgressio, Palud. in 4. dist. 18. quest. 1. art. 2. Nauarr. cap. 27. numer. 9. Gabr. in 4. dist. 18. quest. 2. corol. 2. Soto dist. 22. quest. 1. art. 2. concl. 1. Couarr. cap. alma, par. 1. §. Auila par. 2. cap. 5. disp. 1. dub. 2. alique communiter, & sumitur ex cap. nemo Episcoporum, cap. nullus Sacerdotum 11. quest. 3. & Trid. sess. 25 cap. 1. de reformat. & ratio est, quia poena debet esse commensurata culpæ cap. Felix de pœnis, in 6. Sed excommunicatio maior grauissima poena est, utpote gladius spiritualis, ac neruus Ecclesiasticæ disciplinæ, teste Trid. cii. cap. 3. ergo grauem, seu mortalem culpam exigit.

Idem etiam de aliis censuris docet ex communi Ægid. disp. 13. dub. 8. num. 68. & ratio est, quia aliæ censuræ etiam (sicuti ferri solent) magnis commodis spiritualibus priuant, quare ut potè graues poenæ graue peccatum etiã requirunt, atque ita contra nonnullos docent Suar. de censur. disp. 4. sect. 4. Vazq. 1. 2. disp. 158. capit. 5. num. 48. Sanchez lib. 6. moral. cap. 4. num. 54. & alij quam plures Doctores.

Hinc sequitur, quod quocienscumque aliquis ob ignorantiam, vel animi pas-

I i fionem

sionem, vel ob considerationem, vel obliuionem legis, aut præcepti (ignorantia enim, inconsideratio, & obliuio æquiparantur, cum æque tollant voluntarium, saltem perfectum) à gravitate mortalis culpæ excusatur, à censura etiam excommunicationis, suspensione & personali interdicto, saltem totali, excusari debet; nec non, & probabiliter, ab irregularitate ex delicto, etiam propter eandem rationem, ut inter alios docuit Sanchez, *lib. 9. disp. 32. num. 17.*

7 In opinione autem eorum, qui docent, quod exactor mortaliter peccat, adhuc dicendum est, quod non sit excommunicatus, nisi à parte rei is, qui imposuit, deprehendatur potestate caruisse. Ratio, quia Ecclesia sub censura non punit peccatum putatiuum, seu ex conscientia erronea, sed peccatum, quod sit reale, tam quoad formale, quam quoad materiale peccati.

Quod si is, qui imposuit, verè caruit potestate, exactor cum dubio exigens, ab initio excommunicatus censeri debet quia mala fide exegit, quæ imponi non poterant, & ita accommodantur ei verba Bullæ Cœnæ, & *capit. quamquam de censibus in 6. vide Nauarr. cap. 27. num. 61. & 70.*

SECTIO. IV.

Proponitur ad dubitationis resolutionem supra positam Addendum primum.

ADde primò: quod ratio, cur solum is, qui in terris suis Superiorem non agnoscit, vel qui à supremo Principe, vel legitima præscripta consuetu-

dine, potestatem imponendi vectigalia, & tributa consecutus est, donatium petere, vel tributum imponere possit, absque eo, quod peccet, ad restitutionem teneatur, & incurat excommunicationem Bullæ Cœnæ (quam incurant alij, siue in terris suis nouas gabelas imponant, siue veteres augeant, siue etiam impositas exigant, de qua re vide *cap. quamquam de censibus in 6. & Nauarr. cap. 27. num. 61. Molin. tract. 2. tom. 3. priore disput. 666. & Alphons. à Castro lib. 1. de lege pœnali cap. 10. & sic quod vectigalis, & tributi impositio inter regalia numeretur, iuxta lib. 2. feudor. caput. 56. quæ sint regaliæ; ratio (inquam) illa est, quia Principes, seu Magistratus supremi solum à subditis accipere debent sumptus necessarios; Proteges verò, duces, & Gubernatores, ceterique similes, ab ipsis Principibus supremis, à quibus constituntur, & dependent,*

SECTIO V.

Proponitur Addendum secundum.

ADde secundò, quod licet in genere iusta, & legitima causa petendi donatium, vel imponendi tributum, sit necessitas, vel magna Reipubl. utilitas, cui alia ratione subueniri non possit; quo etiam spectat Principis sustentatio, considerato statu, dignitate, ac meritis eius in Republicam; ut supra dicebatur, in specie tamen iustæ causæ (quæ omnes reducuntur ad supradictas duas in genere) multæ sunt, quarum.

Prima est, ob ademptionem possessionis Regni: sicut enim pro noua Episcopatus possessione datur Episcopo subsidium

dium charitativum, ita pro noua Regni possessione datur Regi donativum, atque ita docet Regens de Ponte in cit. tract. de donis, & expensis Vniuersitatis num. 2. cum seqq. & probatur tam de iure communi, quam de iure municipali Regni Neapolis; de iure communi, quia ita habetur in l. unica, Cod. publica latiss. lib. 12. ubi gloss. & Doctores de iure municipali, quia ita habetur in consuet. Regni, quamplurimum, quæ constitutio, quamuis loquatur de Barone adipiscente possessionem terræ, extenditur tamen ad Regem, qui Regni possessionem adipiscitur, atque ita docet gloss. & Isernia in d. consuet. & Regens de Ponte in tract. de potest. Proreg. tit. 4. de regal. impos. num. 46.

- 3 Secunda causa est, ob exercitum construendum contra hostes Regis, ut in dicta Regni consuet. habetur: expedit enim Regno hostes expelli: atque ita præter alios docet Frecc. de subsidis, lib. 2. in 2. auctor. Baronis, num. 24. verb. versatur in hoc; quod etiam procedit regulariter, quando bellum exercetur extra Regnum: expedit enim Regno, ut bellum exerceatur distanter à Regno; atque ita docet Regens de Ponte in tract. cit. tit. 4. de Regal. impos. num. 47. Valquez in opuscul. de restitu. cap. 6. §. 3. dub. 2. num. 70. Turrian. 2. 2. disput. 46. dub. 1. num. 5. cum seqq.

- 4 Tertia causa est, si Regi proles nascatur, idque tam de iure communi, quam de iure municipali; de iure communi, ut probat gloss. in leg. placet, in verb. extraordinariam, & in verb. canonicum de sacrosanctis Ecclesiis, ubi Iason num. 19. de iure municipali, ut habetur in dicta consuet. Regni; ibi proficiendo filio milite, vel pro maritanda, aut monacanda filia: nam hoc ipso, quod Regi proles nascitur, destinatur

illa ad militiam pro fidei, & Regni defensione, si mas est; si autem femina, ad matrimonium carnale, vel spirituale; quod & procedit ante natiuitatem prolis, quia cum agatur de fauore prolis, illa pro nata habetur, ut sancitur in leg. quod dicimus, ff. de verb. signif. & in leg. qui in vtra, ff. de statu hominum, quoniam ita in praxi positum in nonnullis Regni Neapolis generalibus Parlamentis; exactio tamen donatiui fieri non debet ante prolis natiuitatem. Ratio, quia fieri potest, quod non nascatur, & ex alio capite ratio haberi debet ad id, quod euenire potest leg. si quis donum, §. idem quaru, ff. locati, & §. illud quasitum, ubi gloss. Institut. de rerum diuis & explicat. Bart. in leg. inter stipulantem, §. sacram. num. 7. de verb. obligat. in l. si idem, §. si vnam, num. 5. de iurisdict. omni. iud. & Valenzuola in cons. 99. pun. 3. num. 52.

Quarta causa est, si Rex ab hostibus scapiatur, ut habet dicta consuet. quam plurimum, tunc enim pro redimenda persona Regis Donativum præstari debet à Regno: expedit enim Regno liberum suum Regem habere, à quo defendatur, & à quo iustitiæ administrationem recipiat, & abundantiam rerum.

Quinta causa est, si Rex expensas fecerit pro hospitio Pape, Imperatoris, vel Regis, ut tradit Frecc. in dicta 2. auctor. Baronis, per totam, & Belluca in rubr. 43. & 46. Ratio, quia, & tunc sic exigere videtur bonum commune, sunt & alia in specie causæ, propter quas Regi donativum à Regno præstari debet, ut videre est (ne sim longior) apud Gabrielem in 4. disp. 15. quæst. 5. art. 3. concl. 3. S. Anton. part. 2. tit. 1. cap. 13. §. 2. Regentem de Ponte in cit. tract. tit. 4. & §. num. 28. & Molfesum in summa. tom. 2. tract. 12. cap. 22. num. 69.

SECTIO VI.

Proponitur addendum tertium.

ADde tertio, quòd si Princeps sine iusta aliqua ex dictis causa: atque adeo sine necessitate populum grauet nouis tributis, aut quomodocunque petat aliquid, quod vassalli rogati ob metum recusare non audent, non solum peccat peccato rapinæ, seu concussionis (vt loquitur Richard. in 4. dist. 25. art. 3. quæst. 2. ex S. August. de verb. Domini, serm. 19. relato in cap. militare 23. quæst. 1. quicunque sibi stipendia publicè decreta consequitur, si amplius querit, tanquam calumniator, & concussor, Ioannis sententia Luc. 3. condemnatur) sed etiam (vt ex communi docet Sà verb. gabella, num. 7.) obligatur ad restitutionem, quæ restitutio facili fieri potest in casu, quod collecta pecunia in Fisco Principis conseruatur: poterunt enim tunc, vel tributa ordinaria minui, vel extraordinaria, quæ futuro tempore propter aliquam occurrentem necessitatem exigi possent, omnino intermitteri, & pecunia antè collecta ad talem usum applicari: sin verò pecunia, tributis nomine collecta, à Principe, vel antecessoribus eius consumpta sit, tunc difficile est quidem restitutionem facere: sed tenetur Princeps parcius viuere, & restringere statum suum, quatenus sine dedecore potest (vt supra dicebatur) alioquin à restitutionis obligatione liberabitur. Vnde si postea accidat Republicam in periculum deuenire, vel ipsummet Principem non habere redditus sufficientes ad dignitatem status sui tuendam, tenetur populus ad nouam contributionem faciendam, cum sic

exigat Regni bonum commune; eo tamen pacto, & conditione, vt si postea contigat Principem ad meliorem fortunam deuenire, obligatus sit ille ad compensationem damni præstandam: quippe quod propria culpa, vel culpa Antecessorum (in quorum commoda, & onera successit) Vassallis illarum fuit: atque ita ex communi docet Mol. tract. 2. tom. 3. prior. disp. 667. & videri etiam potest S. Anton. part. 2. tit. 1. cap. 13 §. 2.

SECTIO VII.

Proponitur Addendum quartum.

ADde quarto, quod licet Princeps nec subditis tributum imponere, aut impositum augere, nec donatium ab illis petere possit, si Fiscus ad publicæ onera sustinenda, & Reipublicæ pericula auertenda sufficiens sit, sicuti ex supradictis colligi potest; tamen in vno casu solum non est censendum illum sufficere (vt rectè præter alios notauit Syl. verbo gabella 4. quæst. 3.) quando scilicet Princeps non potest se defendere, aut publicum bonum procurare, nisi ita se depauperet, vt nihil remaneat, quo iuari possit, si iterum intra breue tempus ab aduersariis inuaderetur: maxime si multos insidiatores habeat: tunc enim necessarius est thesaurus, eò quòd aduersarij illum scientes, magis timent: ideoque magis pacificè viuunt. Quæ doctrina tamen in tantum vera est, in quantum periculum rationabiliter timetur in futurum, & non efficitur ad tegendam auaritiam. Vide quæ pro defensione Principum maiora interdum tributa ad debellandos hæreticos, & infideles, petentium & exigentium, scribit

bit Valsq. in *opuscul. tract. de restit. cap. 5. §. 3. dub. 1. & cap. 6. §. 3. num. 55. & nos suo loco infra dicemus.*

SECTIO VIII.

Propositur Addendum quintum.

ADde quindò, quod licet Officiales, seu executores, præsertim si præceptum exigendi commodè declinare non possunt, iuste tributum, vel donatium exigant sine peccato, quia quamdiu non adest moralis certitudo de iniustitia causæ, possunt (vt *suprà* dicebam) præsumere, quod Princeps ita præcipiens causam iustam habeat, ipsis inco- gnitam; idèque dico in casu de bello dubio, & de sententia dubia: alia tamen ratio est de Parlamentariis, qui se

habent, vt Iudices, & alia ratio est de Consiliariis: hi enim, cùm ad ipsos ex officio spectet de iniustitia donatium, vel tributum cognoscere, non possunt eius impositionem, vel auctionem decernere, vel consulere, aut Principi eam proponere, nisi tum tributum imponendi potestatem, tum etiam causæ, seu iustitiæ probabilitatem rectè cognoscant. Quæ de re vide Caietan. *verb. vestigalia*, Medinam *Cod. de restit. quest. 7.* Petrum Nauarr. *lib. 3. cap. 1. num. 267.* Valsq. *de restit. cap. 6. §. 3. num. 73.* Suar. *de legib. lib. 5. cap. 15.* Reginald. *lib. 10. num. 374.* Megal. *1. 2. instit. Confess lib. 2. cap. 17. num. 40.* Molfes. *in summ. tomo 2. tract. 12. cap. 22. num. 73.* Less. *lib. 2. de instit. & iur. cap. 17. dub. 7.* & Rastell. *lib. 3. de regim. Princip. p. 161.*

~~XX~~

D V B I T A T I O N O N A.

An si Rex non potest aliunde sua, & Regni necessitati subuenire, ex eo quod sua culpa, v.g. ludis, conuiujs, profusis largitionibus, bellis inconsultis, & temerè gestis, ac tandem expensis inutilibus, siue priuatis, siue etiam publicis, ararium exhausserit, & in egestatem inciderit, donatium vel tributum à Vassallis petere possit.

SECTIO I.

Propositur Dubitationis resolutio.

RESPONDEO affirmatiuè, si Rex alia ratione non potest publicum malum auertere. Ratio, quia hùc & nunc sic exigit bonum commune; & subditi in

publica necessitate tenentur Regi opem ferre: alioquin inopia Regis vergeret in perniciem Regni: quare, vt vtgenti necessitati possit Rex prouidere, poterit ex dictis licitè hùc, & nunc, donatium, seu tributum petere, aut impositum augere.

Nec obstat, quod Rex culpa sua in

li ; ege

4003

egestatem inciderit; dummodò per donatiua, vel tributa, quæ de nouo exigit, vel imposita auget, prouideat bono publico, quod, ne ruat, hic, & nunc ita exigit: atque sic contra Gabrielem in 4. distict. 1. §. *quasi. 5. art. 1. conclus.*
 2. S. Antoninum *part. 1. tit. 1. cap. 13. §.*
 2. *Medinam Cod. de restitut. quasi. 13.* docent, communiter Doctores: Molin. *de iust. & iur. tract. 2. quasi. 667. Valsq. opuscul. de restitut. cap. 6. §. 1. dub. 2. num. 24. Less. lib. 2. cap. 33. dub. 6. num. 48. Turrian. 2. 2. tom. 2. diffus. 44. dub. 2. num. 5. Molfes. in suum. tom. 2. tract. 12. cap. 22. num. 71. Malder. 2. 2. tract. 5. cap. 6. dub. 4. Rastellius de regimin. Princip. pag. 131. Bartholom. à S. Fausto in specul. Confess. diffus. 33. quasi. 11. & alij passim.*

Oblicies: Rex in tali casu sibi imputare debet suam egestatem. Ergo, &c.

- 1 Confirmatur: quia subditi non tenentur onera sustinere ob regimen malum Regis, sed tenentur ad illa solum, quando rex donatiuis, vel tributis indiget, ob publicam utilitatem, vel necessitatem. Ergo, &c.

Respondetur: Rex in tali casu sibi imputare debet suam egestatem, quoad culpam, concedo: quoad poenam etiam nego: at damnum inde sequeretur toti communitati.

- 3 Ad confirmationem respondetur, quod hic & nunc: consequenter scilicet ad culpam commissam à Rege, verè

Rex indiget donatiuis, vel tributis, ob publicam utilitatem, cui semper ex dictis tenentur subditi subuenire.

SECTIO II.

Proponuntur ad Dubitationis resolutionem positam requisita quadam.

VT autem quæ dixi; locum habeant:

Requiritur primò, quod verificentur: requisita, quæ in præcedenti Dubitatione dicebantur.

Requiritur secundò, quod verè Rex suæ, & Regni necessitati aliunde non possit subuenire: de suo, sicuti *dub. 3.* dicebam, & præter Theologos ibi citatos cum S. Thoma in opusculo ad Ducissam Brabantia, docet Cyn. in l. *neminem, Cod. de sacrosanct. Eccles.* ubi subdit, quod Rex propter bellum faciendum, & propter similia negotia publica exercenda, si non habet de suo, quod sufficiat, tunc potest recipere à subditis, & (quando periculum imminet) ab vna Ciuitate; & postea diuidere per Prouincias: idemque docet Bald. in cap. *conquerente in fin. de offic. ordin. & in dist. leg. neminem*, ubi ait, quod quando proprium Regis marsupium non sufficit, tunc potest Rex collectas imponere; idem docent *ibidem* Salic. & Innoc. idemque docent etiam Doctores in cap. *innouamus de censibus*. Capic. in §. *firmiter de prohib. feud. alien.* per Fred. Afflict. in rubr. *quæ sint regalia num. 90. & in decis. 201. & ibi Addentes*. Ratio autem est, quia ex dictis, si Rex aliunde potest subuenire de suo, re vera non est in necessitate; tum, vt differat à tyranno, debet ipse esse, propter Regnum, & non est contra: adde, quod bonum Regni redundat in bonum.

bonum Regis, sicut & destructio Regni redundat in destructionem Regis: vires enim Regis non insidunt, nisi in viribus Regni, vt *alibi* dicebatur.

2. Requiritur tertio, quod Rex, cum ad meliorem fortunam redierit, compenset Vassallis damnum extraordinarium istud, ex tali impositione iis illatum. Ratio, quia culpa sua illud intu-

lit; atque ita docent. S. Ant. *part. 2. tit. 1. cap. 13. §. 2. Med. Cod. de restit. quest. 13. Less. de iust. & iur. lib. 2. cap. 33. dub. 6. Molin. tract. 2. tom. 3. dispur. 667. Vasq. in opus. de restit. cap. 6. §. 1. n. 24. Molfes. in sum. tom. 2. tract. 12. cap. 22. num. 72. & Layman lib. 3. tract. 3. part. 1. cap. 3. vide quæ dicebantur in Dubit. 8. precedenti.*

DVBITATIO DECIMA.

An Rex, si non potest aliunde sua, & Regni necessitati subuenire, etiam ex eo quod culpa sua, ut ludis, conuiuuiis, &c. in egestatem inciderit, possit à Vassallis potentibus mutuum exigere, vel ijs debitas solutiones differre.

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis resolutio.

1. **R**ESPONDEO affirmatiue; atque ita docent ex communi Maior in 4. d. 15. quest. 34 Layman lib. 3. tract. 3. cap. 3. num. 2. & ex Iuristis Luc. de Pen. in leg. 1. Cod. vt rust. ad null. obseq. Regens de Ponte de potest. Proreg. tit. 4. de regal. imposition. & tit. 2. num. 6. vbi (authoritate An-

geli, & aliorum Auend. in tract. de exequit mand. reg. cap. 14. vers. quartus casus, lib. 2. & cap. 19. num. 34. lib. 1. & auctoritate Iacobi in tit. de homag. num. 35. & Recentiorum Adden. ad Andr. in tit. que sint regalia, in verb. & extraordinaria collatio, vers. manus suat ad iniquitatem in fin.) docet, quod ob publicas necessitates, non solum potest Princeps ad mutuandum cogere subditos, sed etiam ad idem potest Ciuitas cogere Ciues: & ratio est, quia in publica necessitate (vti supra dicebam) non attendendum est damnum particulare; sed attendendum est beneficium publicum, quod magis refert; præsertim cum in

in beneficio publico includatur beneficium particulare: ergo &c. Vide Pasqualigum *in suis decisionibus, dec. 425.*

- 2 Confirmatur, quia in casu necessitatis (vt dicebam *dub. 4.* & docent Cyn. *in l. neminem, Cod. de sacros. Eccles. & Regens de Ponte loco citato, num. 3.*) potest Rex sumere de Prouincia, quin & de ciuitate, & deinde diuidere per Regnum: ergo &c.

- 3 Confirmatur secundò, quia & in casu necessitatis (vt dicebam *cit. dub. 4.* & ex l. l. docet Regens de Ponte loco *suprà cit. num. 38.*) potest Rex sumere bona subditorum, & deinde, cum habebit, pretium illis soluere: ergo &c.

- 4 Confirmatur tertio, quia & in casu necessitatis (vt docent nonnulli Doctores) potest Rex sumere etiam bona Ecclesiarum, soluto pretio; cum in bono communi Reipublice includatur etiam bonum Ecclesiarum; sicut & in damno communi Reipublice includitur etiam damnum Ecclesiarum: ergo &c.

- 5 Confirmatur quarto, quia & in casu necessitatis (vt dicebam *dub. 4. cit.* & docent Innoc. Ioan. Andr. ceterique Doctores *in cap. quanto de iureiur. Item & Andr. in verb. vestigalis, num. 23. qua sint regal.* & Regens de Ponte *ubi supra, num. 36.*) potest Rex augere valorem pecunie; illamque eudere de vilissima materia, vt de ferro, corio, &c. & statuere, vt tanquam bona expendatur, quamuis inde priuatis magnum damnum sequatur (quod tamen postea, necessitate constante, debet Rex illis compensare): ergo &c. Vbi aduerte, quod in casu, quod sit auctus valor pecunie, & sit deinde restitutio creditori pecunie credite, attendi debet valor pecunie, prout erat tempore contractus, non autem prout est tempore restitutionis: qua de re vide *cit. dub. 4. sect. 22. & 23.*

Confirmatur quintò, quia & pro ornatu Ciuitatis, vt pro viis ampliandis, pro porticu faciundo, & similibus (vt dicebam *dub. 4. cit.* & docet ex Lanario Regens de Ponte loco *cit. num. 66*) potest Rex priuatorum domus diruere, ædificia impedire, & similia præstare: ergo &c. Vbi aduerte, quòd in tali casu debet Rex imponere collectam, soluendam proportionaliter ab iis, qui inde commodum reportant, sicuti rectè prius alios notauit Regens de Ponte *in loco supra citato.*

Confirmatur sexto, quia & in casu necessitatis (vt dicebam *dub. 4. cit.* & docent Ripa *tit. de remedi. praeser. num. 217.* & Regens de Ponte loco *citato, num. 49.*) potest Rex cogere homines, vt seruiant, mediante salario, in regiis Trimenibus pro rimeriis, & in transmittendo exercitu contra hostes pro fodiatoribus: ergo &c. quod inde magis probatur, quia per regias Constitutiones, Capitula, & pragmaticas Regni tenentur Barones vassalli inferuire Baronibus pro seruitiis necessariis: ergo multò magis id concedendum est Regi, qui est Dominus omnium, & in specie ita habetur *in consil. Reg. incip. quia frequenter*, vbi Afflict. & Frecc. lib. 2. 24. *author. Baroni. & in capitulis Regni ad regale fastigium, & in cap. finis precepti choritar. in fin.* & ratio est, quia id fit in Regni necessariam defensionem, propter publicam utilitatem, cui postponi debet priuata; quapropter capitulum tertium concessum Ciuitati Neapolis in anno 1554. per Carolum V. *in l. bro Capitulum Ciuitatis, fol. 153.* ne pendente appellatione ad sacrum Concilium detenti in carcere ad trimeces interim transmittantur, non est seruatum in praxi ex causa publice necessitatis, sicuti testatur Regens de Ponte loco *suprà cit. n. 5.*

Vbi

Vbi aduerte, quòd homines, qui in casu publicæ necessitatis compelluntur, vt mediante salario, inseruiant pro rimcriis, vel pro fodiatoribus, debent esse facinorosi, vel saltem vagi, & inutiles, non autem bibulci, vel similes, qui vacant agriculturæ, vt rectè notarunt Ripa, & Regens de Ponte *locis supra cit.* & ratio est, quia alioquin impediretur annona, quæ quamplurimum facit ad bonum commune.

Sed de hac materia, quid possit facere Rex in casu publicæ necessitatis: vide omnino *dubitationem quartam cit. sect. 24.*

SECTIO II.

Proponuntur circa Dubitationis resolutionem positam requisita quedam.

VT autem, quæ modò in *sectione præcedenti* dicta sunt, locum habeant,

1. Requiritur primò, quòd Rex obsequer prius, quæ dicebantur in *dubitatione octaua, & nona præcedenti*, nempe, quòd non infumat, quòd exegit à vassallis, in alienos, & inutiles vsus. Secundò, quòd causam petendi euidenter, vel satis probabiliter iustam habeat. Tertiò, quòd non petat plus, quàm causa exigit. Quartò non continuet diutius quàm exposcit necessitas. Quintò, quòd re vera necessitati publicæ de suo providere aliunde non possit. Sextò, quòd restringat prius statum suum. Septimò, quòd suspendat omnes gratias, & pensiones, etiam ex causa remunerationis, concessas. Octauò, quòd cùm redierit ad meliorem fortunam, damnum latis

Toom. del Bene Dubit. Moral.

compenset, & similia, vt *ibi*.

Requiritur secundò, quòd Rex necessitati publicæ non possit subuenire aliunde, neque de suo, neque de communi (grauando scilicet commune) siue quia instat necessitas, & periculum est in mora; siue quia commune hinc, & nunc est exhaustum, & sic impotens ad subueniendum Regi; alioquin enim in publica necessitate (cùm publica necessitas spectet ad omnes, & singulos) non vassallos particulares; sed omnes, & singulos grauare deberet, idque seruata æqualitate proportionis geometricæ, secundum eorum vires, & facultates; sicuti testè docet S. Thom. 1. 2. *quest. 96. art. 4. Syluest. ver. lex, quest. 5. Vasq. disp. 1. §. cap. 1. Carbo lib. 6. de legibus, disp. 10 Suarez lib. 1. de legibus, cap. 9. n. 14.*

Hinc si Rex concedit aliquibus immunitatem à soluendis tributis, vnde alij plus grauantur, iniqua est Regis dispositio, sicuti etiam præter Doctores *suprà* citatos, annotauit Abb. in *cap. 2. de immunit. Eccles. rum. 16.* Alphonsus de Castro *lib. 1. de lege pænalis cap. 1. & cap. 5. docum. 2.*

Item si subditis imponit tributum, quòd æque pauperes, ac diuites soluere debeant, verbi gratia singuli denos aureos, iniustum est etiam tributum; quia licet grauentur omnes, non tamen grauantur, seruata æqualitate proportionis geometricæ, secundum scilicet eorum vires, & facultates.

Item si taxat pretium frumenti, vel vini, & similium, ita vt vna pars Ciuitaris verbi gratia taxam seruare debeat, iniqua est etiam dispositio. Excipe, nisi iusta aliqua causa (vt *suprà* dicebatur) huiusmodi discretimen postularet.

Requiritur tertiò, quòd Rex postea compenset damnum subditis illatum,

K k vel

258 *An Regis sit assignare certam summam pecunie,*
 vel de proprio, si redierit ad melio- uamen vniuersale super omnes, & sin-
 rem fortunam; vel de communi, im- gulos, attenta proportione geometri-
 ponendo postea, cum potuerit, gra- ca, vti *suprà* dicebatur.

DVBITATIO VNDECIMA

An assignare certam summam pecunie pro sustentatione Regis, vel pro regimine, & defensione Regni necessaria, spectet ad Regem; ita vt in eius arbitrio positum sit, an spectet potius ad Parlamentum.

SECTIO I.

*Proponitur Dubitationis
 resolutio.*

RESPONDEO, spectare ad Regem: atque ita docet Alphons. Castro. 1. lib. de lege pæn. cap. 10. & Vasquez in opus. de resis. cap. 6. §. 1. dub. 1. & Ratio est, quia cum Regibus, & cæteris habentibus supremum Imperium in aliqua Ciuitate, vel Prouincia, &c. congrua de iure naturali (vt latissimè probat idem Alphons. Castro loc. *suprà* citat. & ego dicebam dub. 8.) debeatur sustentatio, quæ ad dignitatem decenter sustentandam, & ad Regnum, vel Prouinciæ ab hostibus tuendam sufficiat; videtur ex pacto tacito inter Re-

gem, & Regnum (si ex pacto tale debitum ad certam pecunie summam reductum non est) relictum arbitrio Regis, aut supremi Principis, qui illius Prouinciæ curam gerit, iustam pecunie summam assignare pro iis, quæ regimini, & defensioni ipsius Regni necessaria sunt; idque ex consensu ipsius Regni seu populi, cum in principio id determinare non curauerit Regnum, seu populus, ex consensu cuius electus est Rex, aut Princeps, &c.

Confirmatur, quia cum de iure naturali, & diuino debeatur altaris ministris sustentatio; quota assignatur à Pontifice (decima scilicet pars fructuum, ad quam reducta est omnis obligatio, quæ iure naturali, & diuino spectabat ad altaris ministros sustentandos) ergo cum de iure naturali, & diuino debeatur etiam tributum Regibus: quota in impositione tributorum assignabitur à Rege: Consequentia

quentia probatur: quia utrobique est eadem ratio, & obligatio.

SECTIO I.

Proponuntur circa Dubitationis resolutionem posita Adversenda quadam.

1. **A**duerte, quod quæ in *seçãoe præcedenti* dixi, intelligenda sunt, dummodò moraliter aliud in contrarium non constet, nempe quod Rex ad fines supradictos, hic, & nunc euidenter moraliter superexcedentem pecuniæ summam non petat: nam, ut docet Menoch. *de præsumpt. libr. 2. præsumpt. 10. num. 31. & Soccin. lib. 2. consil. 164. volum. 5.* recedendum est, etiam ab expressâ assertionem Regis, cum de veritate in contrarium constat; & ratio est, quia semper, & in omni casu, præsumptio cedere debet veritati vide *suprà* dicebantur *dubii. 2.* vide etiam Gloritium in *responsione pro Cimitate Messana respons. 1. part. 3. numer. 13. & seqq.*

2. Aduerte secundò quòd in tantum summam iam semel taxatam potest postea Rex in Regno continuare, in quantum indiget illa reuera: alioquin pro parte, arbitrio boni viri, tenetur illam remittere. Ratio, quia Rex (ut sit Rex, & non Tyrannus) non tantum suam, sed & Regni, imò magis Regni, tenetur necessitatem attendere, cum

Rex sit propter Regnum, & non è contra.

Confirmatur, quia Rex, si de nouo indiget, de nouo potest petere, ergo si de nouo non indiget, sed abundat, de non tenetur remittere: & licet taxatio illa sit antiqua, tamen si Rex non indiget (maximè si populis est onerosa, ut sine detrimento eorum magno non possit exigi) tenetur in conscientia, prout Ratio dictauerit, illam remittere, propter rationes, quas *suprà* dicebam.

Excipe, nisi ex alia parte maius imminuat malum, v. g. bellum, vel simile, cui necessarium sit providere: tunc enim tenentur subditi minus malum sustinere, ut huic maiori malo occurratur.

Neque obstat, quòd forsan Rex Regnum bello, & armis vendicauerit, & sic potuerit imponere tributum exorbitans; nam forsan, & subditi etiam Regi præsto fuerunt in bello, & opem illi tulerunt, & tunc cessat instantia, vel si id non fuit, adhuc subditi non debent ita grauari, ut cum detrimento magno totius Regni tributa soluant, maximè si Rex non indiget; quia hoc ipso, quòd Rex est, debet potius bonum commune, quam proprium particulare procurare, præsertim cum in bono communi proprium particulare contineatur & in viribus, & potentia Regni insidans vires, & potentia Regis, sicut & è contra in destructione Regni destructio Regis.

DVBITATIO DVODECIMA.

An, si iam esset assignata certa summa pecunia pro sustentatione Regis, & pro regimine, ac defensione Regni necessaria, ex pacto inter ipsum, & Regnum inito; possit Rex ex aliqua iusta causa de nouo adueniente nouum tributum, seu donatiuum petere, vel antiquum augere pro defensione eiusdem Regni, vel pro sustentatione sui status.

SECTIO I.

Proponitur dubitationis Resolutio.

RESPONDEO affirmatiue; atque ita docet Gabriel. *in 4. dist. 15. quæst. 1. art. 2. conclus. 3. Molæsc. in summa tom. 2. tract. 12. capit. 22. numer. 70. Turrian. 2. 2. tom. 2. dist. 45. dub. 2. num. 8.* qui omnes docent posse Regem, aut quemcumque alium supremum Principem, ultra possessiones, & redditus sibi assignatos, etiam ex pacto cum Vassallis à se, vel suis antecessoribus inito, noua tributa imponere, vel antiqua augere, quotiescumque patrimonium sibi assignatum huc, & nunc sufficiens non esset suæ congruæ sustentationi, secundum regiam dignitatem, vel secundum ne-

cessitates publicas Regni; idque propter multa, quæ solent accidere, in quibus de nouo tenentur Vassalli Regi prouidere, vt bene aduertit Gabriel *ubi supra* S. Antonin. 2. part. cap. 13. §. 91. *amen*; ex S. Thom. ad Ducillam Brabantix in quadam Epistola, quæ habetur *opuscul. 21. idemque aduertit Vassq. de restruct. cap. 6. §. 1. dub. 1. num. 18.* vbi ait, quod Rex pro temporum necessitate imponere potest tributa, vel imposita augere provt necessitas sua, & Regni postulauerit. idem etiam docet Regens de Ponte *de potest. Præreg. tit. 5. num. 29.* qui citat Frecciam, & alios, & ratio, quoad necessitatem Regni, est clara, quia sic exigit in tali casu bonum commune de qua re vide, quæ dicebamus *dub. 8.* & quoad necessitatem Regis, etiam est clara; quia quod Rex habeat conuenientem statui suo sustentationem, etiam spectat ad bonum commune, vt *in citat. dub. 8.* dicebamus.

Con

2 Confirmatur, quia si Regno aduenit noua necessitas, tenetur Rex nouam operam, & industriam præstare, ergo & è contra, si Regi aduenit pro persona sua noua necessitas, tenetur Regnum nouum subsidium, & stipendium etiam præstare.

3 Confirmatur secundò, quia cum Regnum teneatur de iure naturali præstare Regi conuenientem sustentationem, secundum illius dignitatem regiam si Rex pro necessitate sua de nouo adueniente nouum subsidium petit, non nouam obligationem Regno imponit, sed exigat naturalem antiquam, qua tenetur omne Regnum Regi suo conuenientem sustentationem præbere, iuxta statum dignitatis regie, ergo, &c.

Hæc autem intelligo, suppositis viribus Regni, & suppositis cæteris requisitis, quæ in dubi. 8. & 9. dicebantur.

SECTIO II.

Proponuntur, & solvuntur Difficultates contra dubitationis resolutionem positam.

1 **O** Biicis; saltem non tenetur Regnum in casu, quod Rex regia tributa vendidit, vel donauit; alioquin si Rex in tali casu petere potest, poterit, & quilibet Baro (si de nouo indigeat) nouum tributum etiam petere.

2 Respondeo, dispositas est, quia cum Rex vendendo, vel donando oppida, & Regia tributa, quæ habet, iure id faciat, nempe in remunerationem laboris in bello, vel alia iusta de causa, vel quia ex his venditis pecuniam accipiens, prouidet instanti necessitati, fit, quod meri-

tò propter necessitatem de nouo postea aduenientem nouum subsidium petat, & quod merito regia tributa exigar is, cui Rex illa concessit, quia manet idem finis tributorum, scilicet bonum commune, propter quod opus est, vel vendi aliquando tributa, & oppida à Rege, vel aliquando donari. Adde, quod Rex semper manet cum suprema potestate, & cura illius oppidi, aut Ciuitatis, &c. cum ille, cui venditur, aut datur, maneat semper Regi subiectus, vnde tempore Belli, & Rex debet defendere, quamuis Baro onus defensionis pro parte sua subite debeat; & sic, si communis necessitas, vel utilitas, (quod spectat, & Regis conueniens sustentatio, vt dub. 8. dicebam) ita postulat, potest adhuc Rex in iis ciuitatibus, & oppidis imponere noua tributa, quæ ipsi, vt supremo domino, habenti merum, & mixtum imperium, semper debentur propter curam, quam adhuc habet in iusticia illis administranda, & in ipsis (quando oportuerit) defendendis, quæ omnia in Barone locum non habent, vnde non mirum, si Baro tantum in eo statu, & iure, quo venditum, vel donatum sibi oppidum fuit tributa exigere potest, nihil autem de nouo imponere, quia supremam (vti dicebam) non habet potestatem, & ad ipsum non spectat cura de communi. Vide, quæ dicebam *ut. dub. 8.* ubi reddebam rationem, quare vestigialis, & tributi impositio inter regalia numeretur, & solum ad supremos Principes spectet.

Porro, quod ex iusta causa, & rationabili necessitate, arbitrio boni viri (etiam si regium patrimonium lædatur) licet à Rege venditione, vel etiam donatione, alienari possint oppida, & regia tributa, quodque in hoc rationabiliter inuiti non sint Regis successores,

K k ; sentiunt

sentiunt propter rationes iam dictas, Mol. de iust. & iure tom. 3. prior. disp. 673. Bertachinus 1. part. de gabelis quest. 9. & Valsq. in opusc. de restit. cap. 6. § 1. dub. 1. num. 15. quamuis quamplures Iuristæ oppositum sentiant, sicuti

in dub. 7. notabam.

At quid dicendum si Rex in alienando, siue venditione, siue etiam donatione, oppida, regia tributa, & similia, fuerit in culpa ita vt culpa propria in necessitatem incidit? ideo sit.

DVBITATIO XIII.

An si, iam assignata ex pacto inter Regnum, & Regem inito certa pecunia summa pro Regno, & sustentatione Regis necessaria, culpa propria Rex, patrimonium regium exhauriendo, in egestatem inciderit, possit de nouo ex noua causa iusta adueniente, tributum, seu donatiuum à Vassallis petere, aut antiquum augere.

RESPONDEO affirmatiue; atque ita docent Valsq. in opusc. de restit. cap. 6. § 1. dub. 2. Molfes. in summa, tom. 2. tract. 12. cap. 22. num. 70. & Turrian. in 2. 2. tom. 2. disp. 45. dub. 2. num. 8. contra Medinam quest. 13. Cod. de restit. Gabr. in 4. dist. 15. quest. 5. art. 1. concl. 2. casu 3. & S. Anton. 2. part. cap. 13. § 2. qui in loco citato docent, quòd si Rex in tali casu tributa noua imposuerit, teneatur, quod de nouo imposuit restituere; & subdunt, id ideo esse verum, quod si Rex in bello ex parte sua iniusto, ab hostibus capiatur, neque etiam possit pro

sua redemptione noua tributa imponere, aut imposita augere, absque eo, quod ad restitutionem similiter teneatur.

Ratio tamen responsionis nostræ ² affirmatiuæ contra hos Doctores est; quia licet Rex patrimonium consumplerit, & debita contraxerit iniuste, vt g. bello inutili, & iniusto, vel libidini suæ, & desiderio dominandi inferuiens, &c. adhuc tamen non prohibetur noua tributa imponere, aut imposita augere, ex eo, quia sic hinc, & nunc exigit publicum bonum: cum Regis inopia euidenter tendat in perniciem Regni; vnde vt imminenti ex Regis inopia malo pro

prouideatur, erit Regi licitum de nouo imponere, vel imposita augete tributa, quæ sufficiant conseruationi Regni in futurum: nam cum hostes (p̄cipue potentes) merito timeantur, oportet, vt Rex vim eorum possit reprimere, & sic habere Thesaurum, & redditus, quibus milires conducatur, & bellum geratur, sicuti rectè notauit Gabriel loco *supra cit.* Neque refert, quod Rex in inopiam inciderit culpa sua, modò tributis de nouo impositis, vel de nouo auctis, re vera bono communi prouideat.

- 3 Differentiam tamen hic ponunt aliqui; quod si Rex absque culpa; sed propter bonum publicum, in inopiam incidit, possit toties quoties imponere, aut augere tributa, quæ sufficiant necessitati publicæ, & etiam suæ, nempe decentiæ status; quod si autem culpa sua, & non ob bonum publicum, semel ac iterum in inopiam incidit, possit ei Regnum merito (p̄sertim si decentiæ status Regis solam deseruiant) tributa negare, & ipsius Regni negotia, si de Regis prodigalitate timeatur, per Ducem, qui fideliter ea administrat, exercere, quod tamen ego non admitterem, nisi solum in casu, quod certò constaret de Regis prodigalitate, quod vix vquam moraliter contingeret.

- 4 Similiter nec admitto, quod Medina, Gabriel, & S. Antonin. *supra* docebant, non posse scilicet pro redemptione Regis, si ab hostibus captus fuerit, tributa imponi: nam si Rex captus sit ab hostibus, expediaturque bono publico, vt redimatur (quod vt plurimum sic expedire arbitror, etiam si ille sua culpa, & in bello iniusto ex parte sua, captus fuerit) absque dubio imponi possunt noua tributa, vel imposita augeri, idque ob eandem rationem, quam *supra* afferebam.

Nec oppositum (vt existimat Gabriel) docet S. Thom. in *epist. ad Ducissam Brabantia*: ille ibi tantum dixit non posse Regem tributa imponere pro sola libidine, vel pro iniusto bello gerendo, quia ob hunc finem non debentur tributa; at alia ratio est in casu nostro, etiam si culpa sua Rex in id inciderit: nam in tali casu (sicuti dicebatur) militat alia ratio, quod sic scilicet hic, & nunc exigat bonum commune: ergo &c.

Confirmatur à pari: nam si Ecclesiæ publica necessitas, aut magna utilitas, qualis est, v.g. vt grauius eius onera debitorum soluantur, vt contra hostes defendatur: item si multis opus sit sumptibus pro Ecclesiæ fabrica, vel lite, aut professione ad Concilium, Papam, vel Imperatorem, &c. de qua re Remig. Gonnus de *charitat. subsidio, quest. 5.* Barthol. Bellincin. *quest. 16.* & Azor. *tom. 2. lib. 9. cap. 14. quest. 4.* exigat hic, & nunc, vt subueniatur Episcopo, potest de nouo Episcopus exigere à Clero subsidium charitativum (moderatum tamen, ita vt Ecclesiæ, & Clerici non nimis grauentur, & commensuratum ad necessitatem instantem *cap. conquirente de offic. ordin. & ibi Anton. de Butrio*) ita vt si in tali petitione, prestare illud Clerici recusent, possit Episcopus eos compellere excommunicationis censura, sicuti colligitur ex *cap. cum Apostolus. de censur. §. prohibemus, & ex cap. conquirente de officio Ordinarii*; & docet Innoc. in *cit. cap. cum Apostolus*, & ibi Anton. de Butrio, Belle. *quest. 15.* Gonnus *quest. 8.* & Azor. *tom. 2. lib. 11. cap. 14. quest. 2.* & ratio est, quia in tali casu (aiunt illi) si deficit charitas, valere debet potestas: tum quia in tali, & simili alio casu, potest Episcopus pro suis necessitatibus fractus retinere, *cap. vno. in fin. & Clement. frequens de excess. Pralat.*

ne

264 *An Rex possit unius Regni causa grauare aliud,*

ne dum ad subsidium compellere: ergo sic & carque sic in terminis Ioannes Andr. in nouella super verbo, necessitatibus cum Belluga de donat. rubr. 46. in vers. sunt, & alia muner, trahit hinc argumentum, quod Domini subditorum possint pro suis necessitatibus subditos collectitare.

- 7 Quod verò Bellincinus & Belluga in loci supra cit. aiunt, si Episcopus propria culpa in necessitatem, verbi gratia, in graua debita inciderit, non esse à Clero illi contribuendum, ex eo, quia culpæ suæ Episcopus in tali casu debet imputare, cap. 1. de atate, & qualitate, & cap. ex parte, de consuetud. id ego intelligo, vt non tam facile illi contribuatur; vel si quod exigit Episcopus, exigat, vt subueniatur priuatæ suæ, &

non publicæ utilitati: nam si sit Ecclesiæ grauis, & manifesta necessitas, omnino debent Clerici Episcopo subuenire, sicuti de laicis in ordine ad Principem supra dicebatur; quod tamen intelligo suppositis viribus, suppositisque cæteris requisitis, quæ in dubit. 8. & 9. dicebantur.

Aduerte tamen hîc, quod, si dubium est inter Episcopum, & Clerum de causæ æquitate, ad superiorem (quoniam Episcopus, & Clerus superiorem habent) recurrendum est, sicuti docet gloss. in cit. capis. cum Apostolus, verb. rationabili; vel arbitri consensu partium statuendi sunt, sicuti docent Bellincinus q. 17. & Azor. tom. 2. lib. 9. c. 14. 14. q. 4. quæ, in casu nostro de Rege in ordine ad Regnum, locum non habent.

D V B I T A T I O X I V .

*An possit Rex propter bella & sumptus quos sustinet
in vno Regno; grauare cetera Regna qua
habet, petendo ab his donatiuum,
& tributum.*

RESPONDEO affirmatiuè, atque ita sentiunt ex Theologis Valq. in opuscul. de restit. capis. 6. §. 3. dub. numer. 7. Turtianus in 2. 2. tom. 2. diffinit. 46. dub. 1. num. 5. & 6. & ex Iuristis Baldus, Andreas, Capycius, & Lucas de Peña apud Regentem de Ponte le poieff. Proregis tit. 4. numer. 47. & probatur, quia id cedit primò in bo-

num, & excellentiam Regis, tanquam capitis, cuius bonum, & excellentiam procurare debent vassalli, tributis si (vt in 8. & 9. dubitat. notabatur) committere possunt, imò etiam (vt rectè dixit Luc. de Pen. in leg. 1. Cod. vi. iuss. ad null. obseq.) propriis sumptibus, in casu, quod redditus Regni non sufficiunt, ratio, quia iura Regni non patiantur,

vt

vt Rex magno cum dedecore, ob metum inimicorum relinquat Regna, quæ, vel iure hæreditario, vel bello iusto capta, ad ipsum spectant. Secundò, quia id cedit in bonum Monarchiæ, tanquam vnus totius, cuius bonum naturaliter appetit pars: bonum enim totius redundat in partem. Tertiò, quia id cedit etiam in bonum ipsius Regni, tanquam partis: nam expedit Regno habere Regem potentem cum multis Regnis: sic enim Rex timetur magis ab hostibus, & consequenter facilius seruat pacem, & tranquillitatem in Regno.

Confirmatur primò, quia expedit Regno arcere hostes à se, & longè à se illos habere, gerendo bellum in partibus longinquis, extra Regnum; vt rectè dixit Andr. in cap. 1. §. sed nec est alia iustior, numer. 40. vers. quid ergo, qua sit prim. caus. benefic. amitt. Vide text. in cap. 1. §. si verò contigerit, de

non. for. fidel. & Baldum in cap. 1. qui huius caus. feud. amitt. qui rectè subdit quod vbi est Rex irruens in hostes cum exercitu, ibi est territorium Regis: vide etiam Luc. de Pen. in leg. 1. Cod. vt rust. ad null. obseq. & hæc omnia eo magis locum habent, si Rex gerit bellum contra infideles: nam tunc cedit id etiam in bonum fidei, & Christianæ religionis, quæ est in superiori ordine ad ea, quæ suprà dicebantur.

Hinc patet ad illud, quod nonnulli obiiciunt: relinquat Rex Flandriam, deserat Italiam, &c. vno suo antiquo Regno contentus; quod & sibi, & Vassallis, maiori erit vtilitati: nam Responderetur ex dictis, id non expedire Regi, nec Regis Monarchiæ, nec fidei, & Religioni Christianæ, nec etiam ipsi Regno, quod propter defensionem alterius Regni, ad eundem Regem spectantis, grauatur.

D V B I T A T I O X V .

An Rex, cum possit propter bella, & sumptus, quos sustinet in vno Regno, grauare alia Regna, quæ habet, possit etiam grauare Regnum Neapolis, petendo ab hoc donatium, seu tributum.

S E C T I O I .

Propositur Dubitationis resolutio.

DE hac re agunt Capycius in sua inuestit. in cap. fendorum clausula in ver. irrogatur autem pag. mibi 118. Andr. in tit. qua sint regal. in ver. extraordinaria collatio Th. del Bene Dubit. Moral.

num. 62. Regens de Curtis in 2. part. dinerfor. in re feud. cap. 3. num. 148. & Molfes. in summa tom. 2. tract. 12. cap. 22. num. 63. qui tradunt, quod ad euitandam iniquitatem impositionum, quas immanis ille Federicus Imperator in his Regnis vtriusque Siciliæ imposuerat, intercessit inter Papam Honorium (cum Regna hæc sint patrimonium B. Petri, & sedis Apostolicæ, vt post alios

L I docet

docet Molfes, tom. 2. ad consuetud. Neap. in proemio, quæst. 3. num. 25. Azorius part. 2. moral. lib. 11. capit. 5. quæst. 4. Restaur. Castald. in tract. de Imperat. quæst. 53. num. 18. & Regens de Ponte de potest. Prærog. tit. 11. num. 26. subdentes, quod cum Rex Regnum hoc habeat in feudum ab Ecclesia, nullo modo subit Imperio) & Regem huius Regni capitulatio, quod solum in quatuor casibus sequentibus possit Rex gabellas imponere in aliis non, sine consensu Summi Pontificis, directi domini, qui Regnum concessit.

Primus casus est pro defensione Regni; contingat inuadi Regnum inuasionem notabili, siue graui, non procurata, non simulata, non momentanea, siue transitoria facile, sed permanente; aut si contingat in eodem Regno notabilis, siue grauis rebellio, quæ similiter non sit simulata, non procurata, non momentanea, siue facile transitoria, sed permanens.

Secundus est pro Regis persona redimenda, si eam ab hostibus captiuari, contingat.

Tertius est pro militia sua vel fratris sui consanguinei, aut uterini, vel alterius consanguinei, vel aliquis ex liberis suis, cum se, vel huiusmodi fratrem suum, vel aliquem ex liberis, &c. decorabit cingulo militari.

Quartus est pro maritanda Sorore, simili coniunctione sibi coniuncta, vel aliqua ex filiabus, aut neptibus suis, seu qualibet alia ex genere suo, ab eo per rectam lineam, descendente, quam, & quando, ipse dotabit.

In his itaque quatuor casibus, proventus casus imminens qualitas tunc exigit, licebit Regi collectam imponere, & exigere à Vassallis; dummodò tamen pro defensione, inuasionem, seu rebel-

lione, aut ipsius Regis redemptione 50. millium, pro militia 12. millium, pro Maritaggio verò 15. millium vnciarum auti summam collectæ vniuersalis per totum Regnum, tam vltra, quam citra farum, quantitas non excedat; & concurrentibus in vno, eodemque anno pluribus ex quatuor dictis casibus, vna tantum in vno, eodemque anno collecta imponi possit.

In eadem capitulatione subduntur hæc alia verba: *sicut autem collectæ, quantitates prædictas summas in suis casibus limitatas excedere (ut præmittitur) prohibemus, sic non permittimus indistinctè ad ipsas extendi, sed tunc tantum, cum casus instantis qualitas id exposcit. Et ut in prædictis etiam casibus possit Rex, qui pro tempore fuerit eo commodius vitare grauamina subditorum, quo vberiores fuerint redditus, & obventiones ipsius, eum à donatione domaniorum volumus abstinere, id sibi consultius suadentes: sic in capitulis Patris Honorij.*

Vbi aduerte, quod omnes prædicti quatuor casus respiciunt publicam necessitatem, vel pietatem erga proprium Principem: licet enim de iure communis non sit præscripta causa, nec quantitas imponendi gabellas, omnes tamen hæc requirunt causam publicam (ut alibi dicebatur, & suo loco distinctius dicitur) v. g. vt imponantur pro bello contra infideles, hæreticos vel schismaticos; pro defensione Regni: pro redemptione Regis, vel filiorum eius, si in bello capti fuerint: pro aduentu Regis in Regnum, pro maritanda filia, vel nepti: pro constructione, vel refectione viarum, pontium, fontium, aut manium, & similium: pro custodiendis pascuis communibus, vel similibus aliis publicis necessitatibus vide S. Th.

in epist. ad Ducissam Brabantia, S. Anton. Caiet. Sylu. quos refert, & sequitur Megalius 1. 2. *instit. confess. lib. 2. cap. 17. numer. 39.* Azor. *part. 3. instit. Moral. lib. 5. cap. 23.* Lessi. *de iust. & iur. lib. 2. caput. 33. numer. 41. & 42.* Valquez *in opusc. de restit. cap. 6. §. 1. num. 23. & seqq. & Suar. disput. 21. de censur. sect. 2. num. 36. & 37.*

Dices: Capitula Papæ Honorij abrogata esse per consuetudinem in contrarium. Respondere quis posset: nego antecedens, ut *infra* in Responsione ad tertium. Adde, quod Andr. *in cap. 1. §. sed nec est alia iustior, quæ sit prima caus. benef. amitt.* expressè habet, quod Capitula Papæ Honorij seruati consueuerint, in quantum scilicet sunt rationabilia, & allegentur ad id, quod est rationabile, ut *ibi* per eum *in 1. addit. col. fin. in princip.* quem allegat, & sequitur Camer. *pag. mihi 84. lit. F.* & Capycius *in sua inuest. ver. feuda pro dote vers. nec est omittendum; & in eadem sua inuest. in cap. feudorum clausula, ver. irrogatur autem*, dicit, quod casus collectandi in Regno sunt limitati per Capitula Papæ Honorij, & extra illos non potest aliquo modo collectari: idemque docet Andr. *in tit. que sint regal. ver. exci. a ordinaria collatio num. 62.* vbi etiam dicit, quod Capitula illa Papæ Honorij fuerunt condita ad tollendos malos abusus, & iniquas leges Federici Imperatoris, & ad releuamen Regni, & rectè dixit Andr. & sic in bonum Regnantis: quia bonum Regni redundat in bonum Regnantis: sicut, & malum Regni redundat in malum Regnantis: destruere enim Regnum est Regem ipsum destruere, cum vires Regis non insidant, nisi in viribus Regni, sicuti alibi *suprà* diffusè dicebatur.

9 Adde primò, quòd extat apud Re-

gentem Molef. decisio Cameræ, eaque confirmata, tanquam vera, & iuridica à Catholico Philippo II. quod non teneatur Regnum Neapolis, ut pote diuisum ab aliis Regnis, quæ Rex noster habet, subministrare Regi, ut ipsi defendantur cætera Regna.

Adde secundò, quod quantum spectat ad Ciuitatem, extant capitulationes, & privilegia concessa à magno Capitano *in caput. 27.* & confirmata à Rege Catholico Ferdinando *in caput. 32.* sub ista forma: *che la Città di Napoli per qualsiuoglia causa non possa esser astretta à pagamento alcuno de noua impositione, de impronto, donatio, ò pagamento, s'imponesse per il Rè, l'icere, Locotenente, Capitaneo, seu officiale suo ex quacumque causa urgente, & urgentissima, etiam si fuisse pro statu Reipublica, & totius Regni conseruatione atteso la sua grande inopia, & pro uertia: idem habetur in cap. Regni. incip. statumimus, mandamus, & volumus in fin. vide Regentem de Ponte tit. 2. num. 7. & 8. fol. mihi 48.* vbi assert aliud capitulum concessum per Regem Ferdinandum primum: quod Ciuitas non possit obstringi, non solum ad donandum, sed nec etiam ad mutuandum, sub istis verbis: *che S. Maestà prommetta non sforzare, ò vero astringere alcun cittadino della detta Città per via d'impronto, ò qualunque effattione & in tit. 4. de regal. imposition. num. 33.* docet, quod licet Ciuitas interueniat in parlamento, tamen dum tractatur de donatione facienda Regi, non interuenit, nec habet votum: idque ex eo, quia ipsa non donat, & est immunis ab hoc, suorum privilegiorum vigore: & sic seruatur in praxi: sic ille.

Hæc autem privilegia, & capitula, ¹² quum Regno consent ingenti sanguin-

ne, ne dum ingenti pecunia, & sic quum remuneratoria sint atque adeo per modum contractus ad inuicem obligantis habita, totisque iurata, de tigre iustitiae seruanda sunt, praesertim quia Reges in quamplurimis donariis acceptis priuilegia illa seruare promiserunt, quapropter si modò non seruant, restituere donaria illa in conscientia tenentur, sicuti dixit Molina *de iust. & iur. tom. 3. disp. 667. num. 7.* praesertim, quia donaria praedicta sub ista conditione data fuere; & de ratione actus conditionalis est, vt conditione ruente ruat & ipse actus, qui sub conditione gestus est.

SECTIO II.

Proponuntur, & solvuntur difficultates contra Dubitationis resolutionem positam.

Obiicies primò, potest Rex propter bella, & sumptus, quos sustinet in vno Regno grauare alia Regna, quæ habet, vt in dubitatione antecedenti dicebatur: ergo & Regnum Neapolis. Respondete quis posset: nego Consequentiam, & disparitas patet ex dictis.

Obiicies secundo: contingere potest, quòd Rex, vt defendat aliquod Regnum, re vera indigeat, & sic opus habeat grauare Regnum Neapolis: ergo saltem in tali casu poterit illud grauare. Respondete quis posset: nego Consequentiam; sed ex dictis potius in tali casu grauare debet alia Regna, quæ habet; quod si in dicto casu Regna illa vires sufficientes forsan non habent, & Regnum Neapolis ex alia parte abundat, recutrat Rex ad Papam directum

dominum, qui talem licentiam præstet ad talem finem.

Obiicies tertio, quòd Rex, vt defendat cætera Regna, grauaret etiam Regnum Neapolis, est consuetudo longa, & antiqua, quam summus Pontifex scit, & tolerat: ergo saltem implicite consentit in illam. Respondete quis posset: tolerat; distinguo, tolerat tolerantia approbativa, nego, tolerantia permissiva, ad euitanda scilicet maiora mala, & inconuenientia, concedo: ergo implicite consentit in illam, nego Consequentiam, praesertim quia singulis quibusque annis in Bulla Cœnæ exptelsè reclamatur, annullando omnia priuilegia, consuetudines, & præscriptiones, tanquam cotruptelas quasdam contra Ecclesiam introductas; atque ita habet Rota in antiquis decis. 10. de consuet. Surdus tom. 3. conf. 301. num. 58. Pèrègr. de immunit. Eccles. cap. 1. num. 34. Caltrus Palaus tom. 2. disp. unica de immunit. Eccles. punct. 12. num. 3. Lothetius de re beneficiaria, lib. 3. quaest. 33. num. 19. Suarez contra Regem Angliæ lib. 4. cap. 32. num. 11. Duard. in Bulla Cœnæ, lib. 2. can. 19. quaest. 8. num. 25. Fagnus in respons. pro cens. Pauli V. fol. 119. cum de Ponte in respons. pro cens. Pauli V. fol. 11. & 45 Anton. Bouius in respons. pro cens. Pauli V. part. 4. ad arg. 11. & 12. Cochier. de libertate Eccles. part. 2. cap. 3. num. 8. & Collegium Bononiense in respons. pro libertate Eccles. num. 57. Vide quæ dicebantur dubit. 4. sect. 19. subsect. 3. & 4. Vide etiam, quæ infra dicentur dub. 27. ac tandem vide Bullam Urbani VIII. super præseruatione iurium Sedis Apostolicæ, & inferiorum Ecclesiarum, personarumque Ecclesiasticarum, à quibuscunque præiudicialibus, quæ incipit: *Romanus Pontifex.*

DVBIT

DUBITATIO XVI.

*An Rex, cum possit propter bella, & sumptus,
quos sustinet in vno Regno, grauare alia Re-
gna, possit etiam grauare Regnum Si-
ciliæ, petendo ab illo donati-
uum, & tributum.*

VIDE, quæ in precedenti dubitatione dicebantur, vide etiam cap. 3. & seq. Regis Iacobi, vbi dicitur, quod Rex in aliquibus certis casibus solum possit imponere Siculis tributa: vnde dari potest casus, quod possit iuste Rex imponere tributa in aliis Regnis, & non possit in Regno Siciliæ, ex iure scilicet municipali: nam si posset Rex (vt rectè notauit Loritius *respons. 1. part. 3. num. 34.*) imponere Siculis tributa, iuxta terminos iuris communis, concessio illa Regis Iacobi, & aliorum Regum, nullam tribueret Siculis immunitatem contra dictum Regni Capitulorum mentem, & rationem finalem, quæ fuit propter beneuolentiam alleuare Siculos ab onere noui tributi, exceptis quatuor casibus, qui in prædictis Capitulis enumerantur: inter quos est, quod possit Rex imponere Siculis tributa pro defensione Regni, si contingat illud iruadi inuasionem notabili, siue graui, non tamen simulata, nec procurata, vel transitoria, quod

Gloritius in loco supra cit. explicat in casu inuasionis, non solum actualis, sed etiam potentialis, quamuis proximæ, non remotæ. In aliis autem casibus est interdicta in Regno Siciliæ indictio noui vectigalis, pro quacunque causa, etiam vrgentissima.

Vbi aduerte, quod quamuis Regens 2 de Neapoli in allegat. pro vectig. serico, fol. mibi 55. & Consultor de Matuta in *respons. pro supra dicta gabella, fol. 17. & 18* explicent contra Gloritium verba illa Regis Iacobi magis amplè: tamen quidquid sit de ista explicatione, an sit vera, illud vtrique dicendum est, quod minus rectè Manus Muta in *exposit. supra dicti cap. Regis Iacobi, num. 6.* extendit verba illa ad inuasionem, non solum passiuam, sed etiam actiuam, si scilicet Rex iuste moueret bellum contra alium Regem: nam præterquam quod talis extensio est contra mentem, & verba Regis Iacobi, destruit etiam priuilegium ipsum Iacobi: vnde dicendum, quod licet in casu de inuasionem actiua possit Rex iuste imponere tribu-

ta in aliis Regnis, non tamen potest iuste in Regno Siciliæ, propter privilegia scilicet *in supra dictis Capitulis illi concessa.*

Dices cum Santoro Baua *in resol. pro tract. Salis fol. 12. & 14.* stare Regem, & permanere in quasi possessione recedendi quodcumque à promissis, & practicatis in Capitulis Regni: at hoc omnino dicendum non est, quia alioquin nemo amplius pactitaret cum Rege, præsertim in Comitibus, seu Parliamentis, Generalibus. Adde; quod id cederet etiam in magnum dedecus Regis: & præterea est contra dictamen rationis naturalis: quauis enim Rex solutus sit à iure positiuo, non tamen solutus est à iure naturali. Vide, quæ dicebantur in *dubitatione quarta, sect. 3. & 4. seqq.* Vide etiam Bellugam *in specul. Principum, rubr. 11. num. 15. & Ramonij part. 1. conf. 24. num. 81.*

Confirmantur, quæ *supra* diceban-

tur, quia Regnum Siciliæ non est bello, impensis, & industria Regis (sicut cætera Regna) vindicatum ex inimicis; sed sponte, & voluntariè Serenissimo Regi D. Petro in potestatem se tradidit, ut docet Valdesius *de dignit. Reg. Hisp. c. 17. n. 7. in fin.* ergo non est, sicut cætera Regna, vectigalibus, & oneribus onerandum. Vide Caput *in tract. de regim. Reipubl. cap. 7. §. 27. num. 2. & Vasquez de rebus cap. 6. §. 3. dub. 1. num. 9.* ubi loquens de aliquibus Hispaniarum Regnis, quæ vectigalibus sunt valdè grauata, sic ait: *animaduertendum est, Regna hæc labore, & industria Regum ab inimicis fidei in libertatem fuisse olim vindicata: propter quod & maiorem tenemur gratiam rependere eis, quorum progenitores inimicos nostros prostrauerunt: hæc Vasquez, quæ de Regno Siciliæ dici non possunt: ergo &c.*

Difficultates, quæ hic fieri possent, tactæ sunt in *dubita. præcedenti.*

DUBITATIO XVII.

An possit Rex (præciso iure municipali) ex iusta, & rationabili causa imponere tributum in Regno sine consensu Regni, seu non conuocato Regno per procuratores, & sic illis non consentientibus, & acceptantibus tributum.

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis resolutio.

RESPONDEO affirmatiuè: atque ita docent cõmuniter DD. contra nonnullos, ut *infra* pro-

batur, quia si qua ratio esset, quare talis conditio id est, consensus Regni, requiratur, ad hoc, ut tributum sit iustum, & exigi illud possit, illa est, quia sic exigit ius naturale, vel gentium, vel positiuum, sed nullum horum dici potest, ergo. Maior patet: Minor quoad primam partem

partem probatur, quia constitutio Regnorum, & potestas Regum non est immediate de iure naturali: sed mediante concessione populorum, vt per se patet: ergo opulitudo, vel restrictio potestatis circa ea, quæ per se mala, vel iniusta non sunt, non potest esse de iure naturali, sed pendet ex arbitrio hominum, & ex antiqua conuentione, vel pacto inter Regem, & Regnum; at potestatem ad imponendum tributum intra limites iustitiæ residere in solo Principe, non est intrinsecè malum, aut contra bonos mores: nec quod requiratur consensus populi, est per se necessarium ad iustitiam, & æquitatem tributi: ergo neque illud prius est contra ius naturæ, neque hoc posterius est de iure naturæ.

Dices hoc esse magis conueniens populis, & Regno: ergo, &c.

Respondetur primò transeat Antecedens, at nego Consequentiam; quia ex maiori conuenientia non benè colligitur necessitas præcepti naturalis.

Respondetur secundò, quod assumitur non esse certum: nam si coniecturis, & congruentiis utimur, possunt facillè pro vtraque parte coniecturæ, & congruentiæ afferri: Monarchia etenim potest vtroque modo constitui, vel ita vt Princeps in condendis legibus pendeat à consensu populi, aut Senatus, tanquam ab habentibus suffragium definitiuum: vel ita, vt potestas simpliciter sit in solo Principe, licet vti debeat consilio suorum; qui modus est magis consentaneus regimini Monarchiæ, & magis visitatus, satisque conueniens prudentiæ, & iustitiæ, & conuenienti regimini, & obedientiæ subditorum, vt communiter Doctores in materia de legibus: ergo si hæc potestas dari potest solis Regibus in aliis legi-

bus ferendis, etiamsi grauissimæ illæ sint, dari etiam etiam poterit in legibus tributorum: atque adeo iuri naturæ non repugnabit.

Confirmatur, quia Princeps supremus non indiget consensu populi ad inducendum bellum, neque ad reficiendos pontes, vias, castra, mœnia, &c. ergo ex natura rei non est necessaria populorum acceptatio in tributorum impositione; quia hæc propter has causas præcipuè fieri consuevit.

Confirmatur secundò, quia Monarchia integra, & perfecta, non est (vt per se patet) contra ius naturæ; sed Monarchia, integra, & perfecta non est, nisi habeat potestatem plenam ad imperanda tributa iusta; quia quantum pender in hoc à consensu Regni, tantum deficit à perfecta Monarchia; tum quia si in hoc pender à consensu Regni, Consequens est, vt etiam pendeat in omnibus aliis, quæ fieri non possunt sine tributis: ergo Monarchia cum tali potestate non potest esse contra ius naturæ; ac proinde neque illa conditio, seu dependentia Regis à consensu Regni in imponendis tributis, potest esse de iure naturæ.

Quoad secundam partem probatur minor per easdem rationes: quia eadem rationes idem conuincunt, de iure gentium, & eò magis, quia creatio Regum & potestas eorum non est de iure gentium, sed est potius de iure ciuili, vel nationali vniuscuiusque Regni, vel Proinciæ. Vnde licet in communi dici possit esse de iure gentium diuisio Regnorum, Ciuitatum & Magistratuum, aut regiminum, modus tamen constituendi regimen, vt per plures vel pauciores; aut per vnum, cum tanta, vel maiori potestate, & cum his, vel illis conditionibus, non est de iure gentium, sed potius de

de iure proptio singulari communitatum: & à principio introductus fuit, aut ex pacto voluntatio, aut ex iusto bello, aut ex consuetudine: ergo non potest hæc necessitas fundari in iure gentium.

6 Quoad tertiam partem probatur quia potestas imponendi tributa, tam in iure canonico, quam in civili conceditur simpliciter Imperatoribus, Regibus, & Principibus supremis, qui illis æquiparantur, & nulla limitatio additur, neque Regni consensus postulat: ergo illa conditio non solum non potest fundari in iure positivo communi, sed potius illi repugnat: quia prædictum ius simpliciter loquitur; & ius, nisi iure alio, vel ratione cogente, limitari non debet: hinc Doctores, qui illa iura interpretantur, absolute docent esse in Principe hanc potestatem, nulla facta mentione consensus populi; sic Innoc. & Panormit. in cap. super quibusdam, de verbor. significat. & in cap. innotuimus, de censibus. Bartol. & alij civilistæ in l. veltigalia, ff. de public. & veltig. in l. 1. & 2. Cod. nona veltigal. &c. & in l. unic. ff. ad legem Juliam de ambui: sic etiam ex Theologis Medina Cod. de restit. quest. 3. Alphonsus à Castro lib. 1. de lege pœnali, cap. 9. Lessius lib. 2. cap. 33. dub. 1. Layman lib. 3. tract. 3. part. 1 cap. 3. Basilius Pontius in tract. de impediment. matrimonij causa 31. quest. 2. §. 11. & in 1. part. variarum disput. relect 1. & alij passim.

7 Confirmatur à pari, quia (vt in Dubitatione 13 dicebatur) potest Episcopus ex iusta & rationabili causa petere subsidium charitativum à Clericis independenter à consensu eorum, Ergo sic, &c. in casu nostro.

SECTIO II.

Preparantur, & solvantur difficultates in oppositum.

Obiiciunt: si potestas imponendi tributa non esset in Regibus restricta, ita vt tributa illi imponere non possint sine consensu Regni, facile potestas Regum vergeret in Tyrannidem, vel certe in notabile incommodum, & grauamen populum, ergo &c. Antecedens probatur, quia Reges valde propensi sunt ad imponendas subditis huiusmodi exactiones; vnde si sua sola potestate tributa possent imponere sine consensu Regni, plus iusto populos grauarent. Ergo, &c.

Respondetur, quod prædicta incommoda, si, quando sequuntur, sequantur, non ex defectu modi regiminis perfectè Monarchici, qui per se est satis expediens, satisque consonus prudentiæ, & iustitiæ, & conuenienti gubernationi, & obedientiæ subditorum, vt supra dicebatur, sed potius ex defectu Regentis, quod est totum per accidens.

Dicendum itaque est, quod Rex ex iusta & rationabili causa possit iure municipali præciso, imponere tributum super Regnum, sine consensu ipsius Regni, & sic non conuocato per Procuratores ad consensum, & conclusionem tributum ipso Regno. Quod tamen intellige suppositis viribus Regni, & aliis requisitis, quæ in octaua & nona Dubitatione aduertebantur.

DVBITATIO XVIII.

An si adsit iusta causa præbendi donatium, vel tributum, & Vassalli, vel Parlamentarij præbere recusent, possit Rex, vel etiam Prorex per vim & metum illud ab ijs extorquere.

RESPONDETUR affirmatiue, & ratio est, quia in tali casu sic exigat bonum commune, quod semper attendendum est, & præferendum bono particulari, præsertim cum particulare bonum includatur in communi: quapropter si in tali casu Vassalli, vel Parlamentarij donatium, aut tributum Principi dare recusent, irrationabiliter sunt inuiti, ac proinde ad illud præbendum à Rege, vel Prorege merito cogi poterunt: atque ita docet Less. *lib. 2. de iust. & iur. cap. 33. dub. 6.* vbi ait, quod iusta, & legitima causa imponendi tributum, vel vectigal, est necessitas publica, cui aliter commodè succurri non potest, vt si quid, v. g. necessarium sit ad stipendia militaria, ad reparationes Urbium, &c. vel aliter sit ad bonum publicum valde expediens (quo etiam spectat status Principis sustentatio: nam & hæc ad bonum publicum pertinet) ratio autem horum omnium est, quia sicut Principis est populum regere, ius

Thom. de Bene Dubis. Moral.

dicere, hostes arcere, tranquillitatem, & prosperitatem temporalem totis viribus procurare, ita vicissim populi est sumptus necessarios ad hæc subministrare: vnde poterit à Principe, si quis sit, ad id populus cogi. Ita etiam docet Suarez *lib. 5. de legibus, cap. 17.* vbi ait, quod non est in arbitrio Procuratorum suum consensum non præstare, si iustitia tributi, eiusque necessitas nota sit: tunc enim consentire tenentur, sicut è contra tenentur resistere; quando iniustitia tributi est manifesta, vel quando ex multitudinem tributorum tam grauiter onerantur populi, vt iusti stipendij, & auxilij Principi debiti aequitatem excedat. Ita etiam docet Pontius in *tract. de impedim. matrimonij, casu 31. quest. 2. §. 11.* vbi asserit concessionem vectigalium, aut noui tributi, quæ Comitibus coactis fieri solet, etiam si extorqueantur metu reuerentia, aut metu quouis alio graui, valere in conscientia, nec Principem obnoxium esse restitutioni: illa enim concessio non pertinet ad liberalem donationem, atque adeo non exi-

Mm git

git plenum voluntarium; quia huiusmodi tributa Regi conceduntur, ut Regnum tueatur, & Regni hostes debellet, aliisque publicis necessitatibus subueniat. Vnde etiam fit, quod neque iure positio sit ea concessio irrita: imò si causæ, quæ ad exigendum tributum requiruntur, sunt verè iustæ, & aliter illis necessitatibus commodè subueniri non potest, non peccat Princeps vim inferendo Procuratoribus Regni: non enim ea vis, aut metus iniustus esse potest, si causæ exigendi tributa iustæ sunt: quod multò magis locum habet, si vectigalium impositio non dependeat ex populi consensu, ut aliqui arbitrantur, & nos *suprà* aduertebamus in *precedenti dubitatione*.

2 Hæc tamen, quæ modò dicebantur,

vera sunt, si causa exigendi donatium, vel tributum iusta sit, non solum in ordine ad necessitatem Regis; sed etiam in ordine ad vires Regni, ut toties supponebatur in *precedentibus dubitationibus*; necessitas enim Regis (ut rectè aduertit Valsq. in *opusc. de restitut. cap. 6. §. 1. dub. 2. num. 28.*) attendi semper debet in ordine ad vires Regni; quia Rex est propter Regnum, & non è contra, ad differentiam Tyranni, ut alibi dicebatur.

Confirmatur à pari, quia si adsit iusta causa præbendi subsidium charitativum, & Clerici præstare recusent, potest Episcopus illos ad illud compellere per censuram excommunicationis (sicuti in *dubitatione 13.* dicebatur) ergo sic &c. in casu nostro: utrobique enim militat eadem ratio.

DUBITATIO DECIMANONA.

An si adsit iusta causa præbendi donatium, vel tributum, & Parlamentarij dare illud recusent, prætextu pacti, vel privilegij alicuius à Rege obtenti, possit Rex, vel etiam Prorex, his non obstantibus, per vim & metum tributum ab illis extorquere.

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis Resolutio.

RESPONDEO affirmatiuè; & ratio est quia si non obstante tali pacto, vel privilegio à Rege obtento, adest

iusta causa præbendi donatium, vel tributum, exigit bonum commune, ut donatium, vel tributum à Vassallis tribuatur, ergò, &c.

Confirmatur primò, quia cùm, non obstante tali pacto, vel privilegio à Rege obtento, sic exigit bonum commune, (quod præferri semper debet priuato)

priuato) Vassalli sunt irrationabiliter inuiti, ergo, &c.

- 3 Confirmatur secundò, quia si adest iusta causa præbendi Episcopo subsidium claritarium, potest Episcopus, non obstante pacto, vel priuilegio in oppositum obtento, ceterum ad illud præbendum per censuras compellere, quinimò nequit Episcopus in tali casu tale pactum, vel priuilegium Clero confirmare, vel primò concedere, vti habet communis opinio Doctorum in cap. cum venerabilis de censibus, Belencini de charat. subsidia, quæst. 47. Azorij tom. 1. lib. 11. cap. 14. quæst. 7. & aliorum, & ratio est, quia tale pactum, & priuilegium in tali casu cederet in detrimentum Ecclesiæ, ergo sic, &c. in casu nostro.

- 4 Confirmatur tertio, quia priuilegium, quotiescumque cedere incipit in gratie detrimentum communis, ideoque per rerum mutationem fit ini- quum, per se ipsum cessat vel certè à priuilegiante potest reuocari, sicuti colligitur ex cap. suggestum de decimis, vbi propterea Doctores docent reuocari priuilegium exemptionis decimarum, si postea in Ecclesiæ detrimentum vergere incipiat: sic etiam colligitur ex cap. cum ad hoc de Clericis non residentibus: vbi habetur, quod si Ecclesia patiatur defectum Ministrorum, priuilegiati super non residentia compelli possunt ad redeundum, fructuum subtractione, ergo, sic, &c. in casu nostro.

- 5 Confirmatur quartò autoritate Doctorum: nam Suarez lib. 5. de legibus, cap. 17. expressè docet, quòd etiam si Regno concessio aliqua facta sit à Regibus, illaque moribus sit confirmata, vt tributum non imponatur sine consensu Regni, adhuc ad illud tribuendum Vassalli cogi possunt: si iusticia tri-

buti, eiusque necessitas nota fuerit: & Pontius in tract. de impedim. matrimo- nij, causa 31. quæst. 2. §. 11. ait, quod si causæ, quæ ad exigendum tributum requiruntur, sunt verè iustæ, & aliter illis necessitatibus commodè subueniri non potest, possit Princeps Procuratoribus Regni vim, & metum inferre; quod eò magis (inquit) ipse verum est, si vectigalium impositio ex populi consensu non dependet: vbi clarè insinuat quòd possit etiam Princeps vim, & metum Regni Procuratoribus inferre in casu, quo Vectigalium impositio per concessionem priuilegij, vel per pactum à consensu populi dependeat. Vide Bellugam in speculo Princip. rubr. 11. §. his igitur, num. 5. vbi ait, quòd licet deceat, priuilegium Principis esse mansurum, Principis tamen (præsertim si sic exigit bonum commune) prærogatiua est, contrauenire, vel reuocare priuilegium concessum; & citat gloss. in regula, decet de regulis iuris, lib. sextò idemque docet in rub. 46. §. donum appellatur, num. 7. & seq. usque ad finem. Vide etiam Ioan. Bolognetum consil. 1. per totum, Franciscum Bursat. consil. 16. & 19. vol. 1. Simonem de Pretis consil. 170. volum. 1. Roland. à Valle consil. 100. num. 61. volum. 4.

Hæc tamen, quæ dicebantur, intel- lige, si supponantur vires Regni, & cætera requisita, quæ in

8. & 9. dubitatio,
aduerteban-
tur.

S E C T I O II.

Proponuntur, & soluntur difficultates in oppositum.

O Biices, si Responsio nostra esset vera, sequeretur, quod Rex propter bella, & sumptus quos sustinet in aliis Regnis, possit (si indiget) per vim & metum grauare etiam Regnum Neapolis, & Siciliæ, non obstantibus iis, quæ *dubitatione* 15. & 16 dicebantur, sed hoc est falsum, vt ibi, ergo, &c.

Respondeo: nego Sequelam maioris: nam cum modò dixi, quod si adest iusta causa præstandi donatium, vel tributum, & Vassalli recusent illud præstare, prætextu pacti vel priuilegij aliquius à Rege obtenti, possit Rex, non

obstante hoc, per vim, & metum à Vassallis illud extorquere, intelligitur in ordine ad vnum atque idem Regnum: itaque breuiter dico, quod Rex, si indiget ad defendendum aliquod Regnum debet primò grauare illud idem Regnum; secundo si illud non est potens amplius grauari, debet grauare Regna, quæ ne grauentur, priuilegium non habent; tertio si & hæc amplius grauari non possunt defectu virium, licet forsitan, & Regna, quæ priuilegium habent ne grauentur, grauare possit, propter ea, quæ *in dub.* 14. dicebam, debet tamen illa (si in feudum habet) grauare cum consensu directi domini, saltem in casibus, in quibus directus dominus illa grauari à principio non concessit, iuxta ea, quæ *in dub.* 15. & 16. cit. dicebantur.

D V B I T A T I O XX.

An, si adsit iusta causa prabendi donatium, vel tributum, & populares onus talis tributi sustinere non possint, possit Rex Regni Barones ad aliquid grauare.

RESPONDEO de rigore negatiue: & ratio est, quia Regni Barones (de qua te videri potest Andr. in cap. 1. §. fin. de pac. iur. fir.) alia onera sustinent, & tenentur præterea ad seruitium militare, ergo &c. Atque ita ex communi docet Va-

lenzuela *consil.* 99. num. 63. vbi subdit, quod suasionibus, & aliis mediis suauibus deberet Rex inducere illos ad contribuendum in tali casu; in quo ex conuenientia quadam tenentur Barones aliquid Regi contribuere, sicuti rectè notauit Sotus *lib. 3. de iustis. & iure, quest.* 6. art. 7. vbi ait, quod non ideo

de

de iniustitia est arguendum tributum, quia nobiles etiam comprehendit: nam cum plebs reliqua potens non est tam immodicos sumptus ferre, æquitas fert vt Nobilium auxilio cleuetur. Vide etiam Andr. in cap. 1. §. sed. nec est alia

inflior, num. 40. vers. quid ergo, quæ sit prim. caus. benef. amitt. Baldum in cap. 1. quibus caus. feud. amitt. Luc. de Pen. in l. 1. Cod. vi. rust. ad null. obseq. & Regentem de Ponte de potest. Præreg. tit. de regalib. imposit. num. 4. §. 35. & 47.

D V B I T A T I O X X I.

An possit Rex grauare etiam externos.

SECTION I.

Propositur dubitationis Resolutio.

RESPONDEO negatiuè; & ratio est clara, quia tributum præstare, est signum subiectionis, sicuti indicat Apost. ad Rom.

13. datur enim Principi, vt bene statum Reipublicæ tuæ possit: sed hoc interest tantum iis, qui sunt membra eiusdem Reipublicæ, ergo, &c.

2. Aduerte tamen, quod in aliquibus casibus ab exteris etiam, ac non subditis, indirectè, & per acciden. exactio tributi fieri solet: nam primò qui merces in Regionem inuehunt, coguntur vectigal soluere; quamuis hæc exactio secundum effectum, & realiter in subditos redundat, quia ipsis tanto citius postea merces venduntur, sicuti rectè notauit Mol. tom. 3. priore disput. 669. Secundò, si tributum, vel similis exactio

imposita sit super vino, frumento, aliisque fructibus, & Mercibus, quæ in tali Regione venduntur, tunc extranei, seu non subditi, indirectè etiam grauantur; vt si ibi emere velint, pari cum incolis & subditis iure vtantur, emendo scilicet secundum pretium consuetum, sicuti notauit Sylu. ver. immunitas, 1. in fin. & Mol. loc. supra cit. Tertiò exteri, qui merces ex Regione euehunt, soluere coguntur tributum, gabellam, seu vectigal, partim propter ius negotiationis, quod ipsis in aliena terra conceditur, partim propter expensas pontium, viarum, & securitatis præstandæ obligationem, quæ domino loci incumbit, sicuti dixit Sylu. ver. gabella 3. num. 18. & 19. Mynsing. cent. 5. obseruat. 70. & Armilla ver. gabella num. 12. vbi rectè monet, quod huiusmodi vectigalia, necesse est, moderata esse, vt iusta sint.

Hinc communiter docent Doctores, Caiet. vers. vectigalia iniqua prope finem, Angel. verb. pedagium. §. 6. Syl. verb. gabella 3. numer. 16. Armilla verb. gabella etiam, num. 3. Less. lib. 2.

Mm 3 cap. 33.

cap. 33. dub. 2. num. 15. discrimen esse inter collectam, & tributum, vectigal, seu gabellam; quod collecta subditis tantum imponitur, occurrente aliqua publica necessitate, qua cessante, etiam collecta cessare debet, tributum autem, gabella, seu vectigal, tam ab exteris, quam à subditis, exigi solet, & plerumque ordinariam, ac permanentem exactionem retinet.

4 Hinc etiam aliud discrimen oritur, quælibet Ciuitas, seu Communitas subiecta, & Principem recognoscens, non potest de nouo tributum, seu vectigal sine Principis consensu imponere, aut impositum augere, potest autem sine consensu Principis, cui subest ob iustam necessitatem, & publicum bonum (vt ad reparationem mœnium, pontium, viarum, &c.) imponere subditis collectam: dummodò exteri, & Clerici excludantur, & id fiat per comitum, ad quos omnes ciues, vel Decani à Ciuibus deputati, possint conuenire: quia hæ collectæ non debent esse coactæ, sed liberè, Communitas debet in eas consentire, suffragiis maioris partis, vel duarum tertiarum, vel prout aliter fuerit consuetudo locorum.

5 Hinc etiam potest Episcopus cum consensu Capituli in Ecclesiis sibi pleno iure subiectis collectam imponere ad reparationem Ecclesiarum, & necessaria Ministrorum alimenta, quando aliter his providere non potest: quia cum sit Princeps sacrorum in sua Ecclesia particulari, sicut Pontifex in tota Ecclesia vniuersali, habet in temporalibus eam potestatem, quæ ad bonum spirituale in sua Ecclesia particulari conseruandum, & promouendum, fuerit necessaria, nisi à Pontifice limitata fuerit.

Sed, vt quæ dicta sunt, magis elucescant, sit.

SECTIO II.

Proponuntur circa Dubitationis resolutionem positam Aduertenda quadam.

A Duerte primò, quòd Communitas, sicut, & quilibet alius Princeps, superiorem recognoscens, ita non potest sine consensu, seu assensu Regis, vel Protegis tributum, gabellam, seu vectigal imponere, aut augere, vt sine tali assensu impositio, aut actio sit nulla, & imponentes aut augentes incidant in censuram sextam Bullæ cœnæ, in quam etiam incidunt, imponi, aut augeri prohibita exigentes, sicuti ibi legere est; quod magis locum habebit, si gabella exigatur ab exteris, & Clericis, de qua re Caiet. in verb. excommunic. capis. 73. Syl. verb. gabella 1. §. 7. Tabien. verb. pedagium §. 1. Nauarr. in summa cap. 27. num. 61. Suar. de censuris disput. 21. sect. 2. num. 41. Abbas, & alij, quos refert, & sequitur Sayr. lib. 3. de censur. capite 9. quapropter similis gabella, sine consensu Principis imposita vel aucta, reuocari consuevit in Regno Neapolis per regiam Cameram summariz, ac sacrum collaterale Consilium, ad instantiam etiam cuiuscumque ciuis particularis.

Quod si assensus Principis interueniat, quamuis subreptitiuus (vt quia in supplicatione non fuit expressum verum; vel fuit narratum falsum) atque adeò nullus, utpotè subreptitiuè impetratus, (sicuti habetur in cap. gratiosè, de rescript.

& docet Mascard. *in tract. de probat. conclus.* 846. Fab. de Ann. *consil.* 114. Sanchez *de matrimon. lib.* 8. *disput.* 21. Couartuu. 1. *resolut. cap.* 20. Gutierrez *lib.* 1. *cap.* 15. & *lib.* 2. *cap.* 15. & alij multi, quos refert, & sequitur Layman *lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 22.) quamvis aliqui, inter quos Molfesius *in summa tom.* 2. *tract.* 12. *cap.* 22. *num.* 54. arbitrentur, quod in tali casu non contrahatur prædicta censura bullaris Cœnæ Domini; sed solum quod imponentes peccent mortaliter cum onere restituendi, quod exegerunt: contrarium tamen ob rationem *suprà* tactam dicendum est: nam cum assensus subreptitiè impetratus sit nullus, ut *suprà* dicebatur, moraliter idem est, ac si à principio non interuenisset. Ergo, &c.

3 Aduerte secundò, quod non contrahitur prædicta censura bullaris Cœnæ, nec etiam committitur peccatum si per modum talliæ, seu collectæ (etiam sine assensu Principis) impositio fiat inter ciues solum, ex aliqua iusta causa, ut ad reparationem pontium, viarum, mœnium, ad soluenda debita contracta, ad custodiam Cinitatis ratione belli, vel bannitorum, &c. Ratio, quia in his casibus alioquin licitis, liberè ciues sibi metipsis grauamen imponunt: at quilibet est rei suæ moderator, & arbiter. Ergo, &c. atque ita docent mox *infra* citandi Doctores.

4 Requiritur tamen primò in tali casu, quod præter iustam, & rationabilem causam imponendi dictum grauamen, impositio fiat per Comititia, nempe conuocato Concilio Ciuium, & liberè (ut *suprà* dicebatur) Ciues in illud consentiant; omnes scilicet, & singuli, vel saltem maior pars Ciuium, iuxta consuetudinem locorum: in Comititiis enim maior pars consuevit trahere minorem,

qua de re vide eosdem Doctores, quos mox *infra* citabo.

Requiritur secundò, ut iusto modo imponatur, id est, non oneretur plus pauper, quam diues; quia iustitia exigit, ut qui plus habet, plus ab eo exigatur per æs, & libram, ut dici consuevit: item quod duret tandiu, quandiu durat finis, propter quem est illud impositum; nisi finis alius æqualis successerit: atque ita docent Doctores iidem mox *infra* citandi.

Requiritur tertio, ut non exigatur ab exteris, & Clericis, ut *suprà* etiam dicebatur, & docent Caiet. *in vers. reſtigalia iniqua*, §. 6. & *in verb. excommunicatio*, cap. 71. Syluest. *verb. gabella* 2. §. 5. Tabien. *verb. pedagium*, §. 1. Graff. *part. v. decis. lib.* 2. *cap.* 125. *num.* 14. Valq. *in moralibus de iurisdic. cap.* 6. §. 1. *num.* 6. Lessius *lit.* 2. *cap.* 33. *num.* 15. & 16. Megalius 1. 2. *institur. confess. lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 35. Tusch. *in verb. gabella, concl.* 1. *num.* 10. Capycius *decis.* 108. & habet in Regno Neapolis praxis quotidiana. Excipe, nisi exteri habitarent in loco, & participarent de commodo; in tali enim casu contribuere illi tenentur, quia in tali casu iudicantur, tanquam Ciues illius loci; atque ita post Syluest. Abb. Tabien. Vivald. & alios docent Sayr. *d. lib.* 3. *de censur. cap.* 9. *num.* 10. Suarez *d. disp.* 21. *de censur. sect.* 2. *num.* 41. Megalius *dist. num.* 35 §. *irritum tamen*, quod præcipue locum habet in Regno Neapolis; ubi per decreta, & instructiones Regiæ Cameræ tenentur exteri contribuere pro debitis contractis, ad reparationem mœnium, viarum, fontium, vel alterius boni publici; idque ex eo, quia participant de illo commodo; & si è contra propter oppositam rationem non tenentur contribuere pro debitis aliis contractis, & sic quoad illud prius, non

non autem quoad posterius, se habent, veluti Ciues : atque adeo quoad illud prius, non autem quoad posterius, licet grauantur.

- 7 Aduerte tertio, quod non contrahitur prædicta censura Bullaris Cœnæ Domini, si communitas non imponit grauen nouum, sed reallumit illud,

quod antea soluebatur, etsi per aliquod tempus exactio illius fuerit interrupta. Ratio, quia in tali casu non est re vera grauen imponere de nouo: atque ita docent Syluest. *verb. gabella* 3. num. 5. & 6 & Sayr. *dist. cap. 9. num. 12. in fin.* etsi de hoc satis probabiliter dubitare videatur Gaff. *loco supra cit. num. 55.*

D V B I T A T I O X X I I.

*An possit Rex, vel etiam Prorox, vocare Episcopos,
& Ecclesiasticos ad Parlamentum propter
aliquod publicum negotium.*

RESPONDEO affirmatiue, dummodo Rex id faciat rogando, non autem præcipiendo : atque ita ex Iuristis ipsis docent Mastrill *de Magistr. tom. 2. lib. 5. cap. 13. num. 36.* Oliban. *de iure Fisci, cap. 10. num. 9.* & alij, quos ipse citat : & ratio est, quia prædicto modo aliquem vocari ad Parlamentum, est vocari illum, vt Iudicem, qui in Parlamento habeat iudicare, & definire iuret. Regem, & Regnum : ergo per hoc non infertur præiudium statui Ecclesiastico: ita etiam docent ex Theologis Azor. *part. 1. lib. 5. cap. 14. quæst. vlt.* Bonacina *de legibus, disp. 10. quæst. 2. punct. 1. §. 1. num. 1. tom. 3. disp. 1. quæst. 16. sect. 1. punct. 5. num. 13.* Pefantius *tract. de immunit. Ecclæs. disp. 2. 1.* vbi ait, quod Reges, & Principes seculares ratione sui muneris,

& officij non habent ius conuocandi Episcopos, & eis præcipiendo, vt hoc, vel illud faciant : quia de iure diuino sunt exempti à Principum secularium iurisdictione, possunt tamen Reges pro negotiis Republicæ communibus rogare Episcopos, eosque vocare, vt ad se veniant, non tanquam Episcopos, sed tanquam Procera Regni, quia opus illis habeant; non (inquam) præcipiendo, & multò minus sub minis, & pœnis comminando, sed monendo solum, vel rogando, vt *suprà* dicebam.

Confirmatur responsio, quia potest Iudex secularis (sicuti docent communiter Iuristæ, quos citat, & sequitur Ceuallos *tract. de cognition. per viam violentia, part. 2. quæst. 78. numer. 3. & seqq.* Ioann. de Hevia *in Curia Philippica, part. 1. §. 5. num. 31.* Gironda

de

de gabelis part. 4. §. 1. num. 18. & alij) citare, siue per edictum, siue in particulari, Clericum creditotem in confectione alicuius inuentarij, dummodò non expresse Clericus citetur ad comparandum, sed cum conditione, si sua interesse putauerit: ratio, inquit ipsi, quia talis citatio non est vera citatio, sed potius monitio, vt si voluerit, compareat, quod de iure, & in realitate non supponit iurisdictionem, & superioritatem: atque adeo non alstringit, vt citatis necessariò compareat.

- 3 Quamuis alij, & forsan rectius, oppositum sentiant, inter quos Duard. in Bulla Cane, lib. 2. can. 15. quest. 11. num. 50. vbi ait, quòd Ecclesiastici non possunt trahi ad Curias seculares pro confectione inuentarij: quare cum hæres adit hæreditatem cum beneficio legis, & inuentarij, quamuis super illius confectione citandi sint omnes creditores, & legatarij, nihilominus si Clerici sunt, non possunt citari per iudicem secularem illius loci, vbi bona hæreditaria sunt, vel vbi hæres domicilium habet, sed debent mori solùm per iudicem Ecclesiasticum. Ratio, quia Clerici non possunt compelli ad comparandum coram Iudice laico, in vigore generalis edicti, si sua interesse putauerint; quia istæ citationes edictionales à iure communi sunt exorbitantes: idem etiam docent Bonac. de legibus, disp. 10. quest. 2. punct. 1. §. 1. num. 27. Ambrosini de immunit. Ecclesiast. cap. 22. num. 73. & alij, & docuerat ante Martha de iurisdic. part. 4. centur. 1. casu 38. num. 8.

- 4 Confirmatur secundò, quia potest Iu-

dex Laicus (sicuti docent Ceuallos tract. de cognit. per viam violentia, part. 2. part. quest. 72. num. 3. Afflict. decis. 280. num. 7. & Mastrill. decis. 79. num. & alij) citare Clericum ad exhibenda iura sua coram ipso, quando Clerici debitor petit dilationem ex consensu maioris partis creditorum, vel vult bonorum cessionis beneficium obtinere. Ratio, inquit ipsi, quia in tali casu Clericus non conuenitur, vt reus, sed vocatur, vt actor ad comparandum, & docendum de iure suo: atque, adeo in tali casu non inferitur præiudicium iurisdictioni Ecclesiasticæ: neque fit in damnum, & præiudicium Clerici, sed potius in vtilitatem eiusdem; quandoquidem si alij creditores recuperent sua credita, & ipse non compareat ostendendo creditum suum, patietur damnum: cogetur enim postea litem mouere contra alios creditores coram Iudice seculari, reuocatoriâ intentando.

Quamuis oppositum, & forsan rectius, sentiant alij, inter quos Martha de iurisdic. part. 4. centuria 2. casu 123. numer. 9. & seq. & Duard. in loc. supra cit. num. 53. vbi ait, quod debitor laicus petens admitti ad bonorum cessionis beneficium, vel ad remissionem partis debiti, non potest trahere Clericum ad forum seculare, sed debet adire Iudicem Ecclesiasticum; nisi debitor detineretur in carcere ad instantiam Clerici creditoris: nam tunc contra Clericum creditorem per viam reconuentionis potest quidam petere admitti ad cessionis beneficium in foro laicali.

DUBITATIO XXIII.

An Rex, vel Prorex, possit expellere à Regno Episcopos, vel Ecclesiasticos, si propter aliquod publicum negotium ad Parlamentum vocati, venire noluerint.

SECTION I.

Proponitur Dubitationis resolutio.

RESPONDEO ex dictis in dub. præcedenti negativè; quia Princeps sæcularis nullam habet in Ecclesiasticos iurisdictionem, præsertim coercitivam, sicuti dub. 4. sect. 19. subsect. 7. dicebatur; idque adeo verum est, ut ex communi sententia Doctorum non solum oppositum facientes, sed etiam mandantes, ratum habentes, & auxilium, consilium, vel favorem præstantes excommunicentur undecima censure Bullæ Cœnæ Domini; excepto casu, quod summus Pontifex non possit consuli; & evidenter periculum sit in mora, quia tunc res se haberet per modum iustæ defensionis, & nullo pacto per modum alicuius iurisdictionis; qui casus tamen cum prædictis circumstantiis videtur Metaphysicus, & vix unquam moraliter locum habere, præsertim in locis, qui non multum distant ab urbe, & excepto casu, propter eam-

dem rationem iam dictam, si Pontifex monitus, nollet providere, quod etiam videtur moraliter impossibile, & nullo modo dicendum.

Confirmatur responsio ex concordato Regine Domine Aleonoræ, quod refert Ioannes Dyonisius Portocarrer. in allegat. pro iurisdictione Doctorum Inquisit. cum Ministris Regis, fol. mibi 61. ubi sic habet Regina: Super eo vero, quod conqueritur, quod persona Ecclesiastica eiiciantur, seu banniantur, è Regno concordatum est, quod illud si unquam factum est, cum evidenter sit contra immunitatem Ecclesiasticam, malè factum sit & est etiam concordatum, ut in posterum nunquam amplius id fiat. vide quæ supra dicebantur in cit. dub. 4. sect. 19. subsect. 7.

SECTION II.

Proponuntur, & solvuntur difficultates contra dubitationis resolutionem positam.

Obiicies ex Cutellio ad leg. Feder. 1. cap. 22. not. 25. num. 5. ubi sic ait:

ait: si Episcopi nulla iusta causa accedente, obedire recusent, vel si tumultus suscitarent, aut temporalem iurisdictionem ita laderent, ut pax publica Diocesum turbaretur, muneribus laici usurpatis, nullaque hortationes, precēsque proficerent, ut sua iurisdictione contenti essent, putarem in Regno illis, ubi summus Pontifex longe abest, vel si magnum esset in mora damnum, concessione Pontificis consiliatum esse, atque immemorabili consuetudine probatum, Episcopos se eiici non possunt: posse tamen Romano Pontifici (debito honore, personarumque decore servato cum epistolicam causam, excessusque continentibus) transmitti, ut à suo Iudice plectantur: per hoc enim Rex in eos ius non dicit, sed ad ius dicendum coram Pontifice illos sistit, quod omni iure licere, nemo unquam dubitavit; quia id est sæpè factum, & deductum in praxim quia ex *tex. in cap. filius vel nepotibus 16. quest. 6.* communiter à Canonistis; & Theologis receptum est, ut etsi ex eo textu nullatenus iurisdictionis Principi laico tribuitur, ius tamen, quo possit apud Pontificem pro animadversione Episcopi instare, ac ei reum offerre, tribuatur.

2. Respondeo in primis, quod ex hoc ipso, quod docet Cutellius, evidenter apparet, moraliter vix contingere posse, ita Episcopum pacem turbare, ut Regnum periret, & Respubl. corrueretur, si à summo Pontifice (ut par est) expectanda esset responsio; itemque moraliter vix contingere posse, tantam esse ad compescendam licentiam Episcoporum necessitatem, ut periculum esset in mora, si Pontificis expectaretur solutio, præsertim in regionibus, quæ non multum distant ab Urbe, uti *suprà* dicebatur, & admittit Cutellius; Vnde dicendum cum com-

muni sententia Doctorum (quos adducebam in *citat. dubitatione 4. sect. 19. subsect. 7.* Episcopos seu alias personas Ecclesiasticas sine incurso censurarum Bullæ Cœnæ à Iudicibus laicis de Regnis expelli ordinariè non posse.

Instabis licet Ecclesiastici non possint expelli à Regno tamen non est ratio, cur non possint transmitti ad summum Pontificem, ut ab illo, tanquam à legitimo Iudice plectantur, in quo est tota vis argumenti Cutellij, ergo, &c.

Respondeo, hoc etiam esse ordinariè cōtra immunitatem Ecclesiasticam, quia, & hæc cum non sit ordinariè necessaria ut *suprà* dicebatur, ordinariè est quædam velata, & palliata expulsio Ecclesiasticorum; tum quia talem auctoritatem Iudicibus laicis nemo unquam concessit communiter enim Doctores, quos, in *cit. dub. 4. sect. 14. subsect. 9.* adducebam, concedunt Iudici laico tantum, ut capere possit Clericum, quando reperitur in fragranti crimine; vel quando is probabiliter præsumitur ad delinquendum incedere: vel ad effectum præsentandi illum Prælato Ecclesiastico post delictum commissum, si sit de fuga suspectus; quia in his casibus solum ex tacita voluntate Prælatorum, vel à iure, censetur cuilibet capiendi Clericum data potestas, iuxta *leg. raptoris, Cod. de Episcop. & Cler.* quod autem titulo iurisdictionis Iudex laicus nunquam possit capere Clericum, etiam ad effectum præsentandi illum Iudici Ecclesiastico, constat ex *cap. cum non ab homine de iudic. &c. si verò de sentent. excomm. &c. si Clericus de foro competens. &c.* ratio est, quia Potestas laica nullam habet in Ecclesiasticos iurisdictionem, præsertim coercitivam, seu coactivam,

sicuti probabam in *cit. dub. 4. sectio 19.*
de qua re *ibi* diffusius videri potest.

SECTIO II.

Proponuntur Aduertenda quedam.

Adde, quod multi Doctores vt possit Iudex laicus in tertio casu *supra* dicto capere Clericum, ad finem sistendi illum coram suo Prelato Ecclesiastico, præter conditionem dictam vt scilicet præsumatur fuga, requirunt secundam, vt non potuerit à proprio Prelato impetrari mandatum: & tertiam, vt statim Iudici proprio remittatur, scilicet *infra* spatium viginti horarum; si fieri potest: ergo &c. atque ita præter alios multos Doctores, quos in *cit. dub. 4. sect. 19. subsect. 5. & 6.* citabam, docet Castus Palas, qui etiam putat, & testè, quòd Iudex laicus non possit detinere Clericum cap- tum in suis carceribus per spatium viginti horarum, si breuiori tempore posset illum Ecclesiastico Prelato remittere, Ratio, esse potest, quia in tali casu neque Superior Ecclesiasticus præsumitur consentire; neque secularis Iudex rationabilem causam habet Clericum detinendi; ergo, &c. de qua re tamen vide, quæ in *cit. dub. 4. sect. 19. subsect. 7.* diffusè dicebantur.

2. Adde secundò, quod & alij Doctores absolutè negant Iudicem laicum capere posse Clericum etiam in primo casu *supra* dicto, nempe in flagranti crimine, ad finem, vt præsentet illum Prelato Ecclesiastico. Ergo, &c. atque ita

præter alios docent Martha *de iurisdic- tion. 4. centur. 1. casu 42. num. 17.* Me- galus in *3. part. lib. 3. cap. 11. num. 7.* & Souza in *Bull. Cœn. cap. 16. disput. 82. num. 8.* quos in *loc. supra cit.* adduce- bam. Vnde multò magis, negandum est, quòd possint ordinariè Iudices laici in casu nostro præsentì capere Episcopos, vel alios Ecclesiasticos, vt præsentent illos Summo Pontifici, vt ab illò ple- ctantur; sed dicendum quòd si hoc faciunt, ordinariè incident in censuram vndecimam Bullæ Cœnæ: sicut etiam & qui mandant, ratum habent, & auxilium, consilium vel fauorem præstant, vt *ex eodem cit. loco Bullæ Cœnæ Domini* colligitur.

Non obstat quod id sæpè factum sit, 3 vt ait Curellius: nam respondetur, quod est factum de facto non de iure: & non quid factum sit, sed quid fieri debeat, spectandum est, *1. sed licet 12. de offic. Præs. & cap. cum causam, de elect. ne- que exempla, nisi bona, sequenda sunt,* vt testè dixit Gellius *lib. 10. Noct. Att. cap. 19.*

Nec obstat secundò text. in *cap. si fi- lii, vel nepotibus 16. quest. 6.* nam re- spondetur in dicto textu (vt legenti pa- tet) Principi laico non tribui, quod possit Episcopum transmittere ad Sum- mum Pontificem, vt plectatur ab illo; sed tantum *ibi* dici, quòd apud dictum Pontificem instet, rogando illum, vt prouidere velit: atque ita asserunt Do- ctors, quos in *cit. Dubis. 4. sect. 19. subsect. 3.* citabam, vel dicas, dictum textum in *cap. filius, vel nepotibus*, per subsequentes canones esse abroga- tum: atque ita docent alij Do- ctors, quos ibidem citabam.

DUBITATIO XXIV.

An possit Rex gravare Ecclesiasticos.

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis resolutio.

RESPONDEO negatiuè: quia tam bona Ecclesiarum quam Ecclesiasticorum immunita sunt à nouis tributis imponendis, sicuti docent communiter Doctores apud Syluestrum *verb. immunitas* 1. num. 6. & recentiores passim; & ratio est, quia soluere tributum, subditorum proprium est, cum id signum sit subiectionis (vt ait Apostolus, *ad Roman. 13. necessarie subditi estote, non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam: idè enim, & tributa præstatis*) sed personæ Ecclesiasticæ immunes sunt à iurisdictione secularium: ergo etiam à tributis.

2 Confirmatur, quia cum Summus Pontifex super bona Ecclesiastica obuium casum onera imponere possit, si idem quoque posset facere Princeps secularis, bona Ecclesiastica essent deterioris conditionis, quam bona secularium; cum illa duplici onere à Principibus, seculari, & Ecclesiastico, grauari possent, non item ista; quod à recta ratione, & æquitate naturali absonum esse videtur.

Confirmatur secundò, quia cum Principes seculares ab Ecclesiasticis personis spiritualia commoda recipiant, non est æquum, vt & temporalia ab iisdem exigant: sed potius exposcit ratio, vt illis hæc tribuantur, iuxta illud Apost. 1. *ad Corinth. 9. si nos vobis spiritualia seminamus, magnum est, si nos carnalia vestra metamus.*

Confirmatur tertio *ex consis.* Bonifacii in cap. *quamquam* 4. *de censibus*, in 6. in qua dicitur, personas Ecclesiasticas, & res ipsarum exemptas esse, vbi Pontifex indefinitè loquitur de Ecclesiasticorum rebus, quos tamen intellige exemptos esse à nouis exactionibus imponendis, quamdiu scilicet sunt Ecclesiasticorum.

Confirmatur quarto ex bulla Cœnæ Domini, vbi excommunicantur omnes qui absque speciali, & expressa Summi Pontificis licentia imponunt collectas, decimas, tallias, præstantias, aut alia onera personis Ecclesiasticis, aut eorum bonis, aut Ecclesiarum, aut Monasteriorum ipsorum, aut imposita exigunt aut à sponte dantibus recipiunt, aut his actibus quoquo modo cooperantur; vbi distinguit Pontifex bona Clericorum à bonis Ecclesiarum, ac proinde loquitur non tantum de bonis Ecclesiasticis, quæ dicuntur bona Ecclesiarum, sed de quibusuis bonis Ecclesiasticorum; quod

Nn 3 est

est notandum contra Ioannem Driedonem *de libertate Christiana. lib. 2. cap. 3.* vbi rectè dixit, quod prædia omnia sint obligata pro tributis Reip. impositis, & imponendis, & quod cum hoc onere transeant in Ecclesiam; & contra Nauar. *in summa cap. 27. num. 128.* qui tamen *cap. 17 num. 201.* nobiscum sentit in hoc loco enim expressè affirmat eos, qui pedagia à Clericis exigunt, aut exigi iubent, incurrere censuram Bullæ Cœnæ, etsi id, quod vehunt, important, vel asportant sit de ipsorum Patrimoniis vel Ecclesiasticis prouentibus, ergo &c.

Quod autem dicitur de sponte danti-
bus, intelligitur, quando exactor reci-
pit ab eo, qui ideo sponte dat, quia Ec-
clesiasticis sunt imposita; siuè ab eo,
qui dat (antequam exigatur) propter
eundem finem.

SECTIO II.

*Proponuntur, & solvuntur difficul-
tates contra Dubitationis re-
solutionem positam.*

O Biciis ex Driedone. Rex, seu qui-
cumque alius supremus Princeps,
superiorem non agnoscens, habet ius im-
ponendi tributum huic prædio, ante-
quam peruenisset ad Ecclesiam, sed hoc
iure Rex non debet spoliari, ex eo, quod
prædium fiat Ecclesiæ: ergo tale præ-
dium non est à tributis immune. Res-
pondeo Regem non habere ius impo-
nendi tributum, seu vectigal prædio,
nisi quamdiu illud pertinet ad personam
carentem priuilegio immunitatis: vnde
hoc ipso, quo transit ad Ecclesiam, vel
personam fruentem immunitate, amittit

hoc ius; neque hoc mitum videri debet,
cum Principes Christiani iam à mille, &
amplius annis in hoc consenserint (vt
patet ex l. *Sancimus*, (*de SS. Ecclesiis*,
qua est Iustiniani) & tot sæculis idem
seruauerint: neque vlla causa est, cur
possint hoc priuilegium semel Ecclesiæ
ad honorem Dei donatum auferre: hoc
enim perinde esset, atque si quis agrum,
domum, vel reddituum Ecclesiæ semel
donatum auferret, quod est manifestum
sacrilegium, simile etiam contingit,
quando huiusmodi prædia transferun-
tur in Magnates, à vectigalibus immu-
nes: tunc enim Principes amittunt ius
imponendi vectigalia, quod antea ha-
bebant.

Instabis si prædium, vel res ista ad
Ecclesiam non perueniret, sæpè vende-
retur, vel commutaretur cum alia re, &
tunc Principi debitum esset certum tri-
butum, verbi gratia decima pars pre-
tij, & dum transit ad Ecclesiam, vel
locum pium, nunquam amplius ven-
ditur, vnde Princeps nihil amplius in-
de commodi percipit: ergo meritò po-
test legibus suis cauere, ne res immobi-
les ad Ecclesias, vel loca pia transferan-
tur.

Respondeo nunquam Principum;
vllum factum esse pauperiorem ex eo,
quod ipse, vel subditi eius fuerint li-
berales in Ecclesiam; vt patet in *Con-
stantino*, & *Carolo*, utroque verè magno
& aliis multis: Deus enim, cuius pro-
tectione, & directione Regnorum ad-
ministratio maximè nititur, infinitis
modis exiguum illud detrimentum vec-
tigalium, quod ipsi seruis eius condon-
nant, compensare potest; vel calamita-
tes, & seditiones, auertendo: vel
prosperos successus bellorum, noua
Regna, vbertatem Terræ, & alia hu-
iusmodi largiendo: sæpè etiam è con-
tra

tra fit, vt ob aliquam seditionem, vel bellum (quod fortasse pietas, & Religio Principis auertisset) vno anno plus ipse amittat, quàm mille annis ex huiusmodi tributis percipi posset, ergo, &c.

- 4 Vide, quæ in ordine ad hanc rem perbellè, & piè scribit B. Gregorius ad Constantinam Augustam *cap. 33. lib. 4. Epist. indult. 13.* vbi in fine sic ait, id circò fortasse tanta expensa in hoc Regno minus ad vtilitatem proficiunt, quia cum peccati aliqua admixtione colliguntur: precipiant ergò Serenissimi Domini, nil cum peccato colligi: nam scio, quia, etsi parum Reip. attribuat vtilitatem, ex eo multum Resp. adiunatur, quam etsi fortasse contingat expensis minoribus minus adiuuari, melius est temporaliter nos non viuere, quam nos ad æternam vitam obstaculum aliquod inuenire. Unde mihi breuiter hac successisse sufficiat, ne si ea, quæ in his parvibus agantur, pietas vestra non cognoscere, me apud districtum Iudicem silentij mei culpa mudicaret hæc ille & M. Petrus Blesensis scribens de decimis Ecclesiasticis, & pauperibus à Philippo Francorum Rege in dictis ob bellum aduersus Saladinum instituendum post multa ita habet: quæ ratio est, vt qui pro Ecclesia pugnant, Ecclesiam spoliens, quam inimicorum spoliis donis temporalibus ampliare debuerunt? Putant ne insipientes, & miseri quod Christus, qui summa iustitia est, velis sibi de iniuriis, & sacrilegiis exhiberi sacrificium, aut sustineas commissæ ex his spolia prosperari: si enim testimonio veritatis in ignem æternum mittitur, qui sua pauperibus non dedit: vbi quæso, mittendus est, qui bona pauperum, vel Ecclesia rapuit, aut fraudauit? pro his, & consimilibus filij Ephrem inten-

dentes, & mittentes arcum, conuersi sunt in die belli nunquam pauperum, nunquam Ecclesia spolia prosperum habuerunt euentus auspiciunt. Hæc ille apud Baronium *tom. ultimo impressionis Rom. fol. 805.*

• SECTIO III.

Proponitur COROLLAR. I.

EX dictis sequitur primò, quod ab omnibus oneribus, & tributis Principum secularium immunes sint ipsæ materiales Ecclesiæ, & adiuncta item vasa, vestes, & quæcumque consecrata, vel benedicta sunt, tanquam diuini cultus instrumenta; & ratio præter dictas, vltcrius est, quia hæc nullam temporalem vtilitatem habent, quæ in æstimationem venire possit: quando quidem cum ad diuini cultus ministerium dedicata sint, nullis aliis vñibus humanis, ac profanis applicari debent, iuxta *cap. quæ semel, & seqq. distinct. 19. cap. ligna, & seqq. de consecrac. distinct. 1. leg. inter stipulantem sacram. ff. de verb. obligat. & leg. sancimus, Cod. de S. Ecclesiis.* Eadem ratio convincere videtur, vasa, & ornamenta sacra (etiamsi in priuato oratorio sub particulari alicuius dominiu existant) ex vi suæ consecrationis à tributis, & censibus immunita esse debere; quia similiter nullam temporalem commoditatem, aut vñum habere possunt, sicuti notauit Suarez *lib. 4. de sens. cap. 19. numer. 8* simili ratione etiam, ab omni onere, & seruitio liberæ sunt Ecclesiæ, aræ, domus, & horti iuxta positi; item prædium, ex quo panis, & vinu pro sacra Eucharistia consuecenda, vel

alii

aliis rebus ad diuini cultus ministerium necessariis, colliguntur; siquidem hæc omnia ferme alium vsum, vel fructum habere non possunt, nisi ordinatum ad sacra ministeria, ideoque nullus prius alio onere, vel seruitio grauati debent; quin imò si ante grauata erant, liberari debent, vt *infra suo loco dicitur dub. 27. & colligitur ex cap. secundum canonicam, cap. sancitum est, 23. quest. 8. & cap. 1. de censibus*, vbi id etiam notant Doctores & Innoc. in cap. non minus, de immunit. Eccles. Suarez in cit. cap. 19. numero 2. & cap. 20. numero 17.

SECTIO IV.

Proponitur COROLLAR. II.

SECUNDO sequitur, quod immunitas ab omni tributo, & vectigali sint tam immobilia, quam mobilia Ecclesiarum bona, quæ à fundatoribus, vel aliis fidelibus ad Dei honorem oblata, vel donata sunt, vt à Prælatibus Ecclesiarum ad pauperum sustentationem, templorum fabricam, & similia, conuertantur, & huiusmodi bona à tributo, & omni exactione secularium Principum libera esse debere, habetur etiam in cap. non minus, cap. aduersus de immunit. Eccles. cap. 1. eodem in 6. Clement. vn. eod. iis. cap. 1. de censibus, cap. quanquam, eodem in 6. & constituitur. item nulla. quæ est Friderici Imperatoris posita post leg. 1. Cod. de Episcopis, & Clericis: & ratio præter dictas vltcrius est, quia hæc bona fidelium voluntate ad Dei cultum specialiter destinata, & oblata fuerunt, vt non nisi in pios vsus conuertantur: ergo omnes exactiones, quibus à secu-

laribus Principibus illa grauantur, cedunt in diuini cultus diminutionem, & in iniuriam, atque irreuerentiam Dei: quippe illa bona, quasi proprium patrimonium existunt: vnde res Domini-æ appellari consueverunt *can. 40. Apostolorum*, quomobrem hinc consequens esse videtur exemptionem hanc esse de iure diuino, quia Deum ab exactione Regum terrenorum liberum esse necesse est. Vide, quæ dicebantur *suprà dubiar. quarta, sect. 21. subsect. 21. & quæ dicuntur infra dubitar. 27. sect. 14.*

Neque multum refert, siue dicas cum Nauarro in *Apolog. de redditibus Ecclesiasticis*, bona ista Ecclesiastica (saltem prius quam Ecclesiæ Ministris, vel pauperibus particulatim applicentur) non esse sub humano dominio, sed solum illorum administrationem Prælatibus Ecclesiasticis competere; quod valde probabile est, sicuti præter alios notauit Suarez *vbi supra, cap. 18. num. 7.* siue dicas Ecclesiastica ista bona esse sub humano dominio Ecclesiæ particularis, aut vniuersalis, tamen cum annexo onere, seu obligatione, vt in pios vsus conuertantur: nam propter hanc ipsorum habitudinem negari non potest ipsa aliquo modo sacra esse, & peculiari ratione ad Deum pertinere, sicuti rectè tradunt communiter Doctores in *tract. de Religione, & in tract. de simonia*, & in specie tradit Ioan. Faber *iii. Institut. de rerum diuis. §. nullus*, Suarez in *defens. Fidei Catholica, lib. 4. cap. 17. num. 6.* & prius tradiderat S. Thomas 2. 2. *quest. 99. art. 3.* S. Ambrosius in *Epist. 33. ad Marcellinam sororem*, quæ refertur in *cap. conuenit. 23. quest. 8.* & colligitur ex *cap. 27. Luit. vers. 14. Homo si venerit domum suam, & sanctificauerit Dominum: & vers. 28. Quidquid semel fuerit consecratum, Sanctum Sanctorum erit Dominus*

Dominus

*Domino: & ex cap. 3. causa 12. quæst. 2. Nulli liceat ignorare omne, quod Domino consecratur, siue homo, siue animal, siue ager, &c. Sanctum Sanctorum Domino erit, & ad ins pertinebis Sacerdotum. propter quod inexcusabilis erit omnis, quia Domino, & Ecclesie, cuius competunt, auferat, vastat, inuadit, vel eripit, & usque ad emendationem, Ecclesieque satisfactionem, ut sacrilegus indicatur: & ratio est, quia hoc ipso, quod bona ista sacra, & Ecclesiastica sunt, & à fidelibus ad Dei cultum, atque ob supernaturalem finem in manibus Ecclesiasticorum Prælatorum oblata, necessarium sit, quod ipsorum administratio, dispositio, & applicatio quæcunque, ad eodem Ecclesie Prælatos, & non ad seculares potestates pertinere possit: quamobrem contra Angelum *verb. sacrilegium prope finem*, dicendum est, quod istorum Ecclesiasticorum bonorum iniqua usurpatio sit propriè sacrilegium; atque ita in iure canonico passim traditur, sicuti notauit gloss. *cap. sui. vers. malefactores de foro competen. Syluest. verb. sacrilegium, dicto 1. Tholosanus lib. 33. Syntag. cap. 17. num. 2. & videre licet caus. 12. quæst. 2. cap. nulli liceat, & caus. 17. quæst. 4. can. 4. ubi legitur sacrilegium, & contra leges est, si quod venerabilibus locis relinquitur, prauæ voluntatis studio, suis tentauerit compendiis retinere, quod est dictum Gregorij I. lib. 8. Epist. 6. ad Sabinum Diaconum: similia habentur in cap. sicut qui, & cap. qui rapuit, ap. quisquis eadem quæst. & ratio, ut dicebatur, est, quia bona ista ex prima sui institutione, atque offerentium voluntate eam conditionem habeant, ut quia ad Dei honorem oblata, ac destinata sunt, non in alium usum, nisi pium, conuertantur: quare omnino dicendum est eos, qui le-**

Th. del Bene Dubit. Moral.

gata pia, aliæque iura, & bona Ecclesiastica iniquè supprimunt, detinent, occupant, vel defraudant, &c. non furtum simpliciter contra iustitiam, sed etiam sacrilegium contra Religionem committere. Adde, quod inualio, vel spoliatio bonorum Ecclesiasticorum est contra immunitatem Ecclesiasticam, cuius violatio ad crimen sacrilegij etià spectat: ego &c. alia tamen ratio est, postquam bona eadem Ecclesiastica pauperum, vel ministrorum Ecclesie per legitimam dispensationem propria facta sunt, ut *aiibi* dicitur.

Confirmatur, quia cum certò summus Pontifex, tanquam supremus Ecclesiasticorum bonorum administrator, ac dispensator, ob iustam causam, onera, siue grauamina (sicut *suprà* dicebam) illis imponere possit, quin & Episcopus ex iisdem subsidium charitativum exigere, uti in *dub. 1. 12.* dicebatur: si idem quoque in illis secularis Princeps facere possit, bona Ecclesiastica essent longè deterioris conditionis, quam secularia: cum illa duplici onere à diuersis Principibus, seculari scilicet, & Ecclesiastico grauari possent, non item ista, quod à iure, & æquitate naturali quammaximè abhorret, sicuti præter alios rectè notauit Hieronymus Albanus in *tract. de immunit. Ecclesiastica, num. 65. & seqq.*

SECTIO V.

*Proponuntur exceptiones
quædam.*

EXcipe primò ex communi omnium Doctorum sententia, si fundator Ecclesie in fundatione moderatà aliquam

Oo præsta

prestationem cum Episcopi consensu sibi reſeruaui: nam huiusmodi pacta, siue conditiones ſetuari debere, colligitur aperte *ex cap. verum, de condit. appoſitis, cap. cum dilecti, de donat. & capit. præterea, 2. iunct. gloss. ver. inſtitutos, de iure patronatus*: & ratio est clara, quia dominus sic donauit, & non aliter.

- ² Excipe ſecundò, si bona, antequam ad Eccleſiam quocumque titulo deuenierint, reali aliquo onere, ſeruitio, penſione, aut tributo obligata fuerunt, vt dicitur *infra dñb. 27.* nam res tranſit cum onere ſuo, *cap. ex literis de pignoribus*, & manifeſtum eſt, eum qui venditione, donatione, legato, &c. rem quampiam in Eccleſiam tranſfert, præiudicare non poſſe iuri alterius, quod in te illa habet: nam rei ſuæ quiſque eſt moderator, & arbitet, non autem alienæ, *leg. iure mandata, Cod. mandati*, & videri poteſt *Abb. in cap. ceterum, num. 1. & 5. de iudiciis*, Molina *traſt. 2. tom. 3. priore diſput. 661. numer. 2. & diſput. 672. Gutierrez lib. 1. præſt. quæſt. quæſt. 3. num. 15.*

SECTIO VI.

Proponitur COROLLAR. III.

- ¹ Tertio ſequitur, quod immunia ab omni impositione etiam ſint bona Eccleſiaſticorum Clericalia, id eſt, ex

titulo ſpiritali illis acquiſita, vt beneficiorum redditus, Miſſarum ſtipendia, & ſimilia huiusmodi; atque ita habet omnium Doctorum ſententia, tradita in *cap. ſancitum, 23. quæſt. 8. capit. 1. de cenſibus, capit. aduerſus de immunit. Eccleſ. & alijs inſcribis*, & ratio vltcrius eſt, quia hæc Eccleſiaſticorum ſtipendia, & lucra, ſiue ſpectentur quoad titulum, & cauſam acquirendi, ſiue ſpectentur quoad perſonas, à quibus acquiſita ſunt, ſæculari poteſtati ſubiecta eſſe non poſſunt: nam titulus acquisitionis ſacer, & ſpiritalis eſt, & perſonæ ipſæ Eccleſiaſticae ſunt omnino exemptæ à iuriſdictione ſæculari, ergo &c. Adde, quod cum ſummus Pontifex (vt ſupra dicebam) ſuper his bonis, titulo ſpiritali acquiſitis, tributum ad piam cauſam aliquam imponere poſſit, omnino dicendum eſt, quod ab omni ſæcularium Principum exactione libera illa eſſe debeant; cum æquitas ipſa naturalis non patiat, ea duplici onere grauari, quo nec bona ſæcularium grauantur, vt ſupra dicebam.

At quoniam quoad bona Eccleſiaſticorum Patrimonialia; id eſt, quæ ex titulo temporalis, v.g. hæreditate, legato, donatione, exemptione, arte, manuum labore, &c. ab ipſis Eccleſiaſticis acquiſita ſunt, aliqua videtur eſſe difficultas. Item quoad ea, quæ negotiantur, & quo ad ea, quæ ex ſuis bonis collecta aliò tranſferunt, vt ſibi carius vendant, idèd ſit

DVBITATIO

DUBITATIO XXV.

*An Rex possit gravare Ecclesiasticos quoad
bona patrimonialia.*

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis Resolutio.

RESPONDEO negativè: per bona autem patrimonialia intelligo quæcumque titulo temporalis, verbi gratiâ, hæreditate, legato, donatione, emptione, arte, manuum labore, vel simili alio temporalis titulo ab Ecclesiasticis acquisita sunt; atque ita habet communis Doctorum sententiâ, quam docent gloss. in cap. similiter 16. quest. 1. ubi sic ait: bona patrimonialia Clericorum gaudent eodem privilegio, quo gaudent bona Ecclesiarum, Abb. in cap. Ecclesia; num. 21. de consue. & cap. si Clericus; num. 3. de foro compet. cap. ult. num. 4. de vita & honest. Cleric. Bartolin l. placet, Cod. de sacrosanct. Ecclesiæ. 49 Sylu. verbo immunitas 1. num. 9. & vers. excommunicatio, q. excommunicatio 5. numero 13. Nauarr. cap. 17. num. 203. Medina Cod. de restit. quest. 15 Lessius lib. 2. cap. 33. dub. 3. num. 19. Suarez lib. 4. defens. cap. 24. & 25. Homobonus de exam. Ecclesiæ. part. 2. tract. 11. cap. 6. quest. 9. Riccius part. 2. decis. 299. nu-

mero 3. Duardus in Bulla Cæne lib. 2. canon. 18. quest. 5. num. 4. & quest. 6. num. 1. Azorius part. 3. lib. 5. cap. 19. quest. 7. Reginaldus tom. 1. lib. 9 cap. 25. num. 377. & 379. Filiucius tom. 1. tract. 16. cap. 11. num. 298. Molina tom. 3. tract. 2. disput. 671. num. 2. Molfesius in summa, tom. 2. tract. 12. cap. 22. num. 166. Alterius de cens. tom. 2. disput. 19. lib. 5. cap. 6. dub. 2. Pasqualigus in suis decisionibus, decis. 128. n. 4. Coriolanus in Bulla Cæne, excommun. 18. Prosper de Augustino in addit. ad summam, Quarta verb. Vestigal, Gregorius Lopez, Rouitus, & Constantius, quos citat, & sequitur Antonius de Marinis in quotidianis resolutionibus, cap. 37. num. 9. Ioannes Antonius de Nigris, Archidiaconus, Baldus, Afflictus, Geminianus, & Buonius, quos citat, & sequitur Martha de iurisdict. part. 4. centur. 1. cas. 49. num. 9. Imola, Riminaldus Iunior, & Ripa, quos citat, & sequitur Tamberlinus de iure Abbatum, tom. 1. disput. 15. quest. 20. num. 3. Bartolin in l. placet, Cod. de sacrosanctis Ecclesiis, Baldellus lib. 5. disput. 34. num. 2. Ciarcinius controuerf. forens. cap. 31. num. 7. Guilenzonius consil. 53. Castillo, Sotomaior de Tertiis, tom. 7. cap. 9. num. 18. Castus Palaus tom. 2. tract. 12. disput. vn. p. 11. 9.

punct. 9. num. 2. Squillante de priuileg. Cleric. cap. 8. num. 34. Rota Romana in vni. Albanensis gabella 1630. coram Merlino, vbi sic habet: *Bona patrimonialia Clericorum, etiam laicalia, sunt immunita ab oneribus laicis ob dignitatem personarum, quæ dignitas persona influit immunitatem in ipsa bona; illa enim adherent personæ Clerici, nec persona potest dici plenè, & perfectè exempta, nisi etiam bona illius exempta sint:* ita Abbas, Decius, Felinus, & alij Canonistæ communiter in cap. Ecclesia S. Mariae, Baldus in l. 2. Cod. de Episcopis, & Clericis; & alij, quos refert, & sequitur Suar. lib. 4. cap. 25. num. 4. & seq. Hucusque Rota Romana; cum igitur hæc opinio sit communis inter Theologos, Canonistas, & Iuristas, non potest opinio opposita consuli, vel poni in praxi, sine timore censurarum Bullæ Cœnæ; idem etiam docet Riccius in praxi tom. 4. resolut. 93. num. 2. Megalius 1. 2. lib. 2. cap. 17. quæst. 6. num. 114. Salonijs tom. 2. in 2. 2. quæst. 78. art. 5. contr. 2. num. 2. Sayrus de cens. lib. 3. capit. 22. numer. 9. Bartholomeus à S. Faustino in spec. confess. disput. 33. quæst. 13. num. 2. Belletus in disquisit. Cleric. part. 1. tit. 5. §. 5. num. 1. Barbosa in sua collectaneis, tom. 1. lib. 3. tit. 49. cap. 4. num. 4. & de iure Ecclesiast. lib. 1. cap. 39. §. 5. num. 6. & alij passim contra glossam marginalem, in cap. quamquam, de censib. in 6. verb. res ipsarum. & Ioannem Driedonem de libertate Christiana, lib. 2. cap. 3. vbi minus rectè dixit, quod prædia omnia sint obligata pto tributis Reipublicæ impositis, & imponendis, & quod cum hoc onere transcant in Ecclesiam; ac tandem contra Bobadillam in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 260. qui in glossa, littera F, pro sua sententia citat nonnullos Iu-

tistas, limitans tamen, vt ea non intelligatur quoad bona patrimonialia, ad quorum titulum Clerici ordinati sunt.

Probatut autem Responso nostra 2 primò, ex dictis in dubitatione præcedentis; & ex can. 17. Bullæ Cœnæ in illis verbis: *imponentes decimas, &c. personis Ecclesiasticis, ac eorum, & Ecclesiarum bonis:* vbi dictio illa, eorum, contradiiungitur contra alteram dictionem sequentem, Ecclesiarum, & ergò non nisi de bonis Patrimonialibus, & propriis Clericorum, ac alijs, quæ ad Ecclesiam non pertinent, intelligi potest. Adde, quod cum textus Bullæ generaliter loquatur de bonis Ecclesiasticorum, nõ debemus illum restringere; sed generaliter, sicut generaliter loquitur, intelligere de quibuscumque bonis eorum, siue Patrimonialia sint, siue empta, siue donata, siue quocumque alio titulo acquisita: atque ita tradunt Barbosa, Fillucius, Reginaldus, Altetius, & Lessius in locis supra citatis, qui propterea ibi expressè docent, quod non solum bona Patrimonialia Ecclesiasticorum, sed quacumque alia quocumque titulo acquisita, immunita sunt ab omni onere, & grauamine secularium potestatum.

Neque obstat Nauarr. in summa cap. 27. n. 118. vbi oppositum sentite videtur: nam (vt supra dicebam dub. 24. & obseruat præter alios Faustus in specul. confess. disp. 33. quæst. 13. num. 2.) Nauartus est sibi met ipsi contrarius in capit. enim 17. numer. 202. expressè ait, eos, qui pedagia à Clericis exigunt, aut exigi iubent, incurrere censuras Bullæ Cœnæ, etsi id, quod velunt, important, vel asportant, sit de eorum patrimonijs: ergò &c.

Secundò probatur ex capit. 1. de immunit. Eccles. cap. aduersus, Clement. vnic.

unic. de immunit. Eccles. & ex leg. 2. & constit. item nulla, Cod. de Episcopis, & Clericis: in his enim iuribus vniuersim prohibetur, ne Ecclesiasticis personis talliz, collectæ, aut aliæ quæcumque exactiones imponantur; ut præcipuè videre est *in cit. Clement. vii. & cit. consilii Friderici*, ex eo, quia Ecclesiasticæ personæ, & res earum à secularium Principum exactione immunes esse debent, sicuti habetur *in cit. cap. aduersus. & in cit. cap. quamquam*, ubi præterea subditur, id iure diuino, & humano constitutum esse; ergo, &c.

Tertiò probatur ratione; quia soluere tributum (vti in *dubitatione præcedenti* dicebatur) subditorum proprium est, cum id signum sit subiectionis, testante Apost. *ad Rom. 13. necessitate subditi estote, non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam*, idco enim & tributa præstatis: sed personæ Ecclesiasticæ immunes sunt à iurisdictione secularium, ergo, &c.

6 Confirmatur, quia cum Principes seculares (sicuti *in dub. præcedenti* dicebatur) à Clericis, aliisque Ecclesiasticis personis spiritualia commoda accipiant, non est æquum, vt & temporalia ab illis exigant, sed potius, vt tribuant, iuxta illud Apost. *1. ad Corinth. 9. si nos vobis spiritualia seminamus, magnum est, si nos carnalia vestra metamus?*

SECTIO II.

Proponuntur, & solvuntur Difficultates contra Dubitationis resolutionem positam.

1 Obiicies primò: bona Ecclesiasticorum, saltem antequam ipsi sta-

tum Ecclesiasticum assumerent, erant obligata exactioni secularis magistratus: ergo semel affecta saltem, transeunt cum hoc onere: alioquin fisco seculari præiudicium afferretur per status Ecclesiastici assumptionem.

Respondetur vt *infra dub. 28. circa finem*, vbi hoc argumentum soluetur. Vide etiam, quæ *suprà* dicebantur *dubitatione præcedenti*.

Obiicies secundò in Regno Neapolis adest consuetudo, quod Clerici non gaudeant immunitate gabellarum in bonis emptis, & donatis: quam consuetudinem non improbat Riccius *p. 4. collect. 901.* quin imò illam approbat Coriolanus *in Bull. Cæna, excommunicatio 18. fol. mihi 951.* & Prosper de Augustino *in addit. ad summam, Quarta ver. veltigal folio mihi 632.* ergo, &c.

Respondetur consuetudinem istam, 4 cum expressè sit contra Canones, & rationes (vt *suprà* videbatur) & per consequens sit contra immunitatem Ecclesiasticam, omnino tanquam abusum, & corruptelam, improbandam esse; præsertim, quia summus Pontifex quorannis in Bulla Cæna reuocat omnes consuetudines, quæ sunt contra libertatem Ecclesiasticam, vt præter alios notauit Duard. loco *suprà cit. can. 18. 9. 6. num. 12.* nisi forsitan (vt notauit idem Duard. *vbi supra*) adsit in Regno Neapolis priuilegium, id fieri concedentis, quod priuilegium an sit; & si est, an non sit reuocatum per Bullam Cæna, quæ quorannis priuilegia omnia contra libertatem Ecclesiasticam reuocare videtur, vt præter alios notat idem Duard. *lib. 3. §. 5. quæst. 1. num. 1.* videant, qui exigunt, & qui exigi iubent, vel quomodocumque in talem exactionem influunt, vel cooperantur; sed de hac re, vide, quæ *infra* dicam

dicam diffusius *dubis. 27. & quæ dicebam duob. 4. sect. 19. subsect. 3 & 4. & dubis. 15. sect. 2.* Vide etiam Bullam Urbani VIII. super præseruatione iurium Sedis Apostolicæ, & inferiorum Ecclesiarum, personarumque Ecclesiasticarum, à quibuscunque præiudicialibus, quæ incipit: *R. manus Pontifex.*

Oblitiscit: si hoc esset, sequeretur, quod in vniuersum vera esset regula, quam tradidit glossa in *cap. Ecclesia, verb. per se, Ecclesiasticis, de constitut.* & altera glossa in *cap. ult. de vita, & honest. Cleric. verb. facultatibus, & in cap. quoniam, verb. ipsarum de censibus in 6. quod scilicet bona Clericorum propria, & bona Ecclesiarum eodem iure, ac priuilegio gaudent, sed hoc est falsum, vt communiter tradunt Doctores: ergo &c.*

Respondet: nego sequelam Maioris: nam vt rectè dixit Abbas in *citat. cap. ult. Martha par. 4. de iurisdict. casu 49.* Couar. 1. *resol. cap. 4.* & alij passim; est vera illa regula in iis tantum priuilegiis, quæ competunt personis, seu statui Ecclesiastico principaliter, rebus verò ipsorum accessorie, v. g. vt coram seculari Iudice, tanquam Rei, non

conueniantur, etiam in causa ciuili, ac reali; item vt à vectigali, seu tributo, non tantum merè personali, sed etiam mixto, liberi, & immunes sint. At verò priuilegia, quæ ob fauorem bonorum Ecclesiasticorum principaliter data sunt ea, non competunt bonis propriis singulorum Clericorum: quale est, v. g. beneficium restitutionis in integrum, si Ecclesia in contractu læsa sit: item vt non tempore ordinario, decem annorum inter præsentem, vel viginti inter absentes; sed per quadraginta annorum spatium præscriptio immobilium bonorum Ecclesiæ perficiatur, sicut ex communi notauit Abbas in *cap. vigilanti, num. 36. de prescript. & in citat. cap. Ecclesia, num. 7. & Couar. 1. resol. cap. 4. num. 3.* & ratio est, quia bona Ecclesiastica inter res sacras numerantur, cuius rei signum illud est, quia eorum iniusta ablatio sacrilegium censetur: non ita verò bona Clericorum propria (præsertim ex temporali titulo acquisita): sacra censentur, consequenter nec eundem iuris fauorem habent, de qua re vide, si placet, diffusius Suar. in *citato libro 4. defens. cap. 23.*

DVBITATIO

DUBITATIO XXVI.

*An possit Rex gravare Ecclesiasticos quoad
ea qua negotiantur.*

SECTIO I.

Proponitur dubitationis Resolutio.

RESPONDEO affirmatiue : atque ita habet communis Doctorum opinio ; nempe , quòd licite possit Rex , vel quilibet alius supremus Princeps , ex iis , quæ Ecclesiastici emunt , vendunt , aut deferunt negotiationis causa , vectigal , seu tributum exigere : & probatur *ex cap. ult. de vita , & honest. Clericorum* , & clariùs *ex cap. quanquam , de censibus* , in 6 Vbi dicitur , *Ecclesiasticas personas ad pedagia , & guidagia penitus non teneri pro rebus suis propriis , quas non causa negotiationis deferunt , vel deferri faciunt* : ergo à contrario sensu , si causa negotiationis deferunt , vel deferri faciunt , terentur : & ratio est , quia id concessit Ecclesia in odium negotiationis , quæ maximè Ecclesiasticos dedecet ; vnde easseuerè illis interdictur , vt mox *infra* dicitur ; & ratio vltèriùs est , quia cum Ecclesiastici negotiationibus , alicuius sæcularium hominum propriis inhient , par est , vt eorum

onera etiam sustineant.

Vbi aduerte , quòd glossa in *cit. cap. 2. quanquam , vers. facultatibus* , & Abbas in *cit. cap. ult. num. 10 Comitulus lib. 1. quest. 53. num. 4.* Acugna in *decreum Gratiani , part. 1. dist. 88. cap. 2. num. 7.* & Barbosa in *collect. tom. 1. lib. 3. tu. 1. cap. 16. num. 4.* id explicant locum tantum habere in rebus Clericorum propriis , non item in bonis Ecclesiasticis , seu ad Ecclesiam pertinentibus , de quibus aiunt vectigal soluendum non esse , si Ecclesiastici administratores (quantumvis post triuam monitionem) negotiationem exerceant : & ratio esse potest , quia delictum personæ non debet in detrimentum Ecclesiæ redundare , *regul. 76. in 6.* quamuis alij etiam de his vectigal soluendum esse sentiant , præsertim si præcesset tria monitio ; vtraque opinio est probabilis ; sed prior est probabiliior propter rationem tactam.

Aduerte secundò , quod Ecclesiastici si ter moniti à Superiore nolint desistere à negotiatione , perdunt per omnes priuilegium Clericale quoad bona propria : vt patet *ex cap. ex literis 16. de vita , & honest. clericorum* : ex quo capite rectè colligit glossa. & Petrus de Ledesma in *summa tom. 2. tract. 17. cap. 2. concl. 17.* Ecclesiasticos antè tri-

nam

nam monitionem non teneri in conscientia soluere vectigal, quia gaudent priuilegio Clericali vique ad tertiam monitionem: idem etiam docent Lopez *instrucl. part. 2. cap. 41.* Sousa *in Bull. Cœn. cap. 19. disput. 92. num. 3.* Pereira *de manu Regia, part. 2. cap. 24. num. 35.* vbi citat Decianum, Graffium, Boissium Capycium, Rodoanum, & Immolam: idem etiam docet Homobonus *de bonis in consultation. ca. conscient. part. 2. respons. 3.* Rodriguez *in summa tom. 2. cap. 75. num. 11.* Molfes *in summa tom. 2. tract. 12. cap. 22. n. 173.* Ioannes de la Crux *in direct. conscient. part. 1. precept. 7. quest. 7. artic. 3. dub. 1. concl. 1.* Iulius Fertetus *de Gabellis num. 572.* Bertachinus *de gabellis, part. 3. num. 2.* Comitulus *lib. 5. quest. 53. num. 3.* Ioannes Franciscus Suarez *in Enchiridio casuum conscientia, lib. 4. ver. tributum, §. Clericus non teneur.* Parladonius *lib. 1. rerum quotidian. cap. 3.* Ignatius de Salzedo *in pract. crim. cap. 55. & Reginald. tom. 1. lib. 9. cap. num. 379. in fin.* quidquid in contrarium dixerint Malderus *in 2. 2. tract. 5. cap. 6. dub. 9.* Portel. *in dubiis Regularium, verb. tributum, num. 5.* Ioannes de Nenia *tract. de commer. lib. 1. cap. 14. numer. 10.* Prosper de Augustino *in addition. ad summam Quaranta ver. vectigal, & Turrianus tom. 2. in 2. 2. disput. 44. dub. 4. num. 12.* qui sentiunt, quod Clericus negotiator statim, ex vi negotiationis teneatur in conscientia soluere vectigal; & quidquid in contrarium dixerint Alterius *de cens. tom. 1. disput. 19. lib. 5. cap. 6. quest. 3. fol. mihi 743.* Molina *tom. 1. disput. 147. concl. 5.* Duard. *in Bull. Cœn. lib. 2. can. 18. quest. 8. num. 9.* qui restrictius, & tolerabilius sentiunt, quod, quoad ea,

quæ negotiantur, ex vi negotiationis, statim amittant priuilegium exemptionis, quoad alia autem bona sua, & etiam quoad personam, non amittant, nisi post trinam monitionem: sed de hac re vide etiam Gutierrez *de gabellis lib. 7. quest. 94. per totam.* Martham *de iurid. part. 4. cent. 1. cas. 3. num. 2. & seq. & Ceuallos tract. de cognit. per viam violentiam par. 2. quest. 64.*

Porro ratio, cur seuerè, & sub poena anathematis (vt patet ex cap. consequens, dist. 88. capis. negotiaiores 8. & Hieronymo cap. fornari, quest. ex August. cap. fin. de vita, & honest. Clericorum, & ex cap. secundum 6. ne Clerici, vel Monachi) Ecclesiasticis prohibeatur negotiatio, illa est, quia valde indecorum est, Ecclesiasticos lucris captandis incumbere; tum quia mirè occupat animum, & illum à spiritualibus remouet; tum quia res plena est periculi, periurij, fraudum, & iniustitiarum, iuxta illud Apost. 1. ad Timotheum 6. habentes alimena, & quibus regimur, his contenti simus, rationem subdit: nam qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, & desideria multa inutilia, & nocina, qua mergunt homines in interitum, & perditionem: radix enim omnium malorum est cupiditas.

SECTIO II.

Proponitur COROLLARIUM.

EX dictis in precedenti sectione colligitur, videri esse peccatum mortale; si Ecclesiastici multum negotiationi operam dent; atque ita docent communiter DD. Salonijs *in cap. cis. quest. 77.*

quæst. 77. art. 4. Salas de contract. tract. de empt. & vendit. dub. 2. Molina de iust. tom. 2. tract. 2. disput. 342. num. 2. Salzed. in Salzed. in addit. ad præst. crim. Diaz cap. 57. Prosper de August. in addit. ad summam, Quaranta ver. velligal. Squillante de obligat. cler. part. 2. dub. 3. num. 39. Reginald. in praxi tom. 2. lib. 30. tract. 3. cap. 2. num. 20. Medina de restit. quæst. 30. art. 2. Sylu. verb. Clericus, numer. 3. Comitulus in respons. moral. b. lib. 5. quæst. 53. Scaccia in tract. de commer. §. 1. quæst. 7. par. 2. ampl. 11. numer. 7. Sor. de iust. lib. 6. quæst. 2. art. 2. Tol. in summa lib. 8. cap. 53. Rebellius de obligat. iust. par. 2. libr. 9. quæst. 18. sect. 2. num. 8. Cenedus in collect. iur. canon. par. 1. collect. 37. numer. 2. Molfes. in summa, tom. 2. tract. 12. capis. 4. numer. 129. Bellettus in disquis. Cleric. par. 1. §. 21. num. 2. & alij, quos citat, & sequitur Carolus de Grassis in tract. de effect. Cler. effect. 3. num. 1. & seqq. quamvis contrarium dicere videantur Caiet. in summa vers. Clericus, & Rodriquez in summa tom. 2. cap. 1. num. 2. qui aiunt, negotiari Clericos posse, dummodo negotiatio non sit turpis, & absit scandalum; idem etiam docere videtur Michaël de Palatio de contract. lib. 2. cap. 10. fol. mihi 168. vbi ait, quod non videtur esse peccatum mortifetum Clerico negotiatio, si aliunde non trahat rationem culpæ, aut propter scandalum, aut propter mendacia, aut petiuria, quæ in ea miscentur: etenim si Clericus negotiator antea est admonendus, tunc utique peccat, quando adinonitus non cessat à negotiando; at quod dixi, est probabilis, propter rationes adductas in præcedenti sectione.

2 Dixi, videri esse peccatum morale, si Ecclesiastici multum negotiati, v. op. Thom. del Bene Dubit. Moral.

ram dent: nam si quis ex ipsis semel, iterum, tervè negotiaretur, non utique peccaret mortaliter. Ratio, quia id non valdè indecortum esset, nec valdè occuparet animum, & eum à spiritualibus auocaret: atque ita tradunt Salas, Cenedus, Carolus de Grassis in locis suprà cit. & alij Doctores passim.

Per Ecclesiasticos autem hinc intelligi go Religiosos generatim, & sæculares solum illos, qui factis sunt initiati. Ratio, quæ me mouet est, quia his tantum negotiari videtur valdè indecorum, & horum tantum occupari animum, & à spiritualibus remoueri videtur esse notabilis defectus: atque ita docent Doctores suprà citati in locis suprà adductis, & præcipue Medina.

An autem, qui beneficium obtinent, & factis non sunt initiati, peccent mortifetè, (de veniali enim dubium non est) si multum negotientur, affirmant Salas in loco suprà citato, & citat Rebellium, Vegam, Sà, & Tabienam, affirmat etiam Molfes, & Bellettus, at negant Squillante, & Molina, vbi suprà, hic aien: *quis in sacris non sunt constituti, sed beneficium obtinent, anceps est Syluest. inclina: & que videntur Doctores aliqui, illos lethaliter non peccare: hæc ille* Quare saltem ab extrinseco propter auctoritates Doctorum: utraque opinio est mihi speculatiue probabilis, & sic utraque opinio tuta in praxi.

Quòd autem Ecclesiastici, si sint regulares, vel si sunt sæculares, si sint factis initiati, tantum peccent mortaliter, si multum negotiationi operam dent.

Constat autem prius à simili de ludo: nam licet grauius, & sub multis pœnis prohibeatur Ecclesiasticis ludus aleazarum, taxillorum, & similium; quinimò & huiusmodi ludis interesse (vt patet ex can. 41. & 42. Apostolico, cap. Cle-

Pp rici

rici 15. de vita, & honest. Cleric. cap. inter dilectos 11. de excessibus Prælatorum, & ex Concilio Tridentino sess 22. cap. 1. de reformat. adhuc tamen communiunt Doctores docent, quod Ecclesiastici, si sint regulares tantum, vel si sint sacris initiati, solum peccent mortaliter, idque si crebro, & per longum tempus, (& sic cum neglectu officij) ludo vacauerint: tunc enim solum pœnæ canonice prædictorum Canonum (inquiunt ipsi) locum habere videntur; secus si quis ex prædictis Ecclesiasticis ludo vacauerit raro, vel et si crebro, ad breue tempus, ita vt absit scandalum, & officium, quo fungitur, detrimentum non patiatur: ergo idem similiter in casu nostro dicendum est.

7 Hinc sequitur, quod multò minus peccent mortaliter alij Ecclesiastici inferiores, & multò minus laici, (nisi forsitan alicubi aliqua lex politica sub graui pœna id prohibens, sit in vigore) ratio, quia iure canonico non est illis vetitum; sed solum canone illo *Apostolorum* 42. cuius hac in parte obligatio per contrariam consuetudinem iam olim cessauit, sicut & cessauit etiam obligatio multarum legum ciuiliū: vnde ludere prædictis ludis, non est per se illis modò peccatum vllum; quamuis ratione circumstantiarum plerumque cum peccato mortali fiat; non admitto tamen cum peccato mortali fieri solum ex intentione lucri contra Syluest. verb. *ludus*. quæst. 4 & alios, quos ipse citat; nisi in casu, quod intentio, seu affectus lucri tantus esset, vt ludens ex illo paratus sit notabilem iniuriam proximo inferre, vel aliquod præceptum sub peccato mortifero obligans violare, v. g. amore lucrandi per ludum die festo sacrum omittere, &c.

8 Confirmatur secundò à pari de vena-

tionem: nam quamuis cap. 1. de Cleric. venas Episcopis, Presbyteris, & Diaconis, & multò magis Monachis prohibeatur sub pœna suspensionis, ne canes, aut accipitres ad venandum habeant, & cap. 2. eodem tit. & cap. 1. ne Cleric. vel Monach. grauiter interdican- tur iisdem venationes, & vagationes cum canibus: adhuc tamen quoad hoc Doctores non agnoscunt in illis, & multò minus in inferioribus Ecclesiasticis, peccatum mortale, si venatio nou sit clamorosa; sed quæta: nempe cum retibus, laqueis, paucisque canibus; quin imò etiam si sit clamorosa, dummodò raro fiat, idque siue causa necessitatis, siue exercitij, siue moderatæ recreationis, &c. sicuti rectè docent Abb. in cit. cap. 1. de Cleric. venas. Syluest. verb. *venatio*. Couar. ad regulam peccatum, part. 2. §. 8. Lessius de iust. & iur. lib. 2. cap. 5. dub. 9. num. 42. Medina Cod. de ressit. quæst. 12. Rebellus lib. 1. quæst. 14. num. 10. Valetur in differentiis utrinque fori, verb. *peccatum*, differ. 20 & alij passim; quidquid dubitare, & docere in contrarium videatur Ioann. Franciscus Suarez in *Enchiridion casuum conscientie*, lib. 2. §. Clericus: ergo idem similiter in casu nostro dicendum est.

Confirmatur tertio à pari de prohibi-⁹ tione, ne Ecclesiastici audiant sectorem iuris ciuilis, vel Medicinæ: nam quamuis in cap. super specula ne Clerici, vel Monachi, &c. prohibeatur sub pœna excommunicationis secularibus Sacerdotibus, & Religiosis quibuscunque operam dare Iuri Ciuili, vel Medicinæ adhuc tamen in prædictam censuram ex communi sententia Doctorum non incurrunt prædictæ personæ, si raro, ter, quatuorve id faciant: ergo idem similiter in casu nostro dicendum est. Adde, quòd nec incurrunt in illam, etiamsi id per

SECTIO III.

*Preponuntur circa ea, quæ diximus,
Advertenda quadam.*

per longum tempus efficiant, dummodò priuatim, & non in studiis publicis id faciunt, sicuti contra Filliucium *10m. 1. tract. 14. cap. 7. num. 103. & Suarez de censur. d. sp. 23. sect. 3. num. 19.* & alios docent Barbosa in *collect. 10m. 1. lib. 3. tit. 50. cap. ult. num. 3.* Squillante de *oblig. cleric. part. 2. dub. 8.* Homobonus de *statutibus part. 1. cap. 18. num. 6.* Gambartia de *casibus refer. cap. 9. num. 6.* Villalobos in *summa, 10m. 1. tract. 17. difficult. 28. num. 4.* Sanctarellus *tract. de Apost. cap. 2. dub. 3. num. 21.* & alij, qui omnes, & præcipuè Sanctarellus *ubi supra*, Barbosa *num. 7.* & Squillante *dub. 18. num. 57.* subdunt, quòd neque in prædictam censuram incurrunt prædictæ personæ (& multò minùs Diaconi, licet beneficium habeant; ratio, quia de his non loquitur *cit. cap. super specula*, & ex alio capite odia sunt restringenda, non autem amplianda) etiam si in studiis publicis operam nauent prædictis facultatibus; quatenus hæ conducunt, vel possunt conducere ad maiorem notitiam Canonum; quod tamen solum verum est quoad forum internum: nam quoad forum externum haberentur pro excommunicatis; quia Ecclesia non iudicat de internis.

- 10 Itaque sicut aleis, taxillis, & ludis similibus ludere: item venari, & lectorem Legum, aut Medicinæ in publicis scholis audire, non est, neque Religiosis, neque Presbyteris sæcularibus, peccatum mortiferum, si raro id faciant, ita nec negotiari, si crebrò id non efficiant.

* *

Aduerte primò posse prædictas personas comparare rem, vt sit materia, ex qua conficiunt aliam, quam vendant. Ratio, quia id non est negotiari, vt expressè tradit Chrysostomus *homil. 38. in Matt.* & docent passim Doctores sic olim Religiosi sportatores, & ex pretio se sustentarent; & Apostolus Paulus artem scenofactoriam faciebat: similiter possunt agros proprios colere, vt fructus vendant, lapides, vel metalla ex suis fundis cadere, vel eruere, siue illa murent in aliam speciem, siue non mutant; greges in suis prædiis alere, vt ex sortu, lacte, lana, pecuniam conficiant, aut vt ipsa animalia adula, & saginata vendant, &c. sicuti docent Medina *Cod. de restit. quest. 30. causa secunda*, Molina de *inst. 10m. 1. tract. 2. disp. 341.* Alterius de *censuris 10m. 1. disp. 19. lib. 5. cap. 6. dub. 7.* Turrian. in *2. 2. 10m. 2. disp. 59. dub. 2.* Rebellius *part. 2. quest. vlt. sect. 1. & 2. Martha de iurisdic. part. 4. cas. 3. num. 9 & 10.* & alij multi mox *infra citandi dubitatione sequenti*: & ratio est, quia hæc omnia sunt fructus, vel quasi fructus agrorum, non autem emptio-num, & venditionum.

Secundò aduerte non posse prædictas personas conducere aliena prædia, vel similes res fructiferas, vt fructus vendant, & ita lucrum faciant: tsi enim hoc non sit negotiari, est tamen illis id expressè prohibitum *21. quest. 3. cap. 1. 2. & 3.* ex Concil. Carthag. *1. & 4.* scus si pro sua necessaria sustentatione

id efficiant; *ibidem* iisdem prohibetur etiam, ne suscipiant administrationem, vel procuracionem domus alicuius secularis.

- 3 Tertio aduerte non esse peccatum mortale, si prædictæ personæ (siue Sacerdotes sint, siue etiam Regulares) negotientur per alios, qui totam industriam præstent, vt si, v.g. pecuniam in societate Mercarorum depositam habeant, &c. Ratio, quia tunc cessat causa prohibitionis; tum quia in iure solum prohibitum est, ne negotientur per se: ergo &c. atque ita tenent Medina *vbi supra*, Molina *de iust. tom. 2. disp. 342. num. 10.* Malder. *in 2. 2. tract. 5. cap. 2. dub. 4.* Atagon. *in 2. 2. quest. 77. art. 4.* Tabiena *verb. empt. quest. 26.* Salas *de contrah. tract. de empt. & vendit. dub. 2.* Rebellius *de obligat. iust. part. 2. lib. 9. quest. 18. sect. 2.* Squillante *de obligat. Cleric. part. 2. dnb. 3.* Turrian. *in 2. 2. tom. 2. disp. 59. dub. 2.* Faustus *in spec. confess. disp. 6. quest. 103.* & alij multi contra Genuensem *in praxi, cap. 62. num. 6.* Riccium *in praxi fori Eccles. par. 3. res. sol. 205. num. 2.* Vgolinum *de potest. Episcop. cap. 13. §. 17.* Megalium *in 2. 2. lib. 2. c. 5. quest. 5. num. 157.* Salzedum *in addit. ad pract. crim. Diaz cap. 57.* & Prosperum *de Angust. in addit. ad summam, Quar. verb. vestigat.*

4 Non nego tamen, quod sit parum decorum statui Ecclesiastico, etiamsi per alios personæ prædictæ negotientur: vnde non puto id faciendum, nisi iusta aliqua causa excuset; alioquin semper subesse videtur aliquod leue peccatum: atque ita tenent Molina, & Faustus *in locis supra citis.* quamuis Turrian. & alij putent, ex vi solius prohibitionis posse sacris initiatos, & Religiosos etiam, negotiari per alios sine peccato veniali. At quod dixi, est pro-

babilius, si non ex vi prohibitionis positiuæ, saltem ex vi prohibitionis naturalis; cum ex natura rei id sit parum decorum, vt *supra* dicebatur, præsertim Religiosis, & iis, qui sunt sacris initiati.

Quarto aduerte, quod ad hoc, vt s, Ecclesiastici (quicumque illi sint) ex vi negotiationis amittant immunitatem gabellarum, requiruntur tres monitiones de iure, & non sufficit vna, quæ instar trium sit, seu quæ tribus æquiualeat. Ratio, quia sumus in his, quæ sunt contra immunitatem Ecclesiasticam, & sic in odiosis, quæ restringenda sunt: ergo &c. atque ita docent Doctores, quos citat, & sequitur Acugna *in decretum Gratiani, part. 1. dist. 88. cap. 2. num. 6.* quamuis contrarium, & non improbabiler sentiant Rosella *verb. excommunicatio 2. num. 3.* & Angelus *verb. Clericus, num. 3.*

Quinto aduerte, quod in casu, quod 6 Ecclesiastici amiserint exemptionem gabellarum, & sic soluere illas teneantur, ex eo, quod ter moniti noluerint desistere à negotiando, cogendi sunt coram Iudice Ecclesiastico, non autem coram Iudice seculari. Ratio, quia potestates seculares non habent in Ecclesiasticos iurisdictionem, præsertim coercitiuam, coactiuam, seu punitiuam: cum hæc maximè omnium disconueniat in secularibus in ordine ad statum Ecclesiasticum, sicuti diffusè probabam *dub. 4. sect. 19. & 20. per totas*; atque ita in terminis nostri casus docent Bald. *in leg. de his Cod. de Episcopis, & Cler. Abb. in cap. qualiter de iudiciis, in fin.* Rolandus à Valle *vol. 4. conf. 71. num. 25.* Squillante *de privilegiis Cler. cap. 8. dub. 1. num. 33.* qui citat Bertachinum, Nattam, Carolum de Grassis, Surdum, Molfesum &

&c alios ita etiam docent Salzedus, & alij, quos ipse citat, & sequitur; ita etiam docet Anguianus in *tractatu de legibus*, tom. 1. lib. 2. contr. 15. numer. 14. & seqq. Bartholomæus à S. Fausto in *specul. confess. disput. 33. question. 21.* quidquid immerito in contrarium (quamvis cum limitatione, si scilicet Iudex laicus procedat contra bona Clerici, non autem contra personam) dixerint Salgad. de *protest. Regia*, tom. 2. part. 4. cap. 14. num. 100. Ramirez in *tract. de lege Regia*, § 27. numero 12. Mexia in *pragm. taxæ panis*, conclus. 5. num. 23. Lassarte de *gabellis* cap. 19. numero 84. Titaquell. lib. 1. de *retract. cap. 32. gloss. 1. num. 81.* Auferrius in *Clem. 1. de offic. ordin. Fallent. 4. reg. 2.* Gugliel. de *Benedictis in cap. Raynutius verb. & uxorem nomine Adalassiam* cap. 19. numero 322. de *testam.* & Cortiolanus in *Bull. Cæna, excommun. 16. fol. mihi* 245.

SECTIO IV.

Proponuntur, & solvuntur difficultates contra ultimum Advertendum positum.

Obiicies primò: Iudex laicus in nostro casu non exercet iurisdictionem in personam Clerici; sed solum in rem temporalem Clerici; ergò &c. quapropter Cortiolanus *vbi supra* dixit, posse Clericos coram Iudice laico conveniri in tributis, & censibus, quia videntur in tali casu potius res eorum, quam affectu, conveniri, quam personarum.

2 Respondetur, id nullo modo posse

Iudicem laicum, quia onus est personale, quod solvitur ex rebus: est enim ratione personarum; tum quia si persona est exempta, erit etiam exempta res personarum; quia onus imponitur ratione personarum; tum quia accessorium sequitur naturam sui principalis: quapropter in *cap. unico de Cler. coniug. in 6.* statuitur, quod persona Clerici non possit molestari in rebus: ne per viam concedatur, quod per alteram denegatur; & Abb. in *cap. qualiter, de Iudiciis* num. 8. dixit: certum est, quod si persona est exempta, exempta etiam sit res persona, quia res personarum sequitur privilegium personarum, sicuti *supra* dicebam, & notavit Genuensis in *praxi*, cap. 8. num. 5. Sousa in *Bull. Cæne*, cap. 10. *disput. 95. numer. 4.* & Duard. lib. 2. *canon. 9. 11. numero 52.* & Suarez contra Regem Angli. lib. 4. cap. 24. num. 11. dixit, quod bona Clerici semper adheret personarum ipsiusmet Clerici, unde proprie, & verè persona Clerici non est exempta, nisi bona Clerici sint etiam exempta.

Obiicies secundò, bona Clerici sunt temporalia, & respiciunt Clericum, non ut Clericum; sed ut Dominum temporalem, vel ut Civem, ergò, &c.

Respondetur, quod Clericus non est tantum exemptus, ut Clericus, sed etiam est exemptus, ut Civis: & sic simpliciter est exempta eius persona. Vide quæ dicebantur *supra in cit. dub. 4. sect. 19.* & 10. per totam, ubi hanc doctrinam diffusius explicatam, & eius nonnullas limitationes, inuenies.

Hinc merito reiciuntur illi Iudices, qui puniunt Clericos poena pecuniaria & pro poena corporali tenuerunt eos ad Episcopos, sicuti in *cit. dub. 4. sect.*

19. & 10. dicebatur, & docet præter alios Duard. in loco supra citato numero 31.

- 5 Item meritò reiciuntur Gutader. præf. 99. lib. 1. quæst. 4. num. 2. Ceuallos in tract. de cognit. per viam viol. part. 2. quæst. 11. num. 44. & Neuia in cur. Philipp. part. 3. §. 17. num. 13. qui dicunt quod Iudex laicus, etsi non possit procedere contra personam Clerici, possit tamen procedere contra animalia & pecora Clerici, quæ in alienis pascuis vetitis reperiuntur, sicuti in ead. dub. 4. cit. sect. 19. subsect. 14. dicebatur, & docet præter alios Barbof. in collectan. tom. 1. libro 1. titulo 2. capite 10. numero 6.

- 6 Item meritò reiciuntur Angel. in l. quoties in fine Cod. de Iudiciis, Federicus de Senis cons. 88. Lancelot. de attent. part. 2. cap. 15. num. 97. Aufretius in repet. Clem. 1. de officio ordin. num. 81. Guillelmus de Benedictis in cap. Raynuius, verb. & uxorem, decis. 2. num. 142. Callanus de consuet. Burgund. rubr. 1. §. 5. num. 82. Franciscus Marcus decis. 215. num. 1. part. 1. asserentes, quod possit Iudex secularis punire Clericum, si non in persona, saltem in bonis, si signa reuerentiæ debita ipsi non præstiterit, aut si coram ipso modo aliquo deliquerit, aut si depositum, ad quod tribunali Iudicis secularis restituumdum se obligauit, restituere recusauerit; aut si ratione officij sibi à Principe laico concessi quomodocumque deliquerit; aut si testimonium falsum coram Iudice seculari deposuerit, &c. sicuti diffusè probabatur, in cit. dub. 4. sect. 19. per subsectiones subsectiones, & docent præterea passim Doctores, Duard. in Bull. Can. l. b. 2. canon. 15. quæst. 11. Bellettus in disquisit. Cleric. part. 1. tit. 3. Bonac. de legib.

disput. 10. quæst. 2. punct. 1. §. 1. Ambrosin. de immun. Eccles. cap. 20. Megalius in 3. part. lib. 3. cap. 11. Surdus l. b. 3. consil. 356. Ceuallos in tract. de cognit. per viam violent. part. 2. quæst. 67. Afflictus decis. 130. Gutierrez præf. 99. lib. 1. quæst. 24. Facchineus lib. 9. controuers. cap. 27 Salzed. in præf. crim. Diaz cap. 63. Martha de iurisd. part. 4. cent. 2. cas. 127. Erasmus Cochier. de iurisd. tom. 2. part. 3. quæst. ult. Zannard. in direct. confess. tom. 3. capit. 50. Carolus de Grassis de effect. Cleric. eff. 1. Riccius in praxi tom. 2. resol. 413. Barbof. in collect. tom. 1. lib. 3. tit. 50. cap. 2. Francisc. Marc. part. 3. decis. 479. Caballus resol. crimin. cas. 64. Genuensis in praxi cap. 8. Layman lib. 4. tract. 9. cap. 4. & alij quam plures.

Hinc multo magis reiciuntur Iuristæ illi, qui purant, quod in supradictis casibus possit Iudex secularis punire Clericum, non solum in bonis, sed etiam in persona: Istorum enim opinionem esse omnino falsam, diffusè probabam in cit. dub. 4. sect. 19. & 20. & tenent etiam ex iuristis, Afflict. decis. 230. Farinacius tit. de inquis. quæst. 3. num. 26. Martha ubi supra cas. 138. Facchineus, Surdus, & Decianus in locis supra citatis & habetur expressè in cap. si diligenti. de foro competenti cap. 1. de Cleric. coning. & authent. statuimus Cod. de Episcopis, & Cler.

An autem, ad effectum repellendi Clericum à testimonio, possit Iudex laicus per viam exceptionis cognoscere de Crimine Clerici, quamuis affirmant Gutierrez præf. 99. quæst. 24. num. 2. Clarus §. ult. quæst. 38. num. 14. & Anguian. in tract. de legibus, tom. 1. lib. 3. contr. 28. num. 11. negant tamen Hostiensis in cap. verum, de foro compet. & Ioan. Andreas in cap. si Clerici, num.

21. & alij sed de hac re nos alibi commodius dicemus.

- 9 Obiicies Tertio, adesse consuetudinem in contrarium, vt scilicet (in casu quodd Ecclesiastici tenentur soluere gabellas, ex eo quod illarum immunitatem amiserint, quia ter moniti noluerunt desistere à negotiando) conueniantur, & cogantur ad illas soluendas coram Iudice laico, & Ecclesiastico, non ergò &c.

Respondetur, consuetudinem istam

vt pote abrogatam per Canones, & quotannis reuocatam per Bullam Cœnæ Domini, corruptelam esse; sicuti dicebam *dub. 15. & 25.* & dicam *inf. à diffusius dubitatione sequenti.* Vide etiam quæ dicebantur *in cit. dub. 4. sect. 19. & 20.* vide etiam Bullam Urbani VIII. super præseruatione iurium sedis Apostolicæ, & inferiorum Ecclesiarum, personarumque Ecclesiasticarum, à quibuscumque præiudicialibus, quæ incipit. *Romanus Pontifex.*

DUBITATIO XXVII.

An Rex possit grauare Ecclesiasticos quo ad ea, quæ colligunt ex bonis suis Patrimonialibus, si illa aliò transferunt, vel transferri faciunt, ad finem, vt ibi carius vendant,

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis resolutio.

- 1 **R**ESPONDEO negativè; & probatur, quia id non est negotiari, vt dicebatur *in dub. præcedenti*: atque ita docent communiter Doctores, Molina *de iust. tom. 2. disp. 3. 41.* Lessius *lib. 2. cap. 21. dub. 1. num. 4. & seq.* Alterius *de cens. tom. 1. disp. 19. lib. 5. cap. 6. dub. 7.* Bellett. *in dis-*

quis. pars. 1. de disciplina clericali, § 21. num. 7. & seqq. Malder. *de iust. israel. 5. cap. 2. dub. 4.* Duard. *n. Bulla Cœne lib. 2. can. 28. quest. 8. num. 14. & seq.* Syluius *in cap. 2. 2. S. Thom. quest. 77. art. 4. concl. 4. ad 6.* Turrian. *in 2. 2. tom. 2. disp. 59. dub. 2. num. 1. & seq.* Tannerus *tom. 3. disp. 4. quest. 7. dub. 2. num. 69.* Oforius *lib. 4. cap. 2. fol. mibi 380.* Rebellius *part. 2. lib. 9. quest. ult. sect. 1. & 2.* Faustus *in specul. confess. disp. 33. quest. 17.* Baibosa *in collect. in ius Canon. tom. 2. lib. 3. tit. 50. cap. 6. num. 3.* Riccius *in praxi, tom. 1. res. fol. 317.* Castrus Palaus *tom. 2. tracl. 12. disp. vnic. punct. 9. num. 16.* vbi ait illam esse

esse negotiationem Clericis prohibitum, & quæ debitum tributum habet annexum, in qua lucrum intenditur ex emptione prius facta; secus si lucrum non ex emptione formaliter; sed aliuproueniat, & sic negotiator (inquit ipse) non es, si vendas vinum, triticum, oleum ex redditibus tui beneficii, aut ex possessionibus tuis patrimonialibus collecta, quia illi non fructus emptionis; sed tantum possessionum: ita etiam docet Bonacina. *om. 3. in Bulla Cæna, disp. 1. quæst. 1. punct. 1. §. 3. num. 6.* vbi docet, quod non dicitur negotiari, qui vinum, oleum, & alia, quæ ex suo agro colligit, & vendit, siue in eodem loco vendat, siue aliò transferenda curet, vbi carius vendere possit: nullus enim (inquit ipse) negotiari censetur, vendendo res ex propriis bonis Ecclesiasticis, vel patrimonialibus collectas. Ita etiam tradit Soula in *Bulla Cæna, cap. 19. disp. 92. conf. 1. num. 4* vbi docet, quod negotiatio lucratiua dicenda non est in casu, quo Ecclesiasticus bona sua mittit ad locum, vbi plurius valent: vnde (inquit ipse) ex zaccharo, & aliis, in quibus Rex Episcopis, & Clericis vltimarum stipendium soluit, tributum exigi non licet, quando illa venditionis causa ad hoc Regnum asportantur, quia propriè loquendo hoc non est negotiari, ita etiam tandem ex Iuristis ipsis docet Martha de *iurisdic. part. 4. cas. 3. num. 9. & 10.* Ceuallus *tract. de cognit. per viam violentia part. 2. quæst. 64. num. 41.* & Peteira de *manu Regia, part. 2. cap. 24. num. 34*: quidquid contrarium dixerit Carolus de Grassis de *effectibus Cler. effect. 3. num. 178.*

SECTIO II.

Proponitur contra Dubitationis resolutionem positam, prima difficultas, eiusque solutio.

Obiicies; quod in tali casu exigitur à Clericis, non est gabella, sed est inter regalia debita Regi: quia portus aumeratur inter regalia, ergò, &c.

Respondeo, quod licet portus sit inter regalia, seu de regalibus Regis, non tamen hinc sequitur, id, quod in illo exigitur, non esse gabellam, sicuti ex comunni sententia Doctorum docet Montanus de *regalibus ver. portus, num. 2.* vbi ait: *vestigial portus duplex est, alterum vocatur anchoragium, alterum vero ius exitura, quod soluitur de his, quæ extrahuntur à portu, causa mercimonij.* Vnde in *l. inter publica, §. fin. ff. de verb. signif.* prouentus ex portu inter fisci vestigalia numerantur, & dicitur *vestigial portus*, & alio nomine *portorium* de quo fit mentio in *l. 3. Cod. de vestig. & Symmachus lib. 5. epist. vocat quadragesima portorium, vel vestigial, & ideo portorium, & vestigial idem sunt, vt patet ex leg. cum in plures, §. vehiculum, ff. de locat.* vbi vestigial, quod in transitu alicuius pontis, sumitur, dicitur *portorium*: sic ille & Regens de Neapoli in *allegat. contra Messan.* prouentum soluendum ex extractione serici è portu Messanæ *vestigial* vocauit, vt patet ex *titulo dictæ allegationis, & inus fol. 21. 24. 28. & 29.* cum igitur portorium, extractio, seu ius tractarum sit gabella sequitur, quod Ecclesiastici ad illam minime teneantur, ergò, &c.

SEC

SECTIO III.

Proponitur secunda difficultas, eiusque solutio.

Obiicies secundò adesse in aliquibus Regnis, vt in Regno Siciliæ, &c. consuetudinem in contrarium; & de hac consuetudine testatur Carolus de Grassis *vbi supra, effect. 2. num. 29* 4. asserens, è Regno illo non posse extrahi blada, ac cetera comestibilia sine licentia Proregis, & solutione extractionis, licet tales res fuissent productæ, & collectæ in prædiis Ecclesiasticis, & Clericorum (quamuis subdat ibi iste Author, Clericos contrauenientes non posse puniri per Principes sæculares, sed per suos superiores) ergò si Clerici per extractionem suorum bonorum extra Regnum soluunt gabellam, seu ius tractæ, dicendum similiter est, eandem gabellam soluendam esse in extractione infra Regnum: nam vtroque militat eadem ratio; & sic vtroque debet esse eadem iuris dispositio ex l. illud, ff. ad leg. Aquil. ex l. illud Cod. de sacros. Eccles. ex l. si postulaueris, §. 2. ff. ad leg. Jul. de adult. & aliis iriuribus.

Respondeo, quod consuetudo, etiam immemorabilis, quæ præiudicat aliquo modo libertati Ecclesiasticæ, non valet, nec admitti debet, etiamsi sit consuetudo mixta laicorum, & Clericorum, vt mox infra dicitur; & ratio est, quia Clerici etiam volentes, non possunt se submittere iurisdictioni laicali: vnde non est vis facienda in tali praxi, & ita in terminis nostri casus contra Carolum de Grassis, & contra consuetudinem istam, quæ est in aliquibus regnis,

Thom. del Bene Dub. Moral.

vt in regno Siciliæ, &c. eruditè docet Ioan. Baptista Ciarlinius in controu. forens. cap. 31. num. 13. & 16.

Irem non valet, nec admitti debet consuetudo immemorabilis, etiamsi sit particularis, vt mox infra etiam dicitur: & patet ex cap. Clericus, de iudiciis, & ex aliis iriuribus, vbi clarè Pontifex damnat consuetudinem etiam particularem, si illa tendit contra Ecclesiasticam immunitatem.

Adde, quod generaliter omnis consuetudo tendens contra immunitatem Ecclesiasticam, non solum reprobatum in cit. cap. clericis, de iudiciis, cap. non uerint, de sentent. excomm. & in Authent. Cod. de sacrosanct. Eccles. sed etiam in bulla Cæna, vt notarunt Colleg. Bononiense in Responsione contra Venetos, num. 59. Vigianus tract. de lib. Eccles. disput. 2. conclus. 4. & diff. 3. conclus. 1. Vgolinus in respons. ad jurisconsult. Gymnasijs Patavini, cap. 7. Ioan. Franciscus Fagnan. in tract. de iust. cens. Pauli V. part. 4. fol. mihi 116. Tannerus 2.2 disput. 5. quest. 5. dub. 10. num. 132. Bonacina de cens. disput. 2. quest. 4. punct. 2. Souza contra Venetos, fol. mihi 72. Martha de iurisd. part. 4. censur. 1. casu 7. num. 12. & Philarchus de officio Sacerdot. tom. 1. part. 1. lib. 3. cap. 9. quapropter citati Doctores in locis supra adductis, docent generaliter, quod nulla consuetudo (quantumvis immemorabilis) valeat, & subsistat, si tendit contra immunitatem Ecclesiasticam; idem etiam docent Azorius part. 1. lib. 5. cap. 12. quest. 1. Pefantius tract. de immunit. Ecclesiast. disput. 2. num. 2. Layman lib. 4. tract. 9. cap. 10. numer. 1. Filliucius tom. 1. tract. 16. cap. 10. num. 255. Acosta in Bullam Cruciatæ, quest. 79. Bellettus in disquisit. Cleric. part. 2. tit. 3. §. 3. num. 8. Alterius de censur. to-

mo 1. lib. 5. disput. 16. cap. 2. Duardus in Bullam Cane, cap. 14. disput. 75. numero 2. & disput. 76. num. 5. & libro 2. can. 14. quest. 9. num. 8. Sur Ius tom. 3. consil. 301. num. 52 Marthæ de iurisdic. part. 4. centur. 2. casu 101. Comitulus in tract. apolog. contra Venetos, cap. 3. num. 8. & alij passim; & ratio est, quia laici, cum sint incapaces iurisdictionis Ecclesiasticæ, nunquam possunt se tueri consuetudine aliqua, etiam immemorabili; cum nunquam, ob causam iam dictam, illa legitima esse possit ad præscribendum: idem etiam docent Bellarminus in respons. ad quamdam Epistolam pro Venetis, & Suar, contra Regem Angliæ, lib. 4. cap. 32. numero 23. vbi ait: *Ex dictis satis constat, nullam consuetudinem, etiam si immemorabilis sit, nullo modo contra immunitatem Ecclesiasticam præualere posse*: solum obijci solent quædam particulares consuetudines aliquorum Regnorum, quæ licet sint contra immunitatem Ecclesiasticam, sine scrupulo à Magistratibus laicis obseruantur, ad quos possumus vno verbo respondere, illas consuetudines non ad ius, sed ad facta hominum pertinere, propter quæ tamen veritatem negare non possumus, neque illorum rationem dare tenemur; sed id ad illos spectat, qui consuetudines istas obseruant: ita Suar, qui cap. 34. numero 16. etiam notat, quod vicem consuetudo immemorabilis vicem legis, & priuilegij obtineat (vt patet ex cap. super quibusdam 26. §. præterea, de verb. signif. & docet Riccius p. 4. decis. 89. n. 4. & Io. Narbon. de appell. à Vicar. p. 2. fundam. 4. num. 4.) tamen si turpis, & exprobrata est, non possit inducere priuilegium, quantumcumque illa immemorabilis sit. vide dubit. 4. sect. 19. & 22. vide etiam dubit. 15. & 25. ac tandem Bul-

lam Urbani VIII. super præseruatione iurium Sedis Apostolicæ, & inferiorum Ecclesiarum, personarumque Ecclesiasticarum, à quibuscumque præiudicialibus, quæ incipit: *Romane Pontifex*.

Et ex his patet ad id, quod Garcias de Nobil. Hispan. gloss. 9. num. 48. Salgad. de proteit. Regia, tom. 1. part. 1. cap. 1. Pral. 3. num. 138. & seq. Ceual. tract. de cognit. per viam violentia. gloss. 4. num. 1. & seq. Gonzal. ad Reg. 8. Cancell. gloss. 33. num. 4. & Pereira de manu Regia, cap. 5. num. 6. & seq. & Couarruu. præf. quest. cap. 35. num. 5. tradunt: nempe quod à Iudicibus Regiis aliquæ Clericorum causæ in suis Tribunalibus tractentur: quod & rectè fieri iidem Doctores defendere conantur, adducentes ad id defendendum consuetudinem aliquorum Regnorum in contrarium; patet (inquam) ex dictis ad id, quod isti Doctores tradunt, quod scilicet non obstante tali consuetudine, fieri id minimè possit: quapropter optimè Bellarm. loc. supra cit. sic ait: *e se il Couarruuias dice il contrario, noi habbian à credere più alle scritture, & à santi Padri, che al Couarruuias, il quale in materia de giurisdictione si è monstro sempre troppo parziale*; quod etiam notauit Maderiaga in tract. de Senatu, cap. 39. §. 2. fol. n. 458. vnde cautè legendus est Couarruuias in materia de iurisdictione, vt rectè dixit Suar. de relig. tom. 1. lib. 1. de diuino cultu, cap. 38. num. 16. & Tannet. in part. 2. disput. 5. quest. 7. dub. 1. num. 16. & in defens. Eccles. liber. lib. 2. cap. 16. vbi illum in multis impugnant.

SECTIO IV.

Proponitur tertia difficultas,
eiusque solutio.

Obiiciis tertiò consuetudo potest abrogare ius positivum (vt traditur in cap. fin. de consuet. & capit. 2. de probat.) ergò & poterit abrogare ius positivum, canonicum: ergò nihil obstat, quòd consuetudo sit contra sacros Canones, & quòd ab illis reprobetur. Adde, quòd consuetudo potens ad acquirendam iurisdictionem (vt patet ex cap. irrefragabili de offic. ordin.) ergò, & potens erit ad illam deperdendam.

Respondeo, quòd quamvis consuetudo possit abrogare ius positivum, etiam canonicum, non tamen potest abrogare ius diuinum; immunitas autem Ecclesiastica, seu exemptio Ecclesiasticorum à secularium Principum, & magistratuum iurisdictione, tum quoad personas, tum quoad bona, non est de iure positivum; sed est de iure diuino, quamvis iure positivum, tam civilium, quam Canonico declarata, & confirmata: atque ita docent gloss. in cap. si Imperator, dissimil. 96. gloss. in cap. quamquam, de censib. in 6 Innoc. in cap. 2. de maior. & obedient. Abb. in cap. Ecclesia, num. 6. de constit. Nauar. in cap. nonis, notabili 6. corol. 1. de iudiciis, & alij Canonistæ, quos refert, & sequitur Martha de iurisdic. part. 2. capit. 6. Clarus §. practica criminalis, quest. 36. Surd. som. 1. conf. 301. num. 52. Roland. à Val. som. 2. conf. 23. num. 18. Marius Antonin. lib. 1. resolut. 97. num. 8. Riccius part. 2. decis. 299. numer. 3. Valenzuola in defens. conf. Pauli V. part. 4. num. 37. Bursar. som.

4. conf. 397. num. 10. Franciscus Leo in thes. fori Eccles. part. 1. cap. 14. numero 1. Philippus Maynardus de privileg. Eccles. contra Venetos, part. 2. art. 12. Carolus de Grassis de effectib. cler. effect. 1. num. 2. Vigianus de immunit. Eccles. dispus. 4. Gutierrez tract. de gabell. quest. 92. num. 9. & seq. Germon. de immunit. sacr. lib. 3. cap. 15. Boia part. 1. casu 26. Cabedo part. 2. decis. 83. num. 10. Fagnanus in tractat. de iust. cens. Pauli V. part. 1. fol. 8. & part. 4. fol. 93. Ioannes Beltran. in propugn. libert. Eccles. assert. 1. §. 7. num. 13. & 31. & inter Theologos Almainus tract. de Eccles. potest. cap. 8. Ioannes Driedo lib. 1. de libert. Christiana, cap. 9. considerat. 3. & seqq. Bellarmin. in opuscul. dispus. de exempt. cleric. Valentia som. 4. dispus. 9. quest. 5. part. 4. edit. vlt. Azor. som. 1. lib. 5. capit. 12. Tanner. in defens. Eccles. libertatis lib. 1. cap. 17. Suarez in defens. Eccles. Cathol. lib. 4. cap. 9. Sola in tract. censur. Pauli V. fol. mibi 25. & seqq. Bonacina de contr. dispus. 10. quest. 2. punct. 1. §. 1. num. 3. Filliucius som. 1. tract. 16. 11. num. 316. & som. 2. tract. 25. cap. vlt. num. 427. Comitulus in tract. Apolog. contra Venetos cap. 5. Duardus in Bull. Cæna, lib. 2. vers. 15. quest. 18. concl. 2. num. 16. Pescantius tract. de immunit. Eccles. dispus. 1. num. 5. Homobonus part. 2. tract. 11. capit. 4. quest. 4. Alterius de censur. som. 1. disp. 16. lib. 5. cap. 2. Petegrin. de immunit. Eccles. cap. 16. num. 37. Seruant. in defens. immunit. Eccles. contra Venetos propos. 5. fol. 57. & seqq. Ugolin. in Respons. ad iuriconsult. Gimnasis Patavinus cap. 2. Collegium Bononien. in respons. pro libertate Ecclesiastica contra Venetos num. 40. & alij quamplures præsertim Canonistæ, quos ci-

tat Bobadilla in *Polit. rom.* 1. lib. 2. cap. 18. num. 17. in gloss. *litera*, B. & Callist. Ramirez in *tract. de lege Regia* §. 27. num. 9. in gloss. *littera* V. & ratio est, quare sit.

SVBSECTIO I.

Proponitur prima, probatio, quod Immunitas Ecclesiastica, seu Ecclesiasticorum à secularium Principum iurisdictione, tam quoad personas, quam quoad bona exemptio sit de iure diuino.

Probatur itaque primò ex veteti lege, qua Dominus Leuitas, templi ministerio dedicatos, à reliquis tribubus sequestrauit, & Aaroni, atque filiis eius subiecit; sicuti legitur in cap. 3. Numer. quod locutus est Dominus ad Moysen, vers. 10. *dabis dono Leuitas Aaron, & filius eius, quibus traditi sunt à filiis Israël. Aaron autem, & filios eius constitues super cultum sacerdotij, & infra n. 45. eruntque Leuitæ mei, ego Dominus & c. 8. Num. statnesque Leuitas in conspectu Aaron, & filiorum eius, & consecrabis oblatos Domino, ac separabis de medio filiorum Israël, ut sint mei: & postea ingredientur tabernaculum fœderis, ut seruiant mihi, sicque purificabis, & consecrabis eos in oblationem Domini, quoniam dono donati sunt mihi à filiis Israël.* Ex quibus locis clarè colligitur, leuitas non alteri, quàm Aaroni, & successoribus eius sacerdotibus subiectos fuisse: bona autem, & possessiones sacerdotum, ac leuitarum fuisse ab exactionibus immunes, colligitur ex

cap. 30. exodi ver. 12. & ex cap. 1. ver. 47. numer. in quibus locis significatur, leuitas, & à tributo, & à militia immunes fuisse. Item ex cap. 18. numer. ubi legitur, à reliquis tribubus Israël decimas pendendas fuisse sacerdotibus, & leuitis, ipsos autem leuitas secundas decimas, seu decimas decimarum Aaroni, & sacerdotibus eius soluisse, sicuti explicat inter alios Iosephus lib. 4. antiquit. cap. 4. Idem etiam colligitur ex eodem cap. 18. numer. Aaroni, & c. 35. in quibus significatur, Aaroni, & filiis eius, atque leuitis non fuisse partem assignatam in diuisione terræ promissionis, sicut reliquis tribubus; sed postea ex tribubus, pro singularum facultate, fuisse Vrbes, & possessiones designatas pro Tribu leuitica; ut hæc esset, quasi pars, & possessio à filiis Israël Deo oblata in ministris eius; & quamuis leges istæ veteris testamenti desierint, tamen facilè ex iis colligitur, quod quanto nunc dignioris sacerdotis ministri sunt (qui Clerici dicuntur, id est, *sors, ac possessio Domini* cap. clericos, distinct. 21.) tanto magis dicta Immunitatis priuilegia in ipsis locum, habere debent.

SVBSECTIO II.

Proponitur secunda probatio.

Secundò probatur ex traditione: nam omni tempore Ecclesia immunitatem suam, quatenus pro temporum varietate fieri potuit, contra seculares potestates defendit, uti videre est apud Suar. lib. 4. in defens. Eccles. Cathol. cap. 3. & 12. & apud Tanner. lib. 1. cap. 8. & segg. quare etiam Apostolus 1. ad Corinth. 6. præcipit, ut aliqui de Ecclesia statuerentur,

rentur, ad quos Christiani suas causas, & controuersias deferrent; quod proinde necessariò fuerat Tribunal Ecclesiasticum, cum eo tempore inter Christianos nulla esset secularis potestas: & ratio huius præcepti est, ut ait S. Thom. *ibidem*, quia si Christiani secularium hominum, qui tunc infideles erant, iudicio spontè se subiicerent, Ecclesiæ dignitati non parum derogaretur, & iudicibus occasio præberetur calumniandi, & opprimendi fideles, quæ ratio, licet hodie, cum iudices seculares sint fideles, cesset, quoad laicos, non tamen cessat quoad Ecclesiasticos, quippe quos non decet à laicis iudicari; quia hi gradu, & ordine in Ecclesia inferiores, ac subditi sunt: tum quia constat Clericis infestos esse, in eosque potestate, si quæ conceditur, frequenter abuti, sicuti videti potest *causa 2. quest. 7.*

Quantum verò attinet ad exemptionem à tributis, eam Christus *Matth. 17.* in primis sibi, tanquam filio naturali, Regi omnium Regum terrenorum; tum verò etiam secundum quandam participationem beato Petro competere significauit: *Reges terre à quibus accipiunt tributum, vel censum? at ille (Petrus) scilicet dixit, ab alienis: dixit illi Iesus: ergo liberi sunt filij, ut autem non scandalizemus eos, vade ad mare, &c.* ex quo facto discipuli reliqui collegerrunt beatum Petrum ipsi omnibus à Christo prælatum fuisse: sicuti S. Hieronymus *ibi*, S. Chrysostomus *homil. 59. in Matth. & Origenes in cap. 18. Matth. homil. 5.* annotarunt: & quamuis Christus in hoc loco priuilegium exemptionis præcipuè beato Petro, tanquam Vicario suo, communicauerit, debet tamen id etiam reliquis Ecclesiasticis accommodari, quatenus ij Christi, ac Dei seruitio peculiariter dedicati,

è familia ipsius esse censentur: & sic à secularium potestatum iurisdictione, atque imperio debent esse immunes.

SVBSECTIO III.

Proponitur tertia probatio.

Tertio probatur ex auctoritate summorum Pontificum, & Conciliorum: nam in *Concilio Lateranensi sub Innoc. I l. 1. cap. 43.* dicitur: *nimis de iure diuino quidam laici usurpare nituntur, cum vtros Ecclesiasticos, nihil temporale obinentes ab eis, ad præstandum sibi fidelitatis iuramenta compellunt: & in Trident. sess. 25. cap. 20. de reformat. habetur: Ecclesia, & personarum Ecclesiasticarum immunitatem, Dei ordinatione, & Canonicis sanctionibus constitutam esse; quibus verbis sublata est quorundam Doctorum interpretatio, quod scilicet nomine iuris diuini, quo Clericorum exemptio fundata est, canonicum ius intelligendum sit: siquidem Tridentinum aperte inter Dei, & Canonum Sanctiones distinguit: & in *Concilio Lateranensi sub Leone X. sess. 9.* dicitur: *cum à iure, tam diuino, quam humano potestas nulla in Ecclesiasticas personas attributa sit, &c.* & similiter in *Concilio Colonensi, part. 9. cap. 20.* dicitur: *Immunitas Ecclesiastica vetustissima res est, iure pariter diuino, & humano introducta, quæ in duobus potissimum sita est. Primo, ut Clerici, eorumque possessiones à vestigalibus, & tributis, aliisque muneribus laicis liberi sint: deinde ne rei criminis ad Ecclesiam confugientes inde extrahantur.* Bonifac. VIII in *cap. quinquam de censibus in 6.* ait: *Ecclesia, Ecclesiasticaque persona, ac res**

ipsarum, non solum iure humano, quin imò & diuino secularium personarum exactionibus sunt immunes, &c. & in causis Imperator d. 96. Ioan. VIII. expressè dicit Deum dedisse Clericis exemptionem à foro seculari; sic enim ibi habet: non à legibus publicis, non à possessionibus seculi; sed à Pontificibus, & Sacerdotibus omnipotens Deus Christiana Religionis Clericos, & Sacerdotes voluit ordinari, & discenti, ubi glossa in verb. discenti: sic asserit: ergo antequam esset aliqua constitutio, etiam Clerici non erant de iurisdictione; vnde omnes constitutiones, quæ emanarunt, quod Clerici non sint iudicandi, nisi ab Episcopis, non sunt nisi iuris declaratio: & Gelasius Papa in can. Syluester 11. quæst. 1. cum sciret quosdam Clericos læsos fuisse quoad immunitatem, dicit, id esse contra leges diuinas: & tandem in can. relatum, eadem causa, & quæst. Alexand. Papa videns aliquos violare immunitatem Ecclesiasticam, asserit, taliter prauaricantes prauaricationes esse in Deum, & non obeduisse preceptis eius.

- 2 Respondetis primò cum Soto & aliis, testimonium Bonifacii VIII. intelligi quoad causas Ecclesiasticas, vel certè quoad personas tantum; sed contrà, quia ex Bonifacio VIII. etiam aperte habetur, quod Ecclesiasticorum personarum, & res à secularium Principum exactionibus immunes sint.
- 3 Respondetis secundò cum Couarr. Molina, & aliis, nomine iuris diuini in locis suprà citatis intelligi ius canonicum, quod, lato quodam dicendi modo ius diuinum nuncupari solet, vt patet in cap. cum de diuersis, de priuileg. in 6. sed contrà: quia cum in Concil. Lateranens. sub Leone X. & in constitutione Bonifacii VIII. iure tam diuino, quam humano libertas Ecclesiastica introdu-

cta esse dicatur, ius diuinum propriè, & strictè sumitur, siquidem nunquam ius diuinum appellatur canonicum in casu, quo distinguitur ab humano, vt in allegatis sanctionibus distinguitur: est enim ius aliud diuinum, aliud humanum; diuinum autem, aliud reuelatum posituum, aliud naturale: humanum verò diuiditur in canonicum, & ciuile. Vnde cum diuino humanum opponitur, sub diuino non potest canonicum comprehendendi. Adde, quod cum in Concilio Lateranensi legantur hæc verba: *omni etiam id iure diuino prohibente*, nou est cur inde diuinum ius strictè sumptum excludatur: est enim propositio vniuersalis. Adde secundò, quod cum Tridentinum dicat, *Dei ordinatione, & canonicis sanctionibus*, expressè loquitur de iure diuino, quatenus à iure canonico distinguitur, vt suprà dicebatur.

Respondetis tertio, cum Sesse, Garzia, & aliis (quos refert, & sequitur Carluualius de Iudiciis lib. 1. tit. 1. disp. 2. quæst. 6. sect. 1. num. 401. Bonifacium VIII. nomine iuris diuini voluisse significare exemptionem Ecclesiasticorum habere exemplum in scriptura; eo quod *genes. 47.* cum Ioseph tributariam faceret vniuersam terram Ægypti, liberos reliquit sacerdotes: sed contra, quia valde impropria locutio est, dicere aliquid esse de iure diuino, quia aliquid simile legitur in scriptura: quasi verò non possit scriptura narrare multa, quæ ex iure diuino ortum non habuerint, sed ex hominum voluntate. Adde, quod non solum in constitutione Bonifacii, sed in multis Conciliis aliis suprà adductis, dicatur exemptionem Ecclesiasticorum esse de iure diuino, non potest dici, in omnibus illis locutionem esse impropriam, nam ex Augustin. lib. 3. de doctrina

doctrina Christiana cum communi sententia Theologorum, verba (quotiescumque propriè possunt intelligi) propriè semper sunt intelligenda, nisi ratio evidens suadeat oppositum, vel absurdum manifestum inde sequatur: & ratio est, quia alioquin ex Scriptura & Conciliis nihil puri, & firmi posset hauriri. Neque dicas; solum ibi agi de exemptione, quoad causas Ecclesiasticas: nam verba autoritatum, quas *suprà* adducebam, & loquuntur generaliter, & in specie tradunt oppositum, ut *suprà* monstrabatur.

Respondetis, quòd cum aliis, exemptionem Ecclesiasticorum non esse de iure diuino: quia ex nullo scripturæ testimonio illa colligitur: sed contra, quia licet nullum sit in Scriptura testimonium expressum pro Immunitate Ecclesiastica in lege Gratiae, non inde benè inferitur, illam non esse de iure diuino: ius enim diuinum, vel est scriptum, vel traditum, vel definitum, seu explicatum à Conciliis, ut communiter tradunt Theologi in *tractatu de fide*, ubi docent, multa esse de iure diuino, quæ non sunt in Scriptura, sed sunt instituta à Christo Domino, & Apostolis tradita, ut per eorum manus vsque ad nos deuenirent: & confirmatur, quia multa quæ sunt in Conciliis definita, seu explicata, ut quæ spectant ad materias, & formas sacramentorum, de iure diuino sunt, & tamen non omnia in Scriptura habentur: cum ergò ex autoritatibus, tum summotum Pontificum, tum etiam Conciliorum clarè habeatur, immunitatem Ecclesiasticam (& quoad personas, & quoad possessiones) esse de iure diuino: & ex alio capite in nullo loco Scripturæ id habeatur, credendum omnino est, per traditionem Apostolo-

rum ad nos peruenisse: & sic esse de iure diuino, si non scripto, saltem tradito: atque ita in specie docet Granadus de sacram. in 3. part. controuers. 9. tract. 4. dist. 4. sect. 2. num. 16. & & definit sacra Rota Romana, non solum quoad personas, sed etiam quoad bona, decis. 10. in antiquis, & nouissimè in una Albanensis Gabelle, die 28. Iunij 1630. coram Merlino.

SVBSECTIO IV.

Proponitur quarta probatio.

Quartò probatur ratione, quia nulla potestas, siue iurisdictio propria virtute se extendit ultra sphaeram sui obiecti, tanquam proprios limites, sed Ecclesiastici, & eorum bona sunt extra obiectum, & proprios limites iurisditionis secularis, ergò ad ea secularis iurisdictio non se extendit, per se, & propria virtute, sed solum, si ad id se extendat aliquando, se extendit per accidens, id est, ex commissione alterius, scilicet Ecclesiasticæ potestatis. Maior patet, Min. probatur: quia, cum obiectum ciuilemque potestatis fumentum sit ex proprio fine ipsius, sequitur, quod potestatis ciuilis, quæ per se, ac directè ad finem temporalem ordinatur, propriam materiam, ac obiectum esse oporteat res temporales, ac politicas, non item factas, id est quæ ad Dei cultum per se, ac directè spectant, ideòque suapte natura, ac institutione ad supernaturalem finem tendunt: at verò inter ea, quæ sacra censeri debent, enumerantur, tum personæ sacræ, (id est, diuino cultui peculiariter dedicate) tum loca sacra, tum bona omnia, quæ vel

ad

ad Ecclesiarum ornatum, fabricam, vel Ministrorum sustentationem spectant, sicuti cum communi docet S. Thom. 2. 2. *quæst.* 99. *art.* 1. ergo hæc omnia sunt extra obiectum, & limes secularis iurisdictionis, & sic propriè ad Ecclesiasticam potestatem spectant, non autem ad seculari. videatur Abbas in *cap. solita num. 4. de maior. & obed.*

2 Confirmatur primò, quia circa eadem obiecta, eademque res per se non versantur diuersæ potestates, siue iurisdictiones, sed certum est, Ecclesiasticam potestatem per se, & directè versari circa personas, & res Ecclesiasticas: ergo circa easdem res per se non versatur potestas civilis, quippe quæ ab Ecclesiastica est diuersa, & discreta. Maior per se patet, & probatur, quia alioquin magna confusio oriretur, si v. g. Prælati Ecclesiæ circa personas, vel bona Ecclesiastica aliter disponat, & præcipiat, & aliter Princeps secularis, alter ab altero in suo Iudicio independens, sicuti rectè notauit Suar. in *civ. lib. 4. cap. 9. num. 17.*

3 Confirmatur. Secundò: contractus matrimonij, hoc ipso, quod ex Christi institutione sacer factus est, à seculari foro eximitur, itemque ædes, vasa, vestes, hoc ipso, quod à fidelibus ad pium usum, vel ministerium sacrum oblata, & ab Ecclesiæ Prælato acceptata, & dedicata sunt, à secularium potestate, & exactione eximuntur, ut omnes fatentur: ergo similiter dicendum, personas ipsas, & quæ ad earum sustentationem pertinent, posteaquam ad diuinum cultum dedicata, & ab Ecclesiasticis Prælatis, tanquam Christi Vicariis, atque administratoribus, in sua iurisdictione acceptata sunt, eo ipso à secularium potestatum iurisdictione, & exactione exempta esse, videatur Innoc. in *capit. 2.*

de maior. & obed. vbi sic ait: *quæ eximit. Clericos de iure Imperatoris, cum prius ei subessent.* Respondetur, quod Papa, consentiente Imperatore. Sed hi non plenè eximunt: vnde dicimus, quod exempti sunt à Deo. Vel dic, quod Papa, etiam sine consensu Imperatoris, eos potuit eximere per suas constitutiones, quia cum Clerici spirituales res sint, & ex toto corpus suum, & animam dederint in seruitium, & sortem Christi, per consequens Papæ iudicio, & constitutionibus subiunguntur. Item Nicolaus I. in *Epist. ad Michaellem Imperatorem* ita ait *hi quibus tantum humanis rebus & non diuinis præesse permixtum est, quomodo de his, per quos diuina ministrantur, iudicare presumant, pænitius ignoramus.* Item Ioannes VIII. in *cap. si Imperator, dist. 96.* vbi sic habet: *ad sacerdotes Deus voluit, quæ Ecclesia disponenda sunt pertinere, non ad sæculi potestates, & paulò post: non à legibus publicis, non à Potestatibus sæculi, sed à Pontificibus, & sacerdotibus Deus Christiana Religione Clericos, & Sacerdotes voluit ordinari, & discuti, recipique de errore remeantes: Imperatores Christiani subducere debent, executiones suas Ecclesiasticis Præfubus, non præferre.* Item Theodos. Imperator apud S. Ambros. *lib. 5. epist. 32. ad Valentin. Imp.* sic ait: *non solum sermone docuit, sed etiam legibus suis sanxit, in causa fidei, vel Ecclesiastici alicuius ordinis eum iudicare debere, qui nec munere impar sit, nec iure dissimilis: hæc enim verba rescripti sunt, hoc est, sacerdotes de sacerdotibus voluit iudicare ac tandem Carolus Magnus lib. 6. Capitularis, cap. 109. ita inquit: fas non est, ut diuini muneris Ministri temporalium potestatum subdantur arbitrio.*

De bonis autem, seu prædiis Ecclesiasticis

fiasticis decretum quoddam editum à Basilio, irritum declarauit Synod. IV. Romana sub Symmacho *can. 3.* his verbis: *ne exempla remanerent presumendi quibuslibet laicis, quamuis religiosis, vel potentibus, in quacumque ciuitate, quolibet modo aliquid decernere de Ecclesiasticis facultatibus, quarum solis sacerdotibus disponendi indiscesse à Deo cura commissæ docetur.*

¶ Itaque immunitas Ecclesiastica, seu exemprio Ecclesiasticorum à sæcularium Principum; & Magistratum iurisdictione, tum quoad personas, tum quoad eorum bona, non est de iure positiuo; sed de iure diuino, quamuis iure positiuo, tam canonico, quàm ciuili, explicata & confirmata; & sic non est, vnde possit illa abrogari per consuetudinem aliquam in contrarium: non nego tamen, quod licet exemptionis priuilegia personis Ecclesiasticis ita concessa sint, vt si potestates sæculares ea violent, iniuriam Ecclesiastico statui inferant, & iuri tam diuino, quàm humano aduersentur, nihilominus is, qui toti Ecclesiæ præest, vtpote supremus Ecclesiæ Administrator, scilicet summus Pontifex, vel Concilium generale, possit ex iusta, & rationabili causa aliquid remittere de priuilegiis exemptionis, & sæcularibus Principibus permittere, vt aduersus Clericos aliquam iurisdictionem exercent, vel tributa aliqua exigant, sicuti *infra* clariùs patebit: & multò magis permittere possunt Prælati Ecclesiæ aliquid contra Ecclesiasticam libertatem poni in praxi, si sine scandalo, aut maioris mali periculo id impedire non possint: qua ratione etiam Christus triburum pro se, & Petro soluit, ne exactores scandalizaret, & S. Paulus Cæsarem appellauit, *act. 25.* vt inferioris sub Cæsare constituti Iu-

Thom. del Bene Dubit. Moral.

dicis sententiam declinaret, sicuti ipsemet significat *cap. 28.*

SECTIO V.

Proponitur eiusdem tertia difficultatis secunda solutio.

Respondetur secundò, quòd quamuis immunitas Ecclesiastica, seu exemprio Ecclesiasticorum à sæcularium Principum iurisdictione (tum tum quoad eorum bona) non sit de iure diuino, id est, ius diuinum illam non efficiat, seu Deus non immediatè concedat, tamen dicat eam à Principibus sæcularibus esse concedendam, & à Pontifice effici posse, idque præcipuè ob tria.

Primò ob dignitatem status, per quem Ecclesiastici peculiari modo sunt diuinis rebus consecrati, contra reuerentiam autem Deo debitam est, si id, quod semel Deo consecratum est, tractetur tanquam prophanum, ergò, &c. quare David, nec defensionis quidem causa, fuit vnquam ausus lædere Saullem, quia vnctus erat Domini; quæ vnctio solum erat vmbra vnctionis, & sanctificationis Ecclesiasticorum, ergò multò magis, &c.

Secundò, quia Ecclesiastici sunt Pastores, & Patres sæcularium, & Iudices eorundem loco Dei in causis summis, quæ salutem æternam contingunt, constituti: sed contra reuerentiam debitam est, vt ouis iudicet suum Pastorem, filius patrem, & qui antè fuit reus, iudicet suum Indicem, qui illum autoritate diuina iudicauit, & absoluit, maxime si ad id alia commoda ratio iniri potest: ergò &c.

R¹ Tertiò

4 Tertiò, quia etsi Principes Clericos ab iniuria defendant, & curent, vt tranquillitate reipublica fruantur, Clerici vicissim Principibus longè maius beneficium conferunt: ipsorum enim ministerio sunt Christiani, accipiunt doctrinam salutis, remissionem peccatorum, artium sanitatem, panem cœlestem, cœteraque sacramenta, ac vitam æternam: & præterea ipsorum orationibus, & sacrificiis felicitur Regnum, aueruntur calamitates, conciliatur pax, & sc̃elix status rerum: ergo &c. Vnde Constantinus, & Constans concedentes Ecclesiasticis perpetuam securitatem ab oneribus, inquirunt: *scientes magis Religionibus, quam officiis ex labore corporis, vel sudore nostram reipublicam contineri, vt refertur in cap. 23. in qualibet. 23. quest. 8.*

5 Hinc patet Clericos suis muneribus Ecclesiasticis satis abundè compensare Principi, & Reipublicæ: vnde omnis ratio postulat eos ad alia munera, & tributa non altringi.

6 Secundò pater Principes lege Religionis, obseruantia, & gratitudinis obligari, vt Ecclesiasticos exemptos habeant, iure naturali diuino sic dictante: vnde quod ius diuinum naturale dictabat esse faciendum, id iure Canonico, & Ciuili postea præstitum fuit, vt patet ex *Canonibus citatis: item ex cap. in qualibet 23. & duobus sequentibus, quest. 8. & 11. quest. 1. per multa capita: item ex cap. etsi Clerici 4. cap. Clerici 8. & ex cap. qualiter 7. de Iudiciis.*

7 Vbi aduerte, quòd toto tempore, quo Imperatores fuerunt ethnici, Clerici in temporalibus fuerunt illis de facto subiecti, sicut laici: quia neque Principes eos exinebant, cum eorum dignitatem, & veritatem non agnoscerent: neque eosdem exinebat summus Pontifex eo,

quod non posset, vel expedire pro tunc, non iudicaret, postquam autem cœperunt esse Christiani, sensum eos eximere cœperunt. Primò enim Constantinus lege data exemit eos ab oneribus personalibus, vt patet ex *cit. cap. 23. in qualibet 23. quest. 8. & à solutione publici census, vt testatur Sozomen. lib. 1. cap. 8. histor. in cœteris tamen manserunt subiecti: denique Iustinianus exemit in causis ciuilibus pro prima instantia solum, in criminalibus autem reliquit eos sub Iudice seculari, vt patet ex nouella 83. & 123 multa tamen vsurparunt sibi isti Imperatores in causis Ecclesiasticis, quæ iure diuino sunt omnino exemptæ, & præcipuè Papæ ab omni iurisdictione laicali: vnde à nemine iudicari, aut deponi potest; neque ab Augusto, neque à Regibus, neque à populo, etiam ab omni Clero, vt habetur in *cap. ultimo Concil. Roman. sub Syluest. 1. & videri potest Simanca de cathol. institut. tit. 12. num. 1. & ratio est, quia cum potestatem suam non à Principibus, neque ab Ecclesia; sed à Christo acceperit, consequens est, vt eadem excidere non possit, nisi Christo auferente, quod accidit primò, si in hæcelsum notorium labatur, saltem postquam ab Ecclesia declarata fuerit, sicuti ex communi docet Suarez lib. 3. de fens. fidei Cathol. cap. 18. & lib. 4. de legibus, cap. 7. Secundò, si Papa Episcopatum resignet, Ecclesia resignationem acceptante. Tertiò, si exterius se gerat vt hæreticum, ideòque Ecclesia alium eligat: qua ratione submoto Liberio Pontifice, Felicem II. substituisse existimat Bellarm. lib. 4. de Pontifice, cap. 9. Quarto, si tempore schismatis Ecclesia cognoscere non possit, quis verus Pontifex sit: tunc enim potest propter bonum commune alium eligere, sicuti do-**

cet

cer Suarez lib. 3. *defens. cathol. cap. 18.*
& Bellarm. *de concil. lib. 2. cap. 19. ad 3.*
argumen.

- 8 Idem Iustinianus concessit postea Ecclesiasticis immunitatem à quibusdam tributis, vt patet *ex l. sancimus 21. Cod. de sacros. Eccles.* denique à posterioribus Principibus omnino exempti fuere: eaque exemptione multis sæculis consensu totius Orbis sunt potiti.

SUBSECTIO I.

*Proponitur ex secunda solutione
Corollarium primum.*

Hinc sequitur per consuetudinem contrariam, quamvis immemorabilem, sola sit, & nullo titulo, seu priuilegio summi Pontificis adiuuetur, non posse Ecclesiasticæ exemptioni, seu immunitati (etiam si non sit de iure diuino). quidquam derogari atque ita docent Doctores in *cap. Clerici*, vbi Abb. num. 5. & 6. de iudiciis, Baldus in rubr. *Authent. cassa Cod. de 5. Ecclesiis*, gloss. in *cap. vlt. vers. rationalis, de consuetud. Abb. ibidem num. 5.* Rochus *sect. 5. num. 20.* Ioannes Lupus *de libert. Eccles. part. 1. quest. 6.* M. Anton. Gabiellus *lib. 5. de præscript. concl. 1. num. 9.* Martha. *de iurisdic. part. 4. casu 63. & 64.* Azor. *tom. 1. lib. 5. cap. 23. quest. 8.* Suarez *lib. 4. defens. fidei cathol. cap. 34. num. 10.* Tanner. *lib. 2. defens. Eccles. libert. cap. 16.* & alij multi, quos supra citabam; quamvis huic communi, & veteri doctrinæ ex parte contra dicant Couar. in *pract. 99. cap. 31. num. 5.* & *cap. 35.* Iulius Clarus *lib. 5. sent. 1. præ-*

ctica criminalis, quest. 36. num. 3. vbi aiunt, quod etsi Ecclesiastica immunitas in totum tolli non potest per contrarium consuetudinem, possit tamen ex parte; ita vt in certis causis magistratus secularis, exerceat iurisdictionem quæ alioquin ad Ecclesiasticos proprie pertinet, de qua re tamen contra Couar. & Clarum dicitur *infra diffusim in tertia responsione* & dicebatur *supra dubitation. 4. sectio 19. subsectio 3. & 4.*

Sed breuiter pro nunc probatur sic 2° Corollarium: si consuetudo Ecclesiasticæ immunitati derogare potest, vel id fiet per modum reuocationis, interueniente scientia, ac patientia, ideoque tacito consensu summi Pontificis: vel per modum legitimæ præscriptionis, quæ etiam ignorante Principe, aduersus legem fieri potest; sed neutrum dici potest, ergo. Non prius, quia satis constat, summum Pontificem huiusmodi consuetudinibus non præbere tacitum cōsensum approbatiuum, quin potius eas reprobare, & damnare per generalia edicta, & censuras Bullæ Cæneæ (vt dicitur *infra in Responsione ad tertiam obiectionem*) quamvis interdum soletet, quia ob periculum maioris mali, efficacius resistere, & prohibere non potest. Non posterius, quia consuetudo, quæ vt irrationabilis damnata est, non potest via præscriptionis legem abrogare, sicuti constat *ex cap. vltimo de consuetud. sed consuetudo aduersus Ecclesiasticam libertatem, tanquam irrationabilis, sæpe sæpius in iure damnatur, vt videtè est in ant. cass. Cod. de 5. Ecclesiis, cap. 1. cap. ad nostram, cap. inter, de consuetud. cap. cum terra 4 de test. cap. Clerici, de iudic. cap. nouerit, de sententi. excommunicati: quare gloss. in sit. cap. Clerici, ibi.*

R 1 2 *consue*

consuetudine & altera, gloss. in cit. cap. ult. ver. rationabilis, ibidem, Abb. num. 5. pro regula tradunt; quod consuetudo irrationabilis est, quæ contra neruum Ecclesiasticæ disciplinæ, vel Ecclesiæ libertatem tendit; ergo &c.

3 Confirmatur, quia ubi est incapacitas ex parte præscribentis, non potest procedere præscriptio, sed laici, sicut aliorum iurium spiritalium, v. g. iuris decimarum, Ecclesiastici beneficii, &c. sunt incapaces, ita etiam iurisdictionis super Ecclesiasticas personas incapaces sunt, ergo non possunt eam via præscriptionis adipisci.

4 Confirmatur secundò, quia omnis legitima præscriptio legis autoritate, & adminiculo niti debet, cum sit beneficium à iure inuentum, & impertitum, sed præscriptio aduersus Ecclesiæ libertatem à nulla lege adminiculum accipere potest, ergo &c. Minor probatur, quia non potest accipere à civili, cum ea limites suæ potestatis excedere non possit, nec debeat, nec à lege canonica, cum sacri canones, eorundemque custos summus Pontifex huic præscriptioni semper resistent, ergo &c.

Secundò, quia fuit facta ad remuneranda beneficia spiritualia, quæ Principes, & eorum Regna percipiunt ab Ecclesia: ergo, &c.

Tertiò, quia principaliter ad Dei honorem facta fuit, sicut donatio agrorum, qui offeruntur Ecclesiæ, cuiusque Ministris; unde sicut sacrilegium esset repetere agros Ecclesiæ donatos, ita sacrilegium erit reuocare Clericorum immunitatem: ergo, &c.

Quartò, quia Orbis Christianus, à quo Principes habent autoritatem, consensit in hanc exemptionem: unde non potest Princeps eam reuocare, sicut quod semel consensu Regni est alienatum, non potest postea vnquam repeti: ergo, &c.

Quintò, quia Concilia, & Pontifices, qui sunt suprà ipsos Principes, eam confirmarunt.

Sextò denique, quia iure diuino naturali Principes tenentur saltem eam facere, & factam ratam habere, sicuti suprà ostensum est: ergo, &c. atque ita docent etiam reliqui omnes illi Doctores, qui non tenent, immunitatem Ecclesiasticam esse de iure diuino, vt Caietanus verb. Excommun. cap. 31. & 37. Victoria relect. de potest. Ecclesiæ, sub fine. Medina Cod. de restit. quest. 15. Sotus in 4. distinct. 25. quest. 2. art. 2. Couarr. quest. practic. cap. 31. num. 2. Nauarr. cap. 17. num. 319. Molina de iust. & iur. tom. 1. tract. 2. dispus. 31. num. 6. Salas de legib. quest. 56. tract. 14. dispus. 14. sect. 11. num. 120. Salonijs tom. 2. in 2. 2. quest. 67. art. 1. concil. 4. Malder. in 2. 2. tract. 5. cap. 6. dub. 7. Henrig. lib. 10. nap. 15. num. Aragon. in 2. 2. quest. 62. art. 3. Villalob. tom. 1. tract. 11. dub. 17. num. 2. Ledesma in 4. part. 2. quest. 20. art. 4. concl. 2. Sousa in Bull. Cæna cap. 19. dispus. 92. Preire. de

SVBSECTIO II.

Proponitur COROLLARIUM II.

1 Sequitur, secundò Ecclesiasticam exemptionem, seu Immunitatem, etiam si non sit de iure diuino, non posse à Principibus successoribus reuocari. Ratio, quia ex mente concedentium concessio fuit absoluta, & perpetua, omnis autem donatio, vel exemptio facta communicati, in perpetuum est irreuocabilis, ergo, &c.

manu

manu regia cap. 3. num. 3. Garlias de nobil. Hisp. gloss. 9. num. 18. Castillo contr. lur. lib. 2. cap. 5. num. 29. Morl. in tempor. iur. part. 1. tit. 2. quass. 12. Doctores, quos citat Bellett. in disquis. Cler. part. 1. tit. 3. §. 1. numer. 17. & alij.

SVBSECTIO . III.

Proponitur COROLLAR. III.

Sequitur tertio, etiam si exemptio Clericorum non esset de iure diuino, & Principes noluerint in hanc exemptionem consentire, summis Pontifices tamen, & Concilia oecumenica habuisse auctoritatem, eam inducendi, sicut docent Doctores iam modo supra citari, inter quos etiam Couar. in pract. cap. 31. num. 3. & 4. & ratio est, quia habent summi Pontifices potestatem à Christo, statuendi id, quod ad bonum spirituale Ecclesie, & Dei honorem videtur necessarium, aut valde expediens, sed exemptio Clericorum à iurisdictione secularium est necessaria ad bonum spirituale Ecclesie, & Dei honorem, ergo, &c. Minor patet ex dictis, & probatur quia alioquin valde vilesceret status Ecclesiasticus, & res diuine, quas tractant, si instar laicorum ad Iudices seculares Clerici traherentur; tum quia valde distraherentur à rebus diuinis: nam facile à laicis possent vexari, tum quia periret libertas illa sacerdotalis, qua in laicis instruendis, & corripiendis uti debent; tum denique quia facile etiam causas Ecclesiasticas laici ad se protraherent.

² His adde, quod Principes sunt subditi Pontifici, sicut oues Pastori, sed

Superior potest aliquem eximere à iurisdictione sui subditi, praesertim quando recta gubernatio, & honor Dei id postulat, ergo &c.

Potest, si Pontifex potuit Clericos³ eximere à iurisdictione Principum secularium, potuit etiam eximere à tributis, cum tributa ob iurisdictionem in personas pendantur, ut constat ex Apostolo ad Roman. 13. ideo necessitate subditi essere, non solum propter iram, sed propter conscientiam: ideo enim & tributa praestantur. Vide Bellarm. tract. de potest. summ. Pontificis, contra Barclaium cap. 34. & contra Paulum Seruitam fol. mihi 7. Vide etiam Sotum in 4. distinct. 25. quass. 2. art. 2. concl. 6. Baglionem in Apolog. pro immunit. Eccles. propos. 21. Suarez contra Regem Angliae lib. 4. cap. 11. num. 7. cap. 12. & cap. 13. num. 10. Valboam de Magrouicelo in less. Salmat. tom. 2. cap. 2. de iudiciis. num. 36. Anton. Bouium in respons. ad consider. Pauli Seruise part. 2. fol. 19. Solum in tract. de censura Pauli I. fol. mihi 38 qui docent contra Michaellem de Palatio in 3. dist. 25. d. sp. 5. Salgadum de potest. Reg. tom. 1. part. 1. cap. 1. prel. 1. num. 51. Ceuallos de cognis. &c. in proemio cap. 5. num. 11. & Cutellium in Cod. legum sicut. fol. mihi 101. falsum esse, exemptionem Clericorum quoad personas, & res, fuisse introductam ex pietate Imperatorum, & ab illis originem sumpsisse, ius Canonicum confirmasse; cum potius ius Canonicum illam introduxerit, & tribuerit principaliter, Imperatores autem postea confirmauerint, & ideo Seruantrius in defensione immunit. Eccles. fol. 18. recte obseruauit, leges Imperatorum pro Clericorum exemptione non fuisse leges institutorias, sed subsidiarias; atque ita definiuit Rota

coram Merlino in *vna Alban.* 1630. quòd (vt rectè notauit Filotheus in *defens. Pauli V. fol. mihi 19.*) euidenter probatur etiam ex verbis ipsis Imperatorum, vt illa consideranti patebit.

SECTIO VI.

Proponitur eiusdem tertia difficultatis tertia solutio.

TERTIÒ respondetur: dato, & non concesso, quod exemptio Ecclesiasticorum non sit de iure diuino, neque sit de iure positiuo, iute diuino dictante, sed sit solum mæte de iure positiuo, adhuc contra illam consuetudo in oppositum non valet. Ratio, quia ius Canonicum consuetudinem istam prohibet, & damnat, tanquam iniustam; & iniquam, *cap. 1. de consuet. &c. ad nostram cod. tit.* Adde, quod & reprobat omnes leges immunitati Ecclesiasticæ contrarias, tanquam iniustas, & iniquas, vt constat *ex toto tit. de immunit. Eccles. & docuit Bart. in l. de quibus num. 4. ff. de legib.* ergo idem dicendum de consuetudine, quæ legi æquiparatur, sicuti rectè probat Butrius in *cap. cum ex officio, num. 30. de prescript. & Rochus in cap. fin. de consuetud. num. 52.* multos alios referens, At omnis consuetudo, quam ius Canonicum, vt iniquam reprobat, irrationabilis est: ergò non est mitum, si legem canonicam non vincat, cum, vt potè irrationabilis, vim consuetudinis non habeat. Vide Valboam in *l. l. Salmas. cap. 8. de iudic. num. 11.* Collegium Bonon. in *respons. pro libert. Eccles. num. 33.* vbi, quod ad præiudicium exemptionis Clericalis,

& libertatis Ecclesiasticæ nihil operetur longissima consuetudo contraria, vel præscriptio immemorabilis probat *ex cap. Clerici, & ibi gloss. in ver. consuetudine de iudiciis, & ex cap. ad audientiam, & cap. fin. de cons. vbi gloss. declarans, quæ sit consuetudo irrationabilis, non præiudicans iuri positiuo, ait esse illam, per quam aliquid introduci- tur contra neruum Ecclesiasticæ disciplinæ, seu libertatis; vnde & ita definiuit Rota in antiquis decis. 10.* Vide etiam Euerardum *cons. 193. num. 7.* Germonium in *assert. libert. Eccles. cap. 4. §. 17.* Vigianum de *immun. Eccles. disp. 2. concl. 4.* Fagnanum in *respons. pro cens. Pauli V. part. 4. fol. mihi 115.* & alios, quos ipsi citant, & sequuntur.

Adde, quod in *cap. noueris de sentent. excom.* excommunicantur, qui seruati fecerint consuetudines introductas contra libertatem Ecclesiæ; Item excommunicantur Potestates, Consules, Rectores, aut Consiliarij locorum, in quibus ea seruare fuerint: Item excommunicantur, qui secundum illas præsumpserint iudicare, vel in publicam formam iudicata scribere, & in *Bulla Cæna num. 15.* excommunicantur, qui prætextu cuiusvis consuetudinis aliquid fecerint contra libertatem Ecclesiasticam, & *num. 19.* dicitur, quod ad hoc, vt quis quomodolibet se interponere possit in causis criminalibus Ecclesiasticorum, requiritur specialis, specifica & expressa licentia sedis Apostolicæ, ac tandem in fine eiusdem Bullæ habetur, quod in omnibus, & singulis, quæ in illa fuerunt præmissa, nullatenus potest, aut debet in posterum præiudicari per quoscumque actus contrarios, tacitos, vel expressos, neque etiam per patientiam, & tolerantiam ipsius Papæ, quan-

tocum

rocumque tempore continuatam, quæ verba clarissimè excludunt omnem contrariam consuetudinem, quæ possit induci etiam per parientiam, & tolerantiam Pontificis, de qua re dicitur *infra diffusus in Responsione ad tertiam objectionem* vide quæ dicebantur *dub. 4. sect. 19. subsect. 3. & 4. & dub. 15. sect. 2.* Vide etiam Bullam Urbani VIII. Super præseruatione iurium sedis Apostolicæ, &c. à quibuscumque præiudicialibus, quæ incipit. *Romanus Pontifex.* Vide etiam Baldellum, qui, quod quando lex ab initio resistit alicui consuetudini inducendæ, eamque reprobatur, ut irrationabilem, & iniquam, non possit postea talis consuetudo ita inualescere, ut legem abroget, ex multis probatur in *disp. theol. tom. 1. lib. 5. disp. 39. num. 10. qui & num. 11.* probatur ex S. Thom. in *2. 2. quest. 97. art. 3. ad 3.* & aliis, quoad hoc, ut consuetudo, quæ est lex non scripta, possit obtinere contra legem scriptam, debet esse inducta à multitudine, penes quam sit potestas condendi legem & abrogandi, vel saltem debet esse permixta, & tolerata à Principe talem potestatem habente, sed certum est quod laici non habent potestatem condendi legem contra ius canonicum scriptum de immunitate Ecclesiastica, & certum est, quod non possunt contra illud inducere consuetudinem: ex alia parte certum etiam est, Papam talem consuetudinem non permittere, & tolerare, & cum quotannis in Bulla Cœnæ grauissimè illam damnet, ac reprobat: ergo certum est, quod laici non possint inducere consuetudinem

contra ius canonicum scriptum de immunitate Ecclesiastica.

SECTIO VII.

Proponitur quarta difficultas, eiusque solutio.

O Biices quarto licet respectu consuetudinis vniuersaliter Clericalem exemptionem abrogantis, vera sint supradicta: nam generalis consuetudinis istius præ se ferret indecentiam, & irreuerentiam Ecclesiæ, & statui Ecclesiastico, adeo ut propterea nec per legem scriptam talis vniuersalis derogatio immunitatis fieri posset, tamen non videtur illa procedere de consuetudine particulari, quæ non possit introduci in certis materiis, vel causis, vel personis, vel Prouinciis, &c. in quo casu consuetudo non semper est irrationabilis, ergo, &c. atque ita præter Guillelm. Benedictum in *cap. Raynucius, de testam. num. 322.* Tiraquellum *lib. 1. de retract. §. 32. gloss. 1. num. 81.* Garfiam de nobilit. *disp. gloss. 9. numer. 44.* Iulium Clarum *lib. 5. sentent. §. fin. quest. 36. num. 3.* Boetium *decis. 62. num. 20.* Salgadum *tom. 1. part. 1. cap. 1. prel. 3. num. 128.* & Ioannem de Roa in *Apol. de iur. Princip. quest. 2. num. 62.* docet Couat. *ib. pract. cap. 31. num. 5.* ubi ait, quod in aliquibus casibus consuetudo legitime præscripta possit restringere, aut limitare clericorum exemptionem, ex eo, quia arbitratur, ipse, esse illam solum de iure positiuo (quamuis fateatur ibidem, id non procedere posse, nec debere, si dedecus inferret ordini Ecclesiastico) & sic defendit quamdam consuetudinem Angliæ, ubi Clerici cogebantur coram iudice sæculari super reatibus actionibus litigare, etiam eam reprobatur

reprobet in personalibus.¹

Respondetur, opinionem etiam istam
² Couarr. nullo pacto esse admittendam. Ratio, quia expressè est contra tex. *in cap. Clericis de iudic.* ubi habetur, quod Clerici (maximè in causis criminalibus) in nullo casu possint ab aliquo, quàm ab Ecclesiastico Iudice, condemnari, etiamsi consuetudo Regia habeat, ut fures à Iudicibus laicis iudicentur, quæ verba aperte probant, particularem consuetudinem non posse clericali privilegio ex parte derogare; dicendum est igitur omnem consuetudinem, siue generalem, siue particularem, libertati Ecclesiasticæ contrariam, esse irrationabilem, & iure reprobam, adde ut non possit immunitas hæc consuetudine contraria ex parte derogari; quod & patet etiam ex omnibus decretis Canoniciis, quæ loquuntur de consuetudinibus particularibus, easque omnino reprobant; atque ita sæpe Pontifices, & Concilia declararunt, ut præter *cap. Clerici* citatum, constat ex *cap. inolita, cap. placuit, cap. si Clericum, cap. si quis ex fratribus, cap. pervenit* 11. *quest. 5.* ita etiam docent Suar. contra Regem Angliæ *lib. 4. cap. 32. num. 14. & seqq. Azor. tom. 1. lib. 5. capit. 12. quest. 1. Valboa in lect. Salmas. cap. 8. de iudic. Castrus Palaus tom. 2. disp. unic. punct. 12. num. 2. & 3. & Bonacina tom. 3. disp. 1. quest. 20. punct. 3. num. 10. Vide cit. dub. 4. sect. 19. subsect. 3. & 4. & cit. Bullam Urbani VIII. super præservatione iurium, &c.*

quæ incipit. *Romanus Pontifex.*

SECTIO VIII.

Proponitur quarta difficultas, eiusque solutio.

Obiiciunt quartò ex Salgado *loc. supra cit. num. 137.* interdum fieri posse, ut consuetudo sit, non solum laicorum, sed etiam Clericorum (ut si hi non coactè, sed libere laicorum consuetudinem obseruent, eorum adeundo iudicia, vel tributa soluendo, &c.) & tunc consuetudo erit mixta, seu communis laicis, & Clericis; atque adeo in Ecclesiasticos etiam vim habebit. ita Salgad. ex Couarr. qui *in præf. disp. cap. 31.* docet, in tali casu consuetudinem posse propter rationem dictam Ecclesiasticæ, libertati derogare, si aliàs illa sit rationabilis.

Respondetur, & opinionem istam nullo modo esse admittendam. Ratio, quia consensus Clericorum in tali casu, cū sit in præiudiciū Ecclesiasticæ libertatis, nihil operatur, est enim privata quædam renunciatio privilegii in præiudiciū status Clericalis, cui primò & per se privilegium competit, & sic omnino inefficax tum quia tali consensui Clericorum non assistit expressus, vel tacitus consensus Pontificis, sine quo nulla potest esse consuetudo iuri canonico derogans, ut *supra* dicebatur. Unde quando dicitur consuetudinem Clericis, & laicis communem, Clericos etiam ligare, intelligendum est de consuetudine, quæ non præiudicat sacris canonibus, vel dummodo adsit consensus Pontificis expressus; quapropter in consuetudine privilegium Clericale in aliquo casu abrogatè, utpote canonibus aduersan

aduersante, requiritur expressus consensus Pontificis; quia in materia iurisdictionis nunquam tacitus, seu implicitus Pontificis consensus præsumitur, cum materia iurisdictionis sit materia valde odiosa. Adde, quod in tali casu non potest consensus tacitus sine magna causa prudenter, & honestè dari, & quoties consensus non est prudens, & honestus in Principe non præsumitur: ergo &c. Vide Suar. contra Regem Angliæ lib. 4. cap. 14. num. 13. & Valboam in loc. supra cit. & in cap. 1. de foro compet. numer. 6.

3 Et quod dixi de consuetudine, intelligo & de præscriptione: sicut enim nulla consuetudine priuilegium Clericale diminui potest, sic nec præscriptione, quantumcumque immemorabili. Ratio, quia laicus est incapax istius potestatis, & sic non potest possidere, atque adeo nec potest præscribere, ut patet ex cap. causam de præscriptione. Adde, quod semper in tali casu deest bona fides, sine qua nunquam potest procedere præscriptio, nec vsucapio: ergo &c. atque ita docent Beltran. de Gueuara in propugn. Eccl. liber. assert. 1. § 7. num. 37. Vigianus de immunit. Eccles. disp. 2. concl. 4. & alij contra Petrum de Vries in orio astiuo part. 1. num. 98.

4 Neque dicas consuetudines, vel præscriptiones istas iustificari per tacitum consensum, vel approbationem, & tolerantiam Pontificis: nam præter ea, quæ supra dicebantur, est merum figmentum, ut rectè definit Rota decis. 16 de consuetud. in antiquis, quæ responderet omnibus, quæ in contrarium adduci possent, & docet Sordus conf. 301. num. 57. Barbosa de iure Eccles. lib. 1. cap. 39. num. 195. & alij, quos adducit, & sequitur Belletus in disquis. Cler. part. 1. iii. de favore Cler. pers. §. 3. n. 3. Thom. del Bene Dubis. Moral.

Adde, quodd Pontifex tantum abest, quod implicite in illas consentiat, ut potius singulis quibuscunque annis in Bulla Cœnæ reclamet, & expressè eandem reprobet, tanquam corruptelas, & abusus, ut ibi videre est, & in Rota Romana cotam Pegna in una Ofsen. Canon. die 1. Decembru 1593. sed de hac re diffusius dicitur infra in responsione ad obiectionem sequentem. Vide cit. dub. 4. sect. 19. subsect. 3. & 4. & cit. Bullam Urbani VIII. super præseruatione iurium, &c. quæ incipit: Romanus Pontifex.

SVBSECTIO I.

Proponitur COROLLARIUM I.

EX dictis sequitur contra Antonium 1 Ripol. de iurisdic. omnium Iudicum, cap. 1 num. 17. & num. 182. quod non valet consuetudo, quod Clerici conue- niantur in Curia sæculari pro debitis regalibus, præsertim, quia Clerici per sacros Canones simpliciter, & absolute sunt exempti à Iudice sæculari. etiam in causis ciuilibus, in quocumque negotio, cap. nullus Clericus 11. quest. 1. ubi dicitur: omne negotium Clericorum in Episcopi sui, &c. ergo si omne negotium Clerici agendum est coram Episcopo, agendum erit etiam coram Episcopo negotium Clerici debitoris Regis: tum quia in Tridentino sess. 24. de reformat. cap. 20. quod causæ omnes ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes coram Ordinariis locorum dumtaxat, cognoscantur; sed causa Clerici debitoris Regis pertinet ad forum Ecclesiasticum (cum Clericus in Ciuilibus gaudeat priuilegio, ut patet ex cap. nullus Episcopus ibi, neque pro

S s ciuili

ciuili causa. &c. ergo dicta causa Clerici debitoris Regis ex Tridentino cognoscenda est coram Ordinariis locorum: tum quia iura declarant causas, in quibus Clerici pro ciuilibus possunt conueniri coram Iudice seculari (vt patet ex *cap. transmissa* & *cap. utrum de foro compet.*) sed inter dictas causas non numeratur causa Clerici debitoris Regis: ergo &c.

- 2 Nisi forsitan dicas cum Suare contra Regem Angliæ *lib. 4. cap. 14. num. 13.* & aliis, quod bona regalia, quando conceduntur Clericis, sub ista conditione concedi censentur: & ratio esse potest, quia cum talis conditio non sit per se mala, potuit voluntariè apponi, atque adeo est seruanda *cap. verum de foro compet. & cap. verum de condit. apposta*, & ibi Doctores.

- 3 Confirmari potest à simili, quia Ecclesiastici habentes feudum à Rege tenentur ratione feudi præstare Regi opẽ, & auxilium in bello, secundum feudorum conditionem: quia sic ipsis concessum censetur feudum, sicuti docent Olibanus *de iure fisci, cap. 8. num. 2.* Carolus Degraffalius *Regalium Francia lib. 2. iur. 14.* Martha *de iurisd. part. 4. c. 1. casu 18. num. 26.* Intigliolus *de feudis, quæst. 30. num. 14.* & Petrus de Gregorio *tract. de concess. feudi, part. 8. quæst. 2. verb. serui limbo*, & alij: ergo &c.

- 4 Vnde tamen non inferas, quod Ecclesiastici tenentur simul cū Rege ire ad bellum; quia id Ecclesiasticis dedecet: atque adeo in concessione feudi non inclusum censetur: quidquid in contrarium dixerit Petrus Antibolus *de munitibus, part. 3. num. 97. tom. 12. contra. Etium, fol. 28. col. 2.* & Lancelot. *in templo Iudicum, lib. 1. cap. 2. de Rege, §. 3. num. 9.* tenentur tamen vtpote feudatarij (non nego) obedire Regi: non ta-

men prius Regi, quàm Papæ, vt subie- dixerunt Olibanus *ubi supra, cap. 10. num. 6.* & Degraffalius *iur. 13.* quin tenentur obedire prius Metropolitano, quàm Regi, vt rectè docet Martha *in locu supra cit. num. 13.* & ratio est, quia maius est vinculum spirituale, quàm temporale, *cap. solus de maior. & obed.* nec obstat iuramentum fidelitatis directo domino præstitum: nam semper intelligitur in illo excepta authoritas sui superioris.

Confirmari potest secundo etiam à simili, quia si quid Ecclesiæ, v.g. decimæ sunt secularibus in feudum concessæ, cognitio de iis non pertinet ad Iudicem secularem; sed ad Ecclesiasticum, sicuti contra Couar. *præst. 99. cap. 35. num. 2.* & Rebuffum *tract. de decimis, quæst. 10. num. 39.* docent communiter Doctores, Azorius *part. 1. lib. 7. cap. 26. quæst. 3.* Fagundez *præcept. 5. lib. 3. cap. 5. num. 5.* & alij, quos ipsi citant, & sequuntur; & ratio est, quia adhuc feudum ipsum oritur ex iure decimarum, quod est Ecclesiasticum, & spirituale: ergo &c.

Adde, quod priuilegium percipiendi 6 decimas, vtpote exorbitans, & odiosum, cum sit in præiudicium Ecclesiasticæ libertatis, extendi non debet ad cognitionem causæ, nisi id exprimat: quare merito Couar. & Rebuffus, vt *alibi* dicebam, sunt cautè legendi, quia plus iusto inclinant in fauorem Principum secularium cum præiudicio Ecclesiasticæ libertatis, sicuti præter alios notauit Suarez *de relig.*

tom. 1. lib. 1. de dinino cultu, cap. 38. num. 16.

SYBSECTIO II.

Proponitur corollarium secundum.

¹ **A**T dato, quòd esset vera opinio Couaf. & Rebuffi, sequitur saltem, quod in tali casu non solum laicus, sed etiam Ecclesiasticus Iudex, posset causam decimarum cognoscere, & definire: atque ita notauit Moneta de *decimis*, cap. 8. *quasi*. 1. num. 15. & ratio est, quia non censetur summus Pontifex, aut Ecclesia, ius decimandi laicis concedentes, eiusdem iuris cognitionem, alias sibi de iure competentem, à se in dubio abdicare voluisse, nisi aliud in contrarium euidenter appareat, cum id, ut *suprà* dicebam, sit quid à iure exorbitans & odiosum. Itaque in tali casu cognitio decimarum esset mixti fori, quod tamen ego simpliciter non admitto, quia simpliciter spectare iudicio ad solum Iudicem Ecclesiasticum, ut *suprà* probabam.

² Si questio tamen decimarum esset facti, v. g. an Titius perceperit, vel soluerit, vel percipiat, vel soluat decimas, ad effectum quoque, ut is (de quo non dubitatur, quod de iure soluere decimas debeat) cogatur eas soluere Ecclesie, eiusque Rectori, vel si conductor decimarum laicus ad eas soluendas coram Iudice conuenitur; vel si agitur contra tertium detentorem decimarum fructuum; vel tandem si agitur de restitutione decimarum, ut si furto ablatae essent, aut venditæ, aut in alios vsus temporales conuersæ, &c. Iudex Ecclesiasticus, etiam in tali casu (non nego) potest cognoscere: nam questio tunc, licet sit de decimis, quia tamen est facti,

causa est mixti fori, sicuti ex communi docet Gutierrez de *iuram. confir.* part. 1. cap. 2. num. 39. & *pract.* 99. lib. 3. *quasi*. 26. num. 10. Germonius de *sacra. immunitat.* lib. 3. cap. 19. num. 84. & 99. Moneta de *decimis*, cap. 8. *quasi*. 1. num. 1. & 5. Fagundez *præcept.* 5. lib. 3. cap. 5. num. 1. & 2. & alij apud ipsum, quamuis Azor. part. 1. lib. 7. cap. 36. *quasi*. 5. & Homobonus de *exam. Eccles.* part. 2. tract. 8. cap. 8. *quasi*. 24. ex Bald. Fulgof. Facchin. & aliis non improbabili-ter asserant, quòd etiam in tali casu, quando scilicet est questio facti, solum Ecclesiasticus sit Iudex competens, & ratio esse potest: quia etiam in tali casu causa ortum habet ex iure decimarum, quod non ciuile, & prophanum, sed Ecclesiasticum, & spirituale est, causa autem spirituale, etiam cum questio est facti, ad Ecclesiasticum Iudicem solum spectat: ergo &c.

Dixi, si questio est facti; nam si sit questio iuris: verbi gratia ad quamnam Ecclesiam pertineat ius decimarum: quoniam titulo percipiuntur decimæ; sit ne quis priuilegiatus, seu exemptus à decimis: item de modo decimandi, de tempore, &c. certum est, quod pertineat solum ad Iudicem Ecclesiasticum, ut fere apud omnes confessio est.

Sed circa præsentem questionem, & alias questiones de decimis, præter citatos Doctores vide Tannerum

in 2. 2. *disput.* 5. *quasi*. 3. *dub.*

2. & Ceuallos de *cognition. per viam violentia* p. 2. q.

25. *perissam.*

SVBSECTIO III.

Proponuntur quatuor alia Corollaria.

1 EX dictis etiam sequitur, quòd (licet immunitas Ecclesiastica, seu Ecclesiasticorum exemptio, tam quoad negotia criminalia, quam quoad civilia: item tam quoad personas, quam quoad bona, sit tantum merè de iure positivo) non possint Principes successores illam revocare; idque propter easdem rationes, quas *suprà* adducebam in *responsione* 2. *sect.* 4.

2 Item sequitur, quòd Ecclesiastici non possint illam renunciare. Ratio, quia talis privilegij renunciatio cederet in detrimentum status Ecclesiastici, cui primatò, & principaliter, non autem personis, (sicuti & privilegium Canonis) concessum; ergò &c.

3 Confirmatur quia nemo renunciare potest privilegio concessò communitati *cap. si diligenti de foro competent.* ergò, &c.

Et quod dixi, procedit etiam si clericus renunciaret tale privilegium de consensu Episcopi, ut rectè dixit Farin. *de inquis. quest.* 8. *num.* 13. Martha *de iurisd. part.* 4. *centur.* 2. *cas.* 152. *numero* 8. Carolus de Grassis *de effect. Cler. eff. et.* 1. *num.* 65. 2. & alij multi; idque propter easdem, quæ *suprà* dicebantur, & mox *infra* dicentur.

4 Confirmatur secundo, quia dicto privilegio renunciare, siue in civilibus, siue in criminalibus, Ecclesiasticis interdichum est, 11. *quest.* 1. *cap. insolita, & cap. placuit extra de foro competent.* & docent communiter Doctores, Alexand. *lib.* 1. *conf.* 8. *num.* 3.

Grammatic. *decis.* 61. *num.* 14 Roland. à Valle *tom.* 1. *conf.* 4. *num.* 9. Surd. *remo.* 1. *conf.* 2. *num.* 31. & *tom.* 3. *conf.* 397. *num.* 15. Honded. *tom.* 1. *conf.* 3. *num.* 21. Vigianus *tract. de immun. Eccles. disput.* 2. *conclus.* 3. Salonijs *in* 2. 2. *quest.* 67. *art.* 1. *contr.* 3. Pefantius *tract. de immunit. Eccles. disput.* 2. qui citat *cap. qualiter, & quando de iudiciis, & ibi Butr. num.* 8. Ioannes Andreas *num.* 11. Abb. *num.* 7. Ancharan. *num.* 3. & Immola *num.* 3 & docent etiam Fernandez *part.* 2. *cap.* 6. §. 1. *num.* 5. Duardus *in Bull. Cæna lib.* 1. *can.* 14. *quest.* 8. *num.* 1. qui citat *cap. si diligenti, &c. significasti de foro competent.* & docent etiam Ambrosinus *de immun. Eccles. cap.* 16. *numero* 12. Sayrus *in cl. m. Regia lib.* 2. *cap.* 7. *numer.* 10. Bonacina *de cens. disput.* 2. *quest.* 4. *punit.* 2. *num.* 1. qui citat Aulam, & Suarium, quidquid in contrarium dixerit Auferius *de potest. iud. secul. reg.* 2. *n.* 10.

Item sequitur, quod & summus Pontifex (qui etsi ex iusta causa potest aliquid remittere de privilegiis exemptionis, & secularibus Principibus permittere, ut aduersus Clericos aliquam Iurisdictionem exerceant, vel aliqua tributa exigant, etiam si exemptio Ecclesiastica sit de iure diuino, ut *suprà* in prima *responsione* propè finem *sect.* 4. *subsect.* 4. dicebatur) non possit illam in vniuersum renunciare. Ratio, quia ipse non est Dominus absolutus bonorum, & iurium Ecclesiæ (cum ea principaliter sint donata Christo, & Pontifici, ut Vicario Christi, non ut personæ) sed est solum dispensator eorum, atque ideo non potest pro suo arbitrato illa alienare, vel donare, sed solum seruata prudencia, & fidelitate; atque ita docent Surdus *com.* 3. *conf.*

3. *conf. 301. num. 53. Grammatic. decis. 61. num. 10. Ceuall. tract. de cognit. per viam violentiam in proæmio, cap. 6. qui citat Iacobat. de concil. lib. 1. & Suazium, ita etiam docent Vigianus de immunit. Eccles. disput. 5. & 6. & alij passim.*
- 6 Item sequitur, quòd, si immunitas Ecclesiastica est de iure positio, iure diuino dictante, vel si est de iure diuino, multò magis locum habeant hæc à nobis *supra* posita corollaria.

SECTIO IX.

Proponitur quarta difficultas eiusque solutio.

- 1 **O** Bicies sextò ex Salgado *de prelect. Regia tom. 1. part. 1. cap. 1. prel. 3. num. 139. & alius iuristis.* Summus Pontifex scit, & tolerat istas, & similes consuetudines, ergò tacite in illas consentit.

Respondetur: distinguo antecedens tolerat tolerantia approbatiua, nego, tolerantia permissiua, ad euitanda scilicet maiora incommoda, concedo: ergò implicite in illas consentit, nego consequentiam; maximè, quia quotannis in Bulla Cœnæ cum amplissimis clausulis reuocat omnes consuetudines, quæ sunt contra immunitatem Ecclesiasticam; atque ita docent communiter Doctores, *Dubitatione 15. citati*, quibus nunc addo *Azor. part. 1. lib. 5. capite 12. Filliucium tom. 1. tract. 16. cap. 10. num. 256. Pefantium de immunit. Eccles. disput. 3. num. 2. Alterium de censur. tom. 1. lib. 5. disput. 16. cap. 2. Acostam in Bull. Cruciate quest. 79. Bellettum indisquis. Cler. part. 1. 111. 3.*

§. 3. *Martham de iurisdict. part. 4. cent. 2. cas. 101. Comitolum in tract. apolog. contra Venetos, cap. 3. num. 8. Vigianum tract. de libert. Eccles. disput. 2. concl. 3. & disp. 3. consil. 1. Vgolinum in respons. ad Iuriscons. Gymnasij Patavini, cap. 7. Tannerum in 2. 2. disp. 5. quest. 5. dub. 4. num. 132. Bonacin. de cens. disput. 2. question. 4. punct. 2. Franciscum Sosa contra Venetos fol. mibi 72. Baldellum in disput. Theol. tom. 1. lib. 5. disput. 39. num. 11. Malderum in part. 2. quest. 96. artic. 4. vbi sic ait: sane ne tolerantia quidem Papa allegari potest in defensionem consuetudinis: impedit enim Bulla Cœnæ quotannis repeita, qua diserte resistit eiusmodi consuetudini, aut verius corruptela; multò minù preualere potest via præscriptionis, quia propter eandem causam nunquam nititur: bona fide, idem tradit Layman lib. 4. tract. 9. cap. 10. num. 1. & Vigianus vbi *supra* folio mibi 43. vbi sic asserit: cum quotannis Bulla Cœnæ excommunicet Magistratus, persuasissimum cuique esse debet, summum Pontificem hanc consuetudinem, quam corruptelam vocant, equo animo non præferre, & consequenter neque expressè, neque tacite assensiri, idem docent Barboza in collect. lib. 1. Decret. titul. 2. cap. Ecclesia S. Maria, de constit. num. 25. Fagnanus in tract. de iustit. censur. Pauli V. part. 4. fol. 116. Philiarichus de offic. sacer. part. 1. lib. 3. cap. 9. & ratio est, quam assert Suarez excommuni de legib. lib. 7. cap. 13. num. 12. quia tolerantia sola, supposita scientia, non indicat sufficienter consensum; multa enim per patientiam tolerantur, quæ non approbantur, iuxta cap. cum iam dudum de præbend. quapropter dixit Filliucius vbi *suprà*, quod simplex tolerantia (quando scilicet Princeps non*

S s 3 potest

potest commodè providere) non satis est ad dispensandum , *ex cap. denique diffinition. 4. & Surd. tom. 3. conf. 301. num. 57.* allertur, tolerantiam Papæ in his casibus non esse approbativam animo inducendi , vel confirmandi consuetudinem , sed potius , ut scandalum vitetur ; quod & postea docuit Collegium Bononiense contrà Venetos in *respons. pro libert. Eccle. num. 17.* & alij Doctores *in locis supra cit.*

- 2 Ex quibus sequitur , quod Iudices laici auocantes ad se causas Ecclesiasticas (idemque dico de similibus casibus contra immunitatem Ecclesiasticam) non excusentur à peccato , & censuris , ex tolerantia Summi Pontificis , quidquid in contrarium dicat Coriolanus in *Bull. Cœne circa finem* , & alij , quos citat , & sequitur Cevallos in *tract. de cognit. per viam violentie gloss. B. num. 42.* quia (ut *supra* dicebam) simplex tolerantia , saltem cum superior commodè obitare non possit , privilegium non inducit *cap. nam dudum de prebend. cum* quia in casu nostro nullo pacto est tolerantia , cum Summi Pontifices in *Bulla Cœne Domini* quot annis excludant omnes prætextus. Vide præter Doctores *supra citatos Bonacinam in Bullam Cœne tom. 3. disp. 1. quest. 15. punct. 4. §. 1. num. 5.* vide etiam *dub. 4. sect. 19. subsect. 3. & 4. & dubit. 15. sect. 2.* ac tandem *Bullam Urbani VIII. super præservatione iurium sedis Apostolicæ. &c. à quibuscumque praiudicialibus* , quæ incipit. *Romanum Pontifex.*

- 3 Non nego tamen , quod si Pontifex re vera scit , & tolerat consuetudines aliquas contra immunitatem Ecclesiasticam (quod ex rationibus , & signis fundatis prudenter colligendum est) illæ non obstante publicatione *Bulle Cœne* quæ sit quotannis , reprobande , & dam-

nandæ non sint , atque ita docuerunt Molin. *de iust. & iur. tom. 3. tract. 2. disp. 270. num. 5.* Valsq. *opuscul. de restit. cap. 6. §. 1. num. 33.* Less. *lib. 2. cap. 33. dub. 5. num. 39.* Turtian. *in 2. 2. tom. 2. disput. 14. dub. 4. num. 12.* Salas *de legib. quest. 96. tract. 14. sect. 11. num. 121.* Maldet. *ubi supra.* & alij , At quoniam semper res ista erit , præsertim post prædictam *Bullam Urbani VIII.* valde dubia , & scrupulis plena , videant , quid faciunt Principes , & iurisdictionis laicalis ministri : nam de æternitate agitur & in momento , unde pendet æternitas ipsa.

SECTIO X.

Proponitur septima difficultas , eiusque solutio.

O Biices septimò est ista consuetudo coniuncta cum fama Privilegij , quæ vaga , & incerta etiam sufficit ergò &c.

Respondetur primò : nego anteceden-
dens.

Respondetur secundò transeat prior pars Antecedentis ; de qua re videntur ij , quicam asserunt : at nego posteriorem partem illius : nam quod in illa asseritur , verum tantum est si cum consuetudine inmemorabili coniungeretur constans fama , & traditio æque antiqua & inmemorabilis , quod præcesserit privilegium ; & præterea talis traditio inregre probaretur , sicuti testè dixit Suar. contra Regem Angliæ *lib. 4. capit. 34. num. 17.* & ratio huius dicti est , quia summus Pontifex per speciale privilegium , ob iustam causam datam alicui , Principi , aut Magistratui seculari , potest

test ex parte aliqua derogare Ecclesiasticæ exemptioni, etiamsi de iure diuino illa sit, vt *suprà* dicebam; vt proinde virtute talis priuilegij laici capaces sint iurisdictionis in Ecclesiasticas personas, secundum limites concessionis, qua propter tamen si accidat, titulum priuilegij, vel concessionis modò exhiberi non posse, si tamen constans semper fama, & traditio fuerit de accepto priuilegio; ideòque laici iurisdictionem aliquam in Clericos exercuerint, fundantes se non in mera consuetudine, quippe quæ iuribus reprobata est, sed in titulo rationabiliter, ac bona fide præscripto, tunc tandem præscriptioni locus erit per tempus, cuius memoria non extet, sicuti docet Suarez *cit. cap. 34. num. 17.* & cæteri Doctores in materia de usurpatione, & præscriptione.

3 Id tamen necessariò fatendum est, talem nihilominus immemotabilem, & legitimè præscriptam consuetudinem posse à summo Pontifice tolli, ac reuocari: nam cum præscriptio aduersus Ecclesiasticam libertatem, vt legitima sit, fundari debeat in gratia, & priuilegio Pontificis, consequens est, quod sicuti priuilegium à Pontifice reuocari potest, vt *infra* dicitur, ita etiam reuocari possit præscriptio, ex præsumptione priuilegij vim accipiens; sicuti rectè dixit Suarez *loco suprà cit. num. 18.*

4 Adde, quod exemptionem Ecclesiasticam conseruare, eandemque diminutam redintegrare, pertinet ad clauem supremæ spiritualis iurisdictionis, à Christo beato Petto, eiusque successoribus datæ; sed contra hanc supremam potestatem in spiritualibus, nunquam villa præscriptio fieri potest, sicuti docet Innoc. in *cap. 2. de postul. Pralat.* in quo omnes Doctores conuenire testatur

Aym. Craueta de antiq. tempor. tom. 2. tract. iuris, fol. 170 ergo &c.

Neque obstat, quod concordata sunt per ea te inter Ecclesiæ Prælatos, & Principem sacularem edita, atque summi Pontificis consensu, & autoritate confirmata sint, vt dicam *infra* in obsecutione nona.

Triplex itaque respondetur ad 6 argumentum. Primò nego Antecedens. Secundò transeat prius pars Antecedentis: at nego posteriorem partem illius; quia simul cum consuetudine immemorabili requiritur constans fama, ac traditio æquè antiqua, & immemotabilis de accepto priuilegio, quæ omnia in casu nostro non contingunt.

Respondeo tertio; esto adit talis fama, & traditio, & sic præsumatur tale priuilegium à Pontifice olim acceptum. At nunc (vt mox *infra* in obsecutione sequenti dicitur) reuocatum est priuilegium istud per Bullam Cœnæ, quæ quotannis priuilegia omnia, quæ sunt contra immunitatem Ecclesiasticam, reuocat: ergo &c. Vide *cit. dub. 4. sect. 19. subit. 3. & 4. cit. Bullam Urbani VIII. super præseruatione iurium*, &c. quæ incipit: *Romanus Pontifex*.

SECTIO XI.

Proponitur octaua difficultas, eiusque solutio.

O Bices octauo: adest in casu nostro priuilegium particulare à summo Pontifice concessum: ergo id quod in dicto casu sit, non est contra libertatem Ecclesiasticam. Consequentia probatur: quia summus Pontifex potest per priuilegium aliquod particulare derogare in parte

parte libertati Ecclesiasticæ sicuti supra dicebam, & docent Bannes in 2. 2. quæst. 67. art. 1. Aub. 2. concl. 1. Pefantius de immunit. Eccles. disp. 3. Ioan. de la Crux part. 1. præcept. 8. quæst. 3. art. 1. dub. 1. concl. 3. qui aiunt Reges Hispaniæ habere priuilegium à summo Pontifice circa Tribunal, quod nuncupatur de la Fuerça, & docent Carolus Grassalius in Regal. Franc. lib. 2. iur. 1. fol. mibi 229. & iur. 2. fol. 237. & alij, qui aiunt Regem Galliæ obtinere Canoniciatus, & beneficia conferre in Regno suo, ex priuilegio Papæ; & docent Zanardus tom. 3. cap. 50. & Decianus tom. 1. lib. 4. cap. 9. num. 66 Gigas, & alij, qui aiunt Rempubicam Venetam ex priuilegio summi Pontificis in aliquibus casibus procedere contra Clericos: ergo &c.

² Respondetur, transeat Antecedens, de qua re viderint aduersarij, qui asserunt: at nego Consequentiam, quia quamuis summus Pontifex concesserit olim huiusmodi priuilegia, modò reuocat illa quotannis in Bulla Cœnæ Domini; atque ita docet Sayrus de censuris lib. 3. cap. 25. num. 10. vbi sic ait: *Hinc patet sine causa dubitasse Nauarrum, an Iudices Galliarum, qui cognoscere, & indicare solent Clericos super quibusdam casibus, in censuram Bullæ incident: quia priuilegia ista per viam remunerationis sunt concessa, & sunt priuilegia immemorabilia, in qua re siquidem dubitandum esset de summi Pontificis intentione, & recurrendum esse censerem ad iudicium summi Pontificis, quia tamen Legislatoris mens, & intentio ex verbis eius colligenda est, non opus esse puto, ut quis pro huius rei, ac dubij solutione ad summum Pontificem recurrat, quandoquidem his verbis Bulla, omnia huiusmodi priuilegia se reuocallè, summus Pontifex satis declarauit. Idem docet Maynat-*

us de priuileg. Eccles. part. 2. art. 18. n. 10. vbi sic asserit: priuilegia fuerunt posita à summis Pontificibus reuocata, & inter ceteras reuocationes illa, qua legitur in Bulla Cœnæ Domini, ibi: excommunicamus, &c. Idem docet Vgolius in respons. ad Iurisconsult. Gymnasy Patuini, cap. 7. fol. mibi 93. vbi sic ait: per Bullam Cœnæ Domini, qua singulis annis in die Iouis Septimana sancta presentibus Principum Christianorum Nunciis publicatur, illa clausula, non obstantibus, &c. derogat omnibus priuilegiis contra libertatem Ecclesiasticam. Idem etiam docet Marthæ de iurisd. part. 4. cent. 1. cas. 7. num. 12. Duzed. in Bulla Cœnæ, lib. 3. §. 5. quæst. 1. num. 1. Barbosa in collect. lib. 5. decret. tit. 2. cap. Eccles. S. Mariæ de constitut. num. 25. Ioann. Beltran. de Gueuata in propugn. Eccles. lib. 7. num. 43. & Theologi Religionis seruorum in defens. cens. Pauli V. cap. 8. num. 19. in fin. & alij.

Nego tamen, quodd si reuerà extat (sicuti asseritur) priuilegium à summo Pontifice concessum, defendi possit non improbabiler opinio opposita, quod scilicet per Bullam Cœnæ, quæ quotannis in die Iouis Hebdomadæ Sanctæ publicatur, non reuocetur illud, nec omne aliud priuilegium à summis Pontificibus concessum: & ratio esse potest, quia lex vniuersalis posterior non derogat priuilegio speciali anteriori: atque ita præter Nauarrum in summa, cap. 27. num. 71. Filliucius tom. 1. tract. 16. cap. 10. n. 258. vbi sic asserit: dixi sub prætextu, quia fore vera (ut esse potest) priuilegium adest concessum à Sede Apostolica, iussu excusari poterunt Reges, & Regum Ministri: & sic Regem Hispaniarum, & Regem Galliarum habere aliqua priuilegia restantur Bannes & Degraffalius, sic ille: quod
vtrique

vtique præsumi potest in his Regibus tantæ integritatis, & pietatis. Ita etiam docet Suarez contra Regem Angliæ lib. 4. cap. 34. num. 29. qui ex Cardinali Belarmino non audet damnare vsum talium privilegiorum; sed Apostolicæ Sedis negotium remittit: idem tradit Vasquez in part. 2. tom. 2. disp. 167. cap. 4. num. 32. Salas de legibus, disp. 14. sect. 9. num. 108. Becan. in summa Theolog. part. 2. tract. 3. cap. 6. quest. 11. num. 2. & Malderus in part. 2. quest. 96. art. 4. vbi sic ait: privilegium datum Regibus, & Iudicibus secularibus cognoscendi causas Clericorum, nisi reuocatum sit, excusat illos contra immunitatem Ecclesiasticam facientes. An autem privilegia omnia quorundam annis reuocentur per Bullam Cœnæ, aliqui dubitant, verius videtur non reuocari, quia generalia verba, quæ rigidiore de hac re erant in Bulla Gregorij XIII à posterioribus Pontificibus temperata sunt. Adde, quod Molina disp. 149. Lessius de inst. & iur. lib. 2. cap. 42. dub. 12. Fagundes de precept. Eccles. tract. 1. lib. 3. cap. 7. num. 17. & alij defendunt quosdam contra libertatem Ecclesiasticam consuetudines vigentes in Lusitania, & in Regno Castellæ, ex vi privilegij cuiusdam à summis Pontificibus concessi. Vide Salgad. de prosect. regia, tom. 2. part. 3. cap. 10. num. 96. & 97. Vide etiam cit. dubit. 4. sect. 19. subsect. 3. & 4. & cit. Bullam Urbani VIII. super præservatione iurum, &c. quæ incipit: Romanus Pontifex.

PROPOSITUR COROLLARIUM.

Hinc, casus Regni Galliarum, quos privilegiatos Doctores vocant, & quos districte ponit Chassaneus super consuec. Burgun. rubr. 1. iii. des iustices, & droit d'iceles. §. 5. vers. 5. col. à Thad. Bene Dubit. Moral.

grace num. 48. & seqq.) nec non & privilegium Monarchiæ Regni Siciliæ, alij defendunt, alij verò reprehendunt, & damnant: defendit siquidem eos præter Doctores supra citatos Antonius Bouius in Responsione ad Paulum Serusiam pro censuris Pauli V. part. 4. ad argum. 10. vbi sic ait: In Francia Il Rè ha privilegij dalla sede Apostolica, onde, se procede solo ne delitti privilegiati, non ecce de in cosa alcuna s'noi privilegij, equali se non l'hauessero ecceduto s'ignori Venessiani, non farebbe loro sfata detta cosa alcuna, sic ille. At reprehendit, & damnat eosdem, præter Doctores supra citatos, Petrus Binsfeldius in commen. de iniuriis, & damno dato cap. 7. concl. 13. vbi sic inquit: per Bullam Cœnæ Domini videtur etiam sublati casus Regni Galliarum, quos privilegiatos appellant, in quibus Iudices seculares in illo Regno se intromittunt, etiam pro crimibus aliquibus contra Clericos, hæc Binsfeldius: & privilegium Monarchiæ Regni Siciliæ reprehendunt, & damnant Baronius tom. 11. anno 1097. & Hieronymus Cauena in vita Py V. At defendunt illud Antonius Xibeca in allegationibus ad Mirum Antonium Columnam, & Ioannes Beltramus de Guevara in discursu de origine, & usu Monarchiæ Regni Siciliæ sed circa hanc rem vide etiam Henricq. in summa lib. 10. cap. 28. num. 3. & lib. 2. de summi Pontificis clauis, cap. 10. §. 3. Bonacinam in Bullam Cœnæ tom. 3. disp. 1. quest. 21. punct. 1. numero 24. Sebastianum Cæsarem de Eccles. Hierar. part. 1. disp. 3. §. 1. numero 9. Goffredum lib. 4. de rebus gestis Roberti Guiscardis cap. 29. Camillum Berellum de præstantia Regis Catholici cap. 5. per totum, Fasellum lib. 7. posterioris decadis, cap. 1. Ferdinandum

T L dnm

dum Matute in responso pro impositione gabella contra Massanenſes fol. 24. Ioan- nem hiſtor. Hispan. lib. 10. cap. 5. Antonium Coſtam l. b. 1. conf. 1. num. 75. & 85. Maurolicum in hiſtor. Sicil. lib. 3. artic. 98. Laurentium Ananiam in fabrica Mundi traſt. 1. fo. 129. & Cumiam in Pral. capit. ſi aliquem, num. 49. & 52. nam de meo ex induſtria nihil ponere volo; illud tantum monue- rim, ne fortè pro momentaneis rebus æternæ amittantur: videatur cit. nouiſſima Bulla Urbani VII. ſuper præſer- uatione iurium, &c. quæ incipit: Ro- manus Pontifex.

SECTIO XII.

Proponitur nona Difficultas, & eius ſolutio.

1. **O** Biicies nonò, adeſt in caſu noſtro priuilegium concordatum, ſeu per modum concordie ſe habens: ergò huiusmodi priuilegium ſaltem, non eſt reuocatum per Bullam Cœnæ Do- mini: quinimò nec poteſt reuocari.

2. Reſpondetur primò: nègo Antecedens. Reſpondetur ſecundò, tranſeat Antecedens, de quo aduerſarij viderint, & tranſeat prior pars Conſequetiſ; quod ſcilicet priuilegia còcordata non ſint reuocata per Bullam Cœnæ Domini, etſi contrarium doceant Azor. tom. 1. lib. 5. cap. 12. ver. ex dictis, & alij, & videtur etiam docere Suarez contra Regem Angliæ lib. 4. cap. 14. num. 22. & 29. & ratio eſſe poteſt, quia illa habent ſe per modum contractus, vt no- rauit Sanchez de ma- trim. tom. 3. lib. 8. diſp. 33. n. 10 vnde non intelligitur reuocata, niſi explicentur.

Confirmatur, quia per Bullam Cœ- 3 næ Domini propter eandem rationem non intelliguntur reuocata, vel ſuſpenſa priuilegia Cruciata, ſicuti docent Henriquez lib. 7. cap. 21. num. 2. Sanchez in ſumma tom. 1. lib. 2. cap. 11. num. 27. Fernandez part. 3. cap. 9. ſect. 11. cap. 19. num. 5. & Duard. in Bull. Cœnæ lib. 3. §. 2. quaſt. 11. num. 41. Imò probabiliter hæc propter ratio- nem nec intelliguntur reuocata, vel ſuſpenſa per Iubilæum anni Sancti, ſicuti contra Nauar. noſ. 33. num. 3. Fabri- num de Iubilæo cap. 21. & Lopez tom. 2. cap. 10. docent Henriquez ubi ſuprà num. 3. Bonacina de legibus, diſput. 1. quaſt. 3. punct. 8. §. 3. num. 13. Pot- tel. in d. v. regul. ver. bull. cruc. num. 2. Salas de legibus diſput. 20. ſect. 10. Fer- dinandez in loc. cit. §. 10. num. 6. Al- fonſus de Leone de Iubil. part. 1. quaſt. 6. num. 229. Zerola de ann. Iubil. lib. 2. cap. 19. quaſt. 2. Villalobos tom. 1. traſt. 27. clauſ. 12. num. 8. Acoſta in Bull. quaſt. 101. & Rodriguez in Bull. §. 12. d. v. 6. num. 8. qui ſubdit, ira de- claraffe Clementem VIII. in ſuo Iu- bilæo anni Sancti 1600. & ira etiam de- clarauit Urbanus VIII. Commiſſario Cruciata in anno 1625. Item proba- biliter nec intelliguntur (quod plus eſt) reuocata per Bullam Cœnæ Domini priuilegia Mendicantium, etſi ſolùm in remunerarionem conceſſa ſint, ſicuti contra Zenardum part. 1. de ſacram. pæn. cap. 24. §. 8. & contra Peregrini- num in ſcholiis ad noſtra priuilegia. part. 3. tit. Bulla Cœnæ §. 1. docent Souſa in Bullam Cœnæ, cap. 23. diſput. 10. num. 7. concl. 3. Peirinus in priuileg. Minimorum tom. 1. conſtit. 4. Sixti 4. §. 5. num. 10. & ſeqq. Villalobos tom. 1. traſt. 9. diſp. 61. num. 5. & Portel. in addit. ad d. v. Regul. ver. Abbas, num.

10. Vide etiam Suarez de Relig. tom. 4. tract. 1. lib. 2. cap. 21. Itaque transeat Antecedens, & prius pars consequentis de quo ipsi viderint. At nego posteriorem partem illius; quia quamvis concordata super aliqua re inter Ecclesie Prælatos, & Principem secularem edicta, atque summi Pontificis consensu, & auctoritate confirmata sint, & sic nunquam intelligantur reuocata, nisi exprimantur ex eo quia se habent per modum contractus ut *suprà* dicebatur, quin imò ob dictam causam reuocari non debeant, nisi iusta causa sic exigit; nihilominus ex tanti causa ad bonum publicum pertinente reuocari poterunt, quin, & aliquando debebunt: & ratio est, quia vel concordia idè facta est, ut intelligatur, quo usque privilegia à sede Apostolica gratuita concessa se extendere debeant, & tunc manifestum est, concordiam in gratuitis privilegiis fundatam ex causa aliqua reuocari posse, quin, & aliquando debere. Vel concordia transit in pactum onerosum, atque reciprocum, & sic in naturam contractus; & tunc quoque ob causam grauissimam ad bonum Ecclesie pertinentem, reuocare illam summus Pontifex potest, & aliquando debet, sicuti ex communi docet Suarez lib. 4. defens. fidei Cathol. cap. 34. num. 24. & probatur ratione ex doctrina generali de privilegiis, quæ per omnes Doctores licet à Principe ob merita, vel cum imposito onere alieni concessa fuerint, tamen ex plenitudine potestatis reuocari possunt, & aliquando debent, ob publicam scilicet causam, cum bonum publicum anteferri debeat priuato; & cum huiusmodi casus in ipsa concessione, aut concordia semper exceptus censetur, dummodò parti privilegiatæ, si quod ex tali reuo-

catione damnum patiatur, compensatio fiat, sicuti docet Suar. loc. *suprà* cit. & lib. 8. de legib. cap. 37. num. 5.

Adde, specialem hic rationem considerandam esse, nempe quod, cum exemptio, seu immunitas in maximum bonum Ecclesie, & quidem diuino iure (ut plerique existimant, & ego *suprà* probabam) introducta, & constituta sit, non potest Summus Pontifex sine iusta causa eidem aliquatenus renunciare; alioquin irrita erit renunciatio, & consequenter reuocari debet.

Adde secundò; quod etsi à principio, 5 causa subsistente, iusta videbatur renunciatio, siue concessio iurisdictionis in materia Ecclesiastica per Laicos exercenda, tamen ob rerum, & temporum mutationem iniqua euadere potest, si scilicet cedere incipiat in contemptum Ecclesiastici status, atque Ecclesie detrimentum: quo itidem casu ad summum Pontificem pertinebit reuocare concessionem; quamvis inter dum ob maius malum vitandum toletet & silentium adhibeat. Vide cit. dubit. 4. sect. 19. subsect. 4. & cit. Bullam Urbani VIII. super preservatione iurium, &c.

SECTIO XIII.

Proponitur decima difficultas, eiusque solutio.

O Biicis decimò, non potest Princeps laicus privilegium semel concessum Ecclesie reuocare, (ut *suprà* probabam ex communi sententia Doctorum sect. 5. subsect. 2. & docet præter alios Abbas in cap. super 172. de appellat. num. 4. & Suarez de immunit. lib. 4. cap. 30.) ergo nec Ecclesia, seu

Tr 2 Pontifex

Pontifex potest priuilegium semel concessum Principi laico reuocare. Consequentia probatur à pari, tum quia exigita ratio, vt vtrobique seruetur aequalitas, ergo &c.

- 2 Respondetur, concedo antecedens, at nego consequentiam, & disparitas est, quia Princeps laicus si quid priuilegij, & fauoris facit Ecclesiæ per aliqua concordata, vel priuilegia, omnino id facit superiori, & non subdito suo, & ideo manet irreuocabile per potestatem ipsius: at Pontifex quidquid fauoris, & priuilegij facit Principi laico, cum semper id faciat subdito suo in spiritualibus, semper remanet per ipsum reuocabile, si ita postulet ratio boni communis spiritualis, & bonum regimen Ecclesiæ: vnde Pontifex per nullum contractum potest à se abdicare supremam potestatem ad liberè disponendum de his omnibus, quæ faciunt ad bonam gubernationem Ecclesiæ; atque ita notauit Felin. in cap. nouit. de iudiciis, num. 8. & ideo omnis contractus, & conuentio Pontificis cum quolibet Principe laico facta cum hac tacita conditione facta censetur, dummodo scilicet non vergat in præiudicium, & damnum Ecclesiæ; quæ generalis doctrina speciali ratione locum habet in materia exemptionis, quia quidquid in ea remittitur ex parte Ecclesiæ, liberaliter ordinariè sine compensatione conceditur; tum quia in hac exemptione magis attendendum est bonum commune status Clericalis, quàm vlla conuentio Pontificis facta cum Principe seculari, quapropter necesse est, vt conuentio semper habeat illam conditionem tacite inclusam, nempe, *dummodo in præiudicium, vexationem, vel vilipendium status Clericalis non cedat*; intercedente igitur simili causa, poterit conuentio reuocari, & aliquando

debebit; sine illa verò causa non poterit, saltem licet; si tamen fiat, exilimo factum tenere, tum propter supremam spiritualem potestatem Pontificis, quæ in se minui non potest (dummodo à Pontifice patri priuilegiata, si quod ex tali reuocatione damnum patiat, compensatione fiat, vt *suprà* dicebatur) tum quia huiusmodi priuilegia, vt potè odiosa, sub hac forma semper concessa intelliguntur. Idemque dico de omnibus quibuscumque aliis similibus priuilegiis; & ideo in Bulla Cœnæ anno 1586. à Sixto V. fuerunt reuocata omnia priuilegia concessa quibuscumque, etiam Pontificali, Imperiali, Regali, aut quauis Ecclesiastica, aut mundana dignitate præfulgeant, & ex quacumque causa essent concessa, etiam per viam contractus, aut remunerationis, &c. & quo ad violatores Ecclesiasticæ immunitatis ita habetur de iure communi, vt videre est in cap. Clericis §. fin. de immunit. Eccl. §. in 6. & ibi gloss. *vers. non obstantibus*: quinimò quamuis Pontifex in concessione alicuius priuilegij expressè profiteatur, quod nunquam sit illud reuocaturus, adhuc tamen ex dictis potest illud reuocare, cum causa; & consueti debet reuocare de facto, quando in posteriori aliqua constitutione apponit clausulas derogatorias: atque ita expressè habetur in cap. 1. de consuet. in 6. & ratio est, quia semper sibi referuat maiorem potestatem ad reuocandum, quàm vnquam concedat per priuilegium, ex cap. dudum, §. nos igitur, de præbend. in 6. & docent contra Rebuffum in concordatis, tit. de collation. §. in super quæro, & contra Gabrielem Perciram de manu Regia, part. 1. cap. 6. docent ex communi Suarez de immunit. lib. 4. cap. 34. num. 27. Tufcus tom. 5. *vers. libertas Ecclesiastica*, concl. 342. Baldellus

tom. 1. lib. 5. disp. 40. num. 7. & 8. Alterius de censur. disp. 22. lib. 5. cap. 5. in fine, Bonacina in Bulla cœna tom. 3. disp. 1. quæst. 15. punct. 4. §. 1. num. 6. & alij passim.

3 Hæc autem doctrina non procedit(vt *suprà* dicebam)ex parte Principis secularis, licet procedat ex parte Pontificis: & ideo quantum exemptio Clericorum esset tantum de iure humano (quam tamen contendo esse primo, & principaliter de iure diuino, sicuti probabam *sect. 4. per subsectioniones sequentes*) non potest amplius reuocari à Principibus successioribus: quia, vt dictum est *sect. 5. docent Canonistæ apud Felin. in cap. Ecclesia sancta Maria, num. 97. de constitut. & in cap. nouit, de iudic. num. 6. & Theologi apud Azorium tom. 1. lib. 5. cap. 13. quæst. 5. quibus adde Guevaram in propugnac. libert. Eccles. assert. 1. §. 7. num. 33. & 34 & Baldellum loco *suprà cit. lib. 5. disp. 35. num. 17.* priuilegia semel concessa Ecclesiæ, vel ad pias causas, aut personis non subditis, non possunt amplius reuocari: quia eo ipso transeunt in ius alterius, in quem amplius non manet potestas: cum non sit is, cui sit concessio, subditus concedentis; & hoc tanto magis verum est, quando priuilegia fuerunt concessa in remunerationem laborum, & ob merita præstata, sicuti in casu nostro contingit.*

4 Confirmatur, quia bona Ecclesiastica iure diuino sunt libera, & immunita à potestate laica; sed priuilegium Ecclesiæ semel concessum, & ab illa acceptatum inter bona Ecclesiastica connumeratur: ergo non potest à Principe laico illud reuocari; alioquin Princeps laicus haberet potestatem super bona Ecclesiastica, quæ de iure diuino sunt exempta ab omni potestate laica-

li, sicuti ex sententia communi omnium Doctorum *sect. 4. & 5. suprà* probabam.

Proponitur aduertendum.

ADuerte hîc, concordata inter Ecclesiasticos, & seculares, etiam si in Concilio provinciali facta sint, nisi confirmentur à summo Pontifice, nihil contra priuilegium immunitatis Ecclesiasticæ operari, quod tamen intellige, quando per concordiam conceditur laicis aliqua iurisdictio in Clericos: nam si non conceditur iurisdictio, sed solum executio, vel nudum factum(v. g. eripere arma Clericis noctu illa portantibus, vel comprehendere Clericum in flagranti crimine inuentum, &c.) valida erit talis concordia, quia id non est aliquid iuris laicis in Clericos concedere; sed potius laicos ad exquendum ministros sibi assumere: atque ita docent Suarez contra Regem Angliæ *lib. 4. cap. 32. & Baldellus in loco suprà citato*, qui rectè ibi aduertunt huiusmodi concordiam semper debere esse ab arbitrio Prælatorum Ecclesiæ dependentem. Ratio, quia non possunt hi ius aliquod in Clericos Iudicibus laicis transferre, tum quia sic semper erit integrum Prælatis Ecclesiæ, non obstante concordia prohibere laicis, ne tales actiones in Clericos exquantur, quoriscunque sic expedire visum fuerit: etiam si concordata essent quacunque diuturna consuetudine firmata.

SECTIO XIV.

*Proponitur undecima Difficultas
eiusque solutio.*

Obiicies undecimò: Pontifex tenetur stare contractui, etiam cum subditis: ergo &c. Antecedens probatur, quia Pontifex subditur, si non iuri positivo, saltem iuri gentium, & diuino; tum quia Pontifex non est dominus Mundi quoad proprietatem, sicuti ex communiori tradunt glossa, & Doctores in *proamio Digestorum*; in qua re proportionem quandam habet Papa cum Imperatore, qui propterea non potest validè rei meæ dominium mihi auferre sine causa, sicuti tradunt Bart., & alij Doctores *ibi*, & ego diffusè probabam *dub.* 4. quod & verum est de Papa etiam in ordine ad bona Ecclesiastica; quia nec istorum est dominus Papa, sed (sicut & quicumque Clericus) solum administrator, quamvis superior, & non ad dissipandum, sed ad dispensandum, ut rectè ex communiori docuit etiam S. Thomas in *6. quolibet. art. 12. quidquid in contrarium in cap. cum venissent, de Indic. dixerit glossa*, quam propterea *ibi* Doctores communiter impugnant. Vide, quæ dicebantur *suprà dub. 4. sect. 11. subsect. 12. dub. 24. sect. 4.*

2 Vnde non potest Papa sine causa alienare bona Ecclesiæ, & si facit, saltem peccat mortaliter, ut docet Arch. *12. quest. 2. non licet*, & Nauar. *comment. de spoliis Clericorum* §. 2. 3. & 15. vbi rectè distinguit, quod alia alienatio rerum, Ecclesiasticarum facta à Papa est iusta & valida, quæ videlicet rationabili causa nititur: alia est valida, & non

iusta, si absque causa reus vnius Ecclesiæ in aliam Ecclesiam, aliūve pium vsum transferatur: quapropter si sine iusta causa ab Episcopis, aliisque beneficiatis beneficia auferantur, actus est validus, quāuis non iustus, & sic beneficia vacabunt: atque adeo ab altero poterunt impetrari, ac sine restituendi obligatione retineri: alia denique alienatio facta à Papa, neque est iusta, neque valida, si res Ecclesiæ sine rationabili causa in vsum profanos alienentur, vel laicis sine iusta causa donentur. **3**

Vnde secundò Papa (quod etiam de supremo Principe ex communi Doctorum sententia docet Bald. in *lib. de vss. feud. in rubr. de natura feudi*) ex suo contractu obligatur; & sic si inuestiuit aliquem Baroniam, vel Castro, non potest validè eum, eiusve successores, sine culpa priuare; nec obstat, quod habeat Papa plenitudinem potestatis; quia Deus subiecit ei leges, sed non contractus, ex quibus de iure gentium, & de iure naturali obligatur.

Vnde tertio non potest validè Papa **4** etiam de plenitudine potestatis absolvere aliquem ab obligatione, qua hic tenetur alteri, nisi ex causa rationabili; & sic intellige Innocentium, Host., & Ber. qui docent posse Papam id efficere de plenitudine potestatis, *arg. 8. q. 3. per principalem C. de qua prescript. l. bene à Zenone C. de preci. Imper. offe. l. quorres*, & ratio est, quia *ut suprà* dicebatur ex communiori, Papa non est Dominus mundi quoad proprietatem; atque adeo non potest legem condendo, aut alio modo, valide auferre mihi rei meæ dominium, sine causa rationabili, & multò minus potest Imperator; sic etiam intellige *l. venditor §. si constat, ff. comm. prad. qui §. ut ait Bart. in hac materia est singularis*; sic etiam intelli-

ge Panormitanum in cap. 2. de voto do-
centem, quod Papa auferre potest obli-
gationem Laici non subditi, ei tempo-
raliter contractam ex fidei præstatione,
intellige (inquam) cum causa rationa-
bili, non aliter cum sit de iure gentium,
Clem. Pastoralis de re iud. non auferri
illam alicui sine causa rationabili, sine
qua nec potest valide Imperator, & mul-
tò minus potest valide Collegium, Ci-
uitas, vel Vniuersitas; ex causa autem
potest valide & iuste id efficere Papa;
sicuti ex causa potest & valide & iuste
exigere à secularibus quodcumque sub-
sidium temporale, vt si, v. g. Ecclesia in-
uaderetur & aliter ipse prouidere non
posset, &c.

5 Respondeo, distinguendo Antece-
dens: Pontifex tenetur stare contractui,
etiam cum subditis; distinguo, si ratio
aliqua non suadet in contrarium, con-
cedo; si suadet, præsertim ratio boni

communis Ecclesiæ, & status clericalis,
sicuti est in casu nostro, nego; quare
retorquetur contra aduersarios argu-
mentum. Vide quæ dicebantur *dubis. 4.*
sect. 3. & seqq.

6 Adde, quod etiam si sine causa ratio-
nabili Pontifex concordata reuocaret,
licet iniuste reuocaret, valide tamen
reuocaret; tum propter plenitudinem
potestatis, quam habet, dummodò parti
priuilegiatæ compensatio damni fiat,
si quod ex tali reuocatione damnum pa-
tiatur, tum quia vtpotè odiosa huius-
modi concordata, sic facta semper in-
telliguntur, sicuti *suprà* dicebatur; &
ex his patet disparitas ad alia, quæ in
argumento adducebantur, nempe quod
nec iuste, nec valide faceret Papa, si illa
sine rationabili causa faceret, vel facere
attentaret, de qua re tamen vide quæ
diffusè dicebantur *cis. dub. 4. sect. 21.*
per subsectiones sequentes.

DUBITATIO XXVIII.

*An possit Rex grauare Ecclesiasticos, exigendo ab illis grauamen im-
possum super bona eorum, antequam ad eosdem peruenissent,
quæcunque bona Ecclesiasticorum illa sint.*

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis Resolutio.

1 **R**ESPONDEO distin-
guendo; si possessio, vel
res aliqua habebat ali-
quod onus perpetuum,
& inuariabile annexum,
antequam veniret ad ius Ecclesiæ, vel

Ecclesiasticorum; v. g. habebat aliquem
censum, vel seruitutem Principi debi-
tam, vel onus reparandæ viæ publicæ
adiacentis, vel quid simile, hoc etiam
ab Ecclesiastica persona præstandum
est. Ratio, quia res quæque cum suo
onere transit, *cap. cum non sit 33. &*
cap. Pastoralis 28. de decimis; atque
sic docent Sylu. *verb. immunitas 1. nu-
mero 19.* & alij, qui sic distinguunt,
vel

vel res Ecclesiæ, & Ecclesiasticorum habebat annexam aliquam gabellam, vel collectam certam perpetuam, & inuariabilem, vt ex ea quotannis soluatur certa pensio in perpetuum, & persona Ecclesiastica teneretur illam soluere: vel res illa erat solum obstricta ad gabellam, aut collectam obligatione indeterminata, & variabili ad tempus; nimirum ad soluendum onus pro varietate temporum, & necessitatum occurrentium, & persona Ecclesiastica non teneretur soluere atque sic etiam docent Filliuc. tom. 1. tract. 16. cap. 11. num. 294. Azor. part. 3. lib. 5. cap. 19. question. 8. Duard. in Bull. Cæna lib. 2. can. 18. quest. 6. num. 6. Megalium in part. 2. lib. 2. cap. 17. quest. 6. num. 98. & 103. Alter. tom. 1. disput. 19. lib. 5. cap. 6. Prosper de August. in addit. ad summam, Quarant. verb. velligal. Soula in Bull. Cæna cap. 19. disput. 92. num. 5. Molfes. in summa, tom. 2. tract. 12. cap. 22. num. 167. & seqq. Turtian. tom. 2. in 2. 2. disput. 44. dub. 4. numer. 13. Molina tom. 3. tract. 2. disp. 672. Layman lib. 4. tract. 9. cap. 6. num. 5. Malder. in 2. 2. tract. 5. cap. 6. dub. 9. Suarez contra Regem Angliæ lib. 4. cap. 20. & Barbosa in collect. tom. 1. lib. 3. tit. 49. cap. 4. num. 6.

2. Quamuis nonnulli alij Doctores (& non improbabiler) oppositum sentiant: nempe quod persona Ecclesiastica non teneretur soluere etiam collectam certam, & inuariabilem impositam super bona, priusquam ad ipsam personam Ecclesiasticam peruenissent: atque ita tenent Doctores, quos citat, & sequitur Carolus de Grassis de effectib. Clericatus, effect. 3. à num. 162. usque ad num. 176. quibus addo Cardinalem Albanum in tract. de immunit. Eccles. tom. 13. tractum part. 2. 1. Refantium

tract. de immunit. Eccles. 7. vbi sic ait: quando onera sunt perpetua, & certa rebus imposita, maior est difficultas: sed si generalitate sacrorum Canonum standum sit, idem dicendum est, quod & de primo casu, & ego, vt iura reddam Principum, & magistratuum secularium conscientias, non possum iura conscientia aliud suadere, quam vt cum talia onera imponenda, vel imposita iam, exigenda sunt, non aliter fiat, quam consilio, & concedente Romano Pontifice; hæc ille. addo etiam ex Iuristis Ioannem Beltran. de Gueuara in propugnaculo libere. Eccles. assert. 2. §. 6. num. 27. vbi sic tradit: non potest sustineri opinio Bartoli, etiamsi impositum sit inuariabile, & certum, & in certa quantitate: quia collecta est onus, quod personis imponitur secundum quantitatem possessionum, & rerum: ita vt collecta sint onera mixta ex leg. scripto §. fin. de muner. & honor. & sic collecta, quantum ad obligationem, est onus personale, & quantum ad quantitatem, est reale: ac proinde quando statim imponitur onus super rebus certum, & inuariabile, id censetur fieri in fraudem Ecclesiasticorum: sic esset onus variabile, & incertum: quidquid contradicant alij distinguendo, an onera certa, firma, & inuariabilia sint, an verò incerta, & variabilia: non enim hac distinctio admittenda est, quando per statum onus soluendum imponitur in futurum; quamuis aliter dicendum est, si fiat post speciale contraktum Principu, vel contrabentium. hæc ille. quæ omnia, ait Carolus Grass. in loco supra citato, intelligenda sunt, etiamsi bona patrimonialia Clerici reperiantur in extimo descripta: nam non transeunt in Clericos cū onere suo, licet tale onus esset reale perpetuum, & durabile sepe.

3 At quicquid sit de hac opinione, an sit vera, nec ne, quæ saltem, ut dicebam, improbabilis non est, tum ab intrinseco, ex vi rationum, tum ab extrinseco, ex vi autoritatum eorum, qui eam tenent.

4 Respondeo, saltem dicendum esse, quod (quamvis onera perpetua certa, & inuariabilia, seu merè realia, id est, quæ sine habitudine ad personæ qualitatem, rebus ipsis iure perpetuo inhaerent, ab Ecclesiasticis quoque possessoribus contra Cardinalem Albanum, Pefantium, Gueuaram, & alios Doctores, quos refert, & sequitur Carolus de Grassis loco suprà citato, præstanda sint) tamen inter merè realia onera numerandæ non sint gabellæ, seu tributa, quæ secularis Princeps lege ordinata subditis de bonis eorum præstanda imponit, ac proinde eiusmodi onera, seu obligationes tributi vnà cum bonis, seu possessionibus ad Ecclesiasticos quoque transire non debeant, quicquid in contrarium (ut videtur esse apud Remigium de Gonny tract. de charitat. subsidio, quest. 6. num. 57. Egidium Thomatum tract. de collatis summar. 2. num. 36 & Ioannem Drieden. de libert. Christiana, lib. 2. cap. 3. ubi ait, quod prædia omnia sunt obligata pro tributis Reipublicæ impositis, & imponendis, & cum hoc onere transeunt in Ecclesiam) dicant aliqui, quorum sententiam rectè reiciunt Abb. in cap. ult. num. 12. de viis, & honestat. Cleric. Felin. in cap. Ecclesia num. 76. de constit. Hieron. Albanus tract. de Immunit. Eccle. Gutierrez lib. 1. præf. quest. quest. 3. Martha de iurisdic. part. 4. casu 11. num. 18. Suarez lib. 4. defens. cap. 20. num. 12. Tannerus in defens. libert. Eccle. cap. 13. prope finem Lessius lib. 2. cap. 32. dub. 3. num. 2. & ratio est, quia onus soluendi eiusmodi tributa, quæ

Thom. del Bene Dubis. Moral.

Princeps imponit, non est merè reale, sed conuenit rebus propter personas, quæ sub Principis iurisdictione existentes lege tributi obligari possunt: ergo si bona, ex quibus tributa per legem impetrata à subditis soluebantur, postea ad alios possessores, ac dominos, à Principis potestate omnino exemptos deueniunt, onere illo, seu obligatione patenter eximi debent, iuxta regulam Abbatis in præf. cap. allatam: *si persona exempta est, conuenienter etiam res eius: item iuxta regulam communem: mutata persona, mutatur etiam conditio rei;* sicut ex communi ipsorum etiam Iuristarum sententia docent Martha pars. 4. casu 125. num. 2. & 18. Gutierrez cit. quest. 3. num. 15. & alij passim.

Confirmatur: dispositio legis definit obligare, cum in eum casum deuenit, in quo incipere non potuisset, dummodo sit eadem ratio non perseverandi, quæ erat non incipiendi: sed fatentur etiam contrariæ sententiæ Doctores Principis lege lata de tributo soluendo, non comprehendendi bona, quæ ad Ecclesiam pertinent, sicuti nos probabamus dub. 24. & iterum inf. à probabimus: ergo, &c. Distinguunt enim ipsi inter præstationes reales, siue munera patrimonialia; quod alia sint ordinaria, seu Canonica, quæ communi lege ab antiquo tempore imposita erant: alia verò sint munera extraordinaria, seu superinducta, quæ ob causam superuenientem de nouo imperantur, idèque ad Ecclesiasticorum bona se non extendunt ob defectum iurisdictionis, seu (quod idem est) ob priuilegium exemptionis; sed hæc ratio similiter vrget, si bona, quæ sub dominio subditorum existentia, & ob eam causam tributis obnoxia sunt, postea perueniant ad Ecclesiam à potestate Legislatoris secularis exemptam

V v piam

parte libertati Ecclesiasticæ sicuti supra dicebam, & docent Bannes in 2. 2. quæst. 67. art. 1. dub. 2. concl. 1. Pefantius de immunit. Ecclef. disp. 3. Ioan. de la Crux part. 1. præcept. 8. quæst. 3. art. 1. dub. 1. concl. 3. qui aiunt Reges Hispaniæ habere priuilegium à summo Pontifice circa Tribunal, quod nuncupatur de la Fuerça, & docent Carolus Grassalius in Regul. Franc. lib. 2. iur. 1. fol. mibi 229. & iur. 2. fol. 237. & alij, qui aiunt Regem Galliæ obtinere Canonicatus, & beneficia conferre in Regno suo, ex priuilegio Papæ; & docent Zanardus tom. 3. cap. 50. & Decianus tom. 1. lib. 4. cap. 9. num. 66 Gigas, & alij, qui aiunt Rempubicam Venetam ex priuilegio summi Pontificis in aliquibus casibus procedere contra Clericos: ergo &c.

² Respondetur, transeat Antecedens, de qua re viderint aduersarij, qui asserunt: at nego Consequentia, quia quamuis summus Pontifex concesserit olim huiusmodi priuilegia, modò reuocat illa quotannis in Bulla Cœnæ Domini; atque ita docet Sayrus de censuris lib. 3. cap. 25. num. 10. vbi sic ait: *Hinc patet siue causa dubitasse Nauarrum, an Iudices Galliarum, qui cognoscere, & indicare solent Clericos super quibusdam casibus, in censuram Bullæ incidant: quia priuilegia ista per viam remunerationis sunt concessa, & sunt priuilegia immemorabilia, in qua re siquidem dubitandum esset de summi Pontificis intentione, & recurrendum esse censuræ ad iudicium summi Pontificis, quia tamen Legislatoris mens, & intentio ex verbis eius colligenda est, non opus esse puto, ut quis prohibui rei, ac dubij solutione ad summum Pontificem recurrat, quandoquidem his verbis Bullæ, omnia huiusmodi priuilegia se reuocasse, summus Pontifex satis declarauit.* Idem docet Maynar-

dus de priuileg. Ecclef. part. 2. art. 18. n. 10. vbi sic asserit: *priuilegia fuerunt postea à summis Pontificibus reuocata, & inter ceteras reuocationes illæ, quæ leguntur in Bulla Cœnæ Domini, ibi: excommunicamus, &c.* Idem docet Vgolinus in respons. ad Iuriconsult. Gymnasy Patavini, cap. 7. fol. mibi 93. vbi sic ait: *per Bullam Cœnæ Domini, quæ singulis annis in die Iouis Septimana sancta præsentibus Principum Christianorum Nunciis publicatur, illa clausula, non obstantibus, &c. derogat omnibus priuilegiis contra libertatem Ecclesiasticam.* Idem etiam docet Martha de iurisd. pars. 4. cent. 1. cas. 7. num. 12. Duzet in Bulla Cœnæ, lib. 3. §. 5. quæst. 1. num. 1. Barbosa in collect. lib. 5. decret. lit. 2. cap. Ecclef. S. Mariæ de consuet. num. 25. Ioann. Beltran. de Guevara in propugn. Ecclef. lib. 1. §. 7. num. 43. & Theologi Religionis seruorum in defens. cens. Pauli V. cap. 8. num. 19. in fin & alij.

Nego tamen, quod si reuera extat (licui asserit) priuilegium à summo Pontifice concessum, defendi possit non improbabiler opinio opposita, quod scilicet per Bullam Cœnæ, quæ quotannis in die Iouis Hebdomadæ Sanctæ publicatur, non reuocetur illud, nec omne aliud priuilegium à summis Pontificibus concessum: & ratio esse potest, quia lex vniuersalis posterior non derogat priuilegio speciali anteriori: atque ita præter Nauarrum in summa, cap. 27. num. 71. Filliucius tom. 2. tract. 16. cap. 10. n. 258. vbi sic asserit: *dixi sub prætextu, quia si re vera (ut esse potest) priuilegium adeo concessum à Sede Apostolica, iuste excusari poterunt Reges, & Regum Ministri: & sic Regem Hispaniarum, & Regem Galliarum habere aliqua priuilegia testantur Bannes & Degraffalini, sic ille: quod vtique*

utrique præsumi potest in his Regibus tantæ integritatis, & pietatis. Ita etiam docet Suarez contra Regem Angliæ lib. 4. cap. 34. num. 29. qui ex Cardinali Bellarmino non audet damnare usum talium privilegiorum; sed Apostolicæ Sedi negotium remittit: idem tradit Vasquez in part. 2. tom. 2. disp. 167. cap. 4. num. 32. Salas de legibus, disp. 14. sect. 9. num. 108 Becan. in summa Theolog. part. 2. tract. 3. cap. 6. quæst. 1. num. 2. & Maderus in part. 2. quæst. 96. art. 4. vbi sic ait: privilegium datum Regibus, & Iudicibus secularibus cognoscendi causas Clericorum, nisi reuocatum sit, excusat illos contra immunitatem Ecclesiasticam facientes. An autem privilegia omnia quot annis reuocentur per Bullam Cœnæ, aliqui dubitant, verius videtur non reuocari, quia generalia verba, quæ rigidiore de hac re erant in Bulla Gregorij XIII à posterioribus Pontificibus temperata sunt. Adde, quod Molina disp. 149. Lessius de inst. & iur. lib. 2. cap. 42. dub. 12. Fagundez de præcept. Eccles. tract. 1. lib. 3. cap. 7. num. 17. & alij defendunt quasdam contra libertatem Ecclesiasticam consuetudines vigentes in Lusitania, & in Regno Castellæ, ex vi privilegij cuiusdam à summis Pontificibus concessi. Vide Salgad. de prælect. regia, tom. 2. part. 3. cap. 10. num. 96. & 97. Vide etiam cit. dubit. 4. sect. 19. subsect. 3. & 4. & cit. Bullam Urbani VIII. super præsertione iurium, &c. quæ incipit: Romanus Pontifex.

Proponitur COROLLARIUM.

Hinc, casus Regni Galliarum, quos privilegiatos Doctores vocant, & quos districte ponit Challaneus super consuet. Burgun. rubr. 1. tit. des iustices, & droit d'icelles, §. 5. vers. 5. col. à Thedel Bene Dubit. Moral.

grace num. 48. & seqq.) nec non & privilegium Monarchiæ Regni Siciliæ, Alij defendunt, alij verò reprehendunt, & damnant: defendit liquiden eos præter Doctores supra citatos Antonius Bouius in Responsione ad Paulum Seruatum pro censuris Pauli V. part. 4. ad argum. 10. vbi sic ait: In Francia Il Rê ha privilegij dulla sede Apostolica, onde, se procede solo ne delitti privilegiati, non ecce de in cosa alcuna i suoi privilegij, iquali se non l'hauessero ecceduto i signori Venetiani, non sarebbe loro stata detta cosa alcuna, sic ille. At reprehendit, & damnat eisdem, præter Doctores supra citatos, Petrus Binsfeldius in commen. de iniuriis, & damno dato cap. 7. concl. 13. vbi sic inquit: per Bullam Cœnæ Domini videtur etiam sublati casus Regni Galliarum, quos privilegiatos appellant, in quibus Iudices seculares in illo Regno se intromittunt, etiam pro criminibus aliquibus contra Clericos, hæc Binsfeldius: & privilegium Monarchiæ Regni Siciliæ reprehendunt, & damnant Baronius tom. 11. anno 1097. & Hieronymus Catena in vita Py V. At defendunt illud Antonius Xibeca in allegationibus ad Miraculum Antonium Columnam, & Ioannes Beltramus de Guevara in discursu de origine, & usu Monarchiæ Regni Siciliæ sed circa hanc rem vide etiam Henricq. in summa lib. 10. cap. 28. num. 3. & lib. 2. de summi Pontificis clauæ, cap. 10. §. 3. Bonacinum in Bullam Cœnæ tom. 3. dispus. 1. quæst. 21. punct. 1. numero 24. Sebastianum Cæsarem de Eccles. Hierar. part. 1. diisur. 3. §. 1. numero 9. Goffredum lib. 4. de rebus gestis Roberti Guiscard cap. 29. Camillum Berellum de præstantia Regis Catholici cap. 5. per totum, Fascellum lib. 7. posterioris decadæ, cap. 1. Ferdinandum

T t dum

dum Matute in responso pro impositione gabelle contra Massanenſes fol. 24. Ioan- nem hiſtor. Hispan. lib. 10. cap. 5. Antonium Coſtam lib. 1. conf. 1. num. 75. & 85. Maurolicum in hiſtor. Sicil. lib. 3. artic. 98. Laurentium Ananiam in fabrica Mundi traſt. 1. fo. 129. & Cumiam in Præl. capit. ſi aliquem, num. 49. & 52. nam de meo ex induſtria nihil ponere volo; illud tantum monuerim, ne fortè pro momentaneis rebus æternæ amittantur: videatur cit. nouiſſima Bulla Urbani VIII. ſuper præſervatione inſurum, &c. quæ incipit: Romanus Pontifex.

SECTIO XII.

Proponitur nona Difficultas, & eius ſolutio.

Obiicies nonò, adeſt in caſu noſtro priuilegium concordatum, ſeu per modum concordie ſe habens: ergò huiusmodi priuilegium ſaltem, non eſt reuocatum per Bullam Cœnæ Domini: quinimò nec poteſt reuocari.

Reſponderet primò: nègo Antecedens. Reſponderet ſecundò, tranſeat Antecedens, de quo aduerſarij viderint, & tranſeat prior pars Conſequētis; quod ſcilicet priuilegia còcordata non ſint reuocata per Bullam Cœnæ Domini, etſi contrarium doceant Azor. tom. 1. lib. 5. cap. 12. ver. ex dictis, & alij, & videtur etiam docere Suarez contra Regem Angliæ lib. 4. cap. 14. num. 22. & 29. & ratio eſſe poteſt; quia illa habent ſe per modum contractus, vt notauit Sanchez de matrim. tom. 3. lib. 8. diſp. 33. n. 10 vnde non intelligitur reuocata, niſi explicentur.

Conſtituitur, quia per Bullam Cœnæ Domini propter eandem rationem non intelliguntur reuocata, vel ſuſpenſa priuilegia Ctiaciata, ſicuti docent Henriquez lib. 7. cap. 21. num. 2. Sanchez in ſumma tom. 1. lib. 2. cap. 11. num. 27. Fernandez part. 3. cap. 9. ſect. 11. cap. 19. num. 5. & Duard. in Bull. Cœnæ lib. 3. §. 2. quaſt. 11. num. 41. Imò probabiliter hæc propter rationem nec intelliguntur reuocata, vel ſuſpenſa per Iubilæum anni Sancti, ſicuti contra Nauar. not. 33. num. 3. Fabricum de Iubilæo cap. 21. & Lopez tom. 2. cap. 10. docent Henriquez ubi ſuprà num. 3. Bonacina de legibus, diſput. 1. quaſt. 3. punct. 8. §. 3. num. 13. Portel. in dub. regul. ver. bullæ cruc. num. 2. Salas de legibus diſput. 10. ſect. 10. Ferdinandez in loc. cit. §. 10. num. 6. Alfonso de Leone de Iubil. part. 1. quaſt. 6. num. 229. Zerola de ann. Iubil. lib. 2. cap. 19. quaſt. 2. Villalobos tom. 1. traſt. 27. clauſ. 12. num. 8. Acoſta in Bull. quaſt. 101. & Rodriquez in Bull. §. 12. dub. 6. num. 8. qui ſubdit, ira declaraffe Clementem VIII. in ſuo Iubilæo anni Sancti 1600. & ita etiam declarauit Urbanus VIII. Commiſſario Cruciaræ in anno 1625. Item probabiliter nec intelliguntur (quod plus eſt) reuocata per Bullam Cœnæ Domini priuilegia Mendicantium, etſi ſolùm in remunerationem conceſſa ſint, ſicuti contra Zenardum part. 1. de ſacram. pœn. cap. 24. §. 8. & contra Peregrinum in ſcholiis ad noſtra priuilegia. part. 3. tit. Bulla Cœnæ §. 1. docent Souſa in Bullam Cœnæ, cap. 23. diſput. 10. numero 7. concl. 3. Peirinus in priuileg. Minimorum tom. 1. conſtit. 4. Sixti 4. §. 5. num. 10. & ſeqq. Villalobos tom. 1. traſt. 9. diſp. 61. num. 5. & Portel. in addit. ad dub. Regul. ver. Abba, num.

10. Vide etiam Suarez de Relig. tom. 4. tract. 1. lib. 2. cap. 21. Itaque transeat Antecedens, & prior pars consequentis de quo ipsi viderint. At nego posteriorem partem illius; quia quamvis concordata super aliqua re inter Ecclesiæ Prælatos, & Principem secularem edicta, atque summi Pontificis consensu, & auctoritate confirmata sint, & sic nunquam intelligantur reuocata, nisi exprimantur ex eo quia se habent per modum contractus vt *suprà* dicebatur, quin imò ob dictam causam reuocari non debeant, nisi iusta causa sic exigat; nihilominus ex graui causa ad bonum publicum pertinente reuocari poterunt, quin, & aliquando debebunt: & ratio est, quia vel concordia idè facta est, vt intelligatur, quo vsque priuilegia à sede Apostolica gratuita concessa se extendere debeant, & tunc manifestum est, concordiam in gratuitis priuilegiis fundatam ex causa aliqua reuocari posse, quin, & aliquando debere. Vel concordia transit in pactum onerosum, atque reciprocum, & sic in naturam contractus; & tunc quoque ob causam grauissimam ad bonum Ecclesiæ pertinentem, reuocare illam summus Pontifex potest, & aliquando debet, sicuti ex communi docet Suarez lib. 4. defens. fidei Cathol. cap. 34. num. 24. & probatur ratione ex doctrina generali de priuilegiis, quæ per omnes Doctores licet à Principe obmerita, vel cum imposito onere alicui concessa fuerint, tamen ex plenitudine potestatis reuocari possunt, & aliquando debent, ob publicam scilicet causam, cum bonum publicum anteferri debeat priuato; & cum huiusmodi casus in ipsa concessione, aut concordia semper exceptus censetur, dummodò parti priuilegiatæ, si quod ex tali reuo-

catione damnum patiatur, compensatio fiat, sicuti docet Suar. loc. *suprà* cit. & lib. 8. de legib. cap. 37. num. 5.

Adde, specialem hîc rationem considerandam esse, nempe quod, cum exemptio, seu immunitas in maximum bonum Ecclesiæ, & quidem diuino iure (vt plerique existimant, & ego *suprà* probabam) introducta, & constituta sit, non potest Summus Pontifex sine iusta causa eidem aliquatenus renunciare; alioquin irrita erit renunciatio, & consequenter reuocari debebit.

Adde secundò; quod etsi à principio, 5 causa subsistente, iusta videbatur renunciatio, siue concessio iurisdictionis in materia Ecclesiastica per Laicos exercendæ, tamen ob rerum, & temporum mutationem iniqua euadere potest, si scilicet cedere incipiat in contemptum Ecclesiastici status, atque Ecclesiæ detrimentum: quo itidem casu ad summum Pontificem pertinebit reuocare concessionem; quamvis interdum ob maius malum vitandum toletet & silentium adhibeat. Vide cit. dubit. 4. sect. 19. subsect. 4. & cit. Bullam Vrbani VIII. super præseruatione iurium, &c.

SECTIO XIII.

Proponitur decima difficultas, eiusque solutio.

O Biicies decimò, non potest Princeps laicus priuilegium semel concessum Ecclesiæ reuocare, (vti *suprà* probabam ex communi sententia Doctorum sect. 5. sui sect. 2. & docet præter alios Abbas in cap. super 17 2. de appellat. num. 4. & Suarez de immunit. lib. 4. cap. 30.) ergo nec Ecclesiæ, seu

Tt 2 Pontifex

Pontifex potest priuilegium semel concessum Principi laico reuocare. Consequentia probatur à pari, tum quia exigit ratio, vt vtroque seruetur æqualitas, ergo &c.

- 2 Respondetur, concedo antecedens, at nego consequentiam, & disparitas est, quia Princeps laicus si quid priuilegij, & fauoris facit Ecclesiæ per aliqua concordata, vel priuilegia, omnino id facit superiori, & non subdito suo, & ideo manet irreuocabile per potestatem ipsius: at Pontifex quidquid fauoris, & priuilegij facit Principi laico, cum semper id faciat subdito suo in spiritualibus, semper remanet per ipsum reuocabile, si ita postulet ratio boni communis spiritualis, & bonum regimen Ecclesiæ: vnde Pontifex per nullum contractum potest à se abdicare supremam potestatem ad liberè disponendum de his omnibus, quæ faciunt ad bonam gubernationem Ecclesiæ; atque ita notauit Felin. in cap. nouit. de iudiciis, num. 8. & ideo omnis contractus, & conuentio Pontificis cum quolibet Principe laico facta cum hac tacita conditione facta censetur, dummodo scilicet non vergat in præiudicium, & damnum Ecclesiæ; quæ generalis doctrina speciali ratione locum habet in materia exemptionis, quia quidquid in ea remittitur ex parte Ecclesiæ, liberaliter ordinariè sine compensatione conceditur; tum quia in hac exemptione magis attendendum est bonum commune status Clericalis, quam vlla conuentio Pontificis facta cum Principe seculari, quapropter necesse est, vt conuentio semper habeat illam conditionem tacite inclusam, nempe, *dummodo in præiudicium, vexationem, vel vilipendium status Clericalis non cedit*; intercedente igitur simili causa, poterit conuentio reuocari, & aliquando

debebit; sine illa verò causa non poterit, saltem licitè; si tamen fiat, existimo factum tenere, tum propter supremam spirituales potestatem Pontificis, quæ in se minui non potest (dummodo à Pontifice parti priuilegiatæ, si quod ex tali reuocatione damnum patiat, compensatio fiat, vt *suprà* dicebatur) tum quia huiusmodi priuilegia, vt potè odiosa, sub hac forma semper concessa intelliguntur. Idemque dico de omnibus quibuscumque aliis similibus priuilegiis; & ideo in Bulla Cœnæ anno 1586. à Sixto V. fuerunt reuocata omnia priuilegia concessa quibuscumque, etiâ Pontificali, Imperiali, Regali, aut quauis Ecclesiastica, aut mundana dignitate præfulgeant, & ex quacumque causa essent concessa, etiam per viam contractus, aut remunerationis, &c. & quo ad violatores Ecclesiasticæ immunitatis ita habetur de iure communi, vt videre est in cap. Clericis §. fin. de immunit. Eccl. §. in 6. & ibi gloss. vers. non obstantibus: quinimò quamuis Pontifex in concessione alicuius priuilegij expressè profiteatur, quod nunquam sit illud reuocaturus, adhuc tamen ex dictis potest illud reuocare, cum causa; & censeri debet reuocare de facto, quando in posteriori aliqua constitutione apponit clausulas derogatorias: atque ita expressè habetur in cap. 1. de conslit. in 6. & ratio est, quia semper sibi reseruat maiorem potestatem ad reuocandum, quam vnquam concedat per priuilegium, ex cap. dudum, §. nos igitur, de præbend. in 6. & docent contra Rebuffum in concordatis, tit. de collation. §. in super quaro, & contra Gabrielem Pereiram de manu Regia, pars. 1. cap. 6. docent ex communi Suarez de immunit. lib. 4. cap. 34. num. 27. Tufcus tom. 5. vers. liberius Ecclesiastica. concl. 342. Baldellus tom. 1.

tom. 1. lib. 5. disp. 40. num. 7. & 8. Alterius de censur. disp. 22. lib. 5. cap. 5. in fine, Bonacina in Bulla cœna tom. 3. disp. 1. quest. 15. punct. 4. §. 1. num. 6. & alij passim.

3 Hæc autem doctrina non procedit (vti *suprà* dicebam) ex parte Principis secularis, licet procedat ex parte Pontificis: & ideo quamuis exemptio Clericorum esset tantum de iure humano (quam tamen contendo esse primo, & principaliter de iure diuino, sicuti probabam *sect. 4. per subsectioniones sequentes*) non potest amplius reuocari à Principibus successoribus: quia, vt dictum est *sect. 5. docent Canonistæ apud Felin. in cap. Ecclesia sancta Maria, num. 97. de constitut. & in cap. nouit, de iudic. num. 6. & Theologi apud Azorium tom. 1. lib. 5. cap. 13. quest. 5. quibus adde Guevaram in propugnac. libere. Eccles. assert. 1. §. 7. num. 33. & 34 & Baldellum loco *suprà cit. lib. 5. disp. 35. num. 17.* priuilegia semel concessa Ecclesiæ, vel ad pias causas, aut personis non subditis, non possunt amplius reuocari: quia eo ipso transeunt in ius alterius, in quem amplius non manet potestas: cum non sit is, cui fit concessio, subditus concedentis; & hoc tanto magis verum est, quando priuilegia fuerunt concessa in remunerationem laborum, & ob merita præstata, sicuti in casu nostro contingit.*

4 Confirmatur, quia bona Ecclesiastica iure diuino sunt libera, & immunita à potestate laica; sed priuilegium Ecclesiæ semel concessum, & ab illa acceptatum inter bona Ecclesiastica connumeratur: ergo non potest à Principe laico illud reuocari; alioquin Princeps laicus haberet potestatem super bona Ecclesiastica, quæ de iure diuino sunt exempta ab omni potestate laica-

li, sicuti ex sententia communi omnium Doctorum *sect. 4. & 5. suprà* probabam.

Proponitur aduertendum.

A Duerte hic, concordata inter Ecclesiasticos, & seculares, etiam si in Concilio provinciali facta sint, nisi confirmentur à summo Pontifice, nihil contra priuilegium immunitatis Ecclesiasticæ operari, quod ramen intellige, quando per concordiam conceditur laicis aliqua iurisdicção in Clericos: nam si non conceditur iurisdicção, sed solum executio, vel nudum factum (v. g. eripere arma Clericis noctu illa portantibus, vel comprehendere Clericum in flagranti crimine inuentum, &c.) valida erit talis concordia, quia id non est aliquid iuris laicis in Clericos concedere; sed potius laicos ad exquendum ministros sibi assumere: atque ita docent Suarez contra Regem Angliæ *lib. 4. cap. 32. & Baldellum in loco *suprà* citato*, qui rectè *ibi* aduertunt huiusmodi concordiam semper debere esse ab arbitrio Prælatorum Ecclesiæ dependentem. Ratio, quia non possunt hi ius aliquod in Clericos Iudicibus laicis transcribere, tum quia sic semper erit integrum Prælati Ecclesiæ, non obstante concordia prohibere laicis, ne tales actiones in Clericos exquantur, quotiescunque sic expedire visum fuerit: etiam si concordata essent quacunque diuturna consuetudine firmata.

SECTIO XIV.

Propositur undecima Difficultas eiusque solutio.

O Biices undecimò: Pontifex tenetur stare contractui, etiam cum subditis; ergo &c. Antecedens probatur, quia Pontifex subditur, si non iuri positivo, saltem iuri gentium, & diuino; tum quia Pontifex non est dominus Mundi quoad proprietatem, sicuti ex communiori tradunt glossa, & Doctores in *proemio Digestorum*; in qua re proportionem quandam habet Papa cum Imperatore, qui propterea non potest validè rei mex dominium mihi auferre sine causa, sicuti tradunt Bart. & alij Doctores *ibi*, & ego diffusè probabam *dubis*. 4. quod & verum est de Papa etiam in ordine ad bona Ecclesiastica; quia nec istorum est dominus Papa, sed (sicut & quicumque Clericus) solum administrator, quamvis superior, & non ad dissipandum, sed ad dispensandum, ut rectè ex communiori docuit etiam S. Thomas in 6. *quolibet. art. 12.* quidquid in contrarium in *cap. cum venissent, de Indic.* dixerit glossa, quam propterea *ibi* Doctores communiter impugnant. Vide, quæ dicebantur *suprà dub. 4. sect. 1. 1. subsect. 12. dub. 24. sect. 4.*

2 Vnde non potest Papa sine causa alienare bona Ecclesiæ, & si facit, saltem peccat mortaliter, ut docet Arch. 12. *quest. 2. non licet*, & Nauar. *comment. de spoliis Clericorum* §. 2. 3. & 15. vbi rectè distinguit, quod alia alienatio rerum, Ecclesiasticarum facta à Papa est iusta & valida, quæ videlicet rationabili causa nititur: alia est valida, & non

iusta, si absque causa reus vnus Ecclesiæ in aliam Ecclesiam, aliūve pium vsum transferatur: quapropter si sine iusta causa ab Episcopis, aliisque beneficiatis beneficia auferantur, actus est validus, quamvis non iustus, & sic beneficia vacabunt: atque adeo ab altero poterunt impetrari, ac sine restituendi obligatione retineri: alia denique alienatio facta à Papa, neque est iusta, neque valida, si res Ecclesiæ sine rationabili causa in vsum profanos alienentur, vel laicis sine iusta causa donentur. 3

Vnde secundò Papa (quod etiam de supremo Principe ex communi Doctorum sententia docet Bald. in *lib. de vfi. feud. in rubr. de natura feudi*) ex suo contractu obligatur; & sic si inuestiuit aliquem Baroniam, vel Castro, non potest validè eum, eiusve successores, sine culpa priuare; nec obstat, quod habeat Papa plenitudinem potestatis; quia Deus subiecit ei leges, sed non contractus, ex quibus de iure gentium, & de iure naturali obligatur.

Vnde tertio non potest validè Papa 4 etiam de plenitudine potestatis absolvere aliquem ab obligatione, qua hic tenetur alteri, nisi ex causa rationabili; & sic intellige Innocentium, Host. & Ber. qui docent posse Papam id efficere de plenitudine potestatis, *arg. 8. q. 3. per principalem C. de qua prescrip. l. bene à Zenone C. de prec. Imper. offe. l. quoties*. & ratio est, quia ut *suprà* dicebatur ex communiori, Papa non est Dominus mundi quoad proprietatem; atque adeò non potest legem condendo, aut aliò modo, valide auferre mihi rei mex dominium, sine causa rationabili, & multò minus potest Imperator; sic etiam intellige *l. venditor §. si constat, ff. comm. pred. qui §. ut ait Bart. in hac materia est singularis*; sic etiam intelli-

ge Panormitanum in cap. 2. de voto decentem, quod Papa auferre potest obligationem Laici non subditi, ei temporaliter contractam ex fidei præstatione, intellige (inquam) cum causa rationabili, non aliter cum sit de iure gentium, Clem. Pastoralis de re iud. non auferri illam alicui sine causa rationabili, sine qua nec potest validè Imperator, & multò minus potest validè Collegium, Civitas, vel Vniuersitas; ex causa autem potest validè & iustè id efficere Papa; sicuti ex causa potest & validè & iustè exigere à secularibus quodcumque subsidium temporale, vt si, v. g. Ecclesia inuaderetur & aliter ipsè providere non posset, &c.

Respondeo, distinguendo Antecedens: Pontifex tenetur stare contractui, etiam cum subditi; distinguo, si ratio aliqua non suadet in contrarium, concedo; si suadet, præsertim ratio boni

communis Ecclesiæ, & status clericalis, sicuti est in casu nostro, nego; quare retorquetur contra aduersarios argumentum. Vide quæ dicebantur dubiis. 4. sect. 3. & seqq.

Adde, quod etiam si sine causa rationabili Pontifex concordata reuocaret, licet iniuste reuocaret, validè tamen reuocaret; tum propter plenitudinem potestatis, quam habet, dummodò parri priuilegiatæ compensatio damni fiat, si quod ex tali reuocatione damnum patiatur, tum quia vtpotè odiosa huiusmodi concordata, sic facta semper intelliguntur, sicuti supra dicebatur; & ex his patet disparitas ad alia, quæ in argumento adducebantur, nempe quod nec iustè, nec validè faceret Papa, si illa sine rationabili causa faceret, vel facere attentaret, de qua re tamen vide quæ diffusè dicebantur cit. dub. 4. sect. 21. per subsectiones sequentes.

DUBITATIO XXVIII.

An possit Rex grauare Ecclesiasticos, exigendo ab illis grauamen impositum super bona eorum, antequam ad eosdem peruenissent, quæcunque bona Ecclesiasticorum illa sint.

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis Resolutio.

RESPONDEO distinguendo; si possessio, vel res aliqua habebat aliquod onus perpetuum, & inuariabile annexum, antequam veniret ad ius Ecclesiæ, vel

Ecclesiasticorum; v. g. habebat aliquem censum, vel seruitutem Principi debitam, vel onus reparandæ viæ publicæ adiacentis, vel quid simile, hoc etiam ab Ecclesiastica persona præstandum est. Ratio, quia res quæque cum suo onere transit, cap. cum non sit 33. & cap. Pastoralis 28. de decimis; atque sic docent Sylu. verb. immunitas 1. numero 19. & alij, qui sic distinguunt, vel

3 At quicquid sit de hac opinione, an sit vera, nec ne, quæ saltem, ut dicebam, improbabilis non est, tum ab intrinseco, ex vi rationum, tum ab extrinseco, ex vi auctoritatum eorum, qui eam tenent.

4 Respondeo, saltem dicendum esse, quod (quamvis onera perpetua certa, & inuariabilia, seu metè realia, id est, quæ sine habitudine ad personæ qualitatem, rebus ipsi iure perpetuo inhaerent, ab Ecclesiasticis quoque possessoribus contra Cardinalem Albanum, Pefantium, Gueuaram, & alios Doctores, quos refert, & sequitur Carolus de Grassis loco suprà citato, præstanda sunt) tamen inter merè realia onera numerandæ non sint gabellæ, seu tributa, quæ sæcularis Princeps lege ordinaria subditis de bonis eorum præstanda imponit, ac proinde eiusmodi onera, seu obligationes tributi vnà cum bonis, seu possessionibus ad Ecclesiasticos quoque transire non debeant, quicquid in contrariū (ut videre est apud Remigium de Conny tract. de charitat. subsidio, quest. 6. num. 57. Egidium Thomatum tract. de collat. summar. 2. num. 36 & Ioannem Drieden, de libert. Christiana, lib. 2. cap. 4. ubi ait, quod prædia omnia sunt obligata pro tributis Reipublicæ impositis, & imponendis, & cum hoc onere transeunt in Ecclesiam) dicant aliqui, quorum sententiam rectè reiciunt Abbati cap. ult. num. 12. de vita, & honestat. Cleric. Felin. in cap. Ecclesia num. 76. de constit. Hieron. Albanus tract. de Immunit. Eccle. Gutierrez lib. 1. pract. quest. quest. 3. Marthæ de iurisdic. part. 4. casu 11. num. 18. Suarez lib. 4. defens. cap. 10. num. 12. Tannerus in defens. libert. Eccle. cap. 13. prope finem Lessius lib. 2. cap. 32. dub. 3. num. 2. & ratio est, quia onus soluendi eiusmodi tributa, quæ

Thom. del Bene Dubit. Moral.

Princeps imponit, non est merè reale, sed conuenit rebus propter personas, quæ sub Principis iurisdictione existentes lege tributi obligari possunt: ergo si bona, ex quibus tributa per legem impetata à subditis soluebantur, postea ad alios possessores, ac dominos, à Principis potestate omnino exemptos deueniunt, onere illo, seu obligatione pariter eximi debent, iuxta regulam Abbatis in præf. cap. allatam: si persona exempta est, conuenienter etiam res eius: item iuxta regulam communem: mutata persona, mutatur etiam conditio rei; sicut ex communi ipsorum etiam Iuristarum sententia docent Marthæ part. 4. casu 125. num. 2. & 18. Gutierrez cit. quest. 3. num. 15. & alij passim.

Confirmatur: dispositio legis definit obligare, cum in eum casum deuenit, in quo incipere non potuisset, dummodo sit eadem ratio non perseverandi, quæ erat non incipiendi: sed fatentur etiam contrariæ sententiæ Doctores Principis lege lata de tributo soluendo, non comprehendendi bona, quæ ad Ecclesiam pertinent, sicuti nos probabamus dub. 24. & iterum inf. à probabimus: ergo, &c. Distinguunt enim ipsi inter præstationes reales, siue munera patrimonialia; quod alia sint ordinaria, seu Canonica, quæ communi lege ab antiquo tempore imposita erant: alia verò sint munera extraordinaria, seu superinducta, quæ ob causam superuenientem de nouo impetantur, idèquæ ad Ecclesiasticorum bona se non extendunt ob defectum iurisdictionis, seu (quod idem est) ob priuilegium exemptionis; sed hæc ratio similiter vrget, si bona, quæ sub dominio subditorum existentia, & eam causam tributis obnoxia sunt, postea perueniant ad Ecclesiam à potestate Legislatoris sæcularis exem-

V v

ptam

ptam, vti consideranti patebit: ergo, &c.

SECTIO II.

Proponuntur, & resolvuntur difficultates in oppositum.

1. **O** Blicies: Innoc. in cap. non minus de immunit. Eccles. Abbas in cap. 1. de censibus, num. 8. & cap. ult. num. 12. de vita, & honest. Cleric. & part. 1. consil. 3. & 26. Syluest. verb. immunitas 1. quest. 5. & verb. gabella 5. quest. 3. Andr. Gail. lib. 2. observat. 5. 2. videntur sentire oppositum: ergo &c.
2. Respondeo: nego Antecedens; nam si diligenter eorum verba considerantur, à veta sententia non aberrant: non enim (vt apud ipsos videre est) indistinctè, & vniuersim aiunt Principis lege imponente tributum patrimonij, onus effici merè reale, & sic ad quoscunque possessores, etiam ad Clericos, transire; cum & ipsi in hunc modum distinguant: munera, alia sunt personalia, & alia patrimonialia: personalia sunt, quæ personis, iisque subditis tantum, sine ordine ad patrimonij bona, imponuntur: eaque alia sordida sunt, vt calcis coquenda, pistini, aut stabuli obsequia, de quibus in l. maximorum, Cod. de excusat. munerum, lib. 10. alia honesta, vt tutela, cura, sicuti habetur in l. 1. de muneribus, & honoribus, ad personalia munera reduci quoque potest capitatio Civium, id est, certa exactio à personis, siue capitibus singulis sine ordine ad bona patrimonij l. vnic. Cod. de Civium capitat. atque ab his omnibus personalibus muneribus Clericos esse exemptos,

nemo est, qui dubitet: munera autem patrimonialia, id est, quæ de patrimonij bonis inducuntur, duplicis generis sunt, vti habetur in l. rescripto, §. ultimo, ff. de muneribus, & honoribus: quædam enim personis tantum subditis imperantur cum habitudine ad patrimonij bona, ideoque mixta appellari solent: quædam verò sunt munera merè realia, quæ rebus, seu possessionibus secundum se inhærent, trahentia originem ex aliquo pacto censuali, feudalia, aut emphyteutico, & hæc ab Ecclesiasticis etiam soluenda sunt, aiunt Innoc. Abbas, & alij in locis suprâ cit.

Insuper aliqui speciatim loquentes; de patrimonialibus muneribus, docent quod alia sint extraordinaria (& collectæ dicuntur) quæ non habent certam præsentationem quotannis recurrentem, & talia subditis tantum imperari solent: cum enim principaliter personis rerum suarum contemplatione imponantur, impositio hæc locum non habet, si personæ subditæ non sint, iuxta ci. leg. rescripto, §. fin. Atque ab his muneribus Clericos, multoque magis Ecclesias immunes esse oportere, habetur expressè in leg. omni, & constitut. item nulla, Cod. de Episcop. & Cleric. alia verò sunt munera ordinaria, seu Canonica, quæ possessionibus, ipsis ab antiquo tempore ita inhærent, vt etiam à non subditis, scilicet extraneis, Clericis, aliisque exemptis præstanda sint ratione prædiorum, seu possessionum suarum, ci. l. g. rescripto, & leg. Imperatores, ff. de publicanis, leg. placet, Cod. de SS. Ecclesiis, leg. de his Cod. de Episcopis, & Cler. l. 1. Cod. de iudiction. lib. 10. & leg. ult. Cod. de exactor. tributorum cod. lib. 8. inter eiusmodi munera, seu onera ipsis possessionibus inhærentia, ideoque præstanda

standa etiam à non subditis, Clericis, & Ecclesiis possessoribus, numerantur anguriæ, seu vehiculares præstationes, ob Principis, vel exercitus transitum, vel ad Urbis munitionem; vel ad itineris, pontiumque constructionem, aut ad similem aliam utilitatem communem, vti habetur *in leg. 1. & leg. munerum, §. patrimoniorum, ff. de munerib. leg. sunt munera, ff. de vacat. & exensat. munerum, leg. ad instructiones leg. neminem, Cod. de SS. Ecclesiis*: & huiusmodi ciuilibus constitutionibus adhuc hodie locum esse, tradunt Innoc. Hostiensis, Gloss. Card. Anchar. *in cit. cap. non minus, de Ecclef. immunit.* & alij quidam apud Abb. *in disto cap. non minus, num. 18.* & apud Remigium de Gohnij tract. *de subsidio charis. quest. 62.* apud Sylu. *ver. immunitas, 1. num. 20.* & apud Gutierrez lib. 1. pract. 99. *question 3. num. 5.*

- 4 Sed contraria sententia est adhuc omnino sequenda, vt *infra loc. suo* probabitur, & communiter traditur à Canonistis, teste Syluestro loc. *cit.* & tradit gloss. *in cap. generaliter, 16. quest. 1. ver. collationibus*, Ioan. Andr. & Abb. *cit. cap. non minus, num. 17.* Iason *in leg. placit.* Cod. *de SS. Ecclef.* Gutierrez *cit. quest. 3. num. 3.* Suarez *cit. lib. 4. defens. cap. 26.* Molin. tract. 2. tom. 3. *priore, dispus. 672.* Less. lib. 2. cap. 33. *dub. 3.* qui rectè docent prædictas Constitutiones, cum sint contra immunitatem Ecclesiasticam, vim non habere, nisi speciatim ab Ecclesia approbentur; quin imò correctas esse ab Imperat. Friderico *constituit. item nulla, Cod. de Episcopis, & Clericis*, & multò clarius *per cap. non minus, & cap. aduersus, de immunit. Ecclef.* vbi vniuersum prohibetur, ne ex bonis Ecclesiarum, vel Ecclesiastico-

rum vllæ contributiones fiant ad communem necessitatem, vel utilitatem, nisi Episcopus cum Clero iudicauerit, subsidia (vbi laicorum non sufficiunt facultates) spontè, & sine vlla laicorum coactione, confrenda esse ad finem illum, modò etiam summus Pontifex prius consulatur, vt nos *in loco suo* dicemus, ac docet Abb. *in cit. cap. non minus*; & ratio pro nunc breuiter est; quia laici propriè incumbit subire munera, & onera Rcipubl. temporalia personæ autem Ecclesiasticæ, & bona Ecclesiarum deferuire debent ad finem spiritualem: ergò &c. & cum hoc sit in beneficium laicorum, debent Ecclesiastici, eorumque bona beneficium exemptionis à laicis habere in compensationem talis obsequij, & beneficij.

Addè, quod etiam aliqui Iuristæ, post gloss. *in leg. 1. §. hospitæ, ver. non aliter Cod. de Episcopus, & Cler.* controuersiam istam inter Doctos conciliant distinguendo, vt *suprà* nos distinguebamus nempe quod alix sint angariæ, aut similes præstationes, quæ ex antiquo ipsis rebus, seu possessionibus indictæ fuerunt, v. g. ratione feudi, aut contractus censualis: ideòque præstandæ à possessoribus, etiam non subditis, ipsisque Clericis, & Ecclesiasticis, vti habetur expressè *in cit. leg. munerum, & auth. de Ecclesiasticis ritibus, §. ad hæc*: talia enim onera (cum rebus ipsis adhæreant, imò adhæserint, antequam in Ecclesiasticorum potestatem deuenirent) sequuntur possessorem, quicumque ille sit: cum neque alia conditione à fundatoribus donata, & translata fuerint in Ecclesias, nisi vt debita ex rebus Seruitia supremo Domino præstentur: alix autem sunt angariæ, perangariæ, vel alix similes

indictiones, quæ principaliter personis, non nisi subditis imponuntur, & collectarum nomine comprehendendi solent, atque ab his Clerici liberi omnino esse debent (inquiunt ipsi) iuxta *cir. const. Federici*, ergo &c.

6 Obiicies secundò: bona Clericorum, saltem antequam isti clericatum assumerent, erant obligata exactioni secularis Magistratus: ergo semel affectata transeunt cum hoc onere, quamuis incerto, & variabili; alioquin fisco seculari præiudicium afferretur per clericatus assumptionem: ergo, &c.

7 Respondeo, distinguendo de obligatione: vel enim obligatio rebus inest, tamquam per accidens; ratione personæ, quæ seculari Magistratui subiecta est, & tunc mutata conditione, ac statu personæ, mutatur etiam status rei; adeo

ut si persona ob status mutationem designat esset subiecta alicui Magistratui, etiam bona eius libera esse debent; vel bona per se, siue realem habent obligationem alicuius tributi, aut pensionis, ex præcedente pacto feudali, censuali, aut emphyteutico, & tunc nihil attendi debet, utrum persona, quæ talia bona possidet, laicus sit, an Clericus, subditus, an exemptus, vel extraneus, præterquam quod *incap. 1. de censibus* habetur, *ut cuicumque Ecclesia mansu* (id est, quantitas terræ, quæ sufficit duobus bobus in anno ad laborandum) *integer sine ullo seruitio tribuatur*: ubi notant Doctores communiter, quod fundator non potest super tali fundo onus aliquod imponere, vel si ab alio anre impositum erat, redimere tenetur.

D V B I T A T I O X X I X.

*An possit Rex grauare, seu collectare Ecclesiasticos
quando contributio facienda est aequè primario
in utilitatem Ecclesiasticorum,
& laicorum.*

RESPONDETUR ex communi sententia Doctorum affirmatiuè, verbi gratià, pro reparatione aggerum, ne flumen vicinos agros Ecclesiasticorum, & laicorum inundet.

Item si alicubi vermium morsus deuastet prædia; si vicini omnes contri-

buant ad sternendum lapidibus viam, ut putat Abbas *ubi infra*: si hostes infideles, aut hæretici (sicuti hoc tempore Calvinistæ faciunt in Germania) deuastent, aut proximè (nisi occurratur) deuastaturi existimentur regiones Catholicorum, in quibus sunt prædia, & alia bona Ecclesiastica, &c. & ratio est, quia in

in his, & similibus casibus Ecclesiastici, non tam attinguntur à Principe, & iure positivo, quàm à iustitia, & iure naturali; cum bonum, quod intenditur, & ad quod contribuitur, directè, ac proximè respiciat etiam bona Ecclesiæ, & Ecclesiasticorum.

- 2 Confirmatur, quia in dictis casibus, cum Ecclesiastici sentiant æquè primariò, ac laici comunodum; sentiri debent simul cum laicis, & incommodum; atque ita docent Henriquez *lib. 10. cap. 15. num. 8. & 9. Molina tract. 2. tom. 3. priore, disp. 673. Iulius Ferrerius tract. 1. de gabello, num. 129. Henricus à Gandano quodlibet 9. quest. 31. in fine*, ubi sic ait: *Pro expensis Principis factis pro Ecclesia in exercitiis contra hostes Ecclesiæ, debent Ecclesiæ, & Clerici conferre, sicut & laici; intelligo autem per hostes Ecclesiæ, impugnatores fidei, aut contra iussuam Regum, vel Civitatum: non tamen tunc (ut dicit glossa, super illud necessitatis) per laicos, sed per Episcopos petatur, iuxta cap non minus, de immunit. Ecclesiast. nec similes in aliis casibus predictis, in quibus contribuere tenentur, nisi quod forte cogente necessitate, quæ legem non habet in casu defensionis fidei, aut Regni, aut Civitatis, ponere possent manus ad res ipsorum, si per Episcopum ad hæc compelli non possent; hæc ille. Idem etiam docet Abbas in cit. cap. non minus, ubi ait, quod si sit casus necessitatis, quæ directè, ac immediatè respiciat etiam bona Ecclesiarum aut Ecclesiasticorum, debent etiam Ecclesiæ, & Ecclesiastici contribuere, quia iure naturali in tali casu tenentur, quamvis non secundum voluntatem & exactionem laicorum, sed præmissa deliberatione etiam ipsorum Clericorum, atque ad voluntatem & imperium Ecclesiasticorum Prælatorum; & ratio est,*

quia quod omnes tangit, ab omnibus debet approbari, cap. ad hæc, de offic. Archidiaconi, & reg. 29. in 6.

Addit Abbas *ubi supra*, in tali casu speciali necessarium non esse, ut Summus Pontifex prius consulatur, quia necessitas non habet legem; quare etiam in cap. peruenit, de immunit. Ecclesiast. iuxta comuniotem intellectum statuitur, ut tempore necessitatis nullus per Ecclesiæ suæ nomen excusetur à muros vigiliis: quia in necessitate cessat privilegium, ait gloss. ibi, & propterea idem Abbas num. 6. concludit similiter, in magna necessitate, si aliter civitas defendi non possit, Clericos obligati ad vigilias, idque naturali iure, præsertim quia Concilium Lateranense in dict. cap. non minus, loquitur de necessitate, aut utilitate publica, id est, per se, ac principaliter pertinente ad ipsam communiatem, seu Rempubicam, cuius Clerici membra sunt, licet privilegiata, & exempta; hic autem sumus in casu, quo specialiter vertitur periculum etiam ipsarum Ecclesiarum, aut Ecclesiasticorum bonorum, ad quorum proinde defensionem naturali obligatione debent etiam Ecclesiastici concurrere, & non minus, imò magis, quàm si directè agatur de captivorum, aut oppressorum Christianorum liberatione.

Adverte tamen hic, quod non potest potestas laica in tali casu Ecclesiasticos recusantes, ad contribuendum compellere per se, sed per superiorem Ecclesiasticum, (ut rectè dicebat Henricus à Gandavo, & Abb. *ubi supra* & nos *dubis. 4. sect. 19. & 20. per subsect. sequentes* dicebamus, & ratio pro nunc breviter est; quia cum potestas laica in Ecclesiasticos, utpotè exemptos, iurisdictionem non habeat, multo minus in illos coactionem, vel coercitiam habebit, quæ

quam maxime omnium in ordine ad statutum Ecclesiasticum repugnat in potestate laicali) quamuis si id commodè fieri non potest, putent quidam vt Henricus à Gandauo, & Abbas in loco *suprà cit.* & alij non esse omnino improbandum oppositum; quia in tali casu præsumi potest cōtinentia, seu tacita licentia summi Pontificis, ex eo, quia Ecclesiastici in casu maximæ necessita-

tis iure naturæ tenentur; & propterea si reculent, sine iusta causa reculant, sed probabilius censeo, vt licentia expressè (si potest) ad tales casus à summo Pontifice per Principes petatur; ne in tali materia, vbi magnū periculum inest, habent laxentur cum detrimento animarum. Vide quæ dicebamus in *cit. dubit. 4. sect. 19. subsect. 10. & 12. & in sect. 10. subsect. 1. & 2.*

DUBITATIO XXX.

An possit Rex grauare Ecclesiasticos indirectè saltem directè scilicet grauando laicos, qui cum illis contrahunt.

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis Resolutio.

RESPONDEO negativè, & ratio est, quia indirectè grauare, adhuc est verè, realiter, & quoad substantiam grauare & ly indirectè, vel directè sunt differentia materiales, & quæ impertinenter se habent, quia non variant effectum à parte rei: modus enim non variat rei substantiam: vnde dici solet, habeatur intentum, & non curetur de modo. Vide, quæ dicentur *infra* in vltima sectione.

Confirmatur, quia quod non licet

directa via, nec licet indirecta *cap. unico de Cleric. coniug. in 6.*

Confirmatur secundò, quia statutum dicitur contra immunitatem Ecclesiasticam, siue indirectè, siue directè fiat contra personas Ecclesiasticas, *cap. statutum, de heretic. in 6. & cap. quanto de priuilegiis.* Item siue contra easdem fiat expressè, siue tacitè, *cap. Clericus, §. nos igitur, de immunit. Ecclesiast. in 6.* etiam si non loquatur de personis Ecclesiasticis, sicuti docent *Surdus consil. 301. num. 77. Marcha de iurisdic. part. 4. centur. 1. casu 62. num. 9. Duardus in Bull. Cœn. lib. 2. can. 15. quest. 19. num. 2. Valenzuela in defens. cons. Pauli V. part. 3. num. 123. Mandellus volum. 2. consil. 8. num. 3. Maynardus de priuilegiis Ecclesiasticis, art. 22. num. 20. & 70.*

70. Fagnanus in *tract. de validitate censur. Pauli V. part. 3. fol. mibi 59.* Guevara in *propugn. libert. Eccles. assert. 1. §. 5. num. 36.* & alij passim.

3 Confirmatur tertio: quia statutum similiter dicitur contra immunitatem Ecclesiasticam, si Ecclesia, vel Ecclesiastici per illud prohibeantur, vel impediantur vti rebus, aut facultatibus à iure communi sibi concessis, sicuti docet Felin. in *cap. Ecclesia S. Maria. de constitut. num. 111.* & ibi Imola, & Butrius, Alexander lib. 1. *consil. 121.* & lib. 2. *consil. 208.* Tuschus *tom. 3. conclus. 342. num. 13. 19.* & 137. & probatur ex *d. cap. Ecclesia S. Maria 4. de privileg. c. fin. de immunit. Eccles. in 6.* Item si ex vi illius diminuantur privilegia Ecclesiis, vel Ecclesiasticis concessis à Deo Summis Pontificibus, aut Principibus secularibus, sicuti tradunt Cynus & Salicetus in *authent. cass. & irrita.* Bald. in *l. cunctos populos, Imola in cap. novit, de iudiciis, num. 2.* & ibi Abbas numero 1. Alexander lib. 1. *consil. 209. num. 3.* Item si Ecclesiastici efficiantur, non solum deterioris conditionis quam laici (quod per se patet, & tradit Felin. in *dict. cap. Ecclesia, num. 111.* Pecchius de *amortiz. et. cap. 6.* Zabarella in *cap. pervenit, de immunit. num. 13.* & probatur ex *cap. quanto, de privileg. & ex cap. fin. de immunit. Ecclesiast. in 6.*) sed etiam si efficiantur timidiiores ad agendum, vel retardantur ab agendo, sicuti docent Angelus de Banchio in *l. 1. §. que oneranda, ff. quarum rerum,* & Bartol. *ibidem*, & Doctores in *dict. cap. Ecclesia*, & Tuschus *tor 5. conclus. 342. numero 39.* Item tandem, si statutum sit aptum afferte Ecclesiis, vel Ecclesiasticis aliquod incommodum, ut notar Felinus in *dict. cap. Ecclesia, num. 69.* idque etiam si indirectè efficiat, & non

disponat super illis, super quibus Ecclesia habet specialia privilegia, ut patet ex *cap. quanto 26. de privileg. & probat Felin. vbi supra, n. 104.* & Tuschus *n. 149.* sed hæc omnia locum habent in casu nostro, ut mox infra patebit: ergo, &c.

Confirmatur quarto, quia in Bulla 4 Cœnæ non solum excommunicantur, qui Ecclesiasticis directè imponunt gabellas; sed etiam qui imponunt indirectè: ergo &c. & ratio horum omnium, ut supra dicebatur, est, quia per *ly indirectè*, adhuc vera, & à parte rei Ecclesia læditur, non solum quia propter onus gabellæ super emptore laico impositum Ecclesiastici vilius vendunt res suas; sed etiam quia Ecclesiastici privantur iure, quod habent contrahendi liberè cum laicis, quiementes ab illis non habeant solvere gabellam: ergo si statutum contrarium operetur, erit illud contra libertatem Ecclesiasticam. Consequentia probatur; quia statutum, quod coarctat Ecclesiasticos, & adimit iis, quod de iure eis concessum est, violat libertatem Ecclesiasticam, ut per se patet, & supra probabatur; sed Ecclesiastici de iure diuino, canonico, & civili habent, ut liberè possint contrahere cum laicis, qui non habeant solvere gabellam: ergo si statutum operetur contrarium, erit illud contra libertatem Ecclesiasticam. Adde, quod dicere potest Ecclesia: *solue statutum nisi emptores tenentur ad gabellam, compelle, si minus, ius meum mihi non auferas: interest enim mea habere emptores immunes.* Hinc aduerte Corollarium contra illos, qui putant gabellam impositam super emptore laico non esse contra libertatem Ecclesiasticam, si pretium rei impositum sit à lege: ex eo, quia (ut inquirunt ipsi) consistens illud in indiuisibili non potest à contrahentibus alterari, &c.

ri, & sic Ecclesiastici non vilius vendunt res suas: nam (præterquam quod verum non est, quod inquit isti, ut dicitur *infra in responsione ad 8.* gabella enim re vera est pars pretij, ut ibi probabitur) adhuc dicta gabella est contra libertatem Ecclesiasticam; quia gravatur laicus, cum quo Ecclesia de iure habet, ut possit sine onere contrahere, sicut sine onere contrahebat antè, quod non parum ei proficuum erat.

Arque ita quoad præsentem Dubitationis resolutionem sentiunt nobiscum Felinus in *dist. cap. Ecclesia*, num. 69. de *constit. Surd. conf.* 305. num. 80. Menochius lib. 2. *consil.* 136. Gratianus in *discept. forensi. tom. 2. cap. 390.* Ladetichius *conf.* 103. à num. 8. usque ad num. 15. Tuschus *tom. 5. conclus.* 342. num. 140. Rodriguez in *summa tom. 2. cap. 75. num. 14.* Riccius in *praxi. tom. 2. resol.* 187. num. 2. & *resol.* 183. Zetola in *praxi Episc. part. 1. verb. gabella*, *quest.* 4. vbi sic ait: in quibusdam locis ratione velaminis alicuius Universitatis laici imponunt gabellam super serico, vel vino, vel aliquo huiusmodi, & statuunt, ut solvantur duo ianoleni, vel quid simile pro libra, vel dolio, &c. & quia vident se non posse astringere personas Ecclesiasticas vendentes, statuumt, ut eos solvant laici, qui emunt, & non vident, quod indirectè ista gabella cadit super personas Ecclesiasticas: nam hoc ipso propter onus gabellæ soluendum laici vilius emunt, & Ecclesiastici vilius vendunt: atque adeo talis gabella indirectè est lata contra personas Ecclesiasticas: ita etiam docet Homobonus *part. 2. tract. 9. cap. 1. quest. 1.* Megalius in *part. 2. lib. 2. cap. 17. quest. 6. num. 107.* Alterius *tom. 1. disp.* 19. lib. 5. *cap. 6. fol. mib. 740. col. 2.* Mandellus *consil.* 8 num. 16. 17. & 18. Aponte in *respons. de censura Pauli V. fol. mibi 82.*

& alij penes ipsos, qui propterea absolute docent onus, quod non potest imponi Ecclesiasticis, non posse imponi contrahentibus cum illis.

Non nego, quod contrarium non omnino improbabiler dixerint Alij, ut Angelus *verb. immunitas*, num. 42. Rosella *verb. pedagium*, num. 17. Richardus *quodlibeto 2. quest. 30.* Altensis in *summa lib. 3. tit. 30. art. 4.* Sylva *cod. verb. 1. quest. 6. num. 22.* vbi sic ait: posito, quod propter debitam, aut aliud simile Consules gabellam ponant super carne, aut vino, & huiusmodi, quam Ecclesia solvant indirectè, cum emant carnis: distinguendum est, an talis gabella sit contra immunitatem Ecclesiasticam: nam si eam ponunt propter abusum & excessum eorum, quod fecerunt, sic non licet ponunt, sed solvant de suis; si verò ponunt propter communem utilitatem, tam Clericorum, quam laicorum, sic licet eis si verò propter utilitatem laicorum principaliter, Clericorum verò indirectè, & remotè, iterum distinguitur: nam aut faciunt animo extorquendi pecunias ab Ecclesiasticis, quæ extorquere alio modo non possunt, & sic non licet; aut non faciunt eo animo, quia & si non adessent Ecclesiastici, adhuc eam imdonerent, & sic licet. ita etiam docet Henriquez lib. 10. *cap. 15. num. 5.* & in *gloss. lit. O.* Lopez *part. 2. cap. 40.* Maldetus in 2. *tract. 5. cap. 6. dub. 11.* vbi sic ait: est licita contributio laicis imposita, quando in valde modico gravat Clerum, & ipse Clerus magna molestia eximi non potest, ut si gravamen vino sit impositum, quod ex communi cum laicis taberna acquirere velint. Idem etiam tradit Coriolanus in *Bull. Cœnæ excommun.* 18. fol. 949. Paulus de Castro lib. 2. *conf.* 32. Tiraquellus de *retract. consanguin.* §. 1. *gloss.*

gloss. 13. num. 12. *Purpuratus consil.* 489. num. 7. & 8. Valascus *de iur. empht. quest.* 17. num. 5. Mexia *in prag. taxa panis. conclus.* 5. num. 39. Lassarre *de decima vendit. cap.* 19. num. 10. Boëtius *de decif.* 113. num. 19. Burlat. *lib.* 1. *conf.* 42. num. 14. Alexander *de iur. fisci lib.* 1. *resol.* 5. num. 7. Molina *de iust. & iur. tom.* 3. *tract.* 2. *dist.* 663. num. 6. *vbi* sic asserit: *exemptio Ecclesiasticorum, & Ecclesiarum solum est, ut ipsi non solvant tributum ex suis rebus; non verò, ut alij non solvant tributum ex rebus, qua empione, aut permutatione ad ipsos sunt perveniunt; est per accidens, sequatur, quod carius ob ea tributa ad ipsos illa perveniant: ita etiam sentit Emanuel Rodericus in compendio, verb. tributum, & 99. regul. tom. 3. quest. 74. art. 7. 10. & 13. vbi docet, tributum super contractus impositionem solvendum esse ab emptore, licet alij sentiant (inquit ipse) solvendum esse à venditore, de iure regio pomen, non communi: at nullo pacto ad illud solvendum non tenetur Ecclesiasticus, siue vendat laico, siue emat à laico: sed tenetur laicus, qui contrahit cum Ecclesiastico: quod si inde Ecclesiastico damnum aliquod indirectè resultat, quia scilicet carius emat à laico, vel quia vilius vendit laico, non est propterea id contra libertatem Ecclesiasticam: hæc ille. Idem etiam docet Sanchez *in opusc. tomo* 1. *lib.* 2. *cap.* 4. *dub.* 55. *numer.* 40. *vbi* ait, impositionem factam secularibus ardet vendentibus in macello, quod vocant Bastro quod scilicet, ex singulorū arictum pressio duos solvant argenteos, non esse illicitam: licet inde resultet, quod Ecclesiastici carius emant: probatur (inquit ipse) quia non est iniustum tributum, eo quod ex illo indirectè grauentur Clerici: nam ex vectigalibus (qua mer-*

Thom. del Bene Dubit. Moral.

catores ex mercibus solvunt, quos ab uno loco in alium transfuehant, & vendunt (sequitur, quod Clericis carius consent merces: & tamen non ob id sunt iniusta vectigalia illa insuper (subdit Sanchez) sententiam hanc tenent aliqui Doctores qui proponunt hunc casum: an possit imponi tributum super carnibus, vino, &c. indistinctè sine exceptione Ecclesiarum, & obiciunt, videri non esse licitum, quia inde indirectè grauantur Clerici, cum hac postea Clerici carius emant; & posita hac obiectione respondent, quod si id faciunt animo iniuriandi Clericis, & extorquendi ab illis pecunias, quas alio modo extorquere nequeunt, est illicitum; si verò non hoc animo faciunt; quia si non adessent Clerici, adhuc imponent; nec imponunt magis super his, qua sæpius emuntur à Clericis, est licitum; nec possunt conqueri Clerici; Ita tandem docet Layman *lib.* 3. *tract.* 3. 1. 3. num. 4. *vbi* sic ait: verumtamen ab exteris quoque, ac non subditis fieri solet exactio vectigalis, seu tributi, plerumque indirectè ac per accidens: ut si vectigal, vel similibus exactio imposita sit super vino, frumento, aliisque fructibus, & mercibus qua in tali regione venduntur; tunc enim extranei, seu alienigene (sicut & Clerici) indirectè grauantur; ita ut si ibi emere velint, pari cum incolis iure utantur, secundum pretium consuetum.

At oppositum est consulendum, & sequendum propter rationes, & auctoritates Canonum & Pontificum, quæ supra afferebantur; quod ut eluciscat magis, sit,

SECTIO II.

Proponitur, & soluitur prima difficultas contra Dubitationis resolutionem positam.

Obiicies : Ecclesiastici etsi non secundum vim coactiuam, saltem secundum vim directiuam, tenentur seruare leges ciuiles propter bonum commune laras, quales sunt leges circa pretia rerum, circa mensuras vendendi, & similes, sicuti ex communi sententia Doctotum diffusè probabatur *dub. 4. sect. 19. ergo &c.*

Responderetur; distingo Antecedens: Ecclesiastici, etsi non secundum vim coactiuam, saltem secundum vim directiuam, tenentur seruare leges Ciuiles propter bonum commune laras, si hæ non pugnant cum libertate Ecclesiastica, id est, neque directè, neque indirectè lædunt Ecclesiasticam libertatem, grauando scilicet Ecclesiasticos, aut iura libeta, & priuilegia eorum diminuendo, concedo; si pugnant, sicuti est in casu nostro, ac *suprà* probabatur, nego: atque ita præter Doctores, quos *in cit. dub. 4. sect. 19.* citabam, docent Molina *de iust. & iur. tom. 1. tract. 2. disp. 31. num. 15.* Collegium Bononiense *in respons. pro libertate Eccles. contra Venetos, num. 14.* Villalobos *in summa, tom. 1. tract. 2. difficult. 31. num. 1.* Squillante *de priuileg. Cleric. cap. 7. dub. 3. num. 94. & cap. 8. num. 89.* & Aponte *in respons. de cens. Pauli V. fol. m. bi 75.* Vide, si placet, *dub. 4. sect. 19. cit.*

Vbi in casu, quod leges ciuiles propter bonum commune late non pugnant cum libertate Ecclesiastica, & sic Ecclesiastici teneantur secundum

viam directiuam illas seruare, dicebam cum Vasq. Salas, & alijs, Iudicem Ecclesiasticum non debere Ecclesiasticis leges illas ciuiles violentibus infligere eandem poenam, quæ laicis per leges ciuiles statuta est: imò *Surdus consil. 301. num. 38.* citans Sotum, putat in tali casu, Iudicem Ecclesiasticum non debere eos punire poena vlla temporali, nisi etiam accesserit lex Ecclesiastica; quapropter Nauar. *cap. 33. num. 88.* & alij docent, quod in his casibus rectè faceret Iudex Ecclesiasticus, si sæculares Legislatores suis edictis adiunxerit; quia tunc meritò Ecclesiastici ab ipso puniri possent poena temporali, etsi minori, ac puniuntur laici à Iudice suo laicali, vt *in suprà cit. loco* dicebatur.

SECTIO III.

Proponitur, & soluitur secunda difficultas.

Secundò obiicies: huiusmodi statuta non diriguntur ad Ecclesiasticos; sed ad laicos subiectos Principibus secularibus: ergo non sunt contra libertatem Ecclesiasticam.

Responderetur: distingo Antecedens huiusmodi statuta non diriguntur ad Ecclesiasticos; sed ad laicos subiectos Principibus secularibus, ita vt inde Ecclesiasticis non redundet damnum, & sublatio, vel diminutio iurium ac priuilegiorum suorum, nego Antecedens; ita vt redundet, concedo: ergo non sunt contra libertatem Ecclesiasticam, distingo Consequens; directè transeat, indirectè nego: quia, vt *suprà* probabatur, & ex communi tradit etiam *Surdus consil. 301. num. 74.* quidquid disponitur tali

tali modo circa laicos, redundat in damnum Ecclesiasticorum; atque adeo censetur dispositum contra Ecclesiasticos; quia quamvis huiusmodi statuta loquantur cum laicis, effectus tamen sermonis dirigitur in Ecclesiasticos; atque adeo sunt (saltem indirectè) contra libertatem Ecclesiasticam, ut rectè præter alios notarunt Parisius *confil.* 27. *vol.* 1. *num.* 63. Riminaldus Senior *conf.* 268. *num.* 32. *vol.* 2. & Laderchius *conf.* 103. *num.* 9. statutum enim non attenditur, cum quo loquatur, sed in quem sermonis effectus dirigitur. Vnde licet huiusmodi statuta quoad verba non videantur infringere libertatem Ecclesiasticam, cum præcipiant laicis subditis potestati sæculari; tamen quoad mentem, & effectum, infringunt (saltem indirectè) libertatem Ecclesiasticam faciendo fraudem de persona ad personam, ut optimè præter Parisium, Riminaldum, & Laderchium in locis *supra* cit. notarunt in *cap. fin. de immun. Eccles.* 16. *ve b. libertatis*, & ibi Ioan. Andr. Ancharanus, & Geminianus, & iterum Ancharanus *conf.* 119. *num.* 7. Abbas in *cap. Eccles. S. Maria, de consus. num.* 27. & 31. Abbas *conf.* 8. *num.* 13. & *seqq.* & alij, quos refert, & sequitur Vgolinus in *respons. ad lursiconsult. Gymnasij Patavini, cap.* 6. *num.* 8. Collegium Bononiense in *respons. pro libers. Eccles. art. num.* 14. Maynardus de *privileg. Eccles.* art. 22. *num.* 67. quapropter rectè dixit Suarez contra Regem Angl. *lib.* 4. *cap.* 33. *num.* 6 quod dum disponitur circa laicos, & grauumen ordinatur ad Ecclesiasticos, statutum est contra libertatem Ecclesiasticam; & Laderchius *confil.* 103. *num.* 5. & 9. Mandellus *confil.* 8. *num.* 16. & *seqq.* & Regens de Ponte in *respons. de cons. auli P. f. vi.* 82. dixerunt onus, quod imponi non potest Ec-

clesiasticis, non posse imponi laicis; quia cum illis contrahunt, quia illud redundat in Ecclesiasticos.

SVBSECTIO IV.

Proponitur & soluitur tertia difficultas.

Tertio obijciens: si ex huiusmodi statutis aliquid damni Ecclesiasticis aduenit, ac aliqua iurium, ac privilegiorum diminutio, totum est secundariò, & per accidens: ergo non debet esse in consideratione: ergo non fit per id contra libertatem Ecclesiasticam.

Confirmatur, quia alioquin cum ex vectigalibus (quæ Mercatores soluunt ex mercibus, quas ab vno in alium locum transuehunt) sequatur, quod Ecclesiasticis merces illarum carius consistat, & sic quod indirectè grauentur Ecclesiastici; iniusta essent illa vectigalia, quod tamen est falsum.

Respondetur, transeat Antecedens; 3 at nego priorem Consequentiam, quia ly *secundario, & primario*. seu ly *indirectè, & directè*, materialiter, & impertinenter se habent quoad effectum rei, ut *supra* probabatur: ita ut proinde uterque modus merito, tum in Canonibus, tum in Bulla Coenæ prohibetur, ut *supra* visum: vnde distinguo secundum Consequens: non fit per id contra libertatem Ecclesiasticam, directè transeat, indirectè nego.

Ad Confirmationem respondeo, transeat, quod ly, quod affert à pari ex vectigalibus, non fit contra libertatem Ecclesiasticam: at disparitas est, quia id se habet valdè remotè, & valdè per accidens, quod non est in casu nostro.

S E C T I O V.

*Proponitur, & soluitur quarta
difficultas.*

1 Q VARTO obiicies interesse, seu læsio, quæ Ecclesiasticis provenit ex huiusmodi statutis, est valdè modica; ergò non debet esse in consideratione, atque aded non fit per illam contra libertatem Ecclesiasticam.

Respondeo: transeat Antecedens: at nego utramque Consequentiam; quia siue magna siue modica sit læsio Ecclesiasticæ, non sustinetur; sicuti rectè docuere Sutus *vol. 3. consil. 338. num. 20. & 27. Lupus de libertate Ecclesiastica, part. 1. quest. 8. num. 2.* & collegium Bononiense in *responsione pro libert. Eccles. num. 40.* & ratio est, quia magis, & minus (vt ait Philosophus) non variat speciem.

S E C T I O VI.

*Proponitur, & soluitur quinta/
difficultas.*

1 Q VINTO obiicies quod per huiusmodi statuta fit à Principibus, non fit animo extorquendi pecunias ab Ecclesiasticis; quia etsi non essent personæ Ecclesiasticæ, adhuc gabellas per illa statuta Principes imponerent: ergò quod ab illis fit talimodo, non est contra libertatem Ecclesiasticam.

2 Respondetur: transeat Antecedens: at nego Consequentiam: quia exemptio, & libertas Ecclesiasticorum non

dependet ex bono, vel malo animo imponentium gabellam, sed ex priuilegiis, quæ de iure diuino, & humano Ecclesiastici habent non soluendi gabellas, & fruendi libertatem à laica potestate: alioquin semper iuste possent Principes sæculares Ecclesiasticas personas grauare, præuim animum depnendo in illis grauandis: quod est magnum absurdum, & nemo dixerit ex viris sensatis.

S E C T I O VII.

*Proponitur, & soluitur sexta
difficultas.*

S EXTÒ obiicies, quod per huiusmodi statuta fit à Principibus, non fit principaliter in grauamen Ecclesiasticorum, sed generaliter in grauamen omnium: itemque, non fit ex quacunque, sed ex iusta causa, in communem scilicet Ecclesiasticorum, & laicorum vtilitatem, ergò non est contra libertatem, & immunitatem Ecclesiasticam.

Respond. transeat antecedens: at nego Consequentiam, quia neque ad communem Ecclesiasticorum, & laicorum vtilitatem grauari possunt Ecclesiastici: nisi in casu, quod facultates laicorum non sufficiant, & accedat consensus Cleri, & summi Pontificis, vt *infra* in suo loco diffusè dicetur.

S E C T I O

SECTIO VIII.

Proponitur, & soluitur septima difficultas.

1 **S** Eptimò obiicies ex Natta *lib. 2. libro 2. consil. 180. num. 4.* quod per huiusmodi statuta fit à Principibus secularibus, non prohibet absolute Ecclesiasticis à laicis Seruitium præstari, sed statuit solum iis illud præstari cum certa forma: ergò non est contra libertatem Ecclesiasticam: Consequentiam probat à pari: nam statutum, v.g. (inquit ipse) quod custodes animalium soluant poenam pro damno illato, ligat etiam custodes animalium, quæ sunt Ecclesiasticorum, sicuti docent etiam Mascabrunus *consil. 18. num. 17.* & alij ergò sic à pari, &c.

2 **R**espondeo: nego Consequentiam, vt in specie contra Nattam rectè probat Carolus de Grassis *de effectib. Clericatus, effect. 2. num. 359.* & ratio est, quia (vt *suprà* dicebatur) per indirectum grauat, & lædit Ecclesiasticos: tum quia hoc ipso, quod laici contrahentes cum Ecclesiasticis aliquo onere grauantur, læditur etiam libertas Ecclesiastica, vt *suprà* probatur: maxime si onus redundet in damnum Ecclesiasticorum, vt est in casu nostro ex iis, quæ dicebantur.

3 **A**d exemplum autem quod à pari affert Natta *de Custodibus animalium*, Respondetur, quod illud forsan procedit, quando Dominus pascuorum, antequam intrassent Ecclesiasticorum animalia, expressè id prohibuisset Custodibus: nam tunc, si illa intrarent post prohibitionem, in specie tenerentur

Custodes Ecclesiasticorum, iuxta text. in *leg. diuin. ff. de seruis. rusticor. prædior.* secus si prohibuisset in genere per banni, vel statuti emanationem, vt est in casu nostro: & ratio est quia famuli, & Coloni Ecclesiarum non alligantur statutis, & edictis laicorum, siue specialiter, siue generaliter de illis disponant; vt patet ex iis, quæ *suprà* dicebantur, & docent *Surd. conf. 301. num. 74. Martha de iurisdic. part. 4. cas. 8. num. 14. Duard. in Bull. Cern. lib. 2. can. 15. question. 27. num. 6.* & alij.

SECTIO IX.

Proponitur, & soluitur octaua difficultas.

O Craud obiicies, quod per huiusmodi statuta fit à Principibus secularibus, nullo pacto (neque etiam indirectè) grauat Ecclesiasticos; ergò nullo pacto est contra immunitatem Ecclesiasticam. Consequentia est clara, Antecedens probatur, quia gabella reuera non est pars pretij, nisi solo nomine, vt notarunt Gratianus in *disceptat. tom. 2. cap. 258. numero 42. Comitulus in respons. moral. lib. 4. questione 39. numero 2. Castillo lib. 2. decisioe 127. numero 12. Velascus tom. 1. consilio 60. numero 14. Megalij in part. 2. lib. 2. cap. 17. quasi. 6. num. 108. Parladorus Rerum quotidian. lib. 1. cap. 3. §. 1. num. 21.* & alij ergò potest separari gabella à pretio rei: ita vt Princeps imponat rebus iustum pretium legale, quod consistit in indiuisibili, nec potest alterari, & sic Ecclesia semper habebit iustum pretium

pretium rerum suarum : atque adeo non poterit de tali separatione iuste conqueri : quia cum gabella non sit pars pretij rei , non potest in damnum Ecclesie redundare , sed semper Ecclesia rerum suarum iustum pretium habebit , non secus ac si tebus nulla esset imposita gabella.

1. Respondeo : nego Antecedens , ac probationem eius : & ratio negationis est , quia Princeps , & communis prudentum existimatio in impositione iusti pretij rerum , multas circumstantias , tam intrinsecas , quam extrinsecas considerat , inter quas precipue considerat onus gabellæ , sicuti rectè notarunt Mol. tom 3. tract. 2. dispos. 608. & 678. Paulus de Castro consil. 433. num. 2. Vasquez opus. de rebus cap. 6. §. 2. dub. 9. num. 52. Lessius lib. 2. cap. 33. dub. 8. num. 63. Turrian. tom. 2. in 2.2. disp. 46. dub. 8. num. Malder. in 2.2. tract. 5. cap. 6. dub. 5. Molles. in summa , tom 2. tract. 12. cap. 12. num. 123. Lassarte de decima vendit. cap. 15. num. 19. Bonacina de contractibus , disp. 2. quæst. 9. punct. 1. n. 4. & alij , cum igitur gabella sit pars pretij , semper inuoluitur in pretio rei , nec poterit separari à pretio rei : unde iustum pretium rei erit tam pretium francum , quam gabella rei , & sic damnum sequetur Ecclesie , cum propter soluendam gabellam diminutum pretium rerum suarum recipiat Ecclesia.

SECTIO X.

Propositur , & soluitur nona difficultas.

1. **N**ondò obiicies auctoritatem Angelii , Ricchardi , Astensis , Syl. Hen-

riq. Molinæ , & aliorum , quos pro contraria sententia *suprà* citabam : ergo &c.

Respondeo hos authores , alioquin magnæ auctoritatis , quoad hoc inclinare aliquantulum cum aliquali Ecclesie præiudicio in fauorem Principum laicorum , in quorum fauorem etiam (& notabilis) idem Sanchez , cum *ibidem* dub. 54. num. 2. ait , quod laicus emens victualia pro filio Clerico , vel pro Capellano suæ familiæ , teneatur ad Gabellas ; & rationem assignat , quia dominium eorum , quæ consumuntur , non est filij Clerici , vel Cappellani familiæ , sed patris , vel domini laici , sicut è contra (inquit ipse) Clericus , qui sustentat plures famulos laicos , non tenetur soluere Gabellas pro parte , quam famuli laici consumunt , & citat pro se innominatos Recentiores. At contrarium quoad hoc est omnino dicendum , quia contrarium communiter docetur , & obseruatur , quod scilicet laicus immunis sit à Gabellis pro victualibus filij Clerici , & Capellani familiæ : & ratio est clara , quia Clericus , cum Deo sit dicatus , & seruiat , est ab omni exactione immunis pro ea parte , quam ipse consumit : nec valet dici cum Sanchez. quod dominium eorum , quæ consumuntur , non sit Clerici , sed patris , vel domini laici : nam respondeo sufficere , quod victualia illa emanant pro Clerico , & consumantur à Clerico. Adde , quod laicus emens pro Clerico potest Clerico donationem facere de tota summa , quam expensurus est pro Clerico , & postea nomine Clerici illam in seruitium eius expendere , & sic cessaret ex hoc capite etiam ratio Sanchez. Nec valet , quod iste author subdit à pari de Clerico , qui sustentans famulos laicos , non tenetur ad Gabellas pro parte quam consumunt famuli laici

nam

nam respondeo, quod, cum famuli laici sunt pro seruitio Clerici, censetur illud, quod pro famulis laicis infumitur, infumi pro ipso Clerico: ergo &c.

Cautè igitur legendi sunt quoad resolutionem præsentis dubitationis auctores *suprà* citati: quod adeo verum est, ut nonnulli, ut Gutierrez in *tract. de Gabellis, quest. 92. num. 60.* Megalius *pari. 2. lib. 2. cap. 17. quest. 9. num. 106.* At potius, ne tot, & tantos viros errasse, dicatur, distinguendum sic censeo; quod aut onus Gabellæ est annexum contractui, (ut si statum dicat, quod soluantur bini solidi pro singulis doliis vini, quod emitur, vel venditur, quæ gabella immediatè respicit contractum, & lædit etiam contrahentem immunem, cum propter onus gabellæ soluendum necessariò is vilius vendat, & carius emat) & statutum est contra immunitatem Ecclesiasticam: & in hunc modum non intelliguntur *suprà* citati Doctores, aut onus Gabellæ adijcitur actui distincto ab ipso contractu (ut si statutum dicat, quod qui vult dolium vini emptum euehere in Ciuitate, vel inuehere in Ciuitatem, soluat tantum pro Gabella, quæ gabella non respicit immediatè contractum, sed alium actum, scilicet euectionis, vel inuectionis vini empti, qui actus nihil commune habet cum Ecclesia, seu persona exempta contrahente cum laico) & tunc statutum non est contra immunitatem Ecclesiasticam: & sic intelliguntur *suprà* citati Doctores, atque ita ad reconciliandas *suprà* relatas oppositas sententias Doctorum, distinguunt etiam Bellettus in *disquisit. Cler. part. 1. tit. de exemptione Clericorum, §. 8. num. 2.* ex Baldo *consil. 31.* quem postea secuti sunt Rolandus à Valle libro quarto, *consilio 61. numero decimo octauo*, Riminaldus libro sexto,

consil. 714. numero quadagesimo nono, & 60. Sord. consil. 127. num. 66. & alij.

SECTIO XI.

Proponitur ex Dubitationis resolutione posita COROLLARIUM I.

EX dictis sequitur primò, gabellam super contractus (ut pro aureis centenariis soluantur singuli) esse contra immunitatem, & libertatem Ecclesiasticam; tum quia indirectè grauatur Ecclesiastici, qui cum laicis contrahunt, cum propter gabellam impositam Ecclesiastici res suas carius emant, & vilius vendant; tum quia priuantur facultate, quam de omni iure habent, contrahendi libere cum laicis, sicuti *suprà* probabatur.

SECTIO XII.

Proponitur COROLLARIUM II.

Sequitur secundò, gabellam super vino, oleo, carne, serico, & similibus esse etiam contra immunitatem Ecclesiasticam; idque propter easdem rationes.

Neque dicas, aperientur tabernæ in quas Ecclesiastici poterunt confluere, ut ibi sine ullo onere, & grauamine iusto pretio sibi emant, quæ necessaria habebunt, sicuti docent Hentiquez *lib. 10. cap. 15. num. 5. & in gloss. lit. O. Roderiquez tom. 2. c. 75. n. 14 & Ledesina tom. 2. tract. 7. cap. 2. conclusione 27.*

Nam responderetur, hoc etiam esse contra libertatem Ecclesiasticam, cum de

de iure Ecclesiastici sint liberi, vt in quouis loco possint sibi emere ea, quibus opus habent, sine vll'o onere gabellæ, vt patet ex dictis: ergo, &c.

SECTIO XIII.

Proponitur COROLLAR. III.

Sequitur tertio esse contra immunitatem Ecclesiasticam exigere, vel mandare exigi ab Ecclesiasticis gabellas, etiam cum animo restituendi illis in fine anni, quod interim exactum fuerit ex iisdem, & quod illis interest, & etiam in casu quod Princeps, vel Respublica profiteantur hunc modum seruare causa euitandi fraudes publicanorum exigentium gabellas. Ratio, quia cum sic cogantur Ecclesiastici ad antea soluendum quod soluere non debent, sequitur inde magnum onus, & incommodum illis, & aliquando magnum interese: ergo, &c. atque ita in terminis nostri calus docent Alterius de censuris, tom. 1. dist. 19. lib. 5. cap. 3. fol. mibi 734. & Duardus in Bullam Cæna, lib. 2. canon. 18. quæst. 15. num. 3. vbi subdit, *Quod effugere iur peccatum contra immunitatem & libertatem Ecclesiasticam, & sic censura etiam in Bulla Cæna Domini, si restitueretur Ecclesiasticis in fine anni totum quod ab aliis interim exactum fuit, & aliquid plus, in compensationem incommodi, & interesse, quod interim illi per annum passi sunt; quod tamen intellige, si id Ecclesiastici exigant; secus autem dicendum, si quod exigitur ad finem boni communis, vt scilicet euitentur fraudes publicanorum gabellas exigentium, exigatur, ipsis volentibus, ac consentientibus, & consentiente etiam Summo*

Pontifice, vt in suo loco dicitur. Vnde sic statuatur in praxi in multis locis, præcipue in Regno Siciliæ.

Cauendum tamen est, vt quando Ecclesiasticis in fine anni fit solutio, nullam molestiam, nullum incommodum, nullumque interesse sentiant in ea consequenda; alioquin in idem reincideretur, vt scilicet propter onus, grauamen, & incommodum, quod hinc Ecclesiastici sentiunt, lædatur similiter immunitas, & libertas Ecclesiastica.

SECTIO XIV.

Proponitur COROLLAR. IV.

Sequitur quarto, esse contra immunitatem & libertatem Ecclesiasticam statuere, quod laici venditores vini (siue explicitè, siue implicitè includantur in statuto venditores vini Ecclesiasticorum) teneantur præstare fideiussionem de soluendis penis (suppono enim ex communi sententia Doctorum, Ecclesiasticos posse vinum, & similia, tam ex patrimonialibus, quam ex beneficalibus collecta, vendere per famulos, non solum in mensura magna, id est, vt dici consuevit, ad grossum, sed etiam ad mensuras minutas, quia hoc non est negotiari, sicuti probabatur dub. 26. & 27. & docent gl. 1. cap. negotiatorem, 88 dist. Abbat. c. 2. n. 1. de Cler. vel Monach. Geminianus & Francus in cap. vnic. de vita & honest. cleric. in 6 Bertachin. tract. de gabellis, part. 2. quæst. 7. Roland. vol. 4. cons. 71. n. 9. & alij, quos refert & sequitur Bellett. in disquis. cler. tit. 1 §. 21. n. 15. Martha part. 4. cas. 3 n. 13. Genuens. in praxi Archiepisc. c. 62. n. 7 Barbosa part. 2. alleg. 13. Prosper de August. n. addit. ad summ. Quanta vers. veltigal, Squillante de priuileg. Cleric. c. 8.

e. 8. n. 38 & alij passim: ratio, quia Ecclesiastici ex tali statuto indirectè grauantur, seu indirectè damnum patiuntur, ac etiam priuantur facultate, quæ de omni iure ipsi competat liberè contrahendi cum laicis, vt *suprà* dicebatur.

- 2 Confirmatur, quia Ecclesiastici, licet teneantur leges iustas laicorum obseruare, non tamen tenentur ad pœnas impositas iis, qui *suprà* dictis legibus contrauerint; sed per huiusmodi statutum Ecclesiastici indirectè coguntur soluere pœnas prædictas: ergo huiusmodi statutum est contra immunitatem Ecclesiasticam. Maior satis probata est *dub. 4. sect. 19. & 20.* & est in confesso ferè apud omnes. Minor probatur, quia stando tali statuto venditores vini Ecclesiasticorum debent præstare fideiussorem de soluendis pœnis, si fortè ad illas soluendas venerint damnandi: ergo si Ecclesiastici vinum suum vendere voluerint, nunquam venditores laicos inuenient, nisi prius seruent eos indemnes ab omnibus pœnis, quæ ex venditione vini erunt fortè soluendæ; & sic Ecclesiastici fiunt indirectè obnoxij solutionibus pœnæ impositæ à lege, vel imponendæ à Iudice laicali, ad quam nullo in te illi in ordine ad potestatem laicalem obnoxij sunt.

- 3 Quate euidenter huiusmodi statutum lædit indirectè immunitatem, & libertatem Ecclesiasticam: quia quamuis loquatur cum laicis, effectus tamen sermonis dirigitur ad Ecclesiasticos: in postum enim Ecclesiastici propter onus impositum de fideiussione præstanda à vini venditoribus, non inuenient venditores, quos antea sine ulla difficultate, quum imò rogati, multos inueniebant, & sic non inueniendo venditores, erunt obstricti Ecclesiastici, vel vinum non vendere, vel dictos vendito-

Thom. del Bene Dub. Moral.

tores indemnes seruare, quod non modicum grauamen, & incommodum infert Ecclesiasticis.

Neque dicas hoc etiam procedere cum domino vini laico: nam responderetur laicos hinc nullam iniuriam pati; quia de iure ipsi in omni euentu tenentur ad pœnam impositam, vel imponendam à Iudice laico, non sic autem Ecclesiastici, vt *suprà* probabatur.

SECTIO XV.

Proponitur COROLLAR. V.

Sequitur quintò esse contra immunitatem, & libertatem Ecclesiasticam gabellam, quæ imponitur super emptore laico contrahente cum Ecclesiastico: non solum, quia propter omnis gabellæ impositum Ecclesiastici indirectè grauantur, cum sic vendant vilius res suas: sed etiam, quia (vt *suprà* dictum est) Ecclesiastici de iure possunt liberè contrahere cum laicis, sine onere, quod habeant subire laici contrahentes cum ipsis: quare si statutum addit hoc, lædit libertatem Ecclesiæ, cui competit contrahere liberè cum quocunque, ita vt contrahens cum ipsa nullum habeat onus subire.

Quod est valdè notandum contra illos, qui putant Gabellam emptori impositam, non esse contra immunitatem, & libertatem Ecclesiasticam, quando pretium rei est à lege taxatum, quia tunc (inquiunt ipsi) consistens illud in indiuisibili non potest à contrahentibus alterari: atque adeo non fit, quod Ecclesiastici indirectè grauentur, & vendant vilius res suas: nam responderetur ex dictis, quod dato, & non concessio, id ita fit

Yy quod

(quod tamen est falsum, vt *suprà* probabatur) adhuc tamen Gabella ista est contra libertatem Ecclesiasticam; quia grauatur laicus, cum quo liberè, & absque vlllo onere contrahendi facultatem de omni iure habet Ecclesia, quod ei non parum commodi, & vilitatis affert. Vide Laderchium *consil.* 103. *num.* 5 & 9. Mandellum *consil.* 8. *num.* 16. 17. & 18. & Aponte in *resp. de cens. Pauli V.* fol 82.

SECTIO XVI.

Proponitur COROLLAR. VI.

Sequitur sextò esse contra libertatem Ecclesiasticam statueret, quòd venditores vini (& sic venditores vini Ecclesiasticorum, etiam siue explicitè, siue implicitè in statuto includantur) teneantur illud vendere in quarta domo distàre ab Ecclesia, v.g. Ratio, quia statutum prohibens, vel præcipiens Ecclesiasticis id, quod eis nec diuino, nec humano iure est præceptum, vel prohibendum, est contra libertatem Ecclesiasticam (vt *suprà* dicebatur, & docent Felin. in *cap. Eccles. S. Maria, de constitut.* *num.* 72. & 73. Zechius de *Republ. Eccles. tit. de Cleric.* fol. mibi 410. Annibald. in *addit. ad Mandellum, consil.* 8. *lit. H.* Sayr. de *cens.* *lib.* 3. *c.* 19. *num.* 9. & sic etiam, Filliuc. *om. 1. tract.* 16. *c.* 10. *num.* 270. §. 3. Laderch. *consil.* 103. *n.* 1. Souf. in *Bulla Cæne, c.* 16. *d.* §. 84. *concl.* 3. Reginald. *om. 1. lib.* 9. *c.* 23. *n.* 358. §. *tenendum est tertio.* Duart. in *Bulla Cæne, lib.* 2. *can.* 15. *c.* 19. *n.* 1. & alij) sed de iure communi non est prohibitum Ecclesiasticis vendere vinum in taberna posita ad domus Ecclesiæ, imò id eis in terminis concedunt Geminianus & Franchus in *cap. unic. de vi. & ho-*

nest. Cleric. in 6. Lamber. de iur. patron. lib. 2. *part.* 1. *art.* 26. *quæst.* 9. *num.* 9. Genuens. in *prax. Arch. cap.* 26. *num.* 7. & Prosp August. in *addit. ad sum.* Quatant. *verb. vel. g.* ergo si per statutum Ecclesiasticis id prohibetur, erit statutum contra immunitatè, & libertatè Ecclesiasticam: imponitur enim Ecclesiasticis, cum eorum detrimento, onus, quod de iure iis non est impositum: ergo &c.

Confirmatur: quia statutum, quo Ecclesiastici efficiuntur deterioris conditionis, quàm sunt laici, est per omnes contra immunitatem Ecclesiasticam, vt videte est apud Doctores, *suprà* citatos, & præterea apud Felinum in *cap. Ecclesiæ S. Maria, de constitut.* *num.* 3. Zabuellam in *cap. peruenit de immunit.* *num.* 13. Gueuatam in *propugn. libert.* *Eccles. assert.* 1. §. 5. *num.* 42. Riccium in *praxi, tom.* 3. *resol.* 107. *num.* 7. Pechium de *amortizat. cap.* 6. Megalium in 3. *parte, lib.* 3. *cap.* 10. *quæst.* 1. *num.* 51. Valenzuelam in *defens. cens. Pauli V. part.* 3. *num.* 68. & alios: & probatur ex *cap. quante, de priuileg. c. ex cap. fin. de immunit. Eccles.* in 6. & ratio est, quia cum setuiant laicis in spirituibus, & in iis, quæ spectant ad animam, debent esse laicis favorabiles; sed ex huiusmodi statuto Ecclesiastici efficiuntur deterioris conditionis, quàm sunt laici: ergo &c. Minor probatur, quia Ecclesiasticis Religiosis, saltem ex vi huius statuti, semper opus erit conducere domus, seu tabernas alienas ad vinum vendendum; cum in statuto præcipiatur vinum vendi in quarta domo, seu taberna distànte ab Ecclesia, vbi domus Religiosi (cum habitent ad Ecclesiam) habere non consueverunt, hoc autem non accidet laicis, qui in propriis domibus sine conditione aliena habere suum vinum semper vendere poterunt cum

cum non cōsueverint habitare ad Ecclesias, sicut Religiosi: ergo in hoc Ecclesiastici Religiosi saltem erunt deteriores conditionis, quàm sunt laici.

- 3 Adde, quod multum inreest, multumque commodum affert (vt laici etiā farentur) habere vini tabernam coniunctam cum propria domo; quo beneficio ex vi istius statuti priuantur Ecclesiastici Religiosi, saltem cum ex alio capite iura, etiam Ciuilia, semper clament, magis fauendum Ecclesiasticis, quàm laicis, vt apparet ex l. *sunt persona. ff. de relig. & sumpt. funer.*

SECTIO XVII.

Proponitur COROLLAR. VII.

- 1 Sequitur septimò esse contra immunitatem, & libertatem exigere, vel mandare exigi gabellas ab Ecclesiæ Emphyteutis, idque propter eandem rationes *supra* allatas.

- 2 Confirmatur: quia priuilegia hæc exemptionis à gabellis, datis, &c. (vt mox *infra* dicitur) sunt realia; ergo transeunt etiam ad Ecclesiæ Emphyteutas: arque ita contra Auandagnum de exeg. man. lib. 2. cap. 14. num. 33. Valascum de iure emphyteut. quæst. 17. num. 21. & seq. Carocium de locato, quæst. 25. num. 34. 35. & 43. Rolandum lib. 4. consil. 61. num. 14. & 15. (qui non improbabili- ter tradunt oppositum, quod scilicet cum emphyteuta sit sæcularis: arque adeo gabellis, & collectis obnoxius, teneatur illas soluere, etiam pro re emphyteutica Ecclesiæ, quia murata persona muratur qualitas rei) docent Doctores, quos citat, & sequitur Felicianus de solis in tract. de cens.

tom. 2. in add. 1. libr. 1. num. 1. & seq. vbi asserit, ita sapius fuisse decisum Compluti pro Collegio D. Illesonsi, & pro Monialibus S. Clara. Asserit secundo ita Rectorem Academiae excommunicationis mutione emphyteutica Collegij bona consueuissè defendere, ac liberare à quacunque impositione. Asserit tertio ita etiam vidissè alibi multoties obseruatum.

Aduerte ramen hic Corollarium; hoc nostrum non procedere in sensu alio, neque in emphyteuta Ecclesiæ redimibili; quare si Ecclesia, vel persona priuilegiata domum, agrum, vineam, vel quid aliud in censum emphyteuticum redimibilem concedit, debitor census, prædique possessor non gaudet exemptionis priuilegio. Ratio, quia in hac forma conuentionis nullum dominium remanet penes Ecclesiam, vel personam priuilegiatam, sed tantum ius recipiendi pensionem annuam: ergo &c. atque ita docet in terminis nostri casus Felician. in loc. *supra* citat. & tom. 1. lib. cap. 10. num. 5. & 15.

SECTIO XVIII.

Proponitur COROL. VIII.

Sequitur octauò; esse contra immunitatem; & libertatem Ecclesiasticam exigere, vel mandare exigi gabellas à Colonis laicis partiariis Regularium, idque propter eandem rationes.

Confirmatur, quia priuilegia hæc exemptionis à gabellis datis &c. (vti *supra* annuebam) sunt realia: ergo de iure transeunt, etiam ad Colonos eo-

Y y 2 rundem

tumdem Regularium. Consequentia patet: Antecedens probatur; quia Regularium bona, prædiæque sunt privilegiata, & exempta ab onere soluendi gabellas, ut patet ex dictis *dubitat. 24.* tum quia privilegium concessum Ecclesie, Civitati, & aliis personis, quæ non moriuntur, censetur reale, ut docet glossa in *leg. forma, §. quamquam, ff. de censibus*, Menoch. lib. 1. conf. 276. num. 8. & alij: tum quia sic patet ex Bulla Pij V. in qua summus Pontifex eximit Fratres, Monachos, Moniales, ac alias Regulares personas, eorumque Monasteria, Cœnobîa, Conventus, Ecclesias, Cappellas, Oratoria, & alia loca, ac terras, possessiones, prædia, agros, & bona, nec non laboratores, Colonos, attendatarios, affectuarios, ac gestores suorum negotiorum ab omnibus exactoribus, tam Urbanis, quam rusticis, nec non datijs, gabellis, pedagijs, vectigalibus, Collectis, impositionibus, oneribus ordinarijs, & extraordinarijs, a tam realibus, quàm personalibus, meris, & mixtis, etiam subsidio triennali, & augmento, & fœcularibus, equorum taxis, militumque hospitij, &c. tam impositis, quàm imponendis: sic ibi: ergo cum hæc privilegia exemptionis sint realia, dicendum est, quod de iure transeant, etiam ad Colonos eorundem Regularium.

3 Quod eò magis dicendum est, si Colonos à principio pactitatus fuisset cum Ecclesia, velle se etiam participare hanc immunitatem pro parte sibi competente, ut docet Menochius lib. 2. de arbit. cas. 562. num. 56. Macca-
brunus conf. 18. num. 39. & alij.

4 Item à fortiori non tenentur Coloni, seu affectatores prædiorum Ecclesiasticorum soluere gabellam, vulgò di-

ctam di luxuri. Ratio, quia quando gabelloræ pretiant, & taxant dictam gabellam, fructus non sunt separati à solo Ecclesiastico, immuni à datijs, & gabellis, sicuti docet Carolus de Graf-
tis de effectib. Cleric. effect. 3. num. 90. ubi sic ait: in facti contingencia in Urbe
Panormi fuit decisum pro emptoribus
fructuum pendendum cuiusdam virida-
ry Religionis Alitensis contra Gabello-
ras, qui pretendebant ius gabella ab ip-
sis emptoribus: & hoc quia fructus non
erant separati à solo tempore venditionis
hæc ille.

Porro doctrinam præcedentis octavi 5
Corollarij tradunt Abbas lib. 1. conf. 9. num. 2. cer. ad secundum & in cap. ex
parte lib. 1. num. 4. & §. de decimis, &
alij, quos refert, & sequitur Meno-
chius ubi supra num. 46. Tamburinus
de iure Abbatis, tom. 1. disp. 15. quest. 21. num. 9. Peirinus super privileg. Mi-
nim. tom. 1. consuet. 2. July I. §. 3. num. 142. quamvis non pauci Docto-
res (ut verum fateat) sentiant opposi-
tum; at quòd supra dixi, est multò pro-
babilius, propter rationes, quæ supra
adducebantur.

Illud tamen fatendum est, teneri 6
Colonos Regularium soluere gabellam
ex dictis fructibus collectis, si eos pos-
tea vendant, aut transferant de loco
ad locum, ut alienent. Ratio, quia tunc
sunt bona laicorum, & non pertinent,
neque etiam indirectè, ad Eccle-
siasticos; atque ita docet Fil-
lucius tom. 1. tract. 16.

capite undecimo,
numero 302.

SECTIO

SECTIO XIX.

Proponitur COROLLAR. I X.

1 Sequitur nonò eòdem Regularium Colonos nec teneri soluere decimas pro sua portione Colonica ex prædiis Ecclesiasticis percepta ; idque propter easdem rationes *suprà* adductas.

2 Confirmatur : quia dicta priuilegia exemptionis sunt realia , vt *suprà* probabatur ; ergò de iure transeunt, etiam ad Colonos : atque ita docent contra Tamburinum *vbi suprà quæst. 18. num. 32.* quam plures Doctores , quos citat, & sequitur Menochius *lib. 1. consil. 276. num. 8.* Henriquez *lib. 7. cap. 27. numero 8.* & in gloss. *litera H.* vbi refert priuilegium quodam exemptionis decimarum concessum Societati Iesu à Gregorio XIII. (quod per participationem competit cuicumque Religioni) & subdit, quod hæc causa fuerit pluries agitata apud Tribunalia Ecclesiastica , Romæ , & Hispaniæ , & semper fuerit pronunciatum pro Regularibus , eorúmque Colonis : ita etiam docet Peirinus in *priuileg. Minim. tom. 2. consil. 2. Iulij 11. § 31. num. 132.* vbi sic ait *Nota, quod non solum Domus, & prædia nostra sunt exempta à solutione decimarum, sed etiam Coloni, qui conducunt agros nostros; siue conducant ad medietatem fructuum, & dicuntur Coloni partiarij; siue vt quotannis certam partem fructuum nobis tribuant in omnem euentum, & reliquum sibi acquirant: nam priuilegium est reale, & priuilegium reale de iure communi transit ad Colonos: ita ille.*

Dices, in nonnullis Prouinciis Mo-

niales, & Regulares , eorúmque Coloni soluunt decimas : ergò, &c.

Respondetur id forsan esse , quia ibi Episcopi obtinuerunt à summo Pontifice reuocatoriam Priuilegiorum , & iurium Regularium.

Dices secundò , ex Tamburino *vbi suprà, Rota in vna Placentina 17. Decembris 1584. coram Blanchetto* quam refert, & sequitur Seraphinus *decis. 127. num. 2.* & eadem Rota in *vna Pampilonens. 15. Decembris 1615. coram Coccino* , docet oppositum: ratio Rotæ est, quia priuilegia exemptionis à solutione decimarum sunt personalia, non autem realia , & consequenter non transeunt ad Colonos , vel Arrendatarios.

Respondetur, sequi Rotam opinionem probabilem , at opinio opposita nostra est multò probabilior, vt patet ex iis , quæ *suprà* dicebantur.

SECTIO XX.

Proponitur COROLLAR. X.

Sequitur decimò , esse contra immunitatem, & libertatem Ecclesiasticam statuere , ne laici vendant , molant , coquant panem , aut alia seruitia , & obsequia Ecclesiasticis præstent; idque propter rationes , quæ *suprà* adducebantur.

Confirmatur ex eap. eos, de immunit. Eccles. in 6. vbi habetur : *Eos, qui temporale dominium obrinentes, suis subditis, ne Prælati aut Clerici, aut personis Ecclesiasticis, quidquid vendant, molant, coquant panem, aut alia obsequia exhibere præsumant, aliquando interdiciunt, cum talia in derogationem libertatis Ecclesiastica præsumantur, eo ipso*

Y y 3 excom

excommunicationis sententiam incurere decernimus, sic ibi: ergò, &c. atque ita contra nonnullos docent communiter Theologi, vt Suarez *de cens. disput.* 21. *sect.* 2. *num.* 93. Coriolan. *in Bull. Cæn. excommun.* 15. *fol. mibi* 937. Reginaldus *tom.* 1. *lib.* 9. *cap.* 24. *num.* 358. Fillucius *tom.* 1. *tract.* 16. *cap.* 10. *num.* 271. Gambacurta *tract. de cas. reserv.* *cap.* 10. *num.* 10. & alij passim.

3 Dices ex aduersarijs huiusmodi statuta esse potius contra libertatem politici conuictus, quàm contra libertatem Ecclesiasticam, ergò, &c.

4 Respondetur primò, esse saltem indirectè contra libertatem seu immunitatem Ecclesiasticam, cum inde Ecclesiastici damnum percipiant, vt patet consideranti, & in Bulla Cænæ excommunicentur, etiam qui indirectè aliquid statuunt contra dictam libertatem: ergò, &c.

5 Respondetur secundò, incommòdius, & durius esse Ecclesiasticis, vexari in iis, quæ pertinent ad politicum conuictum, quàm in iis, quæ pertinent ad Ecclesiam, vt Ecclesia est: ergò, &c.

6 Respondetur tertio, de iure communi quemlibet præstare posse, alteri obsequia prædicta; ergò illa impedire præstari Ecclesiasticis, est contra libertatem Ecclesiasticam; quia, vt *supra* probabatur, est contra dictam libertatem Ecclesiasticam denegare Ecclesiasticis ea, quæ de iure communi iis competunt: ergò, &c.

lat Ecclesiasticis ea, quæ tanquam ciuibas iis competunt; idque propter rationes, quæ *suprà* afferrebantur, tum quia Ecclesiastici ob huiusmodi statuta timidiore efficiuntur; tum quia libertas Ecclesiastica consistit in facultate efficiendi quidquid effici licet; at Ecclesiastici non possunt efficere, quidquid effici licet, diu potestas laica huiusmodi statuta, & decreta cõdit; ergò &c. tum quia licet talia iura communia Ciuibus, non debeantur Ecclesiasticis, qua Ecclesiastici sunt, debentur tamen iis, qua Ciues sunt etiam si statum diuersum à laicis habeant imò quia status Ecclesiastici sunt, nouo, & maiori titulo illis competit, ne dictis iuribus communibus priuentur; quia propter statum Ecclesiasticum maiori honore, & reuerentia digni redduntur: & sic ad immunitatem naturali iure debitam Ecclesiasticis pertinet, vt dictis iuribus Ecclesiastici non priuentur.

Confirmatur: quia summus Pontifex in Bulla Cænæ absolute loquitur de libertate Ecclesiastica, qua videlicet gaudent Ecclesiastici: etiam si illa sit circa rem communem laicis, & Ecclesiasticis: tum quia summus Pontifex intendit consulere Ecclesiasticis, ne à seculari potestate vexentur: at graue damnum Ecclesiastici paterentur, si à tali potestate impunè vexari possent in iis, quæ ad conuictum politicum spectant: ergò &c. atque ita contra Perieram *de manu Regia*, *part.* 2. *67. num.* 15. & alios docent communiter Theologi, & Canonistæ *in cap. fin. de immunit. Eccles.* *in* 6. Suarez contra Regem Angl. *lib.* 4. *cap.* 22. *num.* 19. Duardus *in Bull. Cæn. can.* 15. *quest.* 19. *num.* 83. Carolus de Gassis *de effect. Cleric. effect.* 2. *quest.* 44. *num.* 358. & *segg.* Ioannes Bettran. de Gueuara *in propugn. libert. Eccles. assert.* 1. §. 6. *num.* 10. &

SECTIO XXI.

Proponitur COROLLAR. XI.

1 Sequitur vndecimò esse contra libertatem Ecclesiasticam statutum si tol-

11. Maynardus de prinil. g. *Ecclef. part.*
2. *art. 22. num. 25.* & alij tam Theo-
logice, quam Canonum Doctores.

3 Dices cum Pereira statutum in tan-
tum esse contra libertatem Ecclesiasti-
cam, in quantum factum fuerit in odium
Ecclesiasticorum: secus autem, si odium
non detur; sed sub ratione boni publi-
ci statutum procedat, quamvis inde
aliquantulum ciuili societas, vel liber-
tas Ecclesiasticorum minuat, cum
non libertati Ecclesiasticæ, sed libertati
ciuili potius per tale statutum obuietur;
ita Pereira, qui respondet *ad cap. fin. de*
immun. t. Ecclef. in 6. asserens Papam
statutum illud reprobasse ex præsumpto
odio: secus, quando non ex praua in-
tentione; sed propter publicam utilita-
tem statutum procedit.

4 Respondetur cum Gueuata *lo o si-*
pra ciuio, quod libertas, & immuni-
tas Ecclesiasticorum non pender ex bo-
no, vel malo animo starentium; sed
ex natura rei, & ex privilegiis, quæ il-
lis absolute competunt de iure diuino,
& humano, alioquin potestas laica ef-
ficeret semper statuta sua intendendo,
& asserendo se illa non ex odio, sed
propter bonum publicum efficere, quod
est maximum absurdum.

5 Dices secundò cum eodem Pereira
num. 16. continet in cit. cap. fin. prohi-
bitionem absolutam, & generalem: at
in casu nostro esse prohibitionem par-
ticularem: ergo &c.

Respondetur cum Gueuara *ubi su-*
pra, num. 33. utrobique esse eandem ra-
tionem prohibitionis, & argumentum
valere de toto ad partem *ex leg. qua de*
tot. a. ff. de rei vindicat. quia plus, &
minus non variant speciem, ut dicit
Philosophus, & habetur *in leg. fin. ff. de*
fundo instructo.

SECTIO XXII.

Propositur COROLLAR. XII.

S Equitur duodecimò esse contra im-
munitatem Ecclesiasticam proluheri
Ecclesiasticos (in casu, quod in aliquo
Baronis loco vendantur comestibilia in
in eius taberna solùm) tabernas aperire
ad vendendas res suas ex suis prædiis
collectas; quia ex dictis, & ut ex com-
muni obseruat Regens de Ponte *in res-*
pons. super cens. Penes, fol. mibi 85.
Ecclesiastici de iure habent liberam
contractionem cum laicis: ergo non
obstante, quod in aliquo loco res ven-
dantur per tabernarium Baronis solùm,
possunt adhuc Ecclesiastici ad res suas
ex suis prædiis collectas vendendas ta-
bernā aperire.

Confirmatur: quia Baro non potest
Ecclesiasticis coarctare privilegium,
quod de iure illi habent, absque eo,
quod incurrit in censuram Bullæ Cœ-
næ, ut patet etiam ex dictis, & tradit
glossa *in cap. negotiorum, 83. dist. Ab-*
bas in cap. 2. de Cleric. et Monach. Ge-
minianus, & Franchus *in cap. vnic. de*
vita & honest. Cleric. in 6. Reland. v. l. 4.
conf. 71. & alij, quos citat, & sequitur
Belletus *in disquis. Cle. c. tit. 1. §. 1. 1.*
num. 15 Genuens *in præxi, cap. 62. num.*
7. Prosper de Augustino *addit ad sum.*
Quaranta, verb. vtiligal Squillant. de
privileg. Cleric. cap. 8. num. 32 Barbos.
part. 2. al. g. u. 13 & Martha *part. 4. cas.*
3. num. 13.

Confirmatur secundò, quia statutum
prohibens extrahi vinum ad venden-
dum extra Ciuitatem, vel introduci ad
vendendum in illa, non comprehendit
Ecclesiasticos; idque ex eo, quia hi
possunt

possunt de iure res suas vendere vbi-
cunque voluerint, vti ex communi do-
cent contra nonnullos Iuristas Marthæ
de iurisd. part. 4. cap. 83. num. 1. Gram-
matic. *decis. 100. num. 15.* Azor. *part. 3.*
lib. 5. cap. 19. quest. 13. Bursatus *lib. 1.*
conf. 42. num. 28. Gueuara *in propugnac.*
immunit. Eccles. 5. 3. assert. 1. num. 11.
Rolandus *lib. 4. conf. 61. num. 22.* Ioan.
de Amico *conf. 18. num. 17.* Baiardus *in*
addit. ad tit. Clar. 5. fin. quest. 82. num.
87. Francus *in specul. Confess. disp. 33.*
20 Bellett. *disquis. Cleric. part. 1. tit. 6. §.*
3. num. 1. & alij ergo &c.

4 Confirmatur tertio, quia prohibitio,
ne quid vendatur, nisi in taberna Bâro-
nis; seu in Zagato, non tendit ad vti-
litatem publicam; & æquè concernen-
tem Clericos, & laicos: ergo Clericos
prohibitio non comprehendit, sicuti
præter Doctores *supra* citatos docent
etiam Couar. *in cap. possessor, part. 2. §.*
4. num. 8. de reg. iur. in 6. Bald. *lib. 2. conf.*
198. verb. non obsta. Ripa *in tit. de peste,*
tit. de remedi. ad conferu. vbertatem, num.
122. Menoch. *lib. 8. conf. 800. num. 30.*
& alij, quinimò (vt meritò docent Ma-
strillus *de M. gistr. lib. 4. cap. 18.*
num. 55. & Nouarius *de grauam. Vassal.*
tom. 1. grauam. 74.) Barones id faciendo
inferunt iniuriam Vassallis, nisi id for-
tè faciant ex iure acquisito per diutur-
nam consuetudinem: quapropter re-
ctè monet Nouarius *vbi supra, num. 3.*
vt contradicant in principio Vassalli, ne
sibi præiudicent, & dent ius ad fauorem
Baronum per ipsorum acquiescen-
tiam.

5 Confirmatur quarto, quia (vt docent
Grassius *in decis. tom. 1. lib. 4. cap. 18. nu-*
mero 79. Duard. *in Bulla Cœna. lib. 2.*
can. 5. quest. 4. concl. 3. num. 6. ex Butrio
in cap. super quibusdam, de verb. signif.
num. 15. Cortolanus *in explic. Bulla Cœ-*

na excom. 5. & Gambarupta *de cas. res.*
cap. 5. in Bulla Cœna, num. 7.) Barones,
vel Vniuersitates id efficiendo incidunt
in censuram Canonis quinti Bullæ
Cœnæ ex eo, quia hæc est species cuius-
dam veditigalis; quamuis oppositum
sentiat Filliucius *tom. 1. tit. 16. cap. 5.*
num. 110. motus ex eo, quia talis actio
non reuocatur ad impositionem gabel-
larum; sed potiùs ad Monopolium; at
quidquid sit de hoc, illud saltem sequi-
tur in vtraque opinione omnium,
quod huiusmodi tabernæ, zagata illa
illicita sint, in ordine ad laicos etiam:
ergo multò magis illicita erunt in or-
dine ad Ecclesiasticos, & consequenter in
vtraque opinione omnium sequetur,
quod prædicta prohibitio non possit
afficere Ecclesiasticos, quod sufficit no-
bis pro nunc.

SECTIO XXIII.

Propositur COROLL. XIII.

SEquitur decimotertiò, quod etsi
non sit contra libertatem Ecclesia-
sticam mittere (sicuti consuevit fieri in
Regno Neapolis) literas hortatorias ad
Episcopos ad finem, vt hi ab aliqua
praua determinatione desistant; quia
litteræ hortatoriæ sunt litteræ amicabi-
les, in quibus Episcopus aliquid contra
laicum iniuste, vel impertinenter agens,
mouetur, vt ab ea te faciendo desistere
velit. Secundo, quia verba hortatoria so-
lùm consilium important, & necessita-
tem non inducunt: tamen si in dictis li-
teris Princeps, vel eius Minister præter
verba hortatoria verbis precatoniis vtatur,
implicite, & indirectè videtur face-
re cõtra dictam libertatē Ecclesiasticam.
Ratio,

Ratio, quia preces Principum equiparantur mandato, & vim inferre videntur. Vide Coriolanum in *Bullam Cæna*, excommunicatio 16. & Megalium in 3. *part. lib. 3. cap. 19. num. 6.*

SECTIO XXIV.

Proponitur COROLLAR. XIV.

Sequitur decimoquarto esse contra Immunitatem Ecclesiasticam statuere, ne concubina, v. g. teneantur pro furtis, quæ committunt, si statutum extendatur etiam ad Ecclesiasticorum concubinas, quæ iis per furta damnum intulerunt; idque propter rationes, quæ *sup. à* dicebantur.

2 Confirmatur, quia (sicut docent Buttrius in *cap. cum terra de elect. num. 6.* Felin. in *c. Eccles. S. Maria*, n. 69. Imol. n. 11. Maynard. de *privileg. Eccles. par. 1. art. 1. n. 24* Aponre in *respons. pro cens. Pauli V. fol. 71.* Valenzuela in *defens. Monitorij Pauli V. part. 1. num. 55.* Guenata in *propugn. Eccles. assert. 1. §. 5. n. 25.* & alij) statutum, seu lex, si tollat Ecclesiasticis id, quod de iure communi illis competit, est contra immunitatem Ecclesiasticam; sed de iure communi cuilibet competit actio furti, quæ per dictum statutum Ecclesiasticis denegatur; ergo &c.

3 Non obstat, si dicas cum Pereira de *manu Regia. part. 2. cap. 75. num. 1.* dictum statutum tollere actionem furti, etiam laicis: & ferri propter publicam vilitatem; nam si hoc excusaret, sequeretur, quod omnia statuta, omnesque leges, cum ferantur propter publicam vilitatem, & sint generales, merito comprehenderent semper Ecclesiasti-

Tuon del Bene Dubit. Moral.

cos, quod est falsum, quia publica vilitas non tribuit laicis iurisdictionem, ut possint statuere aliquid præiudiciale Ecclesiasticis, ut ex sacris Canonibus, & communi sententia Doctorum tradunt Angelus *vers. immunitas. num. 37.* Surdus *vol. 1. consil. 2. & vol. 3. consil. 302.* Marthæ *part. 4. cent. 1. cas. 1.* & alij.

Addè primò, quod defectu potestatis, 4 & iurisdictionis laicorum in Ecclesiasticos, nec etiam valet statutum, quod est Ecclesiasticis favorabile; sicuti habetur in *cap. Eccles. S. Maria de constit. & docet ibi Abbas num. 10.* Felin. *num. 80.* Menochius *vol. 3. consil. 291. num. 25.* Riminald. Senior *vol. 2. consil. 218. num. 8.* Oddus *consil. 44. num. 13.* & Berous *vol. 4. consil. 31. num. 22. & segg.* ergo multò minus, &c. Excipe, nisi statutum Principis sit merè privilegiarium: tunc enim, licet laici in Ecclesiasticos nullam habeant superioritatem, valeret. Ratio, quia privilegium etiam non subito concedi potest. Dixi merè privilegiarium, quia non valeret statutum, etiamsi esset Ecclesiasticis favorabile, & privilegiatum, si haberet se per modum præcepti; & necessitatis, non autem solum per modum meri consilij, & privilegij: atque ita docet Surdus *vol. 1. consil. 2. num. 19. & vol. 3. consil. 301.* Hondedeus *vol. 1. consil. 3. & vol. 2. consil. 20.* & alij, quos ipsi citant, & sequuntur.

Addè secundo, quòd defectu eiusdem potestatis, & iurisdictionis laicorum in Ecclesiasticos, nec valet, & consequenter nec ligat Ecclesiasticos, statutum, quamvis licitum, honestum, & propter publicam vilitatem promulgatum, & privilegia Ecclesiasticorum non lædens. Ratio, quia in statuentem non sufficit iusta causa, sed præterea requiritur iurisdicção: necessitas enim, seu bonum commune cum iu-

22

sta

ita causa non tribuit laicis iurisdictionem in Clericos, sicuti rectè tradunt Suredus *vol. 1. conf. 2. num. 33. & vol. 3. conf. 301. num. 11. & 28. & conf. 560. num. 11.* Menochius *vol. 3. conf. 291. n. 25.* ergò multò minus, &c.

- 6 Adde tertid, quod quando Ecclesiastici non nominantur in statuto, statuentes cogi possunt, vt declarent: quod Ecclesiastici, & Ecclesia in illo non comprehendantur, ad finem vt vitetur omne periculum præiudicij: atque ita docent Anchatanus *num. 1.* Geminianus *num. 4.* Franchus *num. 2. in cap. fin. de immun. Ecclesiastica, in 6. S. Antonin. 3. part. tit. 12. cap. 3. §. 5.* Suredus *vol. 3. conf. 301. num. 45.* Maynardus *de privileg. Eccles. part. 1. art. 22. num. 31.* Guenara *in propugn. libert. Eccles. assert. 2. §. 2. num. 64.* & alij.

- 7 Quod si autem in statuto Ecclesiastici nominentur, certum est, quod statutum non valeat, led dâque immunitatem Ecclesiasticam, etiam si in publica utilitate fundetur, sitque fauotabile Ecclesiasticis; sicuti *suprà* dicebatur, & docent præter Doctores *suprà* citatos, Causaleanus *lib. 3. decis. 33. num. 16.* Plotus *conf. 93. num. 2.* Ciottus *lib. 1. conf. 81. num. 84.* Suarez *de legib. lib. 3. cap. 34.* & contra Regem Angliæ *lib. 4. cap. 16.* Aponte *in respons. pro cens. Ven. fol. 71. & seqq.* Maynardus *de privileg. Eccles. part. 2. art. 22. n. 46.* Guenara *in propugn. libert. Eccles. assert. 1. §. 6. num. 55. & 58.* & communiter Canonistæ, & Iuristæ *in cap. fin. de rebus Eccles. non alien. & cap. Ecclesia S. Mariae de constit. & ratio est, quia publica necessitas non tribuit iurisdictionem*

nem laicis, vt statuat contra non subditos, vt *suprà* probabatur, & docet Baldus *in l. cunctos populos, num. 29. C. de sum. Trinit. Decius in cir. cap. Eccles. S. Mariae de Constit. n. 7. & Felinus n. 18.*

Confirmatur, quia alioquin absque dubio omnes leges in corpore iuris contentæ ligarent Clericos, quia omnes respiciunt publicam utilitatem, vt rectè notantur Bariola *conf. 38.* Collegium Bononicense *in respons. pro libert. Eccles. num. 20.* Germonius *in esset. libert. Eccles. c. 7.* Guenara *loco supra cit. & Fagn. in resp. pro cens. Pauli 1. f. 65.* Item possent præterea Principes in omni statuto; seu lege nominare Ecclesiasticos: ratio, quia omnis lex est propter bonum publicum, seu propter publicam utilitatem, alioquin iusta non esset, vt communiter dicitur *in mater. de legibus.*

Ex dictis sequitur, quod si dubium sit, an statutum libertati Ecclesiasticæ aduersetur, & sic damni Ecclesiæ, vel Ecclesiasticis inferat, potest Episcopus cogere authorè statuti, vt declaret expressè tali statuto Ecclesiasticos, & Ecclesias non comprehendendi.

Quod si autem euidenter constet statutum esse contra libertatem Ecclesiasticam, potest, quin & debet, Episcopus præcipere, vt author statuti illud tollat (quod si tollere is recuset) debet ipse Episcopus propria authoritate illud tollere, & præterea declarare huiusmodi statutum, legem, seu pragmaticam, &c. irritam, & nullam esse, de qua re videri potest Felinus *in cap. Eccles. S. Mariae, n. 145. de constit.* Sayrus *de cens. lib. 3. c. 34. n. 17.* & Alterius *lib. 5. disp. 19. c. 16. dub. 54.* atq; hic primi Tom. finis esto.

Deo Optimo sit sempiterna laus, & gloria. Amen.

INDEX

Rerum & Verborum, quæ in hoc Volumine continentur.

A

Absolutio.

AB SOLVERE à peccatis, & absoluerè à censuris quomodo differunt. pag. 12. num. 3

Absolutio ab excommunicatione, aliisque censuris an dependet ab absoluteione à peccatis. pag. 126. num. 6

Absolutio bona fide obtentà à peccatis, & non à censuris an valida sit. pag. 76. corollar. 1. num. 2

Absolutio à censuris quid requiratur. ibid.

Absolutio à peccatis an requirit antecedentem peccatorum confessionem. pag. 123. num. 1

Absolutio data à censuris latis à iure an valet in foro externo. pag. 135. n. 1

Absolutus à referuatis, quauis inefficaciter quoad salutem, an possit iterum confitendo à simplici Confessario absolui à referuatis. pag. 77. num. 2

Actus.

Actus interni an possint præcipi, vel prohiberi à potestate humana per se, & directè. pag. 100. num. 4

Actus indeliberatus an sit humanus. pag. 107. num. 1

Actus proficiscentes ab excommunicato Thom. del Bene Dubit. Moral.

toletato an sunt validi. pag. 123. n. 4

Animal.

Animalia obertantia quibus applicanda. pag. 129. num. 2

Apostasia. Apostata.

Apostasia in ordine ad hæresim quomodo se habet. pag. 90. num. 10

Apostata quis. ibid.

Apostatæ an incurrunt omnes pœnas hæreticorum. pag. 89. num. 10

Appellatio.

Appellatio causæ decissæ per duos Iudices, vnum Laicum, alterum Ecclesiasticum, an debet fieri coram Iudice Ecclesiastico. pag. 176. num. 4

Archiepiscopus.

Archiepiscopus an possit reuocare, immutare, vel dispensare in aliquo, quod in Prouinciali Synodo decretum fuit. pag. 131. num. 14

Archiepiscopus Prouincialia statuta condere volens an Episcoporum Synodum cogere debet. pag. 131. num. 4

B.

Bannum.

BAnna vnde ortum duxerunt. pagin. 20. num. 1

Index Rerum, & Verborum.

Banna in cuius utilitatem, & securitatem tendunt. pag. 20. num. 1
Bannis quinam ad tritemes condemnantur. ibid. num. 2

Beneficiarius.

Beneficiarius an validè superfluum beneficij fructuum dominium in alium transfert. pag. 236. num. 2
Beneficiarius an sit omnium beneficij fructuum dominus cum onere, & obligatione, ut superflua in pios vsus expendat. pag. 236. num. 2
Beneficiarius an licitè possit testari de iis, quæ ex prouentibus beneficiorum congruenti sustentationi subtrahit. pagin. 236. num. 2
Beneficiarij Religiosi an possunt testari, nisi ex concessione Summi Pontificis. pag. 236. num. 3
Beneficiarij fructus superfluos quouis titulo accipientes an peccent. pag. 236. num. 2
Beneficiarij fructus superflui an sunt obligati pijs vsibus. pag. 236. n. 2

Beneficium.

Beneficium alteri perpetuè vnitum an censetur vnum cum illo. pag. 195. n. 7
Beneficium obtinentes, & sacris initiati, an negociando peccent. pag. 297. n. 4
Beneficium restitutionis in integrum quibus competat. pag. 14. n. 1
Beneficium restitutionis in integrum ut detur, quid requiritur. ibid. num. 2

Bona.

Bona Principatus ad quem pertinent. pagin. 13. num. 3
Bona an adhaerent personæ pag. 25. num. 4
Bona incerta ex tacita dominorum voluntate videntur in causas pijs eroganda. pag. 230. num. 7
Bona naufragorum in litus eiccta ha-

benrur tanquam adespota. fol. 219 n. 5
Bona incerta quibus impendenda. pagina 229 num. 4
Bona peregrini ab intestato morientis ad quem pertinent. ibid.
Bona incerta quo iure pauperibus, vel pijs causis sunt impendenda. pag. 230. num. 8
Bona incerta veris pauperibus sunt distribuenda. pag. 232. num. 2
Bona an sunt accessoria personæ. pag. 179. num. 3
Bono communi an cedere debet bonum particulare. pag. 13. num. 2
Bonum totius redundat in bonum partis. pag. 264. num. 1

Bulla.

Bullâ Cœnæ an excommunicantur mulctantes personas Ecclesiasticas. pag. 49 num. 5
Bulla Cœnæ Domini ubi obligat. pagin. 152. addend. 6

C

Capitulum.

Capitulum, seu Conuentus an possit renunciare iuri acquisito per consuetudinem. pag. 68. num. 2
Capitulum Sede vacante an æqualem Episcopo iurisdictionem habet. pag. 140. corollar. 1

Caput.

Caput cæteris membris præferti debet. pag. 23. sect. 13

Carthusianus.

Carthusianus an tenetur ad legem de carnum perpetua abstinentia, si nullus alius cibus suppetat. pag. 212 n. 7

Casus.

Casus Papalis quando fit Episcopalis. pag. 161. num. 11

Censura.

Index Rerum, & Verborum.

Censura.

- Censura propter hæresim quando censetur comprehendi in Bulla Censuræ Domini. pag. 105. n. 2
- Censura homicidij an contrahitur vsque quo sequatur mors. pag. 106. num. 1
- Censuram an euitat, qui metu graui ductus opus, quod præcipitur, exequitur. 101. num. 4
- Censurarum quarum venit absolutio intelligenda in articulo mortis? pag. 156. per tot.
- Censuræ Bullares Papæ reseruatæ quas ob causas relaxari possint. pag. 159. num. 1 & seq.
- Censuræ aliquod delictum afficientes an contrahuntur, nisi ob delictum verum, & omni ex parte consummatum pag. 106. num. 1
- Censuræ Bullæ Censuræ Domini quando censentur comprehendi in priuilegio, seu facultate absoluendi ab omnibus censuris. pag. 2. num. 3
- Censuræ Bullares an se habent per modum sententiæ latæ ab homine. pag. 75. num. 2
- Censuræ incursum an supponit inobedientiam, & contumaciam. pag. 129. n. 5

Census.

- Census causæ an præfiri debent. pag. 4. num. 3
- Census ignorantia à nullo iure probatur. ibid.

Cessans.

- Cessante, & ruente principali necessario cessat, & ruit accessorium pag. 125. n. 2

Charta.

- Chartæ, seu appellationes in causis Ecclesiasticis an sunt admittendæ. pag. 33. num. 9

Circumstantia.

- Circumstantia personæ publicæ an sit in Confessione explicanda. pag. 210. n. 6

Ciuis.

- Ciues quam proportionem inter se seruare debent in distributionibus. pag. 18. num. 1
- Ciues omnes an possunt taxari, & imponi proportionem geometrica ad pecuniam mutuandam ad emptionem victualium pro necessaria militum sustentatione. pag. 18. num. 2

Ciuitas.

- Ciuitas in victualium penuria constituta ad quid possit cogere Ciues pag. 18. n. 1
- Ciuitas vt minus damni patiatur, ad quid possint compelli Ciues. pag. 19. num. 3
- Ciuitas sine pauperibus an sit perfecta. pag. 19. num. 2
- Ciuitas an licite possit compellere Ciues, vt iusto pretio animalia locent causa asportandi frumentum, & alia necessaria. pag. 19. sect. 8.
- Ciuitas an possit cogere Ciues ad mutuandam pecuniam ob publicas necessitates. pag. 225. num. 1

Clericus.

- Clerici an negotiari possunt. pag. 297. n. 2
- Clerici percussio cur reseruat summo Pontifici. pag. 110. num. 4
- Clerici longè maius conferunt beneficium Principibus, quam ab eis accipiunt. pag. 314. num. 4
- Clerici coram quibus conueniri debent. pag. 32. num. 2
- Clerici an tenentur ad solutionem pedagogij. pag. 286. num. 5
- Clerici etiam volentes an possunt se summittere iurisdictioni laicali. pagin. 305. num. 2

Index Rerum, & Verborum.

Clerici an possint conueniri in Curia
sæculari pro debitis Regalibus. pag.
321. num. 1

Clerici, Episcopi, & Prælati ad quid con-
stituuntur à Papa in Regnis. pag. 48.
num. 3

Clerici percussor quando ab Episcopo ab-
soluti possint. pag. 160. n. 1

Clerici non residentes an fructus benefi-
ciorum percipere possint. pag. 79. n. 8

Clericorum consensus in præiudicium Ec-
clesiasticæ libertatis an aliquid opera-
tur. pag. 320. num. 2

Clericorum bona an distinguuntur à bonis
Ecclesiæ. pag. 285. num. 5

Clericorum suffragiis, & orationibus ful-
citur Regnum, aueruntur calamitates,
pax & felix rerum status conciliatur.
pag. 314. num. 4

Clericus in flagranti crimine deprehen-
sus, vel suspectus an possit capi à Mini-
stro iudicis sæcularis, vt Ecclesiastico
suo iudici tradatur. pag. 45. num. 1

Clericus debitor fugam meditans an pos-
sit non tantum à iudice sæculari, sed
etiam à suo creditore capi, vt suo iudi-
ci sistatur. pag. 47. num. 1

Clericus an possit trahi ad forum sæcula-
re ratione officij sibi concessi à Princi-
pe sæculari. pag. 182. num. 5

Comestio.

Comestio carnis in die interdicto an sit
secundum se protestatiua hæreticæ se-
ctæ. pag. 108. num. 3

Commodum.

Commodum sentiens an debet sentire in-
commodum. pag. 14. num. 1

Communitas.

Communitas an possit sine consensu Re-
gis, vel Proregis tributum, gabellas, seu
æctigal imponere. pag. 278. num. 1

Concilium.

Concilij Generalis conuocatio an ad Pa-
pam spectet. pag. 1. num. 1

Concilium Generale ob vrgentem neces-
sitatem an conuocari possit sine Pa-
pa. pag. 2. num. 1

Concilium super quibus delictis vetat di-
spensari. pag. 141. corollar. 5

Confessarius.

Confessarij non habentes potestatem ab-
soluendi à reſeruatīs an possint absol-
uere, quando dubitatur, an peccatum
sit reſeruatū. pag. 109. num. 3

Confessio.

Confessiones Religioſis ſemel approbatis
factæ an valeant, ſi occultè ſacultate
audiendi illas ſint priuati. pag. 175. n. 4

Concordatæ.

Concordatæ factæ in Concilio Prouincia-
li inter Eccleſiaſticos, & ſæculares an
aliquid operatur. pag. 333. n. 1

Conſuetudo.

Conſuetudines tendentes contra immu-
nitatem Eccleſiaſticam reprobantur in
Bulla Cernæ. pag. 305. num. 4

Conſuetudo quando dicitur irrationalis.
pag. 43. num. 1

Conſuetudo an poſſit abrogare ius poſi-
tium, etiam canonicum. pag. 237. n. 1

Conſuetudo quando poſſit Eccleſiaſticæ
exemptioni quidquam derogare. pag.
42. num. 10

Conſuetudo immemorialis præiudicans
aliquo modo libertati Eccleſiaſticæ
an valet. pag. 305. num. 3

Conſuetudo, vt valeat, an debet eſſe legi-
tima, & præſcripta. pag. 40. n. 3

Conſuetudo quando præſcribi non poſ-
ſit. pag. 40. num. 3.
Conſuetud

Index Rerum, & Verborum.

Consuetudo Ecclesiasticorum, & Laicorum mixta quando Ecclesiasticos obligat. pag. 36. num. 13

Consuetudo immemorialis an valet contra libertatem Ecclesiasticam. ibid. n. 11

Consuetudo in privilegio fundata trahendi causas Ecclesiasticas ad Laicalia tribunalia an de facto sit renocata per Bullam Cœnæ Domini. pag. 44. num. 19

Contractus.

Contractus, qui iuramento firmantur, an potestati civili subduntur. pag. 225. num. 2

Corpus.

Corporum æqualitas, seu proportio in mutuis an sit spectanda. pag. 125. n. 2

D

Damnatus. Damnum.

Damnati ad carceres ob graua delicta cur ad regias tuitimes transfiniti solent. pag. 19. & 20. num. 1

Damnum alteri inferens ad quid tenetur. pag. 210. num. 4

Debitor.

Debitor an tenetur in seculo manere, vt satisfaciatur suis creditoribus. pag. 238. num. 8

Deceptor.

Deceptorem inducens vi, aut fraude ad donandum, alienandum, vel repudiandum an peccet, & an ad restitutionem teneatur. pag. 239. sect. 6

Delictum.

Delictum personale an in delictum Ecclesiæ redundare debeat. pag. 182. num. 4

Dispensare. Dispensatio.

Dispensare super irregularitatibus prouenientibus ex homicidio indirecte voluntario quis possit. pag. 144. n. 1

Dispensatio quid? pag. 208. num. 2

Dispensatio requirit iustam causam. pag. 108. num. 2

Dispensatio votorum quid. pag. 220. n. 7

Dispositio.

Dispositio legis quando obligare desinit. pag. 137. num. 5

Dispositio, seu affectus ignorantis ignorantia concomitanti, & vincibili quoduplex. pag. 93. num. 3

Dispositiones in odiolis an sint testrigendæ. pag. 80. num. 1

Distinctio.

Distinctio personalis an debet esse interdantem, & accipientem. pag. 221. n. 10

Doctor.

Doctores, vide *Inquisitores.*

Dominium. Dominus.

Dominium rei legatæ an sit perfectum ante acceptionem. pag. 237. n. 8

Dominus rei alteri non obligatæ an possit eius dominium in alium transferre. pag. 235. sect. 11

Donatio.

Donatio an semper reuocari possit ante validam acceptionem. ibid.

Donatio inter coniuges quare decernitur iure nulla. pag. 237. num. 4

Donatio mortuo donatore an possit reuocari per eius hæredes, si nondum fuerit acceptata. pag. 169. n. 14

Donatio omnis, & exemptio facta communitati in perpetuum an sit irreuocabilis. pag. 316. num. 1

Donatio

Index Rerum, & Verborum.

Donatio an sit inualida mortuo donatore ante validam acceptationem. pag. 166. num. 4

Donationes Ciuitati, Vniuersitati, Ecclesie, vel Hospitali factæ an obligent ante omnem acceptationem. pag. 167. num. 6

Donationes à Rege factæ suis subditis, an sunt potius donationes puræ, quàm remuneratoriæ. pag. 243. num. 4

Donatium.

Donatium vt sit iustum, quas conditiones debet habere. pag. 7. num. 1

Duellum.

Duellum suadentes cum aliquo influxu, seu affectu an excommunicationem incurrant. pag. 107. num. 2

E

Ecclesia.

Ecclēsia an punit sub cēnsura peccatum putatiuum. pag. 250. num. 7

Ecclesia an possit se extendere ad actus merè internos præcipiendos, ac puniendos. pag. 97. num. 2

Ecclesia an punit hæresim purè internam. pag. 96. num. 2

Ecclesia an iudicat de internis. pag. 86. n. 2

Ecclesia an habet iurisdictionem in actus, qui non possunt exterius cognosci. pag. 96. num. 2

Ecclesia quæ potissimum spectare debet. pag. 103. num. 4

Ecclesia an reprobat eas secularium Principum leges, quæ de Ecclesiasticis bonis, & personis speciatim decernunt. pag. 25. num. 3

Ecclesia reuēdicata an retinet easdem indulgentias, quas antea habuit. fol. 74. corollar. 5

Ecclesiarum bona tam mobilia, quàm im-

mobilia ab omni tributo, & vectigali immunita sunt. pag. 287. num. 1
Ecclesiarum exemptio an sit de iure diuino. pag. 288. num. 1

Ecclesiasticus.

Ecclesiastica lex præcipiendo orationem externam, an præcipit consequenter internam animi intentionem. pag. 102. num. 1

Ecclesiastica immunitas in cuius bonum introducta fuit. pag. 331. num. 4

Ecclesiastica immunitas tam quoad personam, quàm quoad bona an sit de iure positiuo. pag. 307. num. 1

Ecclesiasticarum rerum quodplex sit alienatio. pag. 97. num. 2

Ecclesiasticæ immunitati an sit contrarium statuere, ne Laici præstent obsequia Ecclesiasticis. pag. 357. sect. 10

Ecclesiasticæ immunitati in quibus derogauit Iustinianus Imperator. pag. 29. num. 1

Ecclesiasticæ immunitati an possit derogari vlla consuetudine in contrarium, si sola sit, & nullo titulo, seu priuilegio Summi Pontificis adiuuetur. p. 315. n. 1

Ecclesiastici an possunt compelli à Iudice Laico ad pœnam impositam effundentibus amurcam, vel similia per vias publicas. pag. 67. num. 1

Ecclesiastici quoad personas an plenissimum habent fori priuilegium. pag. 28. num. 2

Ecclesiastici à Rege ad bellum vocati ad quid tenentur. pag. 64. num. 3

Ecclesiastici in patrimonialibus an gaudent iisdem priuilegiis, & exemptionibus, quibus gaudent eorum personæ. pag. 178. num. 1

Ecclesiastici de iure diuino an habent, vt liberè possint vbique terrarum habitare. pag. 49. num. 4

Ecclesiastici, vt ex vi negotiationis amittant

Index Rerum, & Verborum.

- tant immunitatem Gabellatum, § quæ
requiruntur. pag. 320. num. 5
- Ecclesiastici transgredientes legem ciui-
lem an possunt à potestate laica pu-
niri. pag. 180. num. 8
- Ecclesiastici an tenentur ad pœnas le-
gum Laicorum transgressoribus im-
positas. pag. 353. num. 2
- Ecclesiastici an possunt negotiari per
alias personas. pag. 300 n. 3
- Ecclesiastici an tenentur vinum suum ven-
dere in quarta domo distante ab Eccle-
sia. pag. 354. num. 1
- Ecclesiastici Regulares an peccent mor-
taliter, si negotiarioni multum ope-
ram dent. pag. 297. num. 5
- Ecclesiastici exportantes à Regno res
prohibitæ an possint illis spoliari si-
ne læsione Ecclesiasticæ libertatis.
pag. 53. num. 1
- Ecclesiastici falsâ mensurâ vendentes vi-
num, triticum, oleum, &c. an possunt à
Principe sæculari, eiusque ministris
in bonis, vel in pœna pecuniaria pu-
niri. pag. 54. num. 1
- Ecclesiastici an subduntur Principibus
Laicis secundum vim coactivam.
pag. 51. num. 2
- Ecclesiastici an tenentur ad reparatio-
nem pontium, & viarum publica-
rum contribuere. pag. 53 num. 3
- Ecclesiastici vendente vinum, frumen-
tum, & similia vltra pretium à Prin-
cipe taxatum an possint illis in pœ-
nam spoliari. pag. 52. num. 1
- Ecclesiastici an possunt suscipere admi-
nistrationem, vel procuracionem do-
mus alicuius sæcularis. pag. 300. n. 2
- Ecclesiastici feudatarij an tenentur prius
obedire Regi, quàm Papæ. pag. 322.
num. 4
- Ecclesiastici an possunt compelli ad so-
lutionem gabellarum à Laicis. pag.
54. subcorollar. 10
- Idem. del Bene Dubis. M. ra.*
- Ecclesiastici cur Principum sæcularium
legibus indirectè subduntur. pag. 26.
sect. 17
- Ecclesiastici an possunt se subicere Iu-
dici Laico. pag. 68. 1. & 2.
- Ecclesiastici sunt pastores, & patres sæ-
cularium, eorumque Iudices. pag. 313.
num. 3
- Ecclesiastici an possunt se submittere ar-
bitrio iudicis Laici. pag. 68 num. 3
- Ecclesiastici ratione bonorum feuda-
lium an subiciuntur sæcularibus.
pag. 181. num. 1
- Ecclesiastici an tenentur obedire legibus
Principum sæcularium taxantibus
pretia censuum. pag. 25. num. 3
- Ecclesiastici an eximuntur à legibus ci-
uilibus. pag. 24. num. 1
- Ecclesiastici an subduntur, seu obligan-
tur Principum sæcularium ciuilibus
legibus. pag. 25. num. 3
- Ecclesiastici ratione feudi an tenentur
ire cum Rege ad bellum. pag. 322.
num. 4
- Ecclesiastici an possunt conducere alie-
na prædia, vt fructus vendant. pag.
299. num. 2
- Ecclesiastici habentes feudum à Rege
an tenentur ratione feudi opem præ-
stare Regi. pag. 322. num. 3
- Ecclesiastici an subduntur legibus Prin-
cipum sæcularium, in quorum Re-
gnis vitam degunt. pag. 26. num. 7
- Ecclesiastici ab Ordinariis locorum ex-
empti an possunt conueniri coram
Iudicibus Laicis, si in Regno Superi-
orem non habent. pag. 65. subco-
rollar. 21
- Ecclesiastici an prohibentur audire le-
ctorem Iuris Ciuilibis, vel Medicinæ.
pag. 298. num. 9
- Ecclesiastici Iudicibus an prohibetur
aduocare subsidium brachij sæcularis
contra suos subditos. pag. 32. num. 2

Index Rerum , & Verborum.

Ecclesiasticis personis , eorumque bonis collectas imponentes sine Summi Pontificis consensu an excommunicantur. pag. 185. num. 5

Ecclesiasticis an sit interdictum renunciare priuilegiis. pag. 324. num. 4

Ecclesiasticorum an sit Ecclesiasticos cogere ad Concilij Tridentini obseruationem. pag. 62 num. 2

Ecclesiasticorum animalia damna inferentia an possunt per Iudicem Laicum capi. pag. 179. num. 6

Ecclesiasticus Magistratus an subordinatur seculari. pag. 31. num. 1

Ecclesiasticus Magistratus an maior sit seculari. pag. 29. num. 1

Ecclesiasticus an possit citari , & compelli ad testificandum à Iudice seculari. pag. 61. subcorollar. 18

Ecclesiasticus falsatificans coram Iudice Laico an possit ab eo puniri. pag. 56. num. 1

Ecclesia.

Ecclesiæ materiales an ab omnibus oneribus , & tributis Principum secularium immunes sunt pag. 287. num. 1

Ecclesiæ bonum an includitur in communi bono Reipublicæ. pag. 256. n. 4

Ecclesiæ an succurritur beneficio restitutionis in integrum. pag. 13 num. 4

Episcopus.

Episcopi auctoritas an supplet aliorum testium defectum in matrimonio. p. 121. num. 6

Episcopi possunt absolvere ab excommunicatione hæresis extra Sacramentum Confessionis. pag. 150 addend. 3

Episcopi an possunt dispensare super irregularitate ex occulta hæresi proveniente. pag. 151. addend. 4

Episcopi an possunt absolvere ab hæresi , etiam si eam quinque , vel sex eam

quis protulerit. pag. 150. addend. 1
Episcopi , alique Ecclesiastici Regis feudatarij an tenentur Papæ potius obedire , quàm Regi. pag. 64 n. 2

Episcopi , alique Ecclesiastici iustis Principum mandatis tanquam inobedientes an licitè possint à Regno ab ipsis Principibus expelli. pag. 48. n. 1

Episcopi an suis subditis licentiam dare possunt , vt ab alieno Episcopo indulgentias datas lucentur. pag. 70. num. 5

Episcopi an sunt de iure diuino à secularium iurisdictione exempti. p. 180. num. 3

Episcopo quando debetur subsidium charitativum. pag. 150. sect. 5

Episcopus an possit compellere Cleros censurà excommunicationis ad præbendum sibi subsidium charitativum. pag. 163. num. 6

Episcopus an potest dare plura beneficia sine dispensatione Pontificis. pag. 195. num. 4

Episcopus an potest dare subdito potestatem absoluedi se in casibus sibi reseruatis. pag. 218. num. 3

Episcopus simoniacè electus an possit à Rege ab Episcopatu expelli. pag. 65. num. 1

Episcopus an possit cum consensu Capituli Ecclesiis sibi pleno iure subiectis collectam imponere ad reparationem Ecclesiarum. pag. 278. num. 5

Episcopus an sit Princeps factorum in sua Ecclesia particulari pag. 278. n. 5

Episcopus an possit in votis propriis , ac iuramentis dispensare. pag. 221. num. 12

Episcopus an possit absolvere Regulares excommunicatos à proprio Prælato ex casu pertinente ad regularem disciplinam. pag. 132. per tot.

Episcopi an Ecclesiasticæ , vel laicæ personæ

Index Rerum, & Verborum.

personæ iurisdictionis derogare possit. pag. 193. num. 7.

Error.

Error communis cum titulo colorato an tribuit iurisdictionem. pag. 113. num. 1.

Essentia.

Essentia orationis, vide *Oratio*.

Exactor.

Exactor dubitans de iustitia tributi an peccet illud exigendo, & an ad restitutionem teneatur. pagina 148. num. 2.

Exactor an sit excommunicatus Bullæ Cœnæ. pag. 144. num. 3.

Exactor quando censetur excommunicatus. pag. 100. n. 7.

Excommunicatio.

Excommunicatio maior quæ? pag. 249. num. 4.

Excommunicatio quid sit? pagina 77. num. 1.

Excommunicatio maior an sit hæresis prima pena. — ibid. n. 2.

Excommunicatio an locum habet, ubi lethalis culpa non contrahitur. pag. 23. sect. 13.

Excommunicatio maior an supponit peccatum mortale. pag. 246. n. 4.

Excommunicatio an sit adnexa homicidio Clerici voluto. pag. 141. n. 3.

Excommunicationem Canonis, *Siquis suadente Diabolo*, an incurrit Clerici percussor, si percussio sit levis. pag. 104. num. 1.

Excommunicationem an incurrunt, qui ob periculum, saltem probabile, vel dubium penuriæ futuræ prohibent extractionem victualium ad Curiam Romanam. pag. 23. sect. 13. *Thom. del Bene Dabib. Moral.*

Excommunicationem non incurrunt, qui faciunt servari consuetudines contrarias Ecclesiasticæ libertati. pag. 318. num. 2.

Excommunicationis sententia lata à Iudice notoriè excommunicato tolerata an sit valida. pag. 129. n. 5.

Excusans.

Excusantia à peccato mortali an excusant ab excommunicatione, & suspensione. pag. 250. num. 7.

F

Facultas.

Facultas absolvendi ab hæresi penes quem sit. pag. 153. addend. 7.
Facultas absolvendi à censuris absolutè concessa an in dubio sumi debeat de utroque foro. pag. 333. num. 12.

Fama.

Fama dat iustam occasionem credendi. pag. 41. num. 7.

Famis.

Famis necessitate aliena accipiens an excusatur à culpa. pag. 23. sect. 13.

Favor.

Favor iuris communis an sit privato præferendus. pag. 140. num. 2.

Filius.

Filius in quibus tenetur obedire parenti. pag. 150. num. 2.

Finis.

Finis omnium Regni reddituum quis? pag. 241. num. 2.

Fiscus.

Fiscus unde lieni comparatur. pag. 10. num. 9.

Aaa 2 Fiscus

Index Rerum & Verborum.

Fiscus an succedit morientibus ab intestato nullum intra decimum gradum hæredem relinquentibus. pag. 219. num. 2

Fœmina.

Fœminæ quando subiiciuntur præcepto Confessionis. pag. 82 num. 2

Fur. Furtum.

Furari à priuato, quàm à Republica vtrum melius? pag. 6. num. 8
 Furtum formaliter quid? pag. 209. num. 2
 Furtum formaliter an committit, qui bona alterius illo inuito accipit. pag. 210. num. 3

G.

Gabella.

Gabella super contractus imposita lædit immunitatem Ecclesiasticant. pag. 351. sect. 11
 Gabellæ an possint exigi ab Ecclesiæ Emphyteutis. pag. 355. sect. 17. num. 1. & 2
 Gabellæ an possint exigi à colonis laicis Regularium. pag. 355. sect. 18

Gratia.

Gratia concessa an morte concedentis extinguatur. pag. 102. num. 1
 Gratia facta, & facienda, quæ dicuntur? pag. 162 num. 3
 Gratiæ, & pensiones sub qua conditione intelliguntur concessæ. pag. 241. num. 2

H.

Hæresis.

Hæresis propter quam pœnæ incurruntur, quæ? pag. 95. num. 2
 Hæresis pœnæ an supponunt pertina-

ciam, & peccatum mortale. pag. 88. num. 1

Hæresis pœnæ quæ? pag. 88. & 89. à n. 1. vsque ad 10

Hæreticus.

Hæreticorum pœnas an incurrit, qui affectat ignorare, quæ Ecclesiæ proponit. pag. 92 num. 2
 Hæreticorum pœnas an incurrit, qui actu hæresim consummavit in interno. pag. 96 subcorollar 7
 Hæreticorum pœnas an incurrit, qui exterius profert, quod tenet ex ignorantia erronea. pag. 94. num. 1
 Hæreticorum pœnas an incurrit, qui errorem contra fidem ex ignorantia crassa committit in interno, etsi perfectè illum explicet in externo. pag. 90 num. 1
 Hæreticorum pœnas an incurrit, qui hæresim mente detentam characteribus inintelligibilibus scribit. pag. 104. num. 2
 Hæreticorum pœnas qui incurrunt, & qui non? à pag. 104 & 105. per tot.
 Hæreticorum pœnas an incurrit huic hæresi assentiens, *Christus non est homo*, proferensque solùm ista verba, *non est homo*. pag. 104 num. 1
 Hæreticorum pœnas an incurrit, qui hæresim suam iocosè tantum profert. pag. 107. num. 1
 Hæreticorum pœnas an incurrit, qui per habitualement dispositionem ita suæ adhæret opinioni, vt etiam si sciret illam esse contrariam Ecclesiæ adhuc in illa persisteret. pag. 93. num. 1
 Hæreticorum pœnas an incurrit fide dubius? pag. 87. num. 1
 Hæreticorum pœnas an incurrit, qui errorem contra fidem ex ignorantia affectata committit in interno pag. 92. num. 1

Hæreticus

Index Rerum, & Verborum.

Hæreticus, qui pœnas hæreticorum incurrit, quis? pag. 95. num. 2

Hæreticus quis? pag. 87. n. 1 & p. 90. n. 10

Hæreticus absolutus in articulo mortis à Sacerdote non habente facultatem absolvendi extra mortis articulum, an teneatur postea se summo Pontifici representare. pag. 126. num. 5

Homicidium

Homicidium, & mutilatio in quo æquiparantur. pag. 141. corollar. 6

Homicidium voluntarium indispensable quid? pag. 143. num. 5

Homo.

Homines an sunt natura pates in his, quæ ad corporis conservationem, proli-que generationem pertinent. pag. 104. num. 6

Homo an sit sui iuris quoad ea, quæ ad naturam corporis conservandam, & propagandam spectant. ibid.

Homo an renetur abstinere à communione cum excommunicato etiam vitando cum periculo magni damni. pag. 212. num. 6

L

Idem.

Idem an possit esse agens, & patiens. pag. 220. num. 8

Idem an possit agere in se ipsum naturaliter. pag. 220. num. 8

Idem an possit esse se ipso superius, & inferius. pag. 220. num. 8

Ignorans. Ignorantia.

Ignorans an contrahit pœnam in foro interno. pag. 81. num. 4

Ignorantia affectata cui scientiæ æquiparatur. pag. 79. num. 8

Ignorantia vincibilis cur excusat à pecca-

to hæresis, & non à peccato homicidij. pag. 91. num. 3

Ignorantia vincibilis, etiam cassa antecedens an excusat à peccato hæresis propriæ, & quid facit concomitans. pag. 93. num. 3

Ignorantia concomitans an faciat voluntarium. pag. 141. num. 3

Ignorantia, inconsideratio, & obliuio an æquè tollunt voluntarium saltem perfectum. pag. 250. num. 6

Ignorantia affectata an minor sit scientia vera. pag. 80. num. 9

Immunitas.

Immunitas Ecclesiastica quomodo fuit introducta. pag. 317. num. 3

Immunitati Ecclesiasticæ Orbis Christianus an consentit. pag. 316. n. 1

Imperator.

Imperator an sit Papæ Minister. pag. 67. num. 5

Impossibile.

Impossibile moraliter censetur, quod valde difficile est. pag. 213. num. 3

Impuber.

Impuber an statim post usum rationis subicitur legibus, seu præceptis Ecclesiæ. pag. 82. num. 2

Impuber an contrahit irregularitatem occidendo, vel mutilando hominem. pag. 83. num. 3

Impuber cui subicitur censuræ Canonis, & non aliis censuris, & pœnis laici ab homine. pag. 82. num. 3

Impuberes in excommunicationem lapsi à quibus post pubertatem absolui possint. pag. 158. num. 2

Indulgentia.

Indulgentia concessa populo Neapolita-

Index Rerum, & Verborum.

no; an intelligitur concessa Clericis illius. pag. 70. corollar. 1
 Indulgentia Ecclesiam visitantibus concessa quoties lucratur. pag. 71. num. 1
 Indulgentia an datur per modum sententiae, vel per modum cuiusdam dispensationis. pag. 120. num. 7
 Indulgentia an perseverat dicto templo. pag. 74. corollar. 5
 Indulgentiam, Ecclesia visitantibus concessam an lucratur, qui foris stant, & orationem perficiunt. pagina 73. corollar. 4
 Indulgentiarum concessio quomodo interpretanda. pag. 70. subiect. 30
 Indulgentiae quibus possunt concedi. pag. 70. num. 4

Inferior.

Inferior in dubio debet suum iudicium Superiori submittere. pagina 149. num. 1
 Inferiori an licet iudicare, & punire suum Superiorem. pag. 179. num. 4

Innocens.

Innocenti secundum publicas allegationes condemnato an liceat suae defensionis causa publice potestati resistere. pag. 199. num. 7
 Innocenti quando non licet aggressorem occidere. pag. 35. num. 8

Inquisitor.

Inquisitores an possunt absolvere in utroque foro ab haeresi. pagina 152. addend. 7

Irregularitas.

Irregularitas ex defectu natalium an tollitur per professionem in Religione approbata. pag. 145. num. 4
 Irregularitas an sit secunda haeresis peccata. pag. 8. num. 3

Irregularitas, quibus contrahitur criminibus? pag. 152. addend. 4
 Irregularitas an tollitur absolutione, seu solutione. pag. 146. num. 5
 Irregularitas quando contrahitur. pag. 81. num. 4

Iudex.

Iudex Ecclesiasticus an possit Clericis leges civiles violentibus eandem infligere poenam, quae à laicis statuitur. pagina 27. num. 3
 Iudex an iudicat, ut persona priuata, vel publica. pag. 201. num. 11
 Iudex Ecclesiasticus an ad actorem rescissionem compelli possit à Ministro Regio. pag. 31. num. 1
 Iudex laicus trahens Clericum ad suum tribunal praetextu officiorum secularium, quae exerceat, an incurrit excommunicationem Bullae Coenae. pag. 183. num. 5
 Iudex in iudicando an possit excedere limites suae potestatis. pag. 214. num. 2
 Iudex an possit ferre sententiam secundum opinionem probabilem relictam probabiliori. pag. 33. num. 7
 Iudex laicus an possit compellere Ecclesiasticos ad reparandam viam ad domos suas. pag. 60. num. 1
 Iudex quandiu ab Ecclesia toleratur, an exercitium retinet. pag. 128. n. 4
 Iudex laicus an possit detinere Clericum captum in suis carceribus per spatium 20. horarum. pag. 284. num. 1
 Iudex laicus an possit capere Clericum in flagranti crimine deprehensum. pag. 284. num. 2
 Iudex competens ad condemnandum an sit competens ad exequendum. pag. 59. num. 4
 Iudex, qui certo scit se non habere auctoritatem in reum an possit eum iudicare. pag. 200. num. 9
 } Iudex

Index Rerum, & Verborum.

Iudex excommunicatus, vel suspensus tolleratus an actus iurisdictionis directiue, vel coactiue exercere possit. pag. 128 num. 4

Iudex Ecclesiasticus an possit supplere defectum iudicis laici. pag. 29. n. 1

Iudex supremus an tenetur iudicare, quod iustum est. pag. 211. num. 2

Iudex laicus an possit capere Clericum, ut illum repræsentet iudici Ecclesiastico. pag. 283 num. 4

Iudex laicus an possit condemnare Ecclesiasticum poenâ pecuniariâ, si coram ipso deliquerit. pag. 59. num. 1

Iudex laicus an possit facere realem executionem sententiæ à se late contra Clericum in casibus, quorum sibi à iure cognitio permissa sit. pag. 58. num. 2

Iudex Ecclesiasticus an possit censuris iudicem sæcularem compellere, ut suo fungatur munere. pag. 30. num. 6

Iudex laicus an possit compellere Clericum ad restituendum depositum. pag. 58. num. 1

Iudex laicus an possit procedere contra Ecclesiasticos, vel eorum bona pro executione poenæ statutæ. pag. 57. num. 1

Iudex laicus an possit compellere Clericum ad restituendam possessionem, qua laicum spoliavit pag. 61. subcor. 19

Iudices laici aduocantes ad se causas Ecclesiasticas ex tolerantia summi Pontificis an excusantur à peccato, & censuris. pag. 326 num. 2

Iudicis sæcularis an sit efficere, ut leges ciuiles à Clericis conferuantur. pag. 46. num. 2

Iudicis Ecclesiastici an sit Clericum, & Laicum simul delinquentes iudicare. pag. 176. num. 4

Iuramentum.

Iuramenti relaxatio an ad Ecclesiasticos tantum pertinet. pag. 225 num. 2

Iuramentum non mutat forum, sed addit forum foro. pag. 226. num. 2

Ius. Iurisdicatio.

Iure Ciuili an datur actio creditoribus contra accipientes aliquid titulo gratuito à deceptore. pag. 238 n. 9

Iure positiuo an tenemur parentes hereticos denunciare. pag. 154. & 155 addend. 9

Iure naturali vim vi repellere quomodo intelligi debet. pag. 34 num. 5. & pag. 35. num. 7. & 8

à Iure naturali an aliquando licet recedere. pag. 211. num. 2

Iuri suo videtur cedere, vel crimen agnoscere, qui non appellat. pag. 201. n. 13

Iuris infamia an sit tertia hæresis poenâ. pag. 88 num. 4

Iuris diuisio, & definitio. pag. 310. num. 3

Iurisdicatio vnde dicitur. pag. 34. num. 3

Iurisdicatio an requirit distinctionem personatum. 220. num. 6

Ius decimarum an ex proptia institutione Ecclesiasticum sit. pag. 41. n. 5

Ius Canonicum lato quodam modo nuncupari solet ius diuinum. pag. 310 n. 3

Ius naturale an habet Deum autorem pag. 211 num. 3

Ius commune an tollit priuilegium speciale. pag. 72 num. 4

Iustitia.

Iustitia exigit, ut qui plus habet, ab eo plus exigatur. pag. 279. num. 5

Iustitiæ Minister an possit exequi mortis sententiam in reum condemnatum, quem certò nouit innocentem esse. pag. 199 num. 6

Iustitiæ custos an grauius peccet, quam alius iniuste agendo. pag. 210. num. 4

L

Laicus.

LAici an habent potestatem condendi legem contrariam iuri Canonico scripto

Index Rerum, & Verborum.

scripto. pag. 319. num. 2
 Laici contrahentes cum Ecclesiasticis an
 iure Ciuili aliquod onus subeunt. pag.
 353. sect. 15
 Laicus falsum deponens coram Iudice
 Laico an possit ab eo puniri. pag. 57. n. 5
 Laicus an immunis sit pro victualibus
 filij Clerici. pag. 250. num. 1

Legatarius. Legatum.

Legatio an statim morte legantis ac-
 quiratur dominium rei legatæ. p. 237.
 num. 7
 Legatum vltimò in codicillis an tollit
 primò legatum in testamentis. pag. 73.
 num. 6

Legatus.

Legatus à Latere an habet potestatem
 conuocandi Concilium Generale. pa-
 gin. 2. num. 2

Lex. Legislator.

Leges humanæ quando obligant. pag. 152.
 addend. 6
 Leges, & præcepta quomodo sunt im-
 plenda. pag. 100. num. 4
 Leges Ciuiles infirmantes contractum,
 testamentum, &c. an comprehendunt
 Ecclesiasticos. pag. 27. num. 4
 Legis pœnalis verba an sunt extenden-
 da. pag. 78. num. 3
 Legislator an possit obligare subditos ad
 habendam intentionem. pag. 103. n. 2
 Legislatoris intentio an sit præferenda
 verbis legis. pag. 215. num. 4
 Lex naturalis & diuina an præstant legi
 humanæ. pag. 147. num. 9
 Lex cuius gratia conditur. pag. 152. ad-
 dend. 6
 Lex naturalis dicitur vitam alimento ser-
 uandam. pag. 212. num. 7
 Lex est norma, & regula secundum quam
 Iudex iudicare debet. pag. 214. num. 2

Lex an præcipit voluntariam operis exe-
 cutionem. pag. 99. num. 1
 Lex, præscriptionis an minus nunc con-
 fert dominium hominibus, quàm con-
 tulerit eis à principio ius gentium.
 pag. 210. num. 2
 Lex correctiua an debet esse strictæ inter-
 pretationis. pag. 108. num. 2
 Lex posterior vniuersalis an derogat pri-
 uilegio anteriori speciali. pag. 44. nu-
 mero 19
 Lex Ciuilis an confert iustum titulum.
 pag. 210. num. 2
 Lex positiva quomodo obligat. pag. 119.
 num. 2
 Lex humana ordinariè non obligat cum
 magno incommodo. pag. 212. num. 7
 Lex est regula publica. pag. 208. num. 4
 Lex naturalis, & diuina an sunt ex sua
 natura immutabiles. ibid. num. 3

M.

Magistratus.

Magistratus Ciuilis arma Clericis
 erepta restituere, vel ad Ecclesia-
 sticum eorum Magistratum transmi-
 ttere an tenetur. pag. 12. num. 5

Maior.

Maiores vt habeant beneficium restitu-
 tionis in integrum, quid requiritur.
 pag. 13. num. 4
 Maioribus elapso quadriennio an datur
 beneficium restitutionis in integrum.
 pag. 15. num. 5

Mandator.

Mandator an debet ratum habere, quod
 ex vi eius mandati gestum est. pag. 169.
 num. 12

Mandatum.

Mandatum an expirat morte mandan-
 tis.

Index Rerum, & Verborum.

tis. pag. 164. num. 8
Mandatum in fauorem causæ piæ factum an extinguatur morte mandantis. pag. 170. num. 16

Maritus.

Maritus hereditatem, legatum, vel fideicommissum sibi delatum, & nondum acceptatum an validè repudiat, vt pertineat ad vxorem. pag. 237. n. 4

Matrimonium.

Matrimonium an sit validum, etiamsi Parochus assistens non sit Sacerdos. pag. 118. cas. 10

Miles.

Miles in quibus tenetur obedire Duci. pag. 104. num. 6
Miles dubitans de iustitia belli an possit sine peccato bellum gerere. pag. 6. num. 7

Mensura.

Mensura eadem in mutuis semper est exigenda. pag. 125. num. 2

Minor.

Minori cur succurritur beneficio restitutionis in integrum. pag. 13 n. 4

Monarchia.

Monarchia integra, & perfecta an sit contra ius naturale. pag. 171. num. 4

Mors.

Mortis in articulo an quis, non satisfacta parte absolui possit. pag. 37. num. 9
Mortuo superiori, vel amoro an cessant casus ipsi reservari. pag. 75. num. 3
Mortuo Episcopo in casibus ipsi reservatis quis absoluerè possit pag. 75. num. 3

Mulier.

Mulier an tenetur audire sacram die festo, si vir austerus minetur ei malum graue, si ex domo quacunque de caue. *Thom. del Bene Dubit. Moral.*

sa egrediat. pag. 212. num. 5
Mulieres in excommunicationem lapsæ à quibus absolui possunt pag. 159. num. 3

N

Necessitas.

Necessitas omnia facit communia, præsertim cibaria. pag. 23. sect. 13
Necessitas quandoque licitum facit, quod per leges est illicitum. pag. 29. num. 4

Nemo.

Nemini datum est ius sibi dicere in causa propria. pag. 172. num. 10
Nemo potest in seipsum iurisdictionem exercere. pag. 219. num. 6
Nemo potest renunciare priuilegio concessò communitati. pag. 324. num. 3
Nemo potest ad impossibile obligari. pag. 213. n. 8.
Nemo potest seipsum excommunicare. pag. 210. num. 7
Nemo potest ferre sententiam in seipsum. ibid.
Nemo potest in sua causa ius sibi dicere. ibid. num. 6

O.

Obligatio.

Obligatio an requirit duorum consensum in vnum concurrere. pag. 168. num. 7
Obligatio iuramenti, & voti an tendat immediatè ad Deum. pag. 226. num. 2
Obligatio iuramenti an sit spiritualis. pag. 226. num. 1
Obligatio vnde nascitur. pag. 166. num. 3

Officium.

Officia, quæ iustitiæ administrationem admixtam habent, quando vendi possunt. pag. 8. num. 6
Officiales quando iuste tributum, vel Bbb dona.

Index Rerum, & Verborum.

donatium exigunt. pag. 253. sect. 8
 Officium Principis in quo distinguitur
 ab officio personæ priuatæ. pag. 34.
 num. 2

Onus.

Onus, quod non potest imponi Ecclesiasticis, an potest imponi Laicis cum illis contrahentibus. pag. 347. num. 1

Opinio.

Opinio principalis Doctorum an iurisdictionem tribuit. pag. 113. n. 2

Opus.

Operantes ex ignorantia affectata an contrahunt penam latam contra facere aliquid presumentes. pag. 80. n. 3

Oratio.

Orationis essentia an possit consistere sine interna animi attentione. pag. 102. num. 1

P.

Papa.

Papa, vide Pontifex.

Papa an potest absolueret aliquem ab obligatione, qua alteri tenetur. pag. 334. num. 4

Papa an potest in vniuersum renunciare Ecclesiasticorum priuilegiis. pag. 324. num. 5

Papa an ab aliquo iudicari, aut deponi potest. pag. 314. num. 7

Papa an potest sibi ipsi conferre indulgentias. pag. 219. num. 6

Papa an potest deponere Reges. pag. 67. num. 5

Papa an omnibus nationum Episcopis cum auctoritate imperare potest. pag. 1. num. 1

Papa quomodo toletat consuetudines immunitati Ecclesiasticæ derogantes. pag. 125. num. 1

Papa an suam potestatem accepit à Christo. pag. 314. num. 7

Papa an potest ex aliqua parte derogare immunitati Ecclesiasticæ. pag. 327. n. 1

Papa potest Imperatoris Electores instituere, & institutos mutare. pag. 67. num. 5

Papa an potest priuilegium semel concessum reuocare. pag. 331. num. 4

Papa an est dominus beneficiorum. pag. 194. num. 2

Papa an potest Imperatoris electionem improbare. pag. 67. num. 5

Papa an tollere potest irrationabilem, & illegitimè præscriptam consuetudinem. pag. 43. num. 15

Papa an potest alium Imperatorem eligere, & electum deponere. pag. 67. num. 5

Papa an potest alienare bona Ecclesiæ. pag. 334. num. 2

Papa an est Dominus Mundi quoad proprietatem. ibid. num. 4

Papa quomodo in Concilio Ephesino appellatur. pag. 1. num. 1

Papa absolueret à censura, an potest inferior Confessarius absolueret à peccato. pag. 76. corollar. 1. num. 1

Papa, & Concilia OEcumenica an habent auctoritatem inducendi Clericorum immunitatem. pag. 317. num. 1

Papa an potest per se ipsum Imperatorem eligere. pag. 67. num. 5

Papa an potest mandare occidere à se præscriptum reum in alieno territorio. pag. 180. num. 7

Papa an potest vti gladio temporalis. pag. 67. num. 5

Papa an potest leges sæculares iniustas abrogare. pag. 67. num. 5

Papa an est dominus absolutus bonorum, & iurium Ecclesiæ. pag. 324. numero 5

Papæ priuilegium an requiritur, vt Reges possint Episcopatus, aliâque beneficia conferre. pag. 19. num. 3

Papæ intentio quænam debet esse. pag. 67. num. 5

Index Rerum, & Verborum.

num.5

Papæ facienti aliqua mandata in euiden-
tem Ecclesiæ destructionem an possunt
Principes sæculares resistere. pag.66.
num.6

Papæ an sit Clericos delinquentes puni-
re, & castigare. pag.49.num.3

Parlamentarius. Parlamentum.

Parlamentarij an tenentur in conscientia
tequi opinionem probabiliorem. pag.
6.num.9

Parlamentarij an tenentur in dubio cre-
dere Regi circa iustitiam belli. pag.7.
num.9

Parlamentarij an debent cognoscere de
causa, & æquitate tribut. pag.153.
num.8

Parlamentarij irrationabiliter recusantes
dare Principi tributum, vel dona-
tium an ad illud præbendum cogi
possunt. pag.173.num.1

Parlamentariis melius esset furari à pri-
uato, quàm à Republica. pag.6.num.8

Parlamenti maior pars an ad donatium
concludendum sufficit. pag.8.num.1

Parlamenti Generalis conuocatio ad quæ
spectat. pag.1.num.1

Parlamentum Generale quando ante Re-
gis intimationem conuocari potest.
pag.2. num.2

Parochus.

Parochus an licite potest vagorum ma-
trimoniis assistere. pag.117.num.1

Parochus vagorum quis censetur. pag.
117.num.1

Parochus matrimonio assistens metu
mortis inductus, an peccat. pag.119.
per tot.

Patrimonium.

Patrimonialia munera quotuplicia. pag.
337.num.5. & 338.num.3

Toon, del Bene Dubit. Moral.

Pauper.

Pauper applicans bona incerta sibi an te-
netur domino postea comparente ea
restituere. pag.231.num.1

Pauperes qui dicuntur. pag.230.num.7

Pauperes possidentes bona incerta an pos-
sunt ea sibi retinere. pag.231.num.1

Peccatum.

Peccata mortalia interna an reſeruari pos-
sunt. pag.103.num.4

Peccata mortalia an censentur reſeruata,
nisi certò fuerint opere perfecte con-
summata. pag.109.num.2

Peccatum mortale an committit extra-
hens è Regno quantitatem aliquam
rerum prohibitarum. pag.13.sect.14

Peccatum ex ignorantia affectata com-
missum an grauius sit, quàm si certà
ſcientià committeretur. pag.78 num.4

Peccatum in Bulla Cœnæ contentum
committens quando excusatur à cen-
sura. pag.83.num.1

Pensio.

Pensio an sit soluenda, si camera ære alic-
no prematur. pag.245.num.1

Pensiones sub qua conditione intelligun-
tur à Rege concessæ. pag.243 per tot.

Pensiones an intelliguntur alio modo
concessæ, quàm sunt apud conceden-
tem. pag.242.num.5

Pertinacia.

Pertinacia requisita ad hæresim quæ, & in
quo consistit. pag.90.num.2

Pertinacia, quæ ad hæresim requiritur,
vnde sumitur. pag.91 num.4

Pontifex.

Pontifex, vide *Papa*.

Pontifex an potest providere de Impera-
tore per hæreditatem successoriam. pag.
189 num.5

Bbb 2 Ponti

Index Rerum, & Verborum.

Pontifex an tenetur stare contractui. pag. 334. num. 3

Pontifex an licitè potest auferre bona patrimonialia Clericorum, si sic exigat bonum commune Ecclesiæ. pag. 187. num. 7

Pontifex an potest priuare infideles sibi subditos dominio in seruos, si hi Christiani efficiantur. ibid.

Pontifex an potest spiritualibus pœnis hæreticos, & Apostatas ad fidem amplectendam compellere. 190. subsect. 6

Pontifex an licitè potest auferre bona Christianorum, si sic exigat commune bonum Ecclesiæ. pag. 185. num. 2

Pontifex an potest derogare iuripatronatus. pag. 192. num. 1

Pontifex an potest derogare iuripatronatus priuilegio, vel præscriptione solum acquisito sine expressa clausula derogatoria. pag. 191. num. 5

Pontifex an potest dispensare, quod quis retineat plura beneficia residentiam exigentia. pag. 194. num. 1

Pontifex an licitè potest compositionem admittere, quando bona sunt incerta. pag. 197. subsect. 10

Pontifex an potest leges Principum iniustas, & bono spirituali repugnantes abrogare. pag. 187. subsect. 1

Pontifex an potest aliquem à restitutione liberare, quando creditores sunt noti. pag. 197. subsect. 11

Pontifex vnde reseruat sibi peccatorum absolutionem. pag. 76. aduertend. 1

Pontifex an potest Imperatoris Electores instituere, & institutos murare. pag. 188. num. 3

Pontifex an potest Paganos, & Iudæos ad Christi fidem amplectendam cogere. pag. 190. subsect. 5

Pontifex an potest Imperatorem electum confirmare, & electum deponere. pag. 188. num. 3

Pontifex an potest inuadere, aut bello prosequi Paganos exteros, seu non subiectos. pag. 191. subsect. 6

Pontifex an potest per se ipsum Imperatorem eligere. pag. 188. num. 1

Pontifex an licitè potest bona Ecclesiastica ad alios vsus transferre, si sic expediat bono communi Ecclesiæ. pag. 196. num. 1

Pontifex an maiorem habet potestatem in rebus Ecclesiasticis, quam Princeps sæcularis in sæcularibus. 187. num. 7

Pontificis an sit bona incerta distribuere. pag. 231. num. 1

Potestas.

Potestas Vicarij Generalis an magis pendet à iurisdictione Episcopi, quam potestas delegati à delegante. pag. 116. num. 6

Potestas, quam in se habet summus Pontifex an haberi potest ab hominibus. pag. 186. num. 4

Potestas delegati an expirat morte, vel priuatione officij delegantis. pag. 115. num. 5

Potestatem recipere immediate à Deo an sit priuilegium singulare summi Pontificis. pag. 186. num. 4

Pœnitens.

Pœnitens ad quid tenetur. pag. 137. n. 9

Pœnitens an debet absolui absque eo, quod inret, vel voueat se impetrum non admitturum tale peccatum. pag. 138. num. 10

Pœnitentiarius.

Pœnitentiarius an mortuo Episcopo vti potest sua facultate. pag. 164. num. 7

Peccator.

Peccator mortis in articulo quo iure obligatur ad confitendum. pag. 155. num. 5

ccclm

Index Rerum, & Verborum.

Peccatum.

Peccatum committens in Bulla Cœnæ contentum ob ignorantiam crassam, an ab inferiori Confessario absolui potest. pag.8..num.4

Præceptum.

Præcepti positiui an sit maior obligatio, quam naturalis. pag.108.num.1

Præcepto sub excommunicationis pœna imposito an satisfacit is, qui inuitis, vel coactus illud implet. pag.101.n.1

Præcepto qui satisfacere dicuntur. p.98. cas.1

Prelatus.

Prelatus an potest dare Sacerdoti subditiro potestatem liberandi se ab obligatione vori. pag.219.num.3

Prelatus an potest directe sibi dispensare in vori propriis. pag.218.num.3

Prelati exempti an iurisdictionem Episcopalem in suo territorio habent. pag.140. corollar.1

Præscriptio.

Præscriptio an fieri potest contra supremam potestatem in spiritualibus. p.43 num. 13

Præscriptio 40. annorum an currit contra Ecclesiam. pag.69.num.2

Præscriptio quando locum non habet. pag.41.num.5

Præscriptio an impeditur incapacitate præscribentis. pag.316.num.3

Præscriptio an reuocari potest à summo Pontifice. pag.317.num.3

Præscriptio legitima legis auctoritate, & adminiculo niti debet. pag.316.num.4

Præscriptio an potest procedere sine bona fide. pag.321.num.3

Præsumptio.

Præsumptio cedit veritati. pag.198.n.2

Princeps.

Princeps an potest rerum naturas mutare,

& facere bonum, quod est intrinsece malum. pag.211.num.4

Princeps Laicus an potest occidere ban- nitum in territorio Ecclesiæ. pag.179. num.7

Princeps vt possit cogere vassallos ad exhibendum donarium, tributum, &c. quæ requiruntur. ibid.

Princeps Laicus an potest alstringere Clericos ad obseruanda ipsius banna pro bono publico, & sanitate tuenda promulgata. pag.54.num.4

Princeps quando potest bona priuato- rum auferre, & priuilegia eis concessa reuocare. pag.13 num.2

Princeps Laicus an potest priuilegium semel concessum Ecclesiæ reuocare. pag.332.num.2

Princeps an licitè potest cogere vassallos, vt frumentum, aliæque ad suum, & mi- litum victu necessaria, emanet, & aspor- tent. pag.18.num.1

Princeps supremus an subditur iuri gen- tium, & naturali. pag.15.num.1

Princeps an licitè potest compellere vas- sallos, vt iusto preio animalia, naues, &c. locent causa asportandi frumen- tum, & alia necessaria. pag.19 sect.8

Princeps an grauius peccet, quàm homo priuatus, cum rem alterius surripit. pag.210.num.4

Princeps secularis an potest in iure pro- cedere contra Ecclesiasticos. pag.65. num.1

Princeps an potest ab initio impedire, ne nascatur obligatio iuramenti pag.225. num.2

Princeps an potest irritare, seu cassare sen- tentias Iudicum ritè latis pag.205.n.2

Princeps an potest cogere vassallos ad mutuandam pecuniam ob publicas ne- cessitates. pag.255.num.1

Princeps an sit supra ius ciuile. pag.205. num.2

Index Rerum, & Verborum.

- Princeps an licitè potest compellere Vniuersitates Regni ad exhibendos milites. pag. 19. num. 1
- Princeps an potest vnus Ciuis bona alteri adiudicare. pag. 209. num. 5
- Princeps quando licitè potest per vim ex Vniuersitatibus assumere sibi vassallos pro militia, remigando, &c. pag. 20 num. 3
- Princeps supremus an indiget consensu populi ad inducendum bellum. pag. 271. num. 3
- Princeps an faciliùs possit dispensare in criminalibus, quàm in civilibus. pag. 214 subsect. 14
- Princeps supremus an habet potestatem disponendi de bonis suorum subditorum. pag. 198 num. 1
- Princeps an potest constringere vassallos, ne aurum, argentum, vinum, &c. è Regno extrahant sine sua licentia pag. 21. sect. 11
- Princeps concedens auri, argenti, vini, &c. similium extractione, sub qua conditione hoc concedere videtur. p. 22. sect. 12
- Princeps ex officio an tenetur suscipere causas subditorum. pag. 14 n. 3
- Princeps subditus quando potest bellum defensuum inire inconsulto Rege. pag. 3. num. 2
- Princeps an licitè potest cogere vassallos, vt frumenta, aliàque bona, quæ habent, vendant. pag. 18. sect. 6
- Princeps secularis an licitè potest cogere Ecclesiasticos, vt frumentum, aliàque ad victum necessaria, iusto pretio vendant tempore penuriæ. pag. 51. num. 1
- Princeps an licitè potest sententias in rem iudicatam transactas reuocare. pag. 205. num. 1
- Princeps secularis an habet iurisdictionem, seu potestatem disponendi de bonis Ecclesiasticis. pag. 25. num. 4
- Princeps an tenetur obseruare in suis iudiciis, & sententiis leges scriptas. pag. 209 num. 1
- Princeps an potest dispensare in furto, & ferre sententiam contra ius naturale. pag. 209 num. 1
- Princeps an licitè potest constringere vassallos ad refectionem pontium, viarum, &c. pag. 21. sect. 10
- Princeps an potest dispensare cum homicida, Reipublicæ inutili. pag. 209. n. 4
- Princeps est minister, & custos iustitiæ. pag. 210. num. 4
- Princeps an potest spoliare eum, qui bona possidet iure gentium. pag. 210 num. 2
- Princeps an sit Legislator, conditor, ac legitimus legis interpret. pag. 208. n. 2
- Princeps secularis an habet aliquam in Ecclesiasticos iurisdictionem, præsertim coactiuam. pag. 282. num. 1
- Princeps an potest contra leges operari, & in illis dispensare. pag. 209. num. 5
- Principes seculares an aliquo modo possunt coercere Ecclesiasticos. p. 65. n. 1
- Principes quo modo subduntur Pontifici. pag. 317 num. 2
- Principes Christiani in quibus Principes Gentiles imitari debent. pag. 10. num. 9
- Principes ad quid tenentur, vt restitutionem faciant suis subditis. p. 52. sect. 6
- Principes, eorumque Ministri possunt Nunciorum facultates discutere. pag. 170 num. 1
- Principes sine iusta causa nouis tributis vassallos grauantes an peccent, & quo peccato. pag. 252. sect. 6
- Principes supremi an solum sumptus necessarios à vassallis petere possunt. pag. 250 sect. 4
- Principi an licet cudere pecuniam de vilis materia. pag. 202. num. 1
- Principis filio corturgente quare reliqua Ciuitatis membra marcescunt. p. 10. n. 9

Princi

Index Rerum, & Verborum.

- Principis officium quodnam sit? pag. 247. num. 3
- Principis an sit suum unicuique tribuere. pag. 34. num. 2
- Principum secularium legibus an subduntur Ecclesiastici secundum vim coactiuam, & punitiuam. pag. 27. n. 2
- Priuelegium. Priuelegiatus.*
- Priuelegia absoluendi à quibuscumque peccatis, censuris, pœnisque inde resultantibus quomodo interpretanda. pag. 140. num. 1
- Priuelegia iuri communi derogantia cur odia iuris dicuntur. pag. 123. num. 1
- Priuelegia omnia an reuocantur quotannis per Bullam Cœnæ pag. 329. num. 3
- Priuelegia, & consuetudines omnes contra immunitatem Ecclesiasticam quotannis in Bulla Cœnæ tanquam corruptelæ reuocantur. pag. 173. num. 4
- Priuelegia toti communitati in perpetuò concessa an æquantur legibus publico iuris corpori insertis. pag. 140. num. 2
- Priuelegia quamnam censentur realia. pag. 356. num. 2
- Priuelegiatus an potest sine consensu Ordinarij absolute à censuris notoriis, si cœ ad forum iudiciale deductæ sunt. pag. 134. num. 2
- Priuelegium indefinitè concessum quomodo sit accipiendum. pag. 122. collar. 3
- Priuelegium concessum Religionum confessorij quomodo interpretandum p...
- Priuelegium generale an derogat consuetudini particulari, nisi exprimitur. pag. 124. num. 5
- Priuelegium speciale primum an censetur reuocatum per generale secundum. pag. 73. num. 4
- Priuelegium date quodnam sit signum. pag. 26. num. 6
- Priuelegium vis arcendæ an aliquis Prin-
- ceps de facto habet. pag. 39. num. 1
- Probabile.*
- Probabilis opinio Doctorum an iurisdictionem tribuit, vide *Opinio.*
- Proders.*
- Prodere se ipsum an quis tenetur. pag. 154. addend. 8
- Prodigus.*
- Prodigus, cui bonorum administratio interdicitur an potest iuramento se obligare ad alienandum, vel soluendum. pag. 223. num. 6
- Prorex.*
- Proteges an possunt taxare tempore penurix frumentum, &c. pag. 18. sect. 6
- Proregi Regis necessitatem attestantiquando sit credendum. pag. 7. num. 7
- Protestatio.*
- Protestatio contraria facto an vim ullam habet. pag. 99. num. 1
- Publicum.*
- Publica utilitas an sit præferenda priuatæ, vide *utilitas.*
- Puer.*
- Pueri quando subiiciuntur præcepto confessionis pag. 82. num. 2
- Pueri quando subiiciuntur præcepto Communionis. pag. 82. num. 2
- Q.
- Quadriennium.*
- Q**uadriennium Minoribus concessum ad restitutionem in integrum quando inchoatur. pag. 15. num. 5
- Quadriennium Reipublicæ, Principi, Ecclesiæ, &c. concessum quando incipit. ibid.
- Quadriennio

Index Rerum, & Verborum.

Quadriennio elapſo an conceditur beneficium reſtitutionis in integrum modo iuſta ſubſiſt cauſa. pag. 15. n. 5

Quadriennij ſpatium an conceditur ad petendam reſtitutionem in integrum ex quacunque cauſa. pag. 15. num. 5

R.

Regnum.

Regni bonum in quem finem redundat. pag. 255. num. 2

Regni Neapolis quis eſt directus dominus. pag. 268. num. 2

Regularis.

Regulares an abſolvere poſſunt cum, qui quamvis certè conſummauerit hæreſim perfectè in interno, dubitat tamen an eandem perfectè conſummauerit in externo, vel è contra. pag. 109. num. 1

Regulares virtute ſuorum privilegiorum à quibus cenſuris abſolvere poſſunt. pag. 84. corollar. 1

Regulares an poſſunt vti privilegii ſuis quoad commutationes, diſpenſationes votorum, reſtitutiones bonorum incertorum, relaxationes iuramentorum, &c. pag. 84. corollar. 2

Regulares à quibus caſibus poſſunt abſolvere. pag. 84. corollar. 3. & 85. corollar. 4. 5. 6. & 7. & pag. 86. num. 1. & 2

Regulares an poſſunt abſolvere à reſervatis eos, qui de proximo Religionem ingredi volunt. pag. 111. aduertend. 4

Regularis abſolvens à caſibus Bullaribus reſervatis Papæ an abſolvi poteſt ab aliis Regularibus vigore ſuorum privilegiorum. pag. 111. aduertend. 5

Regularium poteſtas in abſolucendo. pag. 112. per tot.

Regularium coloni an tenentur ſolvere decimas pro ſua parte colonica ex præ-

diis Eccleſiaſticis. pag. 357. ſect. 19

Religionum Prælati ex vi ſuorum privilegiorum an poſſunt vti formula diſpenſandi, *ab omni irregularitate*, &c. pag. 146. num. 7

Religionum Prælati an habent poteſtatem diſpenſandi cum ſuis. pag. 145. num. 3

Res.

Rei alterius quando quis ſibi poteſt retinere. 234 num. 1

Res quomodo tranſit. pag. 26. num. 5

Res quando habetur pro derelicto. pag. 234. num. 2 & 3

Res deceptoris an ſunt licitè hypothecata pro deceptione. pag. 235. ſect. 1

Res alienata an tranſit cum ſuo onere pag. 242. num. 5

Res alienæ an poſſunt quolibet titulo, etiam gratuito, accipi à deceptore illarum rerum dominium habente. pag. 235. ſect. 2

Reſervatio.

Reſervatio quid ſit pag. 81. num. 4

Reſpublica

Reſpublica an iure Minorum gaudet. pag. 13 num. 3

Reſpublica an ſe indemnem ab Eccleſiaſticis defendere, & conſervare poteſt. pag. 31. num. 7

Reſpublica an beueficium reſtitutionis in integrum habet. pag. 13 num. 3

Reipublicæ caput. ibid.

Rex.

Reges, vide *Princeps*.

Reges an poſſunt dici executores Concilij Tridentini quoad Eccleſiaſticos. pag. 62. num. 3

Reges an poſſunt Eccleſiaſticos compellere ad reparationem Eccleſiarum p. 62. n. 3
Reges

Index Rerum, & Verborum.

Reges an possunt prohibere Episcopos excommunicare suos Officiarios. pag. 174. num. 16

Reges, eorumque Ministri an possunt in Regiis Cancellariis retinere, & examine literas, vel Bullas Apostolicas. pag. 170. num. 8

Reges, eorumque Consiliarii an possunt excommunicari ab Episcopis. pag. 63. num. 8. & 9

Reges an possunt expellere Episcopos à suis Episcopatibus. pag. 50. num. 1

Reges impediētes frumenti, aliorumque victualium extractionem ad Romanam Curiam an incidunt in excommunicationem Bullæ Cœnæ. pag. 22. sect. 13

Reges qui dicuntur improbi. pag. 9. num. 7

Reges qua via vim vi repellunt p. 37. n. 7

Reges an possunt Episcopos, aliosque Ecclesiasticos ad residentiam obstrictos retinere pro gubernatione Regni. pag. 63. num. 1

Reges an possunt prohibere Episcopis abesse suis Ecclesiis ultra tempus à iure statutum. pag. 64. num. 1

Reges iniuste subditos grauantes ad quid tenentur. pag. 252. sect. 6

Reges an possunt ex iusta causa alienare oppida, & Regia tributa. pag. 261. n. 3

Reges quam proportionem seruare debent in exigendis tributis à vassallis. pag. 257. num. 1. & 4

Regi ob quas causas donarium, vel tributum exigere licet. pag. 250. & 251. à num. 1. vique ad ult.

Regi nouum Regnum adipiscenti an debetur donarium, vel tributum. pag. 251. num. 2

Regi in dubio an Parlamentarij, & Consiliarij credere tenentur. pag. 4. num. 3

Regi attestanti de facto proptio an sit credendum, si non agatur de præiudicio, & interesse alterius. pag. 6. num. 3

Regi suam necessitatem attestanti an sit

Thom. del Bene Dubit. Moral.

credendum. pag. 3. & 4. num. 1

Regibus, & quibuscumque aliis supremis Principibus an conceditur beneficium restitutionis in integrum. pag. 13. n. 3

Regibus de iure naturali, & diuino an debetur tributum. pag. 258. num. 2

Regis vires in quo insidunt. pag. 21. n. 1

Regis inopia tendit in perniciem Regni. pag. 262. num. 2

Regis marsupio non sufficiente an potest collecta imponi. pag. 254. num. 2

Regis intentio in pensionibus concedendis quænam sit. pag. 242. num. 1

Regis dispositio concedentis aliquibus immunitatem, vnde alij grauentur, an sit iniqua. pag. 257. num. 3

Regis ab expressa assertione an sit recedendum, cum de veritate in contrarium constet. pag. 259. num. 1

Regis an sit assignare certam summam pecunie suæ sustentationi, regimini, ac defensioni necessariam. pag. 258. num. 2

Regum prohibitionibus an subdantur Ecclesiastici. pag. 24. sect. 15

Regum potestas, & Regnorum constitutio an sit immediatè de iure naturali. pag. 271. num. 1

Regum potestas, & creatio an sit de iure gentium, vel de iure Ciuili. pag. 271. n. 5

Rex quando tenetur ad restitutionem noui tributi impositi. pag. 262. num. 1

Rex an potest noua tributa imponere, vel antiqua augete quotiescunque patrimonium sibi assignatum insufficiens sit suæ congruæ sustentationi. pag. 260. num. 1

Rex an potest donarium, vel tributum recipere ab vna ciuitate, & postea diuidere per alias Prouincias. pag. 254. num. 2

Rex quomodo compatatur ad Communitatem. ibid.

Rex an potest dohanas, gabellas, & alios Regni redditus alienare. pag. 244. n. 1

C c c

Rex

Index Rerum , & Verborum.

- Rex an licitè potest contractus ad limites iustitiæ reducere, vt suæ , & Regni necessitati subueniat. pag. 13. num. 4
- Rex quando donatiuum, vel tributum petere non potest. pag. 8 num. 2
- Rex vnde dicitur pater, maritus, tutor, & administrator populorum. ibid.
- Rex est propter Regnum pag. 254. num. 2
- Rex an pupilli, & Reipublicæ priuilegio gaudet. ibid.
- Rex an potest petere grauamen imposiū super bona Ecclesiasticorum antequam ad eorum manus peruenissent. pag. 335. & 336. per tot.
- Rex an hoc ipso quod exigit beneficiū restitutionis in integrum, teneatur restituere totum, quod accepit ab iis, qui cum ipso contraxerunt. pag. 227. n. 1
- Rex an potest saltem indirectè grauare Ecclesiasticos. pag. 342. num. 1
- Rex an tenetur damnum subditis illatum compensare. pag. 257 num. 6
- Rex an omnibus Regni Baronibus imperare potest. pag. 2. num. 1
- Rex an sit debitor iustitiæ. pag. 241 n. 3
- Rex an potest grauare Ecclesiasticos quoad ea, quæ colligunt ex bonis suis patrimonialibus, si illa aliò transferant. pag. 303. num. 1
- Rex an potest suspendere, differe, ac tollere pensiones, vt succurrat publicis necessitatibus. pag. 245. num. 2
- Rex notabiliter læsus an tenetur stare contractui. pag. 215 num. 1
- Rex an sit solutus à iure naturali. p. 270. num. 2
- Rex an potest grauare Ecclesiasticos pag. 285. num. 3
- Rex in quo differt à Tyranno. ibid.
- Rex an potest ob necessitatem publicam cogere vassallos vt mediante salario seruiant in Regiis trirēibus pro timeriis. pag. 256 num. 7
- Rex an tenetur ratione iuramenti stare contractui. pag. 207. num. 1
- Rex, vt possit donatiuum, & tributum à Vassallis petere, quæ requiruntur. pag. 247. & 248 à num. 1. vsque ad 8
- Rex an potest donatiuum, vel tributum exigere, si aliunde suæ, & Regni necessitati potest subuenire. pag. 253. num. 1
- Rex an subditur iuri naturali, & diuino. pag. 26. num. 2
- Rex quomodo potest grauare extraneos. pag. 277 num. 1
- Rex an potest expellere è Regno Episcopos, si vocati ad Parlamentum noluerunt venire. pag. 282. num. 1
- Rex an potest vocare Ecclesiasticos ad Parlamentum pag. 280. num. 1
- Rex an potest petere id, in quo eius incerti, & ignoti vassalli læsi sunt pag. 228. num. 1
- Rex, & quilibet alius supremus Princeps an tenetur stare contractui pag. 15. n. 1
- Rex an potest disponere de thesauris, aliisque bonis domino carentibus. p. 228. num. 2
- Rex suà culpà in necessitate constitutus an potest noua tributa imponere. pag. 261. num. 2
- Rex an potest propter bella, & sumptus, quos sustinet in vno Regno grauare cetera Regna, quæ habet. pag. 264. num. 1
- Rex ex quibus causis possit Regno Neapolis gabellas imponere. pag. 266. n. 1
- Rex an potest Regno imponere tributum sine Regni consensu, nec eo conuocato. pag. 270. num. 1
- Rex vt subueniat necessitati publicæ ad quid tenetur. pag. 255 per tot.
- Rex vnde dicitur boni communis custos. ibid.
- Rex an potest donatiuum, vel tributum à vassallis petere, si diminuendo, vel suspendendo gratias, & pensiones remuneratorias possit suæ, & Regni necessi

Index Rerum, & Verborum.

cessitati subuenire. pag. 241. per tot.
Rex ob necessitatem publicam an potest
bona subditorum, etiam Ecclesiasticorum
solum petere sumere. pag. 256.
num. 4. & 5

Rex an tenetur soluere salarium ex redi-
tibus Regni officialibus deputatis ius-
titiae administrationi. pag. 24. num. 2

Rex an sit propter Regnum, vel è contra.
pag. 259. num. 2

Rex an tenetur Regnum sibi præferre.
pag. 259. num. 2

Rex an tenetur suum priuatum commo-
dum, & cuiuscunque alterius particula-
ris vassalli postponere bono publico.
pag. 9. num. 7

Rex an potest grauare Regnum Siciliae,
& quibus ex causis. pag. 269. num. 1. &
seq.

Rex, iusta causâ exigente, an potest cogere
vassallos ad donatiuum, vel tri-
butum exhibendum. pagina 273. nu-
mero 1

Rex, si reducendo contractus ad limites ius-
titiae possit suae necessitati subuenire,
an donatiuum, vel tributum à Vassal-
lis petere potest pag. 22. num. 1

S.

Sacerdos.

Sacerdos, qui occultum homicidium
commisit, non habens facilem recur-
sum ad Papam, an ab Episcopo di-
spensari potest. pag. 148. num. 10

Sacerdos non toleratus an valide absol-
uat, si adsit toleratus. pag. 158. num. 7

Sacerdos an tenetur à sacrificando absti-
nere, si ex tali abstinentia magnum
malum sibi imminere videat. pag. 212.
num. 5

Sacerdotes in articulo mortis quam ha-
bent potestatem. pag. 125. num. 2

Sacerdotes non tolerati, & haeretici, an
Thom. del Bene Dubit. Moral.

possunt absoluerè in mortis articulo.
pag. 157. num. 3

Sacerdotes omnes an possunt absoluerè in
articulo mortis ab omnibus casibus
etiam Episcopo, & Papae referentis.
pag. 156. in principio.

Sacramentum.

Sacramenta an semper producant suum
effectum. pag. 77. num. 2

Sacramenta omnia suscipere à Parochis
in hæresim notoriè lapsis, antequam
denunciati sint, an sit licitum. pag.
119. num. 2

Sacramenti Confessionis essentia an po-
test consistere sine interno animi do-
lore, & proposito non amplius peccan-
di. pag. 102. num. 1

Sacrilegium.

Sacrilegium an sit reuocare Clericorum
immunitatem. pag. 316. num. 1

Satisfactio.

Satisfactionis nomine, quid intelligitur.
pag. 137. num. 9

Seruus.

Seruus in quibus tenetur obedire Domi-
no. pag. 104. num. 6

Sæcularis.

Sæcularis an sit incapax exercendi iuris-
dictionem in personas Ecclesiasticas.
pag. 29. num. 1

Simplex.

Simplex tolerantia an priuilegium indu-
cit, vide *tolerantia.*

Subditus.

Subditi quando tenentur ad vestigalia.
pag. 5. num. 7

Superior.

Superior sæcularis an potest remittere
Ccc 2 iuramen

Index Rerum, & Verborum.

iuramentum, quod metu, fraude, aut aliqua iniustitia extortum sit. pag. 2. 8. num. 1.

Superior Laicus an potest remittere, seu relaxare iuramentum ratione boni publici. pag. 224. subsect. 3.

Superior an potest secum dispensare in votis, iuramentis, ac votis iuratis. pag. 222. num. 12.

Superior an potest secum dispensare in lege ieiunij. pag. 222. num. 12.

Superiori quando tenetur obedire inferiori, etque obedite. pag. 5. num. 5.

Superioris condonatio an supplet vicem condonationis, quam faceret inferior. pag. 2. 8. num. 1.

Superioris ad mentem quando tenetur subditus respondere. pag. 5. num. 6.

T.

Testis.

Testes in matrimonio qui possunt esse. pag. 120. num. 4.

Tolerantia.

Tolerantia simplex an privilegium inducit. pag. 326. n. 2.

Tolerantia simplex an sufficit ad dispensandum. pag. 326. n. 1.

Tributum.

Tributum, vide *Donativum*.

Tributa nova an possunt imponi pro Regis redemptione. pag. 262. num. 4.

Tributorum novorum cause quibus debent esse notæ. pag. . num. 4.

Tributum quando est iustum. pag. 10. n. 8.

V.

Vassallus.

Vassallus an potest in præiudicium Domini alterius iurisdictioni consentire. pag. 130. num. 10.

Verbum.

Verba an sunt naturaliter signa intentionis. pag. 10. n. 4.

Veritas.

Veritati an cedit præscriptio. pag. 3. n. 1.

Vicarius.

à Vicario ad Episcopum an datur appellatio. pag. 116. n. 6.

Virtus.

Virtus eadem obligat ad finem ut ad media finis necessaria. pag. 238. n. 9.

Vsucapio.

Vsucapione, ut præscriptione an dominium transfertur. pag. 232. n. 1.

Vilitas.

Vilitas priuata an includitur in publica. pag. 184. n. 1.

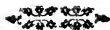
Vilitas publica an sit præferenda priuata. pag. 241. n. 1.

FINIS.

I N D E X M A T E R I A R V M

Quæ corollariè, & incidenter in hoc
Tomo tractantur.

<p>D E I. Conficiètia dubia, pag. 1. II. De Conscientia opinatiua, seu probabili. 3. III. De Legibus, Statutis, & Præceptis. Ibid. IV. De Summo Pontifice. 11. V. De Concilio Generali, & alijs Concilij inferioribus. 17. VI. De Iurisdictione aliorum, & præcipuè Archiepiscopi, & Episcopi. 18. VII. De Principe, seu Rege. 20. VIII. De Proregè. 32.</p>	<p>I X. De Iudice, & Magistratu. 34. X. De Poenis. 42. X I. De Gratijs, & Rescriptis. 45. X I I. De Priuilegijs. 47. X I I I. De Consuetudine. 52. X I V. De Subdito. 55. X V. De Censuris. 56. X V I. De Oribus, & Censuris referuatis. 64. X V I I. De Irregularitate. 71. X V I I I. De Hæresi. 75. De Bel.</p>
--	--

X I X.		X X X I I.	
De Bello, & Duello.	81.	De Teste.	Ibid.
X X.		X X X I I I.	
De Restitutione.	83.	De Denunciationibus.	106.
X X I.		X X X I V.	
De Gabellis, Tributis, & Col- lectis.	87.	De Appellationibus.	Ibid.
X X I I.		X X X V.	
De Subsidio Charitativo.	93.	De Beneficijs.	107.
X X I I I.		X X X V I.	
De Homicidio.	94.	De Voto, & Juramento.	109.
X X I V.		X X X V I I.	
De Venatione.	Ibid.	De Ecclesiastica Immuni- tate.	113.
X X V.		X X X V I I I.	
De Contractibus.	95.	De Sacramentis in genere.	121.
X X V I.		pag.	
De Donationibus.	98.	X X X I X.	
X X V I I.		De Sacramento Pœnitentiæ.	123.
De Mutuo.	100.	pag.	
X X V I I I.		X L.	
De Emptione, & venditione. Ib.		De Indulgentijs, & Iubilæo.	125.
X X I X.		pag.	
De Negotiatione.	101.	X L I.	
X X X.		De Sacramento Eucharistiæ.	126.
De Actibus, & Iudicijs in vtro- que foro.	103.	pag.	
X X X I.		X L I I.	
De Reo.	105.	De Sacramento Matrimonij.	127.
		pag.	

- 1 *An in dubio credendum sit Regi?*
pag. 3. 4. 5. 6. 7. 199. 248. 249.
250. & 253.
- 2 *An in dubio inferior credere, &
obedire debeat superiori? ibid.*
- 3 *An in dubio reus, vel testis re-
spondere debeat ad mentem Iu-
dicis interrogantis? ibid.*
- 4 *An in dubio, quod veltigal sit iu-
stum, subditus prestare illud de-
beat? ibid.*
- 5 *An in dubio, quod sententia sit iu-
sta, minister iustitie possit illam
exequi? pag. 5. 249. 250. & 253.*
- 6 *An in dubio, quod bellum sit iu-
stum, possit miles militare, siue
subditus sit, siue non subditus, siue
conductus tempore pacis, siue tunc
non conductus, & nunc volunta-
rii? ibid. & pag. 249. 250. & 253.*
- 7 *An à Regularibus, quin & à Con-
fessario non privilegiato absolui
possit dubius in Fide, & qui du-
bius? pag. 87. n. 1.*
- 8 *An ijs, qui inter hereticos nati &
educati orthodoxam Religionem
ignorant, dubitare interim liceat,
donec instruantur, & argumen-
ta, seu credibilitatem Fidei satis
apprehendant? ibid. n. 3.*
- 9 *An ijs, qui de Fide dubitare se ar-
bitrantur, eo quod heretica co-
gitationes ipsis occurrunt, si eas
serio detestentur, & nunquam
in animum venire sibi exoptent,
excimendus sit scrupulus? ibid.*
- 10 *An, qui cum videantur sibi inter-
orandum distracti, Officium re-
citant cum proposito postea iterum
recitandi, recitare iterum tenean-
tur? pag. 99. n. 1. Vbi alios casus
similes inuenies.*
- 11 *An in dubio, quod peccatum sit re-
seruatum, absolui possit à Con-
fessarijs, qui non habent potesta-
tem supra casus reseruatos? pag.
109. n. 2. 3. & seqq. Vbi multos
casus inuenies.*
- 12 *An, si quis sit certus se castitatis
perpetua, vel Religionis approba-
ta votum emisisse, & dubitet, an tunc
habuerit animum se obligandi,
teneatur illud seruare? pag. 110.
n. 5. Et an tale votum reserua-
tum sit Summo Pontifici? ibid.*
- 13 *An in dubio, quod, quando quis
percutit clericum, talis percussio
fuerit gravis, reseruata sit eidem?
ibid. n. 6. & 7.*
- 14 *An casus Bullæ Cœna dubij (siue
iuris, siue facti) reseruati sint ei-
dem? ibid. n. 8. & 9.*
- 15 *An in dubio, quod Superior, vel
Iudex sit officio primatus, faciat
acta valida, & sit obediendum
ei? pag. 113. n. 2.*
- 16 *An in dubio, cum nihil à Papa ex-
primatur in literis, virtute Iubi-
lai, Bullæ, vel priuilegij absolutio
à exsuris, deseruiat in utroq. foro,
vel solum in foro conscientia? Et
quid sit fortis conscientia? pag. 113.
n. 12. Vide etiam de censuris, vbi
multatibus spectantia reperies.*
- 17 *An in dubio de valore literarum
Apostolicarum, vel in casu, quod
constet de inualiditate earum,
possint Principes seculares per
suos ministros de hoc opponere
coram Iudice Ecclesiastico, vel
etiam Pontifici supplicare?
pag. 172. n. 10. 11. & 12. Et an,
si non sit aditus ad Iudicem Ec-
clesiasticum, vel nolit is subre-
ptionem illarum declarare, &
periculum sit in mora, possint*

- earundem executionem impedire? pag. 173. n. 11.
- 18 An in dubio, cuiusnam Iudicij Ecclesiastici, vel laici, iurisdictionis in aliquo casu sit, spectet ad Ecclesiasticum? pag. 176. nu. 7. & pag. 177. n. 8.
- 19 An in dubio, quod premium rei, quod mutuo datur, habeat crescere, vel decretere tempore restitutionis, licitum sit in mutuo pacisci, ut res restituatur in eadem mensura? pag. 203. & 204. An, & si probabilius sit, quod habeat crescere? An si sit probabilius, quod habeat decretere, licitum sit pacisci, ut restituatur in maiori mensura? ibid.
- 20 An, si sit dubium in lege, mentem legislatoris aliam fuisse, & ex alio capite res non patitur moram, ut superior consulatur, possit Iudex inferior in tali casu in lege dispensare, illiusque rigorem, & penam relaxare, vel mitigare? pag. 214. & 215.
- 21 An in dubio de viribus, & valore iuramenti. Item an in dubio, si iuramentum sit licitum, sit obligatorium in conscientia, si possit relaxari, &c. Cognitio spectet ad Iudicem Ecclesiasticum tantum? pag. 224. An, si consistat de iniustitia iuramenti, possit etiam Iudex secularis exactorem iuramenti cogere, ut iuramentum relaxet, vel etiam auctoritate sua illud relaxare? ibid. Et, an directè, vel indirectè tantum? pag. 225. n. 3. ubi multos casus reperiet.
- 22 An in dubio, quod tributum sit iustum, Principi exigendū, peccet, & ad restitutionem teneatur? pag. 248. n. 4. vide etiam pag. 4. 5. 6. & 7.
- 23 An in tali casu excusetur saltem exactor, etiam si tributum postea deprehendatur iniustum? pag. 249. Quid si sciebat, Principem dubitare, & dubitare imperare? ibid. Quid si non erat subditus, vel si subditus, non exegit compulsus, sed spontè oblatus? ibid. An etiam contrahat excommunicationem Bullarem, si scilicet exegit dubius? Et quantum tributum postea deprehendatur iustum? n. 1. & 4. & pag. 250. n. 7. vide etiam pag. 4. 5. 6. 7. & 199.
- 24 An, licet in dubio possint Officiales, & exactores (praesertim si superioris preceptum commodè declinare non possint) tributum, vel donativum exigere sine peccato & censura Bullari, consulere Consiliarij, vel concludere Parlamentarij? pag. 253. vide etiam pag. 4. 5. 6. 7. & 199.
- 25 An in dubio de equitate causae subsidij charitativi inter Episcopum & Clerum, ad superiorem, vel ad Arbitros ab ipsius recurrentem sit? pag. 264. n. 7.
- 26 An in dubio, quod statutum, in quo Ecclesiastici non nominantur, Ecclesiastici damnum illaturum sit, possit Episcopus auctorem statuti cogere, ut declaret in statuto Ecclesiasticos non comprehendere? pag. 362. n. 6. & 9. An, & quid facere debeat, si constet, statutum Ecclesiasticis damnum esse illaturum? ibid. n. 10.

DE CONSCIENTIA opinativa, seu probabili.

- 1 *An Parliamentarij & Consiliarij Regis teneantur sequi opinionem probabiliorem?* pag. 6.
- 2 *An opinio probabilis Doctorum, etiamsi forte falsa illa sit, tribuat iurisdictionem?* pag. 113. ubi multos casus inuenies.
- 3 *An, si sit probabilius, quod precium rei, quae mutuo datur, habeat crescere tempore restitutionis, licitum sit in mutuo pacisci, ut res restituatur in eadem mensura?* pag. 203. & 204. *Quid in dubio?* *An, si probabilius sit oppositum, licitum sit pacisci, ut restituatur in maiori mensura?* ibid.
- 4 *An, si sit probabilius, mentem legislatoris aliam fuisse, nec voluisse talem casum in sua lege comprehendi, & ex alio capite res non patiat moram, ut superior consulatur, possit Iudex inferior in tali casu dispensare in lege scripta, illiusque rigorem, & poenam relaxare, vel mitigare?* pag. 214. & 215. *An tamen, si potest, teneatur superior in dicto casu consulere?* ibid.

DE LEGIBVS, STATUTIS & Praeceptis.

- 1 *An Ecclesiastici subdantur legibus Principum secularium quoad personas, & quomodo?* pag. 24. *An subdantur etiam quoad bona, & quomodo?* ibid. & pag. 25. 26. & 27.

- 2 *An subdantur legibus infirmantibus contractum, testamentum, &c. & legibus reddentibus homines inhabiles ad contrahendum, testandum, &c. in poenam commissi criminis?* Item *an subdantur legibus infirmantibus contractum, testamentum, &c. quae poenales non sunt, sed certam formam, seu solennitatem contrahendi, testandi, &c. prescribunt?* pag. 28.
- 3 *An Pontifex possit, quin & debeat abrogare leges Principum iniustas, & bono spiritali aduersantes?* Et *an in tali casu subditi teneantur potius obedire Pontifici, quam Principibus?* pag. 67. n. 1.
- 4 *An lex poenalis, loquens de casu vero, comprehendat casum ficti?* pag. 79. n. 6. & 7. *An aliquando?* ibid. n. 8. *An saltem in dispositionibus fauorabilibus?* pag. 80. n. 1. 2. & seqq. ubi multos casus reperies.
- 5 *An impuber statim post usum rationis subiciatur legibus, & praeceptis Ecclesiae, ut Confessionis, Communionis, abstinentiae à lacteinijs, à carnibus, &c.* pag. 82. n. 2. *An, & subiciantur censuris & poenis?* ibid. & pag. 83. n. 4.
- 6 *An, si quis contra legem, quae etiam naturaliter obligat, peccatum censuram, vel aliam poenam annexam habens committat ex gravi metu mortis, vel infamiae, &c. vel cum ignorantia talis censurae, vel poenae excusetur?* vide de censuris, de irregularitate, & de poenis.

- 7 *An lex, vel preceptum humanum possit se extendere ad actus meri internos precipiendos, & puniendos?* pag. 97. n. 3. 4. & seqq. *An saltem ad actus, qui sunt oculi per accidens ibid. n. 6.*
- An, qui opus preceptum, quatenus ex obiecto bonum est, implet, quamvis ex mala intentione; v.g. ex inani gloria, &c. is legem humanam violet?* pag. 98. n. 1. *An intentio, & finis precepti cadat sub preceptum?* ibid.
- 9 *An, qui opus preceptum secundum substantiam prestat, etiam si tunc nolit preceptum implere, nihilominus precepto satisfaciatur?* pag. 99. n. 1. *An, et si habeat voluntatem contrariam ibid. An si obligatus voto recitandi Rosarii, recitet animo tunc non satisfaciendi, teneatur iterum recitare?* *An, si obstrictus debito pecuniarum, solvat non volens tunc debito exolvere, teneatur iterum solvere?* ibid.
- 10 *An si in memor voti Rosarii recitet, vel in memor debiti pecuniæ solvat, vel beneficiatus in memor obligationis restituendi fructus pauperibus pro omissione Officii, elemosynas ipsi largiatur, ab obligatione dicta liberetur ibid. n. 3.*
- 11 *An lex, vel preceptum humanum possit saltem actus internos precipere, vel prohibere concomitantem, quatenus scilicet requiruntur ad morale substantiam actui externorum?* pag. 110. n. 4. *An si ebrius, dormiens, aut mentis impositus recitet horas Canonicas, Missa intersit, &c. Satisfaciat, ita ut non debeat iterum recitare, iterum Missa interesse, &c. si ad missam redierit? Item, an satisfaciat, ita ut amplius non teneatur, qui simpliciter inuitus, seu coactus Missa Sacrificio die festo assistit? Item, an similiter satisfaciatur, ita ut ad amplius etiam non teneatur, qui in somno, in amentia, vel per vim adductus decimas Parocho materialiter solvit?* ibid. n. 5.
- 12 *An legislator humanus (quamvis precipiendo rem aliquam efficere possit, ut qui legem transgreditur, peccet contra eam virtutem, cuius intuitu lex lata est) possit etiam efficere, ut qui legem observat, actum eiusdem virtutis exerceat?* pag. 98. n. 1.
- 13 *An, & quomodo excommunicando, v.g. eos, qui ex actu interno, ut ex odio, gratia, vel avaritia omittunt procedere circa aliquem in causa Fidei, extendat se ad actum internum, & saltem actum attingat?* ibid.
- 14 *An, si sit lex, vel preceptum fieri aliquid prohibens sub excommunicatione, vel alia pœna iuris, qui opus sic sub pœna prohibitum inuitus, seu coactus intermittere, pœnam evitet?* pag. 101. n. 2.
- 15 *An, si contra sit lex, vel preceptum fieri aliquid precipiens sub pœna iuris, ut supra, qui opus sic sub pœna preceptum inuitus seu coactus exequitur, pœnam etiam evitet?* ibid. n. 1. *An, si exequitur ob metum, v.g. si puer à Pedagogo verberandi metu adductus Missam attentè audit, pœnam etiam evitet, & precepto satisfaciatur?* ibid. n. 4. *An, et si talis expressam intentionem habeat non audiendi Missam, si Pedagogus abisset, adhuc pœnam evitet?*

enitet, & præcepto satisfaciatur, ita ut aliam Missam audire non teneatur? An saltem peccet seculidum affectum internum peccato commissionis? ibid. ubi aliorum casus reperietur.

- 16 An cum lex Ecclesiastica præcipit aliquod opus externum pium, v. g. vocalem orationem, Sacramentalem confessionem, &c. præcipiat etiam actum internum mentis, quem opus illud includit, adeo ut aliter præcepto imposito non possit satisfieri? An idem dicendum sit, cum superior præcipit subdito, ut sacrificet, sacramenta ministrat? &c. pag. 102.
- 17 An superior per legem, vel præceptum obligare etiam possit subditos ad habendam intentionem, vel aliam dispositionem accidentalem, seu non pertinentem ad substantiam moralem operis præcepti; v. g. ut ieiunia, vel orationes fiant in statu gratiæ; vel ut orationes & sacrificia offerantur ad particularem aliquam intentionem? pag. 103. num. 2.
- An possit id saltem efficere superior Religionis in ordine ad subditos suos? ibid. n. 3.
- 18 An superior reservare sibi possit peccata mortalia interna? & an expediat? ibid. n. 4.
- 19 An possit præcipere ea, quæ pertinent ad naturam corporis conservandam, & propagandam: v. g. possit pater filijs, & dominus servis præcipere matrimonium contrahi, vel virginitatem servari, & huiusmodi alia? pag. 104. n. 6.
- 20 An superior concedendo dispensationem in matrimonio (si factum non fuit sub spe dispensationis

obtinendæ, vel sub intentione contrahendi cum coniuge coniugis mortui, aliter dispensatio concessa sit nulla) annulet illam, si talis intentio fuerit tantum in interno, & in supplicante non prodierit in externum? ibidem. pag. 103. n. 3.

- 21 An possit quis egredi ex oppido suo, & conferre se ad locum, ubi lex non obligat, ut solvatur à lege loci sui, v. g. de servando festo, de ieiunando, de contrahendo coram testibus & Parrocho? &c. pag. 111. n. 1.
- An, & ut effugiat reservationem casuum, ut scilicet ab his absolvi possit à quolibet, ubi non sunt reservati? ibid.
- 22 An leges, seu statuta, quæ continentur in Concilijs Nationalibus, Provincialibus, vel Synodalibus, indigeant consensu, seu approbatione Summi Pontificis? pag. 130.
- 23 An, si aliquod ex Concilijs istis, vel aliquam legem in ipsius latam Pontifex approbet, vel confirmet, ad se illam revocet, & propriam sibi faciat, ut deinde nullus Prælati inferior Pontifice possit legem illam abrogare, vel in illa dispensare?
- 24 An, si superior statutum concernens favorem aliorum, aut favorem publicum confirmet, non possit postea ab inferioribus, qui illud condiderunt, infringi, aut mutari? ibid. Quid, si superior illud confirmaverit in gratiam & favorem ipsorum statuentium? ibid.
- 25 An possit Archiepiscopus, quæ decreta sunt in Concilio Provinciali, revocare, immutare vel dispensare?

- dispensare* ? &c. pag. 131. nu. 14.
 Et, an possit à Synodo, seu Concilio Episcoporum iudicari ? ibid.
- 26 An, ut leges humana, tam Ciuiles, quàm Pontificia (etiam in Bulla Cœna Domini) obligent in conscientia, requiratur non solum promulgatio, sed etiam consensus, & acceptatio populi ? pag. 152.
- 27 An, si Princeps, siue secularis, siue Ecclesiasticus intendat ferre & promulgare legem independentem à consensu & acceptatione populi, & sic intendat per illam obligare independentem à consensu & acceptatione populi, lex sit valida ? ibid: An qui sine causa sufficienti illam non acceptant, peccent contra ipsam, ipsiusq. pœnas contrahant, vel solum peccent cōtra legem naturalem ? ibid
- 28 An possint à Principe seculari in defensionem sui Iurispatronatus condi leges statuentes, ne litera Apostolica executioni mandentur sine ipsius consensu pag. 173. n. 12. An possit Princeps secularis per suos ministros recognoscere literas Apostolicas, facultates Nunciorum, sententias, censuras & similes alias res Ecclesiasticas pag. 170 171. 172 173. & 174. An possit Pontifex derogare Iurispatronatus prædicto ? ibid.
- 29 An leges, seu statuta generalia Pontificia (quales sunt Bullæ, & Extrauagantes) ut valeant, & subsistant, indigeant Regio Exequatur ? pag. 174. n. 14. & 15.
- 30 An, si Ecclesiastici transgrediantur legem Ciuilem, possit Ciuilis Potestas exigere ab illis pœnam à tali lege impositam, siue illa sit pœna priuationis rerum, quæ quasi in commissum ceciderint, siue sit pœna pecuniaria ? p. 180. nu. 8. & seqq. ubi multos casus reperies. An saltem possit priuare Ecclesiasticos rebus, quæ possent ipsi Ecclesiasticis, vel eorum Prælati restituantur ? pag. 281. n. 10.
- 31 An leges Principum iniustæ, & bono spiritali repugnantes possint abrogari à Summo Pontifice ? Et an sunt subditi Principum teneantur potius obedire Pontifici, quàm Principibus ? pag. 187.
- 32 An possit Princeps ex causa operari, & iudicare contra leges Ciuiles, & in illis dispensare, siue non complectantur Principem, ex rationabili causa (ut si lex extet, ut nullus induatur serico) siue complectantur Principem, & spectent ad communem Reipublicæ gubernationem, & tunc siue illa leges conferant ius alteri (ut quod fur vapulet, vel innocens, probatus nocens, condemnatur, &c.) siue conferant (quales sunt leges prescriptionis, & quæ præcipiunt parti læsæ pecuniam aliquā à laesore dare, vel habentibus hac, vel illa merita, hac, vel illa beneficia conferri, &c.) pag. 207. & 208. Item, an possit auferre ius, vel rem uni, & alteri dare ? Et ex qua causa ? Et, si non facis ex causa, an peccet, & grauius, quàm persona priuata ? & teneatur ad restitutionem ; et explicar debet in confessione istam circumstantiam ? pag. 209 & 210.

- 33 *An possit operari, & iudicare contra leges dictas, & in illis dispensare ex causa publica solum, vel etiam ex privata?* v. g. *An possit dispensare, quod homicida non moriatur, sed aliam poenam luat, vel etiam nullam, solum quia utilis est Reipublica, vel etiam quia dilectus est Principi, et si non utilis Reipublica?* pag. 209.
- 34 *An, si Princeps ex causa iusta (id est publica) conferat alicui privilegium (v. g. ne bona illius praescribi possint) inferior Iudex teneatur de bonis illis non secundum privilegium à Principe datum iudicare, adeo ut alioquin Iudex inferior & peccet, & sententia ipsius sit nulla?* pag. 208. n. 1. & 2.
- 35 *An possit Princeps operari & iudicare contra leges civiles, & sic in illis dispensare, si contineant ius naturale?* pag. 210. & 211.
- 36 *An, si observatio legis scripturae ratione loci, temporis, vel alicuius alterius circumstantiae, aliquid inducit contra ius naturale, possit etiam Princeps non supremus iudicare contra legem scriptam, sequendo Ephebejam?* pag. 211. ubi aliquot casus reperies.
- 37 *An, si quis minetur tibi mortem, si ieiunies, tenearis servare legem, seu praeceptum de servando ieiunio?* ibid. n. 4. *Quid si minetur in contemptum Fidei, vel Religionis?* ibid.
- 38 *An, si vir austerus graviter minetur uxori, si domo exeat, teneatur ista servare legem, seu*
- praeceptum de Missa audienda?* pag. 212. n. 5.
- 39 *An, si Sacerdos graue malum sibi timeat, si non sacrificet, teneatur servare legem, seu praeceptum de non sacrificando, v. g. quia in ipsius Missa ad se excommunicatus vitandus, vel quia ipse Sacerdos altare lapideum, vel vestes sacras ad sacrificandum necessarias non habet, vel quia ieiunius non est, vel quia est suspensus, excommunicatus, aut irregularis, &c. ibid.*
- 40 *An similiter, si quis graue malum sibi timeat, si non comunice, teneatur servare legem, seu praeceptum de non comunicando; v. g. quia is, cum quo habet comunicare, est excommunicatus vitandus, vel ipse est talis?* ibid. n. 6.
- 41 *An etiam, si graue malum sibi timeat, nisi cum consanguinea matrimonium contrahat, teneatur servare legem de non contrahendo cum consanguineis? Et an possit etiam consummare ante impetratam à Pontifice dispensationem?* ibid.
- 42 *An Carthusianus, si alios cibos non habet, teneatur servare legem, seu statutum de perpetuo abstinence carnum?* pag. 212. n. 7. *Et an ad id etiam teneatur, si alios cibos habet, sed, si carnes non comedit, magnum damnum salutis sibi timeret?* ibid. n. 8.
- 43 *An leges hominis obligent cum magno incommodo? Et an saltem obligare possint cum magno incommodo?* pag. 212. n. 8. & pag. 213. nu. 9.
- 44 *An saltem leges Dei, ipsiusque Christi positae obligare possint*

- cum magno incommodo; & an ordinariè obligent de facto cum magno incommodo; idque siue in Testamento veteri (ut de Sab. bato obseruando, abstinentia à sanguine, à carne suilla, &c.) siue in Nouo (ut de suscipiendis Sacramentis) adò ut ratione scandali, vel ratione Spiritus alius detrimenti vitandi aliter res sese habere non possit? pag. 213. n. 9.
- 43 An, si ex obseruatione legis, vel præcepti positiui (etiam hominis) sequitur Reipublica commodum, aut ex illius neglectu timetur incommodum, obliget tunc saltem lex positiua (etiam hominis) cum magno incommodo, etiam cum bonorum fama & vitæ periculo: ut si Dux militi præcipit, ut stationem seruet; & Papa Sacerdoti, ut Infidelibus Fidem prædicet? &c. n. 10.
- 46 An, si transgressio legis, vel præcepti positiui (etiam hominis) cedere videatur, in legislatoris potestatis contemptum, aut in Fidei, vel Religionis Christianæ detrimentum, obliget similiter tunc cum magno incommodo, etiam cum bonorum fama & vitæ dispendio? n. 11.
- 47 An possit Princeps facilius, & multisoties dispensare in criminabilibus, quàm in civilibus? pag. 214.
- 48 An, si leges scriptæ contineant ius merè positiuum, debeat secundum eas ordinariè iudicare Iudex, præsertim si supremus non sit? ibid. n. 10.
- 49 An, si sit supremus, possit ex causa aliquando in illis dispensare, illarumque rigorem & penam relaxare vel mitigare? ibid. n. 2.
- 50 An possit etiam aliquando Iudex inferior; ut si adsit tacita, vel expressa superioris concessio, vel si constet mentem legislatoris alià fuisse, nec voluisse casum talem verbis legis sue comprehendere? nu. 3. Et an in tali casu, si potest, teneatur legislatorem, vel superiorem consulere? ibid.
- 51 An etiam possit, si probabilius sit, aliam fuisse mentem legislatoris, & res non patiatur moram, ut superior consulatur? pag. 215. nu. 4. Et an in tali casu, si potest, teneatur legislatorem, vel superiorem consulere? ibid.
- 52 An etiam possit, si vtrinque sit æquale dubium, & Princeps ex alio capite consuli non possit? ibidem nu. 5.
- 53 An, & quando Princeps sit liber, & solutus à legibus, quando non? Item quando Princeps possit dispensare in legibus, quando non? ibid. n. 6. & pag. 116.
- 54 An, si potestas, etiam laica, ob iustā causam aliquid lege, vel præcepto præcipit, vel prohibet, habeat ei subditus non obstante iuramento in contrarium obedire? & pag. 225. n. 5.
- 55 An, si Reipublica bonum ita postulat, possit potestas, etiam laica, promissionem, vel contractum prohibere, ut etsi iuramentum accedat, nulla ex ea promissione, vel contractus obligatio nascatur? pag. 217. & 226. An hinc prodigus non possit, neque cum iuramento obligare se ad alienandū, soluendum, &c. Et pupillus, neque cum iuramento obligare se ex contractu cum tutore? Et quilibet, neque cum iuramento obligare

- fit etiam contra immunitatem Ecclesiasticam?* pag. 352. Item *an si precipiat, quod teneantur vendere in quarta domo, v. g. ab Ecclesia distant?* pag. 354. n. 1.
- 67 *An ad penam lege, vel statuto impositam contra custodes animalium, quæ sunt Ecclesiæ, vel Ecclesiasticorum?* pag. 319.
- 68 *An lex, vel statutum fit contra immunitatem Ecclesiasticam, si precipiat, ne laici vendant, molant, coquant panem, aut alia servitia & obsequia Ecclesiasticis præstent?* pag. 357. & 358.
- 69 *An sit contra eandem, si tollat Ecclesiasticis ea, quæ iis tanquam civibus competunt?* pag. 358. n. 1. *An etsi id fiat non ex odio, sed sub ratione boni communis?* pag. 359. 361. n. 3. & 362. n. 7. & 8. vide etiam pag. 344. 348. & 349. *An, etsi non fiat per regulam generalem, sed particularem?* ibid. n. 5.
- 70 *An sit contra eandem, si prohibeat Ecclesiasticos (in casu, quod in aliquo Baronis loco vendantur commestibilia in eius taberna posita) aperire tabernas ad vendendas res ex suis prædij collectas?* pag. 359. n. 1. 2. & 3. *An Baro id efficiendo, inferat iniuriam etiam vassallis laicis?* pag. 360. nu. 4. *An & contrahat censuram Bullarem?* n. 5.
- 71 *An sit contra eandem, si prohibeat Ecclesiasticos (quamvis alijs omnibus id prohibeatur) extrahere vinum ex civitate ad vendendum, vel introducere in illam ad vendendum?* pag. 359.
- 72 *An sit contra eandem, si in ordine ad Ecclesiasticos contineat verba non solum hortatoria, sed etiam precatória?* pag. 360.
- 73 *An sit contra eandem si precipiendo (ne concubina v. g. teneantur pro furtis, quæ committunt) extendat se etiam ad Ecclesiasticorum concubinas, quæ in ordine ad illos furtum commiserunt?* pag. 361. n. 1. & seqq.
- 74 *An lex, vel statutum, si comprehendat Ecclesiasticos, valeat seu subsistat, quamvis sit licitum, honestum, propter utilitatem publicam editum. & privilegia eorum non lædent?* n. 5.
- 75 *An valeat, si sit Ecclesiasticis favorabile?* n. 4. *An saltem, si sit merè privilegiativum?* ibid.
- 76 *An valeat, & non sit contra immunitatem Ecclesiasticam, si in ipso Ecclesiastici nominentur, quamvis sit iisdem favorabile, & utile communitati?* n. 7. & 8.
- 77 *An, si in ipso Ecclesiæ & Ecclesiastici non nominentur, & dubium sit, an tale statutum Ecclesiæ, vel Ecclesiasticis damnum illaturum sit, possit auctor statuti cogi, ut declaret Ecclesias, & Ecclesiasticos in statuto non comprehendendi?* pag. 362. n. 6. & 9.
- 78 *An, si evidenter constet damnum esse illaturum, & sit libertati seu immunitati Ecclesiastica adversari, possit, quin & debeat Episcopus precipere, ut auctor illud tollat; & si ille recuset, ipsemet propria auctoritate tollere, & irritam declarare.*

DE SUMMO PONTIFICE.

- 1 An possit Pontifex derogare Ecclesiastica immunitati, concedendo Principibus contra illam aliquod privilegium? pag. 43. nu. 14.
- 2 An possit illud postea reuocare, seu tollere, sicut et tollere consuetudinem immemorabilem introductam cum fama constanti de accepto privilegio, etiam si facta fuerint concordata? pag. 43. et pag. 44.
- 3 An reuocet: de facto per Bullam Cœna Domini? ibidem. pag. 44. num. 19.
- 4 An possit, quin et debeat abrogare leges Principum iniustas, et bono spirituali aduersantes? Et an tunc subditi teneantur potius obedire mandatis Papæ, quam Principum? pag. 67. n. 1. et pag. 187 n. 7.
- 5 An possit, si sic exigat Fidei, Ecclesia aut boni spiritualis communis conservatio, deponere Reges? ibid. n. 2.
- 6 An possit, si Princeps aliquis hæreticus, vel Schismaticus efficiatur, aut si Hæreticis, Schismaticis, vel alijs infidelibus Ecclesiam oppugnantibus auxilium præstet, aut quid aliud faciat, quod cedat in Ecclesie detrimentum, uti aduersus illum gladio temporali, et procedere usque ad depositionem, et expulsionem? Regno? ibid. num. 3. et pag. 186.
- 7 An possit Imperatoris Electores instituere, et institutos ex causa mutare? ibid. nu. 4. et pag. 188.
- 8 An possit Imperatoris electionem confirmare, quin et improbare, si, qui electus est, idoneus sibi non videtur? Item an possit ex causa alium eligere, et electum, quamuis confirmatum, deponere? ibid. n. 5. et pag. 188.
- 9 An possit ex causa (v. g. propter Electorum negligentiam, et discordiam, aut propter electi bonitatem, aut propter populi Christiani, et pacis providentiam, aut propter Hæreticorum, Schismaticorum, et similium hominum audaciam coercendam) per seipsum Imperatorem eligere? ibid. n. 6. et pag. 188. et 189.
- 10 An possit derogare Iuripatronatus laicorum? pag. 173. nu. 11. et pag. 192. An, et quod remedium sit pro illis, si Pontifex expressè derogat? ibid.
- 11 An possit per suos ministros occidere bannitum in territorio alterius Principis? et etiam si bannitus non sit grassator? pag. 179. nu. 7. An, et quid dicendum de alijs Principibus. ibid.
- 12 An possit proponere primum occidenti bannitum? pag. 180.
- 13 An possit, si sic exigat Ecclesia bonum commune, ausirre bona Christianorum? pag. 185. n. 2. et pag. 187. et 197.
- 14 An conferat ipse immediatè Regibus potestatem, quam habent, vel potius Deus, aut Populus? ibid. et pag. 186.
- 15 An habeat ratone Pontificalis Officii potestatem super omnia negotia, etiam secularia. et quomodo? pag. 185. n. 3. Et an habeat præter gladium spirituale, gladium temporalem; et quando,

- Et quomodo exerceantur pag. 186.*
- 16 *An, & à quo immediatè habeat ipse suam potestatem? n. 4. An, & quid operentur homines Papam eligendo? Item, & depnendo? n. 5.*
- 17 *An possit, si sic etiam exigat Ecclesia bonum commune, auferre bona Clericorum, etiam patrimonialia? pag. 187. n. 7. Item, an possit multò magis auferre bona Ecclesiarum, beneficia, &c. & alteri dare? ibid.*
- 18 *An possit priuare omnes Clericos omnibus beneficijs? Item, & disponere, quòd omnes Clerici uxorem ducant? pag. 187. n. 7.*
- 19 *An, & quid possit in ijs, quæ sunt iuris naturalis, & à iuri; vt in votis, iuramentis, & similibus alijs obligationibus. & debitis erga Deum contractis? ibid. & pag. 194. n. 2.*
- 20 *An, & quando intelligatur dictum illud, quòd Papa omnia possit? Et quomodo intelligatur auctoritas illa Matthæi 16. quodcūque ligaueris super terram, &c. pag. 187. n. 7.*
- 21 *An possit ex causa, si duo ad Imperium eligantur, fauere uni potius, vt præeligatur, quàm alteri? Item, an possit per se Imperatorem eligere, si pars vocata, & expectata nollet eligere, aut nollet ad eligendum conuenire? pag. 189.*
- 22 *An possit etiam ex causa prouidere de electione Imperatoris per hereditariam successionem? ibidem nu. 5. Et an idem dicendum de electione Pontificis? ibid.*
- 23 *An possit Infideles Principibus Christianis subiectos priuare dominio, quod ipsi Infideles in seruos suos habent, si ibi ipsorum seruus efficiantur Christiani? ibid. An idè possit facere Princeps secularis? ibid.*
- 24 *An possit etiam seruos Infidelium Principibus Christianis non subiectos à Dominio suorum dominorum absoluerè, si periculum peruersionis ab illis patiantur? ibidem.*
- 25 *An possit Infideles; vt Paganos, Iudeos, &c. directè (instituto v.g. contra eos bello, vel proposita eis pœna mortis, carceris, bonorum spoliationis, &c.) cogere ad Christi Fidem amplectendam? pag. 190. An idem possit facere Princeps secularis? ibidem.*
- 26 *An possit saltem cogere indirectè, negando, v.g. ipsis ius habitandi in locis suis, si Euangelij prædicationem audire recusent; vel imponendo ijsdem maiora, quàm alijs subditis (intra limites tamen Iustitiæ) tributa, donec Christiani efficiantur? ibidem. An idem possit facere Princeps secularis? ibid.*
- 27 *An possit Infideles illos, qui Fidem Christianam nunquam professi sunt, spiritualibus pœnis ad Fidè compellere? An saltem possit compellere Hæreticos & Apostatas, & hos (si sint relapsi, vel incorrigibiles) vt pœna mortis afficiantur, seculari magistratui tradere? pag. 190. An idem possit facere Prælati Ecclesiastici inferior? ibid.*
- 28 *An possit Infideles externos (id est Principibus Christianis non subiectos) inuadere, vel bello persequi propter infidelitatem idololatricam,*

- triam, & similia eorum peccata; si
hac Christianis, aut alijs innocen-
tibus iniuriosa non sint? ibid. An
salte possit, si iniuriosa sint; ut si
impijs suis ritibus innocentes da-
mno afficiant, v.g. rapiendo, vel
immolando infantes; vel si Chri-
stianam Fidem contumelijs, vel
blasphemijs prosequantur; vel si
Christianos perner. ere conentur;
vel si Euangelij Prædicatoribus
aditum in Regiones suas, aut suis
subditis Fidem ex Prædicatori-
bus audiendi, & amplectendi li-
beram potestatem concedere recu-
sent? pag. 191. An idem possit
facere Princeps secularis? ibid.*
- 29 *An possit Infidiles Principibus
Christianis subiectos compellere,
ut natura legem obseruent. ideo-
que abstinant a falsorum Deo-
rum cultu. & ab omni impietatis
sacrilega, &c. Item, an possit ob-
hac, & similia peccata, & ne
Christiani damna ab ipsis patian-
tur, de terris suis illos expellere?
pag. 191. & 192. An idem possit
facere Princeps secularis? ibid.*
- 30 *An debeat Indæorum causas, seu
controuersias ciuiles decidere se-
cundum legem ipsorum Mosai-
cam, v.g. ut filius excludat filiam
ab hereditate patris? Et an, si
casus lege Mosaiæ determinatus
non sit, vel si Iudæus cum Chri-
stiano litiges, decidere secundum
leges nostras? pag. 192.*
- 31 *An, si defuncto conferat alteri bene-
ficio iurispatronatus laici cen-
seatur ei derogasse, nisi dissorte id
in literis per clausulam derogato-
riam exprimatur? pag. 192. n. 2.
Et, an si beneficium ad Regem,
Ducem, vel Marchionem perti-*
- tineat, debeat id ipsum in dictis li-
teris exprimi? Quid, si benefi-
cium sit iurispatronatus Eccle-
siastici? ibid. nu. 2. Et quid, si
partim sit laici, partim Ecclesi-
astici? pag. 193. nu. 4.*
- 32 *An per Apostolicas beneficiorum
reseruaciones (quæ fiunt per cri-
men, vel quia contingit beneficia
vacare apud Sedem Apostoli-
cam, vel ob aliam rationem, &c.)
ex iuris communis, vel Cancellaria
Regularum dispositione, com-
prehendat beneficia iurispatro-
natus laicorum, quoad eorum
presentationem, vel solum quoad
institutionem, quæ Prælati com-
petit? pag. 193. Et, an id intel-
legendum sit solum de Episcopa-
tibus, Abbatibus, Prioratibus, De-
canatibus, & alijs dignitatibus,
non item de beneficijs minoribus?
ibidem.*
- 33 *An, si iurispatronatus priuilegio, vel
prescriptione acquisitum sit à lai-
co, possit ei derogare sine expressa
clausula derogatoria, modò non
constet à laico illud fundatum
fuisse? ibid. nu. 5. An, & possit
etiam Legatus à latere, vel Nun-
cius Apostolicus cum potestate
Legati latere, tale beneficium
sine presentatione conferre?
Item, an possit conferre bene-
ficio iurispatronatus Ecclesiasti-
ci? ibid. n. 6. An, & possit etiam
Episcopus? n. 7.*
- 34 *An possit Pontifex dispensare,
quòd quis retineat plura beneficia
residentiam requirentia? & ex
quibus causis? pag. 194. num. 1.
An, si non fuerit iusta causa di-
spensandi, is qui dispensationem
ebtinet, sit tutus in conscientia,
sial-*

- si alterum non resignet? ibidem num. 2. An possit etiam Episcopus aliquando plura beneficia conferre? pag. 195. num. 4. 3. & seqq.*
- 35 *An possit dispensare, quod quis habeat Episcopatum ante legitimam aetatem, & ex qua causa? ibid.*
- 36 *An si supra Concilium, & sic possit ex causa dispensare in aliqua re, quamvis illam prohibeat Concilium? nu. 2.*
- 37 *An sit dominus, vel dispensator tantum beneficiorum? Item & indulgentiarum? ibidem. & pag. 334.*
- 38 *An, quamvis illam non sit dominus, sed tantum dispensator, collatio tamen beneficij secundi, tertij, &c. sit valida; ita ut, qui accepit (licet teneatur resignare ex illis aliquot, quae non sunt ipsi iuxta suum statum necessaria, vel in quibus obtinendis legitima causa non intercessit) non teneatur tamen fructus restituere: praesertim si muneri suo saltem per Vicarium satisfecerit? pag. 195. nu. 3.*
- 39 *An possit ex causa transferre beneficia, & cetera bona Ecclesiastica ad alios usus, etiam in Principes seculares, nedum in alias Duceces, vel Ecclesias? pag. 196. num. 1. An, & quando possit valide, sed non licite? Item quando possit valide, & licite? Item quando non possit nec valide, nec licite? num. 2. & pag. 197. & 334.*
- 40 *An ceterorum bonorum Ecclesiasticorum sit dominus, vel dispensator tantum? ibid. An, & penes quem, si non est dominus, resideat dominium illorum? ibidem, & pag. 288. num. 2.*
- 41 *An, quando bona sunt incerta, vel incertum est debitum (quia scilicet creditores ignorantur) possit compositionem admittere; siue debitum sit ex delicto, ut in usuris, & furtis minutis siue absque delicto, ut in debitis ex contractu, vel in inuentis? pag. 197.*
- 42 *An, si creditores sint noti, possit debitorem a restitutionis obligatione liberare? ibid. An saltem possit, si iusta causa subsit? An, & tunc possit etiam Princeps secularis? ibid.*
- 43 *An possit pro criminibus, ut heresitis, Apostasia, &c. multas pecuniarias, & confiscationes bonorum imponere, & consequenter debitoribus eorum huiusmodi restitutione faciendas condonare? ibidem.*
- 44 *An possit facere, ut in iudicijs procedatur secundum allegata, & probata, quamvis haec per privatum scientiam certo noscantur falsa? vide de Iudice, & Magistratu, ubi multos casus reperies.*
- 45 *An, & quae possit facere ut Princeps? vide de Principe, seu Rege.*
- 46 *An possit precipere fidelibus, ut cum periculo vitae, nedum famae, vel fortuna bonorum censuras, & praecepta ipsius positiva observent, saltem si alioquin sequeretur legislatricis potestatis contemptus, vel Fidei, & Christianae Religionis detrimentum? pag. 213. num. 11.*
- 47 *An, & possit precipere Sacerdoti, ut cum periculo vitae Christi Fidem*

dem Infidelibus pradicet? *ibid.* num. 10. ubi multos casus reperies.

- 48: An, & quid possit circa vota, iuramenta, & vota iurata? *vide de voto, & iuramento.*
- 49: An possit ex causa gravare bona Ecclesiastica, quæcunque illa sint? pag. 285. num. 2. & pag. 289. nu. 3. An, & possit Episcopus? *ibid.* *vide etiam de subf. dio charitativo: An, & possit Princeps secularis, & quando? vide de gabelis, tributis, & collectis.*
- 50: An non possit neque ab Augusto, neque à Regibus, neque à Populo, neque ab omni Clero iudicari, vel deponi? pag. 314.
- 51: An possit deponi, si labatur in hæresim notoriam, saltem postquam hæc ab Ecclesia declarata fuerit? Item, an si resignaverit, Ecclesia resignationem acceptante? Item, an si exterius se gerat ut hereticum? Item, an si sit schisma, & Ecclesia non possit cognoscere, quisnam verus Pontifex sit? *ibidem.*
- 51: An Pontifex, vel Concilium generale possit ex causa remittere aliquid de privilegijs exemptionis Ecclesiastica, & secularibus permittere, ut adversus Clericos aliquam iurisdictionem exercent, vel tributa aliqua exigant? pag. 313. & 328. An, & alij Ecclesiæ Prelati possint etiam permittere aliquid in praxi poni contra libertatem Ecclesiasticam, si sine scandalo, vel maioris mali periculo id impedire non possint? *ibid.* 313.
- 53: An, si exemptio Ecclesiastica non

esset de iure divino, & Principes noluisent in ipsam consentire, Pontifex, vel Concilium generale auctoritatem habuerit illam inducendi? pag. 317. Et an sit de iure divino? pag. 307. & seqq.

- 54: An scientia, & tolerantia Pontificis præiudicet exemptioni, seu immunitati Ecclesiastica? pag. 268. 293. num. 3. & 4. & pag. 315. 318. 319. 325. & 326. An saltem in casu, quod ad sit consuetudo immemorabilis coniuncta, cum fama priuslegij incerta, aut cum fama priuslegij certa, aut cum fama priuslegij concordati, seu per modum contractus se habentis? pag. 305. vsque ad 335. *vide etiam de consuetudine.*
- 55: An in tali casu possit Pontifex talem consuetudinem, vel prescriptionem, sicut & ipsam privilegium concessum revocare? pag. 326. & 327. Et, an defacto revocet quotannis per Bullam Cæna? *ibidem,* & pag. 329.
- 56: An, & quid dicendum de consuetudine coniuncta cum fama privilegij quam in quibusdam casibus contra immunitatem Ecclesiasticam habent Reges Hispania, ut Tribunal dela Fuerza, & Monarchiam Regni Sicilia exercere? Item, quam habent Reges Gallia, ut canonicatus, & beneficia conferre? Item, quam habet Respublica Veneta, ut in aliquibus casibus contra Clericos procedere? Item, quæ viget in Lusitania, in Regno Castella, & alibi? pag. 328. & 329. *vide etiã de immunitate Ecclesiastica, de privilegijs & de consuetudine.*
- 57: An,

- 57 *An, & quid dicendum de consuetudine coniuncta cum fama privilegij concordati, seu per modum concordia, & sic per modum contractus se habentis? An scilicet has consuetudines defacto reuocet quotannis per Bullam Cœne? pag. 330. An saltem reuocare ex causa possit, & aliquando debeat? pag. 331. vide etiam pag. 332. & 333. An, si ex causa reuocet, debeat parti privilegiata, si quod ex tali reuocatione damnum patiatur, compensare? ibid. Et an, si sine causa reuocat, valide etiam reuocet? pag. 332. & 335. vide etiam in tractatibus citatis.*
- 58 *An per Bullam Cœne, vel per Inbilaum reuocet, vel suspendat privilegia Cruciate? pag. 331. Item, & privilegia Regularium? ibidem.*
- 59 *An teneatur stare contractui, & sic, si inuestiuit aliquem de Baronia, vel Castro, non possit eum, eiusve successores sine causa priuare? Item, nec sine causa absolvere aliquem ab obligatione, qua astringitur aliter? pag. 334. & 335.*
- 60 *An Ecclesiastici, si habeant Feudum à Rege, & eodem tempore vocentur à Rege, & à Pontifice, debeant prius obedire Pontifici, quàm Regi? pag. 332. num. 4. An, & prius etiam Metropolitanus? ibid.*
- 61 *An, si non confirmes privilegia concordata, seu per modum concordia, & sic per modum contractus se habentia, inter seculares, & Ecclesiasticos etiam in Concilio Provinciali facta, subsistant, seu valeant, si per ea concedatur laicis iurisdictio aliqua in personas Ecclesiasticas? pag. 333. num. 1. Quid si concedatur solum executio, vel nudum ministerium, seu nudum factum; v. g. eripere arma Clericis noctu portantibus, capere Clericum in fragranti crimine, & similia? ibid.*
- 62 *An, antequam Pontifex consulatur, possit ad communem utilitatem, vel necessitatē (in casu, quod laicorū facultate non sufficiant) ex bonis Ecclesiarum vel Ecclesiasticorum fieri aliqua contributio, etiam si ad eam consenserit Episcopus, & Clerus? pag. 339.*
- 63 *An etiam, antequam Pontifex consulatur, possint Ecclesiastici (saltem si aliter commodè fieri non possit) cogi per Potestatem laicam ad præstandam contributionem, si hæc aequè primariò in utilitatem Ecclesiarum, Ecclesiasticorum, & laicorum faciendafit? v. g. ne flumen vicinos agros Ecclesiarum, Ecclesiasticorum, & laicorum inundet. Item, ne vermes prædia deuassent. Item, ne Infideles, vel Hæretici deuassent regiones Catholicorum. Item, ut via communis lapidibus fiernatur. &c. pag. 340. & 341. An, etsi similiter, antequam Pontifex consulatur, possint cogi ad vigilas præstandas, si aliter ciuitas defendi non possit? pag. 341. num. 3.*

DE CONCILIO

Generali, & alijs Concilijs inferioribus.

- 1 An conuocare Concilium generale spectet tantum ad Papam? pag. 2. num. 1.
- 2 An spectet etiam ad Legatum à latere? ibid. nu. 2.
- 3 An aliquando possit conuocari sine Papa? ibid.
- 4 An, & quanam sint Concilia Nationalia, Prouincialia, & Synodalia, & quotannis hæc celebrari debeant? pag. 130.
- 5 An Concilia non generalia, siue Oecumenica ut legitime conuocentur, requiratur consensus, vel approbatio Summi Pontificis? ibidem.
- 6 An, ut subsistant seu valeant, indigeant approbatione eiusdem; finibilin ipsis contra vniuersales Canones, vel Ecclesia vniuersalis consuetudinem decernatur? ibidem.
- 7 An, si aliquod ex Concilijs istis vel aliquam legem in ipsis latam, Pontifex approbet, vel confirmet, ad se illam reuocet, & propriam sibi faciat, ita ut deinde Prælatus quilibet Pontifice inferior legem illam abrogare, vel in illa dispensare non possit, & quando? ibidem.
- 8 An si Archiepiscopus velit prouincialia statuta condere, debeat Episcoporum Synodum eius rei causa conuocare, & ibi præsidere tanquam Decanus in Capitulo? pag. 131. nu. 14.
- 9 An, quod in Prouinciali Synodo

- statutum est, possit reuocare, im-
mutare, vel dispensare. &c. ibid.
- 10 An possit à Synodo, seu Concilio Episcoporum indicari? ibid.
 - 11 An, si exemptio Ecclesiastica non esset de iure diuino, & Principes nolissent in ipsam consentire Concilium Generale, vel Pontifex auctoritatem habuerit illam induendi? pag. 317. An autem reuera sit de iure diuino? pag. 307. & seqq.
 - 12 An Concilium Generale, vel Pontifex possit ex causa remittere aliquid de priuilegijs exemptionis Ecclesiastica, & secularibus permittere, ut aduersus Clericos aliquam iurisdictionem exercent, vel tributa aliqua exigant? pag. 313. An, & alij Ecclesie Prælati possint etiam permittere aliquid in praxi poni contra dictam exemptionem, si sine scandalo, vel maioris mali periculo id impedire non possint? ibid.
 - 13 An priuilegia concordata, seu per modum concordia, & sic per modum contractus se habentia (inter seculares, & Ecclesiasticos in Concilio Prouinciali facta) independenter à confirmatione Pontifici subsistant, seu valeant; si per ea concedatur laicis iurisdiclio aliqua in personas Ecclesiasticas? pag. 333. nu. 1. Quid, si concedatur solum executio, vel nudum ministerium, seu nudum factum; v. g. eripere Clericis arma noctu portantibus, capere Clericum in fragranti crimine, & similia? ibid. An, & talia priuilegia concordata debeant esse dependentia semper ab arbitrio Ecclesie Prælatorum? ibid.

DE IURISDICTIONE

aliorum, & præcipue Archiepiscopi, & Episcopi.

- 1 An possit vassallus in præiudicium domini sine eius consensu iurisdictioni alterius consentire? pag. 130. nu. 10.
- 2 An, & possint Ecclesiastici suis privilegijs renunciando? ibidem, & pag. 324. vide etiam de privilegijs, & de Ecclesiastica immunitate.
- 3 An possit pater donationi in officio, se renunciare? ibid.
- 4 An teneat iuramentum contractum in præiudicium tertij? ibidem.
- 5 An clausula, motu proprio, operetur in præiudicium alterius, & adimat alteri ius in re acquisitum? ibidem.
- 6 An, Archiepiscopus in Coepiscoporum subditos iurisdictionem obtineat? ibid. nu. 11.
- 7 An possit quidquam in Diocesi Suffraganeorum? ibid.
- 8 An saltem possit, si ab Episcopo ad Archiepiscopum appellatum sit? pag. 121. nu. 12.
- 9 An etiam ob solam negligentiam Episcopi, nulla interposita à partibus appellatione? ibid.
- 10 An, si Episcopus requisitus in aliqua re consensum sine causa rationabili deneget, possit adiri Archiepiscopus, si non ut suppleat consensum Episcopi, saltem ut Episcopum compellat ad consentiendum? ibid.
- 11 An possit Archiepiscopus, dum provinciam visitat, iurisdictionem in Diocesi, Suffraganeorum exercere, etiamsi nulla Episcopi negligentia interfit? nu. 13.
- 12 An possit tunc audire etiam Provincialium confessiones? ibid.
- 13 An etiam iubere, ut Crux ante se feratur; idque & in locis Provincia alioquin exemptis? ibid.
- 14 An similiter populo benedicere in locis Provincia exemptis? ibidem.
- 15 An etiam Indulgentias concedere intra suam Provinciam? ibidem.
- 16 An, si velit Provincialia statuta condere, debeat Episcoporum Synodum convocare; & ibi tanquam Decanus in Capitulo præsedere? ibid. num. 14.
- 17 An, quod in Provinciali Synodo decretum est, possit revocare, immutare, vel dispensare? ibid.
- 18 An possit à Provinciali Synodo, seu Concilio Episcoporum iudicari? ibidem.
- 19 An, si Episcopus excommunicationem, quam in aliquem infert, Summo Pontifici referuat (quamvis non possit ipse ab illa absolvere) non possit etiam Archiepiscopus in casibus iure sibi permisis? pag. 130. nu. 10. vide etiam de censuris, & de casibus reservatis, ubi multa huc spectantia reperiet.
- 20 An, quando, & quomodo ligatos censura ab Episcopo possit Archiepiscopus absolvere? pag. 131. An idem dicendum de legato Sedis Apostolicæ? ibid.
- 21 An possit Episcopus absolvere Regulares non exemptos excommunicatos à proprio Prelato ex causa per-

sa pertinet ad disciplinam Regularem? pag. 132. An saltem possint hi ab iniusta sententia Prælati ad illum appellare? ibidem.

22 An possit Prælati superior, v. g. Episcopus inferioris Archidiaconi, vel Archipresbyteri sententiam relaxare, & quomodo? ibidem.

23 An iudicialis causa, qua coram aliquo Iudice capta est, debeat necessariò semper coram eodem procedi? pag. 139. An, & quid dicendum de censura contra aliquem nominatim inflicta? ibidem.

24 An gratia etiam singulari persone concessa per mortem concedentis, re integra, non extinguatur? An id intelligendum sit solum de gratia facta, vel etiam de faciendâ? pag. 162. & 163. vide etiam de gratiis & rescriptis, ubi multa huc spectantia reperies.

25 An, neque iurisdicção in foro externo contentioso generatim, & ad universitatem causarum delegata expiret per mortem delegantis? An neque expiret Officium Inquisitorum? pag. 163. & 164.

26 An, neque facultas providendi beneficia incerta Ecclesie personis idoneis? ibid.

27 An, si Episcopus, v. g. Decano Ecclesie Collegiata iurisdicção nem in prima, ut vocant, instantia concedit, ut eius officio accessoria sit, neque expiret per mortem concedentis? pag. 164. nu. 9. An neque possit renovari à successore, saltem si non per modum gratiæ sed per modum contractus,

aut transactionis fuerit concessa? ibidem.

28 An neque expiret per mortem concedentis facultas audiendi confessiones, vel absolvendi à reservatis, concessa à Superiore? An, neque facultas absolvendi concessa à Parocho? An, neque facultas eligendi sibi confessorum, suscipiendi Ordines ab alieno Episcopo, celebrandi in Oratorio privato, assistendi in matrimonijs, vescendi lacticijs in Quadragesima, &c. pag. 62. 63. 64. & 65. An etiam benedictiones concessa à Papa possint applicari, mortuo Papa? pag. 162. nu. 3.

29 An neque expiret per mortem concedentis gratia faciendâ; si delegatio, seu concessio facta fuerit auctoritate Sedis, seu dignitatis, qua non moritur? pag. 166.

30 An neque expiret per mortem mandantis mandatum de donando in favorem cause piæ, de manumittendo seruo, vel de alia causa favorabili? pag. 168. nu. 16. 17. & 19. vide etiam de donationibus.

31 An, si sit questio, cuiusnam Iudicis, Ecclesiastici, vel laici iurisdicção sit, spectet ad Ecclesiasticum? pag. 176. num. 7. An & quid in dubio? pag. 177.

32 An, & quid possit circa beneficia, & bona Ecclesiastica Legatus à latere, & Nuncius Apostolicus cum potestate Legati à latere? vide de beneficijs. An, & quid possit Papa? vide ibid. & de Pontifice.

33 An, & quid possit circa eadem Episcopus? vide de beneficijs.

- 34 *An idem superior possit exercere voluntariam iurisdictionem in semetipsum, dispensando v.g. cum semetipso in proprijs votis, iuramentis, votis iuratis, & in legibus etiam sui Superioris (ut de ieiunio, abstinentia à carnibus, de audiendo Sacro, recitando Officio, &c.) in quibus potest dispensare cum suis subditis? pag. 218. 219. & 220. Et, an possit solum indirectè, vel etiam directè ibid. An possit etiam semetipsum excommunicare? pag. 220. nu. 7.*
- 35 *An possit dare Sacerdoti subdito potestatem, qua ipsum absoluat à peccatis, etiam reservatis, à quibus ipse absolvere potest subditos suos? pag. 218. n. 3. An idem possit Vicarius ipsius? ibid.*
- 36 *An, qui habet auctoritatem condonandi omnibus debitoribus alienius, possit sibi semetipsum debitori illius condonare? Et an, qui habet auctoritatem aliquid (v.g. elemosynas) distribuendi, possit etiam sibi semetipsum applicare, si in ipso sit eadem causa, ac est in alijs, quibus facienda est distributio? pag. 220. num. 7.*
- 37 *An possit idè si Præses est, seipsum apud seipsum emancipare, vel in adoptionem dare? nu. 8. ubi alios casus reperies.*
- 38 *An possit Episcopus cum consensu Capituli in Ecclesijs sibi subiectis ad reparationem Ecclesiarum, vel ad necessaria alimenta ministrorum (quando aliter bis providere non potest) collectam imponere? pag. 278. nu. 5.*
- 39 *An, & quando possit petere, quin & compellere Clerum per censuras ad subsidium charitativum*

sibi præstandum? vide de subsidio charitativo.

- 40 *An, si in statuto non nominentur Ecclesiastici, & dubium sit, an tale statutum Ecclesiasticis damnum illaturum sit, possit Episcopus auctorem statuti cogere, ut declaret in statuto Ecclesiasticos non comprehendi? pag. 362. num. 7. & 9.*
- 41 *An, si constet tale statutum damnum esse illaturum, & sic immunitati Ecclesiasticæ adversari, possit, quin & debeat præcipere, ut auctor illud tollat; et si is non tollit, ipse auctoritate propria illud tollere, & irritum declarare? ibid. nu. 10.*

DE PRINCIPLE, seu Rege.

- 1 *An belli, & pacis ius extet tantum apud Regem? pag. 2. nu. 2.*
- 2 *An semper credendum sit Regi? pag. 4. 6. 7. 249. 250. & 253.*
- 3 *An Rex possit vendere Officia, etiam que iustitiæ administrationi annexam habent? pag. 8. nu. 5. & 6.*
- 4 *An possit in casu necessitatis, ut subveniat scilicet bono communi, sumere ab una Communitate, & deinde, ut ei compenset, dividere onus per Regnum? pag. 12. 254. 255. & 256.*
- 5 *An possit in dicto casu sumere, etiam bona privatorum, & restituere possit, quando poterit? ibid. & pag. 13.*
- 6 *An possit revocare privilegia alijs concessa? pag. 43. num. 2. & pag. 17. num. 2.*

- 7 An possit contractus, quos cum lasso-
ne graui sua contraxit; reducere
ad limites iustitie, petendo benefi-
cium restitutionis in integrum?
pag. 13. 14. 215. & 216.
- 8 An competat ei beneficium restituti-
onis in integrum, & quomodo?
pag. 14. & 15.
- 9 An teneatur stare contractui, &
quomodo? pag. 15. 16. 17. 215.
& 216.
- 10 An, si inuestiuit aliquem de Baro-
nia, vel de Castro, possit rex, vel ip-
sius successor illum priuare? ibid.
- 11 An possit cogere vassallos, ut fru-
menta, vina, aliaque similia
bona, quae habent, vendant iusto
pretio, & aliquando vilius pro
necessaria sustentatione ciuitatis,
Regni, vel militiae? &c. pag. 18.
- 12 An possit cogere eosdem, ut illa
emant, & asportent & diuersis
locis, etiam longinquis, vel sal-
tem mutuents pecuniam ad ea
emenda propter eundem finem?
pag. 18.
- 13 An possit cogere eosdem ad illa
emenda de ciuitate, si incipiant
corrupti? pag. 19.
- 14 An possit cogere, ut iusto pretio ani-
malia, naues, & similia, quae ha-
bent, locent iusto pretio? pag. 19.
- 15 An possit cogere vniuersitates Re-
gni, ut exhibeant homines pro mi-
litia, pro remigando, pro perse-
quendo hostes, vel latrones, & quo-
modo? pag. 19. & 20.
- 16 An possit transmittere reos, qui
sunt in carcere, ad triremes, ut
ibi inserviant, donec eorum causa
expediatur? pag. 20. nu. 1.
- 17 An possit etiam transmittere ad
triremes homines inutiles, & va-
gabundos? ibid. nu. 2.
- 18 An possit assumere vassallos pro
seruitijs sibi necessarijs? An &
possit etiam Baro? ibid.
- 19 An possit cogere vassallos ad refe-
ctionem ponticum, viarum, &
murorum ciuitatis? Item ad
construktionem turrarum, & cu-
stodiam illarum? pag. 21.
- 20 An possit prohibere vassallis edi-
ficia, vel eorum sola occupare,
domus diruere, &c. pro vjz am-
pliandis ad ornatum ciuitatis, et
pro porticu faciendis, & similibus,
& quomodo? ibid.
- 21 An possit sub certis pœnis vassal-
los constringere, ut aurum, ar-
gentum, frumentum, vinum,
equos, lignamina ad vsum belli
deferuerint, & similia non ex-
trahant de Regno sine licentia
ipsius? pag. 21. An, & possit
constringere, ut non extrahant
Romam, vel etiam ipsi non eant
Romam? pag. 22.
- 22 An, & quomodo possit concedere
trattas? pag. 22. An, si quis
extrahat sine licentia, peccet?
An, & quanta extractio requi-
ratur ad mortales? pag. 23.
- 23 An, si Ecclesiastici suis criminibus
Reipublicae molestiam, vel pericu-
lum ingerant, possit (saltem
in aliquo casu) contra illos suis
subditis consulere? pag. 31. &
pag. 66. nu. 4. & 5.
- 24 An, si Pontifex faciat mandata
aliqua in destructionem Ecclesiae,
possit Rex facio, & vi illis resi-
stere, & impedire, ne executioni
mandentur? ibidem.
- 25 An defuncto habeat Rex aliquis à
Pontifice priuilegium vis arcende
in causis item conferendi Episco-
patus, & alia beneficia? Item
& co.

- Et cognoscendi causas quasdam spirituales* ? pag. 39. 40. 41. 42. 43. & 44. vide etiam de immunitate Ecclesiastica, de privilegijs, & de consuetudine.
- 26 An possit Episcopus, vel quoscunque alios Ecclesiasticos unquam inobedientes, vel ex alijs delictis expellere de Regno ? pag. 49. & 50. vide etiam pag. 280. 381. & 282. An possit saltem aliquando, & cum quibusdam requisitis ? ibid. An, & quid dicendum de cooperationibus. ibid.
- 27 An possit expellere Episcopos ab Episcopatu, si simoniace ad Episcopatum fuerint electi ? ibidem, num. 8.
- 28 An possit cogere Ecclesiasticos, ut frumentum, & alia ad victum necessaria iusto pretio vendant tempore penuria, absque eo quod recurratur ad Iudicem Ecclesiasticum ? pag. 51. & 52. An possit saltem aliquando, & cum quibusdam requisitis ? ibidem, num. 2.
- 29 An possit cogere eosdem tempore pestis ad seruanda banna promulgata pro bono publico, & tuenda sanitate, absque eo quod similiter recurratur ad Iudicem Ecclesiasticum ? ibid. num. 4. An saltem possit aliquando cum quibusdam requisitis ? ibid.
- 30 An possit Ecclesiasticos, si vendant vinum, frumentum, & similia ultra taxam ab ipso statutam, dictis rebus in penam spoliare, si sic in lege sua statuerit ? pag. 52.
- 31 An possit, si exportent similia de Regno contra legem suam sub pena commissi exportari prohibentem, ijs rebus similiter eos spoliare ? pag. 53. num. 1. An saltem in aliquo casu ; & tunc quomodo, & per quem ? pag. 44. nu. 5.
- 32 An possit illos cogere ad contribuendum pro reparatione potius, viarium publicarum, murorum, ciuitatis, & similium, quae primo, & principaliter spectant ad Communitatem ? ibid. num. 3. vide etiam de gabellis, tributis, & collectis.
- 33 An possit, si falsa mensura vinum, triticum, &c. vendiderint, in bonis, vel in poena pecuniaria illos punire ? pag. 54. num. 1. An saltem in aliquo casu ; & tunc quomodo, & per quem ? ibidem.
- 34 An possit ut executor Concilij Tridentini cogere Episcopos, & alios Ecclesiasticos, ut illud obseruent ? Item ut reparent suas Ecclesias ? pag. 62. num. 1. An saltem possit ad id cogere laicos ? ibid. num. 2.
- 35 An habeat priuilegium a Papa, ut ab Episcopis, & ab Inquisitoribus non possit excommunicari, etiamsi ipsorum iurisdictionem perturbet ? pag. 62. num. 8. An idem priuilegium habeant Regij Officiales, & Consiliarij ? ibid. nu. 9. & 10.
- 36 An possit Episcopos, vel alios Ecclesiasticos ad residentiam obligatos retinere pro gubernatione, Regni, pro consilio, officio, vel pro aliquo alio seruitio, ita ut in tali casu excusentur illi a residentia, & sic faciunt fructus suos ? pag. 63. nu. 1.
- 37 An de hac re habeat saltem priuilegium a Papa ? An, & si forsitan aliquando habuerit, nunc extet,

- extet, & non sit reuocatum; & si non est reuocatum, quando locum habeat* *ibid.* nu. 1. & 2.
- 38 *An possit Episcopus, aliosque Ecclesiasticos feudatarios suos vocare, ita ut ibi teneantur potius obedire ipsi Regi directo Domino vocanti, quam Papa* *ibidem*, num. 2.
- 39 *An possit eosdem vocare, ut cum ipso ad bellum profisciscantur, vel ut tantum iuxta conditionem feudorum auxilium praestent* *ibid.* nu. 3.
- 40 *An possit prohibere, vel curare, ne Episcopi a suis Ecclesijs ultra tempus à Canonibus statutum absint? Item, ne Ecclesiarum bona dissipent? Item, ne decimas fructuum, nisi consuetas exigant, &c.* pag. 65. num. 1. *An, & quid in hac re possit facere?* *ibidem*.
- 41 *An possit cognoscere Ecclesiasticos, sibi voluntariè submittant se ei, ut iudici? An saltem in ciuilibus? an saltem de consensu Ordinarij?* pag. 68. num. 1. *An saltem quoad bona?* *ibidem*, num. 2.
- 42 *An possit cognoscere eos, ut arbitri; si ut arbitro se ei submittant; et tunc, an possit cogere eos, ut stent ipsius sententia, vel potius arbitrio?* *ibidem*, num. 3.
- 43 *An possit per suos ministros discutere facultates, & potestates Nunciorum?* pag. 170. num. 1. *An, & quinam possit, & debeat illas discutere?* num. 2.
- 44 *An possit per suos ministros in Regijs Cancellarijs retinere, & examinare literas, vel Bullas Apostolicas, siue sint Bulla in-stituta, siue gratiae?* num. 3. *An, & quinam possit, & debeat illas examinare?* *ibid.* num. 5. 6. 7. 8. 9. & 10.
- 45 *An possit per suos ministros se intrromittere in iudicandis alijs rebus Ecclesiasticis, & precipuè in recognoscendis, seu examinandis sententijs, & censuris?* nu. 6.
- 46 *An istas teneatur acceptare, & exequi; quin, & pro earundem executione praeberet Episcopus auxilium brachij secularis?* *ibid.*
- 47 *An possit saltem per suos ministros retinere, & examinare, seu recognoscere literas, vel Bullas Apostolicas ex praescriptione?* nu. 6. *An ex tolerantia Summi Pontificis?* pag. 173. num. 13. *An ex concordatis, vel ex privilegio à Papa concesso?* pag. 171. num. 7. & pag. 173. num. 14. *An extet, & reuocatum non sit tale priuilegium?* *ibid.*
- 48 *An possit per suos ministros examinare processus citationum, ac causarum beneficialium?* pag. 171 num. 8.
- 49 *An, si dubitetur de valore literarum Apostolicarum, vel consilet de earum inualiditate, possit per suos ministros de hoc opponere coram Iudice Ecclesiastico (cuius est Apostolicas literas examinare) vel etiam Summo Pontifici supplicare; modò ipsius ministri supplicationem coram Sede Apostolica legitime prosequantur?* pag. 72. nu. 10. 11. & 12.
- 50 *An, si non sit aditus ad Iudicem Ecclesiasticum, vel uolue is subreptionem literarum declarare, possit tunc per modum iustitiae de- fensionis*

senſionis executionem illarum impedire, & interim Summum Pontificem monere i pag. 173. num. 12.

51 An poſſit in deſenſionem ſui iurispatronatus condere leges ſtatuentes, ne litera Apoſtolica executioni mandentur ſine ipſius conſenſu? ibid. num. 12. An poſſit Pontifex tali iurispatronatus derogare? ibidem.

52 An, ſi Pontifex illi deroget, poſſit Rex per ſuos miniſtros coram Iudice Eccleſiaſtico, ſeruato iuris ordine ad Pontificem appellare, & libellos ſupplices eidem offerre, ne ſcilicet litera Pontificiae tales executioni mandentur? ibidem.

53 An poſſit facere, quod Regium Executatur adhibendum ſit, non ſolum quoad reſcripta priuata (obtentia ſcilicet inter partes, vel ad inſtantiam alicuius) ſed etiam quoad leges generales, & ſtatuta vniuerſalia, quales ſunt Bullae, & Extravagantes Pontificiae? pag. 174. nu. 14.

54 An poſſit prohibere, ne inibitoria, quae ad Magiſtratus Regios mittuntur, ab Eccleſiaſticis promulgentur, priusquam ipſi Regi offerantur, ad hoc ſcilicet, ne de ipſius facultate publicentur? nu. 15. An ſaltem in caſu, quod tales inibitoriae continent violentiam? nu. 16.

55 An poſſit prohibere, ne Epifcopi procedant ad cenſuras contra ipſius Officiales Regios, in conſulto ipſo Rege, vel Prorege? ibidem, & num. 17.

56 An, & quae alia poſſit, vel non poſſit facere per ſuos miniſtros?

vide de Iudice ſeu Magiſtrato, & de cenſuris.

57 An, ſi Eccleſiaſtici transgrediantur legem ciuilem Regis, ſeu Principis, poſſit Princeps ab illis exigere poenam a tali lege impoſitam, ſive ſit poena priuationis rerum, quae quaſi in commiſſum ceciderint, ſive ſit poena pecuniaria? pag. 180. num. 8. & ſeqq. ubi multos caſus reperies. Et an poſſit Eccleſiaſtica rebus illis priuare, quae poſtea ipſis Eccleſiaſticis, vel eorum Praelatis reſtituantur? pag. 181. nu. 10.

58 An, ſi Rex, vel alter Princeps dedit aliqua bona in feudum Eccleſiae, vel laico, qui poſtea donauit Eccleſiae, poſſit de illis cognoscere poteſtas ciuilis? pag. 181. num. 1. An & poſſit cognoscere de controuerſis exorientibus ſuper bonis praedictis, ita vt appellatio non ad Papam, ſed ad Regem facienda ſit? pag. 181. & 182. An & ſi Eccleſia ipſa bona illa habeat in feudum? ibid. Et an ſi agatur de poſſeſſorio, & non de petitorio? ibid. nu. 2.

59 An, ſi tributum, vel quacunque alia penſio adhaereat rei Clerici, poſſit Rex (ſi iniuſte ipſiſſima donegetur) providere ſibi occupatione fruſuum ex ipſa re, modò nihil aſtente contra perſonam Clerici? num. 3. vide etiam pag. 301. & 302.

60 An poſſit inquirere in miniſtros, vel Conſiliarios ſuos Clericos, eoſque pecuniariis poenis, aut ſeudi priuatione punire? nu. 4. & 5. An & ſi Clericus non habeat feudum a Rege, ſed habeat ratione Eccleſiae, quam adminiſtrat? ibid.

61 An

- 61 *An possit cognoscere Clericum ratione officij à se illi concessi, vel ratione cuiuslibet alterius secularis officij, ut Tutoris, Curatoris, vel Administratoris, &c. pag. 182. num. 5. & pag. 183. n. 6. An possit à contra potestas Ecclesiastica cognoscere, & punire Officiales suos laicos, ut Carcerarios, Fiscales, Commissarios, Actorum Magistros, Notarios, Lictores, &c. pag. 183. num. 7. & an hi gaudeant priuilegio fori, utpote de familia Ecclesiastica? ibid.*
- 62 *An possit in praedictis casibus punire Clericum in bonis, & pro pœna corporali remittere illum ad Prælatum Ecclesiasticum? An & pro executione pœne in bonis adiri debeat Prælatus Ecclesiasticus? pag. 184.*
- 63 *An possit cognoscere Clericum quoad bona, si hac data fuerint Clerico, vel etiam Ecclesia cum Iuris reservatione? pag. 184. num. 10. Vel si antiquam vniuerent ad Ecclesiam, onus certum, & inuariabile annexum habebant, v. g. censum, seruitutem Principi debitam, onus reparandi viam publicam, &c. nu. 11.*
- 64 *An possit, si sic exigit bonum commune, sumere bona subditorum, quibus postea de proprio (si habebit) vel (si non habebit) de comuni satisfaciatur? pag. 184. num. 1. & pag. 254. 255. & 256. vide etiam pag. 12. & 13.*
- 65 *An, & à quo immediatè recipiat suam potestatem? pag. 185. num. 2. An à Deo; an à Papa; an à Populo? ibid. & pag. 186. Et si immediatè recipit illam*
- à Deo, vel à Populo, & non à Papa, an saltem recipiat cum subordinatione ad Papam? num. 6.*
- 66 *An possit ex causa à Papa solum Imperator eligi? Item an possit à Papa electus non confirmari, quin & confirmatus deponi? Item an possint à Papa solum Imperatoris Electores institui, & instituti mutari? pag. 188. num. 1. 2. & seqq.*
- 67 *An, si duo ad Imperium eligantur, possit ex causa à Papa fieri, ut unus praeligatur? Et quid, si pars vocata, & expectata nollet eligere, aut ad eligendum conuenire? pag. 189.*
- 68 *An item ex causa possit à Papa de Imperatore provideri per hereditariam successionem? Item & de Pontifice? ibid.*
- 69 *An possit Princeps, seu Rex Infideles sibi subiectos priuare dominio, quod habent ipsi Infideles in seruos suos, si hi Christiani efficiantur? An & idem possit facere Papa? ibid.*
- 70 *An possit etiam seruos Infidelium sibi non subiectorum à domino suorum dominorum absolute, si periculum peruersionis ab ijs patiantur? ibid.*
- 71 *An possit Infideles, ut Paganos, Iudeos, &c. ad Christi fidem amplectendam cogere directè; instituto, v. g. contra eos bello, vel proposita eis pœna mortis, carceris, bonorum spoliationis, &c. pag. 190. An & idem possit facere Pontifex? ibid.*
- 72 *An saltem possit illos cogere indirectè; negando, v. g. ipsius ius habitandi in sua regione, si Euan-*

- gelij. *pradicationem audire nolint; vel imponendo iisdem maiora, quàm alij subditis (intra limites tamen iustitiæ) tributa, donec Christiani efficiantur ibid. An & idem possit facere Pontifex ibid.*
73. *An possit Infideles illos, qui Fidem Christianam nunquam receperunt, pœnis ad Fidem compellere? An saltem possit compellere hereticos, & Apostatos? An & possit etiam Pontifex, & Prælati Ecclesiastici inferiori, & eos, si sint relapsi, vel incorrigibiles, seculari Magistratui tradere, ut mortis pœna afficiantur? pag. 190.*
74. *An possit Infideles externos inuadere, vel bello, persequi propter infidelitatem, idololatriam, & similia eorum peccata; si hæc Christianis, aut alijs innocentibus iniuriosa non sint? ibid.*
75. *An saltem possit, si sint iniuriosa; ut si impijs suis ritibus innocentes damno afficiant, v. g. rapiendo, vel immolando infantes; vel si Christianam Fidem contumelijs insequantur; vel si Christianos pervertere conentur; vel si Evangelij Prædicatoribus adiutur in regiones suas, aut suis subditis Fidem ex Prædicatoribus audiendi, & amplectendi liberam potestatem concedere recusent? pag. 191. An & idem possit facere Pontifex? ibid.*
76. *An possit facere, quod in Iudicijs procedatur secundum allegata, & probata, quamvis hæc per priuata scientiam certò noscantur falsa? vide de Iudice, & Magistratu, ubi multos casus inuenies.*
77. *An possit ex causa eudere pecuniam de vili materia, v. g. de ferro, corio, &c. & præcipere, ut per Regnum tanquam bona expendatur? pag. 202. num. 1. An & a quid (transacta postea causa, seu necessitate) Rex subditis teneatur? ibid.*
78. *An possit ex causa augere valorem pecuniæ? & an in tali casu, restituenda sit restitutio pecuniæ credita, solui debeat valor pecuniæ, prout valor erat tempore contractus, vel potius prout valor est tempore restitutionis? ibid. num. 2. & 3.*
79. *An possit ex causa reuocare sententias in rem iudicatam transactas? pag. 205. num. 1.*
80. *An possit ex causa irritare, seu cassare sententias Iudicum, quamvis ritè, & rectè latas? Item restituere ad appellandum aduersus rem iudicatam? Item mandare reuisionem sententiæ in rem iudicatam transactæ? nu. 2.*
81. *An, si indulgendo crimen restituit delinquentem ad omnem, restituat eum etiam ad acquisita alteri mediante sententiâ, si non ad acquisita alteri ex facto, vel ex contractu? ibidem.*
82. *An possit dispensare, quod Vniuersitas possit territoria, in quibus Ciues, & sic etiam Baro, ut primus Ciuis, usum habent, vendere, etiam si Ciues contradicant? num. 3.*
83. *An possit præiudicare in modicis, etiam ex potestate ordinarij? ibid.*
84. *An possit ex causa concedere saluum conductum, seu secretatum?*

tem delinquentibus? Item & mutare pœnas corporales in pecuniarias, etiam si non adsit offensæ partis remissio? pag. 206. num. 5.

- 85 An possit, quin & soleat concedere indultus Colonis pro debitis ciuilibus, ut ciuitura, vel messii vacare possint in beneficium commune? ibid.
- 86 An possit prouisiones (quæ Saluæ guardia vulgò dicuntur) concedere Vassallis Baronum, nè contra ipsos, etiam pro delictis antiquis inconsulto ipso Principe procedatur, ad hoc ne à Baronibus indebitè vexentur? num. 6.
- 87 An possit ex causa reos, præsertim post delictum manentes in trircinibus, vel ante sententiam existentis in carcere, soluendo eis salarium cogere ad irrimens? Itè cogere Populos ad dando milites, remigantes, & similes? Item diruere domos, quæ faciunt capturam Ciuitatis? Item comburere segetes, ne ex his viuere possint hostes obsidentes? ibid. n. 6. & pag. 256.
- 88 An, si qui milites, remigantes, (idemque dicitur de Legatis, qui à Rege mittuntur) capiantur ab hostibus, teneatur Rex soluere pretium pro redemptione illorū; et in quibus casibus? pag. 207.
- 89 An similiter, si naues priuatum sumptas fuerint à Rege, & hæc damnum aliquod patiantur, teneatur Rex compensare damnum, quod passa sunt eorum naues? ibid.
- 90 An possit ex causa remittere pœnam reo, etiam non remittente parte? An, si remittat sine cau-

sa, vel ob sit id utilitati publicæ, remissiones illius tanquam irrita renouari possint, & soleant ibid. num. 10.

- 91 An possit ex causa operari, & iudicare contra leges ciuiles, & in illis dispensare; siue leges tales non complectantur Principem ex aliqua rationabili causa (ut si lex extet, quod nullus induatur serico) siue complectantur, & spectent ad communem Reipublicæ gubernationem, & tunc siue illæ leges non conferant ius alteri (ut quod fur vapulet, vel innocens, probatus nocens condempnetur, &c.) siue conferant; quales sunt leges prescriptionis, & quæ præcipiunt parti læse pecuniam aliquam à læsore dari; vel habentibus hæc, vel illa merita, hæc, vel illa beneficia conferri, &c. pag. 207 & 208.
- 92 An possit operari, & iudicare contra leges dictas, & in illis dispensare ex causa publica solum, vel etiam ex priuata: v. g. an possit dispensare, quod homicida non moriatur, sed aliam pœnam luat, vel etiam nullam, solum quia utilis est Reipublica, vel etiam quia dilectus est ipsi Principi, etsi non utilis Reipublica? pag. 208, & 209.
- 93 An, si Princeps ex causa iusta, (id est publica) conferat alicui priuilegium; v. g. ne bona illius præscribi possint, inferior Iudex teneatur iudicare de bonis illis nõ secundum leges scriptas, sed secundum priuilegium à Principe datum; ad id ut aliquem Iudex inferior & peccet, & sententia ipsius sit nulla? pag. 208. num. 2.

- 94 An possit ex causa ius, vel bona unius auferre, & alteri dare? pag. 209. num. 5. Et an ex causa publica solum, vel etiam ex privata? An, si faciat ex privata, peccet gravius, quàm persona privata, & teneatur ealem circumstantiam in confessione explicare? pag. 209. & 210.
- 95 An possit operari, & iudicare contra leges civiles; & sic in illis dispensare, si ius naturale contineant? pag. 210. & 211.
- 96 An, si observatio legis scriptæ (ratione loci, temporis, vel alicuius alterius circumstantiæ) aliquid inducit contra ius naturale, possit Princeps (etiam non supremus) iudicare contra legem scriptam, sequendo episcopiam? pag. 211. ubi multos casus invenies.
- 97 An possit facilius, & multoties dispensare in Civilibus, quàm in Criminalibus, pag. 214.
- 98 An, si leges scriptæ contineant ius merè positivum, debeat secundum eas ordinariè iudicare, præsertim si supremus Princeps non sit? ibid. num. 1.
- 99 An, si sit supremus, possit ex causa aliquando in illis dispensare, illarumque rigorem, & poenam relaxare, vel mitigare? ibid. num. 2.
- 100 An, & quid possit Princeps non supremus, seu Iudex inferior circa leges? vide de legibus, & de Iudice, seu Magistratu.
- 101 An, & quando Princeps sit liber, seu solutus à legibus, quando non? Item quando possit dispensare in legibus, quando non? pag. 215. & 216.
- 102 An Princeps teneatur stare contractui, si notabiliter in illo lesus sit? pag. 215. num. 1. ubi alios casus reperies.
- 103 An, & quomodo intelligatur dictum illud, quod Princeps sit in quasi possessione non servandi contractum, seu recedendi à contractu, & promissis, & practicatis in capitulis Regni? pag. 216. vi. de etiam pag. 270.
- 103 An saltem teneatur stare contractui, ratione iuramenti, quod intercessit in contractu? ibid. & pag. 217.
- 105 An possit prohibere, ne iuramentum apponatur in aliquibus contractibus, ad hoc ut ratione iuramenti contractus fiant mixti fori; & sic an possit tollere obligationem iuramenti à principio impediendo scilicet, ne à principio iuramentum obligationem inducat? pag. 217. An possit tollere obligationem iuramenti iam semel inductam; & sic remittere, seu relaxare iuramentum? pag. 217. 221. 223. 224. 225. & 226. & An etiam, si iuramentum sit factum, & acceptatum in favorem tertij? ibid. ubi multos casus reperies.
- 106 An, & ex quibus causis possit iuramenti obligationem tollere, seu iuramentum remittere, vel relaxare? Et an etiam si Princeps supremus non sit? vide de iuramento, & voto, ubi multa huc spectantia reperies.
- 107 An, si Princeps petat restitutionem integram, ex eo quod lesus est in contractu, teneatur restituere omnem pecuniam, quam accepit ab

- ab ijs, qui cum ipso contraxerunt cum alagys? pag. 217. An, si non restituit, amittat fidem in prau-
diciū Regni ibid.
- 108 An possit disponere in beneficium commune de thesauris, & de alijs bonis domino carentibus? Item de bonis, & de creditis habentibus dominum, sed incertum? pag. 228. 229. & 230. An & aliquando etiam de bonis, & de creditis habentibus dominum certū? pag. 233. & seqq.
- 109 An concedendo gratias, & pensiones etiam ex causa remuneratoria, & ex certa scientia, intelligatur concedere cum conditione, quod soluantur, si Regni necessitas aliter non requirat? pag. 241. num. 2. & pag. 242. nu. 4. & 5. An & possit sine hac conditione illas concedere? pag. 242. 243. & 245.
- 110 An teneatur Officialibus ad ministrandam iustitiam deputatis soluere salarium de redditibus Regni? pag. 243. num. 2.
- 111 An sit debitor iustitie, & ex debito iustitie teneatur custodire, & protegere Regnum? ibid. nu. 3.
- 112 An donando obseruitia preestita (quamuis ultra merita) censetur facere donationem remuneratorem, & sic teneatur de eui-
ctione rei donata; vel potius censetur facere donationem puram, & sic de eui-ctione non teneatur? pag. 243. num. 4. & an, siue donet militibus, siue Officialibus? pag. 244.
- 113 An possit alienare, que sunt destinata pro victu Regis, pro dignitate Regia, & pro sustentatione Regni, v. g. decimas, ga-
- bellas, & alios Regni redditus? ibid. num. 1. An saltem possit, si adsit consuetudo? ibid. & pag. 245. & pag. 261. num. 3.
- 114 An possit ob necessitatem differre subditis debitas solutiones? & an his periculis subiecti sint, qui cum Rege contrahunt? pag. 244. num. 2. & pag. 255. & 256.
- 115 An possit gratias, & pensiones concessas ad libitum reuocare, vel saltem suspendere, vel minuire; si Camera ere alieno prematur, nedum si Regni necessitas sic requirat? pag. 245. num. 1. An possit & Prorex? pag. 246.
- 116 An possit priuilegia concessa reuocare, si status rerum mutetur; v. g. reuocare priuilegium immunitatis à gabellis soluendis, si bellum postea Regno superueniat? pag. 244. num. 1. & pag. 275.
- 117 An, & quando possit petere donatium, vel tributum? pag. 247. & seqq. vide etiam pag. 266. An & possit ad id cogere Populum? ibid. & pag. 270. 271. 272. 273. 274. & 275. An & quot conditiones tunc requirantur? ibid. & pag. 248. An, si una desit, teneatur ad restitutionem? ibid. et pag. 250. 251. 254. et 255. An, si petat pro bello, possit petere, etiam si bellum sit exercendum extra Regnum? num. 3. vide etiam pag. 264. & 265. An, & si petat pro prole, exigere possit, antequam proles nascatur? num. 4.
- 118 An in dubio quod donatium, vel tributum sit iustum, exigendo illud peccet, et ad restitutionem teneatur? pag. 248. num. 4. An, et quid dicendum de Exactione? pag. 249. et 250. vide etiam pag. 3.

pag. 5. & pag. 199. ubi multos casus reperi.

- 119 An solium Princeps supremus, vel qui à Principe supremo per legitimam præscriptam consuetudinem potestatem imponendi tributis, seu gabellis habet, imponere, vel augere possit sine peccato, & censura Bullari? pag. 250.
- 120 An, & quomodo restitutionem Regno facere possit, si culpa ipsius, vel suorum antecessorum (in quorum commoda, & onera successit) tributo, & gabella aliqua sine iusta causa Regnum gravatum fuerit? pag. 252. vide etiam pag. 12.
- 121 An possit aliquando donativum, vel tributum petere, vel augere, etiamsi Fiscus ad publica onera sustinenda, & ad Reipublice pericula avertenda sufficiens sit ibid.
- 122 An possit similiter aliquando illud petere, vel augere, etiamsi culpa propria in egestatem inciderit? pag. 253. & 254. An, & quot conditiones tunc requirantur? pag. 254. & 255. vide etiam pag. 247. 248: 250. & 251.
- 123 An possit in casu posito (si urgeat necessitas) sumere ab una Civitate, & postea dividere per Provinciam; vel sumere ab una Provincia, & postea dividere per Regnum? pag. 254. vide etiam pag. 12. & 13. An, & possit sumere à privatis, & postea dividere per alios; vel restituere, cum habebit? ibid. num. 2. & pag. 256. num. 3. An etiam sumere ab Ecclesia? num. 4.
- 124 An possit in eodem casu cogere Vassallos ad mutuum, vel iisdem debitas solutiones disferre? ibid. Item an & possit Civitas cogere Cives ad idem præstandum? pag. 255. num. 1.
- 125 An, & quid possit circa donativa, vel tributa: quid possit Communitas: quid possit Princeps superiorem recognoscens: quid Episcopus super Clerum, & suas Ecclesias? vide de tributis, gabellis, & collectis? An, & quid possit Exactor: quid Consiliarius, et Parliamentarius? ibid. An et quid possit Rex super Regnum, & Civitatem Neapolis? quid super Regnum Siciliae? quid super Baronibus? ibid.
- 126 An teneatur servare pacta, & privilegia concessa in donativo? ibid.
- 127 An possit petere, vel exigere donativum non convocato Parlamento, quin & Parlamento repugnante, per vim, & metum illud extorquere? ibid.
- 128 An possit donativum, vel tributum petere, & exigere etiam ex exteris; an & à Clericis? ibid.
- 129 An sine consensu Principis possit Communitas, vel Princeps superiorem recognoscens petere, vel exigere gabellam, tributum, vel vectigal? An saltem possit talliam, seu collectam? ibid. ubi de hac materia multa reperies.
- 130 An possit vocare Episcopos, vel alios Ecclesiasticos ad Parlamentum; & quomodo? pag. 280. n. 1. vide etiam de immunitate Ecclesiastica, de Prorege, & Iudice, seu Magistratu, & de Censuris.
- 131 An possit vocare Clericum creditorem, vel legatarium in confessione

Stione alicuius inuentarij; & quomodo? ibid. n. 2. & pag. 281. num. 3. Vide etiam in tractatibus citatis.

- 132 *An possit vocare clericum ad exhibendam iura sua coram tribunali laico, si clericus debitor laicus petat dilationem ex maiori parte creditorum, vel velit bonorum cessionis beneficium obtinere? ibid. num. 4. & 5. An saltem possit vocare clericum, si debitor clerici laicus detineatur in carcere ad instantiam clerici creditoris; & sic per viam reconuentionis? ibid. num. 5. Vide etiam in tractatibus citatis.*

- 133 *An possit expellere de Regno Episcopos, vel alios Ecclesiasticos, si vocati ad Parlamentum, venire non voluerint? An non solum expellens, sed etiam mandantes, ratum habentes, auxilium, consilium, vel fauorem praestantes, contrahant censuram Bullarem? pag. 282. num. 1. Vide etiam pag. 49 & 50. & in tractatibus citatis.*

- 134 *An saltem possit illos expellere, si Pontifex non possit moneri, & periculum sit in mora; vel si monitus nolit providere? ibid. Vide etiam in tractatibus citatis.*

- 135 *An saltem possit illos transmittere ad Pontificem, ut ab illo plebentur; sicuti forsitan potest potestas laica capere clericum ad sustinendum illum Iudici Ecclesiastico; quando reperitur in fragranti crimine, vel quando praesumitur incidere ad delinquendum, vel quando post delictum patratum suspectus est de fuga? pag. 283. & 284. Vide etiam in tractatibus citatis.*

- 136 *An, et quae alia possit facere sine violatione immunitatis Ecclesiasticae, et Censurarum? vide in tractatibus citatis. Vide etiam pag. 301. et 302.*

- 137 *An, et quando possit in quibusdam causis, quae alioquin spectarent ad Ecclesiasticam potestatem, procedere sine violatione Ecclesiasticae immunitatis, ex eo quod sit consuetudo, aut immemorabilis, aut etiam coniuncta cum fama privilegij incerta, aut cum fama privilegij certa, aut cum fama privilegij concordati, seu per modum contractus se habentis, aut cum scientia, et tolerantia Pontificis? pag. 305. usque ad 355. Vide de consuetudine.*

- 138 *An possit reuocare exemptionem, seu immunitatem Ecclesiasticam, etiamsi hac non esset de iure diuino, sed solum de iure positivo? pag. 316. num. 1. Et an hac sit etiam de iure diuino? pag. 307. et sequentibus.*

- 139 *An, et quando eius leges, seu statuta (si quomodo spectent ad Clericos) sine contra immunitatem Ecclesiasticam, et quando non? vide de legibus, et statutis. An, et quando gabellae? vide de gabellis, tributis, et collectis.*

- 140 *An si Clerici habeant feudum a Rege, teneantur ratione feudi auxilium Regi praestare in bello? pag. 322. num. 3. An et ire cum illo ad bellum? num. 4. An et obedire prius Regi, quam Papa, vel etiam Metropolitano; si eodem tempore vocentur a Rege, et Papa, vel Metropolitano? ibidem.*

DE PROREGE.

- 1 An Prorex possit conuocare Parliamentum generale? pag. 2.
- 2 An possit reos existentes in carcere transmittere ad Regias turrem, ut ibi inferantur, donec eorum causa expediat? pag. 20. et 256.
- 3 An possit ad turrem etiam transmitti homines inutiles, et vagabundos? ibid.
- 4 An possit cogere Vniuersitates Regni, ut exhibeant homines pro militia, pro remigando, pro fodiendo, pro persequendo, et extirpando latrones? etc. et quomodo? pag. 19 et 256.
- 5 An possit assignare sibi Vassallos pro seruitijs sibi necessarijs? Item an Rex, quin et Baro? ibid.
- 6 An possit cogere Vassallos ad refectionem pontium, viarum, et murorum Ciuitatis? Item ad constructionem Turrium, et ad custodiam illarum? pag. 21.
- 7 An possit prohibere Vassallis adificia, eorum sola occupare, domus diruere, etc. pro vijs ampliandis ad ornatum Ciuitatis, vel pro porticu faciendis, et similibus, et quomodo? pag. 21.
- 8 An possit sub certis pœnis constringere Vassallos, ut aurum, argentum, frumentum, vinum, equos, lignamina ad usum belli deseruiant, et similia de Regno non extrahant sine licentia ipsius? pag. 21. An, et ut non extrahant etiam Romam? Item, et ne quis eat Romam? pag. 22.
- 9 An possit cedere tractas, et quomodo? pag. 22. An, si quis extrahat sine licentia, peccet mortaliter, et quanta extractio requiratur ad mortale? pag. 23.
- 10 An possit cogere Ecclesiasticos, ut frumentum, & alia ad victum necessaria iussu prelo vendant tempore penuria, absque eo quod recurratur ad Iudicem Ecclesiasticum? pag. 51. & pag. 52. An possit saltem aliquando cum quibusdam requisitis? ibid. num. 2.
- 11 An possit cogere eosdem tempore petitis ad seruanda banna facta pro publico bono, & tuitione sanitatis, absque eo quod similiter recurratur ad Iudicem Ecclesiasticum? ibid. num. 4. An saltem possit aliquando cum aliquibus requisitis? ibid.
- 12 An possit, si vendunt vinum, frumentum, &c. ultra taxam definitam, dictis rebus eos in pœnam spoliare, si sic in lege statutum sit? pag. 52. An à quo, & quomodo spoliari debeant? ibid.
- 13 An possit, si exportent similia de Regno contra legem Principis sub pœna Commissi exportari prohibentem, ijs rebus similiter eos spoliare? pag. 53. num. 1. An & quando, & per quem? pag. 54. num. 5.
- 14 An possit eosdem cogere ad contribuendum pro reparatione pontium, viarum publicarum, murorum Ciuitatis, & similiarum, quæ primò, & principaliter spectant ad Cômunitatem? ibid. n. 3. vide etiam de gabellis, tributis, & collectis.
- 15 An possit, si falsa mensura vinum, frumentum, & similia vendant, in bonis, vel in pœna peccare?

pecuniaria illos punire? pag. 54. num. 1. An, & quomodo, & per quem? ibidem.

- 16 An possit procedere contra exemptos ab ordinarijs locorum, immediatè autem subiectos Pontifici, si delinquant, & in Regno non habeant Superiorem, à quo puniantur? pag. 65. num. 1.

- 17 An, & quæ aliæ possit, vel non possit facere sine violatione immunitatis Ecclesiarum, & Censurarum? vide de Principe, seu Rege, de Iudice, & Magistratu; de Immunitate Ecclesiastica, & de Censuris.

- 18 An possit exigere Regium Exequatur, non solum quoad rescripta priuata (obtentia scilicet inter partes, vel ad instantiam alicuius) sed etiam quoad leges generales, & statuta vniuersalia, quales sunt Bullæ, & Extrauagantes Pontificiæ? pag. 174. n. 14.

- 19 An possit gratias, & pensiones concessas ad libitum reuocare, vel saltem suspendere, aut minuere si Camera a re alieno premitur, nedum si Regni necessitas sic requirat? pag. 245. & 246.

- 20 An, & quid possit Prorex circa donatiua, & tributa? vide de gabellis, tributis, & collectis.

- 21 An possit vocare Episcopos, vel alios Ecclesiasticos ad Parlamentum propter aliquod publicum negotium, & quomodo? pag. 280. num. 1. vide etiam de immunitate Ecclesiastica, de Principe, seu Rege, de Iudice, seu Magistratu, & de Censuris.

- 22 An possit citare Clericum creditorem, vel legatarium in conspectu

Etione alicuius inuentarij, & quomodo? ibid. nu. 2. & pag. 281. num. 3. vide etiam in tractatibus citatis.

- 23 An possit citare Clericum ad exhibenda iura sua coram ipso, si Clericus debitor petat dilationem ex consensu maioris partis creditorum, vel velis honoris cessionis beneficium obtinere? ibid. n. 4. & 5. An saltem possit citare Clericum, si debitor Clerici laicus detineatur in carcere ad instantiam Clerici creditoris, & tunc per vltimam re-conventionis? ibid. num. 5. vide etiam in tractatibus citatis.

- 24 An possit expellere de Regno Episcopos, vel alios Ecclesiasticos, si vocati ad Parlamentum venire non voluerint? An non solum expellens, sed etiam mandantes, ratum habentes, auxilium, & consilium, vel fauorem præstantes censuram Bullarem contrahant? pag. 282. nu. 1. vide etiam in tractatibus citatis.

- 25 An saltem possit expellere, si Pontifex non possit moneri, & periculum sit in mora; vel si Pontifex monitus nolit providere? ibid. vide etiam in tractatibus citatis.

- 26 An saltem possit transmittere ad Pontificem, ut ab illo plectantur, sicuti forsitan potest capere Clericum ad illum sistendum l. u. dici Ecclesiastico; quando reperitur in flagranti crimine; vel quando præsumitur incedere ad delinquendum; vel quando post delictum patrum suspectus est de fuga? pag. 283. & pag. 284. vide etiam in tractatibus citatis.

- 27 An, & quando in quibusdam causis, quæ alioquin spectarent ad Eccle.

Ecclesiastica potestatem, procedat sine violatione Ecclesiasticae immunitatis; ex eo quod ad sit cōsuetudo immemorabilis; aut etiā coniuncta cum fama privilegij incerta; aut coniuncta cum fama privilegij certa; aut coniuncta cum fama privilegij concordati, siue per modum contractus se habentis; aut cum scientia, & tolerantia Pontificis? pag. 305. usque ad 335. vide etiam de consuetudine.

- 28 *An, & quando eius Statuta (si aliquo modo tangerent Clericos) sint contra immunitatem Ecclesiasticam, & quando non? vide de Legibus, & Statutis.*
- 29 *An, & quando eius gravamina (si aliquo modo tangerent eosdem) sint etiam contra immunitatem Ecclesiasticam, & quando non? vide de gabelis, tributis, & col. lectis.*

DE IUDICE. Et Magistratu.

- 1 *An in dubio, quod interroget iuridice, respondendum sit ad mentem ipsius? pag. 5. num. 6.*
- 2 *An Ecclesiasticos violantes legē Principis secularis, debeat punire Iudex secularis, vel potius Ecclesiasticus? Et pœna mitiori, quàm puniuntur laici? pag. 27.*
- 3 *An Iudex laicus possit saltem aliquando cognoscere, & punire Ecclesiasticos? pag. 28. & 29.*
- 4 *An possit trahere ad suum Tribunal ob defectum iustitiæ, vel ob negligentiam Iudicis Ecclesiastici, Ecclesiasticos? Et an è contra Iudex Ecclesiasticus possit trahere ad suum tribunal ob defectum iustitiæ, vel ob negligentiam Iudicis secularis, secularis? pag. 29. 30. & seqq. vide etiam pag. 36. nu. 2. & 3. & pag. 62. num. 6. 7.*
- 5 *An possit Archiepiscopus, nulla interposita à partibus appellacione, supplere negligentiam Episcopi? pag. 131. num. 12.*
- 6 *An saltem possit Archiepiscopus, si Episcopus requisitus in aliquare, consensum sine causa rationabili denegat, compellere Episcopum, ut consentiat? ibid.*
- 7 *An Iudex laicus possit facere literas hortatorias ad Ecclesiasticos? pag. 30.*
- 8 *An, si Ecclesiastici suis criminibus Reipublica molestiam, & periculum ingerant, possit (saltem in aliquo casu) contra illos sibi, & subditis suis consulere? ibid. & pag. 31. & 66. num. 4. & 5.*
- 9 *An possit cognoscere per viam violentiæ (saltem etiam in aliquo casu) & tunc inspicere actus? pag. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. et 38.*
- 10 *An possit admittere in causis Ecclesiasticis chartas, seu appellaciones tuitivas? pag. 33.*
- 11 *An possit capere clericum in flagranti crimine inueniunt, vel suspensum de proposito perpetranda crimine, ut cum Ecclesiastico Iudici sitas? et cum quibus requisitis? pag. 45. num. 1.*
- 12 *An possit priuare eum armis; et cuamvis illa postea restituenda debeat? pag. 46. An ei à clerico fieri possit resistencia, ne capiatur?*

tur, et armis privetur? *ibidem*, num. 2.

- 13 An possit saltem privare clericum illis armis, quorum usus tamquam Reipublica perniciosus, ita prohibitus est, ut neque domi retineri talia arma licitum sit? *ibidem*, num. 2.

- 14 An possit saltem privare auiibus, et alijs instrumentis venationis, vel piscationis Clerico lege prohibet? *ibidem*, num. 2.

- 15 An, si Clericus, cum debitor sit, fugiat, vel fugam meditetur, possit ipse, vel etiam creditor eum capere, et detinere, ad hoc ut Iudici Ecclesiastico sisat? Et cum quibus requisitis? et per quot horas? pag. 47. num. 1. An, et idem facere possit in casu, quod Clericus laicum affecerit gravi iniuria, ob quam a Magistratu Ecclesiastico incarcerationandus, et ad satisfactionem compellendus foret? *ibidem*, num. 1.

- 16 An possit cogere Ecclesiasticos, ut frumentum, et alia ad victum necessaria iusto pretio vendant tempore penurie, absque eo quod recurratur ad Iudicem Ecclesiasticum? pag. 51. et 52. An possit saltem aliquando, et cum quibus requisitis? *ibidem*, num. 2.

- 17 An possit cogere eosdem tempore pestis ad servanda banna promulgata pro bono publico, et tuitione sanitatis, absque eo quod si-militer recurratur ad Iudicem Ecclesiasticum? *ibidem*, num. 4. An possit saltem aliquando, et cum quibus requisitis? *ibidem*.

- 18 An possit, si vendant vinum, frumentum, etc. ultra taxam a Principe statutam, dictis rebus

eos in poenam privare, si sic scilicet in lege Principis statutum sit pag. 52. An possit saltem aliquo modo, et per quem? *ibidem*.

- 19 An possit, si exportent ea de Regno contra legem Principis apportari prohibentem sub poena commissi, res rebus eos similiter privare? pag. 53. num. 1. An saltem possit aliquo modo, et per quem? pag. 54. num. 5.

- 20 An possit cogere, ut contribuant ad reparacionem pontium, viarum publicarum, murorum Civitatis, et similium, quae primò, et principaliter spectant ad Communitatem? *ibidem*, num. 3. Vide etiam de gabellis, tributis, et collectis.

- 21 An possit, si falsa mensura vinum, vel triticum, et similia vendant, in bonis, vel in poena pecuniaria illos punire? pag. 54. num. 1. An possit saltem aliquo modo, et per quem? *ibidem*.

- 22 An possit, quando tenentur Ecclesiastici solvere gabellas, collectas, vel contributiones, &c. compellere eos ad illam soluendam? pag. 55. num. 1. An possit saltem per modum facti, seu iuris defensionis bona eorum detinere, ne asportentur, donec gabella iusta solvatur? *ibidem*, num. 3.

- 23 An possit, quando Ecclesiasticus dixit falsum testimonium, vel protulit falsam scripturam, &c. coram ipso, punire illum in bonis, si non in persona. pag. 56. num. 1. Et pag. 61. num. 3. An saltem possit in defectu iustitiae Iudicis Ecclesiastici? *ibidem*, num. 2. An è contra, si laicus dixit falsum testimonium, &c. coram Iudice

- Ecclesiastico, possit Index Ecclesiasticus laicum punire* *ibid.* n. 5.
- 24 *An possit ad effectum repellendi Clericum à testimonio ferendo, cognoscere de crimine illius per viam exceptionis?* *ibid.* num. 4. *An, & quinam in tali casu debeant Clericum punire?* *ibid.* n. 6.
- 25 *An possit pro executione pœna statuta procedere, si non contra personam Ecclesiasticam, saltem contra eius pecora, & animalia?* *si hac, v. g. in pascuis alienis, & prohibitis, vel aliter damni dedisse reperta fuerint?* *pag.* 57. n. 1. *& pag.* 179. n. 6. *vide etiam pag.* 301. *& 302.*
- 26 *An possit compellere Clericum ad restituendum depositum, quoties se obligavit ad illud restituendum in Tribunali Iudicis secularis?* *pag.* 58. num. 1. *vide etiam pag.* 301. *& 302.* *An saltem possit in hac re causam cognoscere, & sic declarare, quod Clericus teneatur restituere depositum?* *ibidem.*
- 27 *An possit facere realem executionem sententia ab ipsomet lata contra clericum in casibus, quorum cognitio à Iure ipsi concessa est; et sic, si condemnavit clericum in causâ reconventionis, ipse vel potius Iudex Ecclesiasticus debeat contra clericum executionem facere?* *ibid.* *& pag.* 184. *ubi alios casus reperies.*
- 28 *An possit rem litigiosam in clericum, lite pendente, alienatam auocare à clerico, vel directè facere in clericum executionem sententia ab ipsomet Iudice seculari lata?* *ibid.* num. 3.
- 29 *An possit clericum, saltem pœna pecuniaria punire, si reverentia signa ipsi non exhibuerit, vel coram ipso quomodocunque aliter deliquerit?* *pag.* 59. num. 1. *vide etiam pag.* 301. *& 302.* *An saltem possit clericum capere, & sistere coram Iudice eius Ecclesiastico, ut ab illo pro delicto commissio puniatur?* *ibid.* num. 2.
- 30 *An possit compellere ad reparandam viam ante domum ipsius, et ad soluendam pœnam impositam ipsi, qui effuderint amurcam, vel similia per vias publicas effudi vetita?* *pag.* 60. num. 1. *An ad hac teneantur reuera Ecclesiastici, & per quem compellendi?* *ibid.* num. 1. *& 2.*
- 31 *An possit compellere, si graculi, vermes, locustæ, aut bruchi, etc. nascuntur in vineis, vel messibus clerici, ut proprijs expensis eas capiat, & occidat?* *ibid.* num. 3. *An ad id teneantur reuera Ecclesiastici, & per quem compellendi?* *An saltem aliquando ad id possint compelli per Iudicem laicum, sicut & quotiescunque cōtributio faciendâ est aquæ primariæ in utilitatem clericorum, et laicorum; v. g. pro reparatione aggerum, ne sumunt vicini agros tam clericorum, quàm laicorum inundet?* *ibid.* num. 4. et 5. *vide etiam de gabellis, tributis, et collectis.*
- 32 *An possit citare, et compellere clericum ad testificandum coram se in causâ civili?* *pag.* 61. num. 5. *An, et quid in tali casu facere possit, si res ita postulaverit?* *An, et qualis sit in hac re consuetudo?* *ibid.* num. 2. et 3.
- 33 *An possit compellere Ecclesiasticum, qui*

- qui spolians laicum possessione, ut illam illi restituat? pag. 61. num. 1.
- 34 An possit compellere, ut Ecclesiam suam reparat? pag. 62. num. 1. An & quid in hoc casu possit facere? An saltem possit ad id compellere laicos? ibid. num. 2.
- 35 An Magistratus, & Consiliarius Regius habeat privilegium à Papa, ut ab Episcopis, & Inquisitoribus non possit excōmunicari, etiam si ipsorum Iurisdictionem perturbet? ibid. num. 9. & 10.
- 36 An possit prohibere, vel curare, ne Episcopi à suis Ecclesijs ultra tempus à Canonibus concessum absint? Item ne bona suarum Ecclesiarum dissipent? Item ne decimas fructuum, nisi consuetas exigant? pag. 65. num. 1. An & quid in hac re possit facere? ibidem.
- 37 An possit procedere contra Ecclesiasticos ab Ordinarijs locorum exemptos, & immediatè Pontifici subiectos si delinquant, & in regno non habeant Superiorem, à quo puniantur? pag. 65. num. 1.
- 38 An possit cognoscere Ecclesiasticos, si hi voluntariè se subiciant ipsi? An saltem in criminibus? An saltem de consensu Ordinarij? pag. 68. num. 1. An saltem quoad bona? ibid. num. 2.
- 39 An possit cognoscere eos, ut arbitretur tunc cogere, ut sententiam ipsius, vel potius arbitrio? ibid. num. 3.
- 40 An possit: à Iudice excōmunicato vel alia censura detento administratio iustitia petit pag. 119. An ipse administrando peccet? An aliquando administrare teneatur? ibid.
- 41 An si operetur ex errore communi cum titulo colorato, faciat acta valida? pag. 113. ubi multos casus reperies? An, et si operetur sine titulo colorato? An, et si operetur ex opinione probabili Doctorum? An, & faciat valida in utroque foro? An, et si ipsius impedimentis aliqui pauci sciant, inter quos etiam ipse Iudex, & partes? An, et si populus dubitet, quod ipse Iudex sit officio priuatus? ibid. An saltem peccet usurpatione iudicij? ibid. num. 2.
- 42 An, & quando faciat acta valida, quando non? pag. 114. 115. 116. 117. 118. 119. & 121. Vide etiam de iudicijs? An, et si sit excōmunicatus, vel suspensus, &c. siue toleratus, siue etiam non toleratus? vide de censuris.
- 43 An possit ad se aduocare causam ab inferiore Pralato inchoatam? pag. 131. ubi multos casus reperies.
- 44 An possit discutere facultates, & potestates Nunciorum? pag. 170. num. 1. An, & quoniam possit, & debeat illas discutere? num. 2.
- 45 An possit examinare literas, vel Bullas Apostolicas, siue sine Bulla iustitia, siue gratia? num. 3. An, & quoniam possit, & debeat illas examinare? ibid. num. 5. 6. & seqq.
- 46 An possit examinare ex praescriptione num. 6. An ex tolerantia Pontificis? pag. 173. num. 13. An ex privilegio? pag. 171. num. 7. & pag. 173. num. 14.
- 47 An possit se intromittere in recognoscendis, seu examinandis Ecclesijs.

- clesiasticis sententijs, censuris, etc. pag. 171. nu. 6. An teneatur istas statim acceptare, & exequi, quin & pro earundem executione præbere Episcopis auxilium brachij secularis ibid.
- 48 An possit examinare processus citationum, & causarum beneficiorum? pag. 171. num. 8.
- 49 An, si dubitetur de valore literarum Apostolicarum, vel consiliet de illarum inualiditate, possit de hoc opponere coram Iudice Ecclesiastico? vel etiam Pontifici supplicare? pag. 172. num. 10, 11. & 12.
- 50 An, si non sit aditus ad Iudicem Ecclesiasticum, vel nolit ille subreptionem literarum declarare, possit tunc per modum iustæ defensionis executionem illarum impedire, & interim Pontificem certiores facere? pag. 173. n. 12.
- 51 An, si Pontifex expresse deroget iuripatronatus Regis, possit coram Iudice Ecclesiastico ad Pontificem appellare, & supplicare, ne literæ Pontificiæ executioni mandentur ibid.
- 52 An possit exigere Regium Exequatur, non solum quoad rescripta priuata (obtentâ scilicet inter partes, vel ad instantiam aliquius) sed etiam quoad leges generales, & statuta vniuersalia, quales sunt Bullæ, & Extrauagantes Pontificiæ? pag. 174. n. 14.
- 53 An, si clericus, & laicus simul delinquant, ut in concubinato, vel vim inferunt simul eidem personæ, totâ causâ aduersus utrumque reum spectet: ad Iudicem laicum, vel potius ad Ecclesiasticum? pag. 174. & 176. An saltem, si
- Ecclesiasticus præueniat? pag. 175. num. 1. An, & quid in hac re seruetur in praxi? pag. 176. num. 3.
- 54 An possit Iudex laicus, vel eius minister in tali casu irruere in domum clericici, & mulierem inde extrahere? num. 4.
- 55 An possit in eodem casu expensas factas in captura, & custodia mulieris exigere à clerico? nu. 5.
- 56 An, si causa sit decisa per duos Iudices, Ecclesiasticum scilicet, & laicum, & intercedat appellatio, faciendâ sit hac coram Iudice Ecclesiastico? num. 6.
- 57 An, si sit questio, cuiusnam Iudicis Ecclesiastici, vel laici iurisdiclio sit, spectet ad Iudicem laicum, vel potius Ecclesiasticum? num. 7. An, & quid in dubio? pag. 177. num. 8.
- 58 An Ecclesiastici in causis realibus possint conueniri coram Iudice laico? pag. 177. num. 2.
- 59 An in casibus, in quibus non possunt puniri à Iudice laico in persona, neque puniri possint ab eodem in bonis quæcunque bona illa sint? pag. 178. num. 1. & 2.
- 60 An, si Ecclesiastici iurisdictione laicam, vel alia regalia usurpent, possint à Iudice laico bonis temporalibus priuari? An, si priuentur, contrahatur censura in Bulla Cœnæ? num. 3.
- 61 An, si Ecclesiastici iurisdictioni laica resistant, vel illam impediant, possint à Iudice laico capi, vel saltem in pœna pecuniaria, vel in bonis puniri? pag. 179. An saltem possint capi, si aliter iurisdiclio laica defendi non possit? ibidem.

- 62 An possit Iudex laicus occidere bannitum in territorio Ecclesiæ num. 7. An saltem in territorio laico, sed alieno ibi l. An saltem, si ad sit licentia tacita, vel præsumpta Principis talis territorij, vel si bannitus sit grassator? pag. 180. An, & quid dicendum de ministris Pontificis? ibid. An possit proponi præmium occidenti bannitum? ibid.
- 63 An si Ecclesiastici transgrediantur legem civilem, possit Iudex laicus ab illis exigere pœnam à tali lege impositam, siue sit pœna priuationis rerum, quæ quasi in commissum ceciderint, siue sit pœna pecuniaria? pag. 180 nu. 8. & sequentibus, ubi multos casus reperies. An saltem possit Ecclesiasticos priuare rebus, quas possidet ipsi Ecclesiasticis, vel eorum Prælati restituat? pag. 181. num. 10.
- 64 An possit cognoscere de Ecclesiasticorum rebus, si hæc per se in ordine ad laicum obligationem retineant; v. g. si à laico, ut Imperatore, Rege, &c. in feudum data fuerint Ecclesiæ, vel alteri, qui postea donauit Ecclesiæ? pag. 181. num. 1.
- 65 An possit cognoscere de controuersijs exorietibus super tali feudo? ibid.
- 66 An possit cognoscere de Regalibus feudis (qualia Episcopis, & alijs quibusdam Germaniæ Prælati ab Imperatore concedi consueverunt) ita ut ratione horum bonorum Ecclesiastici subijciantur Imperatori, perinde ac Principes seculares; et sic in controuersijs, quæ ratione talium feudorum exoriantur, ad Imperatorem, non autem ad Pontificem appellare debeant? pag. 181 & 182. An, et quid, si Ecclesiæ ipsa habeat in feudum? ibid. Et quid, si agatur de possessorio, & non de petitorio? pag. 182 num. 2.
- 67 An, si tributum, vel quacunque alia pensio adbareat rei clerici, possit (si iniuste illa denegetur) providere sibi, vel subditis suis occupatione fructuum ex ipsa re, modo nihil attente contra personam clerici? num. 3.
- 68 An possit inquirere in Regis ministros, vel consiliarios clericos, eosque pecuniarijs pœnis, aut feudis priuatione punire? num. 4. & 5. An, & quid si clericus habeat feudum ratione Ecclesiæ, quam administrat? ibid.
- 69 An possit cognoscere clericum, ratione officij clerico cõcessi à Principe laico, si in tali officio clericus deliquerit; vel cognoscere clericum ratione artificij, si scilicet clericus exerceat artem, quæ Consules habeat, ac Primates, apud quos illius artificij iurisdicção resideat; vel cognoscere clericum ratione cuiuscunque alterius secularis officij, ut tutoris, curatoris, vel administratoris, &c. pag. 182. nu. 5. & 183. nu. 6. An è contra possit Iudex Ecclesiasticus cognoscere, & punire suos officiales laicos, ut carcerarios, Fiscales, Cõmissarios, Actorum Magistros, Notarios, Lictores, &c. pag. 183. num. 7. Et an bi gaudeant privilegio fori, utpote de familia Ecclesiastica? ibid.
- 70 An possit Iudex laicus in præditi-

Eti.

- Elis casibus punire clericum quoad bona, & quoad pœnā corporalem remittere cum ad Prælatos Ecclesiasticos? An, & pro executione pœnæ quoad bona adire debeat Iudicem Ecclesiasticum? pag. 184.
- 71 An possit cognoscere clericum quoad bona, si hæc à laico data fuerint clerico, vel etiam Ecclesia cum iuris reservatione? pag. 184. num. 10. Vel si, antequam venirent ad ius Ecclesiæ, vel Ecclesiarum, onus certum, & invariabile annexum habebant; v. g. censum, servitutem Principi debitam, onus reparandi viam publicam adiacentem, &c. numero 11.
- 72 An, & quid debeat facere, si certò nouerit aliquem litigantium falsis probationibus niti? pag. 198. num. 1. & pag. 101. & 102.
- 73 An possit ex falsis probationibus contra eum, quem per priuatam scientiam certò nouit causam iustam habere, in ciuilibus sententiam ferre? ibid. & pag. 201. n. 14. An etiam in criminalibus? pag. 199. 200. 201. & 202.
- 74 An si ferat sententiam in ciuilibus, priuet eum dominio, quod habebat in rebus; ita ut non possit is occultè sibi compensare, & heredes illius, cui adiudicantur (si postea errorem agnoscunt) non teneantur restituere? pag. 198. num. 2. An, & idem dicendum in officijs, & beneficijs? ibidem num. 3.
- 75 An, si certò cognoscat matrimonium secundum publicam allegatam validum apparere inualidum esse, possit præcipere, vel suadere, ut consummetur? pag. 199. n. 6.
- 76 An, si certò cognoscat, se non habere auctoritatem in reum, vel eum secundum legem pœnam non mereri, possit eundem iudicare, etiam si multi affirmatiue testentur; & alioquin, si non iudicet, priuationem officij, quin & mortem ipsi minentur? pag. 200. num. 9.
- 77 An, si certò cognoscat aliquem esse innocentem (qui secundum allegatam, & probatam apparet esse nocentem) non possit contra eum non solum pœnā mortis, sed nec etiam pœnam mutilationis inferre? pag. 199. nu. 4. & 5. & pag. 200. num. 10. & seqq. An neque in simili casu possit carnis exsententiam exequi? nec miles in bello pugnare? pag. 199. num. 6. & pag. 201. num. 13. An è contra in dicto casu possit reus se defendere, & publicè potestati resistere? ibid. num. 7.
- 78 An, si quis in Iudicio petat hereditatem ex testamento (quod Iudex priuatim certò nouit esse supposititium, sed nullis indicijs id potest probari) possit Iudex ei hereditatem adiudicare? pag. 202. An, & adiudicare teneatur, & à Principe ad id cogi possit? ibidem.
- 79 An, si Princeps ex causa iustæ (id est publicæ) conferat alicui priuilegium; v. g. ne bona illius præscribi possint, inferior Iudex teneatur de bonis illis non secundum leges scriptas, sed secundum priuilegium à Principe datum iudicare, adeo ut alioquin Iudex inferior & peccet, & sententia ipsius sit nulla? pag. 208. num. 2.

- 80 *An, si observatio legis scriptæ (ratione loci, temporis, vel aliquid alterius circumstantiæ) aliquid inducat contra ius naturale, possit etiam Iudex inferior iudicare contra legem scriptam sequendo Epyscheiam?* pag. 211. ubi multos casus reperies.
- 81 *An, si leges scriptæ contineant ius merè positivum, debeat secundum eas ordinariè iudicare Iudex, præsertim si supremum non sit?* pag. 214. num. 1. *An, & quid, si supremus sit?* ibid. num. 2.
- 82 *An possit aliquando Iudex inferior dispensare in illis, illarumque rigorem, & pœnam relaxare, vel mitigare ex causâ; v.g. ex tacita superioris concessione; vel quia constat mentem legislatoris aliam fuisse, nec voluisse talem casum verbis legis suæ comprehendi?* num. 3. *An tunc teneatur, si potest, legislatorem, vel superiorem consulere?* ibid.
- 83 *An, & possit id facere, si probabilius sit, aliam fuisse mentem legislatoris, & res non patiat moram, ut superior consulatur?* pag. 215. num. 4. *Et an tunc teneatur, si potest, legislatorem, vel superiorem consulere?* ibid.
- 84 *An etiam possit id facere, si utrinque sit æquale dubium, & Princeps ex alio capite consuli non possit?* ibid. num. 5.
- 85 *An, & quid possit circa iuramenta; quando scilicet, & ex quibus causis possit illa remittere, seu relaxare?* vide de Voto, & Iuramento.
- 86 *An, & quando sine violatione immunitatis Ecclesiasticæ, & censurarum possit etiam ab Ecclesiasticis petere, & exigere donatiua, tributa, vel gabellas?* Item tallias, vel collectas? vide de gabellis, tributis, & collectis, ubi de hac materia multa reperies.
- 87 *An, & quando similiter sine violatione immunitatis Ecclesiasticæ, & censurarum possit statuta promulgare, si ea aliquo modo spectent ad Ecclesiasticos?* vide de legibus, & statutis.
- 88 *An possit vocare Episcopos, vel alios Ecclesiasticos ad Parlamentum, & quomodo?* pag. 280. n. 1. vide etiam de Immunitate Ecclesiastica, de Principe, seu Rege, de Prorege, & de Censuris.
- 89 *An possit citare clericum creditorem, vel legatarium in confessione alicuius inventarij, & quomodo?* ibid. n. 2. & pag. 281. num. 3. vide etiam in tractatibus citatis.
- 90 *An possit citare clericum ad exhibenda iura sua coram ipso, si clericus debitor laicus petat dilationem ex consensu maioris partis creditorum, vel velit bonorum cessionis beneficium obtinere?* ibid. n. 4. & 5. *An saltem possit citare clericum, si debitor clericus laicus detineatur in carcere ad instantiam clerici creditoris; & tunc per viam reconventionis?* ibid. num. 5. vide etiam in tractatibus citatis.
- 91 *An possit expellere de Regno Episcopos, vel alios Ecclesiasticos, si vocati ad Parlamentum venire non voluerint?* An non solum expellens, sed etiam mandantes, ratum habentes, auxilium, consilium, vel favorem præstantes ex-

- communicationem Bullarem contrahant? pag. 282. num. 1. vide etiam in tractatibus citatis.
92. An saltem possit illos expellere, si Pontifex non possit moneri, & periculum sit in mora; vel si Pontifex monitus nolis providere? ibid. vide etiam in tractatibus citatis.
93. An saltem possit transmittere ad Pontificem, ut ab illo plectatur; sicuti forsitan potest capere clericum ad sistendum cum Iudici Ecclesiastico, cum reperitur in flagranti crimine, vel cum præsuntur incedere ad delinquendum, vel cum post delictum patratum suspectus est de fuga? pag. 283. & 284. vide etiam in tractatibus citatis.
94. An, & quæ alia possit facere sine violatione Immunitatis Ecclesiastica, & censurarum? vide in tractatibus citatis.
95. An possit cognoscere de crimine clerici per viam exceptionis, ad effectum repellendi eum à testimonio? pag. 301. & 302. ubi multos casus reperies.
96. An, & quando in quibusdam causis, quæ alioquin spectarent ad Ecclesiasticam potestatem, procedere possit sine violatione Ecclesiastica immunitatis; ex eo quod adsit consuetudo immemorabilis, vel etiam coniuncta cum fama privilegij incerta, vel cum fama privilegij certa, vel cum fama privilegij concordati, seu per modum contractus se habentis, vel cum scientia, & tolerantia Pontificis? pag. 305. usque ad 355. vide etiam de consuetudine.

97. An si decima (vel quid aliud Ecclesia) laico concessa sint, cognitio de ijs, quando super ipsis lites exoriuntur, spectet ad Iudicem secularem, vel potius ad Iudicem Ecclesiasticum? pag. 322. num. 5. & 6. & pag. 323. An et si sit questio facti, nodum iuris? ibid. ubi multos casus ad tractatum de decimis spectantes reperies.

D E P O E N I S .

1. An, si poena feratur contra scienter aliquid facientes, contrahat illam, qui id facit; etiam ex ignorantia affectata talis poena? pag. 78. num. 2. 3. & seqq. ubi multos casus reperies? An, etsi faciat ex ignorantia affectata iuris? pag. 80. num. 1. 2. & seqq.
2. An, si quis committat delictum cum ignorantia, obliuione, vel inaduertentia (saltem non crassa, seu supina) poenæ annexæ tali delicto, poenam in foro conscientie non contrahat? pag. 81. num. 1. An neque, si aduertat opus esse peccaminosum contra ius naturæ, quin, & prohibitum à iure positivo, non tamen sub tali poena? ibid. num. 4.
3. An, si impuber delinquat, non contrahat poenas à iure, vel ab homine latas? pag. 83. numero 3. & 4.
4. An, si quis contra legem (quæ etiam naturaliter obliget) peccatum censuram, vel aliam poenam annexam habens committat ex gravi metu mortis, vel infamiae, &c. à censura, vel poena.

pœna excusetur? vide de casibus
referuatis, de censuris, & de ir-
regularitate.

- 5 An, si lex, vel præceptum fieri
aliquid sub excommunicatione,
vel alia iuris pœna prohibeat,
qui opus sic sub pœna fieri prohi-
bitum inuitus, seu coactus inter-
mittit, pœnam euitet? pag. 101.
num. 2.

- 6 An, si è contra lex, vel præceptū
fieri aliquid sub pœna iuris (ut
supra) præcipiat, qui opus sic præ-
ceptum inuitus exequitur, pœ-
nam etiam euitet? v. g. euitet, &
satisfaciat præcepto puer, qui à
Pædagogo verberum metu adduc-
tus Missam audit? ibid. num. 4.
An, & etiam, si expressam inten-
tionem habeat nō audiendi Mis-
sam, si Pædagogus abesset, adhuc
pœnam euitet, & satisfaciat præ-
cepto, ita ut aliam Missam audi-
re non teneatur? An saltem pec-
cet secundū affectum internum
peccato commissionis? ibid. ubi
alios casus reperies.

- 7 An præcipi possint actus interni
sub aliqua pœna à Legislatore
humano? An saltem Religiosi à
Prelato Religionis? vide de le-
gibus.

- 8 An pœna, & censura contrahā-
tur tantū ob delictum verum,
& ex omni parte (tam in inter-
no, quā in externo) perfectè
consummatum? ibid. An, nisi sit
consummatum consummatione
peccaminosa graui? pag. 106. 107.
& 108. ubi multos casus reperies?
An, & non prius, quā sit con-
summatum? ibid. An idem dicen-
dum sit de consensente, de mandā-
te, & de duellantibus? ibid. vide

etiam de hæresi.

- 9 An, & quibus pœnis subdantur
hæretici, & schismatici? pag. 88.
& 89. vide etiam de hæresi.

- 10 An Prelatus superior, v. g. Epi-
scopus possit inferioris Prelati,
v. g. Archidiaconi, vel Archiepif-
byteri pœna sententiam relaxa-
re; & quomodo? pag. 131.

- 11 An, si Ecclesiastici iurisdictionē
laicam, vel alia regalia usurpēt,
possint à potestate laica bonis & re-
poralibus priuari? An, & possint
priuari etiam, si iurisdictioni lai-
ca resistant, vel illam impediant?
pag. 178. vide etiam de immuni-
tate Ecclesiastica, de Principe,
seu Rege, & de Iudice, seu Ma-
gistratu? An, si priuentur,
contrahatur censura Bullaris?
ibidem.

- 12 An, si Ecclesiastici transgredian-
tur legem ciuilem, possit ciuilis
potestas ab illis exigere pœnam
à tali lege impostam, siue sit pœ-
na priuationis rerum, qua quasi
in commissum ceciderint, siue
sit pœna pecuniaria? pag. 180.
num. 8. & seqq. ubi multos casus
reperies? An saltem possit Ecce-
lesiasticos priuare dictis rebus, ita
ut postea ipsi Ecclesiasticis, vel
eorum Prelatis illas restituat?
pag. 181. num. 10.

- 13 An possit potestas ciuilis inquire-
re in ministros, vel consiliarios
suos clericos, eosque pœnis pecu-
narijs, aut feudi priuatione pun-
ire? pag. 182. num. 4.

- 14 An possit cognoscere, & punire
clericum ratione officij à se illi
concessi, vel ratione alterius secu-
laris officij? pag. 182. An è con-
tra possit potestas Ecclesiastica

agnoscere, & punire officiales suos laicos, ut carcerarios, fiscales, commissarios, actorum magistros, notarios, lictores, &c. pag. 183. num. 7. & an hi gaudeant privilegio fori, ut potè de familia Ecclesiastica ? ibid.

- 15 An possit potestas civilis in praelatis casibus punire clericum in bonis, & pro pœna corporali remittere eum ad Prælatum Ecclesiasticum ? An & pro executione pœnæ in bonis adire debeat Iudicem Ecclesiasticum ? pag. 184. ubi multos casus reperies.

- 16 An possit potestas civilis, vel Ecclesiastica Infideles, ut Paganos, Iudeos, &c. ad Christi fidem amplectendam cogere directè ; instituto, v.g. contra eos bello, vel propòsita eis pœna mortis, carceris, bonorum spoliationis, &c. pag. 190. An saltem possit indirectè ? ibid. ubi aliquot casus reperies.

- 17 An possit infideles illos, qui nunquam fidem Christianam professi sunt, pœnis ad fidem compellere ? An saltem possit compellere illos, qui aliquando illam sunt professi, ut hereticos, & apostatas ? ibidem.

- 18 An possit infideles externos (id est Magistratui Christiano non subiectos) bello invadere, & pœnis insequi propter infidelitatem, idolatriam, & similia peccata, si hæc Christianis iniuriosa non sint ? An saltem, si sint iniuriosa, & an, si infideles subdantur Magistratui Christiano ? ibidem, & pag. 191.

- 19 An possit Pontifex imponere

multas pecuniarias, & confiscationes bonorum pro criminibus, ut hæresis, apostasia, &c. & sic condonare eorum debitoribus huiusmodi restitutiones faciendas ? pag. 197. Et an possit alijs casibus eximere debitorem à restitutionis obligatione ? Item & an possit etiam Princeps secularis ? ibid.

- 20 An, si Princeps indulgendo crimen, restituit delinquentem ad omnia, restituat eum etiam ad acquisita alteri, mediante sententia, si non ad acquisita alteri ex facto, vel ex contractu hominis ? pag. 205. num. 2.

- 21 An possit ex causa remittere reo pœnam, etiam non remittente partem ? An, si remittat sine causa, vel si id ob sit utilitati publicæ, remisso illius tanquam irrita revocari possit, & soleat ? pag. 207. num. 10.

- 22 An possit Princeps ex causa in legibus dispensare, illarumque rigorem, & pœnam relaxare, vel mitigare ? pag. 214. An, & possit facilius, ac multoties dispensare in criminalibus, quam in civilibus ? ibid. An, & quid dicendum de potestate inferiori ? vide de legibus, & statutis.

- 23 An ad pœnam illatam contra custodes animalium pro damno illato, teneantur etiam custodes animalium, qui sunt Ecclesiæ, vel Ecclesiasticorum ? pag. 349.

DE GRATIIS,
Et Rescriptis.

- 1 An Regulares cum cōsensu Prælati subire se possint Episcopo, ut cum ipsis ab illo dispensetur in Voto, iuramento, irregularitate, &c. Item, & ut absoluantur à censuris, & peccatis; si Episcopus, & non Ordinis Prælatus talem facultatem habeat? pag. 60. num. 3. & 4. An, & possint sine Prælati consensu, si Prælatus irrationabiliter denegat cōsensum? ibid. num. 3.
- 2 An, qui nuptias contracturus cum Caia dispensationem absolutè (propter difficultatem, v. g. continendi ab ipso supplicante allegatam) super voto perpetuæ continentia, vel approbata Religiosis dispensationem obtinuit, possit impeditis his nuptijs alias nuptias contrahere? pag. 71. num. 1. An, etsi obtinuit limitatè, & respectuè, puta in ordine ad certum, & determinatum matrimonium, cuius contrahendi necessitas urget, v. g. ne mulier decepta infamiam incurrat? ibid. num. 1.
- 3 An, qui obtinuit facultatem eligendi confessorum, possit toties, quoties voluerit, confessorum eligere, & illum mutare? ibid.
- 4 An, qui obtinuit facultatem loquendi cum monialibus, intrandi monasterium, &c. possit similiter toties, quoties voluerit loqui, & intrare? ibid. num. 2. 3. 4. 5. 6. 7. & 8. ubi multos casus reperies.
- 5 An, si concedatur dispensatio sub conditione, si matrimonium contractum non fuerit sub spe, dispensationis obtinendæ, vel sub intensione contrahendi cum coniuge coniugis mortui (aliter dispensatio sit nulla) corruat dispensatio; si talis intentio fuerit solum in interno, & in supplicante non prodierit in externum? pag. 103. num. 3.
- 6 An clausula, Motu proprio operetur in præiudicium alterius, & adimat alteri ius in re acquisitum? pag. 130. num. 10. vide etiam de priuilegijs.
- 7 An gratia etiam singulari personæ concessa per mortem concedentis, re integra, non extinguitur? pag. 162. num. 1. & 2.
- 8 An id intelligendum sit solum de gratia facta, quamvis eius executio ab alia persona dependeat, & realis executio nondum sit facta? ut si quis impetret à Papa gratiam expectatiuam ad beneficium vacaturum; vel literas, quibus Episcopo mandet, ut ipsi de beneficio provideat, vel cum ipso dispense; vel si quis impetret, siue à Papa, siue ab Episcopo licentiam eligendi sibi confessorem, &c. num. 3.
- 9 An id intelligendum sit etiam de gratia faciendâ; ut si Papa, vel Episcopus alicui committat, vel mandet, ut cum quadam persona dispense, vel ei beneficium conferat, non intendendo talem facultatem dispensandi, vel conferendi, dare in fauorem commissarii principaliter? ibid.
- 10 An gratia, seu licentia audiendi confessiones, vel absolucndi à re-

ser-

- seruatis à Papa, vel ab Episcopo alicui delegata expiret morte delegantis? pag. 163.
- 11 An, & expiret morte concedentis licentia audiendi confessiones à Parocho alicui Sacerdoti concessa? num. 4. & 5. & pag. 164. num. 7.
- 12 An, & facultas audiendi confessiones, vel absoluerendi à reseruatibus generalis, & non ratione officij concessa? num. 7.
- 13 An, et iurisdiclio in foro externo contentioso generatim, et ad vniuersitatem causarum delegata? Item, et officium Inquisitorium? ibid.
- 14 An, et facultas in certa Ecclesia personis idoneis providendi beneficia, alicui gratiosè concessa? ibidem.
- 15 An, etsi Episcopus v. g. Decano Ecclesie collegiata iurisdictionem in prima (ut vocant) instantia, ut sit accessoria eius officio, concessit, expiret etiam morte concedentis? pag. 164. num. 9. An saltem possit renouari à successore, si non per modum gratia, sed per modum contractus, aut transactionis fuerit concessa? ibid.
- 16 An, et expiret facultas ab Episcopo, vel ab alio Prelato alicui eligendi sibi confessorum concessa? pag. 165. num. 10.
- 17 An, et facultas suscipiendi ordines ab alieno Episcopo celebrandi in priuato Oratorio, assistendi in matrimonijs, uescendi ouis et lactificijs in Quadragesima, etc. ibidem.
- 18 An indulgentia, seu benedictiones concessæ à Pontifice, possint applicari etiam mortuo Pontifice? pag. 162. num. 3.
- 19 An, et expiret facultas alicui concessa absoluerendi unam, vel etiam plures, sed determinatas personas? Item dispensandi cum una, vel etiam cum pluribus, sed determinatis personis, & sic de alijs facultatibus, &c. pag. 165. n. 11. ubi multos casus reperies.
- 20 An, & gratia facienda, si delegatio facta fuerit auctoritate Sedis, seu dignitatis, qua non moritur? pag. 166.
- 21 An, & expiret donatio morte donantis? Item an, & morte donatarij ante validam acceptationem illius? pag. 166. 167. 168. 169. & 170. vid. etiam de contractibus, & donationibus.
- 22 An non solum rescripta Pontificia priuata (obtentis scilicet inter partes, vel ad instantiam alicuius) sed etiam leges generales, & statuta vniuersalia (prout sunt Bullæ, & Extrauagantes) indigeant Regio Exequatur, ut valeant, & subsistant? pag. 174. num. 14. & 15.
- 23 An rescripta Pontificia (siue gratia, siue iustitia illa sint) possint discuti, examinari, vel recognosci à laica potestate? Item facultates, & potestates Nunciorum, & similia? pag. 170. 171. 172. & 173. vide etiam de immunitate Ecclesiastica; de Principe, seu Rege, & de Iudice, seu Magistratu; ubi multa huc spectantia reperies.
- 24 An gratia, & pensiones etiam ex causa remunerationis, & ex certa scientia à Rege concessæ, intelligantur concessæ cum conditione, quod soluuntur, si Regni necess-

- neccffitas aliter non requirat ? pag. 241. n. 2. et pag. 242. n. 4. et 5.*
- 25 *An poffint fine hac conditione cōcedi à Rege? pag. 242. 243. et 245.*
- 26 *An, poftquam funt concessa, poffint reuocari ad libitum, vel faltem fufpendi, aut diminui à Rege, fi Camera are alieno prematur, nedum fi Regni neccffitas fie requirat ? pag. 245. An, et poffint reuocari etiam à Prorege? pag. 246.*

DE PRIVILEGIIS.

1. *An per priuilegium, feu facultatem abfoluendi ab omnibus cenfuris, veniant cenfuræ Bullares, feu Bullæ Cœne Domini? pag. 2. num. 3.*
2. *An per priuilegium, feu facultatem abfoluendi à cenfuris Bullaribus, veniat cenfura propter hærefim? ibidem.*
3. *An poffit Rex reuocare priuilegia à alijs concessa? pag. 13. et 17.*
4. *An priuilegium contra immunitatem Ecclefiafticam probetur per folam, et nudam confuetudinem etiam immemorabilem? pag. 42. 43. et 44. vide etiam de confuetudine.*
5. *An faltem probetur per conflantem femper famam, et traditionem de ipfius acceptione? ibid.*
6. *An poffit reuocari à Summo Pontifice, etiam fi concordata facta fuevint? ibid.*
7. *An defaño reuocetur per Bullam Cœne? ibid.*
8. *An poffint Reges tanquam executores Concilij Tridentini cogere Epifcopos, vel alios Ecclefiafticos, vt illud obferuent? An, et vt reparent fuas Ecclefias? pag. 62. num. 1. An faltem laicos? ibidem.*
9. *An habeant priuilegium à Papa, vt ab Epifcopis, & Inquifitoribus non poffint excommunicari? ibid. num. 8. An, & idem priuilegium habeant eorum regij officiales, & confiliarij? ibid. num. 9. & 10.*
10. *An habeant priuilegium, vt Epifcopos, & alios Ecclefiafticos ad refidentiam obftrictos retineant progubernatione Regni, pro confilio, officio, vel pro alio fuo feruitio, ita vt in tali cafu excufentur à refidentia, & poffint facere fructus fuos? pag. 63. num. 1. An, fi extet tale priuilegium, quando, & quomodo locum habeat? ibid. num. 1. & 2.*
11. *An Ecclefiaftici, qui habent priuilegium exemptionis ab Ordinarijs locorum, & immediatè fubieñti funt Papæ, poffint conueniri coram Iudice laico, fi de linquant, & in Regno non habeant superiorem? à quo puniantur? pag. 65. num. 1.*
12. *An poffit quis renūciare priuilegio in fauorem ftatus Ecclefie, vel Communitatis concesso, v. g. clericis priuilegio fori, vel canonis? pag. 68. num. 1. An faltem poffit cum iuramento, vel cum confenfus superioris? ibid. num. 1. & 3. vide etiam pag. 324.*
13. *An poffit Capitulum, vel Conuentus renunciare iuri acquifito per confuetudinem, ftatutum, vel priuilegium, fi tale ius Ecclefie vtile, vel honorificum fit? ibid.*

- num. 1. & 4. An in tali casu possit unus solus se opponere, quin, si omnes renuncient, possit, & debet solus Episcopus se opponere? *ibidem*.
- 14 An possit Religio, & illius Prelatus renunciare privilegio immunitatis à decimis Ordini Religiosorum concessio? pag. 69. num. 3. Vide etiam pag. 324. An, & renunciare privilegio exemptionis ab Ordinario? *ibid.* An possint per negligentiam facere, ut contra Ecclesiam currat prescriptio? *ibid.* num. 1.
- 15 An cesset per se, vel saltem possit à privilegiante reuocari privilegium, si cedere illud incipiat in detrimentum communitatis, vel si quo alio modo per rerum mutationem iniquum euadat? pag. 69. num. 2. & pag. 154.
- 16 An, non obstante privilegio exemptionis ab Ordinario, possint Regulares cum Prelati consensu subijcere se Episcopo, ut ab eo absoluantur à peccatis, & censuris? Item, & ut cum ipsi dispensetur in voto, iuramento, irregularitate, &c. si accidat Episcopum, & non Prelatum Ordinis talem facultatem habere? *ibid.* num. 3. An, & possint sine Prelati consensu si Prelatus irrationabiliter consensum denegat? *ibid.* An, & possint se subijcere eidem, quoad lucrandas indulgentias? *ibid.* num. 4.
- 17 An privilegium latè sit interpretandum, & quando? pag. 70. n. 1. & seqq.
- 18 An possint Regulares virtute suorum privilegiorum absolvere, si non à casibus, saltem à censuris casuum, quos Episcopi specialiter sibi reservant? pag. 84.
- 19 An, & quæ alia possint virtute suorum privilegiorum? vide de casibus reservatis, de censuris, de baris, & de irregularitate.
- 20 An, et quid possint in dispensando? vide de irregularitate, voto, & iuramento.
- 21 An, & quid possint in dispensando Episcopi? *ibid.*
- 22 An possint Regulares à casibus Episcopo specialiter reservatis absolvere eos, qui de proximo Religionem sunt ingressuri? pag. 111. num. 1.
- 23 An possint absolvere Regularem, qui cum absoluerit quempiam à casibus Bullaribus reservatis Papæ, vel à casibus specialiter reservatis Episcopo, contraxit excommunicationem reservatam Pontifici? pag. 111. num. 1. An, & quid requiratur ad eam contrahendam? *ibid.*
- 24 An possint absolvere non solum à censuris, sed etiam à suspensionibus, & interdictis iuris, quæ ob delictum merè præteritum, seu ad tempus, seu in perpetuum imposita sunt à iure, v. g. à suspensione, vel potius à depositione Pij V. lata in sodomiam exercites? pag. 112. num. 1.
- 25 An possint absolvere à quinque casibus Papalibus, si occulti sint? & an independenter à iurisdictione accepta ab Episcopis, etsi dependentes ab eorundem approbatione, & consensu superiorum Religionis? An ab istis casibus, si occulti similiter sint, possint etiam absolvere Episcopi? *ibid.* An possit superior Religionis subditis

ditis suis semel approbatis, & ex-
positis auferre iurisdictionem ob
causam etiam non notoriam?
Et an, si interdicit alicui, ne
cōfessionem audiat, censetur de-
facto ei illam auferre? pag. 113.
num. 1.

26 An, si sint approbati ab Ordina-
rio loci ad audiendas confessiones
inficio, vel iniuncto Prælate Ordini,
valide absoluant, quamvis
illicite in diocesi talis Ordinarij?
Et an valide etiam absoluant à
casibus, à quibus valide absolue-
rent virtute priuilegiorum Reli-
gioni concessorum, si cum consen-
su sui superioris confessiones au-
dient? pag. 122.

27 An priuilegium iuri communi
derogans sit strictè interpretan-
dum? pag. 123. num. 3. An, e si
in fauorem publicum concessum
sit, et non persona particulari, sed
toti Ordini; quale est, v. g. pri-
uilegium absoluedi, commutan-
di, vel dispensandi vota, iura-
menta, pœnitentias debiti, &c. con-
cessum Regularibus? ibid. An, et
quid dicendum de literis sacra
pœnitentiariæ? ibid. pag. 124.

28 An per priuilegium generale cen-
satur derogari consuetudini, vel
statuto particulari? pag. 124.
num. 5.

29 An possint Regulares per priuile-
gia sua absoluerè Regularem al-
terius Religionis ibid. An saltem
cum consensu superioris? Atent
an saltem in itinere; et tunc an
possit quilibet, etiam simplex sa-
cerdos et secularis, et an etiam
à peccatis, quæ sunt in Ordine
reservata? ibidem.

30 An, si Superior concedat, vel

confirmet priuilegium in fauorẽ
alterius, vel in fauorem publi-
cum ad instantiam aliquorum,
possint biposita cedere tali priui-
legio? pag. 130. num. 9. An, et
quid si concedat, vel confirmet in
fauorem ipsorum petentium?
ibidem.

31 An possint Ecclesiastici renun-
ciare suis priuilegijs? ib. n. 10. An
Regulares exempti? An ceteri?
ibid. et pag. 68 et 69. vide etiam
pag. 324. et de Ecclesiastica im-
munitate.

32 An clausula, Notu proprio, opte-
retur in præiudicium alterius, et
adinat alteri ius in re acquisitum?
pag. 130. num. 10. vide etiam de
rescriptis.

33 An Regulares per priuilegia sua
absoluant à censuris in utroque
foro, vel solum in foro conscientie?
Et quid sit forum conscientie?
pag. 132. num. 12. An, et quid,
si quis absoluat virtute Iubilæi,
vel Bullæ Cruciatæ? ibid. vide
etiam de censuris, et casibus re-
seruatis, ubi multa huc spectant.
ita repetes.

34 An priuilegium extrinsecus, seu
præter ius commune sit etiam ha-
beat interpretat. omni? pag. 139.
An et si concessum sit in fauorem
causæ publicæ, pie, religiose, vel
alio modo fauorabilis; et pri-
uilegium dispensandi ab irregulari-
tate priuilegium exempti omni ele-
vicorum à iurisdictione Princ. pñ
secularium; et priuilegium ex-
pionis Religiosorum à iurisdic-
tione Ordinarij? ibid. An,
et quid si concessum sit non uni
personæ, sed toti communitati in
perpetuum? pag. 140.

35. *An saltem priuilegium motu proprio Principis concessum, et si sit contra ius commune, ampliam habeat interpretationem i ibidem.*
36. *An, et quid possint Episcopi in ordine ad dispensandum ab irregularitate per priuilegium ipsis concessum a Tridentino Concilio sess. 24 cap. 6 de reformatione i vide de Irregularitate.*
37. *An, et quid possint in ordine ad idem Religioſum Prelati per sua priuilegia i ibid.*
38. *An, et quid possint Episcopi; item et Inquisitores in ordine ad absoluendum ab hæresi i vide de hæresi.*
39. *An, et quid possint in ordine ad idem Religionum Prelati i ibid.*
40. *An possint Episcopi absoluerè à quibuscunque casibus occultis, etiamsi Sedi Apostolica in Bulla Cæna Domini reseruati sint i pag. 148. num. 1. et 2. vide etiam de hæresi.*
41. *An, et ob quas causas, seu impedimenta possint Episcopi absoluerè à graui clerici percussione contra Canonem, Si quis suadente Diabolo, et ab alijs censuris, et casibus non occultis. Papæ etiam in Bulla Cæna Domini reseruatis, et quomodo i pag. 158. 159. 160. 161. et 162. vide etiam de casibus, et censuris reseruatis.*
42. *An possint etiam Regulares i ibidem.*
43. *An priuilegia, seu gratia concessa expirent morte concedentis i pag. 162. 163. 164. et 165. vide de rescriptis, et gratijs, ubi multos casus inuenies.*
44. *An Principes seculares habeant priuilegium à Pontifice recognoscendi facultates Nuntiorum, literas, seu bullas Apostolicas, censuras, & similes alias res Ecclesiasticas i pag. 173. num. 14. An, etsi quando habuerint, nunc extet, & reuocatum non sit i ibid.*
45. *An Regulares possint per sua priuilegia remittere, seu relaxare vota (etiam iurata) & iuramenta, quorum remissio non est in præiudicium tertij i Item, & remittere iuramenta per metum, vel per aliam iniuriam extorta i pag. 222. num. 11. Item, & remittere iuramenta elicta in damnum commune i pag. 224. num. 2.*
46. *An priuilegia clausulam insitam habeant, et concessa intelligantur, rebus in eodem statu permanentibus, et sic an cesset, & g. priuilegium immunitatis à gabellis concessum, si postea Regno bellum superueniat i pag. 244. num. 1. & pag. 275.*
47. *An, si Princeps non seruet priuilegia ex vi donatiui, vel tributii concessa, teneatur restituere donatiuum, vel tributum i pag. 267. Et an sit in quasi possessione recedendi à promissis, & practicatis in Capitulis Regni i pag. 270. vide etiam pag. 215. 216. 217. 275 & 276. An saltem in casu, quod adsit iusta causa recedendi ab illis, & non seruandi priuilegia concessa i pag. 275.*
48. *An, si adsit iusta causa præbendi Episcopo subsidium charitatiuum, possit Episcopus (non obstante pacto, vel priuilegio in oppositum obiecto) compellere Clerum per censuras ad dictum subsidium cha-*

charitativum sibi præstandum? pag. 275. num. 3. & an possit tale pactum, vel privilegium confirmare, vel primo dare? ibid. vide etiam de subsidio charitativo.

- 49 An, si privilegium incipiat cedere in detrimentum Communitatis, per seipsum cesse? vel saltem à privilegiante possit remocari? v. g. possit revocari privilegium immunitatis decimarum, si postea in Ecclesia decimarum vergere incipiat? Item privilegium non residendi, si postea Ecclesia defectum ministrorum patiatur? Item privilegium immunitatis gabellarum, si postea Regni commine bonum aliter exigat? ibid. num. 5.

- 50 An, & quando propria bona clericorum non videantur de iure, & privilegio, quo gaudent bona Ecclesiarum; & quando non, ita ut, v. g. eorum occupatio, vel defraudatio non sit contra immunitatem Ecclesiasticam, nec si sacrilegium, sicuti est occupatio, vel defraudatio totiusmodi? Item, si lesio in contractibus intercedat circa illa bona, non datur restitutio in integrum, sicuti dicitur, si intercedat circa ista? Item ut ad præscribenda illa non requirantur 40 anni, sicuti requiruntur ad præscribenda ista? pag. 289. & 293.

- 51 An, si Ecclesiastici ter moniti à suo Superiore non desistant à negotiatio, perdant privilegium clericale quoad personam, nedum quoad bona? An perdant quoad bona, quæ negotiantur tantum (sive propria, sive Ec-

clesia sine) veletiam quoad alia? Et an ita perdant, ut post trini monitionem saltem teneantur in conscientia de ijs, quæ negotiantur, soluere gabellam? pag. 295. & 296. vide etiã de negotiatione, ac de gabellis, tributis, & collectis.

- 52 An, ut dictum privilegium perdant, sufficiat una monitio, quæ sit instar trium, seu quæ æquivalet tribus? pag. 300. num. 5. An, si perdiderint, cogi possint ad soluendum gabellas coram Iudice seculari, etiam si solum procedatur contra bona, & non contra personam? num. 6. & pagina 301. 302. & 303. Vbi multos casus reperies.

- 53 An, & quando privilegium immunitatis Ecclesie præiudicet consuetudo in contrarium, vel immemorabilis, vel etiam coniuncta cum fama privilegij incerta, vel cum fama privilegij certa, vel cum fama privilegij concordati, seu per modum contractus se habentis, vel cum scientia, & tolerantia Pontificis? pag. 305. & sequæ ad 335. vide etiam de consuetudine.

- 54 An Pontifex, vel Concilium generale possit ex causis remittere aliquid de privilegijs exemptionis Ecclesie, & secularibus permittere, ut a iuribus clericis aliquam iurisdictionem exerceant, vel tributis aliqua exigant? pag. 313. An, & alij Ecclesie Prælati possint etiam aliquando permittere aliquid in præiudicium contra libertatem Ecclesiasticam, si scilicet sine scandalo, vel maioris vitali periculo id impedire non possint? ibid.

- 55 *An Principes successores possint reuocare priuilegia exemptionis, seu immunitatis Ecclesiastica a. lida ab antecessoribus concessa?*
An, & dato, quod non essent de iure diuino, sed solum de iure positiuo? pag. 316. num. 1. *An autem sint etiam de iure diuino?* pag. 307. & seqq.
- 56 *An, & quid in alijs casibus dicendum sit de priuilegijs immunitatis, seu exemptionis Ecclesiastica?* vide de immunitate Ecclesiastica, & de consuetudine.
An, & quid dicendum sit de priuilegijs concordatis? vide ibid. ubi multa hac spectantia reperies?
An, & quid dicendum sit de priuilegijs, quæ contra immunitatem Ecclesiasticam habent, & obseruant nonnulli Reges? vide ibid.
- 57 *An priuilegium percipiendi decimas concessum laicis, extendi debeat ad cognitionem causarum, quæ super ipsas decimas postea exoriantur?* ita ut eorum cognitio spectet potius ad Iudicem laicum, quam ad Ecclesiasticum? pag. 322. & 323.
- 58 *An, & siue questio decimarum sit facti, siue etiam iuris ibidem, ubi multos casus ad tractatum de decimis spectantes reperies.*
- 59 *An exemptionis à gabellis, & datijs priuilegia sint realia; & sic extendantur ad Ecclesie Emphyteutas?* pag. 335. num. 2. *An et extendantur ad alios Ecclesie censuarios?* ibid. nu. 3. *An etiam ad Colonos laicos partiaros Regularium?* pag. 335. *An si Coloni postea partem suam fructuum vendant, aut transferant de loco*

- ad locum, ut alienent, tunc saltem soluere teneantur gabellam?* pag. 336. num. 6. *An, & teneantur soluere decimas proportionem sua Colonia ex prædijs Regularium percepta?* pag. 337.
- 60 *An, si gabella aliquo modo diminuant, vel tangerent priuilegia Ecclesiarum, vel Ecclesiasticorum, sint contra immunitatem Ecclesiasticam?* vide de gabellis, tributis, & collectis, ubi multa hac spectantia reperies.
- 61 *An, si leges, vel statuta similiter aliquo modo diminuant, vel tangerent priuilegia Ecclesiarum, vel Ecclesiasticorum, sint etiam contra eandem?* vide de legibus, & statutis.

DE CONSVETVDINE.

- 1 *An consuetudo longa, & antiqua, etiam immemorabilis præiudicat Ecclesie?* pag. 268. num. 4. vide etiam pag. 305. 306. & seqq. *An saltem, si Papa sciat, & toleret?* ibid. & pag. 293. nu. 3. et 4. & pag. 315. 318. 319. 325. & 326.
- 2 *An, & quid dicendum de consuetudine Regni Neapolis, quod clerici non gaudeant immunitate gabellarum in bonis emptis, & donatis?* ibid.
- 3 *An consuetudo longa, & antiqua immemorabilis det ius ad regalia, & ad imponendas gabellas?* pag. 250.
- 4 *An det ius ad conueniendos, & cogendos Ecclesiasticos coram Iudice seculari, quod solam gabellam?*

bellas, quotiescunque soluere illas tenentur, ut si, v. g. ter non tu à suo Superiore non destiterint à negotiando pag. 303. *vide etiam* pag. 301. & 302.

5 *An det ius ad exigendas gabellas ex Ecclesiasticis, si hi, quæ colligunt ex bonis suis, aliò (sive extra Regnum, sive etiam intra Regnum) transferant, vel transferri faciant ad finem, ut ibi carius vendant* pag. 305. 306. & seqq. *An portus, seu portorium, extractio, & ius tractarum sit inter rezalia seu de regalibus Regis, & an sit gabella, tributum, vel vectigal* pag. 304.

6 *An prauideat Ecclesia, saltem si sit mixta laicorum, & clericorum, ut si v. g. clerici non coacti, sed libere lucorum consuetudine obseruent, eorum iudicia aduocando, vel tributa soluendo, &c.* pag. 305. 306. 320. & 321.

7 *An, si sit particularis, v. g. in certis materijs, vel causis, vel personis, vel prouincijs, &c.* ibid. & pag. 315. 319. & 320.

8 *An consuetudo longa, & antiqua etiam immemorabilis possit abrogare ius posituum etiam Canonicum* pag. 307. *vide etiam* pag. 319.

9 *An possit abrogare immunitatem Ecclesiasticam, seu exemptionem Ecclesiasticorum à secularium Principum, & Magistratum iurisdictione, tum quoad personas, tum quoad bona* ibid. *An talis immunitas sit de iure positum, vel diuino* ibid. & pag. 308. & seqq. *An, et si sit de iure diuino, possit ex causa Pontifex, vel Concilium generale de illa ali-*

quid remittere, & permittere Principibus secularibus, ut aduersus clericos aliquam iurisdictionem exercent, vel aliqua tributa exigant pag. 313. num. 5. & pag. 331.

10 *An, & possint permittere alijs Ecclesia Vitaliti contra illam aliquid poni in praxi, si sine scandalo, aut maioris mali periculo id impedire non possint* ibid. *An, si sit de iure positum, possit Pontifex, vel Concilium generale illam in totum renunciare* pag. 324. & pag. 331.

11 *An, si sit sola, & nullo titulo, seu priuilegio Pontificis adiuuetur, possit abrogare immunitatem, seu exemptionem Ecclesiasticam, quamuis hæc non sit de iure diuino, sed tantum positum* pag. 315. & seqq. usque ad 318. *An, si non possit abrogare in totum, possit saltem abrogare in partem* v. g. quod potestas secularis exerceat iurisdictionem in certis causis, quæ alioquin ad Ecclesiasticam potestatem pertinerent ibid. *An possit illam abrogare per legitimam prescriptionem, vel per tolerantiam Pontificis* ibid. & pag. 316. 318. 319. 320. 321. *An possint Principes successores illam reuocare, saltem in casu, quod sit de iure positum, & non diuino* ibid. & pag. 317. 324. & 333. *An in eodem casu possint Ecclesiastici illam renunciare* pag. 324. num. 2. & 3. *An saltem de consensu Episcoporum* ibid. & num. seqq.

12 *An contrahant excommunicacionem, qui consuetudines introductas contra libertatem Ecclesie.*

- cl.ſiſticam obſervari fecerint? pag. 318.
- 13 An, & Poſtea et, Conſules, Re-
ſtores, aut Conſiliarii locorum,
in quibus illæ obſervantur? ibidem.
- 14 An, & qui ſecundum eas iu-
dicare, vel in publicam formam
iudicata ſcribere præſumpſerint
ibidem.
- 15 An, & qui prætextu cuiuſcum-
que conſuetudinis aliquid contra
libertatem Eccleſiaſticam fece-
rint, etiamſi interceſſerit patientia,
& tolerantia Pontificis quâ-
tociumque tempore continuat. ibid. & pag. 319.
- 16 An conſuetudo, ſi lex ei ab initio
reſiſtat, vel eam tanquam irra-
tionabilem ab initio reprobet, poſ-
ſit ita inualeſcere, ut legem abro-
get? pag. 319.
- 17 An poſſit defendi conſuetudo An-
glia, quod clerici cogantur coram
Iudice ſeculari ſuper realibus
actionibus litigare, etiamſi non
cogerentur coram eodem litigare
ſuper perſonalibus? pag. 319.
& 320.
- 18 An valeat conſuetudo, quod cle-
rici conveniantur coram Iudice
ſeculari pro debitis regalibus? pag.
321. & 322.
- 19 An, & valeat conſuetudo. quod
Iudices laici aduocent ad ſe ali-
quas cauſas Eccleſiaſticas, vel
exerceant alios ſimiles actus con-
tra immunitatem Eccleſiaſticam? pag. 326. An ſaltem, ſi Pontifex
verſetur, & toleret? ibidem,
num. 3.
- 20 An, et valeat quæcumque alia
conſuetudo, ſi ſit immemorabi-
lis, et coniuncta cum fama pri-
uilegij, ſed vaga, et incerta? pag. 326. et 327. An ſaltem, ſi
ſit coniuncta cum fama priuilegij
certa? ibid. An poſſit Pontifex
ſalem conſuetudinem, vel præ-
ſcriptionem, ſicut & ipſummet
priuilegium conſeſſum reuocare? ibid. num. 3. & 4. Et an deſaſto
reuocet quotannis per Bullam
Cœna Domini? num. 7. & pag.
329. An poſſit etiam, & Princeps
ſecularis priuilegium ſemel con-
ſeſſum Eccleſia ſimiliter reuoca-
re? pag. 332. & 333.
- 21 An, et quid dicendum de conſue-
tudine coniuncta cum fama pri-
uilegij, quam in quibuſdam ca-
ſibus contra immunitatem Eccle-
ſiaſticam habent Reges Hſpania,
ut Tribunal dela Fuerza, &
Monarchia Regni Sicilia exer-
cere? Item quæ habent Reges
Gallia, & canonicatus, & bene-
ſicia in locis ſuis conſerre? Item
quam habet Republica Veneta,
utin aliquibus cauſis contra cle-
ricos procedere? Item, quæ viget
in Luſitania, in Regno Caſtel-
la, & alibi? pag. 328. & 329.
- 22 An, & valeat conſuetudo ſi ſit
immemorabilis, & coniuncta
cum fama priuilegij concordati,
ſeu per modum concordia, & ſic
per modum contractus ſi habentiſ?
An deſaſto reuocetur quot-
annis per Bullam Cœna Domi-
ni? pag. 330. An ex cauſa ſaltem
poſſit, & aliquando debeat reuo-
cari? pag. 331. vide etiam pag.
332. & 333.
- 23 An, ſi Pontifex ex cauſa illam
reuocet, debeat parti priuilegia-
ta ſi quod ex tali reuocatione
dammum patiat, compenſare? ibid.

ibid. An, *et si sine causa reuocet*,
valide etiam reuocet? pag. 332.
 & 335. An per Bullam Cœne,
 vel per Iudicium reuocetur, vel
 suspendantur etiam privilegia.
Cruciata? pag. 331. An saltem
 suspendantur privilegia Regula-
 rium? *ibid.* Et an Pontifex te-
 neatur stare contradicui? pagina
 334 & 335.

- 24 An, & valeat consuetudo con-
 iuncta cum concordia inter secu-
 lares, & Ecclesiasticos (etiam
 in Concilio provinciali facta) si
 talis concordia non confirmetur
 a Pontifice, & per eam conceda-
 tur laicis iurisdictio aliqua in
 personas Ecclesiasticas? pag. 333.
 num. 1. Quid, si per eam conce-
 datur solum executio, vel nudum
 ministerium, seu nudum factum;
 eripere, v. g. arma clericis noctu
 illa portantibus, capere clericum
 in flagranti crimine, & similia?
ibid. An, & talis concordia debeat
 esse semper dependens ab arbitrio
 Ecclesie Prælatorum? *ibid.*

D E S V B D I T O.

- 1 An subditus in dubio obedire
 debeat Superiori? pag. 5 199.
 249. & 250.
 2 An in dubio, quod gabelia sit in-
 fusa, soluere illam debeat? pag. 5.
 num. 7.
 3 An, si lex, vel præceptum fieri
 aliquid prohibeat sub excommu-
 nicatione, vel alia iuris pœna,
 subditus, qui epus sic sub pœna
 fieri prohibetur inuitus, seu
 coactus intermitteat, pœnam

euitet? pag. 101. num. 2.

- 4 An, si è contra lex, vel præce-
 ptum fieri aliquid præcipiat sub
 pœna iuris (vel supra) subditus,
 qui epus sic præceptum inuitus e-
 xequitur, pœnam etiam euitet?
ibid. num. 1. An, si exequatur ob-
 metum, pœnam etiam euitet, &
 præcepto satisfaciati v. g. pœnam
 euitet, & præcepto satisfaciati
 puer, qui a Pedagogo verberum
 metu adductus Missam audit?
ibid. num. 4. Et an si puer expres-
 sam intentionem habeat non au-
 diendi, si Pedagogus abisset,
 adhuc pœnam euitet, & præce-
 pto satisfaciati, ita ut non teneat-
 ur alteram Missam audire? An
 saltem peccet secundum affectum
 internum peccato commissionis?
ibid. ubi alios casus reperies.

- 5 An obedire debeat Superiori
 quoad ea, quæ pertinent ad na-
 turam corporis conservandam,
 & propagandam, v. g. obedire
 debeat filius Patri, vel seruus Do-
 mino, et matrimonium contra-
 hat, seruet virginitatem, Reli-
 gionem ingrediatur, & similia?
 pag. 104 num. 6.

- 6 An obedire debeat quoad actus
 internos? An saltem obedire de-
 beat Religiosus? vide de le-
 gibus.

- 7 An possit egredi ex oppido suo,
 & conferre se ad locum, ubi lex
 non obligat, ut solvatur à lege
 loci sui, v. g. de seruando festo,
 de ieiunando, de cumberendo
 matrimonio coram Parocho, &
 testibus, &c. pag. 111. num. 1.
 An; & ut solus possit è refer-
 uatis à quolibet Confessione, & bi-
 non sunt referuati *ibidem*.

8 An.

- 8 An possit in praedictum Domini sine eius consensu alterius iurisdictioni consentire? pag. 130. num. 10. vide etiam de privilegijs, & de immunitate Ecclesiastica.
- 9 An, si inferior, v.g. Episcopus excommunicationem, quam in aliquem infert, Superiori, v.g. Papa reservet, licet ipse non possit ab illa absolueret, non possit etiam absolvere Archiepiscopus in casibus sibi à iure permixtis? pag. 130. num. 0.
- 10 An, si certò novit privatim reum esse innocentem (quavis secundum allegata, & probata appareat esse nocens) possit ad iussu Superioris illum dimittere, si iude de se sit: occidere, si sit carnifex; in bello pugnare, si sit miles? pag. 198. 199. 207. & 201. An saltem possit in causa, quod Superior mortem ipsi minetur? pag. 200. num. 9.
- 11 An, si per matrimonium inualidum, sed secundum publicam allegatam apprensivum validum, iubeatur adherere uxori coniugij, obedire debeat, & possit? pag. 199. num. 6.
- 12 An censuris, & praeceptis, quae sunt de iure positiva, obedire semper teneatur cum magno incommodo? pag. 212. ubi multos casus invenies.
- 13 An saltem teneatur, ut publicum bonum observantia regularis servetur? ibid. nu. 7. & 8. ubi praeter alios casus causam de Carthusiano reperies.
- 14 An, & saltem teneatur, quando aliquem legis positivae transgressio cedere videretur in legislativae potestatis contemptum, vel in Fidei, & Religionis Christianae detrimentum? Et an tunc teneatur etiam cum periculo vitae, nuda fama, & fortuna bonorum? pag. 213. num. 10.
- 15 An, si potestas etiam civilis ob iustam causam aliquid praecipit, vel prohibet, teneatur subditus ei obedire, non obstante, quod habeat de illa re iuramentum in contrarium? pag. 225. num. 5.

DE CENSURIS.

- 1 An per facultatem absolventi ab omnibus censuris, veniant censurae Bullares? pag. 2.
- 2 An per facultatem absolventi à censuris Bullaribus veniat censura propter haesim? ibidem.
- 3 An possint aliquando sine censura Bullari impediri victualia transferri Romam? An, & possit impediri quis, ne eat Romam? pag. 22. & 23.
- 4 An possit aliquando Clericus, vel Religiosus sine censura in casu voluntaria seu oppressionis recurrere ad Principem secularem? pag. 37.
- 5 An possit sine censura clericus in flagranti crimine deprehensus, vel suspectus de proposito perpetrandi criminis, capta ministrum iudicis secularis, et iudici Ecclesiastico sistatur, & cum quibus requiratur? pag. 45. num. 1.
- 6 An possit sine censura privari armis, si e obligatione restituendi? ibidem.
- 7 An possit sine censura privari sal.

saltem illis armis, quorum usus inquam Reipublica perniciosus ita est prohibitus, ut neque domi retineri illa licitum sit ibid. num. 2.

- 3 An possit sine censura privari auidus, canibus, & alijs instrumentis venationis, vel piscationis ipsi clerico prohibita? ibid.
- 9 An, si ciem debitor sit, fugiat, vel fugam meditetur, possit sine censura non solum à Iudice laico, vel eius Ministris, sed etiam à creditore privato capi, & detineri, ad hoc vs Iudici Ecclesiastico sistatur? Et cum quibus requisitis? pag. 47. num. 1. Et an etiam si graui iniuria laicum afficit, ob quam à Magistratu suo Ecclesiastico incarcerationis, atque ad satisfactionem compellendus foret, capi, & detineri similiter sine censura possit? Et per quot horas? ibid. num. 1.
- 10 An possint Episcopi, vel quicumque alij Ecclesiastici sine censura expelli de Regno? pag. 49. & pag. 50. An saltem aliquando cum aliquibus requisitis? ibid. num. 7.
- 11 An possint etiam sine censura Episcopi expelli ab Episcopatu, si simoniace ad Episcopatum electi fuerint? ibid. num. 8.
- 12 An possint Ecclesiastici sine censura cogi, ut frumentum, & alia ad victum necessaria in flo pretio vendant tempore penurie, absque eo quod recurratur ad Iudicem Ecclesiasticum? pag. 52. & 53. An possint saltem aliquando cum quibusdam requisitis? ibid. num. 2.
- 13 An possint sine censura cogi tem-

pore pestis ad seruanda banna promulgata pro bono publico, & tuenda sanitate, absque eo quod similiter recurratur ad Magistratum Ecclesiasticum? ibid. num. 2.

- 14 An, si vendant vinum, frumentum, &c. ultra taxam à Principe taxatam, possint sine censura à Principe, vel eius Ministris rebus dictis in pœnam spoliari, si sic à Principis lege statutum sit? pag. 52. An, & quomodo, & per quem puniendi sint? ibid.
- 15 An, si exportent à Regno familia contra legem Principis exportari prohibentem sub pœna commissi, possint sine censura similiter ijs rebus spoliari? pag. 53. num. 1. An, & quomodo, & per quem spoliandi sint? pag. 54. num. 5.
- 16 An possint sine censura cogi ad contribuendum pro reparatione pontium, viarum publicarum, murorum Ciuitatis, & similibus, qua primò, & principaliter spectant ad Communitatem? ibid. num. 3. Vide etiam de gabellis, tributis, & collectis? An, & circa qua alia sine censura possint, vel non possint cogi? vide de gabellis, tributis, & collectis, de casibus, & censuris reseruatis, & de immunitate Ecclesiastica, ubi quàm plurimos casus reperies.
- 17 An, si falsa mensura triticum, vinum, & familia vendiderint, possint sine censura à Principe, vel eius Ministris in bonis, vel in pœna pecuniaria puniri? pag. 54. An, & quomodo, & per quem? ibidem.
- 18 An Episcopi, & Inquisitores possint excommunicare Reges, si hi

- iurisdictionem ipsorum perturbent?* pag. 62. num. 8. *An saltem Officiales, & Consiliarios regio?* *ibid.* num. 9 & 10.
19. *An possint Regulares cum consensu Prælati subire se Episcopo, ut ab ipso absoluantur à censuris, & peccatis, & ut cum ipsis dispensetur in voto, iuramento, & irregularitate; si Episcopus, & non Prælatus Ordinis talem facultatem habeat?* pag. 69. num. 3. *An, & possint sine consensu Prælati, si Prælatus irrationabiliter ipsis consensum denegat?* *ibid.*
20. *An, si quis absoluitur à Papa, vel eius Pœnitentiaro de censura, v. g. Bullari, absolui deinde possit de peccato, cui talis censura Bullari annexa erat, à quocunque confessario?* pag. 76. n. 1. *An etiam de hæresi?* *ibid.*
21. *An, si quis bona fide, vel ex necessitate, ad vitandum, v. g. scandalum, absoluitur à peccatis, & non à censuris (etiam reservatis Pontifici) validè absoluitur à peccatis, etsi cum onere tantum, ut absoluitur à censuris?* *ibid.* num. 2.
22. *An, si quis commisit peccatum, etiam in Bulla Cœna contentum, sed ob ignorantiam, oblivionem, vel inadvertentiam (saltem non crassam) à censura Papali excusatur, ab inferiori confessario absolui possit de tali peccato?* pag. 77. num. 2.
23. *An, si censura, vel alia pœna feratur contra facientes scienter, contrahat eam is, qui facit ex ignorantia etiam affectata, tali pœna?* pag. 78. num. 2. 3. & seqq. *An, & quid, si ignorantia sit iuris?* pag. 80. num. 1.
24. *An, si quis ex ignorantia affectata siue facti, siue iuris, legat libros hereticorum, contrahat excommunicationem contra scienter legētes latam in Bulla Cœna Domini?* pag. 80. num. 2.
25. *An, si quis ex ignorantia affectata, siue facti, siue iuris operetur, contrahat pœnam latam contra facere præsumentes, aut ausu temerario facientes; & sic, si ex ignorantia affectata violet clausuram Monialium, contrahat excommunicationem à Gregorio XIII. latam contra clausuram violare præsumentes?* *ibid.* num. 3. *ubi multos casus reperies.*
36. *An, si quis committat peccatum cum ignorantia, oblivione, vel inadvertentia (saltem non crassa, seu supina) censura annexa tali peccato censuram non contrahat?* pag. 81. num. 1. *An, & idem dicendum sit de irregularitate ex delicto, & alijs pœnis, ut non petendi debitum coniugale; inhabilitatis, priuationis vocis, officij, reservationis casuum, & similibus?* *Et quid, si advertat opus esse peccaminosum contra ius naturæ, quin & prohibitum à iure positivo, non tamen sub censura?* *ibid.* num. 4.
27. *An, si impuber delinquit, neque contrahat censuras à iure, vel ab homine latas?* pag. 83. num. 3. *An neque contrahat irregularitatem ex delicto, & alias pœnas?* *ibid.* *An in casu quoddam contrahat excommunicationem Papa reservatam (v. g. Canonis, si quis* sua.

suadente Diabolo propter percussione[m] grauem) possit absolui ab Episcopo etiam post pubertatem ? num. 4. An possit sepeliri in loco interdicto ? ibid.

28 An, si quis contra legem, quae etiam naturaliter obliget, peccatum censuram annexam habens committat ex graui metu mortis, vel infamiae, &c. à censura excusetur ? pag. 83. num. 1.

29 An in tali casu cum à censura excusetur, possit absolui à quolibet confessario, etiamsi tale peccatum sit ex ijs, quae continentur in Bulla Cæna Domini ? ibidem.

30 An Praelati Regulares (cum prater certos undecim casus non possint sibi alios reservare) possint excommunicationis pœnam casibus iniungendo indirec[t]e sibi casus alios reservare ? ibid.

31 An Regulares virtute suorum priuilegiiorum possint absolvere, si non à casibus, saltem à censuris casuum, quos Episcopi specialiter sibi reseruant ? pag. 84. num. 1.

32 An, & quæ alia possint virtute suorum priuilegiiorum ? vide de casibus, & censuris reservatis, de voto, & iuramento, de priuilegijs, de hæresi, & de irregularitatibus.

33 An, & quomodo Ecclesia excommunicando, v. g. eos, qui ex odio, gratia, vel auaritia omittunt procedere contra aliquem ex causa Fidei, extendat se ad actum internum, & actum internum attingit ? pag. 91. num. 1.

34 An, si lex, vel præceptum fieri aliquid prohibeat sub pœna censura, qui opus sic sub pœna fieri

prohibitum inuitus, seu coactus intermittit, pœnam euitet ? pag. 101. num. 1.

35 An, si contra lex, vel præceptum fieri aliquid præcipiat sub pœna iuris (vt supra) qui opus sic præceptum inuitus exequitur, pœnam etiam euitet ? ibid. nu. 1. An, etsi exequatur ob metum, euitet etiam pœnam, & satisfaciat præcepto, v. g. euitet pœnam, & satisfaciat præcepto puer, qui à Pedagogo verberum metu adductus Missam audit ? ibid. n. 4. An, etsi habeat expressam intentionem non audiendi, si Pedagogus abisset, pœnam etiam euitet, & præcepto satisfaciat, ita vt non teneatur aliam Missam audire ? An saltem peccet secundum affectum internum peccato commissionis ? ibid. ubi casus alios inuenies.

36 An, & qui actus possint præcipi, vel prohiberi sub censuris ; & quibus personis ? vide de legibus.

37 An censura, & pœna contrahatur solum ob delictum verum, & ex omni parte iam in interno, quàm in externo perfectè consummatum ? pag. 106. ubi multos casus reperies ? An, & non antequam sit consummatum ? ibid ? An, & nisi sit consummatum consummatione peccati inosa graui ? An, & idem dicendū sit de consulente, mandante, & duellantibus ? pag. 107. & 108. ubi multos casus reperies.

38 An in dubio, quod percussio clerici fuerit grauis, sit reservata Summo Pontifici ? pag. 110. nu. 6. & 7.

39 An casus Bullæ Cæna dubij sit iuris,

- iuvis, siue facti sint reseruari ei-
dem? num. 8. & 9.
- 40 An, si Parochus matrimonio as-
sistat excommunicatus, etiam
non toleratus, fiat irregularis? *pag.* 118. An si benedicit spon-
sos? *ibid.* An saltem peccet mor-
taliter? *pag.* 119. Et an, si as-
sistat metu mortis inductus, vel
non se ingerens, sed requisitus?
ibidem.
- 41 An, si absoluat in articulo mortis
excommunicatus, etiam non to-
leratus, fiat irregularis? *ibid.* An
saltem peccet mortaliter? An
aliquando excusetur à mortali,
etiam si absoluat in mortali, &
non conueritus, vel si absoluat ex-
tra articulum mortis contritus,
quamuis excommunicatus, si ta-
men sit toleratus, & non se inge-
rens, sed requisitus? *ibid.*
- 42 An licet possint peti Sacramento-
rum administratio ab excom-
municatis, suspensis, vel interd-
ctis, &c. si sint tolerati? Et an
licet possint ipsi administrare,
si non se ingerant, sed sint requi-
siti? An aliquando teneantur? *ibid.*
Et quid in politicis negotijs?
ibidem.
- 43 An, si quis excommunicatus non
toleratus exerceat actus ratione
publici officij, faciat illos vali-
dos, & Notarius similiter excom-
municatus non toleratus faciat
contractus validos? *pagina.* 121.
num. 8.
- 44 An Parochus Catholicus possit,
v.g. in Germania sine mortali
assistere matrimonio hereticorum,
quos in sua Parochia habet? Et
an apud nos possit sine mortali
assistere matrimonijs excommu-
nicatorum, & notiorum pecca-
torum? *ibid.* Et an, si assistat
existens ipse in peccato mortali,
sicut et si existens in peccato mor-
tali Eucharistiam ministret, pec-
cet mortaliter? *ibid.*
- 45 An possint Regulares per sua
privilegia à censuris absoluerè
extra Sacramentum poenitentiae?
pag. 123. Item an Episcopus?
Item an Parochus? Item an qui-
bet alius confessorius? *ibid.* num. 2.
An possint similiter per sua privi-
legia commutare, vel dispensare
vota, irregularitates, iuramen-
ta, petitiones debiti, &c. extra
Sacramentum poenitentiae? *ibid.*
num. 3. & *pag.* 124. & 126. Et
an idem dicendum sit ex vi lite-
rarum, quae emanant ex S. Po-
nitentiarum? *ibid.* *pag.* 124.
- 46 An excommunicatus, vel suspèn-
sus, &c. non toleratus, faciat
actus iurisdictionis voluntariae,
v.g. praesentandi, eligendi, con-
ferendi aliquod munus, dignita-
tem, vel beneficium, dispensandi
in voto, iuramento, absolueri à
censuris, & peccatis, &c. licitos,
& validos? *pag.* 128. num. 3. An
saltem faciat illos validos excom-
municatus, vel suspensus tolera-
tus, si per oppositam prius exce-
ptionem non fuerint infirmati?
An & aliquando faciat etiam
licitos, si ad eos non se ingerat,
sed exerceat eos requisitus? *ibid.*
An, & faciat validos, & ali-
quando etiam licitos actus iu-
isdictionis coercitiae, seu coacti-
uae, ut excommunicandi, &c.
ibid. num. 4.
- 47 An Episcopus possit nō exemptos
Regulares, si à proprio Prelato
ex

- ex causa pertinente ad disciplinā regularem excommunicati fuerint, ab excommunicatione absolueret? pag. 132. An saltem possint hi ad illum appellare, si iniusta fuerit sententia Prælati? ibidem.
- 48 An Regulares virtute suortū priuilegiorum absoluant à cēsuris in utroque foro, vel solum in foro conscientie? Et quid sit fororum conscientie? pag. 133 num. 12. An idem dicendum, si quis ab illis absoluat virtute Iubilæi, vel Bullæ cruciatæ? ibid.
- 49 An saltem absolutio à censuris in foro conscientie data aliquo modo profit pro foro externo? ibid. & pag. 134 & 135. An, si sic absolutus Missam celebret, Ecclesiasticus Iudex eum perinde, ac irregulares punire possit; vel si velit, possit absolutionem ei pro foro conscientie datam, pro foro externo acceptare, & accusationem fiscalis repelleret? ibid. An, quod de absolutione à censuris pro foro conscientie data dictum est, idem de dispensationibus pro foro conscientie tantum concessis dicendum sit? ibid. pag. 134. & 145.
- 50 An Regulares per priuilegia sua debeant absolvere sine consensu Ordinarij à censuris notorijs; si hæc deducta sint, vel facile deduci possint ad forum iudiciale? ibidem.
- 51 An virtute Bullæ, Iubilæi, &c. debeant absolvere excommunicatos nominatim, vel publicos Clericorum percussores, vel alium, cuius excommunicatio deducta est ad forum contentiosum, & his in tali foro finita non est? ibid. num. 3.
- 52 An excommunicatus (si absolutus sit pro foro interno) possit se credere sine scandalo Missam audire, aut etiam dicere Sacramenta recte, cum alijs loqui, &c. testificans ad euitandū scandalum, quod iam per Iubilæum, Bullam, vel Priuilegia Regularium, &c. absolutus sit? ibid. An, si excommunicationis censura occulta fuerit, possit etiam publice in aëlio casu prædicta facere? pag. 134 num. 2. An, si accidat postea excommunicationem innotescere, & causam ad forum externum deuenire, possit contra ipsum in foro externo procedi, & quomodo? ibid. & pag. 135.
- 53 An, si quis virtute Iubilæi, vel Bullæ, &c. absolutus sit non à censuris hominis, sed iuris tantum, absolutio saltem talium censurarum profit pro foro exteriori? pag. 135. Et an in tali casu petere debeat à confessario absolutionis schedulam, qua se defendere possit contra Fiscalem, vel alium accusatorem? ibid.
- 54 An si quis excommunicatus excommunicatione exigente satisfactio partis, absoluitur per generalem absolutionem à censuris qua à confessario datur ad cautelam, absoluitur maneat à tali excommunicatione? pagina 136. num. 3.
- 55 An, si quis excommunicatus similiter excommunicatione exigente satisfactionem partis, scilicet, & aduertenter non satisfacta parte, ab illa absoluitur, validè absoluitur? ibid. num. 4. An sal.

saltem committat peccatum, a quo tamen absolui possit a quolibet confessorio, obseruatis regulis generalibus circa debitores in ordine ad eorum creditores i. ibid. An, & quis veniat nomine partis i. num. 5. An veniat etiam Iudex, & Tabellio, & consequenter nō possit quis absolui per Bullam, vel Iubileum, &c. antequam satisfaciat etiam Iudici, & Tabellioni i. ibid.

- 56 An neque absolui possit, antequā satisfaciat Ecclesia, vel Monasterio, vel eius Rectori, etiam si satisfecerit Clerico, vel Monacho ipsi percussit num. 6. 7. & 8. An, si iniuria principaliter illata sit Ecclesie (ut contingit in extractione rei ab Ecclesia) in tali casu saltem satisfactio debeat praestari Rectori Ecclesie i. num. 8. An, & qui i. veniat nomine satisfactionis? An, si reus non possit satisfacere in totum, sufficiat, quod satisfaciat in partem? An, si non possit neque in partem, sufficiat, quod praestet cautionem pignoratitiam, fideiussoriam, vel iuratoriam; & quo ordine? An pro foro interno sufficiat, solum suum propositum satisfaciendi, cum primò potuerit, etiam si non interueniat iuramentum i. & an hoc sit verum, etiam si in Bulla, Iubileo, vel priuilegio, &c. excipiat solum articulus mortis i. ibid. pag. 137.

- 57 An, si quis volens occidere clericum A. & adhibita diligentia, ne occidat clericum B. occidat clericum B. seu putans occidere clericum A. occidat clericum B. quem adhibita diligentia puta-

bat esse clericum A. cōtrabat excommunicationem canonis, & irregularitatem i. pag. 141 num. 3. Item, si volens occidere utrumque clericum A. & B. & incidit in clericum A. putans inuincibiliter esse clericum B. illum occidat, quem etiam occidisset, si cognouisset eum pro clerico A. i. ibid. Item, si utrumque clericum A. & B. occidat, sed A. putans esse inuincibiliter B. & B. putans esse inuincibiliter A. ibidem.

- 58 An excommunicatus, vel alia censura, aut irregularitate detentus (si exstiterit grauis necessitas, ut ad euitandum periculum mortis, mutilationis, infamiae, iacturae, scandali, & similibus) possit licite, nedum valde non obstante censura, vel irregularitate ministrare, & recipere Sacramenta, & tunc absolui, etiam a peccatis cum censura reseruat, a simplici confessorio, & quomodo? pag. 148. & pag. 155. ubi multo alios casus reperies, vide etiam de haeresi, & irregularitate.

- 59 An in tali casu excommunicatus, vel irregularis, &c. potius absolui debeat solum a peccatis, quae sunt sine censura reseruat, & tacere peccata, quae sunt cum censura reseruat; ne peccata cum censura reseruat habeat bis cum magno onere confiteri? I. an potius (ne dimidietur confessio) tamquam non habens copiam confessoris, non confiteri simpliciter, sed tantum actum contritionis elicere, & sic Sacramenta ministrare, & recipere i. ibid. vide etiam de haeresi, & irregularitate.

- 60 An, si prae dictus excommunicatus, vel irregularis &c. recursus ad Pontificem facilem non habeat, possit Episcopus à censur. referuata absolueri, & ab irregularitate dispensare? ibid. num. 10. Et an in tali casu Episcopus propriè à censura absoluit, & ab irregularitate dispense, vel solum tollat effectum eorum, ut nimirum excommunicatus, vel irregularis, &c. Sacramenta licite ministrare, & recipere interim possit, donec defectus manet occultus. & à Pontifice impetrabitur absolutio, vel dispensatio? ibid. num. 10. vide etiam de haeresi, & irregularitate
- 61 An possint Principes seculares intromittere se in recognoscendis censuris, sententijs alijsque similibus rebus Ecclesiasticis? pag. 171. num. 6. An teneantur istas statim acceptare, & exequi, quin & pro earundem executione praeberent Episcopis auxilium brachij secularis? ibidem.
- 62 An possint prohibere, ne Episcopi procedant ad censuras contra regios Officiales suos, inconsultis ipsis Principibus secularibus? pag. 174. num. 16. & 17.
- 63 An censura, & caetera, quae sunt de iure positivo, obligent cum magno incommodo, v.g. teneatur Sacerdos abstinere se à sacrificando, quia adest excommunicatus vitandus, vel quia altare lapideum, vel vestes sacras ad sacrificandum necessarias non habet, vel quia ieiunius non est, vel quia est suspensus, excommunicatus, aut irregularis, &c. pag. 212. n. 3. ubi multos alios casus inuenies.
- 64 An saltem obligent cum magno incommodo (etiam cum periculo vitae, nedum fame, & fortuna bonorum) in casu, quod illarum transgressio cedere videatur in legis laetricis potestatis contemptu, vel Fidei, & Religionis Christianae detrimentum? pag. 213. n. 10. & 11.
- 65 An possit quis seipsum excommunicare? pag. 220. An saltem possit in semetipsum exercere voluntariam iurisdictionem? ibid.
- 66 An, si quis ob ignorantiam, animi passionem, inconsiderationem, vel obliuionem legis, aut praepii, &c. excusetur à gravitate culpa mortalis, excusetur etiam à contrahenda censura, & irregularitate ex delicto? pag. 249. & 250. num. 7.
- 67 An, si quis è contra putet se peccare peccato gravi, cui annexa est censura, vel irregularitas, & sic peccet mortaliter solum ex conscientia erronea, excusetur similiter à contrahenda censura, vel irregularitate ex delicto? ibid. num. 7.
- 68 An quando, & à quibus sine contractione censurarum possint peti, & exigi donativa, tributa, vel vectigalia? Item gallea, vel collecta? vide de gabellis, tributis, & collectis, ubi multa de hac materia reperies.
- 69 An quando, & quomodo sine contractione censurarum possint vocari Episcopi, vel alij Ecclesiastici ad Parliamentum? Item citari clerici à potestate laica ad suum Tribunal? pag. 280. 281. & 282. Item, & expelli de Regno, vel transmitti ad Pontificem,

- cem, ut ab illo pieclantur? vide de immunitate Ecclesiastica, de Princeps, seu R. ge. de Proroge, & de Iudice, seu Magistratu.
- 70 An sub pœna censurarum, & peccati mortalis prohibeatur Ecclesiasticis negotiatio? pag. 296. & 297. vide etiã de negotiatione.
- 71 An similiter prohibeatur iisdem ludus alearum, & taxillorum? ibid. & pag. 298. vide etiam de negotiatione.
- 72 An similiter prohibeatur iisdem venatio? ibid. vide etiã de venatione.
- 73 An similiter prohibeatur iisdem auditio iuris civilis, vel medicina? ibid. num. 9.
- 74 An in censuram excommunicationis incurrant seculares Sacerdotes, & Religiosi quicumque, si id efficiant raro, ut ter, vel quater? An si efficiant per longum tempus, sed priuatim, & non in studiis publicis? An, etsi efficiant in studiis publicis, sed quatenus id conducit, vel conducere potest ad maiorem notitiam Canonum? ibid. An, & quid dicendum de Diaconis, quamvis beneficium habentibus? ibid.
- 75 An, & quando in quibusdam causis, quæ alioquin spectarent ad Ecclesiasticam potestatem, possit procedere potestas laica sine contractione censurarum; ex eo quod adsit consuetudo immemorabilis, vel etiam coniectura cum fama privilegii incerta, vel cum fama privilegii certa, vel cum fama privilegii concordantia, seu per modum contractus se habentis, vel cum scientia, & tolerantia Pontificis? pag. 305. usque ad 355. vide etiam de consuetudine.

- 76 An, & quando leges, seu statuta potestatis laicæ (si quomodo spectent ad clericos) sint sine contractione censurarum? vide de legibus, & statutis? An, & quando similiter gabellæ, vel tributa, etc. vide de gabellis, tributis, et collectis.
- 77 An, si potestas laica statuat, ne laici vendant, molant, coquant panem, vel alia servitia, et obsequia Ecclesiasticis præstent, censuram contrahant? pag. 357.
- 78 An, et quæ alia fieri, vel non fieri possint sine contractione censurarum? vide infra de casibus, et censuris reservatis, de Principe, seu Rege, de Proroge, de Iudice, seu Magistratu, de gabellis, Tributis, et Collectis, et de immunitate Ecclesiastica.

DE CASIBVS. & Censuris reservatis.

- 1 An casus Bullæ Cœne Domini: itæ an casus reservati ab Episcopo se habeant per modum sententiæ latæ ab homine ita ut mortuo Episcopo defuncto expirent? pag. 75. num. 2. et 3. An, et quid, si sint reservati Episcopo per consuetudinem, statutum, vel synodum diocesanam? ibid.
- 2 An casus reservati à Prelato Ordinis se habeant etiam per modum sententiæ latæ ab homine? ibid. num. 4. An, et quid in nostra Religione Theatinorum? ibid. n. 5.
- 3 An Papa referret sibi aliquem casum, v. g. hæresim indepen-

- denter à censura, vel solum propter censuram ei annexam? pag. 76. num. 1.
- 4 An, si quis absoluitur à Papa, vel ab eius Pœnitentiarario è censura, possit postea absolui è peccato, cui talis censura erat annexa à quocunque confessario? ibidem.
- 5 An, si quis absolutus sit à reservatis, quamvis inefficaciter quoad salutem (puta quia non contritè) possit postea iterum cõfitemdo absolui à quocunque confessario etiã à reservatis? pag. 77.
- 6 An, si quis committat peccatum cum ignorantia, obliuione, vel inaduertentia (saltem non crassa, seu supina) reservationis talis peccati, in reservationem non incidat, & sic à quocunque confessario possit absolui? pag. 81. n. 1. An, & idem dicendum sit de irregularitate ex delicto, & de alijs pœnis, ut non petendi debitum coniugale, inhabilitatis, priuationis vocis actiue, & passiuæ, priuationis officij, & similia? Item censurarum? An, & quid, si aduertat opus esse peccaminosum contra ius nature, quin & prohibitum à iure positiuo, non tamẽ sub tali pœna? ibid. num. 4.
- 7 An neque quis de defectu ætatis, & g. puer ante decimum quartũ annum completum succubus, vel muliebria patiens, in reservationem incidat, & sic absolui possit à quocunque confessario in loco, ubi peccatum sodomia est reservatum? pag. 82. num. 1.
- 8 An Regulares virtute suorum priuilegiorum possint facere dispensationes, vel commutationes votorum, restitutionis bonorum incertorum, & relaxationes iuramentorum, quas aliquando sibi Episcopi reservant? pag. 84.
- 9 An possint (remota speciali reservatione, quam sibi faciãt Episcopi) absoluerè à censuris, & casibus, qui de iure reservati sunt Episcopis? pag. 85.
- 10 An possint (remota similiter speciali reservatione, quam sibi faciãt Episcopi) absoluerè à casibus Papalibus occultis, exceptis Bullaribus? ibid.
- 11 An possint absoluerè à casibus, & censuris in iure latis, propter quas excusantur aliqui adire Sedem Apostolicam ob aliquod impedimentum? An possint etiam Episcopi? ibid.
- 12 An possint (remota similiter speciali reservatione, quam sibi faciãt Episcopi) absoluerè à casibus, & censuris Synodalibus? An etiam à casibus, & censuris generaliter latis ab ipso, ut ab homine? ibid.
- 13 An possint absoluerè à casibus, et censuris contentis in Edictis Inquisitorum, sive nec proueniant ex hæresi formali, vel ex alijs delictis contentis in Bulla Cœne Domini, nec fuerint sibi specialiter reservata ab Episcopis? ibidem.
- 14 An possint (remota similiter speciali reservatione, quam sibi faciãt Episcopi) absoluerè eum, qui vi, metu, dolo, vel fraudulenter finxit se Maurum, Iudæum, Idololatrã, aut Hæreticum, etc. & scilicet grauiter contra eternam fidei professionem peccando) exterius fidem denegauit? pag. 86. num. 1.

- num. 1. An etiam eum, qui propositiones hereticas, blasphemias, & verba heretica effudit, Sacerdotum Imaginibus illuxit, carnes tempore prohibito comedit; Mahumeto cultum, ac reuerentiam exhibuit, &c. Si similiter hac fecerit metu compulsus, aut etiam spe lucri adductus, aut ira, vel alia quacunque passione commotus, sine errore tamen intellectus? pag. 86. num. 2. An, & absolvere possit eum quislibet alius non privilegiatus confessorius? num. 3.
15. An possit absolvere eum, qui fecerit quadam alia? vide de heresi, ubi quamplurimos casus inuenies.
16. An possit fieri à Superioribus reservatio peccatorum internorum; & an id expediat? pag. 103. n. 4. & pag. 109.
17. An, si peccata interna consumuntur in externo, sed non consummatione externa graui, seu peccaminosa mortali, reservationem contrahat, seu in reservatione Praelati comprehensacenseantur? pag. 108. ubi multos casus inuenies.
18. An nescitò fuerint opere perfectè consummata? pag. 109. ubi de incestu impuberum, de emissionem seminis extra vas.
19. An in dubio, quòd peccatum sit reservatum, possit absolui à confessorio, qui non habet potestatem super casus reservatos? ibid. num. 2. 3. & seqq. ubi multos casus inuenies.
20. An in dubio, quòd, quando quis emisit votum castitatis perpetuae, vel Religionis approbatae, habuerit animum se obligandi, tale votum sit reservatum Summo Pontifici? pag. 110. num. 5.
21. An in dubio, quòd, quando quis percussit clericum, talis percussio fuerit grauis, reservata sit eidem? ibid. num. 6. & 7.
22. An casus Bullae Coena dubij (sive iuris, sive facti) reservati sint eidem? num. 8. & 9.
23. An possit confessorius absolvere casum, & excommunicationem specialiter reservatam à penitentis Ordinario alterius diocesis, si reservata non sit ab Ordinario, in cuius diocesi ipse audit confessiones? pag. 111. num. 1. An, etsi penitens venerit in fraudem? ibid. ubi alios casus inuenies.
24. An Regulares possint à casibus Episcopo specialiter reservatis absolvere eos, qui de proximo Religionem ingressuri sunt? pag. 111. num. 1.
25. An possint absolvere Regularem, qui cum absoluerit quempiam à casibus Bullaribus reservatis Papae, vel à casibus specialiter reservatis Episcopo, contraxit excommunicationem reservatam Pontifici? ibid. An, & quid ad banc excommunicationem contrahendam requiratur? ibid.
26. An possint absolvere non solum à censuris, sed etiam à suspensionibus, & interdictis iuris, quae ob delictum merè praeteritum, siue ad tempus, siue in perpetuum imposita sunt, v. g. à suspensione, vel potius à depositione à Pio V. lata in sodomiam exercentes? pag. 112. num. 1.
27. An possint absolvere à quinque casibus Papae reservatis, si oculi sint?

- finis? An, & independenter à iurisdictione accepta ab Episcopo, eisi dependenter ab approbatione illius, & à consensu Superiorum Religionis? ibid. & pag. 162. An ab ipsidem (si similiter occulti sint) absolueri possint Episcopi? ibid. An Superiores Religionum suis semel approbatis, & expositis iurisdictionem ob causam non notoriam, auferre possint; & an, si defacto alicui interdiciant, ne confessiones audiat, auferre illam velle censeantur? pag. 113. numero 1.*
- 28 *An, si admittantur ab Ordinario loci ad confessiones audiendas infcio, vel inuito Pralato Ordinis, possint absolueri etiam de casibus referuatis, à quibus absolueri possent per priuilegia Ordinis, si cum consensu Superioris sui confessiones audirent? pag. 122.*
- 29 *An possint absolueri ab omni excommunicatione, & censura Sedi Apostolica referuata de presenti, vel de futuro, dummodo ab Episcopis specialiter referuata, vel particulatim inflicta non sit ibid.*
- 30 *An possit per priuilegia sua absolueri Regularem alterius Religionis? pag. 124. An saltem cum consensu Superioris? An saltem in itinere? Et tunc an possit absolueri quilibet etiā simplex Sacerdos, & secularis; & an etiam à peccatis, quæ sunt in Ordine referuata? ibid.*
- 31 *An possint absolueri à censura iuris, vel sententia generalis ab Autore sibi implicitè referuata? pag. 125.*
- 32 *An possint absolueri ab eis, quæ*

- in aliquem nominatione inflicta est, quamuis ab Autore non sit sibi explicitè referuata? ibid. An possint saltem in articulo mortis? Et tunc, an possit Sacerdos quilibet, etiam non Regularis, etiam non approbatus, etiam excommunicatus, etiam non toleratus, etiā à censuris, & casibus Bullæ Cœnæ Domini, etiam ab hæresi, etiā extra sacramentaliter, etiam si is, ad quem de iure competit absolutio, præsent sit, nedum facilius aditum ad se exhibeat? ibid. n. 2. & 3. & pag. 156. 157. 158 & 161. num. 12. An autem si talis absolutus non moriatur, teneatur postea sub pœna reincidentie in censuram similem, præsentare se Superiori, ad quem de iure competit absolutio, non ut iterum absoluator, sed ut mandatis eius obediat? pag. 126. num. 5. & pag. 159. & 160. An & etiā si censura non habeat onus satisfaciendi causæ, propter quam incurritur? ibid. An, si qui absolutus sit hæreticus, sufficiat, ut præsetet se Episcopo, vel Inquisitori, quorum uterque de iure potest ab hæresi absolueri? ibid.*
- 33 *An in mortis articulo possit à exsuris quibuscumque (ut supra) absolueri etiam clericus; quin & laicus, sicut & indulgentias applicare? pag. 127. num. 1. & 2. An etiam hæreticus, præcisus, vel infidelis? An etiam femina? ibid. num. 2. An, & possit absolueri à peccatis? num. 4. & 5.*
- 34 *An possit quis post mortem, saltem improprie, à censuris absolui, ut pro ipso ab Ecclesia possit orari? ibid. num. 3.*

- 35 *An à censura, siue iuris, siue sententia generalis, quam auctor sibi reseruauit? item ab ea, quæ in aliquem nominatim inflicta est, quamuis explicitè Auctor eam sibi non reseruauerit, possit (præter Auctorem, seu eum, qui illam tulit) absoluerè superior, successor, vel delegatus?* pag. 128.
- 36 *An possit ab eadem absoluerè auctor, seu is, qui eam tulit; si iurisdicctio ipsius per depositionem sit extincta, vel impedita per censuram excommunicationis, vel suspensionis, &c. non toleratam? ibid. num. 2. An & quid, si sit impedita per toleratam? ibid. n. 3. An, & quando acta excommunicati tolerati, vel non tolerati sint valida, vel etiam licita?* ibidem.
- 37 *An possit ab eadem absoluerè auctor, seu is, qui eam tulit; si, cum fuerit Iudex delegatus, finitum sit in ipso tempus delegationis?* pag. 129. num. 6. *An saltem possit absoluerè intra annum à sententia definitiua numerandis?* ibidem.
- 38 *An possit ab eadem absoluerè auctor, seu is, qui eam tulit; si Superior eam ex certa scientia expressè, vel tacitè (puta confirmando) ad se reseruauerit, sibi que propriam fecerit?* num. 7. 8. & 9. *Et sic an Incendiarij, si nominatim ab Ordinario excommunicati, & denunciati fuerint, pro absolutione ad Sedem Apostolicam mittendi sint?* ibid.
- 39 *An, si inferior, v. g. Episcopus excommunicationem, quam in aliquem infert, Superiori, v. g. Summo Pontifici referret, quauis non possit ipse virtute talis reseruatiõis ab illa absoluerè, non possit etiam Archiepiscopus, seu Metropolitanus in casibus sibi à iure permisis?* pag. 130. num. 10.
- 40 *An à censura, quam Iudex inferior infert, & sibi reseruauit, possit absoluerè quilibet Superior, vel solum aliquis?* pag. 131. *An, & positi Superior causam ab inferiore Prelato inchoatam ad se aduocare?* ibid. *ubi de superioribus Religionis, de Episcopo, Archiepiscopo, & Legato Sedis Apostolicæ reperies?* *An, & quid dicendum, si aliquibi consuetudo sit, ut in causa à Prelato inferiorecepta, & præuenta Superior non se intromittat?* pag. 132.
- 41 *An à censura, quam auctor ordinarius sibi reseruauit, possit absoluerè Successor?* pag. 132. *An idem dicendum in Iudicibus delegatis, si vnus alteri in delegatione succedit?* ibid.
- 42 *An à censura, quam delegatus Papa tulit (si is moriatur) possit absoluerè extra mortis articulum alius, quam Romanus Pontifex?* *An saltem possit alter Romani Pontificis delegatus?* ibid.
- 43 *An à censura, quam Iudex Ordinarius, vel delegatus subdelegandi potestate præditus tulit, possit absoluerè delegatus, vel subdelegatus?* *Et quando?* ibid.
- 44 *An à censura, siue iuris, siue sententia generalis, quam sibi quis reseruauit? Item ab ea, quæ nominatim in aliquem inflicta est, possit præter superiorem, successorem, vel delegatum alius absoluerè?* pag. 138. num. 1. *An in casu, quod sic excommunicatione* figa-

ligatus satisfacere paratus sit, & longissime distet ab eo, cui absolutio referuatur, possit absolui ab inferiori, præstita cautione, quòd quamprimum poteris, præstabit se illi, ad quem de iure ordinario spectat absolutio? ibid.

- 45 *An à censura lata ab homine per sententiam generalem, quam sibi auctor non referuauit, possit absolueri omnis, cui de iure ordinario, vel ex priuilegio concessum est, absolueri à censuris impositis à iure, vel statuto? ibid. num. 2.*

- 46 *An, si quis Episcopo alicui subditus ratione domicilij, vel ratione de heli ab illo propter crimen nominatum excommunicatus fuerit, possit (si postea aliò proficiens, domicilium mutet, vel Religionem ingrediatur) absolui ab alio Episcopo, vel Prelato Religionis? pag. 139. num. 3. Quid, si in propria diocesi excommunicationem iuris, vel sententia generalis contraxit? ibid.*

- 47 *An Episcopi possint absolueri à quibuscunque censuris, & casibus etiam hæresi & de Apostolica referuatis, si occulta fuerint? pag. 248. & seqq. vide etiam de hæresi.*

- 48 *An in mortis articulo possit quilibet Sacerdos absolueri à suspensione ab ordine, officio, vel beneficio, & dispensare ab irregularitate, vel solum possit absolueri ab illis censuris, quæ sacramentorum susceptioni, & Ecclesiastica sepultura obstant, cuiusmodi sent excommunicatio, & personale inter dictum? pag. 157. & 158. An ab eis possit absolueri, etiamsi moribundus, sacr-*

mentalem absolutionem non recipiat, v. g. quia amens est, &c. An, & quid intelligatur per mortis articulum? ibid.

- 49 *An, si excommunicatus excommunicatione occulta referuata Pontifici etiam in Bulla Cæne Domini, et etiam propter hæresim ab Episcopo, et ab Inquisitoribus facultatem, ut à confessorio aliquo absoluator, obtinere non potest, in tali casu (donec talem facultatem obtineat à Roma) possit, si infamiam scandalum, vel graue malum sibi, vel alijs probabiliter times, celebrare, si sit Sacerdos, et Eucharistiâ sumere, si sit laicus, eliciendo prius actum contritionis? pag. 155. Et An, si talem actum elicere non confidit, possit confiteri, et sic absolui à quolibet confessorio? ibid. et pag. 148. vide etiam de hæresi, et de irregularitate, ubi quid simile de irregulari reperies.*

- 50 *An etiam scandalo, et graui dàmpnamento remoto possit id facere, si pro viribus suis ab Episcopo absolutionem procurans, ab eodellam obtinere non potest, et propter paupertatem, vel aliud impedimentum Romam ire, et mittere non valet? ibid. et pag. 148. vide etiam de hæresi, et de irregularitate, ubi quid simile etiam de irregulari reperies.*

- 51 *An, et ob quas causas, seu impedimenta possint Episcopi absolueri à graui clerici percussione contra Canonem, Si quis suadente Diabolo, et ab alijs censuris, et casibus Papæ reseruatiss etiam in Bulla Cæne Domini? pag. 158. num. 1. et pag. 160. num. 11.*

- 52 An possint absolvere impuberes etiam post pubertatem? ibidem. num. 2.
- 53 An possint absolvere mulieres, & multo magis Moniales etiam ab heresi? pag. 159. ubi de alijs personis exempla reperies.
- 54 An possint absolvere viros magnae potentiae, & valde delicatos, & quomodo? ibid.
- 55 An possint absolvere Romam ire impeditos, & absque eo quod prius de ipsis nuncius, vel pistola Romam mittatur? ibid.
- 56 An possint Romam ire impeditos perpetuo absolvere absoluit, & sine onere praesentandi se Sedi Apostolicae? num. 6.
- 57 An debeant impeditos impedimento temporali absolvere, ita ut iurent, quod cessante impedimento Apostolica Sedi se praesentabunt? ibid. & pagina 125. & 126.
- 58 An, si quis ex his praesentare se personaliter, vel per procuratorem intra tempus praefixum postea intermiserit, reincidat in similem excommunicationem? n. 7. An similiter in omni absolutione ab excommunicatione Superiori reservata (qua datur ob impedimentum, vel casum necessitatis) teneatur absolutus sub poena reincidentiae praesentare se Superiori, ad quem de iure spectat absolutio? ibid.
- 59 An teneatur etiam sub eadem poena reincidentiae praesentare se, quamvis intra terminum praefixum satisfecerit parti laesae, vel cum ea concordaverit? num. 8. Et an etiam, quamvis nulla pars sit laesa, vel ei ante absolutionem satisfactum sit? ibid. & pag. 162.
- 60 An, si quis in mortis articulo sit absolutus a casibus reservatis censuram alligatam non habentibus, teneatur etiam, cessante periculo, praesentare se Superiori, cui de iure ordinario absolutio a talibus casibus reservatur? et? num. 9.
- 61 An, si in mortis articulo sit absolutus a casibus reservatis censuram alligatam habentibus, a privilegiato, teneatur, cessante periculo, praesentare se Superiori, sicut quando est absolutus a non privilegiato? num. 10.
- 62 An impeditus ire Romam pro absolutione casus Papalis, potens tamen adire Legatum Papae, vel alium specialiter privilegiatum, possit absolui ab Episcopo? pagina 161. An possit etiam absolui a privilegiato? pag. 162. num. 4. & pag. 112. num. 1.
- 63 An Episcopi in Regionibus ab Urbe distantioribus, in quibus nullus adest Legatus Sedis Apostolicae, praescripserint iurisdictionem absolventi a casibus Papalibus, qui frequenter contingere solent, v. g. a notoria Clerici percussione, heresi, &c. sine onere, quod reo imponitur, comparandi coram Romano Pontifice, vel eius Legato, praesertim si reus Ecclesiae, & parti laesae sufficienter satisfaciatur, vel satisfacere paratus sit? pag. 162.
- 64 An superior possit dare Sacerdoti subdito facultatem, qua ipsum absoluat a casibus reservatis Pontifici, a quibus potest ipse absolvere subditos suos? pag. 218. & 219. An, & possit etiam Vicarius

ritus ipsius ? ibidem.

65 An solus Princeps supremus, vel qui ab ipso, vel à legitimè præscripta consuetudine gabellas imponendi potestatem habet illas imponere, augere, & exigere possit sine peccato, & censura bullari ? pag. 250.

66 An, si in dubio de iustitia gabellæ Princeps petat, & ex aliorum exigat, peccent, & contrahant censuram Bullarum, etiam si gabella postea deprehendatur iusta ? pag. 249. & 250. vide etiam pag. 5. 6. 7. & 199.

67 An licet in dubio possint Officiales, & executores (præsertim si superioris præceptum commodè declinare non possint) donatiuum, vel tributum exigere sine peccato, & censura Bullari; possint id etiam in dubio sine peccato, & censura Bullari consulere Confessarij, & concludere Parlamentarij ? pag. 253. vide etiam pag. 4. 5. 6. 7. & 199. An, etsi iniustitia donatiui, vel tributum sit manifestæ, vel si ex multitudine tributorum iam graviter oneretur Regnum, vel iusti stipendij, & auxilij Regi debiti aiquitas excedatur, teneantur etiam resistere ? pag. 273. num. 1.

68 An, & qua alia fieri, vel non fieri possint sine contradictione censurarum ? vide supra de censuris; de Principe, seu Rege, de Præore, de Iudice, seu Magistratu, de Gabellis, Tributis, & Collectis, & de Immunitate Ecclesiastica.

DE IRREGVLARITATE.

1 An Regulares cum cōsensu Prælati possint se subijcere Episcopo, et ab eo cum ipsi dispensentur in irregularitate, voto, iuramento, &c. Si Episcopus, & non Ordinarius Prælatum talem facultatem habeat ? pag. 69. num. 3. An, & ut absoluantur à peccatis, & censuris ? ibid. An, & sine consensu Prælati, si irrationabiliter is consensum præstare non velit ? ibidem.

2 An, si quis commisit delictum, cum ignorantia, obliuione, vel inaduertentia (saltem non crassa, seu supina) irregularitatis annexæ tali delicto, irregularitatem in foro Conscientiæ non contrahat ? pag. 81. num. 1. An idem dicendum sit de alijs pœnis, ut non petendi debitum coniugale, inhabilitatis, priuationis vocis actiue, & passiuæ, priuationis officij, reservationis casuum, &c. Item, & censurarum ? An, & quid, si aduertat opus esse peccaminosum contra ius naturæ, quia prohibuitur à iure positiuo, non tamen sub tali pœna ? ibidem, num. 4.

3 An, si impuber mutilet, vel occidat, non contrahat irregularitatem ? pag. 83. num. 3. An neque contrahat alias censuras, & pœnas, siue à iure, siue ab homine latas ? ibid. num. 3. & 4. An possit sepeliri in loco interdicto ? ibidem.

4 An, si Parochus assislat matrimonio excommunicatus, etiam non.

- non toleratus, fiat irregularis? pag. 118. An si benedicat sponſos? ibid. An ſaltem peccet mortaliter? An & quid, ſi aſſiſtat metu graui ad ductus; vel non ſe ingerens, ſed requeſitus? ibid.
- 5 An, ſi Sacerdos abſoluat in articulo mortis excommunicatus, etiam non toleratus, fiat irregularis? ibid. An peccet mortaliter ſaltem, ſi abſoluat in peccato mortali, & non contritus? An, & quid, ſi abſoluat non ſe ingerens, ſed requeſitus? ibid.
- 6 An, ſi excommunicatus toleratus adminiſtret Sacramentum extra articulum mortis, non ſe ingerens, ſed requeſitus, fiat irregularis? An ſaltem peccet mortaliter? ibid. An aliquando adminiſtrare teneatur? ibid. An, & quid dicendum in politicis negotijs? ibid.
- 7 An Regulares poſſint per priuilegia ſua ſuper irregularitates, vota, iuramenta, petitiones debiti, &c. diſpenſare extra Sacramentum poenitentiae? pag. 123. 124. & 126. An, & quid dicendum, ſi abſoluant per literas, qua emanant ex S. Poenitentia? pag. 124.
- 8 An excommunicatus, vel ſuſpenſus, &c. toleratus, vel non toleratus poſſit valide, & licite diſpenſare ſuper irregularitate? Item & an poſſit valide, & licite alios actus exercere? vide de cenſuris.
- 9 An per priuilegium diſpenſandi ſuper omni irregularitate proueniente ex delicto occulto (excepto homicidio voluntario, & exceptis alijs delictis deductis ad forum contentioſum) Episcopis a Tridentino Concilio conceſſum, poſſint diſpenſare Episcopos, non ſolum conſecrati, ſed etiam conſirmati, & ſi nondum conſecrati? Item Abbates, & Priores, qui in aliqua dioceſi iuriſdictionem Episcopalem habent? Item Praelati exempti ab Episcopi iuriſdictione, qui & conſeſſarios approbare poſſunt? Item qui Episcopo in iuriſdictione equiparantur, ut capitulum Sede vacante? pag. 140.
- 10 An poſſint diſpenſare ſuper irregularitate ex omni delicto non notorio, aut ſamoſo, v.g. non patenti maiori parti viciniæ, Collegijs, Monasterijs, aut alterius Communitatis, in qua decent perſona ad minus habitent, quãvis à tribus, aut quatuor illud (ita ut iudicialiter per teſtes probari poſſit) in occulto ſciatur? pag. 141. Et an delictum dicendum ſit occultum, ſi fiat coram multis domi, vel noctu, vel itinere? ibid.
- 11 An poſſint diſpenſare ſuper irregularitate orta ex delicto etiam notorio, diſimodò illud ſit notoriũ tantũ materialiter, & non formaliter, v.g. ſi Diaconus baptizet ſolemniſter coram multis, neſcientibus id eum illicitè facere? pag. 141.
- 12 An poſſint diſpenſare ſuper irregularitate proueniente ex delicto, ſi ubi ipſi diſpenſant, occultum illud ſit, quamuis notorium, vel ſamoſum alibi? ibid.
- 13 An, licet non poſſint diſpenſare ſuper irregularitate orta ex delicto, quamdiu illud in foro contentioſo verſatur (eſſi non videatur

rar plenè probari posse) possint tamen dispensare, postquam iudicium finitum est: siue quia reus sit absolutus (esto iniquus, & falsis modis) sine quia sufficienter sit punitus; dummodo delictum publicum, aut famosum non sit? pag. 141. An, & quid, si sit publicum, aut famosum? ibid. & pag. 142.

- 14 An possint dispensare super irregularitate orta ex mutilatione illicita? pag. 142.

An possint dispensare super irregularitate proveniente ex homicidio occulto, si homicidium non sit directè volitum, quamvis ex alio capite proveniat ex opere, cum quo frequenter coniuncta esse consuevit occiso hominis? pag. 142. & 143 ubi multos casus reperies. An, si in tali casu occidatur Clericus, contrahatur excommunicatio Canonis, Si quis suadente Diabolo? ibid.

- 15 An possint dispensare super irregularitate orta ex homicidio occulto, si hoc causa defensionis factum sit, etiamsi excessu moderaminis inculpata tutela? pag. 243. Item, si factum sit ex subita ira? ibid.

- 16 An possint dispensare super irregularitate proveniente ex homicidio occulto, quod quis commisit non animo crudelis, vel inimici, sed ut liberet ab angustiis; ut si, v.g. ex commiserationis affectu infirmum vertat, ut liberet eum à mortis angustiis? ibid.

- 17 An, quamvis non possint dispensare cum homicida perfectè voluntario occulto, neque ad ordines minores (seu accipiendos,

seu exercendos) neque ad beneficium simplex; possint tamen dispensare cum homicida homicidij casualis mixti, seu indirectè voliti (quamvis notorii) ad eosdem ordines minores, & ad beneficium simplex? pag. 144. An etiam ad retinendum beneficium curatum, antea obtentum? ibid.

- 18 An qui habent privilegium dispensandi super omni irregularitate (excepto homicidio, bigamia, &c.) possint dispensare super irregularitatibus provenientibus ex homicidio indirectè, vel imperfectè voluntario, & ex homicidio, quod factum est causa defensionis, quamvis cum excessu moderaminis inculpata tutela? pag. 144. Item super irregularitate proveniente ex homicidio iusto, ob defectum lenitatis, ut in Milite, Iudice, Assessore, Accusatore, Aduocato, Teste, &c. ibid. Item super irregularitate proveniente ex homicidio non iniusto, saltem quoad substantiam; ut si Clericus in bello iniusto, quamvis contra Canones, propria manu occiderit? ibid. An, si factum sit notorium, debeant privilegiati (quibus pro foro interno tantum dispensandi facultas est concessa) facile tali dispensandi facultate uti? Et an Episcopi cogantur talem dispensationem admittere in foro externo? ibid. pag. 145. & pag. 134.

- 19 An Episcopi, vel qui Episcopalem iurisdictionem habent, possint ex vi facultatis sibi à Fratre tino concessæ, dispensare cum milite, Iudice, accusatore, &c. & in similibus alijs irregularitati-

k bus

- bus absque delicto, sed solum ex defectu lenitatis contractis* i pag. 145. num. r.
- 20 *An Religiosorum Prælati possint dispensare cum suis super omni irregularitate, excepta ea, quæ provenit ex homicidio voluntario, aut bigamia vera, vel interpretativa* i num 3. *An, & aliquando possint etiam super istis?* ibidem ..
- 21 *An per professionem in Religione approbata tollatur irregularitas ex defectu natalium, quantum spectat ad ordinem suspensionem, etsi non quantum spectet ad Prælationem* i ibid. n. 4.
- 22 *An si in privilegio dispensandi super irregularitatibus excipiantur bigamia, intelligatur tantum de vera, non item de similitudinaria et excipiantur homicidium voluntarium, intelligatur tantum de perfectè, & directè volito, & de iniuncto, seu malo (quævis occulto) quoad substantiam, non item de imperfectè, & indirectè volito, & de iniuncto, seu malo quoad modum, seu circumstantias* i ibid.
- 23 *An etiam in privilegijs, quin & in Bulla Cruciatæ, vel in Indulgentiæ datur facultas absolventi ab omnibus censuris, pœnis, & sententijs, veniat facultas tollendi irregularitatem ex defectu? Item an veniat facultas tollendi irregularitatem ex delicto* i num 5.
- 24 *An Religiosorum Prælati, & de consensu istorum ceteri regulares confessorij, possint (quando absolvent alios regulares, quin etiam seculares) uti formula dispensandi ab omni irregularitate* num. 7. *Et an possint etiam dispensare cum iisdem super irregularitate contracta ob censuram violationem occultam?* ibid.
- 25 *An, si deformitas non sit tanta, quin Papa soleat dispensare (puta si sit oculi albumen, vel macula, vel claudicatio, vel priuatio pedis, ita ut cum ligneo pede ad altare accedere necesse sit) Prælati religionis possint dispensare cum Religiosis, saltem ut susceptis ordinibus uti liceat? An etiam possit Episcopus dispensare cum eodem?* ibi.
- 26 *An, si deformitas sit nimis magna, ita ut populo Christiano scandalum generare possit, Papa non dispenset; & etiam si is, cum quo est dispensandum, Religionem ingredi velit?* pag. 47. *An, si forte dispensat, dispenset solus, & non alter?* i ibid. *An, num deformitas sit magna, spectet ad arbitrium Episcopi? Et an hic possit facilius dispensare ad ordinem eo, qui Religionem ingredi vult, quam cum alio?* ibi.
- 27 *An, si deformitas (v.g. oculi cæci, aut maculosi? item claudicationis, gibbi, &c.) superueniat, Clerico post Sacerdotium susceptum, & sine culpa ipsius, possit celebrare, donec ab Episcopo celebrare prohibeatur, vel potius debeat petere arbitrium Episcopi?* *Et an hic in tali casu (saltem, si deformitas non sit magna, ut scandalum generet) possit dare licentiam, ut publicè celebret, nedum priuatim?* i ibid. num 8.
- 28 *An Sacerdos, qui v.g. homicidium occultum commisit, (si non celebret, in suspicionem sceleris venit*

ut cum periculo vite, vel graui
dispensatio fame, aut bonorum,
&c.) possit interim, donec à Pa-
pa dispensationem obtineat, lici-
tè celebrare? num. 9. Et an possit
licitè etiam celebrare, si sit in ex-
communicatione, vel in alia cen-
sura, etiam propter hæresim, &
tunc possit absolui etiam à reser-
uatis censuram annexam haben-
tibus; & quomodo? ibid. Item
an possit Diaconus recenter ordi-
natus, qui se ab ordine suspensum
nouit, licitè eanere in Episcopi
Missæ Euangelium, si nequeat
commode id est, sine infamia, vel
scandalo id euitare? pag. 148.
num. 9. & pag. 155. vide etiam
de casibus, & censuris reseruatis,
& de hæresi.

29 An in casu, quod prædictus Sa-
cerdos non habeat recursum faci-
lem ad Pontificem, possit Episco-
pus dispensare cum illo, ut in su-
scriptis ordinibus licitè ministret?
ibid. num. 10. vide etiam de casibus,
& censuris reseruatis, & de
hæresi, ubi quid simile de excom-
municato reperitur. Et an in tali
casu Episcopus dispenset propriè,
vel solum tollat irregularitatis
effectum, ut nimirum Sacerdos
licitè interim celebrare possit, do-
nec defectus manet occultus, & à
Pontifice impetrabitur dispensa-
tio? pag. 148. num. 10.

30 An possint Episcopi dispensare
super irregularitate proveniente
ex hæresi occultata? pag. 151. Et an
ob hæresim secundum se, secus
infamia, incurratur irregulari-
tas? Item an incurratur ob quod-
cumque aliud crimen occultum,
excepto homicidio, & excepta

violacione censura Ecclesiasticæ?
pag. 152.

31 An in mortis articulo possit con-
fessarius dispensare ab irregulari-
tate ex delicto? pag. 157. An, &
quid intelligatur per mortis arti-
culum? ibid.

32 An, si quis ob ignorantiam, ani-
mi passionem, inconsiderat onem,
vel obliuionem legis, aut præce-
pti, &c. excusetur à grauitate
culpe mortalis, excusetur etiam
à contrahenda censura, & irre-
gularitate ex delicto? pag. 149.
& 150. num. 7.

33 An, si quis à contrahenda se pe-
care peccato graui, cui annexa
sit censura, vel irregularitas, &
sic solum ex conscientia erronea,
excusetur similiter à contrahen-
da censura, vel irregularitate?
ibid. num. 7.

DE HÆRESI.

1 An per facultatem absoluendi ab
omnibus censuris, veniat censura
propter hæresim? pag. 2. nu. 3.

2 An regulares cum consensu Præ-
lati possint se subijcere Episcopo,
ut ab eo absoluantur à peccatis,
& censuris? Item & ut cum ipso
dispensetur in voto, iuramento,
& irregularitate, si Episcopus,
& non Ordinis Prælatus, talem
facultatem habeat? pag. 69. n. 3.
An etiam sine consensu Prælati,
si Prælatus irrationabiliter con-
sensum præstare non velit? ibid.

3 An Papa sit reseruata hæresis, in-
dependentè à censura sibi itidem
reseruata, vel solum propter cen-
suram.

- ministrando à peccato excusentur? An & aliquando teneantur? Et quid in politicis negotiis ibid.
- 21 An contra haresim, seu in causa Fidei, valide admittantur testes aliqui in inhabiles, seu exceptione remouibiles? pag. 120. An, & in alijs causis? ibid. pag. 121.
- 22 An possint Regulares absoluerè ab haresi in articulo mortis? pag. 125. 126. 136. & 158. An etiam quislibet Sacerdos, etiam non approbatus, etiam excommunicatus, etiam non toleratus; etiam extra Sacramentaliter, si scilicet absolutus solum à censura; etiam si is, ad quem de iure competit absolutio, sit presens, nedum ad seipsum facilem aditum præbeat? ibid. num. 2. & 3. An autem, si talis absolutus non obierit, teneatur postea sub pœna reincidentiæ in similem censuram præsentare se Pontifici, si non ut iterum absoluator, saltem ut mandatis eius obedias? ibid. num. 5. An sufficiat, ut se præsentet Episcopo, vel Inquisitori, qui de iure possunt ad haresi absoluerè? ibidem.
- 23 An possit absoluerè à censura haresi in articulo mortis, etiam Clericus, quin & laicus, sicut & indulgentias applicare? pag. 127. num. 1. & 2. An etiam haresicus, prætisus, & infidelis? An etiam famina? ibid. num. 2. An etiam absoluerè à peccato ipso haresi, & ab alijs peccatis? item. 4. & 5.
- 24 An possit quis (saltem improprie) post mortem à censura absolui, ad finem, ut pro ipso ab Ecclesia possit orari? ibid. n. 3. vide etiam de censuris, & de casibus, & censuris reservatis, ubi multa huc spectantia reperies.
- 25 An possit quis in foro Conscientiæ (antequam denunciet) absolui, si firmum propositum habeat denunciandi quamvis in Edicto Dominorum Inquisitorum dicatur, ut prius denunciati pag. 138. num. 10.
- 26 An possint Episcopi absoluerè subditos suos à casibus in Bulla Cœna, & etiam ab haresi, si occulta fuerint? pag. 149. num. 1. 2. 3. & seqq. Et an tutius id possint facere Episcopi in Regionibus ab Vrbe distantibus gubernantes? pag. 150. An possint etiam per Vicarios suos, quin & per quemcumque alium idoneum Confessarium, talem scilicet facultatem specialiter ad casum particularem hic, & nunc occurrentem committendo? ibid.
- 27 An possint absoluerè ab haresi, etiam si coram quinque, vel sex (ita ut probari possit in iudicio) illam quis protulerit? pag. 51.
- 28 An possint absoluerè ab haresi occultis omnes, qui quomodocumque ad suam Diocesim spectant, siue quia ibi domicilium habeant, siue quia ibi tanquam peregrini sint, siue quia ipsi met Episcopi existentes extra Diocesim velint alicui sibi subdito in haresim lapsi beneficium absolutionis impendere? ibid.
- 29 An possint absoluerè ab excommunicatione haresis extra Sacramentum Confessionis, in foro Conscientiæ? et quid sit forum Conscientiæ? ibid. An possint absoluerè ab eadem excommunicatione

wione subditum, etiam in absentia? Et an etiam si subditus, quoniam Episcopus simul sint extra diocesim? ibid.

30. An possint dispensare super irregularitate proveniente ex heresi occulta? ibid. An ob heresim secundum se, seculis infamia, irregularitas non incurratur? Idem nec incurratur ob quodcumque aliud crimen occultum, excepto homicidio, & excepta violatione censuræ Ecclesiasticæ pag. 152.
31. An rectè Episcopi quidam in partibus septentrionalibus, ob casuum frequentiam, & difficultatem adeundi Romam, per se, vel per Vicarium absoluant ab heresi, etiam manifestâ? ibid. Et an rectè Bulla Cæna Domini in multis Germaniæ Provinciis non sit usu recepta, & sic ibi non obliget in conscientia? ibidem.
32. An Domini Inquisitores possint etiam absolvere ab heresi? Et an in utroque foro? pag. 153. An etiam Inquisitores Hispaniæ, & sic quoque Regni Siciliæ. An hæc potestas sit apud totum Consistorium tantum, vel apud quemlibet Inquisitorem, ita ut quilibet Inquisitor possit illam cuilibet Confessario delegare; & etiam si Inquisitor ordinem Sacerdotalem non habeat? ibid.
33. An Prelati Regulares possint etiâ absolvere subditos suos ab heresi, aliisque casibus in Bulla Cæna Domini consentis, si sint occulti? pag. 153.
34. An, si Regularis incidat in casum heresis, vel in alium casum Bullarem occultum, possit absol-

ui ab Inquisitore, vel de licentia sui Superioris subijcere se Episcopo, ut ab isto secundum opinionem probabilem Doctorum solvatur? pag. 154. An & etiam, si Superior inusset ipsi talem licentiam denegare? ibid. & pag. 69.

35. An teneatur quis denunciare seipsum? pag. 154.
36. An teneatur denunciare complices; & an teneatur pœnitens in Confessione, vel occasione Confessionis sollicitatus denunciare Confessorem, si ipse in turpia consentit? ibid. An, & quomodo in tali casu gerere se possit pœnitens denunciatus; & quomodo gerere se debeat Inquisitor denunciationem excipiens? ibid.
37. An teneatur denunciare filium, patrem, matrem, uxorem, maritum, fratrem, vel sororem? pag. 155. An saltem in casu, quod heresis tendit in damnum commune, ut si, v. g. dogmatizatur? ibidem.
38. An teneatur denunciare extraneos, si ex tali denunciazione sibi, filio, patri, matri, marito, uxori, fratri, sorori, aut alteri sibi coniunctissimo notabile damnum in vita, fama, vel bonis fortuna rationabiliter timet? An saltem in casu, quod denunciandus in magnum reipublica damnum dogmatizaret v. g. animas seducendo, vel corpora occidendo? & pag. 155.
39. An, si Inquisitores & Episcopus facultatem, ut hereticus occultus à Confessario absolviatur, nolint impertiri, putantes talem facultatem se non habere, vel pro-

- 52 An possint absoluerē impuberes etiam post pubertatem? *ibidem*. num. 2.
- 53 An possint absoluerē mulieres, & multo magis Moniales etiam ab heresi? pag. 159. ubi de alijs personis exempla reperies.
- 54 An possint absoluerē viros magnae potentiae, & valde delicatos, & quomodo? *ibid.*
- 55 An possint absoluerē Romam ire impeditos, & absque eo quod prius de ipsis nuncius, vel pistola Romam mittatur? *ibid.*
- 56 An possint Romam ire impeditos perpetuo absoluerē absoluti, & sine onere praesentandi se Sedi Apostolicae? num. 6.
- 57 An debeant impeditos impedimento temporali absoluerē, ita ut iurent, quod cessante impedimento Apostolica Sedi se praesentabunt? *ibid.* & pagina 125. & 126.
- 58 An, si quis ex his praesentare se personaliter, vel per procuratorem intra tempus praefixum possit intermiserit, reincadat in similem excommunicationem? n. 7. An similiter in omni absolutione ab excommunicatione Superiori reservata (qua datur ob impedimentum, vel casum necessitatis) teneatur absolutus sub poena reincidentiae praesentare se Superiori, ad quem de iure spectat absolutio? *ibid.*
- 59 An teneatur etiam sub eadem poena reincidentiae praesentare se, quamvis intra terminum praefixum satisfecerit parti laesa, vel cum ea concordauerit? num. 8. Et an etiam, quamvis nulla pars sit laesa, vel ei ante absolutionem satisfactum sit? *ibid.* & pag. 162.
- 60 An, si quis in mortis articulo sit absolutus à casibus reservatis exscuram alligatam non habentibus, teneatur etiam, cessante periculo, praesentare se Superiori, cui de iure ordinario absolutio à talibus casibus reservata est? num. 9.
- 61 An, si in mortis articulo sit absolutus à casibus reservatis censuram alligatam habentibus, à privilegiato, teneatur, cessante periculo, praesentare se Superiori, sicuti quando est absolutus à non privilegiato? num. 10.
- 62 An impeditus ire Romam pro absolutione casus Papalis, potens tamen adire Legatum Papae, vel alium Specialiter privilegiatum, possit absolui ab Episcopo? pagina 161. An possit etiam absolui à privilegiatis? pag. 162. num. 4 & pag. 112. num. 1.
- 63 An Episcopi in Regionibus ab Urbe distantioribus, in quibus nullus adest Legatus Sedis Apostolicae, praesens perint iurisdictionem absolventi à casibus Papalibus, qui frequenter contingere solent, v. g. à notoria Clerici percussione, heresi, &c. sine onere, quod reo imponitur, comparandi coram Romano Pontifice, vel eius Legato, praesertim si reus Ecclesiae, & parvi laesa sufficienter satisfaciatur, vel satisfacere paratus sit? pag. 162.
- 64 An superior possit dare Sacerdoti subdito facultatem, qua ipsam absoluat à casibus reservatis Pontifici, à quibus potest ipse absolvere subditos suos? pag. 218. & 219. An, & possit etiam Vicarius

ritus ipsius ? ibidem.

65 An solus Princeps supremus, vel qui ab isto, vel à legitimæ præscriptæ consuetudine gabellas imponendi potestatem habet illas imponere, augere, & exigere possit sine peccato, & censura bullari ? pag. 250.

66 An, si in dubio de iustitia gabelle Princeps petat, & exactior exigat, peccent, & contrabant censuram Bullarem, etiam si gabella postea deprehendatur iusta ? pag. 249. & 250. vide etiam pag. 5. 6. 7. & 199.

67 An licet in dubio possint Officiales, & executores (præsertim si superioris præceptum commodè declinare non possint) donatiuum, vel tributum exigere sine peccato, & censura Bullari, possint id etiam in dubio sine peccato, & censura Bullari consulere Consiliarij, & concludere Parliamentarij ? pag. 253. vide etiam pag. 4. 5. 6. 7. & 199. An, etsi iniustitia donatiui, vel tributii sit manifesta, vel si ex multitudine tributorum tam graviter oneretur Regnum, ut iusti stipendij, & auxilij Regi debiti aiquitas excedatur, teneantur etiam resistere ? pag. 273. num. 1.

68 An, & qua alia fieri, vel non fieri possint sine contractione censurarum ? vide supra de censuris ; de Principe, seu Rege, de Præpote, de Iudice, seu Magistratu, de Gabellis, Tributis, & Collectis, & de Immunitate Ecclesiastica.

DE IRREGVLARITATE.

1 An Regulares cum cōsensu Prælati possint se subiecre Episcopo, ut ab eo cum ipsi dispensetur in irregularitate, voto, iuramento, &c. Si Episcopus, & non Ordinarius Prælatus talem facultatem habeat ? pag. 69. num. 3. An, & ut absoluantur à peccatis, & censuris ? ibid. An, & sine consensu Prælati, si irrationabiliter is consensum præstare non velit ? ibidem.

2 An, si quis commisit delictum, cum ignorantia, obliuione, vel inaduerentia (saltem non crassa, seu supina) irregularitatis annexæ tali delicto, irregularitatem in foro Conscientiæ non contrahat ? pag. 81. num. 1. An, idem dicendum sit de alijs peccatis, ut non petendi debitum coniugale, inhabilitatis, priuationis vocis ætliuæ, & passiuæ priuationis officij, reservationis casuum, &c. Item, & censurarum ? An, & quid, si aduertat opus esse peccaminosum contra ius naturæ, quia prohibitum à iure positivo, non tamen sub tali pœna ? ibidem, num. 4.

3 An, si impuber mulier, vel occidat, non contrahat irregularitatem ? pag. 83. num. 3. An neque contrahat alias censuras, & pœnas, siue à iure, siue ab homine latas ? ibid. num. 3. & 4. An possit sepeliri in loco interdicto ? ibidem.

4 An, si Parochus assilfat matrimonio excommunicatus, etiam non

- non toleratus, fiat irregularis? pag. 118. An si benedicat sponfos? ibid. An saltem peccet mortaliter? An & quid, si afficiat metu gravi ad ductus, vel non se ingerens, sed requisitus? ibid.
- 5 An, si Sacerdos absoluat in articulo mortis excommunicatus, etiam non toleratus, fiat irregularis? ibid. An peccet mortaliter saltem, si absoluat in peccato mortali, & non contritus? An, & quid, si absoluat non se ingerens, sed requisitus? ibid.
- 6 An, si excommunicatus toleratus administret Sacramentum extra articulum mortis, non se ingerens, sed requisitus fiat irregularis? An saltem peccet mortaliter? ibid. An aliquando administrare teneatur? ibid. An, & quid dicendum in politicis negotijs? ibid.
- 7 An Regulares possint per privilegia super irregularitates, vota, iuramenta, petitiones debiti, &c. dispensare extra Sacramentum poenitentiae? pag. 123. 124. & 126. An, & absolvere & censuris? An, & quid dicendum, si absoluant per literas, quae emanant ex S. Poenitentiaria? pag. 124.
- 8 An excommunicatus, vel suspensus, &c. toleratus, vel non toleratus possit valide, & licite dispensare super irregularitate? Item & an possit valide, & licite alios actus exercere? vide de censuris.
- 9 An per privilegium dispensandi super omni irregularitate proveniente ex delicto occulto (excepto homicidio voluntario, & exceptis alijs delictis deductis ad forum contentiosum) Episcopi a

Tridentino Concilio concessum, possint dispensare Episcopi, non solum consecrati, sed etiam confirmati, & si nondum consecrati? Item Abbates, & Priores, qui in aliqua dioecesi iurisdictionem Episcopalem habent? Item Praelati exempti ab Episcopi iurisdictione, qui & confessorios approbare possunt? Item qui Episcopo in iurisdictione equiparantur, ut capitulum Sede vacante? pag. 140.

- 10 An possint dispensare super irregularitate ex omni delicto non notorio, aut famoso, v.g. non patenti maiori parti vicinia, Collegij, Monasterij, aut alterius Communitatis, in qua decem persona ad minus habitent, quavis a tribus, aut quatuor illud (ita ut iudicialiter per testes probari possit) in occulto sciatur? pag. 141. Et an delictum dicendum sit occultum, si fiat coram multis domi, vel nocte, vel itinere? ibid.
- 11 An possint dispensare super irregularitate orta ex delicto etiam notorio, dummodo illud sit notorium tantum materialiter, & non formaliter, v.g. si Diaconus baptizet solemniter eorum multis, nescientibus id eum illicite facere? pag. 141.
- 12 An possint dispensare super irregularitate proveniente ex delicto, si ubi ipsi dispensant, occultum illud sit, quamvis notorium, vel famosum alibi? ibid.
- 13 An, licet non possint dispensare super irregularitate orta ex delicto, quamdiu illud in foro contentioso versatur (et si non videatur

rar plene probari posse) possint tamen dispensare, postquam iudicium finitum est; siue quia reus sit absolutus (esto iniquis, & falsis modis) siue quia sufficienter sit punitus; dummodo delictum publicum, aut famosum non sit? pag. 141. An, & quid, si sit publicum, aut famosum? ibid. & pag. 142.

- 14 An possint dispensare super irregularitate orta ex mutilatione illicita? pag. 142.

An possint dispensare super irregularitate proveniente ex homicidio occulto, si homicidium non sit directè volitum, quamvis ex alio capite proveniat ex opere, cum quo frequenter coniuncta esse consuevit occisio hominis? pag. 142. & 143 ubi multos casus reperies. An, si in tali casu occidatur Clericus, contrahatur excommunicatio Canonis, Si quis suadente Diabolo? ibid.

- 15 An possint dispensare super irregularitate orta ex homicidio occulto, si hoc causa defensionis factum sit, utrum successu moderaminis inculcata tutela? pag. 243. Item, si factum sit ex subita ira? ibid.

- 16 An possint dispensare super irregularitate proveniente ex homicidio occulto, quod quis commisit non animo crudelis, vel inimici, sed ut liberet ab angustiis; ut si, v.g. ex commiserationis affectu infirmum vertas, ut liberet eum à mortis angustiis? ibid.

- 17 An, quamvis non possint dispensare cum homicida perfectè voluntario occulto, neque ad ordines minores (seu accipiendos,

seu exercendos) neque ad beneficium simplex; possint tamen dispensare cum homicida homicidij casualis mixti, seu indirectè voliti (quamvis notorii) ad eosdem ordines minores, & ad beneficium simplex? pag. 144. An etiam ad retinendum beneficium curatum, antea obtentum? ibid.

- 18 An qui habent privilegium dispensandi super omni irregularitate (excepto homicidio, bigamia, &c.) possint dispensare super irregularitatibus provenientibus ex homicidio indirectè, vel imperfectè voluntario, & ex homicidio, quod factum est causa defensionis, quamvis cum excessu moderaminis inculcata tutela? pag. 144. Item super irregularitate proveniente ex homicidio iusto, ob defectum lenitatis, ut in Milite, Iudice, Assessore, Accusatore, Aduocato, Teste, &c. ibid. Item super irregularitate proveniente ex homicidio non iniusto, saltem quoad substantiam; ut si Clericus in bello iniusto, quamvis contra Canones, propria manu occideret? ibid. An, si factum sit notorium, debeant privilegiati (quibus pro foro interno tantum dispensandi facultas est concessa) facillè tali dispensandi facultate uti? Et an Episcopi cogantur talem dispensationem admittere in foro externo? ibid. pag. 145. & pag. 134.

- 19 An Episcopi, vel qui Episcopalem iurisdictionem habent, possint ex vi facultatis sibi à Tridentino concessa, dispensare cum milite, Iudice, accusatore, &c. & in similibus alijs irregularitatibus

k bus

bus absque delicto, sed solum ex defectu lenitatis contractis i pag. 145. num. v.

- 20 An Religioſum Prælati poſſint diſpenſare cum ſuis ſuper omni irregularitate, excepto ea, qua provenit ex homicidio voluntario, aut bigamia vera, vel interpretativa? num 3. An, & aliquando poſſint etiam ſuper iſtis? ibidem.
- 21 An per profeſſionem in Religione approbata tollatur irregularitas ex defectu natalium, quantum ſpectat ad ordinum ſuſceptionem, etſi non quantum ſpectet ad Prælationem? ibid. n. 4.
- 22 An ſi in privilegio diſpenſandi ſuper irregularitatibus excipiaſtur bigamia, intelligatur tantum de vera, non item de ſimilitudinaria etſi excipiaſtur homicidium voluntarium, intelligatur tantum de perfectò, & directè volito, & de iniuſto, ſeu malo (quavis occulto) quoad ſubſtantiam, non item de imperfectò, & indirectè volito, & de iniuſto, ſeu malo quoad modum, ſeu circumſtantias? ibid.
- 23 An cum in privilegijs, quin & in Bulla Cruciatæ vel in Iubilæo, &c datur facultas abſolvendi ab omnibus cenſuris, pœnis, & ſententijs, veniat facultas tollendi irregularitatem ex defectu? Item an veniat facultas tollendi irregularitatem ex delicto? num 3.
- 24 An Religioſum Prælati, & de conſenſu iſtorum ceteri regulares conſeſſarij, poſſint (quando abſolvunt alios regulares, quin etiam ſeculares) uti formula diſpenſandi ab omni irregularita-

te? num. 7. Et an poſſint etiam diſpenſare cum iſdem ſuper irregularitate contracta ob cenſuræ violationem occultam? ibid.

- 25 An, ſi deformitas non ſit tanta, quin Papa ſoleat diſpenſare (puta ſi ſit oculi albumen, vel macula, vel claudicatio, vel privatio pedis, ita ut cum ligneo pede ad altare accedere neceſſe ſit) Prælatiſ Religionis poſſit diſpenſare cum Religioſo, ſaltem ut ſuſceptis ordinibus uti liceat? An etiam poſſit Epicoſopus diſpenſare cum eodem? ibid.
- 26 An, ſi deformitas ſit nimis magna, ita ut populo Chriſtiano ſcandalum generare poſſit, Papa non diſpenſet? & etiam ſi is, cum quo eſt diſpenſandum, Religionem ingredi velit? pag. 147.
- An, ſi fortè diſpenſat, diſpenſet ſolus, & non alter? ibid. An, num deformitas ſit magna, ſpectet ad arbitrium Epicoſopi? Et an hic poſſit facilius diſpenſare ad ordinem cum eo, qui Religionem ingredi vult, quàm cum alio? ib.
- 27 An, ſi deformitas (v.g. oculi cæci, aut maculoſi? item claudicationis gibbi, &c.) ſuperueniat Clerico poſt Sacerdotium ſuſceptum, & ſine culpa ipſius, poſſit celebrare, donec ab Epicoſopo celebrare prohibeatur, vel potiùs debeat petere arbitrium Epicoſopi? Et an hic in tali caſu (ſaltem, ſi deformitas non ſit magna, ut ſcandalum generet) poſſit dare licentiam, ut publicè celebret, nedum privatiim? ibid. num 8.
28. An Sacerdos, qui v.g. homicidium occultum commiſit, (ſi non celebret, in ſuſpicionem ſceleris venit

mit cum periculo vite, vel graui dispendio fama, aut bonorum, &c.) possit interim, donec à Papa dispensationem obtineat, licet celebrare? num. 9. Et an possit licet etiam celebrare, si sit in excommunicatione, vel in alia censura, etiam propter hæresim, & tunc possit absolui etiam à reseruatæ censuram annexam habentibus; & quomodo? ibid. Item an possit Diaconus recenter ordinatus, qui se ab ordine suspensum nouit, licet canere in Episcopi Missa Euangelium, si nequeat commodè id est, sine infamia, vel scandalo id euitare? pag. 148. num. 9. & pag. 155. vide etiam de casibus, & censuris reseruatæ, & de hæresi.

29 An in casu, quod prædictus Sacerdos non habeat recursum facilem ad Pontificem, possit Episcopus dispensare cum illo, ut in susceptis ordinibus licet ministraret? ibid. num. 10. vide etiam de casibus, & censuris reseruatæ, & de hæresi, ubi quid simile de excommunicato reperiet? Et an in tali casu Episcopus dispenses propriè, vel solum tollat irregularitatis effectum, ut nimirum Sacerdos licet interim celebrare possit, donec defectus manet occultus, & à Pontifice impetrabitur dispensatio? pag. 148. num. 10.

30 An possint Episcopi dispensare super irregularitate proueniente ex hæresi occultæ? pag. 151. Et an ob hæresim secundum se, seclusa infamia, incurratur irregularitas? Item an incurratur ob quodcumque aliud crimen occultum, excepto homicidio, & excepta

violatiōe censura Ecclesiastica? pag. 152.

31 An in mortis articulo possit confessarius dispensare ab irregularitate ex delicto? pag. 157. An, & quid intelligatur per mortis articulum? ibid.

32 An, si quis ob ignorantiam, animi passionem, inconsideratam, vel obliuionem legis, aut præcepti, &c. excusetur à grauitate culpæ mortalis, excusetur etiam à contrahenda censura, & irregularitate ex delicto? pag. 249. & 250. num. 7.

33 An, si quis à contrahenda censuræ peccato graui, cui annexa sit censura, vel irregularitas, & sic solum ex conscientia erronea, excusetur similiter à contrahenda censura, vel irregularitate? ibid. num. 7.

DE HÆRESI.

1 An per facultatem absoluendi ab omnibus censuris, veniat censura propter hæresim? pag. 2. nu. 3.

2 An regulares cum consensu Prælati possint se subicere Episcopo, ut ab eo absoluantur à peccatis, & censuris? Item & ut cum ipso dispensetur in voto, iuramento, & irregularitate, si Episcopus, & non Ordinis Prælati, talem facultatem habeat? pag. 69. n. 3. An etiam sine consensu Prælati, si Prælati irrationabiliter consensum præstare non velint? ibid.

3 An Papa sit reseruata hæresis, independentè à censura sibi itidem reseruata, vel solum propter cen-

- suam annexam?* pag. 76. num. 1.
- 4 *An, si quis absoluitur à Papa, vel eius Pœnitentiario è censura hæresis, possit postea absolui ab hæresi, cui talis censura annexa erat, à quolibet confessario?* ibidem.
- 5 *An regulares virtute suorum privilegiorum possint absolvere à casibus, & censuris contentis in Edictis Dominorum Inquisitionum; si non proveniant ex hæresi formali, vel ex alijs delictis contentis in Bulla Cœna Domini, nec fuerint ab Episcopis sibi specialiter reservata?* pag. 85.
- 6 *An possint (remota similiter specialis reservatione, quam sibi faciunt Episcopi) absolvere eum, qui vi, metu, vel dolo sinxit se Maurum, Iudæum, Idololatram, aut Hæreticum, &c. & sic gra-ssiter contra externam Fidei professionem peccando) exterius Fidem negatis?* pag. 86. num. 1. *An etiam eum, qui propositiones hæreticas, blasphemias, aut verba hæretica effudit, Sanctorum Imaginibus illudit; carnes tempore prohibito comedit; Mahumeto cultum exhibuit, &c. si similiter hæc fecerit metu compulsus, aut spe lucri adductus, aut ira, vel quacumque alia passione commotus, sine errore tamen intellectu?* pag. 86. num. 2. *An absolvere possit eundem quilibet alius non privilegiatus confessarius, non obstante, quod in foro externo præsumatur hæreticus, & propterea sit denunciandus?* ibid. num. 3.
- 7 *An possint absolvere eum, qui in Fide est dubius, seu pendulus, &*
- quando?* pag. 87. num. 1. & 2. *An possit absolvere eundem confessarius, etiam non privilegiatus?* ibid. *An is, qui inter hæreticos natus, & educatus orthodoxam Religionem ignorans, dubitare interim liceat, donec instruantur, & argumenta, seu credibilitatem Fidei rectè apprehendant?* num. 3. *An is, qui de Fide Catholica dubitare se arbitrantur, eoque hæretica cogitationes ipsi occurrere solent, si eas serid detestentur, & nunquam in animum venire sibi exoptent, eximendus sit scrupulus?* ibid.
- 8 *An possint absolvere eum, qui errorem contra Fidem, etiam positivum, dummodo non determinatè committit in interno, etiam si perfectè explicet illum in externo?* pag. 88. num. 1. *An possit absolvere eundem confessarius, etiam non privilegiatus?* ibid.
- 9 *An, & quot pœnas contrahat hæreticus; & an easdem contrahat Schismaticus?* An, & quid sit schisma, & in quo differat ab hæresi Et an schisma sit circumstantia in confessione explicanda? num. 2. 3. & seqq. *An easdem pœnas contrahant etiam Calumnias, Lutherani, & similes hæretici, cum quibus fœdus existit?* num. 7.
- 10 *An possint absolvere eum, qui errorem circa Fidem (etiam positivum, dummodo ex ignorantia, quamvis crassa) committit in interno, etiam si perfectè explicet illum in externo?* ibid. pag. 90. num. 1. & pag. 93. num. 2. 3. & seqq. *An possit absolvere eundem confessarius, etiam non privile-*

- giatus ? *ibid.* An, & quid, & ubi formaliter consistat pertinacia ? num. 2. 3. & seqq.
- 11 An possint absoluer eum, qui errorem contra Fidem positum (etiam ex ignorantia affectata) committit in interno, etiamsi perfectè explicet in externo ? pag. 92. num. 1. An possit etiam absoluer eum confessarius non privilegiatus *ibid.* An & etiam possit absoluer, si committat is errorem ex quacumque ignorantia affectata, vel solum ex aliqua ? num. 2. 3. & 4.
- 12 An possint absoluer eum, qui per habitualem dispositionem ita adhaeret suae opinioni, ut etiam, si sciret illam esse contra Ecclesiam, adhuc in eadē persisteret ? pag. 93. num. 1. An in tali casu, qui ita adhaeret suae opinioni, à peccato excusetur, & quando ? *ibid.* n. 2. 3. & seqq.
- 13 An possint absoluer eum, qui falso existimans aliquid esse definitum ab Ecclesia, contrarium ipse tenet, & perfectè id exterius explicat ? pag. 94. num. 5. & seqq. Et an talis propriè sit haereticus ? *ibidem.*
- 14 An possint absoluer eum, qui Divinae revelationi privativè sibi facta pertinaciter in interno, & in externo dissentit ? pag. 95. num. 2. & 3.
- 15 An possint absoluer eum, qui negat Conclusionem Theologicam, ut deductam, siue ex una de Fide, siue etiam ex utraque ? Item eum, qui negat eandem, ut explicatam ? pag. 95. num. 4. An, & quando talis sit haereticus, quando nō, sed solū praesumatur *ibid.*
- 16 An possint absoluer eum, qui haereticum actu consummavit perfectè in interno, sed in externo de illa nullum signum dedit ; seu quod idem est, an possint absoluer haereticum purè mentalem ? pag. 96. num. 1. & 2.
- 17 An possint absoluer eum, qui actu consummavit haereticum perfectè in interno, sed in externo de illa, quamvis signum dederit, non dedit signum sufficiens ad illam alijs explicandam ? pag. 96. num. 1. 2. & seqq. & pag. 104. & 105. ubi multos casus reperies.
- 18 An possint absoluer eum, qui actu consummavit haereticum perfectè in interno, sed in externo, quamvis aliquo modo, non tamen omni modo perfectè consummavit ; id est non consummavit consummatione externa peccaminosa mortali ; v.g. An possint absoluer eum, qui tenens haereticum Lutheri buccellam carnis tantum die interdicto comedit ? pag. 106. num. 1. ubi multos casus reperies.
- 19 An possint absoluer eum, qui certò consummavit haereticum perfectè in interno, sed dubitat, an eandem consummaverit perfectè in externo ; vel è contra certò consummavit in externo, sed dubitat, an perfectè consummaverit in interno ? pag. 109. num. 1. 2. 3. 4. & seqq. An, & quid si pro parte affirmativa sit praesumptio fori externi ? *ibid.* num. 5.
- 20 An licitum sit à Parochis in haereticum, vel scissimam notoriè lapsū, & ab alijs censuram detentis, antequam denunciati sint, Sacramenta suscipere ? pag. 119. An ipsi ad-

- ministrando q̄ peccato excusentur? An & aliquando teneantur? Et quid in politicis negotijs? ibid.
- 21 An contra heresim, seu in causa Fidei, valide admittantur testes alioquin inhabiles, seu exceptione remouibiles? pag. 120. An, & in alijs causis? ibid. pag. 121.
- 22 An possint Regulares absoluere ab heresi in articulo mortis? pag. 125. 126. 139. 156. & 158. An etiam quislibet Sacerdos, etiam non approbatus, etiam excommunicatus; etiam non toleratus; etiam extra Sacramentaliter, si scilicet absoluat solum a censura; etiam si is, ad quem de iure competit absolutio, sit praesens, nedū ad se ipsum facilem aditum praebet? ibid. num. 2. & 3. An autem, si talis absolutus non obierit, teneatur postea sub poena reincidentia in similem censuram praesentare se Pontifici, si non ut iterum absolvatur, saltem ut mandatis eius obediat? ibid. num. 5. An sufficiat, ut se praesentes Episcopo, vel Inquisitori, qui de iure possunt ad heresi absoluere? ibidem.
- 23 An possit absoluere a censura heresi in articulo mortis, etiam Clericus, quin & laicus, sicut & indulgentias applicare? pag. 127. num. 1. & 2. An etiam haereticus, praefatus, & infidelis? An etiam femina? ibid. num. 2. An etiam absoluere a peccato ipso heresi, & ab alijs peccatis? num. 4. & 5.
- 24 An possit quis (saltem improprie) post mortem a censura absolui, ad finem, ut pro ipso ab Ecclesia possit orari? ibid. n. 3. vide etiam
- de censuris, & de casibus, & censuris reservatis, ubi multa huc spectantia reperies.
- 25 An possit quis in foro Conscientiae (antequam denunciet) absolui, si firmum propositum habeat denunciandi; quamuis in Edicto Dominorum Inquisitorū dicatur, ut prius denunciati pag. 138. num. 10.
- 26 An possint Episcopi absoluere subditos suos a casibus in Bulla Coena, & etiam ab heresi, si occulta fuerint? pag. 149. num. 1. 2. 3. & seqq. Et an tutius id possint facere Episcopi in Regionibus ab Vrbe distantibus gubernantibus? pag. 150. An possint etiam per Vicarios suos, quin & per quemcumque alium idoneum Confessarium, talem scilicet facultatem specialiter ad casum particularem hic, & nunc occurrentem committendo? ibid.
- 27 An possint absoluere ab heresi, etiam si coram quinque, vel sex (ita ut probari possit in iudicio) illam quis protulerit? pag. 51.
- 28 An possint absoluere ab heresi occulta omnes, qui quomodocumque ad suam Diocesim spectant, siue quia ibi domicilium habeant, siue quia ibi tanquam peregrini sint, siue quia ipsimet Episcopi existentes extra Diocesim velint alicui sibi subdito in heresim lapsō beneficium absolutionis impendere? ibid.
- 29 An possint absoluere ab excommunicatione heresis extra Sacramentum Confessionis, in foro Conscientiae? et quid sit forum Conscientiae? ibid. An possint absoluere ab eadem excommunicatione

stunc

nōne subditum, etiam in absentia? Et an etiam si subditus, quāvis Episcopus simul sint extra diocesim? ibid.

- 30 An possint dispensare super irregularitate proveniente ex heresi occulta? ibid. An ob heresim secundum se, seclusa infamia, irregularitas non incurratur? Idem nec incurratur ob quodcumque aliud crimen occultum, excepto homicidio, & excepta violatione censuræ Ecclesiasticæ pag. 152.
- 31 An rectè Episcopi quidam in partibus septentrionalibus, ob casuum frequentiam, & difficultatem adeundi Romam, per se, vel per Vicarium absoluant ab heresi, etiam manifestā? ibid. Et an rectè Bulla Cœna Domini in multis Germaniæ Provinciis non sit usu recepta, & sic ibi non obliget in conscientia? ibidem.
- 32 An Domini Inquisitores possint etiam absolvere ab heresi? Et an in utroque foro? pag. 153. An etiam Inquisitores Hispaniæ, & sic quoque Regni Siciliae, & huiusmodi potestas sit apud totum Consistorium tantum, vel apud quemlibet Inquisitorem, ita ut quilibet Inquisitor possit illam cuiuslibet Confessario delegare; & etiam si Inquisitor ordinem Sacerdotalem non habeat? ibid.
- 33 An Praelati Regulares possint etiā absolvere subditos suos ab heresi, aliisque casibus in Bulla Cœna Domini contentis, si sint occulti? pag. 153.
- 34 An, si Regularis incidat in casum heresis, vel in alium casum Bullarem occultum, possit absol-

ui ab Inquisitore, vel de licentia sui Superioris subijcere se Episcopo, ut ab isto secundum opinionem probabilem Doctorum solvatur? pag. 154. An & etiam, si Superior inuisset ipsi talem licentiam denegare? ibid. & pag. 69.

- 35 An teneatur quis denunciare seipsum? pag. 154.
- 36 An teneatur denunciare complices; & an teneatur pœnitens in Confessione, vel occasione Confessionis sollicitatus denunciare Confessorem si ipse in turpia consentit? ibid. An, & quomodo in tali casu gerere se possit pœnitens denunciatus; & quomodo gerere se debeat Inquisitor denunciatio nem excipiens? ibid.
- 37 An teneatur denunciare filium, patrem, matrem, uxorem, maritum, fratrem, vel sororem? pag. 155. An saltem in casu, quod heresis tendit in damnum commune, ut si, v. g. dogmatizatur? ibidem.
- 38 An teneatur denunciare extraneos, si ex tali denunciatione sibi, filio, patri, matri, marito, uxori, fratri, sorori, aut alteri sibi coniunctissimo notabile damnum in vita, fama, vel bonis fortunæ rationabiliter timet? An saltem in casu, quod denunciandus in magnum reipublica damnum dogmatizaret v. g. animas seducendo, vel corpora occidendo, &c. pag. 155.
- 39 An, si Inquisitor, & Episcopus facultatem, ut hereticus occultus à Confessario absoluitur, nolint impertiri, putantes talem facultatem se nō habere, vel pro-

pter aliam rationem, &c. in tali casu hereticus occultus (donec talem facultatem obtineat à Roma) possit si infamiam, scandalum, vel graue malum sibi, vel alij, probabiliter timet, celebrare, si sit Sacerdos; vel Eucharistiam sumere, si sit laicus, eligendo prius actum contritionis ibid. Et an, si talem actum elicere non confidit, possit confiteri, & absolui à quolibet confessorio? An, & idem possit facere irregularis ex delicto, & quicumque alius excommunicatus occultus? ibid. & pag. 148. vide etiam de casibus, & censuris reservatis, ac de irregularitate.

40 An, etiam scandalum, & grauis infamia, vel alterius damni periculo remoto, possit similiter facere, si pro viribus suis ab Episcopo, & Inquisitoribus absolutionem procurari obtinere non potest; & ex alio capite propter pauperiam, vel aliud impedimentum Romam ire, & mittere non valet? An, & idem possit facere irregularis ex delicto, & quicumque alius excommunicatus occultus? ibid. vide etiam de casibus, & censuris reservatis, & de irregularitate.

41 An in mortis articulo possit absolueri ab heresi, & à ceteris casibus Papa, vel Episcopo specialiter reservatis quilibet Sacerdos? pag. 156. 125. 126. & 127. An, etiam, si non sit approbatus, seu non expositus? An etiam, si sit suspensus, irregularis, degradatus, excommunicatus, etiam non toleratus? An etiam, si sit hereticus denunciatus? ibid. An etiam,

si alius ordinarius, vel delegatus iurisdictione praeclusus adsit, aut facile aduocari possit? pag. 157. & 158. An, & quid intelligatur per mortis articulum? pag. 157. An in mortis articulo possit etiam dictus Sacerdos absolueri à suspensione ab Ordine, officio, vel beneficio, &c. & dispensare ab irregularitate; vel possit solum absolueri ab illis censuris, quae Sacramentorum susceptioni, & Ecclesiasticae sepulturae obstant; cuiusmodi sunt excommunicatio, & personale interdictum? Et an ab his possit absolueri etiam si moribundus Sacramentalem absolutionem non recipiat; v.g. quia amens est, &c. ibid.

42 An in mortis articulo possit quis sine peccato mortali (si speret se de peccatis suis esse contritum) recusare, ob heresim de testatione, confiteri Sacerdoti heretico, quamuis ab illo periculum peruersionis non timeat? ibid.

43 An in eodem mortis articulo possit à Sacerdote excommunicato, etiam non tolerato, & heretico, etiam denunciato, recipere propter necessitatem Sacramentum Pœnitentiae, vel Baptismi? Item an possit recipere alia Sacramenta? Item an saltem recipere Sacramentum Viaticum, si ab eo Sacramentum Pœnitentiae habere non potest? pag. 157.

44 An, & ob quas causas seu impedimenta possint Episcopi absolueri à casibus, & Censuris Papa reservatis; v.g. à graui Clerici percussione contra Canonem; Si quis suadente Diabolo, ab heresi, &c. pag. 158. 159. & seqq.

vide etiam de casibus, & censuris reservatis.

- 45 An possint absolvere impuberes, etiam post pubertatem? ibid.
 46 An possint absolvere mulieres, & multo magis Moniales? ibid.
 47 An possint absolvere alias personas Romam ire impeditas; & quomodo, seu cum quo onere? ibidem.

- 48 An impeditus ire Romam pro absolutione, potens tamen adire Legatum Papae, vel alium specialiter privilegiatum, possit absolui ab Episcopo? pag. 161.

- 49 An Episcopi in Regionibus ab Urbe distantioribus (in quibus nullus adest Legatus Sedis Apostolicae) praescripserint iurisdictionem absolvendis a casibus Papalibus, qui frequenter contingere solent; v.g. à notoria Clerici percussione, ab haeresi, &c. sine onere, quod reo imponatur comparandi coram Romano Pontifice, vel eius Legato; praesertim si reus Ecclesiae, & parti laesae sufficienter satisfacias, vel satisfacere paratus sit? pagina 162. Vide etiam de casibus, & censuris reservatis.

- 50 An possit Pontifex, quin etiam Episcopus Infideles illos, qui si dem Christianam nunquam professi sunt, spiritualibus poenis ad fidem compellere? An saltem possit compellere eos, qui aliquando illam professi sunt, ut haereticos, & Apostatas; & an possit hos, si sint relapsi, vel incorrigibiles, tradere magistratui seculari, ut morte afficiantur? pag. 190.

- 51 An possit pro criminibus haereticis, Apostasis, & alijs criminibus imponere multas pecuniarias, &

confiscationes bonorum, & sic condonare eorum debitoribus huiusmodi restitutiones faciendas? pag. 197. Et an possit in alijs casibus liberare debitorem ab obligatione restitutionis? An & idem possit facere Princeps secularis? ibidem.

DE BELLO, ET DVELLO.

- 1 An belli, & pacis ius extet tantum apud Regem? pag. 2. num. 2.
- 2 An bellum iure spectet aliquando ad Principem subditum? pag. 3.
- 3 An in dubio de iustitia Belli, possit licite miles militare, sine subditus sit, siue extraneus, & si extraneus, siue conductus tempore pacis, siue tunc non conductus, sed de praesenti voluntarius? pag. 5. num. 7. An & quid dicendum, si miles certo novit bellum esse iniustum? Et quid dicendum, si carnifex certo novit sententiam iudicis esse iniustam, licet secundum publicam allegatam appareat iusta? pag. 199. num. 6. pag. 249. & 250.
- 4 An possint cogi universitates Regni, ut Regi exhibeant homines pro militia, pro remigando, pro fodiendo (cum exercitus ad bellum transmittitur) pro persequendo, & extirpando hostes, vel latrones, &c. pag. 19. 20. 206. & 256.
- 5 An possint rei existentes in carcere transmitti ad regias triremes, ut ibi infervant pro bello, donec eorum causa expediantur?

- tur? pag. 10. 106. & 256.
- 6 An etiā possint ad illas transmitti homines inutiles, & vagabundi ibidem.
- 7 An, & quando duellantes, & duellum consulescentes contrabant censuras? pag. 107.
- 8 An possit Pontifex, vel Princeps secularis quilibet Infideles, ut Paganos, Iudeos, &c. ad Christianitatem amplectendam cogere directē, instituto v. g. contra eos bello, vel proposita eis pœna mortis, carceris, bonorum spoliatio- nis, &c. pag. 190. An possit saltem cogere indirectē? ibid. ubi multos casus reperies.
- 9 An, licet non possit cogere infideles illos, qui Fidem Christianam nunquam professi sunt, possit saltem cogere eos, qui aliquando professi sunt, ut hereticos, & apostatas? ibidem.
- 10 An possit infideles externos, id est, Magistratui Christiano non subiectos inuadere, vel bello persequi propter infidelitatem, idololatricam, & similia eorum peccata, si hæc Christianis, aut alijs innocentibus iniuriosa non sint? Quid, si sint iniuriosa? Et quid, si dicti Infideles Magistratui Christiano subiecti sint? pag. 191.
- 11 An possit ex causa reum existentem in trementibus cogere ad inferendum in illis, soluendo salariū? pag. 206. num. 6.
- 12 An possit diruere domus, quæ facilitant capturam ciuitatis? Item & comburere segetes, ne ex ipsis viuere possint hostes obsidentes? ibidem.
- 13 An, si qui milites, remigantes, quos rex cogit ad bellum (idem
- que dicitur de Legatis, qui mittuntur à rege) capiantur ab hostibus, teneatur rex soluere pretium pro redemptione illorum; & in quibus casibus? pag. 107.
- 14 An similiter si naues priuatorum sumptæ fuerint à rege, & damnum patiantur, teneatur rex compensare damnum, quod passæ sunt eorum naues? ibid.
- 15 An, si vir strenuus, & utilis valde Republicæ homicidium graue committit, possit Princeps eum eo dispensare, ut non moriatur, sed aliam pœnam luat, vel etiam nullam? pag. 108. num. 4. & pag. 211. num. 3.
- 16 An possit rex petere à Regno donatiuum, vel tributum pro bello, etiam si bellum exercendum sit extra Regnum? pag. 251. vide etiam pag. 264. & 265. An, & ex quibus alijs causis donatiuum, vel tributum petere possit? ibid. & pag. 247. 248. & 266.
- 17 An in dubio de iustitia belli Princeps donatiuum, vel tributum petendo peccet, & ad restitutionem teneatur? pag. 248. num. 4.
- 18 An in tali casu excusetur saltem exactor, etiam si tributum postea deprehendatur iniustum? pag. 249.
- 19 An, & quid si sciebat Principem dubitare, & dubitanter illud imperare? ibid. An, & quid si non erat subditus; vel si subditus non exegit compulsus, sed sponte oblati? ibid. An, & contrabat ex communicatione Bullarem, si exegit dubius; & quamuis postea donatiuum, vel tributum deprehendatur iustum? n. 3. & 4. et pag. 250. vide etiam pag. 4. 5. 6. 7. et 199.

20 *An, licet in dubio possint Officiales, vel Executores. (praesertim si Superioris praeceptum commodè declinare non possint) donatium, vel tributum exigere sine peccato, & censura Bullari; possint id etiam in dubio similiter sine peccato, & censura Bullari consulere Consiliarij, vel concludere Parlamentarij?* pag. 253. vide etiam pag. 4. 5. 6. 7. & 199. *An debeant etiam resistere, si iniustitia donativi, & tributi sit manifesta, vel si ex multitudine tributorum tam graviter oneretur populi, ut iusti stipendij, & auxilij Principi debiti aequitate excedat?* pag. 283. num. 1.

21 *An, si Clerici habeant feudum à Rege, teneantur ratione feudi praestare Regi auxilium in bello?* pag. 322. num. 3. *An, & ire cum illo ad bellum?* num. 4. *An, & obedire potius Regi, quam Papae, vel Metropolitano, si in eodem tempore vocentur à Rege, & Papa, vel Metropolitano?* ibidem.

DE RESTITUTIONE.

- 1 *An Parlamentarij, & Consiliarij Regis gravius peccent, & ad plus teneantur?* pag. 6. num. 8.
- 2 *An, si gabella sit iniusta, praeter Regem ad restitutionem teneantur (saltem secundarij) alij, et qui?* pag. 11. num. 6.
- 3 *An, & quomodo, si gabella sit iniusta, Rex restitutionem Regno facere possit?* pag. 12. num. 8.
- 4 *An, si debitor debitum solvat,*

non volens tunc exsolvi debito, teneatur iterum solvere? pag. 99. num. 2. *An idem dicendum de eo, qui est debitor voti, seu est obstrictus voto?* ibid.

5 *An, si debitor immemor debuit pecuniam solvas, reuera à debito liberetur?* ibid. num. 3. *An idem dicendum de eo, qui immemor voti opus praestat, & de beneficiario, qui immemor obligationis restituendi fructus pro omissione officij, elemosynas pauperibus elargitur?* ibid.

6 *An, si culpa nuncij donatio tempestive, id est, ante mortem donatoris completa non fuerit, nuncius ad duplicem restitutionem teneatur, haeredibus scilicet defunctionatione rei, & donatario ratione damni?* pag. 170. nu. 18. & 19.

7 *An uxor teneatur de furto pro rebus subreptis à marito?* pag. 176. num. 2.

8 *An, quando sunt bona incerta, vel incertum est debitum, quia scilicet creditores ignorantur, possit Pontifex compositionem admittere, siue debitum sit ex delicto, ut in furtis, & usuris, siue absque delicto, ut in debitis ex contractu, vel in inuentis?* pag. 197.

9 *An, si creditores sint noti, possit Pontifex debitorem à restitutionis obligatione liberare?* ibid. *An saltem possit, si iusta causa subest?* An, & tunc possit etiam Princeps secularis? ibid.

10 *An possit Pontifex imponere multas pecuniarias, & confiscationes pro criminibus, ut haeresis, Apostasia, etc. et sic condonare*

eorum debitoribus huiusmodi restitutiones faciendas ibid.

- 31 An, si Iudex ferat sententiam secundum allegata, & probata, sed falsa, possit is, contra quem lata est sententia, vel eius heredes occulte sibi compensare, & teneatur is, in fauorem cuius lata est, eiusque heredes (cum errorem deegunt) restituere? pag. 198. num. 2. An idem dicendum sit, si simus in officiis, & beneficiis? ibid. num. 3.
- 32 An licitum sit in mutuo pacisci, ut rei restituatur in eadem mensura, etiamsi pretium eius tempore restitutionis habeat crescere? pag. 203. num. 1. & 2.
- 33 An saltem, si dubium sit, utrum habeat crescere, vel decrescere? num. 3.
- 34 An etiam, si certum, vel probabilius sit, quod habeas crescere? An falsum in casu, quod mutuator constituerat, vel acceperat, rem sibi seruare usque ad illud tempus, & tunc, qua conditiones seruanda? ibid. num. 4. An etiam in casu, quod mutuator non obliget mutuatarium, ut differat restitutionem rei usque ad illud tempus? ibid. & num. 5.
- 35 An e contra, si certum, vel probabilius sit, quod pretium rei habeat decrescere, licitum sit in mutuo pacisci, ut res restituatur in maiori mensura, siue mutuator erat eam seruaturus, siue non, sed consumpturus? ibid. & pag. 204. num. 6.
- 36 An in casu, quod non fuit consentium de restituenda maiori mensura, vel de exequando pretia, sed tantum de restituendo

mutuo, possit similiter mutuator, si, cum sit rei restitutio pretium eius decreuerit, maiorem rei mensuram exigere? num. 7.

- 17 An, si quis mutuus centum aureos, & postea decrescat valor eorum, satisfaciatur mutuatarius, si idem pondus auri restituat, vel teneatur restituere maius pondus? ibid. & num. 8.
- 18 An, si qui milites, vel remigantes, quos Rex etiam insidit cogit ad bellum, idemque dicitur de Legatis, qui à Rege mittuntur, capiuntur ab hostibus, teneatur Rex soluere pretium pro redemptione illorum, & in quibus casibus? pag. 207.
- 19 An similiter, si naues priuatorum sumptæ à Rege damnum aliquod patiantur, teneatur Rex compensare damnum, quod passa sunt eorum naues? ibid.
- 20 An, si Rex petat beneficium restitutionis in integrum, ex eo quod laesus sit grauer in contractu, teneatur restituere omnem pecuniam, quam accepit ab ijs, qui cum ipso contraxerunt cum alijs? pag. 227. Et an, si non restituat, amittat fidem in præiudicium Regni? ibid.
- 21 An inuentus, si post diligentem inquisitionem dominus eorum repertus non fuerit, in conscientia possit inuentor retinere sibi, sicut adspota, seu qua nullius sunt, an potius teneatur erogare in pauperes, vel in alios usus pios? pag. 229. An, et si ad sit dispositio Principis in contrarium? ibid. num. 3. An, et si sine bona naufragantium? ibid. num. 5.
- 22 An, possit quis recurre sibi bona

in.

incerta, id est, habentia dominium, sed incertum, si ea ex delicto, ut usuris, furto, rapina, vel alijs iniquis contractibus acquisierint pag. 230. num. 7. & 8.

- 23 *An saltem, si acquisierit ex contractu licito, ut ex deposito commodato, mutuo, emptione, &c. vel teneatur erogare in pauperes, aut in alios usus pios? An, & qui veniant nomine pauperum? Et an veniat etiam Princeps, si sit in necessitate, ut subueniat bono communi?* ibid.

- 24 *An possit saltem retinere sibi predicta (etiam acquisita ex delicto) si verè pauper sit, vel teneatur potius restituere pauperibus sanctioribus?* pag. 231. num. 1.

- 25 *An, si postquam predicta sibi, tanquam vero pauperi applicauit, ditior euadat, restituere ea alijs pauperibus teneatur?* ibid.

- 26 *An, si postquam diligentem inquisitionem de domino adhibuit, & alijs pauperibus ea applicauit, compareat dominus, restituere domino teneatur, saltem si rem sic pauperibus applicatam iniuste acquisierat?* uum. 2.

- 27 *An, si sibi tanquam verè pauperi applicauerit, & res extet in se, vel in pretio, tunc saltem restituere domino teneatur, & etià, si sine culpa sua illam habuerit?* num. 3. *An, etsi non extet, neque in se, neque in pretio, & sine culpa sua, vel etiam cum culpa sua eandem habuerit?* pag. 231. num. 4. & 5. & seqq. *An, & qui sit verè pauper?* ibid. *Et an, quando verè pauper rem sibi applicat, teneatur adhibere consilium Episcopi, Parochi, vel pru-*

dentis Confessarij? pagina 231. & 233.

- 28 *An possit quis sine onere restituendi, aliquo titulo recipere à deceptore, fure, vel usurario, &c. res alienas, quæ in specie extant, ut iura, actiones, vestes, catenas, etc. etiamsi tales homines eas alienando non fierent impotentiores ad soluendum?* ibid. num. 1. *An possit saltem aliquando, et etiam si fierent impotentiores ad soluendum?* ibid.

- 29 *An possit similiter sine onere restituendi, sibi recipere, eripiendo, seu saluando rem alterius; si eam dominus ita proijciat, vel relinquat, ut nulla spes ipsi super sit recuperandi in aliquo casu, vel aliqua industria?* pag. 234.

- 30 *An possit etiam, sine onere restituendi, sibi recipere rem alterius, si fluctibus ea procul sit abrepta, vel alio modo amissa, et dominus sciens, ubi sit querenda, non curet recuperare, vel quia eam parui faciat, vel quia essent magna expensa facienda, vel quia esset subeundum magnum incommodum, vel experienda magna difficultas, etc.* num. 3.

- 31 *An possit etiam, sine onere restituendi, sibi recipere rem alterius, si ea certò fuerit domino peritura, nisi ipse eripuisset, ut Zacharum, vel frumentum à mari, naufragio factò, vel ouem ex faucibus lupi, domum ab incendio, etc.* num. 4.

- 32 *An possit etiam sine onere restituendi, recipere aliquo titulo (etiam gratuito) à deceptore, fure, vel usurario, etc. res quarum illi dominium habent?* pag. 8.

235. An, et si per hoc efficiantur illi impotentes ad soluendum, & ipse non induxerit eos ad donandum, vel alienandum? ibid. An, et si induxerit vi, aut fraude, vel saltem sine vi, & fraude, sed solum suasionibus, precibus, blattitijs, aut muneribus? pag. 239.
- An, et quomodo in hac re procedatur in foro externo? pag. 138.
- 33 An possit etiam sine onere restituendi ab iisdem, vel etiam a debitoribus, si non sint soluendo, per ultimam voluntatem, ut per testamentum, codicillum, fideicommissum, vel donationem causa mortis, etc. recipere res, quarum illi dominium habent? pagina 240.
- 34 An, et quando qui recipit à beneficiario (sive per donationem inter vivos, sive per ultimam voluntatem) teneatur ad restitutionem, et quando non? pag. 236. vide etiam pag. 237. 238. et 239.
- 35 An, et quando coniux, qui recepit sive per donationem, sive per repudiationem inter vivos, ab altero coniuge teneatur similiter ad restitutionem, et quando non? pag. 237. vide etiam pag. 238. et 239.
- 36 An, et quando, qui repudiavit in fraudem creditorum, vel Fidei? Item, et qui per huiusmodi repudiationem accepit, teneatur etiam ad restitutionem, et quando non? pag. 138. vide etiam pag. 239.
- 37 An teneatur debitor manere in seculo, ut possit soluere, cui debet, vel solum teneatur cedere bona creditoribus? pagina 238. num. 8.
- 38 An, si professionem emisit, teneatur, ut ijs soluat, artem exercere, vel saltem honesto consueto labore laborare? ibid.
- 39 An teneatur Rex soluere pensiones (etiam ex causa remunerationis, et ex certa scientia concessas) si sit in necessitate, vel propria, vel Regni? pag. 241. 242. 243. 244. et 245.
- 40 An teneatur officialibus ad iustitiam ministrandam deputatis soluere de redditibus Regni? pagina 241. num. 2.
- 41 An sit debitor iustitia, et ex debito iustitia teneatur custodire, et protegere Regnum? num. 3.
- 42 An donando sive militibus, sive iustitia officialibus, teneatur de evictione rei donatae? pag. 243. num. 4. et pag. 244.
- 43 An, si alienet decimas, gabellas, & alios Regni redditus, teneatur de damno? ibid. num. 1. An, & quid, si si pro Rege adsit consuetudo? ibid. & pag. 245. num. 1.
- 44 An, si differat ex necessitate debitas solutiones, teneatur postea damnum compensare? Et an his periculis subiecti sint, qui cum Principe contrabunt? pag. 244. num. 1.
- 45 An in dubio, quod tributum sit iustum, Princeps exigendo peccet, & ad restitutionem teneatur? pag. 248. num. 4.
- 46 An saltem in tali casu excusetur exactor, etiam si postea tributum deprehendatur iniustum? pag. 249. An & quid si sciebat Principem dubitare, & dubitanter imperare? ibid. An & quid, si non erat subditus, vel si subditus non exegit compulsus, sed sponte oblatas? ibid. An, & contrabatur exco-

excommunicationem Bullarem, si exegit dubius, & quamvis tributum postea deprehendatur iustum num. 3. & 4. & pag. 250. num. 7. vide etiam pagin. 25. & 199.

47 An, & quomodo possit Rex restitutionem Regno facere, si culpa ipsius, vel suorum Antecessorum (in quorum commoda, & onera successit) tributo aliquo sine iusta causa Regnum gravatum fuerit? pag. 252. vide etiam pag. 12.

48 An, & quando possit petere à Regno, vel à Vassallis sine obligatione restitutionis? vide de Principe, seu Rege, & de gabellis, tributis, & collectis.

49 An teneantur restituere donatiui, vel tributum, si privilegia ex vi donatiui, vel tributi concessa non servent? pag. 267. num. 11. An flet in quasi possessione recedendi à promissis, & practicatis in Capitulis Regni? pag. 270. vide etiam pag. 215. 216. 217. 275. & 276. An saltem in casu, quod sit iusta causa recedendi, & non servandi privilegia concessa? pag. 275.

50 An, & quando possit etiam sine obligatione restitutionis petere Princeps superiorem recognoscere? Item Communitas per tallias, vel collectas? vide ibid. de gabellis, tributis, & collectis. An, & quando possit etiam petere Episcopus à Clero per subsidium charitativum? vide ibid. & de subsidio charitativo.

DE GABELLIS, Tributis, & Col- lectis.

- 1 An in dubio, quod gabella sit iusta, debeat solui gabella? pag. 5. num. 7.
- 2 An donativum sit gabella, vel differat à gabella? pagina 8. num. 1.
- 3 An gabella exigat necessariam requisita quadam? pag. 10. 11. 247. 248. 250. 251. 254. & 255.
- 4 An, si gabella sit iniusta, præter Regem ad restitutionem teneantur (saltem secundario) alij, et qui? pag. 11. num. 6.
- 5 An, & quomodo, si gabella fuerit iniusta, Rex possit facere restitutionem? pag. 12. & 252.
- 6 An, si gabella, seu tributum, aut quacunque alia pensio ad barcam rei Clerici, possit potestas laica (si iniuste denegetur) providere sibi occupatione fructuum ex ipsa re, modò nihil attentet contra personam Clerici? pagina 182. num. 3.
- 7 An possint infidelibus, ut Hæreticis, Iudæis, &c. apud nos viventibus, imponi gabella maiore, quam imponuntur subditis fidelibus? pag. 190.
- 8 An, & quem finem habeant gabella, dohana, & ceteri redditus Regni? pag. 241.
- 9 An possint alienari à Rege? pag. 244. An saltem, si sit sic consuetudo? ibid. & pag. 145. num. 3. & pag. 261. num. 3.
- 10 An, & quando possit peti donativum, vel tributum? pag. 247.

- et seqq. vide etiam pag. 266. An, & quando ad id cogi possit populus? ibid. An, & quot conditiones tunc requirantur? ibid. & pag. 248. An, si una desit, Rex teneatur ad restitutionem? ibid. & pag. 250. & 251.
- 11 An, si petatur pro bello, possit peti, etiamsi bellum extra Regnum exercendum sit? pag. 251. num. 3. vide etiam pag. 264. & 265. Idem an, si petatur pro prole, possit exigi, antequam proles nascatur? num. 4.
- 12 An in dubio, quoddam donatium, vel tributum sit iustum, Princeps exigendo peccet, & ad restitutionem teneatur? pag. 248. An in dicto casu excusetur saltem Exactor, etiamsi tributum postea deprehendatur iniustum? pag. 249. An, & quid, si sciebat Principem dubitare, et dubitanter imperare? ibid. An et quid, si non erat subditus; vel si subditus non exegit compulsus, sed sponte oblati? ibid. An, et si exegit dubius, contrabat excommunicationem Bullarem, quamvis postea tributum deprehendatur iustum? num. 3. et 4. et pag. 250. num. 7. vide etiam pag. 45. 6. 7. et 199.
- 13 An solum Princeps supremus, et quis à Principe supremo, vel à legitima præscripta consuetudine potestatem imponendi tributum, seu gabellas habet, imponere, augere, et exigere tributa, seu gabellas possit sine peccato, et censura Bullari? pag. 250.
- 14 An, et quomodo Princeps possit restitutionem Regno facere, si culpa ipsius, vel suorum Antecessorum, in quorum commoda, et onera successit tributo, vel gabellis aliqua sine iusta causa Regnum grauatum fuerit? pag. 252. vide etiam pag. 12.
- 15 An possit aliquando donatium, vel tributum petere, etiamsi Fiscus ad publica onera sustinenda, et ad Reipublica pericula auertenda sufficiens sit? ibid.
- 16 An possit etiam aliquando petere, quamvis culpa in egestatem inciderit? pag. 253. et 254. An, et quot conditiones tunc requirantur? pag. 254. et 255. vide etiam pag. 247. 248. 250. et 251.
- 17 An possit in eodem casu (si vergeat necessitas) sumere ab una Civitate, et postea diuidere per provinciam vel sumere ab una provincia, et postea diuidere per Regnum? pag. 184. num. 1. et 254. An, et sumere à privatis, et postea diuidere per alios, vel restituere, cum habueris? ibid. num. 2. et pag. 256. num. 3. An, et sumere ab Ecclesia? num. 4. An, et qua requisita tunc debeat servare? pag. 257.
- 18 An possit etiam in eodem casu cogere Vassallos ad mutuandum, vel illis solutiones debitas differre? ibid. An, et possit Civitas cogere Cives ad idem sibi prestandum? pag. 255. num. 1. An, et qua requisita tunc debeat servare? pag. 257.
- 19 An licet in dubio possint Officiales, et Executores (præsertim si Superioris præceptum commodè declinare non possunt) tributum, vel donatium exigere sine peccato, et censura bullari, possint etiam in dubio similiter id sine pec-

- peccato, et censura Bullari consuleri Consiliarij, vel concludere Parlamentarij i pag. 253. vid: etiam pag. 4. 5. 6. 7. & 199. An & debeant resistere, si iniustitia donatiui, vel tributis manifesta, vel si ex multitudine tributorum tam grauiter oneretur populi, ut iusti stipendij, & auxilij Principi debiti aequitatem excedat? pag. 273. num. 1.
- 20 An, si Princeps in imponendis tributis, vel g. belis non grauet omnes, & singulos, & seruata aequalitate proportionis geometricae, id est, secundum eorum vires, & facultates, imponit o, seu grauiamen? pag. iustum i pagina 257. ubi multos casus inuemes? An saltem sit iustum in aliquo casu? ibid. num. 5.
- 21 An assignare certam summam pecuniae pro sustentatione Principis, vel pro regimine, & defensione Regni necessaria spectet ad Principem (ita ut in eius arbitrio id positum sit) vel potius spectet ad Parlamentum? pag. 258. An, si spectet ad Principem, standum sit eius arbitrio, quamuis euidenter moraliter sit exorbitans? pag. 259. num. 1.
- 22 An possit summam semet iam determinatam continuare integram semper exigere, vel solum in quibusdam casibus? ibid.
- 23 An possit ex noua causa adueniente aliam summam exigere, vel summam iam semet assignatam augere? pag. 260. An & quid si non adsint vires Regni? pag. 261. Et quid, si Princeps assignatam vendiderit, vel donauerit? num. 1. & 2. Et quid, si culpa sua in egestatem incidit? pag. 262. & 263. An quod potest facere Princeps, id ex eadem causa possit facere Baro? pag. 261. num. 3.
- 24 An pro redemptione Principis, etiam si culpa ipsius, & in bello iniusto ex parte ipsius ab hostibus captus fuerit, tributum nouum imponi, vel vetus augeri possit, & debeat? pag. 263. num. 4. vide etiam pag. 251. & 266.
- 25 An propter bella, & sumptus, quos Princeps sustinet in vno Regno, possit exigere donatiuum, vel tributum ex alijs Regnis? pag. 264. & 265. An, & de Regno, & ciuitate Neapolis? pag. 266. & 267. vide etiam pag. 276. An etiam de Regno Sicilia? pag. 269. & 270. vide etiam pag. 275. & 276.
- 26 An debeat restitui donatiuum, vel tributum, si privilegia ex vi talis donatiui, vel tributis concessa à Principe non seruentur? pag. 267. num. 11. An Princeps sit in quasi possessione recedendi à promissis, & practicatis in Capitulis Regni? pag. 270. vide etiam pag. 215. 216. 217. 275. & 276. An saltem in casu quod sit iusta causa recedendi, & non seruandi privilegia concessa? pag. 275.
- 27 An praefixo iure municipali possit peti, & exigi donatiuum, vel tributum sine consensu Regni, seu non conuocato Regno per procuratores, & sic illis non consentientibus in donatiuum, vel tributum? pag. 270. 271. & 272. Et an possit exorqueri per vim, & metum iisdem recusantibus? pag. 273. & 274. An, & qua condi-

- tiones tunc requirantur? pag. 272. num. 2. et pag. 274. num. 2.
- 28 An, & possit etiam per vim, & metum extorqueri, quamvis Par. lamentarij dare recusent pretextu alicuius pacti, vel privilegij d' Principe concessi? pag. 275. An in tali casu possit Princeps reuocare quodcunque pactum, & privilegium aliis concessum? ibid. An, & qua conditiones tunc requirantur? num. 5.
- 29 An, si adfuit iusta causa præbendi donativum, vel tributum, & populares onus talis tributi non possint suslinere, possit etiam peti, & exigi d' Regni Baronibus, quamvis hi alia onera suslineant, & ad servitium militare sint obstricti? pag. 276. & 277.
- 30 An possit peti, & exigi etiam ex exteris, seu non subditis? pagina 277. An saltem possit peti, & exigi ex his indirectè, & per accidens; ut si mercet in Regnum inuehant, vel d' Regno euehant, vel si exactio imposita sit super vino, frumento, alijsque fructibus, & mercibus, quæ in tali Regno venduntur? ibid.
- 31 An, & in quo differat tributum, gabella, vel vectigal d' collecta? pag. 278. An, & hac eodem modo possit d' Communitate peti, & exigi ex exteris? pagina 278. num. 4. & pag. 279. num. 6. An saltem in casu, quod exteri habitent in loco, & participant de commodo civium? ibid. & pag. 279. num. 6. An possit peti, et exigi sine consensu Principis? ibid. et pag. 279. num. 3. An debeat imponi per Comitum, et quodam civium parte concurrente? pag. 278. n. 4. et pag. 279. num. 4. An, et possit imponi ab Episcopo cum consensu Capituli super Ecclesiis sibi subiectis, et in quibus causis ibid. et pag. 278. n. 5. An, et quot conditiones in impositione collectæ servari debeant? pagina 279. num. 5.
- 32 An sine consensu Superioris possit d' Communitate, vel d' Principe superiorem recognoscere imponi, vel augeri gabellæ? pag. 278. num. 1.
- 33 An si sine imposita fueris gabella, possit reuocari ad instantiam etiâ Cini particularis? ibid. An, et contrabatur Censura Bullaris ab imponente, vel augente, quin, et ab exigente? ibid. An et quid, si interuenerit consensus Superioris, sed subreptitum? ibid. num. 2. Et quid, si Communitas, vel Princeps superiorem recognoscens sine consensu illius non imposuerit nouum grauamen, sed reasumpseris illud, quod antea soluebatur, et si per aliquod tempus solui interruptum fueris? pagina 280. num. 7.
- 34 An d' Principe etiam suprema possit peti, et exigi gabella, tributum, vel vectigal super bona Ecclesiarum, vel Ecclesiasticorum? pag. 285. num. 1. 2. 3. et 4. An, saltem cum consensu Pontificis? num. 5. An aliquin contrabatur censura Bullaris, non solum ab imponentibus, sed etiam ab exigentibus, et d' sponte dante recipientibus, aut quocunque modo cooperantibus? ibidem, et pag. 286.
- 35 An possit peti, et exigi super vasa, ornamenta sacra, et similia, etiam si

etiamſi in privato Oratorio ſub particulari dominio exiſtant ſi ſit ſuper agrum, ex quo panis, vel vinum pro ſacra Euchariftia conſicienda, vel alia res ſimiles ad Divini cultus miniſterium neceſſaria colliguntur, etiamſi ſimiliter ſub particulari alicuius dominio hac exiſtant? pag. 287. An, et ſi prius gravata erant, debeant potiùs liberari? pagina 288.

- 36 An poſſit peti, et exigi ſuper ea, quæ à Fidelibus ad Dei honorem oblata, vel donata ſunt, ut ad pauperum ſuſtentationem, templorum fabricam, vel ad huiusmodi alia opera pia conuertantur? pag. 288. num. 1. An, et apud quem (antequam Eccleſia miniſtris, vel pauperibus applicentur) ſit prædictorum bonorum domini num. 2. Et an eorundem uſurpatio (antequam iſdem applicentur) ſit propriè ſacrilegium, et contra immunitatem Eccleſiaſticam? pag. 289. An, et quando bona Clericorum propria gaudeant eodem iure, ac privilegio, quo gaudent bona Eccleſiarum? pag. 294.

- 37 An ſaltem poſſit peti, et exigi ſuper prædicta bona, ſi fundator in fundatione ita diſpoſuit; vel ſi, antequam ad Eccleſiam quocunque titulo devenirent, realialiquo onere, ſervitio, penſione, vel tributo obligata fuerant? pag. 289. num. 1. et pag. 290. num. 2. An etiam poſſit peti, et exigi à Summo Pontifice per univerſam Eccleſiam, et ab Epifcopo per Eccleſiam ſuam particularem? pagina 285. num. 1. et pag. 289. num. 3.

videt etiam de ſubſidio Charitativo.

- 38 An poſſit peti, et exigi ſuper bona Eccleſiaſticorum Clericalia, id eſt, quæ ex titulo ſpirituali acquiſita ſunt Eccleſiaſtici; ut ſuper beneficiorum redditus, Miſſarum ſtipendia, et alia huiusmodi? An ſaltem poſſit peti, et exigi ſuper hac, et ſimilia à Summo Pontifice? pag. 290. num. 1.

- 39 An poſſit peti, et exigi ſuper bona Eccleſiaſticorum patrimonialia; id eſt, quæ ex titulo temporalis, ut hereditate, legato, donatione, emptione, arte, manuum labore, etc. acquiſita ſunt Eccleſiaſtici? pag. 291. An et quid, ſi ad eorum titulum Ordinibus Sacris illi ordinati fuerint? pag. 292. num. 1. Et quid, ſi, antequam ſtatum Eccleſiaſticum aſſumerent, erant affecti exactioni Magiſtratus ſecularis? Et quid, ſi de tali exactione ſit longa, et tolerata conſuetudo, ut eſt in Regno Neapolis? pag. 293. et 294.

- 40 An poſſit peti, et exigi ſuper ea, quæ Eccleſiaſtici negotiantur, ſi non ſint ipſorum propria bona, ſed Eccleſia, ipſi autem ſint adminiſtratores? pag. 295. num. 2. An ſaltem in caſu, quod poſt trinam monitionem à negotiando non deſiſterint? ibid.

- 41 An poſſit peti, et exigi ſuper ea, quæ negotiantur, ſi ſint ipſorum bona propria? ibid. An et ita ut ante trinam monitionem teneantur in conſcientia de iſtis gabeſſa ſolvere? ibid. Et an poſt trinam monitionem perdant Clericale privilegium, quoad bona propria, quæ negotiantur ſolum,

veletiam quoad alia propria bona, & etiam quoad personam. i pag. 296.

- 42 An, ut dictum privilegium exemptionis gabellarum perdat, sufficiat una monitio, qua sit instar trium, seu aquivalet tribus? pag. 300. num. 5. Et An. si perdidissent, cogi possint coram Iudice seculari, etiam si solum procedatur contra bona, & non contra personam? num. 6. & pag. 301. & 302. vide etiam pag. 303. ubi multos casus reperies? An, & sub qua pena prohibeatur Ecclesiasticis negotiatio? vide de negotiatione.

- 43 An possit peti, & exigi super ea, qua colliguntur ex bonis patrimonialibus, si illa (sive extra Regnum, sive intra Regnum) aliò transferantur, vel transferri faciant, ad finem, ut ibi carius vendant? pag. 303. num. 1. An saltem, si pro Rege adsit consuetudo, vel immemorabilis, vel coniuncta etiam cum fama privilegij incerta, vel coniuncta cum fama privilegij certa, vel coniuncta cum fama privilegij concordati, seu per modum contractus se habentis, vel coniuncta cum scientia, & tolerantia Pontificis? pag. 305. & seq. usque ad 335. vide etiam de Consuetudine.

- 44 An portus, seu portorium, extraterritorium, & ius tractatuum sit inter regalia, seu de regalibus Regis, vel sit gabella, tributum, seu vectigal? pag. 304.

- 45 An possit peti, & exigi super ea, qua tale onus impositum habebant, antequam pervenissent in manus Ecclesie, vel Ecclesiastici.

corum? pag. 335. usque ad 340. ubi varios casus invenies.

- 46 An possit peti, & exigi super bona Ecclesie, & Ecclesiasticorum ad utilitatem, vel necessitatem communem? pag. 339. num. 4. vide etiam pag. 344. An saltem in casu, quod Episcopus cum Clero consenserit, & laicorum facultates ad tali necessitati subueniendum non sufficiant? Et an in tali casu debeat prius consuli Pontifex? ibid. An, & cur Christus soluerit tributum pro se, & Petro? pag. 313. num. 5. Et an & cur sanctus Paulus ad Casarem appellaret? ibid.

- 47 An possit peti, & exigi super bona Ecclesiarum, et Ecclesiasticorum, si contributio facienda sit aequè pro mariò in utilitate Ecclesiarum, Ecclesiasticorum, & Laicorum; & pro reparatione aggerum, ne flumen vicinos agros Ecclesiarum, Ecclesiasticorum, & Laicorum inundet? Item, ne vermes deuasilent prædia? Item ne Infideles, vel Hæretici deuasilent regiones Catholicorum? Item, ut vinee communis lapidibus sternantur, &c. pag. 340. & 341. Et an, si civitas aliter defendi non possit, possint etiam Ecclesiastici cogi ad vigiliis, & similia alia onera, personalia præstanda? pag. 341. num. 3. An, & possint cogi per potestatem laicam, saltem si aliter commode fieri non possit, & an debeat prius consuli Pontifex? ibid. num. 3. & 4.

- 48 An possint Ecclesiastici quoad bona gravari indirectè, directè scilicet gravando laicos, qui cum illis contrahunt? pag. 342. num. 1. vide etiam

- etiam pag. 344. & 345. ubi multis casus reperies? An per hoc contrahatur censura Bullaris? pag. 343. num. 4.*
- 49 *An gabella imposita super emptore laico sit contra libertatem Ecclesiasticam, si pretium rei impositum sit a lege? pag. 343. 344. 349. 350. & 353.*
- 50 *An gabella sit pars pretij rei? pag. 349. & 350.*
- 51 *An gabella debeatur solui pro victualibus, quae laicus emit pro filio Clerico, vel pro Cappellano suae familiae? Et an debeat solui pro victualibus, quae Clericus emit pro famulis laicis? pagina 350.*
- 52 *An, & quando gabella imposita super contractibus Laicorum generaliter (& sic implicite super contractibus Laicorum etiam cum Clericis) sit contra Immunitatem Ecclesiasticam, & quando non? pag. 351. & 353. An, & quando statutum eodem modo generale sit contra eandem? Vide de legibus, & statutis.*
- 53 *An gabella imposita super vino, oleo, carne, serico, & similibus sit contra Immunitatem Ecclesiasticam? ibid. vide etiam pag. 344. & 345. An, & si sit modica? pag. 348. An, & si aperiantur tabernae, ad quas Ecclesiastici possint confugere, ut sine onere emanent? num. 2. & 3. An, et si quod exigitur ex Ecclesiasticis, exigatur ad evitandas fraudes aliorum, & cum animo restituendi iisdem Ecclesiasticis in fine anni, quod exactum est ex ipsis, simul cum interesse? pag. 352.*
- 54 *An, & gabella imposita super*

Ecclesia Emphyteusim sit contra libertatem Ecclesiasticam? pag. 355 num. 1. & 2. An, & imposita super alium censum, vel super Emphyteusim Ecclesia rede- mibile? ibid. num. 3.

- 55 *An, & gabella imposita super colonos laicos partiaros Regularium sit etiam contra libertatem Ecclesiasticam? ibid. & pagina 556. An saltem coloni isti teneantur soluere gabellam, si possideant partem suam fructuum vendunt, aut transferant de loco ad locum, ut alienent? num. 6.*
- 56 *An, & teneantur soluere decimas pro portione sua colonica ex praedijs Regularium percepta? pag. 357.*

DE SUBSIDIO Charitativo.

- 1 *An, & ex quibus causis possit Episcopus petere a Clero subsidium charitativum? pag. 247. n. 4. & 263. num. 6.*
- 2 *An, & possit illud petere pro noua Episcopatus possessione, sicuti potest petere Rex donatiuum pro noua possessione Regni, et Barro pro noua possessione Castri? pag. 251. num. 2.*
- 3 *An ex noua causa adueniente possit petere praeter assignatum, aliud subsidium nouum charitatiuum, vel vetus augere? pag. 263. num. 3.*
- 4 *An, et quale debeat esse subsidium charitatiuum? ibid.*
- 5 *An, si Clerus prestare recuset, possit Episcopus excommunicatio-*

- tionis censura ad illud Clerum compellere? *ibid.*
- 6 An, et possit in tali casu fructus Cleri retinere, nedum ad subsidium Clerum compellere? *ibid.* et pag. 264.
- 7 An possit Episcopus hæc facere, etiam si sua culpa in necessitatem, vel in graviora debita inciderit? pag. 264 num. 7.
- 8 An in dubio de aequitate cause inter Episcopum, et Clerum, ad Superiorem, vel ad Arbitros recurrendum sit? *ibid.* num. 7.
- 9 An, si ad sit iusta causa præbendi subsidium charitativum, possit Episcopus, non obstante pacto, vel privilegio in oppositum obstituto, compellere per censuras Clerum ad subsidium charitativum præstandum? pag. 275. num. 3. Et an possit tale pactum, vel privilegium confirmare, vel primo concedere? *ibid.*
- 10 An possit, et multo magis Pontifex ab omnibus Ecclesijs subsidium charitativum petere? pag. 285. num. 2. et pag. 289. num. 3. vide etiam de gabelis, tributis, et collectis.

DE HOMICIDIO.

- 1 An possit Potestas laica occidere bannitum in territorio Ecclesiæ? pag. 179.
- 2 An possit occidere in territorio laico, sed alieno? *ibid.* An, et quid, si ad sit licentia saltem tacita, vel præsumpta domini talis territorij? *ibid.* Et quid, si bannitus sit grassator? pag. 180.

- 3 An possit saltem Pontifex per suos ministros occidere bannitum in territorio alieno, et etiam, si bannitus non sit grassator? pag. 179. num. 7.
- 4 An possit proponere præmiu occidenti bannitum? pag. 180.
- 5 An, et quando ex homicidio sequatur irregularitas? vide de irregularitate.
- 6 An possit ob bonam Reipublicam, qua in proximo periculo versetur, licet occidi innocens? pag. 199. num. 5.
- 7 An saltem, ut feratur sententia secundum allegata, et probata? *ibid.* ubi alios casus reperies.
- 8 An, si vir perutilis Reipublicæ homicidium morte dignum commisit, possit cum ipso Princeps dispensare, quod non moriatur, sed aliam pœnam luat, vel etiam nullam? pag. 208. num. 4. et 211. num. 3.

DE VENATIONE.

- 1 An Clericus exercens prohibitam venationem, vel piscationem, possit spoliari à Iudice seculari, vel eius ministris, auiibus, canibus, et alijs instrumentis venationis, vel piscationis ipsi Clerico prohibita? pag. 46. num. 2.
- 2 An, quævis prohibeatur Episcopis, Presbyteris, Diaconis, et multo magis Monachis sub pœna suspensionis habere canes, aut accipitres ad venandum, et ipsi venari, peccent illi mortaliter, si venatio non sit clamorosa, sed quieta, v.g. cum retibus, laqueis,
- et

et paucis canibus? pag. 298. n. 8.
An, et quid dicendum sit de inferioribus Ecclesiasticis? ibid.

- 3 An peccent mortaliter, si sit clamorosa, sed fiat raro, siue causa necessitatis, siue exercitij, siue moderata recreationis? ibid. An, et idem dicendum sit de ludo alearum, et taxillorum, de negotiatione, de auditione leſtoris Medicina, vel Iuris Civilis (qua, et sub grauibz pœnis per Canones Ecclesiasticis prohibentur) si similiter hæc fiant raro ex quacunque causa, Ut supra? ibid.

DE CONTRACTIBVS.

- 1 An possit Rex contractus, quos cum lesione graui sua contraxit, reducere ad limites iustitiæ, petendo beneficium restitutionis in integrum? pag. 13. 14. 215. et 216.
- 2 An, quandocunque notabiliter laesus est, possit petere beneficium restitutionis in integrum, et quinam alius, et quomodo? pag. 14. 15. 215. et 216.
- 3 An teneatur stare contractui? pag. 15. 16. 17. 215. et 216.
- 4 An, si inueſſiuit aliquem de Baronia, vel Castro, possit illum priuare? pag. 16. An saltem possit successor? ibid.
- 5 An contractus, in quibus de substantia requiritur presentia Notarij, si hic sit excommunicatus non toleratus, sint nulli? pagina 121. An, et quid dicendum sit de actis aliorum excommunicatorum, siue non toleratorum, siue etiam toleratorum? ibid.
- 6 An Rex teneatur stare contractui, si in eo laesus fuerit? pagina 215. num. 1. ubi multos casus inuenies.
- 7 An, et quomodo intelligatur dictum illud, quod Rex ſlet in, quasi possessione non seruandæ contractum, seu recedendi a contractui, et a promissis, et præſtatis in Capitulis Regni? pag. 216. et 217.
- 8 An saltem teneatur stare contractui ratione iuramenti, quod interceſſit in contractui? ibidem, et pag. 217.
- 9 An possit prohibere, ne in contractibus apponatur iuramentum, ad hoc ne ratione iuramenti contractus fiant mixti fori: et sic, an possit a principio tollere in contractibus obligationem iuramenti, impediendo ſcilicet ne a principio in contractibus iuramentum inducat obligationem? pag. 217.
- 10 An, et possit facere, ut huiusmodi contractus pro nullis, et irritis habeantur, ſicuti ab Ecclesia pro nulla, et irrita habetur renunciatio bonorum (etiam iuramento firmata) si fiat ante bimeſtre, quod præcedit professionem.
- 11 An possit etiam tollere obligationem iam ſemel inductam in contractibus? pag. 217. vsque ad pag. 226. An, et hoc possit facere, etiam si iuramentum in contractibus sit factum, et acceptatum in fauorem tertij? ibid. ubi multos casus inuenies.
- 12 An, & ex quibus causis possit tollere iuramenti obligationem, seu remittere, vel relaxare iuramentum.

- mentum? Et an hoc possit facere, etiamsi Princeps supremus non sit? vide de iuramento, & voto, ubi multa huc spectantia reperies.
- 13 An, si contractibus, quorum aliquin cognitio spectabat ad forum seculare, apponatur iuramentum, reddantur reuera mixti fori? pag. 217.
- An, si contractus irritentur à potestate civili (quamvis firmetur iuramento) irriti sint, simul cū iuramento? pag. 225, n. 2. & 226. num. 7. 8. & seqq.
- 14 An, si Rex petat beneficium in integrum, ex eo quod latus sit in contractu, teneatur restituere omnem pecuniam, quam accepit ab ijs, qui cum ipso contraxerunt cum Alagiji? pag. 227. Et an, si non restituit, amittat fidem in dānum Regni commune? ib.
- 15 An possit quis retinere sibi bona incerta (id est habentia dominū, sed incertum) si ea ex delicto, ut usuris, furto, rapina, vel alijs iniquis contractibus sibi acquisierit? pag. 230. num. 7. & 8. An & multo magis inuenta, si post diligentem inquisitionem dominus non compareat? pag. 229. An, & quid, si sine bona naufragantibus ibid.
- 16 An saltem possit retinere ea, qua sibi acquisierit ex contractu licito, ut ex deposito, commodato, mutuo, &c. vel erogare teneatur in pauperes, aut in alios usus pios? An, & qui veniant nomine pauperum? & an veniat etiam Princeps, si sit in necessitate subueniendi bono communit ibid.
- 17 An saltem possit retinere predicta (etiam acquisita ex delicto), si verè pauper sit, vel restituere teneatur pauperibus sanctoribus? pag. 231. num. 1.
- 18 An, si quis, postquam predicta sibi tanquam vero pauperi applicauit, ditiores adat, restituere ea alijs pauperibus teneatur? ibid.
- 19 An, si postquam diligenti inquisitione de domino adhibita, alijs pauperibus ea applicauit, dominus compareat, restituere domino teneatur, saltem si rem sic pauperibus applicatam iniussu acceperat? num. 2.
- 20 An, si sibi tanquam vero pauperi applicauit, & rei extet in se, vel in pretio, tunc saltem restituere domino teneatur, etiamsi sine culpa sua illam habuerit? num. 3. An, et si non extet, neque in se, neque in pretio, & sine culpa sua, vel etiam cum culpa sua illam habuerit? pag. 232. n. 4. & 5. & seqq. An, & qui sit verè pauper? ibid. Et an quando verè pauper rem sibi applicat, teneatur adhibere consilium Episcopi, Parochi, vel prudentis Confessorij? pag. 231. & 233.
- 21 An possit sine onere restituendi, aliquo titulo recipere à deceptore, fure, vel usurario, &c. res alienas, qua in specie extant, ut iura, actiones, vestes, catenas, &c. etiamsi tales homines eas alienando non fierent impotentiores ad soluendum ibid. num. 1. An possit saltem aliquando, et etiamsi fieret impotentiores ad soluendum? ib. An, & quando in alijs casibus possit etiam recipere, & retinere, quod est alterius? ibid. & pag. 234.
- 22 An possit sine onere restituendi, inter

inter viros aliquo titulo (etiam gratuito) recipere à deceptore, fure, vel usurario, etc. res illas, quarum ipsi dominium habent? pag. 235.

- 23 An, & possit etiam si per hoc efficiantur illi impotentes ad solvendum, & ipse non induxit eos ad donandum, vel alienandum? ibid. An, etsi induxit vi, vel fraude, vel etiam sine vi, & fraude, sed solum suasionibus, precibus, blanditijs, aut muneribus? pag. 239. An, & quomodo in hac re procedatur in foro exteriori? pag. 238. nova.

- 24 An possit etiam sine onere restituendi, ab iisdem, vel etiam à debitoribus, qui non sunt solvendo per ultimam voluntatem, ut per testamentum, codicillum, fideicommissum, vel donationem causa mortis, etc. recipere easdem res, quarum ipsi dominium habent? pag. 240.

- 25 An possit beneficiarius de fructibus beneficii superfluis disponere valide, siue per donationem inter viros, siue etiam per ultimam voluntatem? pag. 236. num. 2. An etiam licet? Et an licet etiam acceptum eius donatarij, vel heredem, quamvis beneficiarium induxerint ad donandum, vel testandum de superfluis? ibid.

- 26 An saltem possit de ijs, quæ ex proventibus beneficiorum congruenti sustentationi sibi subtrahit, disponere ad usus profanos valide, & licite? sicuti validè, & licite ad usus profanos disponere potest de patrimonio, et de alijs, quæ suo labore, & industria comparavit? ibid.

- 27 An possit etiam valide, & licite de fructibus beneficii disponere, & testari beneficiarius regularis? An saltem ex concessione summi Pontificis? Et an & quibus Regularibus concessio hæc fieri soleat? ibid. num. 3.

- 28 An cum de re aliqua disponitur, transeat illa cum causa sua, & cum onere suo? pag. 242. num. 5.

- 29 An, si Rex non servet privilegia ex vi donativi, vel tributii præstiti concessa (& sic per modum contractus obligantia) teneatur restituere tale donativum, vel tributum? pag. 267. nu. 11. Et an sit in quasi possessione recedendi à promissis, & præstitis in Capitulis Regni? pag. 270. vide etiam pag. 215. 216. 217. 275. & 176. An saltem in casu, quod ad sit iusta causa recedendi, & non servandi privilegia concessa? pag. 275. vide etiam de gabellis, tributis, & collectis.

- 30 An, & quando gabella imposita super contractus laicorum generaliter (& sic implicite etiam super contractus laicorum cum Clericis) sit contra Immunitatem Ecclesiasticam, & quando non? pag. 351. An, & quando sit contra eandem statutum? vide de legibus & statutis.

- 31 An ex causa possit Pontifex, et aliquando debeat reuocare privilegia concordata, seu per modum contractus se habentia? pag. 331. vide etiam pag. 322. et 333. An, si reuocet, debeat parti privilegia, si quod ex tali reuocatione damnum patiat, compensare? ibid. An, si sine causa reuocet,

- valide etiam reuocet? pag. 332. & 335. An, & possit similiter reuocare Princeps secularis priuilegia, quæ ipse concessit? pag. 331. & 332.
- 32 An defuncto Pontifex reuocet quotannis per Bullam Cœne Domini dicta priuilegia? ibid. An, & reuocet, vel suspendat etiam, tam per dictam Bullam, quam per lubilæum priuilegia Cruciatæ? pag. 331. An, & priuilegia Regularium? ibid. An teneatur stare contractui? pag. 334. & 335.
- 33 An priuilegia concordata, seu per modum concordia, & sic per modum contractus se habentia inter seculares, & Ecclesiasticos, etiam in Concilio Prouinciali facta, independentes tamen à confirmatione Pontificis, quidquam operentur, si per ea concedatur Laicis aliqua iurisdictio in personis Ecclesiasticis? pag. 333. num. 1. An, & quid, si per eam concedatur solum executio, vel nudum ministerium seu nudum factum; eripere, v.g. arma Clericis noctis portantibus, capere Clericum in flagranti crimine, & similia? ibid. An, & ista priuilegia concordata debeant esse semper dependentia ab arbitrio Prælatoris Ecclesiæ? ibid.

DE DONATIONIBVS.

- 1 An donatio, vel promissio pariat obligationem naturalem, & civilem ante validam acceptationem? pag. 166. nu. 2. An saltem pariat donatio, vel promissio facta Civitati, Vniuersitati, Ecclesiæ, vel Hospitali? pag. 167.
- 2 An ante validam acceptationem possit reuocari? num. 3.
- 3 An mortuo donatario ante validam acceptationem, inualida sit, & non possit amplius acceptari, neque ab hæredibus donatarij? ibidem.
- 4 An, si donatio deferatur per nuncium, & contingat nuncium mori ante insinuationem, vel traditionem rei, censeatur tacite reuocata? num. 5. Et an hoc solum locum habeat, si nuncio commissum fuerit, ut verbum, & traditione reali rem peragat, secus si tantum literas deferendas habuerit? ibidem.
- 5 An, ut donatio facta absenti possit valide acceptari, & sic obligationem parere, requiratur, ut deferatur donatario per epistolam, vel per nuncium, cui id commissum sit donator, & sic non sufficiat, si deferatur per alium? num. 7. Idem an requiratur, ut donatarius absens acceptet illam coram nuncio, quem misit donator, & non sufficiat, si acceptet coram alijs? pag. 168. num. 8. An, & idem dicendum sit de matrimonio, necne quod ut teneat, requiratur, quod absens exprimat consensum suum coram nuncio, quem alter contrahens misit, & non sufficiat, si exprimat coram alijs? ibid. num. 9. An, & quid, si miles illius, qui misit nuncium, vel literas, sit in oppositum? ibid.
- 6 An, ut donatio, vel promissio per literas absenti oblata, valide possit acceptari (ita ut donator retro.

- petrocedere non queat) requiratur, ut acceptatio donatarij donatori vicissim per literas, vel per nuncium ab ipso donatore missa innotescat? num. 10. Et an idem dicendum sit de omnibus alij pro-
missionibus, & donationibus siue gratuitis, siue non gratuitis, sed onerosis? ibid.
- 7 An invalidetur donatio, si donator illam reuocet ante acceptationem donatarij? num. 11. An, & quid, si reuocet ante, & nuncio, quem misit, id innotescat? Et quid, si non innotescat, & interim nuncius donationem exequatur? ibid.
- 8 An, si donatio facta sit ex parte donatoris, & missa sit Epistola, vel missus sit nuncius, qui illam absenti insinuet, vel rem tradat, valide possit acceptari, etiamsi contingat ante insinuationem donatorem mori? num. 12. Et an possit interim ante insinuationem reuocari à donatore? num. 13. An & reuocari etiā possit mortuo donatore ab herede donatoris? n. 14.
- 9 An, si donatio facta non sit ex parte donatoris, sed solum mandata fieri; v.g. si quis misit rem per nuncium, vel per procuratorem cum mandato, ut suo nomine absenti donet, & interim, antequam hic munere suo fungatur, contingat donatorem mori, valide possit acceptari? num. 16. & 19. An, et quid, si mandata fuerit fieri in fauorem cause pie? ibid.
- 10 An mandatum de manumittendo seruo, vel mandatum alterius causa pie, aut fauorabilis expi-
ret morte mandantis? n. 16. 17. et 19.
- 11 An, si culpa nuncij donatio tempestiue ante mortem donatoris completa non fuerit, nuncius ad duplicem restitutionem teneatur bareddibus defuncti ratione rei, & donatario ratione damni? num. 18. & 19.
- 12 An teneat, & subsistat donatio inter coniuges facta? pag. 137. num. 4.
- 13 An valide repudiet alter coniux (v.g. maritus) hereditatem, legatum, fideicommissum, &c. sibi delatum, & nondum acceptatū, ad finem ut perueniat ad uxorem? ibid. An saltem valide repudiet in aliquibus casibus? num. 5. 6. 7. & 8.
- 14 An valide etiam repudiet quis alius, si eius omnia bona sint creditoribus hypothecata, aut Fisco iure adducta ob crimen, aut quamuis repudiet in fraudem creditorum? ibid. num. 8. An etiam repudiet licite? pag. 238. num. 8. & 9. Et an, qui acceptat, acceptet etiam licite, saltem si nō induxit ad repudiandam; et quid si induxit? ibid. num. 9.
- 15 An qui donat, in tantum teneatur ad id, quod donat, in quantum potest moraliter, seu commode, ita ut iuxta qualitatem, vel statutum sua persona nonegeat? pag. 143. num. 2. An, et teneatur deducto are alieno? n. 3. Et an in hac re inspi-ci debeat respectus donationis, seu obligationis, vel potius tempus exactionis, seu petitionis? ibid.
- 16 An qui donat propter merita, debeat donare extra merita, et sic donando ultra merita ad huc faciat donationem non puram

*sed remuneratoriā? num. 4. An
et consequenter teneatur de rei
donata euictione? ibid.*

DE MUTVO.

- 1 An licitum sit in mutuo pacisci,
ut rei restituatur in eadem men-
sura, etiam si pretium eius tem-
pore restitutionis creuerit? pagina
203. num. 1. Et 2.
- 2 An saltem, si dubium sit, utrum
beat crescere, vel decrescere?
num. 3.
- 3 An etiam, si certum, vel probabi-
lius sit, quod habeat crescere?
An saltem in casu, quod mutua-
tor constituerat, vel anceperat,
rem suam seruare usque ad illud
tempus? Et tunc, an et qua co-
ditiones seruanda sint? ibid. nu. 4.
An, et quid dicendum in casu,
quod mutuator non obliget mu-
tuatarium, ut differat restitutio-
nem rei usque ad illud tempus?
ibid. Et num. 5.
- 4 An è contra, si certum, vel pro-
babilius sit, quod pretium rei ha-
beat decrescere, licitum sit in mu-
tuo pacisci, ut rei restituatur in
maiori mensura, siue mutuator
erat eam seruaturus, siue non
seruaturus, sed consumpturus?
ibid. Et pag. 204. num. 6.
- 5 An in casu, quod non fuit con-
uentum de restituenda maiori
mensura, vel de exagando pre-
tio, sed: autum de restituendo mu-
tuo, possit similiter mutuator
(si cum rei sit restitutio, pretium
decreuerit) maiorem rei mensu-
ram exigere? num. 7.

6. An, si quis mutuet centum an-
reos, dum singuli valent duode-
cim regalibus, et postea decre-
scit valor eorum usque ad vnde-
cim, satisfaciat mutuatarius, si
idem pondus auri restituat, vel
restituere debeat maius pondus?
ibid. num. 8.

DE EMPTIONE, & venditione.

- 1 An officia etiam quae iustitia ad-
ministrationsm admixtam ha-
bent, vendi possint? Et cum qui-
bus conditionibus? pag. 8. num. 5.
Et 6.
- 2 An possit Princeps dispensare, ut
vniuersitates ex causa aliqua ter-
ritoria (in quibus Ciuēs, et sic
Baro etiam, ut primus Ciuis vti
habent) vendere possint, etiam si
Ciuēs contradicant? pagina 205.
num. 3.
- 3 An quae sunt destinata pro victu,
vel pro dignitate Regia, et pro
defensione Regni (ut doctores,
gabellae, alijque Regni redditus)
possint alienari? pag. 244. num. 1.
An saltem, si sic ad sit consuetudo
pro Rege? ibid. Et pagina 245.
num. 1.
- 4 An, si in Baronis aliquo loco vñ-
dantur comestibilia in eius sa-
berna solum, possint Ecclesia-
stici sine lesione immunitatis Ec-
clesiastica prohiberi aperire sa-
bernas ad vendendas res ex suis
pradijs collectas? pag. 359. nu. 1.
Et 2.
- 5 An, si Baro id efficiat, inferat in-
iuriam vassallis etiam laicis? pag.

360. *An, & contrahat censuram Bullarem?* ibid. num. 6.
- 6 *An, si sit statutum prohibens vinum extrahi à ciuitate, vel introduci in ciuitatem ad vendendum, possint Ecclesiastici id efficere prohiberi?* ibid. num. 3. & seq.
- 7 *An possint etiam Regulares, et sacris ordinibus insigniti comparare unam rem, ut sit materia, ex qua conficiant aliam, quam vendant?* pagina 299 n. 4.
- 8 *An possint colere agros proprios, ut inde fructus perceptos vendant? Et an possint lapides, vel metalla inde erueri ad vendendum, siue mutent, siue non mutent in aliam speciem?* ibid. vide etiam pag. 303. & 304.
- 9 *An possint alere in agris propriis greges, ut ex eorum lacte, lacte, & lana pecuniam conficiant, aut ut animalia in dictis agris alita, postea vendant?* ibid.
- 10 *An possint conducere agros, vel alias res fructiferas alienas, ut inde fructus perceptos vendant, & sic lucrum faciant?* ibid. *An, & quid, si contrahant pro sua sustentatione?* pag. 300.
- 11 *An possint vinum, oleum, & similia tam ex pstrimoniaibus, quam ex beneficiis collecta, per famulos vendere, non solum in mensura magna, sed etiam in parua, id est, ad minutum?* pag. 352.
- 12 *An possint cogi ad soluendam gabellam, scilicet, qua colligunt ex bonis suis, alio transferunt, ut carius vendant?* item et si negotiantur? pag. 295. & seqq. & pagina 303. & seqq. vide etiam de gabellis, tributis, & collectis.

DE NEGOTIATIONE.

- 1 *An peti, & exigi possit gabella, donatum, vel tributum ex Ecclesiasticis super ea, qua negotiatur, si non sint ipsorum propria bona, sed Ecclesie, ipsi autem sint administratores?* pag. 295. *An saltem, si post trinam monitionem non desisterint à negotiando?* ibid. *An saltem peti, & exigi possit à Pontifice?* pagina 290.
- 2 *An peti, & exigi possit super ea, qua negotiantur, si sint ipsorum propria bona?* ibid. *An, & ita ut etiam ante trinam monitionem teneantur in conscientia de istis gabellam soluere?* *An post trinam monitionem perdant clericale priuilegium, quoad propria bona, solum, qua negotiantur, vel etiam quoad alia, & etiam quoad personam?* pag. 296. *An, ut dictum priuilegium perdant, sufficiat pro tribus monitionibus una, qua sit instar trium, seu aequiualeat tribus?* pag. 300. num. 5. *An si perdidierint, possint cogi soluere gabellam coram Iudice seculari, etiam si solum contra bona, & non contra personam procedatur?* num. 6.
- 3 *An prohibeatur Ecclesiasticis negotiatio sub pœna anathematis?* ibid. num. 4.
- 4 *An etiam prohibeatur ipsæ sub pœna peccati mortalis?* *An, & quamuis negotiatio nō sit turpis, & absit etiam scandalum?* pag. 297. num. 1. *An etiam & quamuis non sit frequens, sal sit semel.*

- mel, blis, vel ter t numero 2.
- 5 An negotiatio frequens (etiam si non sit, nec turpis, nec seandolosa) prohibeatur sub pœna anathematis, & peccati mortalis Ecclesiasticis Regularibus tantum, vel etiam secularibus insignitis Ordine sacro, vel etiam non insignitis, sed beneficiatis, vel etiã alijs Clericis ? pag. 297. & pag. 298. vel etiam, & laicis ? pag. 298. num. 7. An hoc idem dicendum sit de ludo alearum, taxilorum, & similium ; cum his ludis ludere, vel interesse grauius, & sub multis pœnis per Canones prohibeatur etiam Ecclesiasticis ? ibid. An saltem sit peccatũ mortale, si ludus fiat ex intentione lucri, vel quando ? ibid. An, & idem dicendum sit de venatione, cum & hac similiter prohibeatur Episcopis, Presbyteris, Diaconis, et multò magis Monachis sub pœna suspensionis ? nu. 8. vide etiam de venatione ? An eandem idem dicendum sit de auditione Lectoris Medicina, vel Iuris Civilis ; cum et hac etiam sub pœna excommunicationis prohibeatur secularibus Sacerdotibus, et Religiosis quibuscumque ? num. 9. vide etiam de Censuris.
- 6 An possint etiam Regulares, et insigniti Ordine sacro comparare onam rem, ut sit materia, ex qua conficiant aliam, quam vendant ? Et an hoc sit negotiari ? pag. 299. num. 1.
- 7 An possint colere agros proprios, ut inde fructus percipiant, et vendant ? Et an possint metalla inde cadere, et emere ad vendendum, siue mutant, siue non mutant in aliam speciem ? Et an hoc sit negotiari ? ibid. vide etiam pag. 303. et 304.
- 8 An possint alere in agris proprijs greges, ut ex eorum lacte, lacte, et lana pecuniam conficiant, aut ut animalia ibi alita postea vendant ? Et an hoc sit negotiari ? ibid. vide etiam pagina 303. et 304.
- 9 An possint conducere alienos agros, vel similes res fructiferas, ut ex ijs fructus vendant, et sic lucrum faciant ? Et an hoc sit negotiari ? ibid. An et quid, si conducant pro familia sustentatione ? pag. 300.
- 10 An possint suscipere administrationem, vel procuracionem alicuius domus secularis ? ibid.
- 11 An possint negotiari per alios (qui totam industriam habeant præstare) v. g. pecuniam suam in societate mercatorum deponere ? ibid. An, et hoc possint facere sine peccato veniali, et quãuis Sacerdotes, vel Regulares sint ? num. 4.
- 12 An sit negotiari, vinum, oleum, et similia, tam ex patrimonialibus, quàm ex beneficalibus collecta vendere per famulos non solum in mensura magna, sed etiam in parua, seu (ut dici solet) non solum ad grossum, sed etiam ad minutum ? pagina 352.

DE ACTIBVS,
& Iudicijs in vtroque
Foro.

- 1 An error communis cum titulo colorato tribuat iurisdictionem, & faciat aëla valida? pag. 113. num. 1. An tamen, qui sic iurisdictionem exerceat, peccet mortaliter usurpatione iudicij? ibidem num. 3.
- 2 An absolutiones factæ à Confessore cum legitima auctoritate semel expæso, sed postea suspensio suspensione, quæ notoria non est, valida sint? ibid.
- 3 An etiam error communis sine titulo colorato tribuat iurisdictionem, & faciat similiter valida aëla? ibid.
- 4 An absolutiones factæ à Confessore ordinario cum falsa licentia Ordinarij (& sic intruso) valida similiter sint? ibid. An, & etiamsi id pœnitens nouerit, sed populus ignoret? ibid. & pag. 115.
- 5 An, & optimo probabili Doëlorum (etiamsi forte in se sit falsa) tribuat etiam iurisdictionem, & faciat similiter valida aëla? ibid. num. 2. Vbi multos casus reperies.
- 6 An sint valida aëla, si populus dubitet, num Superior sit officio priuatus? ibid. num. 2.
- 7 An sint valida aëla Prælati, qui accepit Prælaturam in excommunicatione, irregularitate, vel alio impedimento (ratione cuius collatio sit irrita) si communiter pro vero Prælato habeatur? pagina 114.
- 8 An idem dicendum sit in eodem

- casu de aëlis eius, cui collata est potestas delegata ad vniuersitatē causarum? An idē de aëlis eius, qui delegatus est ad causam particularem? An idem de aëlis eius, qui delegatus est ad confessiones? ibid.
- 9 An idem dicendum sit, etiamsi Superior conferens officium, vel iurisdictionem, sciat impedimentum alterius, vel collationem esse inuvalidam, modò adsit error communis, ut supra? ibid. An requiratur tamen, ut Superior possit auferre impedimentum, vel saltem, ut possit illud auferre? Princeps supremus ibid. vbi multos casus reperies.
 - 10 An idem dicendum sit, etiamsi litigantes, vel quorum causa agitur, impedimentum nouerint? Et sic an valida sit absolutio, quam accepisti à Parocho, quem nōsti occultè simoniacum, vel ex alio capite iurisdictione priuatum? pag. 113. & 115.
 - 11 An idem dicendum sit de aëlis eius, cui iurdictio est occultè sublata, & ille nihilominus pro Superiore per communem errorem habetur? pag. 115. num. 1.
 - 12 An, etsi sit iurdictio occultè sublata, eo quod ipso iure beneficium vacet? num. 2. & 3.
 - 13 An, etsi sit occultè sublata per sententiam, vel quia potestas delegati reuocata est? num. 4.
 - 14 An, etsi sit occultè sublata, quia delegans mortuus est? num. 5. Et an (quamuis mortuo Episcopo expiret potestas Vicarij, etiam causa integra) aëla Vicarij, et litera dimissoria ab eo data valeant, si eodem modo communi-

- et mors Episcopi ignoretur* n. 6.
An, & perseverent valere, etiamsi postea re integra sciatur ad ipsas mors Episcopi præcessisse? ibidem n. n. 6.
- 15 *An, et si sit occultè sublata, quia iurisdictione delegantis suspensa est?* ibid. num. 7.
- 16 *An dicta locum habeant non solum in foro contentioso, sed etiam in foro Sacramentali?* ibid.
- 17 *An, et non solum in ijs, quæ sunt actus iurisdictionis, sed etiam in ijs, quæ geruntur ex officio publico, quamvis actus iurisdictionis non sint, ut in instrumento tabelionis, in electione, præsentatione ad beneficia et officia in actu Patrochi assistenti contractui matrimonij, etc. ibid. ubi multos casus reperies.*
- 18 *An, et quando acta excommunicati, vel suspensi, etc. tolerati, vel non tolerati sint valida, quando non?* pag. 117. vsq. ad pag. 121. Item *An, et quando excommunicatus, vel suspensus, etc. toleratus, vel non toleratus exercendo illa, peccet, vel fiat irregularis, quando non?* ibid. et pag. 125. 126. 127. et 128. vide de censuris, ubi multa hac spectantia reperies.
- 19 *An, et quando possit Superior causam ab inferiore Pralato inchoatam ad se aduocare?* Item *an, et quando absolvere à censura illius, quam sibi reservaverat?* pag. 131.
- 20 *An Episcopus possit inferioris Pralati, v. g. Archidiaconi, vel Archiepiscopi sententiam relaxare, et quomodo?* pag. 132.
- 21 *An iudicium debeat ferri secundum allegata, et probata, etiamsi*
- innocens spoliatur bonis, quin etiam, et vita?* pag. 198. 199. 200. et 201. vide etiam de Iudice, et Magistrato.
- 22 *An iudiciū latum secundum allegata, et probata (sed falsa) prius hominē dominio in rebus, ita ut is non possit occultè sibi compensare, et heredes eius, in cuius favorem adiudicatum est (si postea errorem intelligant) restituere non teneantur?* pag. 198. num. 2. *An idem dicendum in officijs, et beneficijs?* ibid. num. 3.
- 23 *An Princeps possit ex causa revocare sententias in rem iudicatam transactas?* pag. 205. Item *irritare, seu cassare sententias Iudiciū, quamvis rectè et ritè latis?* Item restituere ad appellandum aduersus rem iudicatam? Item mandare revocare sententia in rem iudicatam transacta? Et an, si indulgendo crimen restituit delinquentem ad omnia, restituat eum etiam ad acquisita alteri mediante sententia, si non ad acquisita alteri ex facto, vel ex contractu? ibid.
- 24 *An possit præiudicare in modicis, etiam ex potestate ordinaria?* ibid.
- 25 *An Superior possit dare Sacerdoti subdito potestatem, qua ipsum absoluit à peccatis (etiam reservatis) à quibus ipse absolovere potest subditos?* pag. 218. n. 3. *An idem possit eius Vicarius?* ibidem.

D E R E O.

- 1 An in dubio, quod Iudex interroget iuridice, debeat reus respondere ad mentem illius? pag. 5. n. 6.
- 2 An reus existens in carcere, possit transmitti ad regias triremes, donec eius causa expediat? pagina 20, et pag. 206. et 256.
- 3 An reus, si hunc Iudex iustam causam habere privatim cognoscat, possit damnari in civilibus? pag. 198. 199. 200. et 201. An etiam in criminalibus? ibid.
- 4 An, si damnetur in civilibus, priuatur dominio in rebus, ita ut non possit occultè sibi compensare, et heredes eius, cui adiudicatur, si postea errorem aduertant, restituere non teneantur? pag. 198.
- 5 An, si per matrimonium inualidum, sed secundum publica allegata apparens validum, adherere putatiua coniungi iubeatur, obedire debeat, et possit? pag. 199. n. 6.
- 6 An, si reus secundum falsas allegationes damnetur ad mortem, possit defensionis causa publica potestati resistere? pagina 199. num. 7.
- 7 An, si Iudex cognoscat se non habere auctoritatem in reum, vel reum non mereri pœnam secundum legem, possit à Iudice damnari, etiamsi multi oppositum testentur, quin, et si non damnetur, priuationem officij, vel mortem ipsi Iudices minentur? pag. 200. num. 9.
- 8 An à Principe possit ex causa concedi saluum conductum reo? Item, et mutari eius pœna corpo-

ralis in pecuniariam, etiamsi non adsit partis offensa remissio? pag. 206. num. 5.

- 9 An etiam à Principe possint, quin et soleant prouisiones (qua saluæ guardia vulgò dicuntur) concedi reis vassallis Baronum, ne contra ipsos (etiâ pro delictis antiquis) inconsulto ipso Principe procedatur, ad finem ne à Baronibus indebitè vexentur? Item, et concedi indultus colonis pro debitis civilibus, ad finem ut cultura, vel quasi vacent in beneficiis commune? ibid.
- 10 An possit reus existens in triremibus cogi ex aliqua causa ad inferniendum in illis, accepto salario? ibid. An tamen, si capiatur ab hostibus, teneatur Princeps illum redimere? pag. 207.
- 11 An possit à Principe remitti pœna reo, etiam non remittente parte? Et an, si remittatur sine causa, vel ob sit id communi utilitati Reipublicæ, remissio illius tanquam irrita reuocari possit, et soleat? ibid. num. 10.
- 12 An possit etiam reo, qui delictum morte dignum commisit, dispensari, quod non moriatur, sed aliâ pœnam luat, vel etiam nullam, si perutilis sit Reipublicæ? pagina 202. num. 4. et pag. 211. num. 3.

D E T E S T E.

- 1 An in dubio, quod Iudex interroget iuridice, testis respondere debeat ad mentem illius? pag. 5. num. 6.
- 2 An testis excommunicatur, etiâ non

non toleratus validdè affisat matrimonior? pag. 120. num. 2. An idem dicendum sit de Parocho? An et qualis debeat esse ipsius affiscentia? ibid. An debeat esse vocatus, seu rogatus? num. 3. Et an debeat habere eas qualitates, quæ in causis tam civilibus, quàm criminalibus, iure ordinario requiruntur? num. 4.

3. An testis inhabilis, seu exceptione remouibilis validdè adhibeatur in causa fidei? An etiam validdè adhibeatur ut infrumentarius ad rei gesta probationem ex consensu partium? An etiã ad actus iudiciales, si à Iudice, vel parte aduersa non repellatur? Et an etiam ad fidem rei gesta faciendam, si de matrimonij valore postea in iudicio lis exoritur? ibidem.

DE DENVNCIATIONIBVS.

1. An teneatur quis denunciare se ipsum? pag. 154.
2. An teneatur denunciare complices, et sic an teneatur pœnitens in confessione, vel occasione confessionis sollicitatus (si in turpia consentit) denunciare Confessorem sollicitantem? ibid. An, et quomodo, in tali casu gerere se possit pœnitens denunciatus, et quomodo gerere se debeat. Inquisitor denunciationem excipiens? ibidem.
3. An teneatur denunciare filium, patrem, matrem, uxorem, maritum, fratrem, vel sororem? pag. 155. An saltem in casu h.

ressi, quæ tendat in damnum commune, ex eo quoddè dogmatizetur? ibid.

4. An teneatur denunciare extraneos, si ex tali denunciatione sibi, filio, patri, matri, marito, uxori, fratri, sorori, aut etiam alteri sibi coniunctissimo notabilem damnum in vita, fama, vel bonis fortuna rationabiliter timeat? An saltem in casu, quoddè denunciandum in magnum Reipublicæ damnum dogmatizare, animas, v. g. seducendo, vel corpora occidendo, etc. pag. 155.

DE APPELLATIONIBVS.

1. An à Vicario ad Episcopum detur appellatio? pag. 116. nu. 6. Et an mortuo Episcopo expiret potestas Vicarij, et huius acta, et litere dimissoria date valeant, si mortui Episcopi cõmuniter ignoretur? ibid.
2. An saltem detur appellatio à delegato ad delegatent? ibid.
3. An detur ab Episcopo ad Archiepiscopum, seu Metropolitanum: et tunc an possit Archiepiscopus in diocesi suffraganeorũ iurisdictione exercere? pag. 131. An, etiã si non appelletur, sed ad sit neglegentia Episcopi in iustitia administranda? An, et in alijs casibus? ibid. vide etiam de iurisdictione.
4. An (quamvis Regulares non exempti, ex cõmunicati à proprio Prelato ex causa pertinente ad disciplinam regularẽ, absolui non possint ab Episcopo) possint tamẽ appellare ad Episcopum ab iniusta

ſua ſententia Preſtat. pag. 131.

- 5 An, ſi Pontifex expreſſe deroget iuripatronatus laicorum, poſſunt hi ad Pontificem appellare, et libellos ſupplices eidem offerre, ne litera Apoſtolice executioni mandentur? pag. 173. num. 12.
- 6 An, ſi cauſa deciſa ſuit per duos Iudices, Eccleſiaſticum, ac Laicum, et intercedat appellatio, hæc coram Iudice Eccleſiaſtico fit faciendâ? pag. 176. num. 6.
- 7 An in controuerſiſ exorientibus ſuper feudis Regalibus, vel à Laico conceſſis, ad Regem, et non ad Papam ſit appellandum? pag. 181. et 182. An, et quid, ſi Eccleſia ipſa habeat in feudum? ibid. Et quid, ſi agatur de poſſeſſorio, et non de preſtorio? pag. 182. nu. 2.
- 8 An Rex poſſit ex cauſa reſtituere ad appellandum aduſus rem iudicatam? pag. 205. Item reuocare ſententias in rem iudicatam tranſactas? Item mandare reuiſorem ſententiæ in rem iudicatâ tranſactâ, et ſimilia? ibid. An, et quid, ſi indulgendo crimen, reſtituat deſignentem ad omnia, reſtituat eum etiam ad acquiſita alteri mediante ſententiâ, ſi nō ad acquiſita alteri ex factō, vel ex contractu? ibidem.
- 9 An, et cur ſanctus Paulus ad Cæſarem appellari? pag. 313. nu. 5. Et cur Chriſtus pro ſe, et Petro tributum ſoluerit? ibid.

DE BENEFICIIS.

- 1 An facultas in certa Eccleſia perſonæ idoneæ prouidendi bene-

ficia alicui gratiâ conceſſa, expiret morte concedentis? pag. 64. num. 9.

- 2 An conceſſio gratiæ expectatiuæ ad beneficium vacaturum? Item literarum, quibus Papa Epico. po mandet, ut alicui prouideat de beneficio, expiret etiam morte concedentis? ibid. ubi multos caſus reperiet? vide etiam de gratiis, & reſcriptis.
- 3 An poſſint Principes ſeculares in deſenſionem ſui iuripatronatus recognoscere literas Apoſtolice executioni mandentur ſine ipſius conſenſu? pag. 170. 171. 172. 173. et 174.
- 4 An poſſit Pontifex derogare iuripatronatus eorum? pag. 173. n. 12. & pag. 192. & 193.
- 5 An, ſi de facto deroget, poſſint illi per ſuos Miniſtros coram Iudice Eccleſiaſtico ſeruato iuris ordine, ad Pontificem appellare, & libellos ſupplices eidem offerre, ut litera Pontificiæ executioni nō mandentur? ibid.
- 6 An poſſint Principes ſeculares per ſuos Miniſtros examinare, proceſſus citationum, & cauſarum beneficalium? pag. 171. n. 8.
- 7 An poſſit Pontifex ex cauſa Eccleſiaſticis auferre beneficia, bonæ Eccleſiæ, item & patrimonialia, & dare alteri? pag. 187. num. 7.
- 8 An poſſit priuare omnes Eccleſiaſticos omnibus beneficiis? Item, & diſpenſare, quod omnes Clerici ex ore dicunt? ibid.
- 9 An poſſit derogare iuripatronatus (conſerendo beneficia nō præſtatii) ſui Patronatus ſi Eccleſiaſticus, ſiue laicus? pag. 192. n. 1.

- 10 An, si patronatus sit laicus, censatur Pontifex ei derogare, si de sacro conferat alteri, & discedit in literis non exprimat per clausulam derogatoriam num. 2. An, sit tale beneficium ad Regem, Ducem, vel Marchionem pertineat, debeat id ipsum in derogatoria clausula exprimi? An & quid, si beneficium sit iuris patronatus Ecclesiastici? ibid. num. 2. Et quid, si partum sit laici, partum Ecclesiastici? pagina 193. num. 4.
21. An beneficiorum Apostolica reservationes (qua sunt propter crimen, vel quia contingit beneficia vacare apud eadem Apostolicam, vel ob aliam causam, &c.) ex iuris communis, vel cancellaria regularum dispositione comprehendant beneficia iuris patronatus laicorum, quoad eorum presentationem, vel tantum quoad institutionem (qua Prælati competit) ita ut hac tantum sit à Papa pterita, non item illa? pag. 193. Et an id intelligatur de Episcopatibus, Abbatibus, Prioratibus, Decanatibus tantum, non item de beneficiis minoribus? ibidem.
- 12 An, si ius patronatus acquisitum sit à laico ex privilegio, vel præscriptione, possit Pontifex ei derogare sine expressa clausula derogatoria, modo non constet à laico illud fuisse fundatum? ibid. num. 3.
- 13 An etiam Legatus à latere possit tale beneficium sine presentatione conferre? ibid.
- 14 An Legatus à latere, vel Nuncius Apostolicus cum potestate Lega-
- ti à latere possit derogare patronatus Ecclesiasticorum, etsi non laicorum? num. 6.
- 15 An etiam possit Episcopus? nu. 7. An quavis non possit Episcopus, si tamen præveniat Episcopus patroni presentationem, Episcopi collatio sit valida? An & hac (si sequatur patroni presentatione intra tempus à iure prescriptum) resolvetur, & evanescat? Et an, si non sequatur, nec se opposuerit patronus intra dictum tempus, confirmetur, & maneat valida? pag. 194.
- 16 An patronus laicus gaudeat in aliquo casu iure patroni clerici, quoad tempus presentationis sex mensium? pag. 193. num. 4.
- 17 An possit Pontifex dispensare, quod quis habeat plura beneficia residentiam requirentia; & ex quibus causis? pag. 194. num. 1. An & quavis Tridentinum Concilium id prohibeat? numero 2.
- 18 An, si non fuerit in illa causa dispensandi, qui per dispensationem plura beneficia obtinuit, sit tutus in conscientia, si alterum non resignet? ibid. num. 2.
- 19 An possit etiam dispensare, quod quis habeat Episcopatum ante legitimum aetatem, & ex qua causa? ibid.
- 20 An sit dominus beneficiorum, vel dispensator tantum? item, & an Indulgentiarum sit etiam dispensator tantum? ibid. vide etiam pag. 288. num. 2.
- 21 An, quavis beneficiorum non sit dominus, sed dispensator tantum, collatio tamen beneficij secundi, tertij, &c. sit valida?

ita ut qui accepit (licet teneatur resignare aliquot ex illis, quæ non sunt ipsi iuxta suum statum necessaria, vel in quibus obtinendis iusta causa non interfuit) tamen non teneatur percipere fructus restituere; præsertim si muneri suo, saltem per Vicarium, satisfecerit pag. 195. num. 3.

22 An possit Episcopus etiam post Tridentinum conferre ex causa eidem persona plura beneficia residentiam requirentia? numero 4.

23 An saltem possit, quando sunt beneficia simplicia (etiam Canonici) quorum alterum non requirit residentiam, siue ex sui institutione, siue ex rite præscripta consuetudine? num. 5.

24 An etiam, quando Ecclesia Cathedralis, vel Parochialis, vel dignitas est ad sustentationem insufficientis, & alterum beneficium est simplex non requirens residentiam? num. 6.

25 An etiam, si sint ambo beneficia parochialia, quæ præterquam quod habeant ad sustentationem insufficientiam, sunt valde vicina, ita ut una, & eadem persona possit utrique satisfacere, & ex alio capite non facili inveniatur, qui parochia unius soli velit deferre ibid.

26 An etiam, quando dignitati, vel Canoniciatus accessorie annexa est parochialis, quæ per Vicarium administrari solet? numero 7.

27 An etiam, quando unum beneficium datur in titulum, alterum autem in commendam ad sex menses, quantum sit parochiale?

num. 8. An tamen, si datur in commendam perpetuam, tunc requiratur Pontificis dispensatio ibidem?

28 An si quis ex falsis probationibus priuatur officio, vel beneficio, amittat per aulem Iudicis sententiam dominium illius, ita ut in foro interno non possit sibi compensare? pag. 198. num. 3. An & idem dicendum sit in alijs fortunas bonis? ibid. num. 2.

29 An collator possit sibi imes ipsi beneficium conferre, vel committere suam potestatem alteri, qui ipsi beneficium conferat? pag. 220. num. 10. An & idem dicendum sit de patrono in ordine ad præsentandum? ibid.

30 An, & quid possit beneficiarius circa fructus beneficii? pag. 236. vide etiam de donationibus.

DE VOTO, ET Iuramento.

1 An Regularis cum Prælati sui consensu possint se subijcere Episcopo, ut ab eo cum ipsi dispensentur in voto, iuramento, irregularitate, &c. Item, & ut absoluantur à censuris, & peccatis, si talem facultatem habeat Episcopus, & non Ordinis Prælatus? pag. 69. num. 3. An etiam possint sine Prælati consensu, si Prælatus irrationabiliter consensum præstare nolit? ibid.

2 An Regularis virtute suorum privilegiorum possint facere dispensationes, vel commutationes votorum, restitutionis bonorum

incertorum, & relaxationes iuramentorum, quas aliquando sibi referunt Episcopi? pag. 84. num. 1.

- 3 An & quid aliud possint Regulares virtute suorum privilegiorum? vide de censuris, de casibus reservatis, de heresi, de irregularitate, & de privilegiis, ubi quamplurimos casus invenies.
- 4 An & quid possint Episcopi? vide in tractatibus citatis.
- 5 An, si quis obligatus voto recitandi Rosarii, recitet illud animo tunc non satisfaciendi, teneatur iterum recitare? pag. 99. num. 1. An & idem dicendum sit de eo, qui obstrictus debito pecuniarum solvit, non volens tunc debito exsolvi? ibid.
- 6 An, si immemor dicti voti Rosarium recitet, reuera liberetur? ibid. num. 3. An & qui immemor obligationis restituendi fructus pauperibus propter omissionem officij, pauperibus elemosinas elargitur? ibid.
- 7 An, si quis certus se castitatis perpetua, vel Religionis approbata votum emisisse, dubitet, an tunc animum se obligandi habuerit, teneatur votum servare? Et an tale votum reservatum sit summo Pontifici? pag. 110. num. 5.
- 8 An Regulares possint per privilegia sua dispensare vota, irregularitates, iuramenta, petitiones debitis, &c. extra Sacramentum Pœnitentiæ pag. 123. 124. & 126. Item & an possint absolovere a censuris? An & quid dicendum, si quis hac faciat per literas, qua

que emanant ex Sacra Pœnitentiaria? pag. 114.

- 9 An excommunicatus, vel suspensus, &c. toleratus, vel non toleratus possit validè, & licitè a voto, vel iuramento dispensare? Item & alios actus validè, & licitè exercere? vide de censuris.
- 10 An teneat votum, vel iuramentum contractum in præiudicium tertij? pag. 130. num. 10.
- 11 An Princeps teneatur stare contractui, ratione iuramenti, quod intercessit in contractu? pag. 216. & 217.
- 12 An possit prohibere, ne apponatur iuramentum in contractibus, ad hoc ne ratione iuramenti efficiantur mixti fori? Et sic, an possit tollere obligationem iuramenti à principio, impediendo, ne à principio iuramentum inducat obligationem? pag. 217. & 222. numer. 15. & pag. 223. num. 16. & 17.
- 13 An possit tollere obligationem iuramenti iam semel inductam, seu remittere, vel relaxare iuramentum? pag. 217. usque ad 226, an & etiam, si iuramentum sit factum, & acceptatum in favorem tertij? pag. 217. num. 2. & pag. 225. num. 6. & seqq. ubi multo casus inveniuntur.
- 14 An, & ex quibus causis possit iuramenti obligationem tollere, seu remittere, vel relaxare iuramentum? An & etiam, si Princeps supremus non sit? pag. 224. & 225.
- 15 An possit relaxare iuramentum, si metu, vel fraude extortum fuerit, vel si in illo alia iniuria

aut

- aut iniustitia intercefferit; ut cū usurarius exigit iuramentum de soluendis usuris, vel cum quis in contractu est grauiter latus, & cōsiliū aliquo modo illum iuramento confirmare, vel non aduertens lesionem, etiam sponte confirmauit? pag. 218. num. 1. et pag. 222. num. 14. An, & possit etiam remittere solutionem? ibid. & pag. 225. num. 6.
16. An eodem modo possit relaxare iuramentum, & remittere solutionem Fratru Ecclesiasticus? num. 2.
17. An possit Superior, siue Ecclesiasticus, siue Laicus ille sit, relaxare iuramentum, & remittere solutionem, solum si qui iniuriā intulit, sit subditus relaxanti, et remittenti? An & etiam, si non sit subditus, sit tamen subditus, qui iniuriā accepit? ibid. Et an in tali casu Superior eius, qui iniuriā intulit, sit interpellandus? ibid.
18. An possit Superior relaxare iuramentum, & remittere solutionē, etiam sibi ipse, si ipsemet iniuriā passus fuerit? num. 3.
19. An possit Superior Ecclesiasticus directē dispensare sibi in votis suis? ibid. An etiam, & directē indulgentias sibi applicare? pag. 219. num. 6. An saltem possit indirectē; dando scilicet, alicui ex subditis potestatem, qua in ipso votis dispenset, sicut & dare potestatem, qua ipsum absoluat a peccatis (etiam seruatis) à quibus ipse potest absolvere subditos suos? pag. 219. num. 3. An, & indirectē possit dispensare sibi in legibus (etiam superiorum) ut:
- de ieiunio, de abstinentia à carnibus, de audiendo sacro, de recitando officio, in quibus ipse potest dispensare subditis suis. num. 4. & 5.
20. An in votis proprijs, & similiter in iuramentis iuratus possit dispensare, non solum quilibet Superior Ecclesiasticus secularis, sed etiam Regularis, ut sunt Priores, Praepositi, Guardiani, Rectores, &c. An, & eorum Vicarij? pag. 221. numero 12. & pag. 226. numero 8.
21. An iuramentum per metum, vel per aliam iniuriā extortum, possint relaxare etiam Regulares, quibus per privilegiū Sedis Apostolica concessum est relaxare vota iurata, & iuramenta, quorum remissio non est in prauiudicium tertij? pag. 222. num. 13.
22. An possit prodigus iuramento se obligare ad alienandum, soluendum, &c. pag. 223. nu. 16.
23. An possit pupillus ex contractu Tutoris cum ipso Tutore, etiam accedente iuramento, obligationē contrahere ad soluendum? ibid. num. 17. pag. 221. num. 11. & pag. 226. num. 10.
24. An possit filius familias sub patris potestate existens, si sine consensu patris mutuo pecuniam accipiat, obligari ad soluendum, etiam si cum iuramento renunciet beneficio Senatus consulti Macedoniani? pag. 217. num. 3. An saltem ad soluendum, si tenetur post mortem patris? ibid.
25. An possit quicumque alius iuramento se obligare ad non accusandum, ad non denunciandum, non contra testandum, & similia?

- ibid* Et an huiusmodi iuramentum sit ipso iure irritum, ita ut non egeat Superioris relaxatione? pag. 223. num. 2.
- 26 An Superior, etiam laicus possit remittere, seu relaxare iuramentum in poenam; quando scilicet is, cui prestitum est iuramentum, ita meretur ex aliqua causa; v. g. an possit relaxare iuramentum de usuris soluendis, iuramentum per vim, vel fraudem extortum, &c. pag. 223. num. 1. Et an huiusmodi iuramenta sint ipso iure nulla, ita ut non egeant Superioris relaxatione? *ibid*.
- 27 An in poenam etiam relaxetur iuramentum (quo subditi obstricti sunt Principi, vel alteri Superiori) quando ille priuatur per Papam, vel per alium Superiorem officio, vel dignitate, ratione cuius erat ei prestitum iuramentum; vel quando suspenditur ab officij executione, propter heresim notoriam, vel propter excommunicationem non toleratam, &c. pag. 224. num. 3 & pag. 225. num. 4.
- 28 An Superior etiam laicus possit remittere, seu relaxare iuramentum ratione boni publici, ut si ipse, v. g. in damnum commune lapsus fuerit, vel si quis alter cum iuramento sponte, vel coacte promiserit non accusare, non denunciare, non contra testari, &c. pag. 224. num. 2. An, & quinam atq. possint iuramentum relaxare? *ibid*.
- 29 An cognitio iuramenti, si agatur de viribus, & valor: iuramenti, vel si in dubium vertatur, an iuramentum sit licitum, an obliget in conscientia, an possit relaxari, &c. ad forum Ecclesiasticum solum pertineat? quamvis, si constat de iniustitia iuramenti, possit potestas etiam secularis illud relaxare? *ibid*.
- 30 An, si iuramentum accedat contra tractui, quem potestas civilis irritat, irritum sit etiam iuramentum? pag. 225. num. 2. & pagina 226. num. 7. 8. & seqq.
- 31 An quando potestas civilis relaxat iuramentum, relaxet illud directe, vel tantum indirecte? pag. 225. nu. 3. & seqq. ubi multos casus reperies.
- 32 An, si potestas civilis ob instam causam aliqui d. praeceptis, vel prohibet, subditos ei, non obstante suo iuramento in contrarium, obedire debeat? num. 5.
- 33 An, si is, in favorem cuius factum est iuramentum, nolit remittere ad iussum Superioris, possit illud, etiam eo invito, remittere Superior quicumque? Et an in tali casu requiratur citatio partis? num. 6.
- 34 An potestas civilis possit solum relaxare votum, & iuramentum, si illud interponatur super contractu, vel alio negotio ad seculare forum pertinentes, secus si fiat soli Deo, seu tantum intuitu pietatis? pag. 226. n. 1. An, & similiter tunc solum potestas civilis possit cogere subditos suos ad eius observationem? *ibid*.
- 35 An in tali casu possit etiam potestas Ecclesiastica relaxare iuramentum, sicut & cogere Laicos ad illud observandum, ita ut res sit mixti fori? num. 2.

DE IMMUNITATE
Ecclesiastica.

- 1 An Ecclesiastici subdantur legibus Principum secularium? & quomodo? pag. 24.
- 2 An subdantur quoad bona, & quomodo? ibid. & pag. 25. & 27.
- 3 An, si violent leges Principum secularium possint puniri ab istis, vel potius puniri debeant à Iudice Ecclesiastico? Et an eadem poena statuta in laicos, vel potius mitiori? pag. 27.
- 4 An subdantur legibus infirmantibus contractum, testamento, &c. vel redditibus personas inhabiles ad contrahendum, testandum, &c. in poenam commissi criminis? Et an subdantur legibus infirmantibus contractum, testamentum, &c. quae poenales non sunt, sed certam formam, seu solemnitate contrahendi, vel testandi, &c. praescribunt? pag. 28. num. 1.
- 5 An possint conveniri, iudicari, et puniri apud Iudicem secularem, saltem in aliquo casu? pag. 28. & 29.
- 6 An possint trahi ad Tribunal seculare ob defectum iustitiae, vel ob negligentiam Iudicis Ecclesiastici? Et an è contra trahi possint Laici ad Tribunal Ecclesiasticum, ob defectum iustitiae, vel ob negligentiam Iudicis secularis? pag. 29. 30. & seq. & pag. 36. & 62.
- 7 An possint ad Ecclesia Praetores fieri littera hortatoria? pagina 30.
- 8 An, si Ecclesiastici sua criminebus Republica molestiam, & periculum ingerant, possint Principes seculares contra illos (saltem in aliquo casu) sibi, & subditis suis providere? pagina 30. & 66.
- 9 An, si Pontifex faciat mandatum in destructionem Ecclesiae, possint Principes seculares facto, & vi illis resistere, atque impedire, ne executioni mandentur? pag. 31. & 66. num. 4. 5. & 6.
- 10 An, si quis (sive laicus, sive Ecclesiasticus) vi, aut censuris à Iudice Ecclesiastico opprimatur, possit querelam deferre ad Tribunal Regium? pag. 31.
- 11 An sibi admittenda in causis Ecclesiasticis charta, seu appellationes tuitivae? pag. 33.
- 12 An consuetudo immemorabilis, licet non possit tollere omnem exemptionem Ecclesiasticam, possit saltem tollere illam in aliquo casu particulari; praesertim si coniuncta sit cum privilegii fama vaga, & incerta, vel sit mixta laicorum, & Ecclesiasticorum, vel adsit scientia, & tolerantia Pontificis? pagina 35. 36. 37. & 38. & sequent. vide etiam de consuetudine.
- 13 An consuetudo, quod Monasteria non succedant ad legata, sit contra immunitatem Ecclesiasticam? pag. 35.
- 14 An consuetudo immemorabilis coniuncta cum constanti semper fama, & traditione de accepto privilegio à Papa, sit contra immunitatem Ecclesiasticam? Et an possit Papa it-

- lans (sicut & ipsum privilegium) abrogare , seu revocare , etiam si facta fuerint concordata ? Et an defacto revocet quotannis per Bullam Cœna Domini ? pagina 42. 43. 44. vide etiam de Consuetudine.
- 15 An Clericus in flagranti crimine deprehensus , vel suspectus de proposito perpetrandi criminis , ut quia noster armatus incedit , &c. possit capi à ministro Iudicis secularis , ut Ecclesiastico Iudici sistatur , & cum quibus requisitis ? pagina 45. numero 1.
- 16 An possit privari armis , & cui illa sint restituenda ? pag. 46. numero 1. & 2. Et an possit Clericus resistere cum armis ministro laico volenti ipsum capere , & armis spoliare ? ibid. num. 2.
- 17 An saltem possit privari illis armis , quorum usus tanquam Reipublica perniciosus ita ei prohibitus , ut neque domi retineri concessum sit ? ibidem , num. 2.
- 18 An possit privari auiibus , canibus , & alijs instrumentis venationis , vel piscationis ipsi prohibita ? ibid. num. 2.
- 19 An , si cum debitor sit , fugiat , vel fugam medietur , possit non solum à Iudice laico , vel eius ministris , sed etiam à creditore prius capi , & detineri , ad hoc ut Iudici Ecclesiastico sistatur ; & cum quibus requisitis ? pag. 47. num. 1. Et an , si gratis iniuria laicum afficit (ob quam à Magistratu suo Ecclesiastico incarcerationandus foret , & ad satisfaciendum compellendus) capi , & detineri similiter possit , & per quot horas ? ibid. num. 1.
- 20 An possint Clerici , tanquam inobedientes mandatis Principum iustis , vel ex alijs delictis , licet de Regno à Principe expelli ? pag. 49. & 50. An saltem possint in aliquo casu , & cum quibus requisitis ? ibid. num. 7. An , & quid dicendum de cooperatoribus ? ibid.
- 21 An possint Episcopi expelli ab Episcopatu , si simoniaci ad Episcopatum fuerint electi ibidem num. 8.
- 22 An possint Ecclesiastici cogi , ut frumentum , & alia ad victum necessaria in isto pretio vendant tempore penuria , absque eo quod recurratur ad Iudicem Ecclesiasticum ? pag. 51. & 52. An possint saltem aliquando cum quibusdam requisitis ? ibidem , num. 2.
- 23 An possint cogi tempore pestis ad servanda banna promulgata pro bono publico , & sanitate tuenda , absque eo quod similiter ad Magistratum Ecclesiasticum recurratur ibid. num. 4. Et an possint aliquando cum aliquibus requisitis ? ibid.
- 24 An , si vendant vinum , frumentum , & similia ultra taxam à Principe statutam , possint à Principe , vel eius ministris , rebus dictis in pœnam spoliari , si se in Principis lege statutum sit ? pag. 32. An , & quomodo , & per quem ? ibid.
- 25 An , si exportent similia à Regno , contra legem Principis prohibentem sub pœna commissi , possint simili-

similiter §. *spoliari* pag. 53. n. 1.
An, & quomodo, & per quem?
pag. 54. num. 5.

26 An teneantur contribuere ad reparationem pontium, viarum publicarum, murorum Urbis, & similium, quæ primò, & principaliter spectant ad communis-tem? ibid. num. 3. vide etiam de gabelis tributis, & collectis.

27 An, si falsa mensura vendant triticum, vinum, vel oleum, &c. possint à Principe, eiusque seculari ministro in bonis, vel in pœna pecuniaria puniri? pag. 54. num. 1. An, & quomodo, & per quem? ibid.

28 An, si teneantur solvere gabel- las, collectas, vel contributiones, &c. possint à Iudice Laico ad illâ soluendam compelli? pagina 55. num. 1. An saltem possint per modum facti bona ipsorum detineri, ne asportentur, donec gabella iusta, Iudicibus Ecclesia- sticis consultis, solvatur? ibidem num. 3.

29 An possit Iudex laicus, quan- do persona Ecclesiastica dixit falsum testimonium, vel pro- tulit falsam scripturam coram ipso, punire illum in bonis, si non in persona? pag. 56. nu. 1. & pag. 61. num. 3. An saltem in de- fectu iustitiae non praestita à Iu- dice Ecclesiastico? ibid. num. 2. An è contra, si persona Laica di- cit falsum testimonium, &c. co- ram Iudice Ecclesiastico, Iudex Ecclesiasticus possit illam puni- re? ibid. num. 6.

30 An possit pro executione pœnae statuta à lege procedere, si non contra personam Ecclesiasticam,

saltem contra eius animam, si hæc in pœnis alienis, & prohibitis, vel aliter damnum dedisse reperta fuerint? pag. 57. num. 1. & pag. 179. num. 6.

31 An possit compellere Ecclesiasti- cum ad restituendum deposi- tum, si restituere illud in Tribu- nali Iudicis secularis se obliga- verit? pag. 58. num. 1. An saltem de hac re possit cognoscere, & sic declarare, quid teneatur ille restituere depositum? ibid.

32 An possit sententiam ab ipso- met contra Ecclesiasticum la- tam realiter exequi in casu- bus, quorum cognitio ad ipsum de iure spectat? ibid. numero 2. & 4. Et sic, an si condemna- vit illum in causa reconventio- nis, debeat per ipsum, vel potius per Iudicem Ecclesiasticum exe- cutio fieri? ibidem numero 22 & pag. 184. ubi alios casus re- peries.

33 An possit rem litigiosam in Ecclesiasticum, licet pendente, alienatam, ex illo auocare, & in Ecclesiasticum directam sen- tentiam ab ipso latam realiter exequi? ibid. num. 3.

34 An possit Ecclesiasticum pœna pecuniaria punire, si reuerentiae signa ipsi non exhibuerit, vel cor- am ipso alio modo deliquerit? pag. 59. num. 1. An saltem pos- sit in tali casu illum capere, & sistat coram Iudice Ecclesiasti- co, ad finem ut ab eo punia- tur pro delicto commisso? ibid. num. 2.

35 An possit compellere Ecclesiasti- cos ad reparandam viam anti- domus suas, & ad soluendam

- penam impositam ijs, qui effuderint amurcam, & similia vetita effundendi per vias publicas? pagina 60. num. 1. An ad hac teneantur Ecclesiastici, & per quem compellendi? ibid. num. 1. & 2. vide etiam de gabellis, tributis, & collectis.
- 36 An possit compellere, si grana, li, vermes, locustæ, vel bruchii nascantur in vineis, vel mesibus Ecclesiasticorum, ut proprijs expensis ea capiant, & intermiant? ibidem num. 3. An ad id teneantur Ecclesiastici, & per quem compellendi? An aliquando saltem, & cum aliquibus requisitis ad id possint compelli à Iudice Laico, sicut & quotiescumque contributio faciendæ est, æque primò in utilitatem Ecclesiasticorum, & Laicorum, v. g. pro preparatione aggerum, ne flumen vicinos agros tam Ecclesiasticorum, quam Laicorum inundet? ibid. num. 4. & 5. vide etiam de gabellis, tributis, & collectis.
- 37 An possit citare, & compellere Ecclesiasticum ad testificandum in causa civili? pagina 61. numero 1. An, et quid (si res ita postulauerit) faciendum sit, & qua sit consuetudo? ibidem num. 2. & 3.
- 38 An possit cogere Ecclesiasticum, qui Laicum spoliavit possessione, ad restituendam ei possessionem? pag. 61. num. 1.
- 39 An possit Rex, ut executor Concilij Tridentini, cogere Episcopos, & alios Ecclesiasticos ad illud observandam? & item ad reparandas suas Ecclesias? pagina 62. numero 1. An, & quid hic possit facere, & an possit ad id cogere Laicos? ibid. num. 2.
- 40 An possit retinere eisdem, quamvis sint ad residentiam obligati pro gubernatione Regni, pro consilio, pro officio, vel alio servitio, ita ut possint hi in tali casu facere fructus suos? pag. 63. num. 1. An saltem possit ex privilegio à Pontifice obtento? Et an hoc extet, & non sit revocatum? Et si non est revocatum, quando, & quomodo locum habeat? ibidem numero 1. & 2.
- 41 An possit vocare eos, quando sunt sui feudatarij, ita ut potius, & prius teneantur obedire ipsi Regi directo domino vocanti, quam Papa? ibidem num. 2.
- 42 An possit vocare eisdem, ut secum ad bellum eant, vel solum, ut auxilium, & opem præstent iuxta feudorum conditionem? ibid. num. 3.
- 43 An possit prohibere, vel curare, ne Episcopi à suis Ecclesijs absint ultra tempus à Canonibus designatum. & item ne Ecclesiarum bona dissipent? & item ne decimas fructuum, nisi consuetas emigant? pag. 63. num. 1. An, & quid in tali casu possit facere? ibid.
- 44 An Ecclesiastici ab Ordinarijs locorum exempti, quamvis sine immediatè subiecti Papa, possint (si delinquant) conveniri coram Iudice Laico, si in Regno non habent superiorem, à quo puniantur? pagina 65. num. 1.

- 45 An possint Principes seculares in aliquo casu coercere Ecclesiasticos? pag. 65. num. 1.
- 46 An possint eosdem occultè sine citatione processare, habendo animum presentandi processum summo Pontifici, vel alteri Iudici Ecclesiastico? ibid. num. 2. An saltem possint in aliquo casu? ibid. num. 2. 3. & seqq.
- 47 An possint Ecclesiastici ex voluntate propria subijcere se Iudici Laico, ut Iudici? An saltem in civilibus? An saltem de consensu Episcopi? pagina 68. num. 1. An saltem quoad bona? ibidem num. 2. vide etiam pagina 130. num. 10.
- 48 An possint subijcere se Iudici Laico, ut arbitro; & tunc cogi ab illo, ut stent ipsius sententia, vel potius arbitrio? ibidem numero 3.
- 49 An possint Regulares subijcere se Ordinario? pag. 69. nu. 3. & pag. 130. num. 10. An quoad decimas soluendas? ibid. An ut ab eo abfoluantur à peccatis, & censuris? An & ut cum ipsis dispensetur in voto, iuramento, & irregularitate, si Episcopus, & non Prælati Ordinis talem facultatem habeat? ibid. An quoad lucrandas eius Indulgentias? ibid. num. 4. vide etiam de privilegijs.
- 50 An potestas laica possit discutere facultates, & potestates Nunciorum? pag. 170. num. 1. An & quinam possit, & debeat illas discutere? num. 2.
- 51 An possit examinare literas, vel Bullas Apostolicas, siue sint Bullæ iustitiæ, siue gratiæ? num. 3. An, & quinam possit, & debeat illas examinare? ibid. num. 3. & seqq.
- 52 An possit examinare ex præscriptione? num. 6. An ex tolerantia Pontificis? pag. 173. num. 13. An ex privilegio? pag. 171. num. 7. & pag. 173. num. 14.
- 53 An possit se intrinsecus in examinandis, seu recognoscendis Ecclesiasticis sententijs, censuris, etc. pag. 171. num. 6. An teneatur ipsas statim acceptare, & exequi, quin & pro earumdem executione præbere Episcopis auxilium, brachij secularis? ibid.
- 54 An possit examinare processus citationum, & causarum beneficiorum? pag. 171. num. 8.
- 55 An, si dubitetur de valore litterarum Apostolicarum, vel constet de illarum inualiditate, possit de hoc opponere coram Iudice Ecclesiastico, vel etiam Pontifici supplicare? pag. 172. numer. 10. & seqq.
- 56 An, si non sit aditus ad Iudicem Ecclesiasticum, vel nolit is subreptionem litterarum declarare, possit tunc per modum iustitiæ defensionis executionem illarum impedire, & interim Pontificem certiores facere? pag. 173. n. 12.
- 57 An, si Pontifex expressè deroget iuripatronatus Regi, possit coram Iudice Ecclesiastico ad Pontificem appellare, & supplicare, ne litteræ Pontificiæ executioni mandentur? ibid.
- 58 An possit exigere Regium Exequatur, non solum quoad rescripta primata (obtentia inter partes, vel ad instauriam alicuius) sed etiam quoad leges generales, & statuta universalia, quales sunt

sunt Bulla, & Extraneantes Pontificie? pag. 174. num. 14.

75 An si Clericus, & Laicus simul delinquant, ut in concubinate, vel si ambo vim inferant simul eidem persone, &c. tota causa aduersus utrumque eum ad Ecclesiasticum Iudicem pertineat? pag. 174. 175. & 176. An saltem, si praueinat in captura? pag. 175. num. 1. An & quid seruetur in praxi? pag. 176. num. 3.

60 An possit Index Laicus, vel eius minister in tali casu irruere in domum Clerici, & mulierem inde extrahere? num. 4.

61 An possit Index Laicus in eodem casu expensas factas in captura, & custodia mulieris suspectae à Clerico exigere? num. 5.

62 An si causa fuit decisa per duos Indices, Laicum, ac Ecclesiasticum, & intercedat appellatio, hac facienda sit coram Iudice Ecclesiastico? num. 6.

63 An, si sit questio, cuiusnam Iudicis (Ecclesiastici, vel Laici) sit iurisdictio, spectet ad Ecclesiasticum? num. 7. An & quid in dubio? pag. 177. num. 8.

64 An Ecclesiastici secundum vim coactionis subdantur legibus Principum secularium quoad bona, si non quoad personam? pag. 177. n. 1.

65 An in causis realibus possint conveniri coram Iudice seculari? n. 2.

66 An in casibus, in quibus non possunt à potestate laica puniri in persona, neque possint puniri in bonis, quaecumque bona illa sint? pag. 178. num. 1. & 2.

67 An, si Ecclesiastici iurisdictio nem laicam, vel alia Regalia usurpent, possint à potestate lai-

ca bonis temporalibus priuari? Et an, si priuentur, contrabatur censura in Bulla Oeana Domini? n. 3.

68 An, si Ecclesiastici iurisditioni Laica resistant, vel illam impediant, possint capi, vel saltem poena pecuniaria, vel in bonis puniri? pag. 179. An saltem possint capi, si aliter iurisdictio Laica defendi non possit? ibid.

69 An possit potestas Laica, vel Principis Laicus occidere bannitum in territorio Ecclesiae? nu. 6. An in territorio alterius Principis, saltem si adsit licentia tacita, vel rationabiliter praesumpta illius Principis, vel si bannitus sit grassator? pag. 180. An possit Pontifex, & etiam si bannitus non sit grassator? pag. 179. num. 7. An & possit proponere premium occidenti bannitam? pag. 180.

70 An, & quae alia possit, vel non possit Princeps sine violatione immunitatis Ecclesiasticae? vide de Principe, seu Rege, & de Censuris.

71 An, et quae alia possint, vel non possint ministri Principis sine violatione eiusdem? vide de Iudice, seu Magistratu, et de Censuris.

72 An possit potestas civilis prohibere, ne contractibus iuramentum apponatur, & si apponitur, illud irritare? pag. 217.

73 An, si in contractibus, quorum cognitio aliquin spectabat ad forumulare, iuramentum apponatur, fiant mixti fori? ibid.

74 An cognitio iuramenti (si agatur de viribus, & valore illius; vel si in dubium vertatur, an sit licitum, an obliget in conscientia; an possit relaxari, &c.) spectet solum ad forum Ecclesiasticum

cum? pagina 224.

- 75 An, si confites de iniustitia iuramenti, possit etiam Princeps secularis, & Iudex inferior non solum precipere, ut exactor illud remittat, sed etiam sua auctoritate illud remittere, seu relaxare? ibid. An & possit directè, vel indirectè tātūm? pag. 225. n. 3.
- 76 An relaxare votum, & iuramentum potestas secularis solum possit, quando illud interponitur super contractu, vel alio negotio ad forumulare pertinet, secus si factum sit soli Deo, seu intuitu pietatis? sed tunc solum possit potestas Ecclesiastica illud relaxare, vel ad obseruantiam eiusdem compellere? pag. 226. num. 1.
- 77 An, si votum, vel iuramentum interponatur super contractu, vel alio negotio ad forumulare pertinenti, & sic possit potestas secularis illud relaxare, vel ad obseruantiam eiusdem subditos suos compellere, possit in dicto casu idem facere potestas Ecclesiastica, ita ut res sit mixti fori? ibidem. num. 2.
- 78 An quādo, & à quibus sine violatione immunitatis Ecclesiastica, & sine contractione Censurarum possint peti, & exigi donatiua, tributa, vel vestigia, item tallia, vel collecta? vide de gabellis, tributis, & collectis; ubi multa de hac materia reperies.
- 79 An possit Rex, vel etiam Prorex vocare Episcopos, vel Ecclesiasticos ad Parlamentum propter aliquod publicum negotium, & quando? pag. 280. num. 1.
- 80 An possit potestas laica citare (sive per Bāctum, sive in particulari) Clericum creditorem, vel legatarium in confessione alicuius inuentarij? & quando? ibid. nu. 2. et pag. 281. num. 3.
- 81 An possit citare clericum ad exhibenda iura sua coram ipso, si Clerici debitor petat dilationem ex consensu maioris partis creditorum, vel velit bonorum cessionis beneficium obtinere? nu. 4. & 5. An saltem possit citare Clericum, si debitor Clerici Laicus detineatur in carcere ad instantiam Clerici creditoris? & tunc per viam reconuentionis? ibid. num. 5.
- 82 An possit expellere de Regno Episcopos, vel alios Ecclesiasticos, si propter publicum aliquod negotiū ad Parlamentum vocati venire noluerint? An non solum expellens, sed etiam mandantes, ratum habentes, & auxilium, consilium, vel fauorem praestantes contrahant excommunicationem Bullarem? pag. 282. num. 1.
- 83 An saltem possit eos expellere, si Pontifex non possit moneri, et periculum sit in mora, vel si Pontifex monitus nolit providere? ibidem.
- 84 An possit eos transmittere ad Pontificem, ut ab illo plebantur, si cuti potest forsan (quibusdam seruatis conditionibus) capere Clericum ad sistendum eum Iudici Ecclesiastico, quando reperitur in flagranti crimine, vel quando praesumitur ad delinquendum incidere, vel quando post delictum paratum suspectus est de fuga? pag. 283. et 284.
- 85 An et quae alia possint, vel non possint fieri sine violatione immunitatis.

mita.

misatis Ecclesiasticæ, & Censuræ, unde de Principe, seu Rege, de Prælege, de Iudice, seu Magistratu, & de Censuris.

- 86 An usurpare, detinere, suppressere, occupare, vel defraudare ea, quæ à fidelibus ad Dei bonorem oblata, vel donata sunt, ut ad pauperum sustentationem, templorum fabricam, vel ad alios pios usus conuertantur, sit contra immunitatem Ecclesiasticam, & propriè sacrilegium? pag. 289. An, & idem dicendum sit, postquam eorum facta fuerit applicatio pauperibus, vel Ecclesia ministris? ibid.
- 87 An, & quando bona Clericorū propria gaudeant eodem iure, ac privilegio, quo gaudent bona Ecclesiarum, & quando non, ita ut v. g. si intercedat læsio in contractu circa illa, non detur beneficium restitutionis in integrum, sicuti datur, si intercedat circa ista? Item ad præscribenda illa non requirantur 40. anni, sicuti requiruntur ad præscribenda ista? pag. 294.
- 88 An, si Ecclesiastici iter moniti à negotiatione non desistant, perdant Immunitatis Clericale privilegium quoad personam, ne dum quoad bona? An quoad bona, quæ negotiantur tantum (sive propria, sive Ecclesia sint) vel etiam quoad alia? Et an ita perdant, ut post primam monitionem saltem teneantur in conscientia solvere gabellam de ijs, quæ negotiantur? pag. 295. & 296. vide etiam de negotiatione, & de gabellis, tributis, & Collectis.
- 89 An, ut dictum privilegium per-

dant, sufficiat una monitio, quæ sit in iudicium, seu æquivalens tributis pag. 300. nu. 5. An, si perdidierint, cogi possint coram Iudice seculari, etiam si solum procedatur contra bona, & non contra personam? num. 6. & pag. 301. 302. & 303. ubi multoties sus reperies? An, & sub qua pena prohibeatur Ecclesiasticis negotiatio? vide de negotiatione.

- 90 An Iudex Laicus possit cognoscere de crimine Clerici per viam exceptionis, ad effectum repellendi eum à testimonio? pag. 302. ubi multos casus reperies.
- 91 An, & quando in quibusdam causis, quæ aliqui spectarent ad Ecclesiasticam potestatem, procedat sine violatione Ecclesiasticæ immunitatis, ex eo quod sit consuetudo immemorabilis, etiam coniuncta cum fama privilegij incerta, aut cum fama privilegij certa, aut cum fama privilegij concordati, seu per modum contractus se habentis, aut cum scientia, & tolerantia Pontificis? pag. 305. usque ad 335. vide etiā de consuetudine.
- 92 An Pontifex, vel Concilium generale possit ex causis remittere aliquid de privilegijs exemptionis Ecclesiasticæ, & secularibus permittere, ut adversus Clericos aliquam iurisdictionem exercent, vel aliqua tributa exigant? pag. 313. An, & alij Ecclesia Preslati possint permittere aliquid in praxi poni contra dictam exemptionem, si sine scandalo, vel maioris mali periculo id impediri non possint? ibid.
- 93 An, & cur Christus pro se, &

Petro tributum soluerit, & Paulus ad Casarem appellavit? ibid. num. 5.

An Principes successores possint reuocare priuilegia exemptionis, seu immunitatis Ecclesiasticae, etiamsi bat non esset de iure Diuino, sed positiuo? pag. 316. num. 1. An & sit de iure Diuino? pagina 307. & seqq.

94 *An, si non esset de iure Diuino, & Principes nolissent in ipsam consentire, Pontifex, vel Concilium Generale auctoritatem habuerit illam inducendi? pag. 317.*

95 *An, & quid aliud dicendum de priuilegijs immunitatis Ecclesiasticae? Item, & de priuilegijs concordatis? vide de priuilegijs, de contractibus, & de consuetudine.*

96 *An, & quando lex, seu statutum (si aliquo modo spectet ad Clericos) sit contra immunitatem Ecclesiasticam? pag. 342. & 343. vide etiam de legibus, & statutis, ubi multa huc spectantia reperies.*

97 *An, & quando gabella imposita super contractus Laicorum generatim (& si imposita super contractus Laicorum etiam cum Clericis) sit contra eandem? pag. 351.*

98 *An, & quando in alijs casibus immunitas Ecclesiastica cedatur per gabellam? vide de gabellis, tribus, & Collectis, ubi multa de hac materia reperies.*

99 *An, si Ecclesiastici habeant feudum a Rege, teneantur ratione feudi prestare Regi auxilium in bello? pag. 321. num. 3. An, & iure cum illo ad bellum? num. 4. An, & prius obedire Regi, quam Papa, vel Metropolitano? ibid.*

100 *An, si decima, vel quid aliud*

Ecclesia secularibus sit concessa, cognitio de eo, quando exoriantur lites spectet ad Iudicem secularem, vel potius ad Ecclesiasticum? pag. 322. num. 5 & 6. & pag. 323. An, et si sit questio facti, nedum iuris? ibid. ubi multos casus ad tractatum de decimis spectantes reperies.

101 *An Immunitatis, seu exemptionis a gabellis priuilegia sint realia, & sic transeant ad Ecclesiam Emphyteutas? pag. 355. num. 2. An etiam ad alios Ecclesiae censuarios? ibid. num. 3.*

102 *An etiam ad Colonos laicos partiariorum Regularium? pag. 355. An, si postea bi partem suam fructum vendant, aut transferant de loco ad locum, ut alienent, tunc saltem teneantur soluere gabellam? pag. 356. num. 6. An, & teneantur soluere decimas pro parte sua Colonica ex pradijs Regularium percepta? pag. 357.*

DE SACRAMENTIS in genere.

1 *An, si quis administret Sacramenta in articulo mortis excommunicatus & non toleratus, excusetur ab irregularitate, & a peccato? pag. 118. & 119. An, & aliquando excusetur a peccato, etiamsi administret in mortali, & non contritus, vel etiamsi administret extra articulum mortis sed contritus, & sit toleratus, & non se ingerens, sed requisitus? ibid.*

2 *An licet possit peti Sacramentorum administratio a excommu-*

- ita ibid. Et an huiusmodi iuramentum sit ipso iure irritum, ita ut non egeat Superioris relaxatione? pag. 223. num. 2.*
- 26 *An Superior, etiam laicus possit remittere, seu relaxare iuramentum in poenam; quando scilicet is, cui praestitum est iuramentum, ita meretur ex aliqua causa? g. an possit relaxare iuramentum de usuris soluendis, iuramentum per vim, vel fraudem extortum, &c. pag. 223. num. 1. Et an huiusmodi iuramenta sint ipso iure nulla, ita ut non egeant Superioris relaxatione? ibid.*
- 27 *An in poenam etiam relaxetur iuramentum (quo subditi obstricti sunt Principi, vel alteri Superiori) quando ille privatur per Papam, vel per alium Superiorem officio, vel dignitate, ratione cuius erat ei praestitum iuramentum; vel quando suspenditur ab officij executione, propter haeresim notoriam, vel propter excommunicationem non toleratam, &c. pag. 224. num. 3. & pag. 225. num. 4.*
- 28 *An Superior etiam laicus possit remittere, seu relaxare iuramentum ratione boni publici, ut si ipse, v. g. in damnum commune lapsus fuerit, vel si quis alter cum iuramento sponte, vel coacte promiserit non accusare, non denunciare, non contra testari, &c. pag. 224. num. 2. An, & quinam alij possint iuramentum relaxare? ibid.*
- 29 *An cognitio iuramenti, si agatur de viribus, & valor: iuramenti, vel si in dubium versatur, an iuramentum sit illicitum, an obliget in conscientia, an possit relaxari, &c. ad forum Ecclesiasticum solum pertineat? quamvis, si constet de iniustitia iuramenti, possit potestas etiam secularis illud relaxare? ibid.*
- 30 *An, si iuramentum accedat extrinsecus, quem potestas civilis irritat, irritum sit etiam iuramentum? pag. 225. num. 5. & pagina 226. num. 7. 8. & seqq.*
- 31 *An quando potestas civilis relaxat iuramentum, relaxet illud directè, vel tantum indirectè? pag. 225. num. 3. & seqq. ubi multos casus reperies.*
- 32 *An, si potestas civilis ob instam causam aliqui d'prapit, vel prohibet, subditis ei, non obstante suo iuramento in contrarium, obedire debeat? num. 5.*
- 33 *An, si is, in favorem cuius factum est iuramentum, nolit remittere ad iussu Superioris, possit illud, etiam eo invito, remittere Superior quicumque? Et an in tali casu requiratur citatio partis? num. 6.*
- 34 *An potestas civilis possit solum relaxare votum, & iuramentum, si illud interponatur super contractu, vel alio negotio ad seculare forum pertinente, secus si fiat soli Deo, seu tantum intuitu pietatis? pag. 226. n. 1. An, & similiter tunc solum potestas civilis possit cogere subditos suos ad eius observationem? ibid.*
- 35 *An in tali casu possit etiam potestas Ecclesiastica relaxare iuramentum, sicut & cogere Laicos ad illud observandum, ita ut res sit mixti fori? num. 2.*

DE IMMUNITATE
Ecclesiastica.

- 1 An Ecclesiastici subdantur legibus Principum secularium ? & quomodo ? pag. 24.
- 2 An subdantur quoad bona , & quomodo ibid & pag. 25. & 27.
- 3 An , si violent leges Principum secularium , possint puniri ab istis , vel potius puniri debeant à Iudice Ecclesiastico ? Et an eadem pœna statuta in laicos , vel potius mitiori ? pag. 27.
- 4 An subdantur legibus infirmantibus contractum , testamentum , &c. vel redditibus personas inhabiles ad contrahendum , testandum , &c. in pœnam commissi criminis ? Et an subdantur legibus infirmantibus contractum , testamentum , &c. quæ pœnales non sunt , sed certam formam , seu solemnitatem contrahendi , vel testandi , &c. præscribunt ? pag. 28. num. 1.
- 5 An possint conueniri , iudicari , et puniri apud Iudicem seculari , saltem in aliquo casu ? pag. 28. & 29.
- 6 An possint trahi ad Tribunal seculare ob defectum iustitiæ , vel ob negligentiam Iudicis Ecclesiastici ? Et an è contra trahi possint Laici ad Tribunal Ecclesiasticum , ob defectum iustitiæ , vel ob negligentiam Iudicis secularis ? pag. 29. 30. & seq. & pag. 56. & 62.
- 7 An possint ad Ecclesia Prælatos fieri litera hortatoria ? pagina 30.
- 8 An , si Ecclesiastici suæ cymminibus Reipublica molestiam , & periculum ingerant , possint Principes seculares contra illos (saltem in aliquo casu) sibi , & subditis suis providere ? pagina 30. & 66.
- 9 An , si Pontifex faciat mandatum in destructionem Ecclesiæ , possint Principes seculares facto , & vi illis resistere , atque impedire , ne executioni mandentur ? pag. 31. & 66. num. 4. 5. & 6.
- 10 An , si quis (siue laicus , siue Ecclesiasticus) vi , aut censuris à Iudice Ecclesiastico opprimatur , possit querelam deferre ad Tribunal Regium ? pag. 31.
- 11 An sint admittenda in causis Ecclesiasticis chartæ , seu appellationes tuitiue ? pag. 33.
- 12 An consuetudo immemorabilis , licet non possit tollere omnem exemptionem Ecclesiasticam , possit saltem tollere illam in aliquo casu particulari ; præsertim si coniuncta sit cum priuilegij fama vaga , & incerta , vel sit mixta laicorum , & Ecclesiasticorum , vel adsit scientia , & tolerantia Pontificis ? pagina 35. 36. 37. & 38. & sequent. vide etiam de consuetudine .
- 13 An consuetudo , quod Monasteria non succedant ad legata , sit contra immunitatem Ecclesiasticam ? pag. 35.
- 14 An consuetudo immemorabilis coniuncta cum constanti semper summa , & traditione de accepto priuilegio à Papa , sit contra immunitatem Ecclesiasticam ? Et an possit Papa it-

- lani (sicut & ipsum privilegium) abrogare , seu revocare , etiamsi facta fuerint concordata ? Et an defacto revocet quotannis per Bullam Cœna Domini ? pagina 42. 43. 44. vide etiam de Consuetudine.
- 15 An Clericus in flagranti crimine deprehensus , vel suspectus de proposito perpetrandi criminis , et quia notus armatus incedit , &c. possit capi à ministro Iudicii secularis , ut Ecclesiastico Iudici sistatur , & cum quibus requisitis ? pagina 45. numero 1.
- 16 An possit privari armis , & cui illa sint restituenda ? pag. 46. numero 1. & 2. Et an possit Clericus resistere cum armis ministro laico volenti ipsum capere , & armis spoliare ? ibidem. num. 2.
- 17 An saltem possit privari illi armis , quorum usus tanquam Reipublica perniciosus ita est prohibitus , ut neque domi retineri concessum sit ? ibidem. num. 2.
- 18 An possit privari canibus , canibus , & alijs instrumentis venationis , vel piscationis ipsi prohibita ? ibid. num. 2.
- 19 An , si cum debitor sit , fugiat , vel fugam meditetur , possit non solum à Iudice laico , vel eius ministris , sed etiam à creditore priuato capi , & detineri , ad hoc ut Iudici Ecclesiastico sistatur ; & cum quibus requisitis ? pag. 47. num. 1. Et an , si gravi iniuria laicum afficit (ob quam à Magistratu suo Ecclesiastico incarcerationis foret , & ad satisfaciendum compellendus) capi , & detineri similiter possit , & per quot horas ? ibid. num. 1.
- 20 An possint Clerici , tanquam inobedientes mandatis Principum iustis , vel ex alijs delictis , licet de Regno à Principe expelli ? pag. 49. & 50. An saltem possint in aliquo casu , & cum quibus requisitis ? ibid. num. 7. An , & quid dicendum de cooperatoribus ? ibid.
- 21 An possint Episcopi expelli ab Episcopatu , si simoniaci à Episcopatum fuerint electi ? ibidem. num. 8.
- 22 An possint Ecclesiastici cogi , ut frumentum , & alia ad victum necessaria iusto pretio vendant tempore penurie , absque eo quod recurratur ad Iudicem Ecclesiasticum ? pag. 51. & 52. An possint saltem aliquando cum quibusdam requisitis ? ibidem. num. 2.
- 23 An possint cogi tempore pestis ad servanda banna promulgata pro bono publico , & sanitate tuenda , absque eo quod similiter ad Magistratum Ecclesiasticum recurratur ? ibid. num. 4. Et an possint aliquando cum aliquibus requisitis ? ibid.
- 24 An , si vendant vinum , frumentum , & similia ultra taxam à Principe statutam , possint à Principe , vel eius ministris , rebus dictis in pœnam spoliari , si sic in Principis lege statutum sit ? pag. 32. An , & quomodo , & per quem ? ibid.
- 25 An , si exportent similia à Regno contra legem Principis prohibentem sub pœna commissi , possint simili-

- similiter q. spoliari? pag. 53. n. 1.*
An, & quomodo, & per quem?
pag. 54. num. 5.
- 26 *An teneantur contribuere ad reparationem pontium, viarum, publicarum, murorum Urbis, & similium, quæ primò, & principaliter spectant ad communitem? ibid. num. 3. vide etiam de gabelis tributis, & collectis.*
- 27 *An, si falsa mensura vendant triticum, vinum, vel oleum, &c. possint à Principe, eiusque seculari ministro in bonis, vel in pœna pecuniaria puniri? pag. 54. num. 1. An, & quomodo, & per quem? ibid.*
- 28 *An, si teneantur soluere gabelas, collectas, vel contributiones, &c. possint à Iudice Laico ad illâ soluendam compelli? pagina 55. num. 1. An saltem possint per modum facti bona ipsorum destineri, ne asportentur, donec gabella iusta Iudicibus Ecclesiasticis consultis, solvatur? ibidem num. 3.*
- 29 *An possit Iudex laicus, quando persona Ecclesiastica dixit falsum testimonium, vel protulit falsam scripturam coram ipso, punire illum in bonis, si non in persona? pag. 56. nu. 1. & pag. 61. num. 3. An saltem in defectu iustitiæ non prestita à Iudice Ecclesiastico? ibid. num. 2. An è contra, si persona Laica dixit falsum testimonium, &c. coram Iudice Ecclesiastico, Iudex Ecclesiasticus possit illam punire? ibid. num. 6.*
- 30 *An possit pro executione pœna statuta à lege procedere, si non contra personam Ecclesiasticam, saltem contra eius animalia, si hæc in pœnis alienis, & prohibitis, vel aliter damnum dedisse reperta fuerint? pag. 57. num. 1. & pag. 179. num. 6.*
- 31 *An possit compellere Ecclesiasticum ad restituendum depositum, si restituere illud in Tribunali Iudicis secularis se obligauerit? pag. 58. num. 1. An saltem de hac re possit cognoscere, & sic declarare, quod teneatur illud restituere depositum? ibid.*
- 32 *An possit sententiam ab ipso met contra Ecclesiasticum latam realiter exequi in casibus, quorum cognitio ad ipsum de iure spectat? ibid. numero 2. & 4. Et sic, an si condemnauit illum in causa reconuentionis, debeat per ipsum, vel potius per Iudicem Ecclesiasticum executio fieri? ibidem numero 22 & pag. 184. ubi alior casus reperies.*
- 33 *An possit rem litigiosam in Ecclesiasticum, lite pendente, alienatam, ex illo auocare, & in Ecclesiasticum directè sententiam ab ipso latam realiter exequi? ibid. num. 3.*
- 34 *An possit Ecclesiasticum pœna pecuniaria punire, si reuerentiæ signa ipsi non exhibuerit, vel coram ipso alio modo deliquerit? pag. 59. num. 1. An saltem possit in tali casu illum capere, & sistat coram Iudice Ecclesiastico, ad finem ut ab eo puniatur pro delicto commisso? ibid. num. 2.*
- 35 *An possit compellere Ecclesiasticos ad reparandam viam ante domus suas, & ad soluendam*

- pœnam impostam ijs, qui effuderint amurcam, & similia vetita effundendi per vias publicas? pagina 60. num. 1. An ad hac teneantur Ecclesiastici, & per quem compellendū ibid. num. 1. & 2. vide etiam de gabellis, tributis, & collectis.
- 36 An possit compellere, si grana, li, vermes, locusta, vel bruchi nascantur in vineis, vel mesibus Ecclesiasticorum, ut proprijs expensis ea capiant, & interiment? ibidem num. 3. An ad id teneantur Ecclesiastici, & per quem compellendū? An aliquando saltem, & cum aliquibus requisitis ad id possint compelli à Iudice Laico, sicut & quotiescunque contributio faciendū est aq̃d primò in utilitatem Ecclesiasticorum, & Laicorum, v.g. pro reparatione aggerum, ne flumen vicinos agros tan Ecclesiasticorum, quàm Laicorum inundet? ibid. num. 4. & 5. vide etiam de gabellis, tributis, & collectis.
- 37 An possit citare, & compellere Ecclesiasticum ad testificandum in causa civili? pagina 61. numero 1. An, et quid (si res ita postulat) faciendum sit, & quæ sit consuetudo? ibidem num. 2. & 3.
- 38 An possit cogere Ecclesiasticum, qui Laicum spoliavit possessione, ad restituendam ei possessionem? pag. 61. num. 1.
- 39 An possit Rex, & executor Concilij Tridentini, cogere Episcopos, & alios Ecclesiasticos ad illud obseruandum? Item ad reparandas suas Ecclesias?
- pagina 62. numero 1. An, & quid hic possit facere, & an possit ad id cogere Laicos? ibid. num. 2.
- 40 An possit retinere eosdem, quamuis sint ad residentiam obligati pro gubernatione Regni, pro consilio, pro officio, vel alio seruitio, ita ut possint bi in tali casu facere fructus suos? pag. 63. num. 1. An saltem possit ex privilegio à Pontifice obtento? Et an hoc extet, & non sit reuocatum? Et si non est reuocatum, quando, & quomodo locum habeat? ibidem numero 1. & 2.
- 41 An possit vocare eos, quando sunt sui feudatarij, ita ut potius, & prius teneantur obedire ipsi Regi directio domino vocanti, quàm Papa? ibidem num. 2.
- 42 An possit vocare eosdem, ut secum ad bellum eant, vel solium, ut auxilium, & opem præstent iuxta feudorum conditionem? ibid. num. 3.
- 43 An possit prohibere, vel curare, ne Episcopi à suis Ecclesijs absint ultra tempus à Canonibus definitum. Item ne Ecclesiarum bona dissipent? Item ne decimas fructuum, nisi consuetas exigant? pag. 63. num. 1. An, & quid in tali casu possit facere? ibid.
- 44 An Ecclesiastici ab Ordinarijs locorum exempti, quamuis sine immediatè subiecti Papa, possint (si delinquant) conveniri coram Iudice Laico, si in Regno non habent superiorem, à quo puniantur? pagina 65. num. 1.

- 45 An possint Principes seculares in aliquo casu coercere Ecclesiasticos? pag. 65. num. 1.
- 46 An possint eisdem occulte sine citatione processare, habendo animum presentandi processum summo Pontifici, vel alteri Iudici Ecclesiastico? ibid. num. 2. An saltem possint in aliquo casu? ibid. num. 2. 3. & seqq.
- 47 An possint Ecclesiastici ex voluntate propria subijcere se Iudici Laico, ut Iudici? An saltem in ciuilibus? An saltem de consensu Episcopi? pagina 68. num. 1. An saltem quoad bona? ibidem num. 2. vide etiam pagina 130. num. 10.
- 48 An possint subijcere se Iudici Laico, ut arbitro; & tunc cogi ab illo, ut stent ipsius sententia, vel potius arbitrio? ibidem numero 3.
- 49 An possint Regulares subijcere se Ordinario? pag. 69. nu. 3. & pag. 130. num. 10. An quoad decimas soluendas? ibid. An ut ab eo absoluantur a peccatis, & censuris? An & ut cum ipsis dispensetur in voto, iuramento, & irregularitate, si Episcopus, & non Pralatus Ordinis talem facultatem habeat? ibid. An quoad lucrandas eius Indulgentias? ibid. num. 4. vide etiam de priuilegiis.
- 50 An potestas laica possit dissentire facultates, & potestates Nunciorum? pag. 170. num. 1. An & quinam possit, & debeat illas discutere? num. 2.
- 51 An possit examinare literas, vel Bullas Apostolicas, siue sint Bullae iustitiae, siue gratiae? num. 3. An, & quinam possit, & debeat illas examinare? ibid. num. 3. & seqq.
- 52 An possit examinare ex praescriptione? num. 6. An ex tolerantia Pontificis? pag. 173. num. 13. An ex priuilegio? pag. 171. num. 7. & pag. 173. num. 14.
- 53 An possit se intramittere in examinandis, seu recognoscendis Ecclesiasticis sententiis, censuris, etc. pag. 171. num. 6. An teneatur ipsas statim acceptare, & exequi, quin & pro earundem executione praebere Episcopis auxilium brachij secularis? ibid.
- 54 An possit examinare processus citationum, & causarum beneficiorum? pag. 171. num. 8.
- 55 An, si dubitetur de valore litterarum Apostolicarum, vel constet de illarum inualiditate, possit de hoc opponere coram Iudice Ecclesiastico, vel etiam Pontifici supplicare? pag. 172. numer. 10. & seqq.
- 56 An, si non sit aditus ad Iudicem Ecclesiasticum, vel uoluit is subreptionem litterarum declarare, possit, tunc per modum iustae defensionis executionem illarum impedire, & interim Pontificem certiores facere? pag. 173. n. 12.
- 57 An, si Pontifex expressè deroget iuripatronatus Regis, possit coram Iudice Ecclesiastico ad Pontificem appellare, & supplicare, ne litterae Pontificiae executioni mandentur? ibid.
- 58 An possit exigere Regium Exequatur, non solum quoad rescripta priuata (obstantia inter partes, vel ad instauriam alieni) sed etiam quoad leges generales, & statuta universalia, quales sunt

- sunt Bulla, & Extraneantes Pontificia? pag. 174. num. 14.
- 158 An si Clericus, & Laicus simul delinquant, ut in concubinato, vel si ambo vim inferant simul eidem persona, &c. tota causa aduersus utrumque reum ad Ecclesiasticum Iudicem pertineat? pag. 174. 175. & 176. An saltem, si praeueniat in captura? pag. 175. num. 1. An & quid seruetur in praxi? pag. 176. num. 3.
- 60 An possit Iudex Laicus, vel eius minister in tali casu irruere in domum Clerici, & mulierem inde extrahere? num. 4.
- 61 An possit Iudex Laicus in eodem casu expensas factas in captura, & custodia mulieris suspectae à Clerico exigere? num. 5.
- 62 An, si causa fuit decisa per duos Iudices, Laicum, ac Ecclesiasticum, & intercedat appellatio, hac facienda sit coram Iudice Ecclesiastico? num. 6.
- 63 An, si sit questio, cuiusnam Iudicis (Ecclesiastici, vel Laici) sit iurisdictio, spectet ad Ecclesiasticum? num. 7. An & quid in dubio? pag. 177. num. 8.
- 64 An Ecclesiastici secundum vim constitutionis subdantur legibus Principum secularium quoad bona, si non quoad personam? pag. 177. n. 1.
- 65 An in causis realibus possint conveniri coram Iudice seculari? n. 2.
- 66 An in casibus, in quibus non possunt à potestate laica puniri in persona, neque possint puniri in bonis, quaecumque bona illa sint? pag. 178. num. 1. & 2.
- 67 An, si Ecclesiastici iurisdictio nem laicam, vel alia Regalia usurpent, possint à potestate laica bonis temporalibus priuari? Et an, si priuentur, contrabatur censura in Bulla Coena Domini? n. 3.
- 68 An, si Ecclesiastici iurisditioni Laica resistant, vel illam impediant, possint capi, vel saltem poena pecuniaria, vel in bonis puniri? pag. 179. An saltem possint capi, si aliter iurisdictio Laica defendi non possit? ibid.
- 69 An possit potestas Laica, vel Princeps Laicus occidere bannitum in territorio Ecclesiae? nu. 6. An in territorio alterius Principis, saltem si ad sit licentia tacita, vel rationabiliter praesumpta illius Principis, vel si bannitus sit grassator? pag. 180. An possit Pontifex, & etiam si bannitus non sit grassator? pag. 179. num. 7. An & possit proponere praemium occidenti bannitum? pag. 180.
- 70 An, & quae alia possint, vel non possint Princeps sine violatione immunitatis Ecclesiasticae? vide de Principe, seu Rege, & de Censuris.
- 71 An, et quae alia possint, vel non possint ministri Principis sine violatione eiusdem? vide de Iudice, seu Magistratu, et de Censuris.
- 72 An possit potestas civilis prohibere, ne contractibus iuramentum apponatur, & si apponitur, illud irritare? pag. 217.
- 73 An, si in contractibus, quorum cognitio aliquin spectabit ad forumulare, iuramentum apponatur, fiant mixti fori? ibid.
- 74 An cognitio iuramenti (si agatur de viribus, & valore illius; vel si in dubium vertatur, an sit factum, an obliget in conscientia; an possit relaxari, &c.) spectet solum ad forum Ecclesiasticum

cum? pagina 224.

- 75 An, si confiter de iniuritiis iuramenti, possit etiam Princeps secularis, & Iudex inferior non solum precipere, ut exactor illud remittat, sed etiam sua auctoritate illud remittere, seu relaxare? ibid. An & possit directè, vel indirectè iuramentum? pag. 225. n. 3.
- 76 An relaxare votum, & iuramentum potestas secularis solum possit, quando illud interponitur super contractum, vel alio negotio ad forum seculare pertinenti, secus si factum sit soli Deo, seu intuitu pietatis? sed tunc solum possit potestas Ecclesiastica illud relaxare, vel ad observantiam eiusdem compellere? pag. 226. num. 1.
- 77 An, si votum, vel iuramentum interponatur super contracta, vel alio negotio ad forum seculare pertinenti, & sic possit potestas secularis illud relaxare, vel ad observantiam eiusdem subditos suos compellere, possit in dicto casu idem facere potestas Ecclesiastica, ita ut res sit mixti fori? ibidem. num. 2.
- 78 An quando, & à quibus sine violatione immunitatis Ecclesiastica, & sine contractione Censurarum possint peti, & exigi donativa, tributa, vel vestigia, item tallia, vel collecta? vide de gabellis, tributis, & collectis; ubi multa de hac materia reperies.
- 79 An possit Rex, vel etiam Prorex vocare Episcopos, vel Ecclesiasticos ad Parlamentum propter aliquod publicum negotium, & quando? pag. 280. num. 1.
- 80 An possit potestas laica citare

(sive per Edictum, sive in particulari) Clericum creditorem, vel legatarium in confessione aliquius inuentarij? & quando? ibid. nu. 2. et pag. 281. num. 3.

- 81 An possit citare clericum ad exhibenda iura sua coram ipso, si Clerici debitor petat dilationem ex consensu maioris partis creditorum, vel velit bonorum cessionis beneficium obtinere? nu. 4. & 5. An saltem possit citare Clericum, si debitor Clerici Laicus detineatur in carcere ad instantiam Clerici creditoris? & tunc per viam reconventionis? ibid. num. 5.
- 82 An possit expellere de Regno Episcopos, vel alios Ecclesiasticos; si propter publicum aliquod negotium ad Parlamentum vocati venire noluerint? An non solum expellens, sed etiam mandantes, ratum habentes, & auxilium, consilium, vel favorem prestantes contrabant excommunicationem Bullarem? pag. 282. num. 1.
- 83 An saltem possit eos expellere, si Pontifex non possit moneri, et periculum sit in mora; vel si Pontifex monitus nolit providere? ibidem.
- 84 An possit eos transmittere ad Pontificem, ut ab illo plebantur, sicuti potest forsan quibusdam servatis conditionibus capere Clericum ad sistendum eum Iudici Ecclesiastico, quando reperitur in flagranti crimine, vel quando praesumitur ad delinquendum incedere, vel quando post delictum paratum suspectus est de fuga? pag. 283. et 284.
- 85 An et quae alia possint, vel non possint fieri sine violatione immunitatis.

mita.

Petro tributum soluerit, & Paulus ad Caesarem appellarit? ibid. num. 5.

An Principes successores possint reuocare priuilegia exemptionis, seu immunitatis Ecclesiasticae, etiamsi hac non esset de iure Diuino, sed positiuo? pag. 316. num. 1. An & sit de iure Diuino? pagina 307. & seqq.

94 An, si non esset de iure Diuino, & Principes nolissent in ipsam consentire, Pontifex, vel Conciliū Generale auctoritatem habuerit illam inducendi? pag. 317.

95 An, & quid aliud dicendum de priuilegijs immunitatis Ecclesiasticae? Item, & de priuilegijs concordatis? vide de priuilegijs, de contractibus, & de consuetudine.

96 An, & quando lex, seu statutū (si aliquo modo spectet ad Clericos) sit contra immunitatem Ecclesiasticam? pag. 342. & 343. vide etiam de legibus, & statutis, ubi multa huc spectantia reperiēs.

97 An, & quando gabella imposita super contractus Laicorum generaliter (et si implicite) super contractus Laicorum etiam cū Clericis sit contra eandem? pag. 351.

98 An, & quando in alijs casibus immunitas Ecclesiastica laedatur per gabellam? vide de gabellis, tributis, & Collectis, ubi multa de hac materia reperiēs.

99 An, si Ecclesiastici habeant feudum à Rege, teneantur ratione feudi prestare Regi auxilium in bello? pag. 321. num. 3. An, & ire cum illo ad bellum? num. 4. An, & prius obedire Regi, quàm Papae, vel Metropolitano? ibid.

100 An, si decima, vel quid aliud

Ecclesia secularibus sit concessa, cognitio de eo, quando exoriantur lites spectet ad Iudicem secularem, vel potius ad Ecclesiasticum? pag. 322. num. 5. & 6. & pag. 323. An, et si sit quæstio facti, nedum iuris? ibid. ubi multos casus ad tractatum de decimis spectantes reperiēs.

101 An Immunitatis, seu exemptionis à gabellis priuilegia sint realia, & sic transeant ad Ecclesie Emphyteutas? pag. 355. num. 2. An etiam ad alios Ecclesie censuarios? ibid. num. 3.

102 An etiam ad Colonos laicos paratarios Regularium? pag. 355. An, si possea hanc partem suam fructuū vendant, aut transferant de loco ad locum, ut alienent, tunc saltem teneantur soluere gabellam? pag. 356. num. 6. An, & teneantur soluere decimas pro parte sua Colonica ex prædijs Regularium percepta? pag. 357.

DE SACRAMENTIS in genere.

1 An, si quis administret Sacramenta in articulo mortis excommunicatus & non toleratus, excusetur ab irregularitate, & à peccato? pag. 118. & 119. An, & aliquando excusetur à peccato, etiamsi administret in mortali, & non contritus, vel etiamsi administret extra articulum mortis sed contritus, & sit toleratus, & non se ingerens, sed requisitus? ibid.

2 An licite possit peti Sacramento-
rum administratio ab excommu-

- nicatis, suspensis, vel interdictis, &c. si sint tolerati? Et an licite possint hi administrare, si non se ingessant, sed sint requisiti? An, & aliquando teneantur? Et quid in politicis negotijs? ibid. vide etiam de Censuris ubi multa breviter spectantia reperies.
1. An, ut quis magnum incommodum vitet, possit minus decenter Sacramenta administrare, vel recipere? pag. 121. num. 5. & 6. & pag. 113. num. 9.
4. An, & quando, si quis administret Sacramenta in peccato mortali, non peccet mortaliter? pag. 121. num. 9. Item, et si administret in excommunicatione? pag. 119. vide etiam de Censuris.
5. An excommunicatus (si absolutus fuerit pro foro interno) possit secretè sine scandalo Sacramenta recipere, & administrare? Item eum alijs loqui, &c. testificans (ad evitandum scandalum) quod per Jubilæum, Bullam, vel Privilegia Regularium sit absolutus? pag. 134. Et an, si excommunicatus sit occultus, possit etiam publice prædicta facere? ibid. An, si accideret postea excommunicationem innotescere, & causam ad forum externum devenire, possit contra ipsum in foro externo procedi, & quomodo? ibid. & pag. 135. vide etiam de Censuris.
6. An, & quæ Sacramenta possit quis in articulo mortis recipere, vel recusare recipere à Sacerdote hæretico, vel excommunicato non tolerato? pag. 137. vide etiam de Censuris, de Irregularitate, & de Hæresi.
7. An in mortis articulo possit qui-
libet Sacerdos absolvere à suspensione ab ordine, officio, vel beneficio, &c. & dispensare ab irregularitate, vel solum possit absolvere ab illis Censuris, quæ Sacramentorum suspensioni, & Ecclesiasticæ sepulture obstant, cuiusmodi sunt excommunicatio, et personale interdictum? pag. 157. & 158. An ab his possit absolvere, etiam si moribundus Sacramentalem absolutionem non recipiat, v. g. quia amens est, etc. An, et quid intelligatur per mortis articulum? ibid.
8. An, si excommunicatus excommunicatione occulta reservatus Pontifici (etiam in Bulla Cane Domini, et etiam propter hæresim) ab Episcopo, et ab Inquisitoribus facultatem, ut à Confessorio aliquo absolvatur, obtinere non potest, in tali casu, donec talem facultatem obtineat à Roma, possit (si infamiam, scandalum, vel grave malit sibi, vel alijs probabiliter timet) celebrare, si sit Sacerdos, et Eucharistiam sumere, si sit Laicus, et c. c. c. prius actum contritionis? pag. 155. Bona, si talem actum elicere non confidit, possit confiteri, et sic absolvi à quolibet Confessorio? ibid. et pag. 148. Vide etiam de hæresi, et de irregularitate, ubi quid simile de irregularitate reperies.
9. An etiam (scandalo, et gravi damni periculo remoto) possit id facere, si pro viribus suis ab Episcopo absolutionem procurans, ab eo illam obtinere non potest, et propter pauperitatem, vel aliud impedimentum Romam ire, et ministrare non valet? ibid. et pagina 148.

148. vide etiam de *hæresi*, et de *irregularitate*, ubi quid simile de *irregulari* reperitur vide etiam de *Censuris* et *Casibus* *reſervatis*, ubi multa hac ſpectanti reperies.

- 10 An excommunicatus, vel alia *censura*, aut *irregularitate* detentus (ſi excuſet graui neceſſitas, ut ad euitandum periculum mortis, mutilationis, infamiae, iacturae, ſcandali, et ſimilium) poſſit licitè, nedum validè, non obſtante *Censura*, vel *Irregularitate*, miniſtrare, et recipere Sacramenta, et tunc abſolui (etiam à peccatis cum *Censura* *reſervatis*) à ſimplici *Confefſario*, et quo no loz pag. 148. et 155. num. 9. ubi alios caſus reperies? vide etiam de *hæreſi*, et *irregularitate*.

- 11 An in tali caſu excommunicatus, vel irregularis, etc. abſolui potius debeat ſolum à peccatis qua ſunt ſine *Censura* *reſervata*, et tacere peccata, qua ſunt cum *Censura* *reſervata*, ne peccata cum *censura* *reſervata* habeat bis cum *agnatione* *conſiteri*? Item, an potius (ne dimidietur *confeſſio*) tanquam non habens copiam *Confefſoris*, non *conſiteri*, ſed tantum actum contritionis elicere, et Sacramenta miniſtrare, et recipere? ibid. vide etiam de *hæreſi*, et *irregularitate*.

- 12 An, ſi prædictus excommunicatus, vel irregularis, etc. reſcuſum ad Pontificem facile non habeat, poſſit Episcopus ad hoc, ut poſſit ille licitè à Sacramenta recipere, et adminiſtrare, à *Censura* *reſervata* abſolvere, et ab *irregularitate* diſpenſare? ibid. num. 10. Et et an in tali caſu Episcopus pro-

prie à *Censura* abſoluat, et ab *irregularitate* diſpenſet; vel ſolum tollat effectum eorum, et nimirum excommunicatus, vel irregularis, etc. Sacramenta licitè miniſtrare, et recipere interim poſſit, donec deſectus manet occultus, et à Pontifice impetrabitur abſolutio, vel diſpenſatio? ibid. num. 10. vide etiam de *hæreſi*, et *irregularitate*.

DE SACRAMENTO Pœnitentiæ.

- 1 An abſolutiones datæ à *Confefſa*. rio cum legitima auctoritate ſemel expoſitor. ſed poſtea ſuſpenſo ſuſpenſione (qua non ſit notoria) ſint valida? pag. 113. An, et ſi pœnitens ipſe noverit ibid. et pag. 115.
- 2 An et quando in alijs caſibus ſint valida, quando non? vide de *ſu*. *dicij*s in utroque foro, ubi multos caſus reperies.
- 3 An, ſi Sacerdos abſoluat in articulo mortis excommunicatus, etiam non toleratus, validè abſoluat? An ſi irregularis? An peccet mortaliter ſaltem ſi non contritus, et in peccato mortali abſoluat? Item an peccet mortaliter, ſi excommunicatus toleratus abſoluat extra articulum mortis, non tamen ſe ingerens, ſed requiritus? pag. 119.
- 4 An, et aliquando teneatur abſolvere; et an, quod dicitur de excommunicatis, idem dicendum ſit de ijs, qui in hæreſim, aut ſchiſma notoriè lapſi ſunt? ibid.

- 5 *An Regularis Sacerdos ab Ordinario approbatus ad audiendas confessiones in sua diœcesi, in scio, vel inuito Pralato Ordinis sui, confessiones ibi validè audiat?* pag. 122. num. 1. *An etiam licitè?* *An, & possit absoluerè à casibus, à quibus possit absoluerè virtute Privilegiorum Religioni concessorum si cum consensu sui Superioris confessiones audiret?* ibid.
- 6 *An possint Regulares per privilegia sua absoluerè à censuris extra Sacramentum Pœnitentia?* pag. 123. *Item An possit Parochus ab excommunicatione non reservata ibid.* *Item an possit Episcopus, & quilibet alius confessari ibid.* 3. *An possint similiter extra Sacramentum Pœnitentia commutare, vel dispensare vota, irregularitates, iuramenta, petitiones debiti, &c.* ibid. & pag. 124. & 126. *An & idem dicendum, si absoluant ex vi litterarum quæ emanant ex sacra Pœnitentiaria ibid.* pag. 124.
- 7 *An possint Regulares per privilegia sua absoluerè alios Regulares alterius Religionis, si ad ipsos confugerint?* pag. 124. *An, & quid, si cum consensu Superioris?* *An, & quid, si non iturè?* *Et tunc an possint quilibet, etiâ simplex Sacerdos, & non Regularis?* *An, & possint etiam à peccatis quæ in Ordine reservata sunt?* ibid.
- 8 *An excommunicatus, vel suspensus, &c. toleratus, vel non toleratus, possit validè, et licitè à peccatis absoluerè, et possit validè, et licitè alios actus exercere?* vide de censuris, et casibus reservatis, ubi multa huc spectantia reperies.
- 9 *An possit Archiepiscopus, dum Provinciam vísitat, provincialitè confessiones audire?* pag. 131. n. 14. *An, et quid aliud tunc possit viderè de iurisdictione in genere, præcipuè Archiepiscopi, et Episcopi.*
- 10 *An possit quis in foro conscientia, antequam denunciaret, absolui, si infirmum propositum habeat denunciandi, quamvis in Edicto Inquisitorum dicatur, ut prius denunciaret?* pag. 138. num. 10.
- 11 *An possit, quin et debeat absolui absque eo, quòd iuret vel voueat in posterum se satisfacturum, vel non admissurum amplius aliquod peccatum?* ibid.
- 12 *An possit in mortis articulo à Sacerdote excommunicato, etiam non tolerato, vel ab hæretico, etiâ denunciato recipere propter necessitatem Sacramentum Pœnitentia?* *Item Sacramentum Baptismi?* pag. 157. et 158. *Item, et alia Sacramenta, vel saltem, si ab illo Sacramentum pœnitentia habere non potest, recipere Sacrum Viaticum?* *An, et quid intelligatur per mortis articulum?* ibid. vide etiam de casibus, et censuris reservatis, de hæresi, et de irregularitate.
- 13 *An possit sine peccato mortali (si speret de peccatis suis se esse cõvictum) recusare ob hæresis detestationem, confiteri Sacerdoti hæretico, quamvis ab illo periculum perversæ fisionis non timeat?* ibid.
- 14 *An, et ob quas causas, seu impedimenta possint Episcopi absoluerè à gravi Clerici percussione contra Canonem, Si quis suadente Diabolo; et ab alijs casibus, et censuris Pontifici reservatis (etiam in Bulla Cane Domini)*

mini) & quomodo? pag. 138. 139. 160. 161. & 162. vide etiam de Casibus, & Censuris referuatis & An. eodem modo possint etiam Regularibus ibid.

15 An licentia eligendi sibi Confessorum, expiret morte concedentis? pag. 162. & 165. ubi multos casus inuenies.

16 An licentia audiendi confessiones, vel absoluerendi a referuatis Papa, vel Episcopo, expiret morte delegantis? pag. 163.

17 An licentia audiendi confessiones a Parocho concessa, expiret morte Parochi concedentis? num. 4. & 5. & pag. 164. num. 7.

18 An licentia audiendi confessiones vel absoluerendi a referuatis (qua generalis sit, & non ratione officij concedatur) expiret morte concedentis? num. 7. An, et iurisdiclio in foro externo contentioso generatim, & ad vniuersitatem causarum delegata? ibid. & pag. 164. num. 8. An, & officium Inquisitorum? ibid. An, & facultas concedendi beneficia in certa Ecclesia idoneis personis? An, & iurisdiclio concessa cognoscendi in prima (ut vocant) instantia? An, & facultas suscipiendi Ordines ab alieno Episcopo, celebrandi in Oratorio priuato, assistendi matrimonijs, vescendi omnis, & lacticijs in Quadragesima, &c. ibid. Et an benedictiones concessa a Papa applicari etiam possint mortuo Papa? pag. 162. num. 3.

19 An facultas absoluerendi vnā, vel etiam plures, sed determinatas personas? Item dispensandi cum vna, vel etiam cum pluribus, sed determinatis personis? Item, &

omnis alia facultas expiret morte concedentis? pag. 165. num. 11. ubi multos casus reperies.

20 An etiam gratia facienda expiret morte concedentis, quamuis delegatio, seu concessio facta sit auctoritate Sedis, seu dignitatis, qua non moritur? pag. 166.

21 An, si persona publica iustitiam administrans ledat ius alterius, peccet grauius, quam fur, & te. neatur in confessione circumstantiam istam explicare? pag. 210. num. 4. 5. & 6.

22 An usurpatio, detentio, suppressio, occupatio, vel defraudatio eorum, qua a fidelibus ad Dei bonorem oblata, vel donata sunt (ad finē, ut ab Ecclesiasticis ad pauperum sustentationem, templorum fabricam, vel ad alia similia opera pia conuertantur) sit tantum furturnum, vel etiam sacrilegium? pag. 289. An sit etiam contra Immunitatem Ecclesiasticam? ibid. Et an idem dicendum, postquam eorum facta fuerit applicatio pauperibus, vel ministris Ecclesiarum? ibid. An & quando bona propria Clericorum gaudeant eodem iure, & priuilegio, quo gaudent bona Ecclesiarum, quando non? pag. 294.

DE INDULGENTIIS, & Iubilzō.

- 1 An Indulgentia possint concedi etiam non subditis? pag. 70. nu. 4.
- 2 An exempti possint participare Indulgentias Episcopales, & an in ea re possint (sicut in dispensa-

no-

- tionibus votorum, iuramentorum, & irregularitatum, nec non et in absolutione à casibus, et censuris reservatis) subijcere se iurisdictioni Diocesani? *ibid.* n. 3. et 4.
- 3 An Episcopi, et quicunque alij Prælati possint dare licentiâ suis subditis, ut ab alieno Episcopo concessas indulgentias lucrentur? *ib.* n. 5.
- 4 An Episcopus, vel Papa etc. cum largitur Communitati Indulgentias, possit illarum particeps fieri? *ibid.* n. 5. et pag. 120. num. 7.
- 5 An Indulgentiarum concessio laicis sit interpretanda? Et an si concedatur Indulgentia Ecclesie, intelligatur de perpetua? *ibid.*
- 6 An, si concedatur Indulgentia populo, intelligatur concessa etiam Clero; et concessa Clero, intelligatur concessa etiam Episcopo, et Religiosis? *ibid.* pag. 71. An nomine populi veniat Clerus, et nomine Cleri veniant Episcopus, et Religiosi? *ibid.*
- 7 An, si concedatur Indulgentia Ecclesiam visitantibus, intelligatur concessa, ut quoties quis in die visitat, toties illam lucretur? *ibid.* Et an, qui in prima hebdomada lucratus est Iubilæum, possit in alterâ hebdomada, repetendo operam in illo præscriptam, iterum illud lucrari? *ibid.*
- 8 An, si concedatur Indulgentia Ecclesiam visitantibus, intelligatur concessa etiam ijs, qui cum ob hominum multitudinem ingredi non possint, foris stant, et orationem iniunctam perficiunt? *ibid.* pag. 74.
- 9 An, si concedatur Indulgentia Ecclesie, persueret Indulgentia etiam diruto, simplor? *ibid.* An, et persuerent etiam cætera privilegia? An, et quid? scilicet de destruat Ecclesia, ut sub eodem titulo, et patrono transferatur in alium locum? *ibid.*
- 10 An Archiepiscopus, dum provinciam visitat, possit Indulgentias concedere? Item, et benedicere populo? pag. 13. vide etiam de Iurisdictione, ubi multos casus invenies.
- 11 An virtute Iubilæi, vel Bullæ Cruciatæ fieri possit absolutio in utroque foro, vel solum in foro conscientie? An, et quid sit fortis conscientie? pag. 133. n. 12. vide etiam de Censuris, et casibus reservatis, ubi multa huc spectantia reperies.
- 12 An, cum in Iubilæo, vel Bullâ Cruciatâ, etc. datur facultas absolvendi ab omnibus censuris, pœnis et sententijs, veniat etiam facultas dispensandi ab irregularitatibus? pag. 145. num. 5.
- 13 An Indulgentiæ seu Benedictiones concessæ possint applicari etiam mortuo concedente? pag. 162. n. 3.
- 14 An, ut Indulgentia sint valide, debeant concedi ex iusta causa? pag. 194. num. 2.
- 15 An Papa, Episcopus, etc. possit sibi ipsi conferre Indulgentias, absolvendo se à debito pœna etiam iniunctæ? pag. 219. n. 6. et pag. 220. num. 7.

DE SACRAMENTO

Eucharistiæ.

- 1 An, si quis administret Sacramentum Eucharistiæ, sicut et manducet, in peccato mortali, peccet

et mortaliter pag. 121. n. 9. An, etiam si administret in excommunicatione? pag. 119. vide etiam de Censuris.

- 2 An in mortis articulo possit quis a Sacerdote excommunicato, etiam non tolerato, vel ab heretico, etiam denunciato, suscipere sacramentum Viaticum, si Sacramentum poenitentiae ab illo obtinere non possit? pag. 137. An, et in eodem articulo possit suscipere ab eodem alia Sacramenta? Et quid sit mortis articulus? ibid. vide etiam de casibus, et censuris reservatis, de baref, et de Irregularitate.

DE MATRIMONIO.

- 1 An validum sit matrimonium, si Parochus matrimonio assistens sit administratione interdictus, vel suspensus, vel excommunicatus, etiam non toleratus, vel per sententiam officio priuatus? pag. 116. et 117. An, et quid, si sit aeternaliter ab officio depositus? ibid. Et quid dicendum de Vicario ad nutum amovibili? pag. 117. n. 2. et 3. et de omni alio, qui potest assistere, de quo vide pag. 120.
- 2 An validum sit matrimonium, si Parochus excommunicatus, aut alia censura detentus, non toleratus, concelebrat licentiam assistendi matrimonio Sacerdoti non censurato? num. 4.
- 3 An validum sit matrimonium, si Parochus non sit excommunicatus, vel alia censura detentus, sed substituat, ut assistat, Sacerdos excommunicatum, aut alia cen-
- sura detentum, etiam non toleratum? ibid. n. 4. vide etiam de censuris.
- 4 An validum sit matrimonium, si Parochus in Parochia aliena matrimonio assistat, dummodo sit proprius, vel vicariusque, vel saltem alterius sponsorum? Parochus? pag. 117. n. 1. An saltem peccet? ibid. Et an, si unus sponsorum sit vagus, possit assistere quicumque Parochus, et quomodo? ibid.
- 5 An validum sit matrimonium, si Parochus matrimonio assistens non sit Sacerdos? pag. 118. n. 1. Et an, si det assistendi licentiam non Sacerdoti? ibid. n. 2. et 3.
- 6 An validum sit matrimonium, si Parochus matrimonio assistere inducatur vi, aut dolo? pag. 120. num. 3. An saltem sit illicitum, et in omni casu? ibid.
- 7 An validum sit matrimonium, si testes, qui assistunt, sint excommunicati, etiam non tolerati? ibid. n. 2. An, et qualis debeat esse illorum assistentia, vel praesentia? n. 2. An debeant esse vocati, seu rogati? n. 3. Et an habere eas qualitates, quae in causis tam civilibus, quam criminalibus iure ordinario necessariae sunt? num. 4.
- 8 An validum sit matrimonium, si contrahentes principales sint excommunicati, etiam non tolerati? pag. 121. n. 7. An saltem illicitum? ibid. An, et validi sine actu, quod excommunicatus non toleratus exerceret ratione publici officii? Et an validi sint contractus (in quibus de substantia requiritur praesentia Notarii) si hic similiter excommunicatus non toleratus vide etiam de Censuris.

9 An Sacerdos Catholicus possit assistere, v. g. in Germanis matrimonijs hereticorum, quos in sua Parochia habet? n. 9. Et an apud nos possit assistere matrimonijs excommunicatorum, et eorum, qui notorij peccatores sunt? ibid. An, si assistat exsilens ipse in peccato mortali, sicut et si exsilens in peccato mortali Eucharistiam administret, peccet mortaliter? ib. 10 An, si matrimonium contrahatur cum absente per nuncium, vel per literas, sufficiat, ut absens exprimat consensum suum alijs, vel requiratur, ut eodem

modo exprimat illum ei, qui illi petit? An, et quid, si mens petentis sit in oppositum? pag. 167. n. 9. 11 An si iudex matrimonium, quod secundum publica allegata validum apparet, invalidum esse cognoscat, precipere, vel suadere possit, ut constitutur? pag. 199. n. 6. 12 An, si quis, nisi cum consanguinea matrimonium contrahat, magni mali metum patiat, possit cum illa contrahere? Item, et an possit, non obtenta a Papa dispensatione, illud consummare? pag. 212. num. 6. ubi alios casus reperies.

F I N I S.

E R R A T A.

Pagina.	Linea.	Errata.	Corrige.
22	5	Corollarij VII.	Corollarij VII.
31	41	Corollarium II.	subcorollarium II.
151	21	impedire	impendere
152. & 153	31 20	Doctores Inquisitores	Domini Inquisitores
154	41	patrem	fratrem
197	37	addita	addicta
223	6	undecimò	secundò
223	41	Ecclesiasticus	secularis
355	13	sensu	cenſu
351 post num. 106.		desunt hæc verba: Dicant eos,	falsum dixisse
324 num. 5. post 19: Præcedenti,		desunt hæc verba: Si autem sint noti,	patet ex dictis
		in præſenti dubitatione.	
67 num. 1.		desiderantur hæc:	

S V B S E C T I O XXVI.

Propositur circa dicta

Advertendum.

199 num. 7.	11	Confirmatur undecimò	Confirmatur secundò
ibid.	13	Et sic absolui possò	absolui potest

